

2001

NAÏRI BILINGUE

ՅՈՎԱՆՆԵՍ ՉԻՆԿԿՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒՔԵԼԵԱՆ)

★ ՍԻՈՆԻՍՏՆԵՐԸ,
ԹՈՒՐԷՐՈՒՆ ՉԵՌԱՄԲ, ՀԱՅ
ԱԶԳԸ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՆԹԱՐԿԵՑԻՆ

★ ՀՐԵԱՆԵՐՈՒՆ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԷՋ
ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՄԸ ՏԱԼ ԽՈՍՏԱՅՈՂ [1917-ԻՆ]
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՊԱԼՖՈՒՐԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ
ԳԼԽԱԻՈՐ ԳԱՂԱՓԱՐԱԽՕՍԸ ԵՒ ՍՏԵՂԾԻՉԸ
ՀԱՅ ՄԸ ԵՂԱԾ Է:

Վերջերս, բարեկամի մը միջոցաւ տեղեակ եղանք, հրեաներուն Պաղեստինի մէջ հայրենիք մը տալ խոստացող [1917-ին] անգլիական Պալֆուրի յայտարարութեան ներքին ծալքերը բացայայտող զգայացունց վաւերագրի մը մասին, որուն հեղինակը անգլիացի «James A. Malcolm» անունով պարսկահայ մըն էր:

Անգլիական անուն կրող այս հայը (հայկական անունը թրեւս Մալքոլմեան կրնայ ըլլալ), 1914-1918-ի պատերազմի տարիներուն, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին կողմէ նշանակուած և Պօղոս Նուպար փաշան ղեկավար ունեցող «Հայկական ազգային պատուիրակութիւն»ի հինգ անդամներէն մէկը եղած էր: Եւ Անգլիոյ մէջ հայկական շահերը կը պաշտպանէր:

Երիտասարդութեան տարիներէն սկսեալ Ճէյմս Ա. Մալքոլմ, նախ Պարսկաստանի և յետոյ Անգլիոյ մէջ, իբր գործարար շատ սերտ կապեր կը հաստատէ հարուստ և ազդեցիկ հրեաներու հետ:

Եւ հրեայ բարեկամներուն միջոցաւ, Անգլիոյ վարիչ շրջանակներուն կը ծանօթանայ:

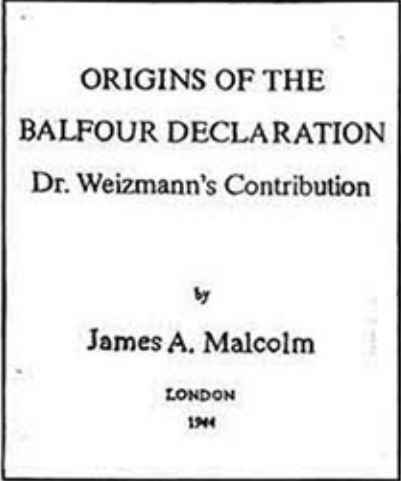
Եւ այս ձեւով միջազգային քաղաքականութեան և անոր ներքին ծալքերուն կը թափանցէ և անոնց կը հմտանայ:

1914-1918-ի Պատերազմի տարիներուն, Ճէյմս Ա. Մալքոլմ կը տեղեկանայ, թէ Theodor Herzl-ին հիմնած «Sioniste» կազմակերպութեան մղումով, հրեաները, իրենց լայն մեծամասնութեամբը, Երուսաղէմի մէջ հայրենիք մը հիմնելու գծով իրենց յոյսը Գերմանիոյ վրայ դրած են: Մանաւանդ՝ Գլատելով, որ Պաղեստինի այն ատենուան տէրերը Օսմանցի Թուրքերն էին:

Եւ քանի որ գերմանացիները զինակիցներն էին Օսմանցիներուն՝ կրնային պարտադրել ասոնց, որ համակերպին Պաղեստինի մէջ հրեական հայրենիքի մը հիմնադրման:

Այս պայմաններուն մէջ, Ճ. Մալքոլմ իր հրեայ բարեկամները կը համոզէ ըսելով անոնց, որ հրեաներուն ազգային շահերը կը պահանջեն, որ իրենք Անգլիոյ քաղաքականութեան ի նպաստ շարժին, և մանաւանդ՝ իրենց ազդեցութիւնը գործածեն որ Ամերիկա, անգլիացիներուն և ֆրանսացիներուն կողքին, Գերմանիոյ դէմ պատերազմի մտնէ:

Միւս կողմէ Ճ. Մալքոլմ, անգլիական կառավարութեան ազդեցիկ անձնատրութիւններուն կը թելադրէ, որ Անգլիոյ

➔ Հրեաներուն համար 1900-թ.ներու Թուրքիան ո՛չ միայն Պաղեստինի հողերուն տերն էր, այլև Սիոնիստական ռազմավարութեան ամենէն կարեւոր յենակետը՝ իրենց աշխարհակալ ծրագիրներուն իրականացման և ապահով ու յաւերժական Իսրայէլի մը հիմնադրման համար:

Եւ 1908-ին, Թուրքիան ձեռք անցընելէ յետոյ, ամէն բան Սիոնիստներուն ծրագիրներուն համեմատ ընթացաւ:

Ջորաւոր Թուրքիոյ մը ստեղծման համար, մեծագոյն արգելքը հայերն էին:

Եւ 1915-ին, պատերազմի քառսէն օգտուելով, գերմանացիներուն աջակցութեամբ և մեղսակցութեամբ, հայ ազգը ցեղասպանութեան ենթարկեցին:

Եւ անկէ յետոյ, «հանգիստ սրտով» ու Պալֆուրի յայտարարութեամբ, անգլիացիներուն կողմը դարձան...:

Յաւելուած՝ Սիոնիստները, 1915-էն մինչեւ 1923, Անաթոլիոյ մէջ գտնուող յոյները և նաեւ Եղեռնէն ողջ մնացած հայերը «մաքրագործել» տուին ու, 1923-էն սկսեալ, զօրաւոր Թուրքիա մը ստեղծեցին:

Մինչեւ սա վերջին տարիները Թուրքիա ապրած հայ մը ըլլալով, ձեզի կրնանք վստահեցնել, թէ այսօրուան Թուրքիան Ա.էն մինչեւ Ֆ., Սիոնիստական «արտադրութիւն» մըն է:

* * *

Սիոնիստական ռազմավարութեան ամենէն կարեւոր յատկանիշը՝ ոչ մէկ ձեռով ժամանակի հետ կապուած չըլլալն է:

Անոնք, իրենց ծրագիրները գործադրելու համար, համբերութեամբ, առանց աճապարանքի, դարեր տեւողութեամբ կ'աշխատին և, այս ձեռով, իրենց նպատակին կը հասնին:

Բոլորին ծանօթ է, թէ ինչպէս, հրեայ կրօնականները, իրենց աղօթատուններուն մէջ, 2000-է աւելի տարիներ, ամէն օր աղօթեցին ըսելով՝

«Գալ տարի Երուսաղէմի մէջ»:

Եւ 1948-ին յաջողեցան Երուսաղէմ վերադառնալ՝ Իսրայէլի պետութեան հիմնումով:

Այսպէս՝ համբերութեամբ աշխատեցան 1492-ին իրենց Սպանիայէն «վռնտուելնուն բուն պատճառը եղող» կաթողիկէներուն դէմ, և ճիշդ երեք դար վերջն ալ՝ 1789-ին, ֆրանսական յեղափոխութեամբ, անոնց աշխարհակալ իշխանութեան վերջ տուին:

Նոյնը ըրին Ռուսերուն դէմ: 19-րդ դարուն, իբր թէ «հրեաները "Pogrome"ի (ջարդ) ենթարկած Ռուսիան» պատժեցին 1917-ի յեղափոխութենէն օգտուելով, որ քանդէն բարի ռուս ազգին հոգին:

Եւ նաեւ՝ ամբողջ աշխարհն տեղեակ է, թէ Սիոնիստները, 1939-1945-ի պատերազմին, հրեաները սպանդի ենթարկած գերմանացիներուն հանդէպ ինչպէս վրէժխնդիր եղան, և մինչեւ հիմա ալ կը շարունակեն պատժել Գերման ազգը:

Բայց սիոնիստներուն գերմանացիներուն դէմ կատարածը մինչեւ հիմա, դեռ «պատիժ»ին սկզբնաւորութիւնն է միայն:

Սիոնիստները ծրագրած են՝ մասնաւորապէս գերմանական ցեղը մէջտեղէն վերցնել:

Անոնք, այս ծրագիրը իրականացնելու գործին սկսան 1945-ին, Բ. Աշխարհամարտի վերջաւորութենէն անմիջապէս յետոյ...:

Ամերիկացիներուն «Մարշալեան փլան» կոչուած օգնութեան ծրագրով, հիմնայատակ քանդուած Գերմանիան վե-

ընստին ծաղկիլ սկսաւ:

Եւ գերմանական ուշիմութեամբ և աշխատասիրութեամբ, կարճ միջոց մը ետք, գերմանական ճարտարարուեստը այնքան մեծ բարգաւաճում մը ունեցաւ, որ գերմանական գործարանները աշխատաւորի անբաւարարութեան ենթարկուեցան:

Եւ հո՛ւ էր սիոնիստներուն լարած թակարդը գերմանացիներուն դէմ: Իբր լաւ և չարքաշ աշխատաւոր՝ հազարաւոր, յետոյ ալ հարիւր հազարաւոր թուրք գործաւորներ բերել տըլին Գերմանիա:

Սկիզբի տարիները, Գերման գործատէրերը, շատ գոհ էին այս թուրք գործաւորներէն: Որովհետեւ լաւ և մանաւանդ՝ շատ ցած աշխատավարձքով կ'աշխատէին, առաջին տարիները, այս թուրք գործաւորները:

Եւ տարիներ անցան... ու թուրք գործաւորներու թիւը միլիոններու հասաւ:

Այսօր, Գերմանիոյ մէջ, թուրքերուն թիւը հինգ միլիոնէն անէլի է՝ իրենց ընտանիքներով և «գաղտնի» աշխատող թուրքերով:

Թուրքերը, այսօր, մեծ թիւ կը կազմեն Գերմանիոյ ճարտարարուեստական քաղաքներուն մէջ: Մասնաւորապէս՝ Միւնիխն և Պերլինը թրջական քաղաքներ կը նկատուին, ուր կան լրիւ թուրքերէ բնակուած ամբողջ թաղամասեր...:

Եւ այսօ՛ր միայն, գերմանացիները հասկցած են թուրքին «ինչ» ըլլալը, և կը զղջան թուրքերը, իբր գործաւոր, Գերմանիա բերած ըլլալուն համար:

Բայց շատ ուշ է այլեւս, և զղջումը որեւէ օգուտ չունի:

Եւ ոչ մէկ գերմանական կառավարութիւն, Թուրքերուն դէմ, որեւէ բան չի կրնար ընել:

Որովհետեւ թուրքերը՝ «մարդկային իրաւունք» ըստած «հրէածին» օրէնքներով, գերմանացիներէն շատ անլի պաշտպանուած են:

Եւ քանի մը տասնեակ տարիներ ետք, այս թուրքերը, իրենց բազմածնութեամբ և այլակրօնութեան շնորհիւ, քսան միլիոնի պիտի հասնին, և գերմանական ցեղը այս թուրքերուն պատճառաւ պիտի խաթարուի և, ի վերջոյ, խառնածին ցեղի մը պիտի վերածուի:

Արդէն, Գերմանիոյ մէջ այսօր, կրկին հրեական դրամագըլուխը կ'իշխէ, գերմանական ճարտարարուեստին և տնտեսութեան վրայ:

Նոյնպէս՝ գերմանական մամուլը, գերման մեծ երգահան R. Wagner-ի շրջանին եղածին պէս, կրկին հրեաներուն ձեռքը անցած է:

Եւ սիոնիստները, իբր Գերմանիոյ նոր իշխանաւորները՝ խառնածին ցեղի մը վերածուող գերմանացիներուն նուատացուցիչ և ստրուկի կեանք մը պիտի սահմանեն, և այս ձեւով յաւիտեան պիտի պատժեն, «Աստուծոյ ընտրեալ ժողովուրդը» սպանդի ենթարկած գերմանացիները:

րըստին ծաղկիլ սկսաւ:

Եւ գերմանական ուշիմութեամբ և աշխատասիրութեամբ, կարճ միջոց մը ետք, գերմանական ճարտարարուեստը այնքան մեծ բարգաւաճում մը ունեցաւ, որ գերմանական գործարանները աշխատաւորի անբաւարարութեան ենթարկուեցան:

Եւ հո՛ւս էր սիոնիստներուն լարած թակարդը գերմանացիներուն դէմ: Իբր լաւ և չարքաշ աշխատաւոր՝ հազարաւոր, յետոյ ալ հարիւր հազարաւոր թուրք գործաւորներ բերել տըլին Գերմանիա:

Սկիզբի տարիները, Գերման գործատէրերը, շատ գոհ էին այս թուրք գործաւորներէն: Որովհետեւ լաւ և մանաւանդ՝ շատ ցած աշխատավարձքով կ'աշխատէին, առաջին տարիները, այս թուրք գործաւորները:

Եւ տարիներ անցան... ու թուրք գործաւորներու թիւը միլիոններու հասաւ:

Այսօր, Գերմանիոյ մէջ, թուրքերուն թիւը հինգ միլիոնէն անէլի է՝ իրենց ընտանիքներով և «գաղտնի» աշխատող թուրքերով:

Թուրքերը, այսօր, մեծ թիւ կը կազմեն Գերմանիոյ ճարտարարուեստական քաղաքներուն մէջ: Մասնաւորապէս՝ Միւնիխն և Պերլինը թրջական քաղաքներ կը նկատուին, ուր կան լրիւ թուրքերէ բնակուած ամբողջ թաղամասեր...:

Եւ այսօր միայն, գերմանացիները հասկցած են թուրքին «իմջ» ըլլալը, և կը զոջան թուրքերը, իբր գործաւոր, Գերմանիա բերած ըլլալուն համար:

Բայց շատ ուշ է այլեւս, և զոջումը որեւէ օգուտ չունի:

Եւ ոչ մէկ գերմանական կառավարութիւն, Թուրքերուն դէմ, որեւէ բան չի կրնար ընել:

Որովհետեւ բարբերը՝ «մարդկային իրաւունք» ըստած «հրէածին» օրէններով, գերմանացիներէն շատ անլի պաշտպանուած են:

Եւ քանի մը տասնեակ տարիներ ետք, այս թուրքերը, իրենց բազմածնութեամբ և այլակրօնութեան շնորհիւ, քսան միլիոնի պիտի հասնին, և գերմանական ցեղը այս թուրքերուն պատճառաւ պիտի խաթարուի և, ի վերջոյ, խառնածին ցեղի մը պիտի վերածուի:

Արդէն, Գերմանիոյ մէջ այսօր, կրկին հրեական դրամագըլուխը կ'իշխէ, գերմանական ճարտարարուեստին և տնտեսութեան վրայ:

Նոյնպէս՝ գերմանական մամուլը, գերման մեծ երգահան R. Wagner-ի շրջանին եղածին պէս, կրկին հրեաներուն ձեռքը անցած է:

Եւ սիոնիստները, իբր Գերմանիոյ նոր իշխանաւորները՝ խառնածին ցեղի մը վերածուող գերմանացիներուն նուաստացուցիչ և ստրուկի կեանք մը պիտի սահմանեն, և այս ձեւով յաւիտեան պիտի պատժեն, «Աստուծոյ ընտրեալ ժողովուրդը» սպանդի ենթարկած գերմանացիները:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
{ՎՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ}

ԳՐԵՑ ԳՈԿՏ. ՎԱՏԻՄԻՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

«Մ Ո Ւ Տ Ե Ր Ո Ւ ...»

Հ Ե Ղ Ի Ն Ա Կ Ի Ա Ն Խ Ո Ց Ե Լ Ի
Տ Ր Ա Մ Ա Բ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ը

Հաւանաբար ընդունուած չէ, երբ գրա-
խօսում է յօդուած կամ յօդուածաշար:
Դրանցում արտայայտուած մտքերի շուրջ
կարելի է բանավիճել, չիսմանայնուհետեւ այս
կամ այն տեսակետների, բայց չպետք է
հեղինակին՝ շատ դժուար է:

«ՆԱՅԻՐԻ»ի մեծ բարեկամ և մեր խոր
յարգանքը վայելող Յովհաննէս Զիլինկիր-
եանի յօդուածաշարը, որը հիմնականում
ունի «Սուտերու, երազներու և իրակա-
նութիւններու մասին» վերնագիրը, երկար
ժամանակ է, ինչ գրաւել է մեր ուշադրու-
թիւնը:

Իսկ ի՞նչ պատճառներով: Դրանք հիմ-
նականում հետեւեալում են: Ներկայաց-
նում են մտորումներ, համաուօտ, ամբող-
ջականը քողմելով ուրիշ առիթի:

Առաջին... Հարցադրումի ինքնատի-
պութիւնը:

Երկրորդ... Ծանօթ փաստերի իւրօրի-
նակ մեկնաբանութիւնը:

Երրորդ... Նոր փաստերի, դէպքերի,
իրողութիւնների առատութիւնը:

Չորրորդ... Եզրայանգումների կուռ
տրամաբանութիւնը:

Հինգերորդ... Տեսակետները արտա-
յայտելու համոզուածութիւնը:

Վեցերորդ... Ծարադրելու եղի լեզու,
մատչելիութիւնը:

Բայց ամէնից կարեւորը այն է, որ Յով-
հաննէս Զիլինկիրեանը երկասիրում է հայ
ժողովրդի պատմութիւնը, որը մատուցում
է հազուագիւտ տաղանդով, հեռու շքեղ
նոտմարանութիւնից և սրտի ցաւով ընդ-
գրծում է անցեալում և յատկապէս հիմա
կատարուող սխալները, որոնք, դժբախ-
տաբար, այնքան էլ քիչ չեն մեր պնտմու-
թեան մէջ:

Յ. Զիլինկիրեանը հանդէս է գալիս որ-
պէս պատմական իրադարձութիւնների
լուրջ հետազօտող, անկեղծ ու անկաշտ
պատմաբան: Մենք, այս հանգամանքը,
յատկապէս ենք կարեւորում, որովհետեւ
դրանով Յ. Զիլինկիրեանը կազմում է մի-
ջազգային մակարդակով այն հազուադէպ
հեղինակների կողմին, որոնք չեն ծնում
սեփական ժողովրդին, չեն սիրաշահում
երան, չեն գովաբանում, այլ որդիական
սքափութեամբ ու անաչառ անողոճու-
թեամբ, ինչպէս վիրաբուժը, մատնացոյց
են անում հենց իրենց ծնած ժողովրդի
սխալները, դրանց տխուր հետեւանքները և
զգուշացնելով ցոյց տալիս սխալներից
խուսափելու ուղիները:

Բանի-բանի սերունդներ են երազելով
պայքարել Հայաստանի անկախութեան
համար: Վերջապէս՝ 1990 թուականին ան-
կախութիւնը դարձաւ փաստ: Մեծ էր քո-
լորի ոգեւորութիւնը: Իսկ ի՞նչ եղաւ այդ
ոգեւորութեան արդիւնքը: Ահա, քէ ինչ է
գրում Յ. Զիլինկիրեանը. «1991-ին «Ղարա-

ԳՐԵՑ ԳՈՎՏ. ՎԱՏԻՄԻՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

«Մ Ո Ւ Տ Ե Ր Ո Ւ ...» Հ Ե Ղ Ի Ն Ա Կ Ի Ա Ն Խ Ո Ց Ե Լ Ի Տ Ր Ա Մ Ա Բ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ը

բաղի կոմիտեն» ազատութեան երազային խոստումներով խաբեց ինչպե՞տքե՞ս ամբողջովը... Ինչպե՞տքե՞ս և խարուած հայ ժողովուրդը այսօր ինքնագիտակցութեան գալու նշաններ ցոյց կու տայ...

Բայց ի՞նչ օգուտ:

Աւերը գործուած է:

Այսօր, Հայաստանի բնակչութեան գրեթէ կէսը, անգործութեան ու բշտառութեան պատճառաւ, լիւծ է իր հայրենիքը:

Եւ մեացեալ հայութիւնն ալ, չեմք գիտեր, թէ մինչեւ երբ պիտի կարենայ դիմանալ անօրութեան և անապահովութեան:

Եւ մեզի համար ամէնէն ցաւային՝ Հայաստանը լիողներուն մէկ մասը, հայուն ջարդարարներու երկիրը՝ Թուրքիա, Պոլիս գացած է:

Եւ Պոլսոյ մէջ՝ Հայաստանէն եկող, մեծ մասը համալսարանական կամ երկրորդական ուսումի տէր հայեր, իրենց ապրուստը ապահովել կը ջանան աշխատելով իրր ապաստի, իրր գործատու և կամ իրր մուրացկան:

Բայց ամենէն ամօրային՝ վիճակն է այն հայուհիներուն, որոնք Պոլսոյ մայրերուն վրայ կամ հանրատուններուն մէջ պռոնկութիւն կ'ընեն:

Ահա... ա՛յս է «Ղարաբաղ կոմիտէին» ստեղծած «Ազատ և Անկախ Հայաստանին» այսօրուան վիճակին մէկ երեսը»: [«ՆԱՅԻՐԻ» – ԹԻՒ 73, 4 Ապրիլ 1998 թ.]:

Ընդամենը մի քանի տող: Բայց ինչպիսի՞ մորմոք ու ցաւ կայ դրանց մէջ: Այդ տողերը ինչպիսի՞ արդար վրդովմունքով են լցուած «Ղարաբաղ կոմիտէի» նկատմամբ, որը խարտախօսէն խաբեց իր ժողովուրդին: Եւ ինչպիսի՞ արտասանք, որ ժողովուրդը խարուեց իր անատակ որդիների սին խոստումներին:

Եւ այնուհետեւ. «Այսօր, «Ղարաբաղի ինչպե՞տքե՞ս տարիներէն» ետք, սահեր են գրեթէ տասը տարիներ:

Եւ այսօր, ի՞նչ կը տեսնենք Ղարաբաղի ինչպիսի՞ մէջտեղ հանող «Ղարաբաղ կոմիտէի» նախագահը, Լեւոն Տէր Պետրոսեանը, Ղարաբաղի հարցին լուծման համար, Ղարաբաղը ազերիներուն ետ տալ կ'առաջարկէ:

Այսօր, Լեւոն Տէր Պետրոսեանը հրաժարած է:

Բայց արդե՞ս մէկը իրեն պիտի չհարցնէ՝

Ինչո՞ւ:

Ինչո՞ւ այսօր արիւն քափուեցաւ:

Ինչո՞ւ այսօր ժողովուրդը տառապեցաւ: Հայաստանը պարպուեցաւ: Հայաստանին հիմերը քանդուեցան: Ինչո՞ւ:

Հայ ազգը, իր ճակատագրին հետ խաղացողներուն հանդէպ, այսօր՝ անտարբեր է, այսօր՝ անզգայ է» [«ՆԱՅԻՐԻ» – ԹԻՒ 82, 8 Օգոստոս 2001 թ.]:

ԳՐԵՑ՝ ԳՈԿՏ. ՎԱՏԻՄԻՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

«ՍՈՒՏԵՐՈՒ...» ՀԵՂԻՆԱԿԻ ԱՆԽՈՑԵԼԻ ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

տոսի 1998 թ.:

Ահա՛ ժողովրդի կատարած սխալի արդիւնքը, որն այնպէս ուժգնօրէն մատացոյց է անում հեղինակը: Ուրիշ մէկը, որ բռնում է ու սիրաշահում ժողովրդին, անպայման, կը փորձի համոզել, որ այդպէս էլ պէտք է լինէր, որովհետեւ անկախութիւնը զոհեր ու զրկանքներ է պահանջում:

Բայց Յովհաննէս Չիլինկիրեանը հաւատարիմ իր սկզբունքին, ժողովուրդին ասում է դառն ճշմարտութիւնը, որը հընչում է որպէս անազանգ, որպէս զգուշացում:

Յ. Չիլինկիրեանը Հայաստանի անկախութեան ջերմ կողմնակիցն է: Նա անկախութիւնը գնահատում է որպէս ամէն մի ժողովրդի բնական վիճակ: Եւ բնականաբար արդարացի վրդովում է, որոհետեւ այսպիսի անկախութիւնը հայ ժողովրդի երազածը չէր: Որովհետեւ հայ ժողովուրդը այդպէս չէր պատկերացնում անկախութիւնը: Յ. Չիլինկիրեանը կողմնակից է ա՛յն անկախութեանը, որը ժողովրդի ազգային արժանապատուութիւնն է պանծացնում, ժողովրդին փրկում է աղֆատութեան ու անապահովութեան ճիրաններէս...

Յովհաննէս Չիլինկիրեանի ուշադրութեան ոլորտում որոշակի տեղ է զբաղեցրելում հայ-թուրքական առնչութիւնները: Հայ գրականութեան, մասամբ նաեւ պատմագրութեան մէջ, քիչ չեն այն հեղինակները, որոնք տառապում են այնպիսի մտայնութեամբ, քէ որքան շատ հայհոյեն Թուրքիային, այնքան ընդունելի կը լինի իրենց ասելիքը: Թուրքիայի նկատմամբ կոյր ատելութիւնը միշտ էլ վատ խորհրդադատու է եղել և յաճախ էլ ունեցել անցանկալի հետեւանքներ...

Այս հարցում էլ է Յ. Չիլինկիրեանը առանձնանում: Նրա աշխատասիրութեան մէջ չկայ մերկապարանոց ու կոյր ատելութիւն: Դրա փոխարէն նա հայ-թուրքական առնչութիւններին վերաբերում է արտակարգ սառնասրտութեամբ ու զուսպ: Փաստերի համադրմամբ, անցեալի դասերի վրայ յեռուած կուռ տրամաբանութեամբ Յ. Չիլինկիրեանը շարադրում է իր տեսակէտները, նշանաբան ունենալով «լաւ ճանչնալ բշնամուն» հանրայայտ ճշմարտութիւնը:

Եւ այստեղ էլ Յ. Չիլինկիրեանը արդարացիօրէն չի խնայում Հայաստանի Հանրապետութեան հին ու նոր այն դեկավարներին, որոնք մակերեսային պատկերացում ունեն Հայ ժողովրդի նկատմամբ բուրքական ֆաղափականութեան մասին: Դա՛ լաւագոյն դէպքում: Աւելի յաճախ նրանք պարզապէս այդ մասին գաղափար չունեն և Թուրքիայի ներկայացուցիչների հետ բանակցութիւններ են վարում այնպէս, ինչպէս, ասեմք՝ Աւստրալիայի կամ էլ

ԳՐԵՑ ԳՈՎՏ. ՎԱՏԻՄԻՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

«ՍՈՒՑԵՐՈՒ...»
ՀԵՂԻՆԱԿԻ ԱՆԽՈՑԵԼԻ
ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. էջ 18-էն)

Աֆրիկայի մէկ այլ երկրի հետ:

Այլապէս, եթէ այդ ֆաղափական տգիտութեան արդիւնք չէ, ապա ուրիշ ինչ կերպ անուանես, երբ Հայաստանի Հանրապետութեան բարձր ղեկավարութիւնը Դեմիրբլիի հետ համդիպման ժամանակ կարող է ասել. թէ՛ «Հայերը կարող են բուրժերի հետ դաշնակից լինել»:

Այս կարգի մտածողներին կարելի է զգաստացնել յանձնարարելով, որ կարդան Յովհաննէս Զիլիկլիրեանի «Սուտերու» մասինը, կարդալ և դաս վերցնել, որպէսզի հնարաւոր լինի խուսափել բուրժական որոգայթից և հայ ժողովրդի համար նորից չստեղծել 1915-1923 թթ. վտանգը:

Մինչեւ վերջին ժամանակները, առհասարակ, մեր գրականութեան մէջ [թէ՛ Հայաստանում և թէ՛ Սփիւռքում] Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Գաղտի Բանակի մասին լաւագոյն դէպքում հաղորդելու էին կցկտուր տեղեկութիւններ կամ էլ այն ներկայացուում որպէս ահաբեկչական, կեանքից ու իրականութիւնից կտրու-

յաստանը պարպելու աշխատանքներուն արգելք ըլլալու համար մղած պայքարը...» [«ՆԱՅԻՐԻ»- թիւ 76, 16 Մայիսի 1998 թ.]:

Մեր յօդուածի համար նախատեսուած ծաւալը, հնարաւորութիւն չի տալիս անդրադառնալ Յ. Զիլիկլիրեանի աշխատութեան բոլոր արժանիքներին: Ուստի, սահմանափակուեմք ասուածով, և յայտնենք միայն երկու ցանկութիւն.

Առաջին.— Յ. Զիլիկլիրեանի աշխատութիւնը մեր ժամանակի հրամայականի բելադորանքի արդիւնքն է, և այս նկատի ունենալով, դրա հրատարակումը որպէս առանձին գիրք՝ առաջնահերթ խնդիր է:

Երկրորդ.— Մեծարգոյ Յովհաննէս Զիլիկլիրեանին մաղթում ենք ամուր առողջութիւն և ստեղծագործական անսպառ եռանդ, հայ նոր ժամանակաշրջանի պատմութեանը ուսումնասիրումը շարունակելու կորով որ, ինչպէս ասել է ինք՝ անցեալի «դասերը ծառայեն ուղեցոյց ներկային ու ապագային»:

ւած մոլորեալների մի խմբի ահաբեկչական գործողութիւն: Յ. Զիլիկլիրեանը իրեն յատուկ անաչառութեամբ անդրադառնում է նաեւ Գաղտնի Բանակի հարցին և համոզիչ փաստերով ցոյց է տալիս նրան որպէս ահաբեկչական խումբ ներկայացնելու ջանքերի սնանկութիւնը: Գաղտնի Բանակի գործունէութիւնը ինքնարկելով պատմականութեան դիրքերից, Յ. Զիլիկլիրեանը իրաւացիօրէն փաստում է, որ մեմք գործ ունենք ազգային-ազատագրական շարժման մի նոր դրսեւորման հետ, որը նախ և առաջ հարկաւոր է իմաստաւորել և պատշաճօրէն գնահատել:

Ինչպէ՛ս չհամաձայնուես Յ. Զիլիկլիրեանի հետ, երբ նկատի ունենալով Մերձաւոր Արեւելքից ու Հայաստանից հայ բնակչութեան արտագաղթը հրահրողների դէմ Գաղտնի Բանակի գործունէութիւնը, նա գրում էր. «Այստեղ կ'ուզեմք անհուն երախտագիտութեամբ յիշատակել Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Գաղտի Բանակին հերոսներուն, այս «Անչա» ըսուած քսումների կազմակերպութեան Հա-

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶՈՒՆԿԻՐԵԱՆ
{ՎՐԷԺ ՈՐՈՒԲԷՆԵԱՆ}

1 ՅՈՒՆԻՍԿՐ 2001

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԷՆ ՆՇԽԱՐՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

ԴՐԱՄԻՆ ԱՂՕԹՋԸ

(ՀԱՏՈՒԱԾ)

Ո՛վ ես ուրեմն, բշուառութեան դու գործի
Դրա՛մ, որուն լուռ ցոլին մէջ կ'արծարծի
Ճակատագիրը տառապող մարդկութեան
Ըսէ՛, ինչ կամեց պիտի իշխէ՞ յախտեան:
«Արեւելեան մամուլ - 1907» Ռ. ՍԵՒԱԿ

ԿԱՐՄԻՐ ԴՐՕՇԱԿԸ

(ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ)

Անօրինք, անգործներու կուտ բանակ,
Փոս աչքերիդ դէպի երկինք զուր բանալ:
Տառապանքի՛ նստայնանկներ, ի կըռի...:
Ի զէն կիներ, ի զէն ծերեր պիտոհի...:

Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ, ու մինչեւ ե՞րբ, սեփական
Մե՛ր քրտինքով պիտի շաղուիմ պատուական
Համադամներ մեծատունին, իր շունին,
Մինչ աշխատող բազուկներ չոր հաց չունին:

Վայրա՛գ գողին մը գիշերին մէջ բնդա՛ց.
Ձիւնոտ ցայգին անրա՛ւ, սուգին մէջէն բաց,
Բոցերու պէս շրքեղ, տէգի պէս հրպարտ,
«Կարմիր դրոշակ»ը բարձրացաւ անհանդարտ...

Ո՞ւր, դէպի ո՞ւր...: Քաղցած կեանքի համօրէ՛ն,
Ի սպառ լինած աստուածներէն, մարդերէ՛ն,
Լուռ կ'երբային, խուլ բնագոյի մը հլո՛ւ,
Նոր օրէնքի նո՛ր նժար մը կերտելու...:

Ու ինձ այնպէ՛ս բուեցաւ թէ լուսնա՛յն
Ճակատագրին բեր կ'իշխէր իրենց վրան...
Բայց կ'երբային անոնք, ի Ջէն, ի Պայֆա՛ր,
Արդարութեան կը դիմէին խո՛նջ, տրկար,
Արդարութեա՛ն որ ա՛յս կերպով պիտի գար...
«Ազդակ - 1909» Ռ. ՍԵՒԱԿ

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԷՆ ՆՇԽԱՐՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

ԱՅՍ ԴԱՆԱԿԸ

(ՀԱՏՈՒԱՍՆԵՐ)

Աւա՛ղ այն ամէն բաներն ապա՛հէն
Որ շնորհուեցան մեզի՛ երկի՛նէն՝
Մարդկային օրէ՛նքն արգի՛ց մարդուն...:

Գործարաններու դռները փա՛կ են.
Ամիս մ՛է արդէն: Հագարը մէկէն
Բանուորներն ամբողջ նետեր են փողոց
Ամէնքն ալ հայրեր, մի քանի տղոց:
– Մատուցու՛մը շա՛տ, խնդրանքներ չիկան,
Կ'ըսեն, ապրանքով լեցուներ է շուկան.
Գործի մեծ օրէ՛նքն է տնտեսավար...
Այդ լա՛ւ: Բայց նօթի մեռնիլն է դժուար:
Թէ բանուորն այնքան արտադրեր է շատ,
Ինչո՞ւ հաց չունի բանուորն անաշխատ...:

Մարդկութի՛ւն, պատի՛ւ...քմրուկներ հնչուն.
Աչքո՞ր գոց հաւատա, մի փնտոր ինչո՛ւն:
Մուրալն օ՛ւտօք է, գողնալը ոճիր,
Իսկ թէ խելօք ես՝ ոչ ոք չի հանիր
Հաւատալ որ տղադ մեռաւ անօթի:

Քամին կը գոռայ, ձիւներ կը բոչիմ
Բանուորը կանգնած շէնքի մը առջին
Երգը կ'ունկնդրէ – ցուրտէն երերուն...
Գործարաններու բոլոր տէրերուն...:
Մատուցու՛մը շա՛տ, իսկ խնդրանքը քիչ...:
Որո՞ւ փոյթ, կ'ուտեն կ'արձակեն քիչ...:
Գործ չիկա՛յ, ինչ փոյթ, դաս մ՛է անխընայ
Որ բանուորը քիչ մը խելօք մնայ...:

Բանուորը կու լայ, կը գոռայ քամին.
Ահա՛ դուրս ելաւ այդ տէրերէն մին.
Աստուած իր պետն է...: Չեմքը քարացած,
Աչերը կարմիր, բանուորը գոռաց՝
«Գրքութի՛ւն, պարոն, ընտանեաց հայր եմ.
Ջգոյշ մերժելու, ձեր հոգին կ'այրեմ...»:
Հարուստը նետեց ինչ որ կար իր վրան,
Ժամացոյց՝ շղթայ, դրբամ, թղթաբան:
Երէկ՝ տէր, հիմայ՝ ըստրուկ գողադուն,

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԷՆ ՆՇԽԱՐՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

Կը փախէր ինչպէս բուռ մը թռչում...:

Բանուորը ապշած նայեցաւ հեռում,
Իր հարուստ տիրոջ վագֆին շուարում.
Նայեցաւ բարի ձեռքերում ծերուկ
Նայեցաւ հացի դանակին մանրուկ
Նայեցաւ ոսկւոյն, նայեցաւ իրեն,
Փղձկեցաւ հոգին, յուսահատօրէ՛ն
Չայնը երկարեց ցայգին մէջ տըխուր՝
«Ո՛վ հարուստ, հարո՛ւստ, եկո՛ւր ա՛ն եկո՛ւր»:
Բայց տէրն աւելի արագ կ'երթար լուռ.
Ու կը կրկնէր ծե՛րը, «Եկո՛ւր, եկո՛ւր...»:

«Ո՛վ բարի բանուոր, ծե՛ր բարի բանուոր,
Թէ այնքա՛ն անպէտ ես մարդկութեան որ
Ճարելու համար ապրուստ մը յետին
Կ'ապաւինիս վատ դանակիդ ետին...
Թէ սեփական կեանքդ՝ իժի մը պէս՝
Ուրիշի մահով պիտ' ապահովես...
Թէ պիտի դաւես մութին մէջ լռելեայն՝
Հոգ չէ՛ թէ զաւկիդ համար ըլլայ այն...
Դէ՛հ գնա՛ մեռիր... մեռե՛ր ես արդէն,
Մարդկութեան ի՛նչ խեղ մարդասպան մարդէն:

Թէ չե՛ս ուզեր որ քու դանդաղ մահով
Տէրդ իրեն գանձեր դիզէ ապահով...
Թէ անպէ՛տ, թէ վա՛տ, թէ խե՛ղճ, ցաւագին,
Դուն դեռ տէ՛րն ես քու սեփական կեանքին..
Թէ զաւակներուդ չը կըցար ցոյց տալ
Ապրիլ ատելո՛վ, կեանքին դէմ կուրծք տալ...
Դանակդ աղիքիդ խոթէ ու դարձուր.
Իրենց քաջարար մեռնի՛լ սորվեցուր
Մեռնի՛լ անտեսուած, աննիչ, մըթին, վէ՛ս...
Աչքերը գոցեց...: Ու ըրաւ այնպէս:

ՌՈՒՐԷՆ ՍԵՒԱԿԷՆ ՆՇԽԱՐՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒՐԷՆԵԱՆ)

Տարիներ անցան, հիմա կը դիտեմ
 Լուս սենեակիս մէջ առկախուած իմ դէմ
 Այս համեստ դանակն արդէն ժանգոտած
 Որ ձմեռ առտու մը արիւնով թաց
 Ես զըտեր էի անհուն գուրգուրանով,
 Ջիւնին մէջ, մեռա՛ծ գործաւորին տոլ...:
 Քարացած այդտեղ, պոռթկաց իմ հոգիս,
 Ու դողդողալով տարի շրթունքիս
 Խորհրդանիշն այդ՝ մութին մէջ լռելայն
 Տառապո՛ղ, մեռնող, այլ քա՛ջ մարդկութեան...:

Ու քանի՛ անգամ տու առջիկ լացի,
 Ո՛վ բարի, ժանգո՛տ դանակըդ հացի.
 Դո՛ւն, վերջին պաշտպան զրկուած մարդուն
 Դո՛ւն, յաւէտ լռիկ այլ յաւէտ արթուն.
 Դո՛ւն, այնքա՛ն համեստ ու ա՛յնքան խելօք,
 Եւ որ կրնայիր շարժումով մը լոկ
 Արեւո՛ն վրայ հիմնել օրէնքդ ապագայ,
 Բայց կը սպասես որ խաղաղութեա՛մբ գայ,
 Արդարութեա՛մբ գայ, գա՛յ տարուէ տարի,
 Ջրկուած մարդկութեան երազը բարի...:
 «Գեղունի-Վենետիկ-1909» Ռ. ՍԵՒԱԿ

Ռուբէն Սեւակին, Ջուլիցերիոյ Լո-
 զան քաղաքին մէջ, 1905-էն մինչև
 1914 բժշկական աշակերտ ուսանած և
 յետոյ իբր բժիշկ աշխատած տարի-
 ները՝ քաղաքական շատ բարդ և ալե-
 կոծ խմորումներու տարիներն էին:

Ռուբէն Սեւակ Լոզանի մէջ այս
 փոթորկոտ տարիներուն ինքն ալ են-
 թարկուեցաւ իբր աշակերտ նիւթա-
 կան շատ ծանր դժուարութիւններու և
 իր մորթին վրայ զգաց՝ «դրամ»ին
 չարիքներուն հետեւանքով տառապող
 մարդկութեան ցաւերը:

ԴՐԱՄԻՆ ԱՐՕՅԶԸ - 1907, ԿԱՐՄԻՐ ԴՐՕ-
 ՇԱԿԸ - 1909, ԱՅՍ ԴԱՆԱԿԸ - 1909

Ռուբէն Սեւակին մասնաւորապէս
 այս երեք բանաստեղծութիւնները՝ ըն-
 կերային անարդարութիւններուն դէ-

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԷՆ ՆՇԽԱՐՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

պի ա կու նք ներ ի ջնող մեկնաբանութիւններ են:

Եւ մենք կը հաւատանք, որ այս երեք բանաստեղծութիւնները իրենց այժմեականութիւնը չեն կորսնցուցած՝

1.- «ԴԱՄԻՆ ԱՂՕՔԶԸ» բանաստեղծութիւնը, իսկական «մարգարէութիւն» մըն է՝ դրամին մասին իր ախտաճանաչումով, ուր Ռ. Սեւակ իր վախը և մտահոգութիւնը կը յայտնէ՝ «ԴԱՄ՝ ԸՍՇ, ԿԱՍԶԴ ՊԻՏԻ ԻՇԽԷ ՅԱԻՏԵԱՆ»:

Երբ կը մտածենք, թէ Ռուբէն Սեւակէն հարիւր տարիներ յետոյ, մինչև այսօր, դրամն է ամենամեծ «ԿՈՒՌԶ - ԱՍՏՈՒԱԾ»ը, որուն անգութ, անարդար և ռիսակալ կամքը՝ կ'իշխէ մարդկութեան վրայ:

★ ★ ★

2.- «ԿԱՐՄԻՐ ԴՐՕԾԱԿԸ» բանաստեղծութիւնը, ընկերային անարդարութիւններուն ստեղծած տառապանքներուն դէմ բողոքի և պայքարի շարժումն է, «կարմիր յեղափոխութիւն»ն է:

Ծեր, երիտասարդ, կին, բոլորը կը դիմեն՝ ի զէն, ի կոիւ, իրենց գլխուն վրայ ծածանող կարմիր դրօշակով, «նոր օրէնք» մը կերտելու:

Եւ կը հաւատան, որ արդարութիւնը այս ձեւով պիտի գայ:

ԿԱՐՄԻՐ ԴՐՕԾԱԿԸ՝ մինչև այսօր, արդարութեան և հաւասարութեան խորհրդանիշն է:

Եւ Ռուբէն Սեւակէն ետք, հարիւր տարիներէ ի վեր «կարմիր դրօշակը», անթիւ, անհամար ժողովուրդները առաջնորդեց՝ դէպի այն «ԱՐԻՒՆՈՏ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՐԱԶԻՆ»:

★ ★ ★

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԷՆ ՆՇԽԱՐՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

3.- «ԱՅՍ ԴԱՆԱԿ» բանաստեղծութիւնը, մեր համոզումով, Ռուբէն Սեւակին ընկերային հարցերը վերլուծող բանաստեղծութիւններուն մէջ ամենէն կարեւորն է:

Ռուբէն Սեւակ՝ «ԴԱՄԻՆ ԱՐՕՔԵԸ» բանաստեղծութեան մէջ, անարդարութեան ակունքները ճշդելէ ետք, «ԿԱՐՄԻՐ ԴՐՕՇԱԿՈՎ» անարդարութեան դէմ բնազդաբար պայքարի դիմող զանգուածներուն հոգեվիճակը մեկնաբանած է:

Ռուբէն Սեւակ «ԱՅՍ ԴԱՆԱԿ» բանաստեղծութեան մէջ, իբր բժիշկ և գիտութեան մարդ, այս «ցաւ»ին ախտաճանաչումը կատարելէ ետք, զգայականութիւնէ հեռու լուծում մը փնտռելու կը ջանայ:

Նայեցէք այս բանաստեղծութեան մէջ «անարդարութեան ցաւ»ին՝ հիանալի ախտաճանաչումին, որ այսօրւան «Ազատ շուկայական տնտեսութեան» «mondialisation» ըսուած հրեական աշխարհակալ կայսրութեան օրէնքն է:

«Մատուցումը շա՛տ, խնդրանքներ չիկան,

Կ'ըսեն ապրանքով լեցուեր է շուկան,

Գործի մեծ օրէնքն է տնտեսվար»:

Արդեօք, մեծամիտ և ինքնահաւան Յակոբ Օշականին փառաբանած այն մեծ «վաւերական» բանաստեղծներուն մէջէն ո՞ր մէկը մարդկութեան ընկերային ցաւերը վերլուծելու կարողութիւնը ունեցած է:

Բայց Յակոբ Օշականին՝ այս տեսակ «ցածութիւն»ները, այս տեսակ հասարակ միւթերը չի շահագրգռեր:

Ան՝ գլուխնին ամպերուն մէջ սաւառնող, ոտքերնին հողին վրայ դնելու կարողութիւն չունեցող վաւերական գրողներով զբաղած է:

Մանաւանդ Միսաք Մեծարեւոցով:

Մեծարեւոցին՝

«Տո՛ւր ինձի, Տէր, ուրախութիւնն
անանձնական» բանաստեղծութիւնը,

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԷՆ ՆՇԽԱՐՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

Յակոբ Օշականին համար հիանալի
«բարձրութիւն» մըն է:

Ի՛նչ մեծ խաբկանք:

Ունայնութիւն ունայնութեանց:

Հայ Ազգը՝ ազգին ցաւերուն հետ
կապ չունեցող այս անտարբեր մտա-
ւորականներուն պատճառաւ, այսօր-
ւան վիճակին ենթարկուեցաւ:

* * *

Մեր համոզումով՝ «ԱՅՍ ԴԱՆԱԿ»
բանաստեղծութեան ամենէն կարելոր
մասերէն մէկը՝ անօթի զակին համար
հաց ճարելու գացող անգործ բանու-
րին, իր հարուստ տիրոջ հանդէպ վե-
րաբերումն է՝

« Թէ սեփական կեանքդ իժի պէս՝

Ուրիշի մահով պիտ' ապահովես...

Հոգ չէ՝ թէ զակիդ համար ըլլայ այն...

Դէ՛հ, գնա՛ մեռիք, _մեռե՛ր ես արդէն,

մարդկութեան ի՛նչ խեղճ մարդասպան մարդէն»

Այստեղ է ամենէն կարելոր կէտը՝

*Անարդարութիւնը՝ արիւնով, մարդասպա-
նութեամբ կարգադրելու դէմ իր կեցումովն է:*

Ռուբէն Սեւակ, անարդարութիւնը՝
անարդարութեամբ լուծելու դէմ էր:

Չմոռնանք բնաւ, որ Ռուբէն Սե-
ւակ, մեծ մանկավարժ Ռեթէոս Պեր-
պերեանին բարձր ու վճիտ գաղա-
փարներով՝ «ԲԱՐԻՆ, ԳԵՂԵՑԻԿԻՆ, ՇԸՇ-
ՄԱՐԻՏԻՆ» հաւատքով դաստիարակ-
ուած և այս գաղափարներուն հաւա-
տարիմ մնացած բանաստեղծ մըն է:

«ԱՅՍ ԴԱՆԱԿ» բանաստեղծութեան
վերջին տողերը՝ այս գաղափարնե-
րուն արտայայտութիւններն են:

« Եւ որ կրնայիր շարժումով մը լոկ

Արեան վրայ հիմնել օրէնքդ ապագայ,

Բայց կը սպասես որ, խաղաղութեամբ գայ,

Արդարութեամբ գայ, գա՛յ տարուէ տարի,

Զրկուած մարդկութեան երազը բարի...:»

* * *

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԷՆ ՆՇԽԱՐՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

Ռ. Սեւակից կեանքից մէջ, շատ յատկանշական պարագայ մը կայ: Իր յայտնած գաղափարները և կեանքին գիծը իրարու բոլորովին զուգահեռ ընթացած են:

Բայց կան գրողներ, որոնց յայտնած գաղափարները և իրենց ապրած կեանքը բոլորովին հակապատկեր են իրարու:

Արդէն բոլորիս ծանօթ կարգախօս է՝ «մարդուն ըսածին չէ, ըրածին նայեցէք»

Գալով Ռուբէն Սեւակին՝ ան, իր գրութիւններուն մէջ յայտնած գաղափարներուն՝ իր կեանքին մէջ ալ բոլորովին հաւատարիմ մնաց:

Եւ ամենէն վերջ, թուրքերուն իսլամանալու ճամբով ազատելու կարելիութիւնը մերժեց:

Անարդարութիւնը՝ ուրիշ մէկ անարդարութեամբ չլուծելու համար:

Վեհանձնութիւնը ամէն մահկանացուի յատուկ առաքինութիւն չէ:

Իր գրչի ընկերներէն մէկը, որ իր գրութիւններով, հայութեան մէջ ազգայնականութեան հուրը կը բոցավառէր, 1915-ին արքայազմին գրած մէկ նամակին մէջ կ'ըսէր, թէ՝

« Ինք երբեք քաղաքականութեամբ չէ զբաղած »:

Կրկին՝ ուրիշ բանաստեղծ ընկերներէն մէկը, որ հայութեան մէջ «մեծ խնայաստեղծ»ի համբաւ ունէր՝ արքայազմին մէջ թրջական գրականութեան ուսուցումով կը զբաղէր:

Գրականութեան տաղանդ ունենալը, և հերոսութիւնը՝ իրարմէ բոլորովին տարբեր՝ Աստուածային շնորհներ են:

★ ★ ★

« Եւ որ կրնայիր շարժումով մը լոկ
Արեւ՝ն վրայ հիմնել օրէնք ապագայ,
Բայց կը սպասես որ խաղաղութեամբ գայ
Արդարութեամբ գայ, գայ տարուէ տարի,
Ջրկուած մարդկութեան երազը բարի... »:

Ռուբէն Սեւակ՝ « ԱՅՍ ԴԱՆԱԿԸ » բանաստեղծութեան վերի տողերուն մէջ, աշխարհի ընկերային (Օտք՝ էջ 5) .

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԷՆ ՆՇՌԱՐՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԷՆ ՆՇՌԱՐՆԵՐ ... (Ծար. էջ 2-էն)

անարդարութիւնը՝ յեղափոխութեամբ և արիւնով լուծելու գաղափարին դէմ ելած էր:

Եւ կ'ուզէր, որ արդարութիւնը՝ խաղաղութեամբ գայ:

Ռուբէն Սեւակ, կրկին իր մարգարեական հեռատեսութեամբ, արդեօք իրատունք չունէր այսպէս մտածելու, եթէ նկատի առնենք, թէ իր նահատակութենէն երկու տարի յետոյ՝ 1917-ին Ռուսիոյ մէջ կատարուած յեղափոխութիւնը, միլիոնաւոր անմեղներու ալ մահուան պատճառ ըլլալէ ետք, 1991-ին կրկին իր մեկնակէտին վերադարձաւ:

Թէև, շփացած ֆրանսացիի յատուկ կարգախօսը կ'ըսէ թէ՛

« Մեղրալուսինը, bon-filet-էն (մսաշերտը) և յեղափոխութիւնը՝ առանց արիւնի չ'ըլլար»:

Պատմական հին շրջաններէն սկսեալ, աշխարհի վրայ արդար վարչաձեւի մը հեռանկարը՝ շատ մը կրօնական և քաղաքական ղեկավարներուն երազը եղած է:

Եւ նաեւ՝ մեծ թիով քաղաքական առաջնորդներ, արդարութիւն բերելու խոստումներով ճամբայ ելլալէ ետք, իշխանութեան տիրանալէ յետոյ, իրենք՝ ամենամեծ արիւնարբու բռնակալները եղած են:

1789-ի ֆրանսական յեղափոխութեան ստեղծած «Terreur»ը և 1917-ի յեղափոխութեան սարսափելի մանրամասնութիւնները բոլորին ծանօթ են:

Եւ նաև առածի տեղ անցած են Madame Roland-ին 1793-ին Փարիզի մէջ, կառափնատ տարուած միջոցին ըսածները՝

« Ո՛վ արդարութիւն՝ քու անունով ի՞նչ ոճիրներ կը գործուին»:

Ռուբէն Սեւակ աշխարհի վրայ արդարութեան ստեղծման առաջնակարգ ազդակը՝ «զարգացումը» կը նկատէր:

Ան՝ յոյս ունէր, որ զարգացման յառաջացումով, աւելի արդար աշխարհ մը պիտի ստեղծուէր:

Բայց, այն տարիներուն, Ռուբէն Սեւակի նման բարեմիտ «Idealiste»-ները՝ հրեաներուն յունա-քրիստոնէական քաղաքակրթութիւնը և ճերմակ ցեղը մէջտեղէն վերցնելու համար տարած սադայելական աշխատանքներէն լուր չունէին:

Եւ շատ – շատեր այս թափառական ազգին (իբր թէ) ենթարկուած հալածանքները իմանալով ցաւ կը զգային:

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԷՆ ՆՇԽԱՐՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

Բայց, 1945-ին Գերմանիոյ պարտութենէն յետոյ, մինչև այդ օրերը գաղտնի մնացած հրեական աշխարհակալ կայսրութեան իսկական երեսը մէջտեղ ելլել սկսաւ: Եւ այդ թափառական և «հալածուած» ազգը, այսօր աշխարհի միահեծան տէրը գրեթէ դարձած է:

Եւ հրեաները՝ մարդկային իրաւունքներու սուտ և շինծու լոզունգներով, «խառնածիններու» նոր արեւմտեան աշխարհ մը ստեղծելու ճամբուն մէջն են:

Այստեղ կը հրատարակենք նկար մը, որուն մէջ կը տեսնուին՝

1.- Եւրոպացի դեղին աղջիկ մը,

2.- Ափրիկեցի խափշիկ տղայ մը: Ճակատը ճակատի միացած:

Այս նկարին մէջ տեսնուող դեղին աղջիկը և խափշիկ տղան՝ բնութեան օրէնքներուն բոլորովին հակառակ ըլլալով ստեղծուելիք Արեւմտեան Աշխարհին, նոր խառնածին ցեղին տիպարներն են:

Այս նկարը՝

Ջանի մը տասնեակ տարիներ առաջ, աշխարհի ամենէն քաղաքակիրթ երկիրը եղող, բայց այսօր հրեական աշխարհակալ կայսրութեան խամաճիկին վերածուած Ջուիցերիոյ մէջ, «Swissair» ընկերութեան կողմէ աշխարհի ամեն կողմերը կը բաշխուի՝ իբր ապագայ «հանդիպում»ներու խորհրդանիշ:

TÜRKOMANI

"CIHANGIRANE BIR DEVLET ÇIKARDIK BIR ASIRETTEN"

NAMIK KEMAL

NAMIK KEMALIN SÖZLERİ KÜPE OLSUN SIZIN KULAKLARINIZA.
ORTA ASYA ÇÖLLERİNDEN GELEN VAHSI BİR ASİRET OLARAK GİRDİNİZ
MEDENİYETLERİN BESİĞİ ANATOLYA TOPRAKLARINA.

KORKUNÇ VAHSETİNİZLE DEHSET SAÇTINIZ ANATOLYANIN YERLİ HALKLARINA.
ASIRLAR BOYU SÜREN VAHSETİNİZ SAYESİNDE YERLESTİNİZ BU TOPRAKLARA.
SİZ, O GÜNDEN BUGUNE KADAR YİNE AYNI VAHSİLERSİNİZ.

MEDENİYETLERİN BESİĞİ ANATOLYAYI MAHVEDEN VE YERLİ HALKLARI
SOYKIRIMINA UGRATAN VAHSİLER.

Յ. Չ.

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

Երեքշաբթի 9 Յունուար 2001

ՌՈՒՐԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԱՆՈՒԱՆ ՄՐՑՈՅԹԻՆ ԱՌԹԻԻ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

21 Ապրիլ 2000 թուականին, Երևանի Գրողներու Միութեան տան մէջ, Ռուբէն Սեւակի Օւսիրուած հանդիսութեան օրը, «Ռուբէն Սեւակի գաղափարականը և Օսիրուած հանդիսութեան պատմութիւնը հայ ժողովուրդին մէջ տարածելու Ապատակով, միայն հայրենի գրողներու սահմանուած մրցոյթ մը յայտարարուած էր:

Այս մրցոյթին արդիւնքը պիտի ծանուցուի՝ Ռուբէն Սեւակի ծննդեան տարեդարձը եղող 15 Փետրուար 2001 թուականին, Երևանի Ռուբէն Սեւակի անուան դպրոցին հանդիսարանին մէջ կատարուելիք Յուշահանդէսի ընթացքին:

Բայց, Օսիր և առաջ, այս մրցոյթին առթիւ կ'ուզեմք Աշխ մեր կարգ մը Ակատողութիւնները զորս պստակական և կարեւոր կը Ակատեմք:

Այս մրցոյթը՝ միայն Հայաստանի գրողներուն սահմանուած էր:

Բայց Հայաստանի գրողներու միութեան մաս կազմող գրեթէ ոչ մէկ գրող Ռուբէն Սեւակի անուան այս մրցոյթին մասնակցած է:

Այս ամբողջական երեւոյթը մեզ չի զարմացներ:

Մինչեւ 1988-թ.ները, մեծամասնութեամբ համայնավարութեան «հաւատամք»ին շատագոյնները եղող Հայաստանի գրողներուն մէկ կարեւոր մասը, մեծ ապշուածութեամբ Ակատեմքին, որ քանի մը տարիներ յետոյ, Լեւոն Տէր Պետրոսեանին Անկախացուցած ամբերկեան գովադրական և մաֆիական բարձր «հաղափարութեան» ամենամեծ պաշտպանները եղան:

Բնական է, որ Ռուբէն Սեւակին իւրացուցած Վարդանանցի հերոսներուն ազգային անձնագոհութեան իսկապէս զուրկ եղող Հայաստանի այսօրուան գրողներու որոշ հատուածը, պիտի տարուէր այն հոսանքէն, որ կը կոչուի՝ «Պատեհասրաշտութիւն»:

Այս հոսանքէն տարուողներուն առաջնակարգ Անկախացուցիչներէն մէկն է՝ Երևանի Համալսարանի հայկական գրականութեան ամպիոնի վաստակաւոր վարիչ Հրանդ Թամրազեանը:

Ո՞վ է Հրանդ Թամրազեան: Այսօրուան Հ.Յ.Դ.ի գաղափարականին Անկախացուցիչը Ակատող և Յակոբ Օշականին այլասերող և «Բարեկարգ» գրականութիւնը շատագոյնող գրականագէտն է: Այն կուսակցութեան (Հայաստանի ժողովուրդին մեծամասնութիւնը այս իրականութեան դժբախտաբար տեղեակ չէ) որ մինչեւ 1915, և 1915-էն Այնթապի մինչեւ այսօր, հայ ազգին ենթարկուած դժբախտութիւններուն մէջ մեծ պատասխանատուութիւն ունի: Եւ այն Յակոբ Օշականին՝ որ իր մեծամիտ և ինքնահաւան մտային կառոյցով և իր «ԱՐՈՒԵՍՏԸ ԱՐՈՒԵՍՏԻՆ ՀԱՄԱՐ» գրական անպէտ սկզբունքով, Սփիւռքի հայ մտաւորականութեան ազգային և հայրենասիրական ոգին ուզեց սպաննել:

Մենք, Հրանդ Թամրազեանին անունը, ստաջին անգամ իմացանք, Անդրանիկ Մուսկեանէն:

1985-ին Ֆրանսայի Նիս հաղափին մէջ կատարուած Ռուբէն Սեւակի ծննդեան 100-ամեակի հանդիսութեան օրը, հանդիսութեան Տախագահող Անդրանիկ Մուսկեան իր ելոյթին մէջ սասկէս արտայայտուեցաւ.

«Եթէ ինձի վիճակուէր, 1915-ի Եղեռնի ճակատակ թանցածները խորհրդանշող արձան մը կ'անգնել, ինձի համար այդ արձանը պիտի ըլլար Ռուբէն Սեւակի արձանը:

Անկէ շարք մը առաջ Երևան էի. Երևանի համալսարանին հայկական գրականութեան ամպիոնին վարիչ Հրանդ Թամրազեանին այս գաղափարս յայտնեցի:

յանդ Թամրազեանն ալ ընդունեց այս գաղափարս, և ընտրութիւնս ճիշդ գտաւ»:

Անդրանիկ Մուսկեանը Նիսի մէջ այս խօսքերը կատարեց հազարի մօտ Խանդավազութեան տոհմին առջեւ:

Եւ այն օրուան հանդիսութեան տեսանքիզը վկան է այս արտաշայտութիւններուն: Բայց քանի մը տարիներ յետոյ Հրանդ Քամրազեանը, Երեսնի բերքերէն մէկուն մէջ հրատարակած յօդուածով, Յակոբ Օշականեանն ճշտութեամբ նկատումներով, բողոքովին տարրերը ձեռով ներկայացուց Ռուբէն Սեւակը:

Այն բուսականներուն, Հրանդ Քամրազեանին կատարած այս անհաւատալի իրաւագանցութեան դէմ, Ալեքսանտր Թովիշեանը անոր արժանի պատասխանը տուաւ:

Եւ վերջերս, Հրանդ Քամրազեանին մտային կառոյցին խանգարուած ըլլալուն ապացոյցը տեսնելով, 9-12-1999-թ ին Փարիզի Հ.Յ.Դ.ի բանբեր «Կամֆ» օրաթերթին մէջ հրատարակուած գրութեամբ:

Նայեցէ՛ք, ի՞նչ կ'ըսէ ան, իր այս գրութիւնով.

«Մեծ եղբունի նահատակների՝ Միամանթի, Ռուբէն Սեւակի, Վարուժանի, Մեծարեանի վատախը...»:

1908-ին Պոլսոյ մէջ, բոնախտէն մահացած Միսաք Մեծարեանը ինչպէ՞ս կարելի է 1915-ի Եղեռնի նահատակներուն մէջ դասել:

Շատ դժուար չէ ենթադրել, այս տեսակ վտարանշար և անգիտակց գրականագէտի մը համալսարանի մէջ ունկնդիր ունեցած իր աշակերտներուն մշակութային մակարայակը:

Հրանդ Քամրազեանին գաղափարակաճով դաստիարակուած այս աշակերտներէն մէկուն (կամ հոգեծառանգորդին) ելոյթին տեղեակ եղանք 21-4-2000-ին, Երեսնի մէջ, Ռուբէն Սեւակի յիշատակին կատարուած յուշահանդէսին առիթով:

Սերժ Սրասխոնեան անունը կրող Հրանդ Քամրազեանի այս իսկական աշակերտը կը կարծեմք, թէ «Յուշահանդէսը» շիրտած էր համալսարաններուն մէջ կատարուած մասնագիտական գրական գեղարուեստներու սեմինարի հետ:

ԱՅ, իր գրած երկարապատում գրութիւնը կարդաց այնքան արագ բախով մը, որ կարելի չէր իրեն հետեւիլ, ըսածները հասկնալու համար:

Ամէն պարագայի՝ ռազմաթիւ անգամներ կրկնեց Հրանդ Քամրազեանի անունը:

Մեծ կը հաւատամք, թէ Սերժ Սրասխոնեանը հանդէսին եկած էր իր «մտադժը բախիլու համար», իբր հոգեդրայրը Հրանդ Քամրազեանին:

Բայց մեծ նոյնպէս կը հաւատամք, որ Հրանդ Քամրազեան և անոր աշակերտ Սերժ Սրասխոնեանը Ռուբէն Սեւակին մատնանշած այն մտաւորականներէն են, որոնք կը յուսահատեցնեն հայ ազգին կենսունակութիւնը:

Եւ Ռուբէն Սեւակին ըսածին պէս, այս տեսակ մտաւորականներուն ուղեղները՝ «ՓՐՅՆԵԼ ՈՒ ՆԵՏԵԼ» ՊԷՏԻ է:

Եւ ամէն անցնող օր քիչ մը աւելի, Ռուբէն Սեւակին այս արտագին մտաւորականներուն համար ըսածներուն մէջ, ո՛ր աստիճան իրաւունք ունենալը կը հաստատենք:

Այս տեսակ խաթարուած ուղեղներով մտաւորականներուն պատճառաւ է նաեւ, որ հայ ժողովուրդը այսօրուան դժբախտութիւններուն ենթարկուեցաւ:

Բարեբախտաբար վերջին շրջաններուն հայ մտաւորականութեան մէջ, որոշ զարթոյն մը, ազգային և հայրենասիրական սկզբունքներու վերադարձի հոտսն մը սկսած է:

Եւ նաեւ Ռուբէն Սեւակի մրցոյթին մասնակցողներուն յայտնած գաղափարներուն մէջ ալ, շատ յստակօրէն կրնանք տեսնել այս փոփոխութիւնը:

Սրտանց կը շնորհաւորեմք Ռուբէն Սեւակի անուան մրցոյթին մասնակցելու համար՝ ուսումնասիրութիւն ներկայացնողները ամխտիր:

Մեծ, շնորհակալութեան պարտք ունինք հանդէպ բոլոր անոնց, որոնք, այս ուսումնասիրութիւններով, պիտի ծառայեն, Ռուբէն Սեւակի անձնագրութեան ոգին հայ ժողովուրդին մէջ տարածելուն:

Դժբախտաբար, Հայաստանի ժողովուրդը շատ մը իրականութիւններու տեղեակ չէ:

Կը կարծենք, որ Հայաստանի ժողովուրդէն շատեր, «Պարոյր Սեւակի» անունին իսկական պատմութիւնը չեն գիտեր:

Եւ բերես ալ կարծողներ կան, որ Պարոյր Սեւակի անունը, առաջին օրէն իր սե-

TÜRKOMANI

"CIHANGIRANE BIR DEVLET ÇIKARDIK BIR ASIRETTEN"

NAMIK KEMAL

NAMIK KEMALIN SÖZLERİ KÜPE OLSUN SIZIN KULAKI ARINIZA.
ORTA ASYA ÇÖLLERİNDEN GELEN VAHSİ BİR ASİRET OLARAK GİRDİNİZ
MEDENİYETLERİN BESİĞİ ANATOLYA TOPRAKLARINA.

KORKUNÇ VAHSETİNİZLE DEHSET SAÇTINIZ ANATOLYANIN YERLİ HALKLARINA.
ASIRLAR BOYU SÜREN VAHSETİNİZ SAYESİNDE YERLESTİNİZ BU TOPRAKLARA.
SİZ, O GÜNDEN BUGÜNE KADAR YİNE AYNI VAHSİLERİNİZ.

MEDENİYETLERİN BESİĞİ ANATOLYAYI MAHVEDEN Vİ YERLİ HALKLARI
SOYKIRIMINA UGRATAN VAHSİLER. Թ. Չ.

Վական անու՞ր եղած է:

Ո՛չ:

Պարոյրին ազգսնու՞ր, մինչև 1944-թ.Ները, իր երիտասարդության տարիները՝ «Ղազարբան» էր:

Եւ այն տարիներուն, «Սովետական Գրականութիւն ամսագրին խմբագիր Ռուբէն Ջարբանն Պարոյրին տուաւ «Սեւակ» անու՞ր:

Որովհետեւ, Ռուբէն Ջարբանի նման հայրենասէր մտաւորականներուն համար, «Սեւակ» անու՞ր հերոսութեան, մարտիրոսութեան խորհրդանիշն էր:

Եւ այս պատճառաւ Ռուբէն Ջարբան, Պարոյր Ղազարբանին տուաւ «Սեւակ» անու՞ր, որ անոր մէջ վերածննդի Ռուբէն Սեւակը՝ հերոս նահատակ բանաստեղծը:

Եւ ձեռնէ պիտի խնդրեմք, որ Հայաստանի այս ողբերգական օրերուն, կարդաւ եւ իւրացնէ՛ք Ռուբէն Սեւակին հերոսական կեանքին պատմութիւնը:

Այ՛ն տան, դուք հոգեպէս աւելի պիտի զօրանաւ Ռուբէն Սեւակին անձնագոհութեան գաղափարներով եւ Հայաստանի այսօրուան ճգնաժամային պայմանները բարելաւելու ուժը պիտի գտնէ՛ք ձեր մէջ:

Այստեղ կ'ուզեմք նաեւ, մեր խորին շնորհակալութիւնները յայտնել Ռուբէն Սեւակի անուան վարժարանին անխոնջ տնօրէնուհի՝ Տիկին Ճուլիա Ղազարբանին եւ իր ժրաջան գործակիցներուն, որոնք Ռուբէն Սեւակին գաղափարները նոր անու՞րներուն մոխրանցելու համար բացառիկ եւ գիտակից աջատամբ կը տանին:

Յրանսայի Նիս Բաղաֆի՞մ մէջ Ռուբէն Սեւակի

Անուան Յիշատակի Տան հիմնադիր՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԷՆ ՆԾԻԱՐՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

ԴՐԱՄԻՆ ԱՂՕԹՁԸ

(ՀԱՏՈՒԱԾ)

Ո՛վ ես ուրեմն, բշուառութեան դու գործի
Դբա՛մ, որում լուր ցոլիմ մէջ կ'արծարծի
Ճակատագիրը տառապառ մարդկութեան
Ըսէ՛, էու կամեղ պիտի իշխէ՞ յախտեան:
«Արեւելեան մամուլ - 1907» Ռ. ՍԵՒԱԿ

ԿԱՐՄԻՐ ԴՐՕԾԱԿԸ

(ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ)

Անօրիններ, անգործներու կուտ բանակ,
Փոս աչերնիդ դէպի երկինք զուր բանակ:
Տառագամի՛ ոստայեանկներ, ի կըտի...:
Ի զէն կիներ, ի զէն ծերեր այնխոի...:

Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ, ու միջեւ ե՞րբ, սեփական
Մե՛ր քրտինեով պիտի շաղոխիմ պատուական
Համադամներ մեծատուսիմ, իր շունիմ,
Մի՛նչ աշխատող բազուկներ չոր հաց չունիմ:

Վայրա՛ց գոռիւմ մը գիշերին մէջ թնդա՛ց,
Ջիւնտ ցայգին անրա՛ւ, սուգին մէջէն թաց,
Բոցերու պէս շրճող, տէգի պէս հրայարտ,
«Կարմիր դրօշակ»ը բարձրացաւ անհանդարտ...

Ո՛ւր, դէպի ո՞ւր...: Բազցած կեանքեր համօրէ՛ն,
Ի սպառ լիուած աստուածներէն, մարդերէ՛ն,
Լուր կ'երթային, խուլ բնագրի մը հլո՛ւ,
Նոր օրէնքի նո՛ր նժար մը կերտելու...:

Ու ինձ այնպէ՛ս թուեցաւ թէ լոնլեա՛յն
Ճակատագրին թելը կ'իշխէր իրենց վրան...
Բայց կ'երթային անոնք, ի Ջէն, ի Պայճար,
Արդարութեան կը դիմէին խո՛նջ, տըկար,
Արդարութեան որ ա՛յս կերպով պիտի գար...
«Ազգակ - 1909» Ռ. ՍԵՒԱԿ

ԱՅՍ ԴԱՆԱԿԸ

(ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ)

Աւա՛ղ այն ամէն բաներն ապառէն
Որ շնորհուեցան մեզի երկինքէն՝
Մարդկային օրէնքն արգիլեց մարդուն...:

Գործարաններու դռները փա՛կ են,
Ամիս մէ արդէն: Հագարը մէկէն
Բանուորներն ամբողջ նետեր են փողոց
Ամէնքն ալ հայրեր, մի քանի տղոց:
- Մատուցու՛մ շա՛տ, խնդրանքներ չիկան,
Կ'ըսեն, ապրանքով լեցուներ է շուկան,
Գործի մեծ օրէնքն է տնտեսավար...
Այդ լա՛ւ: Բայց նօրի մեռնիլն է դժուար:
Թէ բանուորն այնքան արտադրեր է շատ,
Ինչո՞ւ հաց չունի բանուորն անաշխատ...:

Մարդկութի՛ւն, պատի՛ւ... մքրուկներ հնչուն,
Աչքը գոց հաւատա, մի փնտոր ինչո՛ւն:
Մուրալն ամօր է, գողնալը ոճիր,
Իսկ թէ խելօք ես՝ ոչ ոք չի հանիր
Հաւատալ որ տղադ մեռաւ անօրի:

Բամին կը գոռայ, ձիւներ կը թռչին
Բանուորը կանգնած շէնքի մը առջին
Երգը կ'ունկնդրէ - ցուրտէն երբերուն...
Գործարաններու քույր տէրերուն...:
Մատուցու՛մ շա՛տ, իսկ խնդրանք քիչ...:
Որո՞ւ փոյր, կ'ուտեն կ'արծակեն քրիչ...:
Գործ չիկա՛յ, ինչ փոյր, դաս մէ անխընայ
Որ բանուորը քիչ մը խելօք մնայ...:

Բանուորը կու լայ, կը գոռայ ֆամին,
Ահա՛ դուրս ելաւ այդ տէրերէն մին,
Աստուած իր պետն է...: Չեռէր ֆարացած,
Աչերը կարմիր, բանուորը գոռաց՝
«Գրքութի՛ւն, պարոն, բնականաց հայր եմ,
Ջգոյ՜ մերժելու, ձեր հոգին կ'այրեմ...»:
Հարուստը նետեց ինչ որ կար իր վրան,
Ժամացոյց՝ շղթայ, դրամ, բարբարան:
Երէկ՝ տէր, հիմայ՝ ըտարուկ գողգողուն,

Կը փախեր ինչպէս բուռ մը թռչում...:

Բանուորը ապշած նայեցաւ հեռում,
Իր հարուստ տիրոջ վազէին շուարում.
Նայեցաւ բարի ձեռներում ծերուկ
Նայեցաւ հացի դանակին մանրուկ
Նայեցաւ ոսկոյն, նայեցաւ իրեն,
Փղձկեցաւ հոգին, յուսահատօրէ՛ն
Չայնը երկարեց ցայգին մէջ տըխուր՝
«Ո՛վ հարուստ, հարո՛ւստ, եկո՛ւր ա՛ն եկո՛ւր»:
Բայց տէրն աւելի արագ կ'երթար լուռ.
Ու կը կրկնէր ծե՛րը, «Եկո՛ւր, եկո՛ւր...»:

«Ո՛վ բարի բանուոր, ծե՛ր բարի բանուոր,
Թէ այնքա՛ն անպէտ ես մարդկութեան որ
Ճարելու համար ապրուստ մը յետին
Կ'ապաւիճիս վատ դանակիդ ետին...
Թէ սեփական կեանքդ՝ իժի մը պէս՝
Ուրիշի մահով պիտ. ապահովես...
Թէ պիտի դաւես մութին մէջ լռելեայն՝
Հոգ չէ՛ թէ զաւկիդ համար ըլլայ այն...
Դէ՛հ գնա՛ մեղիք, մեղե՛ք ես արդէն,
Մարդկութեան ի՛նչ խեղ մարդասպան մարդէն:

Թէ չե՛ս ուզեր որ ինչ դանդաղ մահով
Տէրդ իրեն գանձեր դիզէ ապահով...
Թէ անպէ՛տ, թէ վա՛տ, թէ խե՛ղճ, ցաւագին,
Դուն դեռ տէ՛րն ես ինչ սեփական կեանքին..
Թէ զաւակներուդ չը կրցար ցոյց տալ
Ապրիլ առնելով, կեանքին դէմ կուրծք տալ...
Դանակդ աղիքիդ խորէ ու դարձուր.
Իրինց քաղաքար մեղե՛ք՝ սորվեցուր
Մահին յանձնարում, անճի՛շ, մըթին, վէ՛ր...
Աչքերը գոցեց...: Ու ըրաւ այնպէս:

Տարիներ անցան, հիմա կը դիտեմ
Լուռ սենեակիս մէջ անկախուած իմ դէմ
Այս համեստ դանակն արդէն ժանգոտած
Որ ճմեռ առտու մը արիւնով բաց
Ես զըտեր էի անհուն գուրգուրանով,
Ձիւնին մէջ, մեռա՛ծ գործաւորին տով...:
Քարացած այդտեղ, պոռթկաց իմ հոգիս.
Ու դողողալով տարի շրթունքիս
Խորհրդանիշն այդ՝ մութին մէջ լռելեայն
Տառապո՛ղ, մեղե՛ք, այլ քա՛ջ մարդկութեան...:

Ու քանի՛ անգամ ինչ ատրիճ լացի,
Ո՛վ բարի, ժանգո՛տ դանակըդ հացի.
Դո՛ւն, վերջին պաշտպան զրկուած մարդուն
Դո՛ւն, յաւէտ լռիկ այլ յաւէտ արթուն.
Դո՛ւն, այնքա՛ն համեստ ու ա՛յնքա՛ն խելօք,
Եւ որ կրնայիր շարժումով մը լռիկ
Արեան վրայ հիմնել օրէնք ապագայ,
Բայց կը սպասես որ խաղաղութեամբ գայ,
Արդարութեամբ գայ, գա՛յ տարուէ տարի,
Ջրկուած մարդկութեան երազը բարի...:
«Դեղունիք-Վեներիկ-1909» Ռ. ՍԵՒԱԿ

Ռուբէն Սեւակին, Ջուիցերիոյ Լո-
զան քաղաքին մէջ, 1905-էն մինչև
1914 բժշկական աշակերտ ուսանած և
յետոյ իբր բժիշկ աշխատած տարի-
ները՝ քաղաքական շատ բարդ և ակե-
կոծ խմորումներու տարիներն էին:

Ռուբէն Սեւակ Լոզանի մէջ այս
փոթորկոտ տարիներուն ինքն ալ են-
թարկուեցաւ իբր աշակերտ նիթա-
կան շատ ծանր դժուարութիւններու և
իր մորթին վրայ զգաց՝ «դրամ»ին
չարիքներուն հետեւանքով տառապող
մարդկութեան ցաւերը:

ԴԱՍԻՆ ԱՂՕԹԸԸ - 1907, ԿԱՐՍԻՐ ԴՕ-
ՇԱԿԸ - 1909, ԱՅՍ ԴԱՆԱԿԸ - 1909

Ռուբէն Սեւակին մասնաւորապէս
այս երեք բանաստեղծութիւնները՝ ըն-
կերային անարդարութիւններուն դե-

պի ակունքները իջնող մեկնաբանութիւններ են:

Եւ մենք կը հաւատանք, որ այս երեք բանաստեղծութիւնները իրենց այժմեականութիւնը չեն կորսնցուցած՝

1.- «ԴՐԱՄԻՆ ԱՐՕԹԵԸ» բանաստեղծութիւնը, իսկական «մարգարէութիւն» մըն է՝ դրամին մասին իր ախտաճանաչումով, ուր Ռ. Սեւակ իր վախը և մտահոգութիւնը կը յայտնէ՝ «ԴՐԱՄ՝ ԸՍԵ, ԿԱՄԵՂ ՊԻՏԻ ԻՇԻԷ ՅԱԻՏԵԱՆ»:

Երբ կը մտածենք, թէ Ռուբէն Սեւակէն հարիւր տարիներ յետոյ, մինչև այսօր, դրամն է ամենամեծ «ԿՈՒՌԱՏՈՒԱԾ»ը, որուն անգութ, անարդար և ոխակալ կամքը՝ կ'իշխէ մարդկութեան վրայ:

* * *

2.- «ԿԱՐՄԻՐ ԴՐՕԵԱԿԸ» բանաստեղծութիւնը, ընկերային անարդարութիւններուն ստեղծած տառապանքներուն դէմ բողոքի և պայքարի շարժումն է, «կարմիր յեղափոխութիւն»ն է:

Ծեր, երիտասարդ, կին, բոլորը կը դիմեն՝ ի գէն, ի կոհւ, իրենց գլխուն վրայ ծածանող կարմիր դրօշակով, «նոր օրէնք» մը կերտելու:

Եւ կը հաւատան, որ արդարութիւնը այս ձեւով պիտի գայ:

ԿԱՐՄԻՐ ԴՐՕԵԱԿԸ՝ մինչև այսօր, արդարութեան և հաւասարութեան խորհրդանիշն է:

Եւ Ռուբէն Սեւակէն ետք, հարիւր տարիներէ ի վեր «կարմիր դրօշակը», անթիւ, անհամար ժողովուրդները առաջնորդեց՝ դէպի այն «ԱՐԻՒՆՈՏ՝ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՐԱԶԻՆ»:

* * *

3.- «ԱՅՍ ԴԱՆԱԿԸ» բանաստեղծութիւնը, մեր համոզումով, Ռուբէն Սեւակին ընկերային հարցերը վերլուծող բանաստեղծութիւններուն մէջ ամենէն կարեւորն է:

Ռուբէն Սեւակ՝ «ԴՐԱՄԻՆ ԱՐՕԹԵԸ» բանաստեղծութեան մէջ, անարդարութեան ակունքները ճշդելէ ետք, «ԿԱՐՄԻՐ ԴՐՕԵԱԿԸ» անարդարութեան դէմ բնագոյաբար պայքարի դիմող զանգուածներուն հոգեվիճակը մեկնաբանած է:

Ռուբէն Սեւակ «ԱՅՍ ԴԱՆԱԿԸ» բանաստեղծութեան մէջ, իբր բժիշկ և գիտութեան մարդ, այս «ցաւ»ին ախտաճանաչումը կատարելէ ետք, զգայականութիւնէ հեռու լուծում մը փնտռելու կը ջանայ:

Նայեցէք այս բանաստեղծութեան մէջ «անարդարութեան ցաւ»ին՝ հիանալի ախտաճանաչումին, որ այսօրւան «Ազատ շուկայական տնտեսութեան» «mondialisation» ըսուած հրեական աշխարհակալ կայսրութեան օրէնքն է:

«Մատուցումը շա՛տ, ինդրանքներ չիկան,
Կ'ըսեն օպրանդով լեցուեր է շուկան,

Գործի մեծ օրէնքն է տնտեսվար»:

Արդեօք, մեծամիտ և ինքնահաւան Յակոբ Օշականին փառաբանած այն մեծ «վաւերական» բանաստեղծներուն մէջէն ո՞ր մէկը մարդկութեան ընկերային ցաւերը վերլուծելու կարողութիւնը ունեցած է:

Բայց Յակոբ Օշականին՝ այս տեսակ «ցածութիւն»ները, այս տեսակ հասարակ ցիւքերը չի շահագրգռեր:

Ան՝ գլուխին ամպերուն մէջ սաւառնող, ոտքերնին հողին վրայ դնելու կարողութիւն չունեցող վաւերական գրողներով զբաղած է:

Մանաւանդ Միսաք Մեծարեցնով:

Մեծարեցից՝

«Տո՛ւր ինձի, Տէր, ուրախութիւնն անանձնական» բանաստեղծութիւնը.

3.- « ԱՅՍ ԴԱՆԱԿ » բանաստեղծութիւնը, մեր համոզումով, Ռուբէն Սեւակին ընկերային հարցերը վերլուծող բանաստեղծութիւններուն մէջ ամենէն կարեւորն է:

Ռուբէն Սեւակ՝ « ԴՐԱՍԻՆ ԱՐՕՅԸ » բանաստեղծութեան մէջ, անարդարութեան ակունքները ճշդելէ ետք, « ԿՐՄԻՐ ԴՐՕՇԱԿՈՎ » անարդարութեան դէմ բնագոյաբար պայքարի դիմող զանգուածներուն հոգեվիճակը մեկնաբանած է:

Ռուբէն Սեւակ « ԱՅՍ ԴԱՆԱԿ » բանաստեղծութեան մէջ, իբր բժիշկ և գիտութեան մարդ, այս « ցաւ » ին փխտանանաչումը կատարելէ ետք, զգայականութիւնէ հեռու լուծում մը փնտռելու կը ջանայ:

Նայեցէք այս բանաստեղծութեան մէջ « անարդարութեան ցաւ » ին՝ հիանալի փխտանանաչումին, որ այսօրւան « Ազատ շուկայական տնտեսութեան » « mondialisation » ըսուած հրէական աշխարհակալ կայսրութեան օրէնքն է:

« Մատուցումը շա՛տ, ինքրանքներ չիկան,
Կ'ըսեն ապրանքով լեցուեր է շուկան.

Գործի մեծ օրէնքն է տնտեսվար»:

Արդեօք, մեծամիտ և ինքնահաւան Յակոբ Օշականին փառաբանած այն մեծ « վաւերական » բանաստեղծներուն մէջէն ո՞ր մէկը մարդկութեան ընկերային ցաւերը վերլուծելու կարողութիւնը ունեցած է:

Բայց Յակոբ Օշականին՝ այս տեսակ « ցածութիւն » ները, այս տեսակ հասարակ ցիւրերը չի շահագրգռեր:

Ան՝ գլուխնին ամպերուն մէջ սաւառնող, ոտքերնին հողին վրայ դնելու կարողութիւն չունեցող վաւերական գրողներով զբաղած է:

Մանաւանդ Միսաք Մեծարեցցով:

Մեծարեցցին՝

« Տո՛ւր ինձի, Տէր, ուրախութիւնն անանձնական » բանաստեղծութիւնը.

* * *

Ռ. Սեւակ. Եւանջիկ մէջ. շատ յատկանշական պարագայ մը կայ: Իր յայտնած գաղափարները և կեանքին գիծը իրարու բոլորովին զուգահեռ ընթացած են:

Բայց կան գրողներ, որոնց յայտնած գաղափարները և իրենց ապրած կեանքը բոլորովին հակապատկեր են իրարու:

Արդէն բոլորիս ծանօթ կարգախօս է՝ « մարդուն ըսածին չէ, ըրածին նայեցէք »

Գալով Ռուբէն Սեւակին՝ ան, իր գրութիւններուն մէջ յայտնած գաղափարներուն՝ իր կեանքին մէջ ալ բոլորովին հաւատարիմ մնաց:

Եւ ամենէն վերջ, թուրքերուն իսլամանալու ճամբով ազատելու կարելիութիւնը մերժեց:

Անարդարութիւնը՝ ուրիշ մէկ անարդարութեամբ չլուծելու համար:

Վեհանձնութիւնը ամէն մահկանացուի յատուկ առաքինութիւնն է:

Իր գրչի ընկերներէն մէկը, որ իր գրութիւններով, հայութեան մէջ ազգայնականութեան հուրը կը բոցավառէր, 1915-ին արքայազայրէն գրած մէկ նամակին մէջ կ'ըսէր. թէ՛

« Ինչ երբեք քաղաքականութեամբ չէ զբաղած »:

Կրկին՝ ուրիշ բանաստեղծ ընկերներէն մէկը, որ հայութեան մէջ « մեծ խանաստեղծ » ի համբաւ ունէր՝ արքայազայրին մէջ թրջական գրականութեան ուսուցումով կը զբաղէր:

Գրականութեան տաղանդ ունենալը, և հերոսութիւնը՝ իրարմէ բոլորովին տարբեր՝ Աստուածային շնորհներ են:

* * *

« Եւ որ կրնայիր շարժումով մը լոկ
Արեւն վրայ հիմնել օրէնք ազգայ,
Բայց կը սպասես որ խաղաղութեամբ գայ
Արդարութեամբ գայ, գայ տարու տարի,
Ջրկուած մարդկութեան երազը բարի... »:

Ռուբէն Սեւակ՝ « ԱՅՍ ԴԱՆԱԿ » բանաստեղծութեան վերի տողերուն մէջ, աշխարհի ընկերային

անարդարութիւնը՝ յեղափոխութեամբ և արիւնով լուծելու գաղափարին դէմ ելած էր:

Եւ կ'ուզէր, որ արդարութիւնը՝ խաղաղութեամբ գայ:

Ռուբէն Սեւակ, կրկին իր մարգարեական հեռատեսութեամբ, արդեօք իրաւունք չունէր այսպէս մտածելու, եթէ նկատի առնենք, թէ իր նահատակութենէն երկու տարի յետոյ՝ 1917-ին Ռուսիոյ մէջ կատարուած յեղափոխութիւնը, միլիոնաւոր անմեղներու ալ մահուան պատճառ ըլլալէ ետք, 1991-ին կրկին իր մեկնակէտին վերադարձաւ:

Թէև, շփացած ֆրանսացիի յատուկ կարգախօսը կ'ըսէ թէ՝

« Սեղրալուսինը, bon-filet-էն [մասշտրտը] և յեղափոխութիւնը՝ առանց արիւնի չ'ըլլար »:

Պատմական հին շրջաններէն սկսեալ, աշխարհի վրայ արդար վարչաձեւի մը հեռանկարը՝ շատ մը կրօնական և քաղաքական ղեկավարներուն երազը եղած է:

Եւ նաեւ՝ մեծ թիւով քաղաքական առաջնորդներ, արդարութիւն բերելու խոստումներով ճամբայ ելլալէ ետք, իշխանութեան տիրանալէ յետոյ, իրենք՝ ամենամեծ արհեսարբու բռնակալները եղած են:

1789-ի ֆրանսական յեղափոխութեան ստեղծած « Terreur »-ը և 1917-ի յեղափոխութեան սարսափելի մանրամասնութիւնները բոլորին ծանօթ են:

Եւ նաև առածի տեղ անցած են Madame Roland-ին 1793-ին Փարիզի մէջ կառավարուող տարուած միջոցին ըսածները՝

« Ո՛վ արդարութիւն՝ քու անունով ի՞նչ ոճիրներ կը գործուին »:

Ռուբէն Սեւակ աշխարհի վրայ արդարութեան ստեղծման առաջնակարգ ազդակը՝ « զարգացումը » կը նկատէր:

Ան՝ յոյս ունէր, որ զարգացման յառաջացումով, աւելի արդար աշխարհ մը պիտի ստեղծուէր:

Բայց, այն տարիներուն, Ռուբէն Սեւակի նման բարեմիտ « Idealiste »-ները՝ հրեաներուն յունա-քրիստոնէական քաղաքակրթութիւնը և ճերմակ ցեղը մէջտեղէն վերցնելու համար տարած սաղայելական աշխատանքներէն լուր չունէին:

Եւ շատ – շատեր այս թախառական ազգին լիբր թէ! ենթարկուած հալածանքները իմանալով ցաւ կը զգային:

Բայց, 1945-ին Գերմանիոյ պարտութենէն յետոյ, մինչև այդ օրերը գաղտնի մնացած հրեական աշխարհակալ կայսրութեան իսկական երեսը մէջտեղ ելլել սկսաւ: Եւ այդ թախառական և « հալածուած » ազգը, այսօր աշխարհի միահեծան տէրը գրեթէ դարձած է:

Եւ հրեաները՝ մարդկային իրաւունքներու սուտ և շինծու լողունգներով, « խառնածիցներու » նոր արեւմտեան աշխարհ մը ստեղծելու ճամբուն մէջն են:

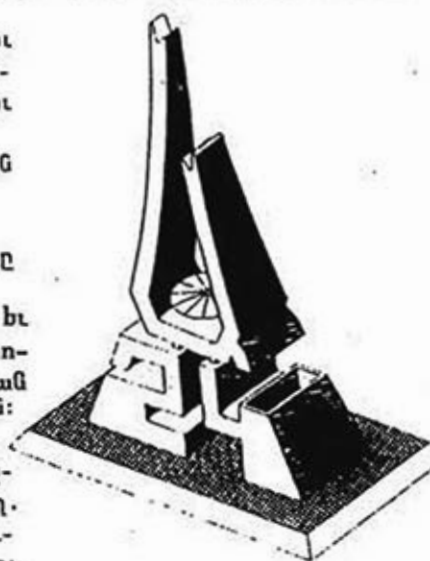
Այստեղ կը հրատարակենք նկար մը, որուն մէջ կը տեսնուին՝

- 1.- Եւրոպացի դեղին աղջիկ մը.
- 2.- Ափրիկեցի խափշիկ տղայ մը: Ծակատը ճակատի միացած:

Այս նկարին մէջ տեսնուող դեղին աղջիկը եւ խափշիկ տղան՝ բնութեան օրէնքներուն բոլորովին հակառակ ըլլալով ստեղծուելիք Արեւմտեան Աշխարհին, նոր խառնածին ցեղին տիպարներն են:

Այս նկարը՝

Զանցի մը տասնեակ տարիներ առաջ, աշխարհի ամենէն քաղաքակիրթ երկիրը եղող, բայց այսօր հրեական աշխարհակալ կայսրութեան խամաճիկին վերածուած Ջուիցերիոյ մէջ, « Swissair » ընկերութեան կողմէ աշխարհի ամէն կողմերը կը բաշխուի՝ իբր ապագայ « հանդիպում » ներու խորհրդանիշ:

2001 թուականի Ապրիլ 22-ին,
Կիրակի օրը, ժամը 12-ին,
Կլենտլլի

VERDUGO HILLS COUNTRY CLUB-ում
(400 W. Glenoaks Blvd., Glendale)

Տեղի կ'ունենայ Լոս Անձելլեսի

«ԳԻՒՄՐԻ» ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՇՈՒԵՏՈՒ-ՎԵՐԸՆՏՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ
«ԳԻՒՄՐԻ» ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒՐԲ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ
ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ 86-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻ

Արևմտեան Թեմի Բարեխնամ Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Վաչէ Արք. Յովսէփեանի որոշումով, Երեքշաբթի, Ապրիլ 24-ին, Մեծ Եղևոնի 86-րդ Տարեդարձին առթիւ, առաւօտեան ժամը 10:30-ին հանդիսաւոր Սուրբ Պատարագ պիտի մատուցուի եւ ապա Հոգեհանգստեան Պաշտօն կատարուի Վէն Նայսի Սուրբ Պետրոս Հայց. Եկեղեցոյ մէջ, որուն հասցէն է.

17231 Sherman Way, Van Nuys, tel. (818) 344-4860

Ապրիլ 24-ի արարողութեան պիտի մասնակցին Արևմտեան Թեմի Հարաւային Գալիֆորնիոյ հետեւեալ եկեղեցիները.-

Ս. Յովհաննու Կարապետ՝ Հալիվուտ, Ս. Յակոբ, Լոս Անձելլոս, Ս. Սարգիս Իսթ Լոս Անձելլոս, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ՝ Փասատինա, Ս. Պետրոս՝ Վէն Նայս, Ս. Գէորգ՝ Կլենտլլ, Հայց. Եկեղեցի Լա Վըրնի եւ Ս. Աստուածածին՝ Գոսթա Մեսա:

Հաւատացեալներ սիրով կը հրաւիրուին Սուրբ Պետրոս Հայց. Եկեղեցի, միասնաբար աղօթելու եւ իրենց յարգանքը մատուցանելու մեր քիւրաւոր նահատակներու անմեռ յիշատակին:

Ո Գ Ե Կ Ո Չ ՈՒ Մ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ԵՂԵՌՆԻ 86 ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ
ՀՍԿՈՒՄԻ ԵՒ ԱՂՕԹ-ՐԻ ԵՐԵԿՈՅ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ՝
ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՀԱՄԱՅՆՔԻ
(Կրօնական Յանձնախումբ)

Կլենտլլի Ս. Գիգոր Լուսաւորիչ Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցոյ մէջ.

Երեքշաբթի, 24 Ապրիլ, 2001, երեկոյեան ժամը 7-9

Ժամը 7-ին՝ Ս. Ժամ (խորհրդածութիւն, նահատակուածներէն օրինակներ, աղօթք. Ս. Գիրքէն Հատուածներու ընթերցում):

Ժամը 8-ին՝ Ս. Պատարագ

Ժամը 8:30-ին՝ Թափօր, Հոգեհանգստեան պաշտօն, եւ յորդոր՝
Նահատակաց յուշարձանին առջեւ:

**4. ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ
ՅՆՈՐԵԼՈ՞ՒՆ ՊԱՏՃԱՌԱԻ ԹՐՔԱՄՈԼ ԵՂԱԾ
Է ԹԷ՞ ԱՍՈՐ ՀԱԿԱՌԱԿՆ Է ՃԻՇԴԸ**

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷՑ ՈՌՈՐԷՆՆԵԱՆ]

Մեսրոպ Մութաֆեան Պոլսոյ մէջ, դեռ պատրիարք չընտրուած, իբր վարդապետ, յետոյ իբր եպիսկոպոս՝ շատ խստապահանջ կրօնական մ'ըլլալու համբաւ ունէր:

Եկեղեցիներու մէջ, արարողութիւններուն ներկայ եղող և գլուխնին լաչակով չծածկող կանանց, իր քարոզներուն մէջ, կը պախարակէր և եկեղեցիէն հեռանալ կը ստիպէր անոնց:

Կնունքներու և նման արարողութիւններու ընթացքին, կրօնական պատշաճութիւնները չգիտցող անձերը կը յանդիմանէր:

Այդ պատճառաւ, շատ մը անձերու կողմէ, չէր սիրուած:

Մենք, Մեսրոպ Մութաֆեանին այս խստապահանջութիւնները, օրէ օր իր աւանդութիւններէն հեռացող հայ ժողովուրդին համար օգտակար կը նկատէինք, կը գնահատէինք նոյնիսկ:

4. Պոլսոյ Պատրիարք Գարեգին Գազանճեանին վախճանումէն յետոյ, երբ նոր Պատրիարք մը ընտրելու թուականը մօտեցաւ, երկու առաջնակարգ թեկնածուներ նկատուեցան՝

Ա. — Ծահան Արք. Սվաճեան, Բ. — Մեսրոպ Արք. Մութաֆեան:

Այդ շրջանին, մենք պիտի խոստովանինք, որ կրօնական ըլլալէ աւելի վաճառականի յատկութիւններ ունեցող Ծահան Սվաճեանին տեղ, կը նախընտրէինք Մեսրոպ Մութաֆեանին ընտրութիւնը՝ իբր Պատրիարք: Նկատելով, որ Մութաֆեան շատ աւելի հայ կրօնականի վայել կեցուածք ունէր:

Ծատ զարմանալի երեւոյթ է, որ այդ օրերուն, թուրքերը կը կասկածէին Մութաֆեանին և անոր Պատրիարք ընտրուելուն կը հակառակէին: Եւ կամ՝ այդպէս կը ձեւացնէին:

Մեսրոպ Մութաֆեան թուրքերուն այս կասկածները փարատելու համար, առաջնակարգ թուրք պետական ղեկավարներուն այցելութեան գնաց, և անոնց հետ առանձին տեսակցութիւններ ունեցաւ:

Բնական է՝ սրբազանին թուրքերուն հետ ի՞նչ խօսած ըլլալը չենք կրնար գիտնալ:

Բայց միջոց մը ետք տեսանք, թէ թուրքերը իր մասին լեզունին փոխած են:

Եւ ի վերջոյ անոնք՝ Մ. Մութաֆեանին Պատրիարք ընտրուելուն համամտութիւն յայտնեցին:

Կ'ուզենք, որ սա պարագան եւս յստակ ըլլայ, թէ՛ առանց թուրքերուն հաւանութեան, հայ կրօնական մը Պոլսոյ Պատրիարք չի կրնար ընտրուիլ: Եւ, իբր թէ, Պատրիարքին ընտրութիւնը ազատ կ'ըլլայ, մինչդեռ, անոր ընտրութիւնը ձեւակերպութիւն մըն է: Իսկ իրականութիւնը այն՝ որ Պոլսոյ Պատրիարքը թուրքերուն կողմէ կը նշանակուի:

Եւ աղուէս թուրքերը ո՞վ գիտէ, Մութաֆեանին մէջ ի՞նչ «յատկութիւններ» տեսան, որ ընդունեցին անոր Պատրիարք ընտրուիլը:

* * *

**4. ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ
ՅՆՈՐԵԼՈ՞ՒՆ ՊԱՏՃԱՌԱԻ ԹՐՔԱՄՈԼ ԵՂԱԾ
Է ԹԷ՞ ԱՍՈՐ ՀԱԿԱՌԱԿՆ Է ՃԻՇԴԸ**

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷՏ ՈՌՈՐԷՆՆԵԱՆ]

Աթոռը, իշխանութիւնը, մարդկային շատ մը տկարութիւնները մէջտեղ հանելու տեսակետով՝ իսկական փորձաքար մըն է:

Անձ կայ, որ աթոռին և իշխանութեան վայել է:

Եւ անձ ալ կայ, այս «աթոռ»ը, իշխանութիւնը չի մարսեր, հիւանդ կ'ըլլայ: Աթոռի, իշխանութեան հիւանդութիւն է ասոր անունը:

Մութաֆեանին պատրիարք դառնալէ ետք, գաւազանը ձեռքը նկարները տեսանք: Նկատեցինք, թէ անոր նայուածքը փոխուած է:

Մեծամոլութեան, չարութեան, աւելի ճիշդ՝ ցաւագարութեան նշոյլներ կային անոր նայուածքին մէջ:

Եւ միջոց մը ետք, իրականութիւնները մէջտեղ ելան:

Եւ Մետրոպ Մութաֆեան, Պատմութեան մէջ ոչ մէկ հայ Պատրիարքին չըրածը ըրաւ:

22-5-1999 թ.ին, իր շքախումբով, 1453-ին Պոլիսը գրաւած Ֆաթիհ Սուլթան Մեհմետին դամբարանը [Turbe]ն այցելեց և հոն աղօթեց, և Ֆաթիհին շնորհակալութիւն յայտնեց, Պոլսոյ Պատրիարքութիւնը հիմնած ըլլալուն համար:

Այս՝ Մետրոպ Մութաֆեանին առաջին քայլերէն մէկն էր՝ դէպի թրքասիրութիւն, աւելի ճիշդ՝ դէպի արտառոցութիւն:

Այս թուականէն յետոյ, մէկը միւսին ետեւէն շարունակուեցան՝ անոր անմիտ և թրքավայել արարքները:

27 Հոկտեմբեր 1999-ի ողբերգութեան նախընթած օրերն էին: Համայն հայութիւնը պատրաստութեան մէջ էր՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընտրութեան համար:

Եւ այդ օրերուն, Մութաֆեան, Ներսէս Արքեպս. Պոզապալեանին հետ, միասին դիմում կը կատարեն Հայաստանի կրօնական Գործերու նախարարին, թէ՛ Հայաստանի կառավարութիւնը կը միջամտէ կաթողիկոսական ընտրութիւններուն: Եւ զանգատ կը յայտնեն ըսելով, որ կարգ մը պետական անձնատրութիւններ՝ կ'աշխատին Գարեգին Ներսիսեանին Ա. Հ. կաթողիկոս ընտրել:

Ասկէ բացի՝ Մետրոպ Մութաֆեան, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի ներկայութեան կը սպառնայ ըսելով, որ եթէ Գարեգին Ներսիսեան Կաթողիկոս ընտրուի, ինք պիտի չճանչնայ այս ընտրութիւնը, և իբր Պոլսոյ Պատրիարք՝ իր անկախութիւնը պիտի հռչակէ և պիտի բաժնուի էջմիածինէն:

Այս տօնքիշօթական սպառնալիքներուն հետեւող օրը, Գարեգին Ներսիսեան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս կ'ընտրուի: Բայց, նոյն ժամերուն, «27 Հոկտեմբեր 1999»ի ողբերգութիւնը կը կատարուի:

Մետրոպ Մութաֆեան կը շշմի և կ'ընկճուի այս ցաւալի դէպքերուն ազդեցութեամբ: Եւ այս հոգեվիճակով Պոլիս կը վերադառնայ:

Բայց հայուն թշնամիները տեղեակ են անոր կատարած սպառնալիքներուն...:

Քանի մը շաբաթներ վերջ, Հայաստանի մօտ ամերիկեան դեսպանը Պոլիս՝ Պատրիարքարան կ'այցելէ, և Պատրիարքին հետ առանձին խօսակցութիւն մը կ'ունենայ:

Այս այցելութենէն յետոյ, Սրբազանը Երեւանի մէջ իր կատարած սպառնալիքները գործադրել կը սկսի:

Առանց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին գիտակցութեան Վատիկան կ'երթայ, և Պապը Պոլիս կը հրաւիրէ:

Եւ 2000-ի ամրան էջմիածնի մէջ կայացած եկեղեցական ժողովին չ'երթար՝ դէպի Կեսարիա իր կատարելիք ուխտագնացութիւնը պատրուակելով:

Յետոյ, քննադատել կը սկսի, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին իր իրաւասութեան սահմաններուն մէջ առած որոշումները:

Կը քննադատէ Կաթողիկոսին հայկական կառավարութեան հետ ստորագ-

**Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ
ՅՆՈՐԵԼՈ՞ՒՆ ՊԱՏՃԱՌՄԱԻ ԹՐՔԱՄՈԼ ԵՂԱԾ
Է ԹԷ՞ ԱՍՈՐ ՀԱԿԱՌԱԿՆ Է ՃԻՇԴԸ**

**ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷՄ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ]**

րած գործակցութեան համաձայնութիւնը:

Կը քննադատէ Կաթողիկոսին իր աշխատակազմին մէջ կատարած փոփոխութիւնները:

Մինչ այդ, Ամերիկայի խորհրդարանին մէջ, հայկական ցեղասպանութեան ընդունուելու հարցը մէջտեղ կ'ելլէ:

Եւ այդ օրերուն, Մեսրոպ Մութաֆեան

նին Ամերիկեան խորհրդարանին մէջ հայկական ցեղասպանութեան ընդունման բանաձեւին արգելք ըլլալու նպատակով կատարած անարգ դիմումները, իր թըրքամոլութեան և կամ, աւելի ճիշդ՝ իր հոգեկան այլասերումի անհերքելի ապացոյցներն են:

Թուրքիոյ մէջ Մութաֆեան, իբր կրօնական, փոխանակ հեռու կենալու այս քաղաքական հարցերէն, եռանդուն պաշտպան կը ներկայանայ թրքական տեսակետին, և կը պախարակէ հայկական ցեղասպանութեան հարցին մէջ օտար պետութիւններուն հայանպաստ միջամտութիւնը:

Եւ այդ թուականէն ետք, ան, իր իսկապէս թրքահաճոյ կեցուածքով կ'աշխատի ապացուցանել, որ ինք կը գերազանցէ թուրքը:

Ալ ամէն օր, թրքական թերթերուն մէջ կը հրատարակուին, Պատրիարքին շարան-շարան նկարները՝ թուրք պետական երեսելիներուն հետ: Կա՛մ Պատրիարքը կ'այցելէ թուրք պետական անձնատրութիւններուն, կա՛մ թուրքերը կ'այցելեն Պատրիարքարան:

Եւ բնական է, որ թրքական թերթերը, Մութաֆեանը իրենց գրութիւններով «երկինքին եօթներորդ յարկը» կը բարձրացնեն, փայլուն գովասանքներով զինք ունեցուցած:

Բայց, այս թոհուրոհին մէջ, ամենէն զաւելտականը և նոյն ատեն ամենէն ցաւալի երեսոյթը՝ Մեսրոպ Սրբազանին թուրք պետական և քաղաքական իր երեսելի բարեկամներուն համար սարքած երկու հարիւր հոգինոց «IFTAR» ի ճաշկերոյթն է, որուն մասին 18-12-2000 թուակիր Պոլսոյ «Մարմարա» թերթին մէջ սապէս գրուած է՝

«ՅԱՅՅՆԵՆՔ, ՈՐ ԾԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ, ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԻ ԳՐԵԹԷ ԲՈԼՈՐ ԿԱՅԱՆՆԵՐՆ ՈՒ ԹԵՐԹԵՐԸ ՄԵԾԱԾՈՒՆԴ ԿԵՐՊՈՎ ԱՐՉԱԳԱՆԳ ՀԱՆԴԻՍԱԾԱՆ ԱՅՍ ԾԱԾԿԵՐՈՅԹԻՆ»:

* * *

Թերես մտածէք, թէ Պատրիարքին այս ըրած շողոքորթութիւնները, ունեցած տիրահաճոյ ընթացքը թուրքերուն հանդէպ՝ իր համայնքին, պոլսահայութեան օգտին համար է:

Այո, այս մէկը, տեսակետով մը, ճիշդ կրնայ ըլլալ. բայց պայմանաւ, որ այս պատրիարքը միայն իր համայնքին հոգերով զբաղէր և չխառնուէր և չմիջամըտէր Հայաստանի և Սփիւռքի հայութեան պահանջատիրական պայքարին, և չունենար հայ ազգին իրաւունքները ուրացող ընթացք, ի նպաստ թուրքերուն:

Այս մասին, 7 Սեպտեմբեր 1999-ին, «ՆԱՅԻՐԻ»-ի մէջ սապէս արտայայտուած էինք՝ 27 Հոկտեմբեր 1999-ի ողբերգութեան նախընթաց օրերուն:

«Նայեցէք Սրբազան՝ դուք և ձեր մանկլաւիկները ինչ որ կ'ուզէք ըրէք Պոլսոյ մէջ: Որչափ որ կրնաք քամակ ծռեցէք, շողոքորթութիւն ըրէք Պոլսոյ մէջ, թուրքերուն: Բայց, Պոլսոյ մէջ մնացէք. Պոլսէն դուրս մի ելլէք: Ոտք մի կոխէք երբեք Սուրբ Էջմիածին, և Չեր թրքասիրութեամբ՝ մի աղտոտէք այս սուրբ վայրը:

* * *

4. ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄՈՒԹԱՖԵԱՆ ՅՆՈՐԵԼՈ՞ՒՆ ՊԱՏՃԱՌԱԻ ԹՐՔԱՄՈԼ ԵՂԱԾ Է ԹԷ՞ ԱՍՈՐ ՀԱԿԱՌԱԿՆ Է ՃԻՇԴԸ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷՎ ՈՌՈՐԷՆԵԱՆ]

* * *

Բայց այս հոգեւորականին թրջասիրութեամբ ապականած հոգին և մարմինը, կոխեցին Էջմիածնի Սուրբ հողը:

Եւ Մութաֆեան Հայաստանի մէջ այն օրերուն, հայկական կառավարութեան դէմ կատարած իր անվայել ամբաստանութիւններով, 27 Հոկտեմբեր 1999-ի չարագուշակ «մունետիկ»ը եղաւ:

Բայց ինք, հակառակ կատարուած ողբերգութեան ցաւալի հետեւանքներուն, իր մէջ որեւէ խղճի խայթ չունեցաւ, և Պոլիս վերադառնալէ յետոյ ինքնագիտակցութեան չեկաւ, և շարունակեց ազգավնաս գործունէութիւնը Էջմիածնի և Հայ Դատի դէմ:

Բայց վերջերս, Մութաֆեանին կատարած մէկ ուրիշ հայավնաս գործունէութեան ալ տեղեակ եղանք: Եւ ան, այս անգամ, իրեն գործակից ունի, դժբախտաբար, Ամերիկայի Արեւելեան Թեմի առաջնորդ Խաժակ Պարսամեանը:

Բոլորին ծանօթ է, որ տարիներէ ի վեր Հայաստանեայց Եկեղեցին, Հայաստանը և Սփիւռքը, միասնաբար կը պատրաստուին տօնելու 1700-ամեակը Հայաստանի մէջ քրիստոնէութեան պետական կրօն ընդունման, [ըլլալով առաջինը աշխարհի մէջ] որ կատարուեցաւ 301 թ.ին:

Այս տօնակատարութեան նպատակն է նաե՛ւ, հայութեան մէջ խորացնել և ամրապնդել հայկական միասնութեան ոգին:

Եւ այս հեռանկարով Սփիւռքի հայութիւնը կը հրաւիրեն, որ այցելեն Հայաստան և Ս. Էջմիածին:

Բայց Պոլսոյ Պատրիարքը, կարծես խափանելու համար 1700-ամեակի համազգային նշման աշխատանքները և ձեռով մը արգելակելու համար Սփիւռքի հայութեան դէպի Հայաստան այցելութիւնը, ինքն ալ իր կողմէ, նոյն թուականներուն, թրջական "Pacha-Tours" ընկերութեան միջոցաւ, ամերիկահայերուն համար դէպի Թուրքիա ճամբորդութիւն մը կը կազմակերպէ:

Բայց շատ աղուէսօրէն և շատ փայլուն, բայց խաբուսիկ խօսքերով:

Նայեցէք թրջական "Pacha-Tours" ընկերութեան այս ճամբորդութեան տուած անունը.

"In The Footsteps Of St. Gregory The Illuminator"- [Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչին ոտքի հետքերով] From Geasarea To Etchmiadzin 4 to 18 June 2001, [Կեսարիայէն դէպի Էջմիածին, 4 Յունիսէն մինչեւ 18 Յունիս 2001]:

Մեսրոպ և Խաժակ սրբազանները իրենց Pacha-Tours-ի հետ գործակցութեամբ կազմակերպած այս շրջապտոյտը, «Սրբ. Գրիգոր Լուսաւորիչին ոտքի հետքերով Կեսարիայէն դէպի Էջմիածին» անուանած են պարզապէս հաւատացեալ հայ ժողովուրդը հրապուրելու համար:

Որովհետեւ, ոչ Կեսարիոյ մէջ և ոչ ալ թուրքերուն գրաւած Արեւմտեան Հայաստանի հողերուն վրայ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչէն ոչ մէկ հետք չէ մնացած այսօր:

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչէն մնացած հետքերը կը գտնուին միայն այսօրուան Հայաստանի հողերուն վրայ: Խոր վիրապէն սկսեալ հայկական միւս պատմական բոլոր յուշարձանները Հայաստանի մէջ են:

Թուրքերուն գրաւած հայկական հողերուն վրայ ոչ միայն Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչէն հետք չէ մնացած, այլ տասը հազարէ աւելի հայկական

(Օտրք՝ էջ 11)

10/12/140

եկեղեցիները, վանքերը, հայկական յուշարձանները, բոլորն ալ, թուրքերուն կողմէ քանդուած են:

Օտար ականատեսներ կը պատմեն, թէ Իսմէթ Ինէօնի ըսուած հրէշին հրամանով, հարիւրաւոր թուրք զինուորներ օրերով աշխատած են, որ ուժանակներով օդը հանեն հայկական վանքերը և եկեղեցիները:

Այդ օտարականը զինուորներուն հրամանատարին կը հարցնէ. «Ինչո՞ւ կը փլցնէք այս յուշարձանները, ի՞նչ վնաս ունին ձեզի»: Հրամանատարը կը պատասխանէ. «Ինէօնիւն հրաման եկաւ: Հայերէն հետք պէտք չէ մնայ»:

1950-ին Սեբաստիոյ մէջ զինուորական ծառայութիւն ընող մեր ընկերը պատմած էր մեզի. «Սեբաստիոյ մայր եկեղեցին որ Պոլսոյ ամենէն մեծ եկեղեցին եղող «Ս. Երրորդութիւն» եկեղեցիէն ալ աւելի մեծ և հոյակապ կառոյց մըն էր, շաբաթներէ ի վեր զինուորները կ'աշխատէին զայն փլցնելու համար, բայց չէին յաջողեր:

Իրենց հարցուցի. «Ինչո՞ւ կը փլցնէք այս եկեղեցին»: «Փլչելու վտանգ կայ» պատասխանեցին: «Ի՞նչ փլչելու վտանգէ կը խօսիք: Ես հոս զինուորութիւն կ'ընեմ, շաբաթներէ ի վեր ձեր աշխատանքներուն հետուէն կը հետեւիմ և կը նկատեմ, որ եկեղեցին դեռ կանգուն է: Չկրցա՞ք փլցնել» առարկեցի հաստատական...:

Ջարդարար թուրքերը մինչեւ 1915 և նաեւ մինչեւ 1923, այդ հողերուն տէրերը եղող հայերը ցեղասպանութեան ենթարկելէ և անոնց հայրենիքը գողնալէ ետք՝ հայերէն մնացած բոլոր յուշարձաններն ալ քանդեցին որ կարենան պատմութիւնն ալ բոլորովին խեղաթիւրել և ըսել. «ԱՅՍ ՀՈՂԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ ՀԱՅԵՐ ՉԵՆ ԱՊՐԱՍ»:

* * *

Եւ հայու անուն կրող մեր այս երկու կրօնականները՝ Մեսրոպ Մութաֆեան և Խաժակ պարսամեան, 1915-ին թուրքերուն ցեղասպանութեան ենթարկած նահատակ-ժողովուրդին շառաւիղները եղող Ամերիկայի հայերը՝ զանազան և զարմանազան նպատակներով Թուրքիա բերել կ'ուզեն, սուտ լրզումններով և Աւետարանէն մէջբերումներ ընելով, և ամենէն հասարակ ծանուցումներուն մէջ կատարուած գովաբանութիւններով, այս ճամբորդութեան մասնակցի կը յանձնարարեն ամերիկահայերուն: Եւ Թուրքիա կատարուելիք այս ճամբորդութիւնը «Պատմական Ուխտագնացութիւն» կը կոչեն:

Իրականութեան մէջ, Յունիս 4-էն մինչեւ 18 Յունիս 2001՝ տասնհինգ օր տեւող այս ճամբորդութեան 10 օրը Թուրքիոյ մէջ կ'անցնի և միայն հինգը՝ Հայաստան:

Այս հինգ օրուան 2 օրն ալ, Թուրքիայէն Հայաստան երթ ու դարձով կ'անցնի: Կը մնայ միայն երեք օր՝ Հայաստանը տեսնելու համար:

Այս տեսակէտով մենք իրաւունք կ'ունենանք ըսելու, թէ այս ճամբորդութիւնը դէպի Թուրքիա՝ ուղեւորութիւն մըն է, և ոչ մէկ կապ ունի Հայաստանի կազմակերպած 1700-ամեակի հանդիսութեան հետ: Եւ պիտի ծառայէ միայն թուրքերուն գրպանները լեցնելու:

Եւ այս՝ այն օրերուն, երբ Հայաստան և իր ժողովուրդը անմիջականօրէն պէտքն ունին Սփիւռքի հայութեան նիւթական և մանաւանդ հոգեկան աջակցութեան:

Երկու հայ բարձրաստիճան կղերները ի՞նչ խիղճով Ամերիկայի հայերը և անոնց պապերուն նահատակուած հողերուն վրայ պտոյտի տանիլ կ'ուզեն, այն հողերուն՝ որոնք այսօր թրջականի վերածուած են: Եւ այն Թուրքիոյ մէջ ուր, 18 Յունուար 2001-ին, Ֆրանսական Ազգային ժողովին մէջ Հայկական Ճեղասպանութեան պաշտօնապէս ընդունուելուն պատճառաւ, թրջական հեռատեսիլները կատաղի յարձակումներ կը գործեն հայոց դէմ, և ֆիլմերով և նկարներով կը պնդեն, թէ հայերն են որ թուրքերը ջարդած են:

Այսօր, Թուրքիա կոչուած այս ջարդարարներու երկիրը ապրող հայերէն շատ շատեր, և Թուրքիա պտոյտի գացող հայերը մանաւանդ, իրապէս որ հայկականութեան որեւէ «ջիղ» և մանաւանդ «արժանապատուութիւն» ըսուած բանը չունին իրենց հոգիներուն մէջ:

12/12/140

Ամերիկայի արեւելեան թեմի առաջնորդին իր թեմի ժողովուրդին ուղղած ծանուցում-գովազդը 7 էջերէ բաղկացած է: Ամբողջովին անգլերէն լեզուով գրուած յայտարարութեան առաջին երկու էջերը՝ դէպի Թուրքիա կազմակերպուած ճամբորդութեան գովաբանութեամբ լեցուն են:

Մնացեալ 5 էջերը կը բովանդակեն «Փաշա-Թուրզ» ընկերութեան գրասենեակին դէպի Թուրքիա կատարուելիք ճամբորդութեան մանրամասնութիւնները:

Pacha-Tours-ին գովազդին մէջ, կայ պաշտօնական հրաւեր-գրութիւնը Պոլսոյ Պատրիարքին որ, Նիւ Եորքի իր հոգեւոր եղբօր՝ Պարսամեանի նման, Թուրքիա կատարուելիք ճամբորդութիւնը կը գովաբանէ:

Մենք, դէպի Թուրքիա կատարուելիք նման զբօսապտոյտի մը կազմակերպման բուն նպատակը քողագերծելով ըսած էինք, թէ՛ «էջմիածնի 1700-ամեակի հանդիսութիւնները խափանելու և Սփիւռքի հայութեան Հայաստան երթալուն արգելք ըլլալու համար է»:

Բայց ուրիշ պատճառներ ալ կա՞ն արդեօք:
Որովհետեւ թրքական «Փաշա-Թուրզ» ընկերութեան կազմակերպած այս շրջապտոյտին 15 օրուան գինը՝ Ամերիկայէն մեկնող ամէն մէկ հայու համար նուազագոյնը երեք հազար վեց հարիւր ամերիկեան տոլար է, որ գրեթէ քսանհինգ հազար Ֆրանս. ֆրանք կ'արժէ:

Մենք, այս օրերուն, Նիսի մէջ, Ֆրանսայէն դէպի Թուրքիա ճամբորդութեան ծանուցումներ տեսանք, որ 7 օրուան համար 2990 [450\$] ֆրանք կ'առաջարկեն: Իսկ երկու շաբաթ տեւելիք զբօսապտոյտի մը համար՝ ֆրանսայէն Թուրքիա, 15 օր՝ 900 տոլար: Ամերիկայէն՝ 3600 տոլար՝ 15 օր Թուրքիա:

Մենք համոզուած ենք, որ «Փաշա-Թուրզ»ի գինը բաւական չափազանցուած գումար մըն է: Եւ նաեւ կը կարծենք, թէ «Կեսարիայէն դէպի էջմիածին» ան-

ԵՒ ՄԱՆԻՑ ԷՆ ԱՆԴԻՆ (Շար. էջ 8-էն)

- սկզբում գերմաներէն, այնուհետեւ ֆրանսերէն, Հարցրեց.
- Դուք էլ էք եկե՞լ ինձ ճապարհելու... Հապա ինչո՞ւ վարդեր չէք բերել...
- Երիտասարդը չափազանց յուզուած պատասխանեց.- Ոչ, տիկին... Ես այս գնացքի ուղեւորներից եմ...
- Այդ ժամանակ, կոմսուհին դառնալով լէյտենանտին, ասաց.
- Ահ, Իշտվան, դուք ինձ այսպէս աւելի էք դուր գալիս:
- Ներկաները ծիծաղեցին այս խօսքերից, իսկ կոմսուհին աւելացրեց.
- Շնորհակալ եմ վարդերի համար: Դուք կարող էք վերադառնալ զօրանոց և Հանգիստ լինել... վերջիվերջոյ ինձ Հետ նոյն գնացքում էք լինելու: - Այնուհետեւ կոմսուհին դիմեց անծանօթ երիտասարդին.- Իսկ կարո՞ղ եմ իմանալ, թէ ուր էք գնում:
- Լոզան,- պատասխանեց երիտասարդը, առաջացնելով բոլորի քրքիշը:
- Շնորհակալ եմ Իշտվան,- ասաց կոմսուհին,- դուք իսկական ասպետ էք, չէ՞ որ մինչեւ վերջ ուղեկցելու էք ինձ:
- Քիչ աւելի ուշ ես կարողացայ պարզել, որ անծանօթ երիտասարդը ազգակցական ոչ մի կապ չունի լէյտենանտի, բնականաբար, և կոմսուհու Հետ: Նա գալիս է Կոստանդնուպոլսից, Թուրքահայտակ է, դաւանանքով՝ Հայ քրիստոնեայ, անունն է՝ Ռուբէն Զիլինկիրեան: Նա իսկապէս ուղեւորոււմ է Լոզան՝ տեղի համալսարանում

0 /

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ցաւով լսեցինք լիբանանահայ ծանօթագայիններէն՝ [վերջերս Մ.Նահանգներ հաստատուած] Պրն. Մելին Գօրուֆեանի մահը, որ պատահած է ԱՄՆ-ի մէջ:

«Նայիրի» իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ողբացեալի այրիին, զաւակներուն, Ղորղորեան - Մանկոյեան ընտանիքներուն և իրենց հարազատներուն:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ցաւով կ'արձանագրենք անակնկալ և կանխահաս մահը՝ Ժպէլի Թոչնոց Բոյնի խնամակալութեան անդամ Պրն. Գէորգ Հալաբեանի, որ պատահած է շաքաւ մը առաջ:

«Նայիրի» իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի ընտանիքին, հարազատներուն և մասնաւորաբար՝ Տէր և Տիկ. Մանուկ Հալաբեանին:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ցաւով լսեցինք Տիկ. Սիլվա Պատմանեանի [ծնեալ Տէմիրեան] մահը որ պատահած է Չորեքշ. 17 Յունուար 2001-ին:

«Նայիրի» իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ողբացեալի ամուսնոյն՝ Պրն. Պետրոս Պատմանեանին և զաւակներուն, մօր, և յատկապէս՝ Տէր և Տիկ. Տօֆ. Նուրիճեան Տէմիրեանին:

ՆՈՒՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Ողբ. Մելին Գօրուֆեանի, Պրն. Գէորգ Հալաբեանի և Տիկ. Սիլվա Պատման-

18-12-2000 Փլովտիւ - Պուլկարիա

«Նայիրի» Շաքաւաբերքի

Յարգարժան խմբագրութեան

Աննկուն հայրենասէր ԸՆԿ. Ժիրայր Նայիրիի Հ.Հ. «Հրաչեայ Աճառեան» Համալսարանի Գիտական Խորհուրդին կողմէ «Փրօֆեսոր»ի կոչումով պարգևատրուելուն, ինչպէս և Ռուսիոյ Բ. Աշխարհամարտի վերջնական ճախագահութեան կողմէ իրեն «Յաղթանակ» շքանշան շնորհուելուն [Նացիզմի պարտութեան 55-ամեակին առթիւ] պատեհութեամբ, ջերմագին կը շնորհաւորենք զինք, իրեն մաղթելով քաջատողջութիւն և նորանոր յաջողութիւններ:

«ՆԱՅԻՐԻ»-ն կը կարդանք ուրախութեամբ և պարծանքով:

Յարգանքօ՞

ՄՈՎՍԷՍ ԵՒ ԱՂԱՒՆԻ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ և ընտանիքի անդամներ՝ Պօղոս, Զարուհի, Դոկտ. Յակոբ, Բժշկուհի Վանիա, Տօֆ. Երեւան և Տանիէլա:

եանի մահուանց, ինչպէս նաև Պրն. Սարգիս Սիպեանի մահուան քառասունգին առթիւ, Տէր և Տիկ. Մելին Սէֆերեան կը յայտնեն իրենց ցաւակցութիւնները ողբացեալի հարազատներուն և պարագաներուն և փոխան ցաւակցական այցելութեան 20,000լ.՝ կը նուիրեն «Նայիրի»ին:

լանուած այս ճամբորդութեան մէջ, կարգ մը անձեր բաւական շահեր ունին:

Խաժակ Սրբազանին (կը ցաւինք, որ իրեն պէս արժէքաւոր հոգեւորական մը նման հայավնաս գործի մէջ քաշուած է) դէպի Թուրքիա ճամբորդութեան համար հրապարակած ծանուցում-յայտարարութեան մէջ, մեր ուշադրութիւնը գրաւեց հետեւեալ պարագան- կարծէք, թէ ինքը ճամբորդական սպասարկութեան մը մէկ գործակալն ըլլար: Իր ծանուցում-յայտարարութեան մէջ կու տայ զբօսաշրջական երթուղիին շուրջ մանրամասնութիւններ: Եւ կը նշէ այցելելիք թրքական քաղաքներուն անունները.

ADANA-DIYARBAKIR-ISKENDERUN, GAZIANTEB և այլն:

Բայց ինչո՞ւ GAZIANTEB: Այս մեր գիտցած հայաշատ ANTEB քաղաքն է:

Ձանանք բացատրել: Կիլիկիոյ շուրջ գտնուող հայաշատ քաղաքներ եղող ANTEB, MARASH և URFA -ի մէջ, թուրքերը հայերուն դէմ ամենամեծ ու սուկալի ջարդերը կազմակերպեցին:

Թրքական այս վայրագութեանց շրջանին, նահատակուեցան հարիւր հազարաւոր անմեղ հայեր՝ ծեր, կին երեխայ...

Հարիւր հազարներով անմեղ հայերուն արիւնով շաղախուած այս քաղաքներուն մէջ, թուրքերը իրենց կատարած վայրագութիւնները հերոսութիւն նկատեցին և ANTEB-ը որակեցին GAZI ANTEB (Թաղթական Անթէպ), MARASH-ը՝ KAH-RAMAN MARASH (հերոս Մարաշ), URFAN-ը որակեցին SANLI URFA (շքեղ Ուրֆա):

Բայց այս քաղաքներուն անուններուն վրայ աւելցուած մակդիրները թուրքերուն կողմէ, զանոնք իրենց վայրագութեան խորհրդանիշը եղող նոր անուններով անուանելը՝ ոեւէ հայու համար աններելի է:

Իսկ եթէ, այս քաղաքները իրենց նոր անուններով կոչողը հայ կրօնական մըն է՝ իր ըրածը իրապէ՛ս սրբապղծութիւն է:

TURKO MANI

ECEVIT ERMENI SOYKIRIMI ICIN "HAYALI SOYKIRIM" DEMIS.

Hayallerin, yalanların ustası Ecevit tir.1950 senelerinde Yunanlılar için kardeslik siirleri yazan Ecevit, 1974 de Hocası Kissinger' in emriyle Kıbrıs'a hücum etti. Ve binlerce Kıbrıslı Yunanlınin ölümüne sebep oldu. Bütün Kıbrıslı Yunan halkını yasa bogdu.

Ve Kıbrıs celladı Ecevit bu Kıbrıs faciasının ismini "Baris hareketi" koydu. Kıbrıs celladı Ecevit, biraz tarih oku ve öğren. Anatolyanın öz sahipleri Rumlar ve Ermeniler dir. Bugün Anatolya topraklarında bir tek Rum, bir tek Ermeni yok. ne oldu bu rumlara ve ermenilere ? Sana benzer yalancılar onları soykırımına uğrattı. **Յ. Զ.**

Ն Ա Խ Ա Գ Ա Հ Շ Ա Ր Լ Հ Ե Լ Ո Ւ ... (Ծար. էջ 7-էն)

մարզական- երիտասարդական կազմակերպութիւնները հակակշռի տակ պահելու իր տեսակէտին վրայ, Նախ. Շարլ Հելուին նախընտրութիւնը կ'երթար ապակեղորճացման և սրտի սիրողական իրավիճակին պահպանման:

Նախագահը տուաւ իր եզրակացութիւնը, համոզումով և տրամաբանութեամբ.

- ԱՐԷՆՍՏԱՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ԱՂԱՒԱՂԷ ՄԵՐ ԳԻՏՅԱԾ ՈՒ ՄԵՐ ԸՄԲՈՆԱԾ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՈԳԻՆ:

Մարզիկը ի՛նք պիտի սիրէ իր ասպարէզը, ի՛նք հաւատարիմ պիտի մնայ մրցապայքարի ազնի՛ւ հոգեբանութեան, ի՛նք պիտի նուաճէ յաջողութեան Դափնին: Գնահատութիւնը՝ վարիչներն են որ պիտի տան, մարզիկը ի՛նքն իր վիճակին չձգելու պայմանաւ:

Մարզիչ - մարզիկ - վարիչ գործակցութիւնը կը պահանջէ յարգա՛նք՝ անկեղծութեան ու վստահութեան հանդէպ:

Տարբեր չի կրնար ըլլալ և տարբեր պէտք չէ ըլլայ մարզիկին ուղին:»

Պէյրուք, Յունուար 2001

Հ Ա Ճ Ը Ն Ի 1920-Ի Հ Ե Ր Ո Ս Ա Մ Ա Ր Տ Ի 80-Ա Մ Ե Ա Կ Ը ... (Ծար. էջ 9-էն)

Օգոստոս 15-ին զինեալ ուժերու պարենատրման յատուկ յանձնախումբ մը ստեղծուեցաւ: Մասնու վերջին կենդանիները հաւաքեցին: Մինչեւ իսկ՝ ձիերը: Ողբերգական ու սրտաճմլիկ վիճակ սկսաւ տիրել: Ժողովուրդը դատապարտուած էր մահուան: Ասիկա կրնար զալ սովին ձեռքով կամ թուրքին սուրով: Վիճակը օրհասական էր: Քաջամարտիկները որքան ալ կորով ցոյց տային, յուսահատութիւնը երթալով կը ծանրանար ժողովուրդին վրայ: Փրկութեան վերջին յոյսերն ալ կը ցնդէին: Կոռուղները վճռած էին դիմադրել մինչեւ վերջին փամփուշտը: **(Ծար. 6)**

ՀԱՅՈՒՆ ԲՈ՛ՒՆ ԹՇՆԱՄԻՆ ՀԱ՞ՅՆ Է...

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ՎՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ)

Պէյրուք հրատարակուող թերթի մը մէջ կարդացի՞նք գրութիւն մը, որուն հեղինակը մեզի ծանօթ անձնաւորութիւն մըն է:

Տասը տարիներու տելոդութեամբ հաւատացի՞նք այս անձին և կարծեցի՞նք, թէ ան իսկական հայրենասէր մըն է...:

Յետոյ, «Կամուրջին տակէն շատ ջուրեր» անցան, և մենք մեր հաւատքը կորսնցուցի՞նք:

Եւ վերջերս, Պէյրուքի հայկական թերթերէն մէկուն մէջ, հրատարակուեցաւ իր ստորագրութեամբ գրութիւն մը, որուն բովանդակութիւնը մեզի անհաւատալի թուեցաւ:

Ահա այդ գրութիւնը՝

«Այսօր, Երեւանի հանրակացարաններէն մէկուն օտջիւ կայ յուշարձան մը, նուիրուած Մոնթէ Միլոնեանին՝ խաչով և արծիւով: Ան սպաննուեցաւ փամփշտահար Մարգրիթի մէջ 1993-ին, իսկ այս յուշարձանը կեանքի կոչուած էր 1995-ին: Հերոսացած այս տղուն անուան դիմաց կան հարցականներ: Վնասկան խօսք ըսելու համար պէտք է գրուի բնական պատմութիւնը «Ասալա»ի, որ մարդ մեղքը չառնէ այս տղուն»:

Այս ի՞նչ դիւանագիտական արտայայտութիւն է: Այս ի՞նչ զգուշութիւն է: Աւելի ճիշդ՝ վախկոտութիւն է:

Մենք գիտենք, որ ինք լաւ տեղեակ է, Ասալա-յին տարած հերոսական պայքարին բոլոր մանրամասնութիւններուն:

Ան, շատ լաւ գիտէ, թէ Հայաստանի ազատագրութեան Հայ Գաղտնի Բանակին հիմերը խախտուեցան 1983-ին, Լիբանանի մէջ, ամերիկացի Մոնթէ Մելքոնեանին Բանակի կեդրոնին դէմ կատարած դաւադրական զինեալ յարձակումով:

Այս ողբերգութեան պատմութիւնը, Պէյրուքի բոլոր հայրենասէր հայերը գիտեն: Ի՞նչ է ուրեմն անոր, այս անհերքելի իրականութիւնները չգիտնալ ձեւացնելուն պատճառը:

Ան, ի՞նչ ըսել կ'ուզէ, սոյն գրութեան մէջ, երբ կ'ըսէ, «...որ մարդ մեղքը չառնէ այս տղուն»:

Այս կասկած ներշնչող արտայայտութիւնները երկդիմի, իրականութիւնները բացէ ի բաց ըսելու համարձակութիւնը չունեցող անձի մը արտայայտութիւններն են, կը կարծենք:

* * *

«ՆԱՅԻՐԻ»ի առաջին թիւերէն՝ 1995-էն սկսեալ, Մոնթէի Հայ Գաղտնի Բանակը խորտակող մը ըլլալուն մասին արտայայտուած էինք:

Եւ Հայաստանի մէջ, անոր հերոսացուած ըլլալուն լուրերը առնելէ յետոյ, «ՆԱՅԻՐԻ»ի 30 Մայիս 1998, 13 Յունիս 1998 և 27 Յունիս 1998-ի թիւերուն մէջ, «Վերջին շրջաններու հայկական պատմութեան ամենաքստմնելի խաբէութիւնը» վերտառութեամբ, Մոնթէի դաւադիր գործունէութիւնը անհերքելի փաստերով նկարագրել ջանացի՞նք:

ՀԱՅՈՒՆ ԲՈ՛ՒՆ ԹՇՆԱՄԻՆ ՀԱ՞ՅՆ Է...

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ)

Այսօր, հոգեկան շատ տխուր պարտականութիւն մը պիտի կատարենք, հրապարակելով նոյն անձին ձեռագիր մէկ գրութիւնը որ կ'ապացուցանէ, թէ ենթական ի՛նչ աստիճան ոխերիմ թշնամի մըն էր **Հ. Գ. Բանակին**:

Բայց, նոյն ատեն, այս ձեռագիր գրութիւնը կ'ապացուցանէ անոր անխիղճ կեցուածքը **Հ.Գ.Բ.ի** մարտիկներէն, 18 տարիներէ ի վեր Ֆրանսայի մէջ բանտարկուած հերոս Վարուժան Կարապետեանին հանդէպ:

Մայիս 1993-ին Արցախէն գրած այս նամակին մէջ Սոնթէ կ'արգիլէ կապ հաստատել և ի նպաստ աշխատանքներ տանիլ տասը տարիներէ ի վեր (այդ շրջանին) Ֆրանսայի մէջ կալանաւորուած հերոս Վարուժան Կարապետեանին հետ:

(Կու տանք մեր տրամադրութեան տակ եղող Սոնթէի ֆրանսերէն ձեռագիր բնագրին հայերէն թարգմանութիւնը).--

«Ասկէ յետոյ, Արցախի համար պաշտօնական աշխատանք մտնուր մնալու է, և ուրեմն, հեռու կենալ պէտք է դատապարտուած անձերէ, մանաւանդ՝ կոյր անարեւելիներէ:

Վարուժանը՝ կատաղի մէկ թշնամին է մեր կոիւին, որ շատ անլին ըրաւ էվրէն-էն և Օզալ-էն, ջնջելու համար մեր պայքարը: Բոլորովին անընդունելի է լաւ և գէշը իրար խառնել: Շարունակել Կարապետեանին հետ հաղորդակցութեան մէջ ըլլալ, և խօսիլ իրեն ի նպաստ և Արցախին անունով:

Այս՝ իմ կարծիքս է, նաեւ այստեղի ուրիշներունը: Հեռացէ՛ք այս տխմարութենէն, որչափ շուտ, որ կրնաք:

Բարեւներս բոլորին՝ Սոնթէ»:

* * *

Սուտերով լեցուն այս գարշելի գրութիւնը անհերքելի ապացոյցն է՝ այս գործակալին Արեւմուտքին հրահանգներուն հաւատարիմ գործադրողը ըլլալու հանգամանքին: Զանի որ՝

1.- Հայկական Գաղտնի Բանակի հերոս Վարուժան Կարապետեանին գործունէութիւնը «կոյր ահաբեկչութիւն» որակելով, Սոնթէ «մաքուր մնալ պէտք է» կ'ըսէ:

Ուրեմն՝ թուրքերուն դէմ պայքարը դադրած է: Արեւմտեան Հայաստանի ազատագրութեան խօսքը չկայ այլևս, և Արեւմուտքին ծանօթ գործակալութեան հրահանգով հրահրուած է Արցախի հարցը, որ Հայաստանը մխրճուի այսօրուան անել և դժոխային վիճակին:

2.- Սոնթէ այս նամակին մէջ կ'ըսէ, թէ՝ «Վարուժան Կարապետեանը՝ էվրէն-էն և Օզալ-էն անլին ըրաւ մեր պայքարը ջնջելու համար»:

Ան ո՞ր պայքարին մասին կը խօսի արդեօք: Իր և նմաններուն պայքարը՝ Հայկական Գաղտնի Բանակին դէմ էր:

Հ.Գ.Բ.ը քանդելէ ետք, Սոնթէ և իր խամաճիկները, ոչ մէկ բան ըրին, ոչ մէկ գործունէութիւն ցուցուցին թուրքերուն դէմ:

Իրենց դաւադիր աշխատանքներուն պատճառաւ՝ **Հ. Գ. Բանակին** թուրքերուն դէմ տարած տասը տարուան հերոսական պայքարը վերջ գտաւ:

Եւ Արեւմտեան Հայաստանի ազատագրութեան դատը, Արեւմտեան պետութիւններուն ուզած ձեւով, մոռացութեան ենթարկուեցաւ:

* * *

Եւ հիմա, Սոնթէի հերոս Վարուժանի հանդէպ թրջավայել կեցուածք ցուցաբերող նամակին ծանօթանալէ յետոյ, խոր յուզումով և սրտի անհուն գոհունակութեամբ կը հրապարակենք Վարուժան Կարապետեանին ձօնուած բանաստեղծութիւն մը, որուն հեղինակն է՝ Վարուժան Կարապետեանի ղեկավարին՝

ՀԱՅՈՒՆ ԲՈ՛ՒՆ ԹՇՆԱՄԻՆ ՀԱ՞ՅՆ Է...

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԵՆԵԱՆ)

ՆԱՄԻՆ ՀԱ՞ՅՆ Է...

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԵՆԵԱՆ)

հերոս նահատակ ղեկավար Յակոբ Յակոբեանին՝ «Մուճահեդ»-ին այրին և զէնքի ընկերը՝ Ծահնագ Յակոբեան:
«Մեր այս նորագոյն երդումնազիրը կը ձօնեմ սասունցի մեր հերոս ընկերոջ՝ Վարուժան Կարապետեանին...»

Յակոբ Յակոբեան

Յանուն Հայաստանի ամբողջական հողերուն,
Անմահական Արարատի զոյգ կատարներուն՝
Կ'երդնունմ մնալ միշտ զինարբուն,
Որ հատուցենք արիւնը մեր հայրերուն,
Բազմամիլիոն և բազմատանջ նահատակներուն:
Յանուն մեր հին ու նոր նահատակներուն,
Անկատար մնացած անոնց իղձերուն՝
Կ'երդնունմ մնալ միշտ աննկուն,
Որ յար ծածանենք մեր պապերուն
Բորբ ու կարմիր դրօշը փայլուն,
Եւ կ'երդնունմ ծոբի մեր երակներուն
Արիւնն ամբողջ շինջ ու զեղուն՝
Նորածիլ Հայաստանի բազիններուն»:

Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.

«Նայիրեան ջերմագին բարեկերով՝
Ծահնագ Յակոբեան
[այրին և զէնքի ընկերը նահատակ-ղեկավար ընկերոջ] Օգոստոս 1990»:
Ծ.- Արտագրուած է թնագրէն. «Ն.»:

Ի՞նչ յուզիչ, բայց նոյն ատեն ի՞նչ սրտապնդիչ է Ծահնագ Յակոբեանին բացաստեղծութիւնը:

Այս գրութեան ամէն մէկ տողը, մեր ուղեղին մէջ կը մխրճուի՝ «Արարատով», «Մեր ամբողջական հողերով» և «Մեր անկատար մնացած իղձերով»:

Եւ մենք ալ անոր կը ձայնակցինք՝
«Կ'երդնունմ մնալ միշտ աննկուն»

Յակոբ Յակոբեանին անմահ յիշատակին:

Յակոբ Յակոբեանին նահատակուած տեղւոյն վրայ ծաղկեպսակ կը զետեղէ փոքրիկն Սեւակ Յակոբեանը:

Շահնապ Յակոբեանին բացատրական գրութիւնը [արտագրուած իր ձեռագիր բնագիրէն].

«Մոյն յուսանկարը կը ձօնեմ Սասունցի մեր հերոս ընկերոջ՝ Վարուժան Կարապետեանին»:

«Չաւակա՛ Սեւակ Յակոբեանը [այդ ժամանակ 17 ամսու] 28 Մայիս 1988-ին [մէկ ամիս ետք իր հօր նահատակութենէն], ծաղկեպսակ կը զետեղէ ճիշդ այն տեղը [Աթէ՛նք, Փալէօ-Ֆալիրօ շրջան] ուր դաւադիր գնդակներով սպաննուեցաւ ընկեր Մուճահեդը»:

«Նայիրեան ջերմագին բարեկերով՝
Ծահնագ Յակոբեան
[այրին և զէնքի ընկերը նահատակ-ղեկավար ընկերոջ] Օգոստ. 1990»: ՍԵՒԱԿ:

ՀԱՅՈՒՆ ԲՈ՛ՒՆ ԹՇՆԱՄԻՆ ՀԱ՞ՅՆ Է...

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ)

ՄԵՐ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՅ ՄԱՂԹԱՆԸ՝
«ԱՍՏՈՒԱԾ ԽԵԼՔ ՏԱՅ ՀԱՅ ԱԶԳԻՆ»
 ՍՓԻՒՌԷԻ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՀԱՅԵՐ՝
 ԴՈՒՔ, ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԸ ԼՈՒՔ ԵՒ ՉԷՔ ՀԱԿԱԶԴԵՐ
 ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
 ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՈՌԻԲԷՆԵԱՆ]

Սփիւռքահայեր՝

70 տարիներ շարունակ կեցաք կողքին ձեր վերածնած ազգային պետութեան, որ կը կոչուէր՝ Սովետական Հայաստան, և արեւմտեան պետութիւններուն շեփորահարներուն և անոնցմէ մէկը եղող Լ.Յ.Դ.ին չհետեւեցաք:

Դիմադրեցիք անոնց սպառնալիքներուն և դէմ դրիք անոնց յարձակումներուն, շատ անգամ՝ ձեր կեանքի գնով Ծատ զոհեր տուիք, շատ տառապեցաք, բայց չվհատեցաք, և հաւատարիմ մնացիք Մայր Հայաստանին և Սուրբ Էջմիածնին:

1991-ին Արեւմտեան Պետութիւնները, իրենց հայ գործակալներուն միջոցաւ, քանդեցին մեր լուսաւոր և բարգաւաճ Հայաստանը: Եւ ստեղծեցին իբր թէ ազատ և անկախ Հայաստան մը:

Այսօր, տասը տարիներ յետոյ, բոլորս ալ գիտենք, թէ Հայաստանը ի՞նչ վիճակի ենթարկուած է:

Իրականութեան մէջ ներկայ Հայաստանը, 1918-1920-ի Ա. հանրապետութեան գրեթէ նոյն պայմաններուն և վիճակին մէջ է:

1918-1920-ին, Դաշնակցութիւնը, Արեւմտեան պետութիւններուն դրդումով, թշնամացած էին Սովետներուն հետ: Ամբողջ յոյսերնին Արեւմտեան պետութիւններուն վրայ դրած էին:

...Անոնց այդ շրջանի ղեկավարները խաբուեցան, և հայ ժողովուրդի մէկ հատուածն ալ մոլորեցուցին Արեւմտեան պետութիւններուն «Ծովէ ծով Հայաստան»ի խոստումով:

Մանաւանդ՝ Ամերիկայի Նախագահ Վիլսոնին Մեծ Հայաստանի քարտէսը ցուցնող նկարը, հայերը ուրախութենէ խենթացուցած էր:

Ի՞նչ խաբկանք:

Եւ այս յոյսով և հաւատքով, այդ ուղեկորոյս ղեկավարները, մինչև վերջին վայրկեանը, պայքարեցան Սովետներուն դէմ: Եւ անոնք, 17 Փետրուար 1921-ի ապստամբութեամբ ալ ապացուցեցին, թէ ո՞ր աստիճան կոյր, ո՞ր աստիճան իրականութիւնները չտեսնող և հայ Ազգը դէպի անդունդ առաջնորդող անպատասխանատուներ էին:

Եւ այսօր, ի՞նչ է վիճակը Հայաստանի մէջ:

Արեւմտեան պետութիւնները, իրենց դահիճներուն ձեռքերով, կատարել տուին 27 Հոկտեմբեր 1999-ի ողբերգութիւնը:

Եւ այս թուականէն յետոյ պետական Հայաստանը, 1918-1920-ի Ա. Հարապետութեան նման, գրեթէ բոլորովին ինկած է Արեւմտեան պետութիւններուն գիրկը:

Եւ դուք, Սփիւռքի հայրենասէր հայեր, ինչո՞ւ կը լուք և չէք հակազդեր հոն կատարուած ու շարունակուող ողբերգութիւններուն:

* * *

27 Հոկտեմբեր 1999-ի ողբերգութենէն քանի մը շաբաթներ յետոյ, երբ տեսանք, թէ Հայաստանի «Ազգային հեռատեսիլ»ը վերածուած է գովադրական և կանկաղերական ամերիկեան բարձր «քաղաքակրթութեան» խօսափողի մը, այլեւս հանդուրժողութիւնը չունեցանք դիտելու այս օտարացած հեռատեսիլը: ...Բայց, քանի մը օր առաջ տեղեկացանք, թէ 15 Փետրուար 2001-ի Հինգշաբթի օրը, պիտի սկսի 27 Հոկտեմբեր 1999-ի ողբերգութեան դահիճներուն դատավարութիւնը:

ՄԵՐ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՅ ՄԱՂԹԱՆԸ՝
«ԱՍՏՈՒԱԾ ԽԵԼԸ ՏԱՅ ՀԱՅ ԱԶԳԻՆ»
 ՍՓԻՒՌԷԻ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՀԱՅԵՐ՝
 ԴՈՒՔ, ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԸ ԼՈՒՔ ԵՒ ՉԷՔ ՀԱԿԱԶԴԵՐ
 ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
 ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՈՌԻԲԷՆԵԱՆ]

Եւ ուզեցինք գիտնալ, թէ ի՞նչ պիտի ըսէ այս օտարին ծառայող Հայկական Ազգային «հեռուստատեսիլ»ը, սկսող դատավարութեան մասին:

Եւ Հինգշաբթի օրը, ժամը 17-ին, Երեւանէն տրուած լուրերը դիտեցինք:

Եւ դիտելէ յետոյ, կրկին համոզուեցանք, որ մենք չէինք սխալած այս օտարացած հեռատեսիլին մասին մեր ախտաճանաչումին մէջ:

Նախ, խօսնակը 27 Հոկտեմբեր 1999-ի ողբերգութիւնը անուանեց՝ «27 Հոկտեմբերի գործին դատավարութիւնը»:

Արդէն, խօսնակին առաջին նախադասութենէն յայտնի եղաւ, որ այս դատավարութիւնը իսկական խեղկատակութիւն մըն էր:

Եւ անկէ յետոյ, քանի մը վայրկեան, ցուցադրեցին դատավարութեան սրահը, և այս կարճ միջոցին նուազագոյնը տասն անգամ տուին դահիճ Յունացեանին անունը:

Այս դատավարութեան մասին տրուած լուրերուն մէջ, մեզի համար ամենէն կարեւորը հետեւեալ բացատրութիւնն էր.— Նահատակ Վազգէն Սարգսեանին ընտանիքը դատավարութեան չէին եկած, և ըսած էին թէ՛ «մենք մարդասպաններուն հետ նոյն սրահը չենք ուզեր գտնուիլ»:

Եթէ մտածենք, պիտի տեսնենք, որ այս խօսքին իմաստը շատ խորն է...:

Բայց՝ հասկցողին համար:

* * *

Եւ դատավարութեան բացումի լուրէն անմիջապէս ետք, իբր կարելոր եղելութիւն ցոյց տուին Պարոյր Հայրիկեանը. եւ ան խօսեցաւ շատ երկար...: Ջինք մտիկ ընելէ ետք, մենք կրկին ու կրկին համոզուեցանք, թէ 27 Հոկտեմբեր 1999-ի ողբերգութեան բուն պատասխանատուները, Արեւմտեան պետութիւններուն սայլին լծուած ներկայ Հայաստանի որոշ իշխանաւորներն են:

Աչքերնուս չէինք հաւատար, երբ 27 Հոկտեմբեր 1999-ի դատավարութեան լուրերէն անմիջապէս ետք, հեռատեսիլէն երեւցաւ սիոնիզմի մունետիկ Պարոյր Հայրիկեանը:

Եւ ինչէ՞ր ըսաւ:

Իրապէս ալ ըսածները՝ Հայ Ազգին թշնամին միայն կրնար ըսել.

Իբր թէ «Դիմում կատարած են չեղեալ համարել տալու համար 1920-ին, Լեւոնի և Աթաթիւրքի միջև ստորագրուած համաձայնութիւնը, որ Կարսը թուրքերուն կու տար»:

Սուտ, շատ մեծ սուտ:

Կարսը թուրքերուն տուող համաձայնագիրը, 2 Դեկտեմբեր 1920-ին, Ալեքսանդր Խատիսեանն էր որ Ալեքսանդրապոլի մէջ ստորագրեց, Հայ Ազգին երեսը մրոտող և նուաստացուցիչ այս դաշնագիրը, այդ օրուան Վարչապետ Սիմոն Վրացեանի հրահանգով: Եւ ճիշդ՝ Հայաստանին Խորհրդայնացման օրը:

Դաշնակցական Կարօ Սասունի այս մասին հետեւեալը գրած է՝ «Հայաստանի կառավարութիւնը և Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը բոլոր հնարաւորութիւնները ունէին խուսափելու այս դաշնագիրը ստորագրելու պարտաւորութենէն»:

Բայց Պարոյր Հայրիկեանի սուտերը այսքանով ալ չաւարտեցան:

Ան շարունակեց զրպարտել. «17 Փետրուար 1921-ին, Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը ազատագրեց Հայաստանը պոլշեիկներէն և Հայաստանին ազատութիւնը հռչակեց»:

Խօսքը կը վերաբերէր այն ցաւալի ապստամբութեան, որ հազարաւոր հայե-

ՄԵՐ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՅ ՄԱՂԹԱՆԸ՝
«ԱՍՏՈՒԱԾ ԽԵԼՔ ՏԱՅ ՀԱՅ ԱԶԳԻՆ»
 ՍՓԻՒՌԷԻ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՀԱՅԵՐ՝
 ԴՈՒՔ, ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԸ ԼՈՒՔ ԵՒ ՉԷՔ ՀԱԿԱԶԴԵՐ
 ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
 ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՈՌԻԲԷՆԵԱՆ]

րուն մահուան պատճառ եղաւ:
 Ծանօթ է որ, իբր թէ ծայրայեղ ազգայնական, բայց իրականութեան մէջ հայկական ազգային բարձրագոյն շահերուն ինչ ըլլալէն անտեղեակ մտաւորական և պերճախօս Նժդեհի ղեկավարութեամբ Հայաստանի մէջ կատարուած այս ապստամբութեան օրերուն, մեծ թիւով հայեր, «համայնավար է» ըսելով՝ Նժդեհին զինեալներուն կողմէ, թրջավայել

վայրագութեամբ ժայռերէն վար նետուելով սպաննուեցան:
 Հայ Ազգին շատ սուղ արժած այս Տօնքիշողական ապստամբութեան օրերուն, Դաշնակ ղեկավարները նոյնիսկ թուրքերուն դիմեցին և անոնցմէ օգնութիւն խնդրեցին, որ կարենան համայնավարներուն դէմ պայքարիլ:
 ...Բնական է՝ միջոց մը ետք, Հայաստանի նոր իշխանութիւնները յաջողեցան չեզոքացնել այս խռովարարները:
 Եւ դաւադիր ղեկավարները, Հայաստանի պետական գանձն ալ միասին առնելով, Ջանգեզուրէն դէպի Պարսկաստան փախուստ տուին:

* * *

Կատաղի հակահամայնավար մը եղող Պարոյր Հայրիկեանը, 15 Փետրուար 2001-ի Հինգշաբթի օրը հեռատեսիլէն կատարած ելոյթին ընթացքին, իր խօսքերովը ինքզինքը դիմակազերծեց:

Ան, մէկ կողմէն Փետրուար 1921-ի ապստամբութեամբ, հակասովետական պայքարին փառաբանութիւնը ըրաւ, նոյն ատեն ալ Լեւոնին Աթաթուրքին հետ համաձայնութիւն կնքելուն դէմ արտայայտուեցաւ:

Արդեօք, Աշխարհի մէջ, որևէ ուրիշ կառավարութիւն ի՞նչ պիտի ըներ, եթէ 1918-1920 Հայաստանի կառավարութեան Սովետներուն դէմ տարած պայքարին նման, ուրիշ պետութիւն մը իրեն դէմ թշնամական վերաբերում ցուցաբերէր:

1918թ.-ներուն սովետական ամենաբարձր ղեկավարութեան շարքերուն մէջ, Լեւոնին շատ մօտ եղող և անոր վրայ մեծ ազդեցութիւն ունեցող ազգասէր հայ համայնավար ղեկավարներ կային:

Ասոնք տեսնելով Հ.Յ.Դ.ի կառավարութեան ցուցաբերած անտրամաբանական հակասովետ կեցուածքը, դիմած էին անոնց ու թելադրած, որ հայկական ազգային շահերուն շատ վնասակար եղող իրենց հակասովետ թշնամութեան վերջ տան:

Բայց այն ատենուան հայ ղեկավարներուն աչքերը Արեւմտեան պետութիւններուն խոստումներով այն աստիճան շլացած էին [աւելի ճիշդը՝ դարձեր էին վարձկանները արեւմտեան պետութիւններուն] որ անոնք շարունակեցին իրենց հակասովետ պայքարը:

Ուստի բնական է, որ այս պայմաններուն մէջ Սովետները, ինքզինքնին համայնավար, Արեւմուտքին թշնամի ձեւացնող և սովետներուն շատ ջերմ բարեկամական արտայայտութիւններ շուայող թուրքերուն պիտի մօտենային: Մանաւանդ որ այդ տարիներուն, Արեւմտեան 14 տէրութիւններ յարձակումի անցած էին նորաստեղծ սովետական կարգերուն դէմ, ցարական զօրքին մնացուկներն ալ իրենց հետ ունենալով, որ տապալէն Սովետներու վարչակարգը:

Եւ այդպէս ալ եղաւ: Սովետները, ի տես հայերուն թշնամութեան և Արեւմուտքին յարելուն, սովետ. այն ատենուան շահերուն ստիպողութեան տակ, ժամանակաւոր գործակցութիւն հաստատեցին Զեմալական թուրքերուն հետ:

Եւ դաշնակցական իշխանութիւններուն կոյրգկուրայն Արեւմտեան պետութիւններուն ծառայութեան լծուած ըլլալուն պատճառաւ, ոչ միայն կորսնցուցինք Կարսը, այլեւ՝ գրեթէ ամբողջ Արեւմտեան Հայաստանը:

Հ.Յ.Դ.ի այդ շրջանի ղեկավարները, Պարոյր Հայրիկեանի նման սիոնականատիպ-ամերիկացի դաւադիրի մը ձաբուտուեցնելով, իրենց պատմական պատասխանատուութենէն չեն կրնար խուսափիլ:

* * *

ՄԵՐ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՅ ՄԱՂԹԱՆԸ՝
«ԱՍՏՈՒԱԾ ԽԵԼՔ ՏԱՅ ՀԱՅ ԱԶԳԻՆ»
 ՍՓԻՒՌԷԻ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՀԱՅԵՐ՝
 ԴՈՒՔ, ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԸ ԼՈՒՔ ԵՒ ՉԷՔ ՀԱԿԱԶԴԵՐ
 ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
 ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՈՌԻԲԷՆԵԱՆ]

Պ. Հ. ին լեզուագարութիւնները այսքանով ալ չաւարտեցան: Իրականութեան մէջ, անոր մինչև այդ վայրկեանը ըսածները, նախաբան մըն էին միայն:

Անոր բուն նպատակը՝ այս առիթէն օգտուելով, Կարէն Տեմիրճեանին և Վազգէն Սարգսեանին վրայ յարձակիլ էր:

Եւ ան ըսաւ թէ՛

«Կարէն Տեմիրճեանը հեռացաւ համայնավարութենէն»:

«Վազգէն Սարգսեանն ալ հեռացաւ կոմսոմոլէն»-ի՞նչ մեծ յանցանք-:

Եւ յետոյ, ան, Կարէն Տեմիրճեանը ամբաստանեց, և սապէս ըսաւ՝

«Կարէն Տեմիրճեանը 1988-ին ըսած է, թէ Պարոյր Հայրիկեանը Հայաստանի ազատութիւնը ուզելուն համար գինը մեռցնել պէտք է»:

Այս ամբաստանութիւնը, պարզապէս, թրջավայել զրպարտութիւն է:

Բայց այսօր, իրականութիւն մը կայ.- Պարոյր Հայրիկեանը այսօր ողջ է, և իր յայտարարութիւններով կը շարունակէ դաւել ճշմարտութեան և մեր ազգային շահերուն դէմ:

Բայց Կարէն Տեմիրճեանը՝ Պարոյր Հայրիկեանին խնկարկած Արեւմուտքին հետախուզութեան գործակալներուն ձեռամբ նահատակուած է:

Հայաստանի օտարացած Ազգային հեռատեսիլին 27 Հոկտեմբեր 1999-ի ողբերգութեան դատավարութեան լուրերը տալէ անմիջապէս յետոյ, Պարոյր Հայրիկեանը երկար ու բարակ խօսեցնելուն նպատակն էր.- Այս դատավարութեան պատճառաւ, ժողովուրդին մէջ, Կարէն Տեմիրճեանին և Վազգէն Սարգսեանին ի նպաստ ստեղծուելիք վերջիշումներուն արգելք ըլլալ, և Պ.Հ. ձաբոտութեանը միջոցով, այս նահատակներուն յիշատակը մրոտել:

Օտարացած, «Ազգային» կոչուելու անարժան հեռատեսիլին կատարածը՝ թրջավայել ռազմավարութիւն մըն է:

Թուրքերն ալ, այս օրերուն, իրենց թերթերով և հեռուստեսիլներով, նոյն ռազմավարութիւնը կ'օգտագործեն:

Ֆրանսական պետութեան հայկական ցեղասպանութիւնը պաշտօնապէս ընդունելէն յետոյ, թուրքերը ամէն տեսակի սուտերով և զրպարտութիւններով ապացուցանել կը ջանան, թէ թուրքերը՝ հայերը ցեղասպանութեան չեն ենթարկած, այլ ընդհակառակը՝ հայերը սպանդի ենթարկած են թուրքերը:

Եւ թրջական «թելեվիզիոն»ները, իրենց այս ձաբոտութեանը, շատ յաճախ, Պոլսոյ մէջ ապրող հայերուն բերնովը կրկնել կու տան:

Շատ ցաւալի է տեսնել՝ ցեղասպանութեան ենթարկուած Ազգի մը Պոլսոյ մէջ մնացած խլեակներուն, մարդկութենէ հեռու և գրեթէ ստրկացած կերպարը:

Այս հայերը, թուրքերուն իրենց ստրկեցուցած սուտերը և զրպարտութիւնները, թրջական «թելեվիզիոն»էն իրար ետեւէ թութակի պէս կը կրկնեն:

Մէկ տարբերութեամբ՝ որ Պոլսոյ մէջ այս դաւաճանական խօսքերը ընող հայերը, իսկական պատանդներ են:

(Օտար՝ էջ 11)

21

«ԱՍՏՈՒԱԾ ԽԵԼԸ ՏԱՅ ՆԱՅ ԱԶԳԻՆ»... (Ծար. էջ 2-էն)

Մինչդեռ Հայաստանի մէջ, Ազգային հեռատեսիլէն տարբեր սուտեր ըսողն և տարբեր զրպարտութիւններ կատարողը՝ սիոնիստական համաշխարհային կազմակերպութեան մէկ հնարքը եղող՝ «Մարդկային իրաւանց կազմակերպութեան» Հայաստանի մասնաճիւղին ղեկավար Պարոյր Հայրիկեանն է:

CEZASIZ KALAN KATILLER DEVLETI TURKIYE

FRANSA, ERMENI SOYKIRIMINI KABUL ETTI DIYE BIRBIRINIZE GEÇTINIZ.
ZIVANADAN ÇIKMIS DELILER GIBI BAGIRIP ÇAGIRIYORSUNUZ.
BUNA DERLER SUÇLULUK KOMPLEKSI.
ÇUNKU SIZ ÇOK IYI BILIYORSUNUZ ISLEDIGINIZ SUÇUN KORKUNÇLUGHNU.
BUNUN İÇİN KORKUYORSUNUZ.
CELAL BAYAR ERMENİLER İÇİN "YA BİZ KALACAKTIK" YA DA ERMENİLER.
MECBURDUK ERMENİLERİ TEMİZLEMeye' DEMİSTİ.
ANLIYORSUNUZ DEGILMI?
BUGUNKI "TURKIYE" DEDIGINIZ DEVLET ERMENİLERİN SOYKIRIMI
SAYESİNDE MEYDANA GELDİ.
ERMENİLERİ SOYKIRIMINA UGRATTINIZ.
VE ONLARIN VATANINI ÇALDINIZ.
İSTE BUNUN HESABINI VERECEKSİNİZ.
İSTE BUNUN CEZASINI ÇEKECEKSİNİZ.

3. 2.

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

**Գ Է Ո Ր Գ Մ Ե Լ Ի Տ Ի Ն Ե Ց Ի
Գ Ր Ա Կ Ա Ն Մ Ր Ց Ա Ն Ա Կ**

Գ.Մ.Գ. Մրցանակի Դատակազմը կը յայտնէ, թէ բացուած է 2001ի համար նոր գործեր ներկայացնելու շրջանը:

Գ.Մ.Գ. Մրցանակը կ'ընդունի գրական թէ ուսումնասիրական որեւէ նոր, անտիպ կամ գիրքի ձեւին տակ ցարդ լոյս չտեսած գործեր, առ ի գնահատում և հրատարակութիւն:

Գրական, իմաստասիրական, պատմական, եկեղեցագիտական, բանասիրական և Հայ Մշակոյթի այլ կալուածներուն վերաբերող գործերը, հայերէն կամ օտար լեզուներով գրուած, պէտք է դատակազմին հասած ըլլան ամենաուշը մինչեւ 31 Մայիս 2001:

Առաջուած գործերը պէտք է ըլլան մեքենագրուած և երեք օրինակով:

Դատակազմին կողմէ գնահատուած գործերը կ'արժանանան հրատարակութեան:

Վեհափառ Հայրապետին նախագահութեամբ դատակազմին մաս կը կազմեն՝ Գերշ. Տ. Արտաւազդ Արք. Թրքոնեան, Գերշ. Տ. Զարեհ Արք. Ազնաւորեան, տեարք Հրաչ Տասնապետեան [ատենապետ], Պօղոս Սնապեան [ատենադպիր], Գէորգ Գանտահարեան, Տոֆ. Արմենակ Նղիայեան, Պեպօ Սիմոնեան:

Ծ Ա Ն Օ Թ... Դատակազմին ղրկուած գործերը հեղինակին չեն վերադարձուիր:

Դատակազմին հասցէն...
Armenian Catholicosate of Cilicia
P.O. Box 70317
Antilias - Lebanon
E-Mail: cathcil@inco.com.lb
Fax: +961- 4 - 419724

Գ Ի Ի Ա Ն Գ . Մ . Գ . Մ . Դ Ա Տ Ա Կ Ա Ջ Մ Ի

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԼՈՂԱՅԻՆ ՊԱՀԱՆՁ ԶՈՒՆԻ...»... (Ծար. էջ 1-էն)

պահանջ պիտի չներկայացնենք» խոստումին, և յաջորդ օրն իսկ ինքզինքն ցեղասպան կը յայտարարէ:

Աւելին՝ Մեծ Եղեռնին զոհերուն ժառանգորդները սփռաբնակները չեն միայն: Արեւմտահայաստանէն խոյս տալով Արեւելեան Հայաստան ասպատակման հայերէր պաշտպան շարժման անկողիններէն յիշուցնուաւ առ հարիւրը, նոյնպէս զոհերու ժառանգորդներ են, ուստի՝ նոյնպէս պահանջատէր:

Եթէ Սփիւռքը միայն տէր պիտի կենայ իր բռնագրաւուած հողի դատին ու նիւթա-բարոյական հատուցում պահանջէ Յափշտակիչէն, հասցա ինչով կ'արդարանայ «Մէկ

հայրենիք, ժողովուրդ, եկեղեցի և դատ» լուրնգը, ու Երեւանի մէջ կայացուած և դեռ տեղի ունենալիք համահայկական համագումարները: Դատի, չորի և Իրաւունքի տիրութենէն հրաժարող նախագահը չէ հաշուած կ'երեւի, որ իրաւատիրութիւն մը մերժելը, անկէ հրաժարիլը եթէ իր ձեռքն է, յետագային այդ ուրացուած իրաւունքին վերստին տէր ներկայացալը իր ձեռքը չի կրնար ըլլալ այլեւս: Եւ իր երջանիկ դահիճները

ՀԲԸՄ ՀԵԸ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԱՐՄԻՆ

Դաշնամուրի Համերգ
Ելոյթ կ'ունենայ
ՇԱՀԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Հինգշաբթի 1 եւ Ուրբաթ 2 Մարտ 2001, Երեկոյեան ժամը 8:30-ից
ՀԲԸՄ-Տեմիրճեան Կեդրոն, Նագգաշ (04-523043/4)

Մարտ 1: Արժրուցի, Խաչատուրեան, Կոմիտաս
Միրզոյեան, Գարամանուկ, Թերզեան, Ա. Յովհաննէս
Մարտ 2: Chopin, Erik Satie, Beethoven

Սակ՝ Լ.Ռ. 15,000 եւ 35,000

MESSAGE À MON PÈRE

Aujourd'hui papa, 15 Fevrier 2001, tu entre dans l'Histoire de l'Humanité pour ton anniverssaire. Je t'apporte le plus beau cadeau de ma vie : La Reconnaissance du génocide 1915 par la France.

Pour honorer les martyrs, ton nom a été cité en exemple par l'Assemblée Nationale.

Voici le billet le plus précieux du monde obtenu après 85 ans d'espoir, preuve de ma présence en ce jour de gloire.

Aujourd'hui papa, 15 Fevrier tout Paris honore les Arméniens, tout les Monuments, Mairie, Invalides, Champs Elysée sont décorés de drapeaux aux couleurs arméniennes.

Aujourd'hui miracle, tu est présent papa en même temps à Paris qu'à l'école, tu peux franchir debout avec honneur ce 21ème siècle. Donnez-moi la force de te suivre longtemps...

Salue et embrasse de ma part toutes les personnes qui t'entourent - professeurs, élèves, aides dévoués, et ton amie la plus précieuse - Julia Ghazarian

Nice SHAMIRAM SEVAG

LA "TRAVIATA" DE G. VERDI AU CASINO DU LIBAN
SUCCÈS SANS PRÉCÉDENT DE L'ENSEMBLE
ACADÉMIQUE DE L'OPÉRA D'ERÉVAN-AU PUPITRE:
L'INCONTOURNABLE CHEF D'ORCHESTRE
OHAN DOURIAN

L'Ensemble académique de l'Opéra d'Erévan s'est produit durant trois soirées au Casino du Liban devant une salle comble, avec au programme Traviata, l'un des opéras les plus populaires du compositeur G. Verdi, et qui marque l'histoire de l'Art Musical.

La venue de l'Opéra arménien au pays des Cédres n'était pas chose aisée. Hier encore impensable, le déplacement des 150 membres de la Troupe a été rendu possible grâce aux efforts conjugués des responsables, le tout placé, comme il se doit dans la mouvance de l'An 301 de notre ère, date historique de l'adoption du Christianisme comme religion d'Etat d'Arménie.

L'événement est capital pour lui assurer une solennité haut en couleur. Partout, en Arménie comme dans les pays de la Diaspora, d'intenses préparatifs sont en cours pour être exact à ce rendez-vous historique. Dans le sillage des préparatifs s'insère aussi le centenaire du décès du grand compositeur Verdi, symbole du génie italien. Nous n'allons pas reprendre à l'usage des intéressés le thème maintes fois ressassé de l'historique de Violetta, une jeune courtisane, modèle de raffinement et d'élégance. Atteinte d'un mal incurable, se sachant condamnée, elle s'adonne aux plaisirs de la vie. Son ami Alfredo, éperdument amoureux s'installe en désespoir de cause à Paris, où il apprend sa mort. Drame d'amour qui, au XIXe siècle, secouait déjà la société de l'époque romantique.

Gégham Grigorian, le ténor devenu une véritable tête d'affiche, dans le rôle d'Alfredo.

La soprano Anahit Mékhitarianian, la Diva de l'Opéra d'Erévan

A travers ce large éventail de vedettes internationalement reconnues, la soprano Anahit Mékhitarianian, dans le rôle si sensible de Violetta, toujours égale à elle-même, a vite séduit son public qui l'entendait pour la première fois à Beyrouth, capitale culturelle du monde arabe et européen. Il faut dire aussi que la capitale libanaise est également un passage obligé pour tout artiste à la recherche d'une consécration internationale.

Dans la répartition des rôles Gégham Grigorian [ténor] que de nombreux mélomanes avaient eu l'heureuse occasion de l'écouter au Festival de Beiteddine en 1999, maintient toujours le cap. Mais cette fois une subite indisposition l'em-

Le ténor Ruben Nouridjanian, Sociétaire de l'Opéra d'Erévan depuis 1999.

Scène saisissante des deux vedettes Hasmig Hatsakortsian et Gégham Grigorian, de l'Ensemble Académique de l'Opéra d'Erévan, très applaudies au Casino du Liban.

pêcha de tenir son rôle. Il est remplacé par Ruben Nouridjanian, Sociétaire de l'Opéra d'Erévan qui fait le plein de sa voix. Il est aussi à féliciter dans le rôle d'Alfredo.

Le maestro Ohan Dourian, toujours vif et alerte comme nous l'avions connu à l'Opéra d'Erévan, se reposant dans sa loge, il y a de cela quelques années, a su maintenir sa fougue habituelle face aux musiciens bien préparés pour la circonstance.

L'Ambassade d'Arménie, en la personne de Armand Navasartian, diplomate chevronné et le "We Group" sont à féliciter pour la réussite de cette belle et formidable performance.

A. A.

պիտի գիտնան լաւապէս օգտուիլ իրենց...գոհի սեփական կամֆով իսկ իր իրաւատիրութեանն հրաժարած ըլլալէն:

Հուսկ՝ եթէ Հայաստան Ամենայն Հայոց Մայր հայրենիք չէ, ոչ ալ Դատի պահանջատէր, ալ ի՛նչ լ կարեւորութիւն ունի, թէ Թուրքիա իր գործած ցեղասպանութիւնը կ'ընդունի՝ կամ ոչ:

**ՌՈՒՐԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 116-ԱՄԵԱԿԻ ՆՇՄԱՆ
ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԵԱՆ, ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ...**

**ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ
ՄՐՏԻ ԽՕՍՔԸ**

Ե.Խ... Երեւանի «Ռուրէն Սեւակ»ի անուան դպրոցի մէջ, հանդիսատրապէս նշուեցաւ նահա-
տակ-հերոս գրողի ծննդեան 116-րդ տարելիցը, Հայաստանի Կրթական Նախարարութեան ներկայա-
ցուցիչին, մտաւորական ընտրանիին ու հոծ հասարակութեան ներկայութեան:

Ստորեւ կը ներկայացնենք Ֆրանսոյի Նիս քաղաքի մէջ Ռուրէն Սեւակի անուան յիշատակի տան
հիմնադիր, կորովի և բազմաշնորհ հրապարակագիր Յովհաննէս Զիլինկիրեանի սրտի խօսքը, որ
փոխանցուած է հանդիսութեան մասնակիցներուն և հայրենաբնակ մեր ժողովուրդին ընդհանրապէս,
հայրենի մտաւորականի մը կողմէ:

*Սիրելի Հայրենակիցներ,
եղբայրներ և քոյրեր.*

Երեւանի Ռուրէն Սեւակի անուան Վարժարանին մէջ, այսօր կը յիշատակուի բա-
նաստեղծ Ռուրէն Սեւակի ծննդեան Հարիւր տասնվեցերորդ տարեդարձը:

Այս պատճառաւ, Ռուրէն Սեւակի Հարազատներուն անունով, սրտանց շնորհակա-
լութիւն կը յայտնենք ձեր ներկայութեան և նաեւ Հանդիսութեան կազմակերպիչնե-
րուն:

Այսօրուան Հանդիսութեան՝ պիտի ծանուցուի նաեւ, Ռուրէն Սեւակին գաղափար-
ականը և նահատակութեան պատմութիւնը Հայ ժողովուրդին մէջ տարածելու նպա-
տակով, Ապրիլ 2000 թուականին յայտարարուած մրցոյթին արդիւնքները:

Բայց, այստեղ, Հարցում մը կը ծնի մեր մէջ:

Իրականութեան մէջ, ինչի՞ կը ծառայէ երկու Հազարամեայ և փառապանծ Հայկա-
կան մշակոյթը:

Արդեօ՞ք, Հայկական մշակոյթը կը ծառայէ միայն, այս մշակոյթէն օգտուող կարգ մը
գրագէտ և բանաստեղծներուն անձնական փառաբանութեան:

Եւ կամ թէ այս մշակոյթը ծառայելու է միայն և միայն, այս մշակոյթին իսկական
տէրը եղող Հայ ազգին բարգաւաճման և յաւերժացման:

Մանաւանդ, երբ նկատի առնենք, թէ Հայ ազգը 150 տարիներէ ի վեր և նոյնիսկ
մինչեւ այսօր, ամէն օր քիչ մը աւելի, քայքայման ճամբուն մէջ է:

Եւ մենք կը Հաւատանք, թէ Հայ ազգին ենթարկուած դժբախտութիւններուն առաջ-
նակարգ պատճառներէն մէկը՝ Հայ մտաւորականութեան մեծամասնութեան Հայ ազգին
ցաւերուն Հանդէպ ցուցաբերած անտարբերութիւնն է:

Հայ մտաւորականութեան կարեւոր մէկ Հատուածը, Հայ մշակոյթը գործածած է իր
անձնական իղձերը, իր ներքին մղումները գոհացնելու Համար:

Անոնք, այս ձեւով եղած են՝ Հայ ազգին, Հայկական մշակոյթին Հարստահարիչները,
և Հայ ազգին մշակութային ժառանգութիւնը մսխողները:

Ռուրէն Սեւակին, ասկէ գրեթէ 90 տարիներ առաջ գրածները կարդալ և իբր
սրտցաւ Հայ անոր իրաւունք չտալ՝ անկարելի է:

Նայեցէք, թէ ի՞նչ կ'ըսէ Ռուրէն Սեւակ, «Այլասերում» անունը կրող իր գրութեան
մէջ.

աչջ.

«Չէ՞ք տեսներ արդէն, թէ ինչպէս շատ մը գրագէտներ, լիրք քաջութիւնը ունին յայտարարելու՝ թէ իրենք ժողովուրդին համար չէ, որ կը գրեն:

Որբուկի պէս անտէր ցեղ մը հուժկու, ու լուսեղ ու սիրտբուխ բարբառի մըն է ծարաւ, իսկ մեր գրագէտները հանելուկային, առեղծուածային, խաւարակուռ բաներ կ'ըսեն իրեն, ու մեր քերթողները՝ գրիչնին հայ արեան մէջ թաթխելէ վերջ՝ չինարէն տաղեր կը գրեն որպէսզի մարդ չհասկնայ»:

1910-թ.ներուն արդէն, Ռուբէն Սեւակին մտասեւեռումն էր գրել.

«Միայն հայ ժողովուրդին օգտին համար, և մանաւանդ՝ անոր հասկցած ձեւով»:
Եւ այս նպատակին համար ալ, ան նախատեսած էր.

«Հայ մտաւորականութեան վերածնունդը»:

Դժբախտաբար, Թուրք դաճիճները արգելք եղան այս վերածնունդին...:

★ ★ ★

Ռուբէն Սեւակի անուան մշակութային Հիմնարկը, 1985-էն ի վեր, իր կարելիութեան սահմաններուն մէջ կ'աշխատի՝ վառ պահելու համար Ռուբէն Սեւակին յիշատակը և անոր գաղափարները:

Այս նպատակով է, որ 1986-ին, Ֆրանսայի Նիս քաղաքին մէջ, ստեղծուեցաւ ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՏՈՒՆԸ:

1994-ին, Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Գարեգին Բ.ի հովանաւորութեամբ, Պէյրութի մէջ բացուեց կատարուեցաւ Ռուբէն Սեւակի անուան մատենադարանին:

Եւ 1995-էն ի վեր ալ, Ռուբէն Սեւակի Հարազատները, հովանաւորելու կը ջանան՝ Երեւանի Ռուբէն Սեւակի անուան դպրոց-վարժարանը:

Ռուբէն Սեւակի գաղափարները տարածելու աշխատանքներուն մաս կազմած է նաեւ, 1985-ին ստեղծուած Ռուբէն Սեւակի անուան մրցանակը:

Այս մրցանակը յատկացուեցաւ՝ Ռուբէն Սեւակը ծանօթացնելու և անոր գաղափարները տարածելու աշխատող Հայ մշակոյթի վաստակաւոր ներկայացուցիչներուն: Որոնց մաս կը կազմեն՝ Անդրանիկ Մառուկեանը, Ալեքսանտր Թոփչեանը, Անահիտ Թոփչեանը, Գէորգ Գապառաճեանը, Ժիրայր Նայիրին, Պէպօ Սիմոնեանը, Վարդան Ապտօն, Ճուլիա Ղազարեանը, Վահան Նաւասարդեանը և Հայաստանեայց եկեղեցւոյ Համալսարանական ուսանողներու միութիւնը (ՀԵՀՈՄ-Անթիլիաս):

★ ★ ★

Ապրիլ 2000թ.ին յայտարարուած մրցոյթին՝ մինչեւ 26 Օգոստոս 2000 թուականը եղող ժամանակամիջոցը շատ կարճ ըլլալուն պատճառաւ է թերեւս, որ ներկայացուած աշխատասիրութիւններուն մէջ, մրցոյթին պայման ըլլալով պահանջուած «Ռուբէն Սեւակի գաղափարականը և նահատակութեան պատմութիւնը» իբր առաջնակարգ բնաբան [Thema] չեն առնուած:

Այս տեսակէտով այս մրցոյթին առաջին, երկրորդ և երրորդ մրցանակները վերապահուած են՝ մինչեւ 31-12-2001 թուականը ներկայացուելիք և միայն Ռուբէն Սեւակի գաղափարականը և նահատակութեան պատմութիւնը իբր բնաբան առնող բանիմաց և լայնածաւալ աշխատասիրութիւններուն:

Այս մրցոյթին արդիւնքները պիտի ծանուցուին 24 Ապրիլ 2002-ին, եղեւնի տարեդարձին օրը:

Ուրեմն այստեղ, ծանուցանելու հաճոյքը ունինք, 2000 թուականի Ռուբէն Սեւակի անուան մրցոյթին դափնեկիրները՝

4.- Չորրորդ մրցանակ- Սերգէյ Գալոյեան- «Ռուբէն Սեւակ Տրուբադորը»:

5.- Հինգերորդ մրցանակ- Հոփսիմէ Պետրոսեան- «Հայ Քնարերգութեան շերմակ Զիաւորը»:

ԹԻՇ 142

**ԱՅԼԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ԶՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ
ԱԲԷԼ ՔԷՆՅ. ՕՂԼՈՒԳԵԱՆ**

Բարեկամ մը, համացանցին միջոցաւ իմ ուշադրութեանս յանձնեց գեղեցիկ առակ մը: Առակները յաճախ իրենց պարզ յօրինուածքին մէջ կեանքի մեծ նշմարտութիւններ կը բովանդակեն: Ի դէպ, պէտք է նկատի ունենալ, որ Յիսուս ալ իր ուսուցումներուն պատկառելի մէկ մասը, որ աւանդուած է Աւետարաններուն մէջ, Իր Խօսքին բարոյական միջուկը՝ առակներով արտայայտած է Իր ունկնդիրներուն:

Առակը, որուն պիտի անդրադառնամ, և որ «Ինչպէս իրաց դրութիւնն է» խորագիրը կը կրէ, առիթ կու տայ խորհրդածելու նաեւ մեր Անկախութեան օրուան մասին, հրամցնելով մեզի ուսանելի դաս մը՝ ի շահեկանութիւն:

Կը պատահի, որ մարդ մը շերամի բոժոժ մը կը գտնէ: Կը հասնի օրը, երբ շերամը բոժոժին մէջ կը վերածուի անուշիկ թիթեռնիկի մը: Մարդը կը նկատէ, որ այդ բոժոժին վրայ փոքրիկ ծակ մը բացուած էր, և ուր որ է թիթեռնիկը պիտի կարենար հետըզհետէ այդ անցքը լայնցնել ու դուրս թռչիլ բոժոժէն՝ կապոյտ երկինքին տակ, դաշտերու ծաղիկներուն վրայ:

Բոժոժին մէջ, ուրեմն, թիթեռնիկը կը պայքարի ու կը պայքարի շատ երկար, ուժ կու տայ իր մարմնին, որպէսզի բոժոժին վրան բացուած ճեղքը լայնցնէ ու դուրս նորոպրի անկէ. բայց ի՛նչ տարօրինակ բան կը թուի մարդուն, կը կարծէ, թէ թիթեռնիկը անկարող է այդ բոժոժէն վերցնելու իր ազատութիւնը:

Մարդը կը գրայ թիթեռնիկին վրայ, և որպէսզի օգնէ թիթեռին, կ'առնէ մկրատ մը ու կը ճեղքէ բոժոժին մնացած մասը: Այսպիսով, թիթեռը շատ դիւրութեամբ դուրս կու գայ բոժոժէն: Սակայն, ի՛նչ զարմանալի բան, ան կ'ունենայ ուրած մարմին մը և կծկուած, խեղճուկ թւերով՝ անկարող թռչելու կապոյտ երկինքին տակ, դաշտերու ծաղիկներուն վրայ:

Մարդը կը շարունակէ դիտել թիթեռնիկը, յուսալով, որ ուր որ է անոր թւերը պիտի մեծնան ու ընդլայնին, որպէսզի անոնք կարենան շալկել մարմինը, որ ժամանակով աւելի՛ պիտի նրբանար: Սակայն ոչի՛նչ կը պատահի: Իրականութեան մէջ, թիթեռը իր մնացած կեանքը ստիպուած կ'ըլլայ սողալով անցնելու՝ այդ նոյն ուրած մարմնով և կծկուած խեղճուկ թւերով: Ան երբեք չկրցաւ թռչիլ ու զուարթացնել բնութիւնը՝ ժպտացող կապոյտ երկինքին տակ, դաշտերու բուրումնաւէտ ծաղիկներուն վրայ:

Ինչ որ այս ազնիւ մարդը չկրցաւ հասկնալ, և ինչ որ ան առանց գիտակցելու իր աճապարանքին մէջ ըրաւ, թէ բոժոժի այդ փոքրիկ բացուածքէն թիթեռնիկին դուրս ելլելու համար մղած երկարատեւ պայքարը՝ Աստուծոյ խորհրդաւոր, իսկ բնութեան մասնաւոր՝ մէկ տնօրինումն էր. անհրաժեշտութիւն մը, որ ան շնորհիւ իր տուած ճիգին՝ դէպի իր թւերը հոսեցնէ իր մարմինին հեղուկը. որպէսզի երբ դուրս գայ բոժոժէն՝ պատրաստ ըլլայ թռչելու:

Երբեմն պայքարը ուղղակի անհրաժեշտութիւն մըն է մեր կեանքին մէջ: Եթէ Աստուած թոյլ տար մեզի, որ մեր կեանքը առանց խոչընդոտներու և դժուարութիւններու ընթանար, պիտի անդամալուծէր մեզ: Զօրեղ պիտի չլլայինք այնպէս, որքան որ պիտի կարենայինք ըլլալ և երբեք պիտի չկարենայինք թռչիլ:

Զօրութիւն խնդրեցի, և Աստուած դժուարութիւններ տուաւ զօրանալու համար: Իմաստութիւն խնդրեցի, և Աստուած բարոյութիւններ տուաւ լուծելու համար:

Առատութիւն խնդրեցի, և Աստուած խելք և մկաններու ուժ տուաւ որ աշխատիմ՝ առատութիւն և նոյնութիւն ստեղծելու համար: (Ծարք էջ 10)

6.- Վեցերորդ մրցանակ- Արմենուհի Բուրմանեան- «Ռուբէն Սեւակ»:

Այս մրցանակակիրներէն զատ, Հետեւեալ աշխատասիրութիւնները յիշատակութեան արժանի նկատուած են.

- Յասմիկ Յովհաննիսեան՝ «Ու ինքնայրումն այդ անմահութեան խորհուրդն ունի», Գայանէ Աթանէսեան՝ «Ռուբէն Սեւակ», Արաքսիա Յովհաննիսեան՝ «Զրոյց ժամանակի մէջ», Վարդուկ Դպրուհի՝ «Հայ Տրուբադուրը», Նուշանիկ Ոսկանեան՝ «Ռուբէն Սեւակ», Էմմա Յարութիւնեան՝ «Մահ չիմացեալ մահ է, մահ իմացեալ անմահութիւն է», և նաեւ Ռուբէն Սեւակին գաղափարականը շատ տարբեր ձեւով մեկնաբանող ուսումնասիրութիւն մը՝ Արամ Ալեքսանեան - «Ռուբէն Սեւակի գրական ժառանգութեան իմացարանութիւնը»:

Մրտանց կը շնորհակտորենք Ռուբէն Սեւակի անուան մրցոյթին մրցանակակիրները, և նաեւ յիշատակութեան արժանի նկատուած ուսումնասիրութիւններուն Հեղինակները:

Մենք, շնորհակալութեան պարտք ունինք, հանդէպ բոլոր անոնց, որոնց Հեղինակած ուսումնասիրութիւնները՝ պիտի ծառայեն Ռուբէն Սեւակի կեանքը, գործը և նաեւ անոր անձնագոհութեան ոգին հայ ժողովուրդին մէջ տարածելուն:

Այստեղ կ'ուզենք, խորին յարգանքով խոնարհիլ, Սովետական շրջանի Հայ մշակոյթի ներկայացուցիչներուն առջեւ, որոնք, 1920-էն սկսեալ, Ռուբէն Սեւակը Հայաստանի մէջ ծանօթացնելու նպատակով ուսումնասիրութիւններ և նաեւ գիրքեր հրատարակած են:

Այս հրատարակութիւններէն, մենք մեր քով ունինք միայն Հետեւեալ գիրքերը՝

1.- 1955-ին, Երեւանի մէջ, Եղիշէ Պետրոսեանի Հեղինակութեամբ հրատարակուած՝ «Ռուբէն Սեւակ-Երկեր» վերտառութեամբ գիրքը:

2.- 1959-ին, Երեւանի մէջ, Գէորգ Հատիտեանի Հեղինակութեամբ հրատարակուած՝ «Ռուբէն Սեւակ» վերտառութեամբ գիրքը:

3.- 1965-ին, Երեւանի մէջ, Եղուարդ Զրբաշեանի Հեղինակութեամբ հրատարակուած՝ «Ռուբէն Սեւակ» վերտառութեամբ գիրքը:

4.- 1972-ին, Երեւանի մէջ, Վլատիմիր Կիրակոսեանի Հեղինակութեամբ հրատարակուած՝ «Ռուբէն Սեւակ-Կեանքը և ստեղծագործութիւնը» վերտառութեամբ գիրքը:

Մենք, այս Հեղինակներէն միայն, 1978-ին, Երեւանի մէջ, Վլատիմիր Կիրակոսեանը ճանչնալու հաճոյքը ունեցանք:

Եւ եթէ, Վլատիմիր Կիրակոսեանը այսօր, այս սրահին մէջ է, կրկին մեր շնորհակալութիւնները կը յայտնենք իրեն:

Եւ այս առթիւ հաճոյքը ունինք ծանուցանելու, թէ Վլատիմիր Կիրակոսեանը, Ռուբէն Սեւակի անուան մշակութային հիմնարկի կողմէ՝ «Վերածնունդ»ի մրցանակով պարգեւատրուած է:

Այստեղ կ'ուզենք նաեւ, մեր խոր գնահատանքը յայտնել, Երեւանի Ռուբէն Սեւակի անուան վարժարանի անխոնջ տնօրէնուհի՝ Տիկին Շուլիա Ղազարեանին, և իր ժրջան գործակիցներուն որոնք, Ռուբէն Սեւակին գաղափարները նոր սերունդներուն փոխանցելու համար, բացառիկ և գիտակից աշխատանք կը տանին:

Ձրանսայի Նիս քաղաքի մէջ,

Ռուբէն Սեւակի Անուան Յիշատակի Տան Հիմնադիր՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

**27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1999-Ի ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ
ԲՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՑՈՒՆԵՐԸ...**

**ԱՐԵՒՍՏԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
ԳԱՂՏՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՆ**

**ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ)**

27-10-1999-ի ողբերգությունն անմիջապես յետոյ, 2-նոյեմբեր 1999-ին, «ՆԱՅԻՐԻ»-ի մէջ այսպէս արտայայտուած էինք.

«Ովքե՞ր են նահատակներ Վազգէն Սարգիսեանը, Կարէն Տեմիրճեանը և անոնց ընկերները սպաննել տուող բուն դատաւորները:

Ովքե՞ր էին 24 Ապրիլ 1915-ին Ազգի մը «Ուղեղները» սպաննելով, ազգը առանց առաջնորդի ու անգլուխ «խրտուխլակ»ի վերածել յետոյ, հա,

Սիոնիստներուն հիմնած Իրօքիաու Կուսակցութիւնն էր 24 Ապրիլ 1915-ին պատասխանատուները:

Սիոնիստ Իրօքիաու Կուսակցութեան «24 Ապրիլ 1915-ի ուղեղներու» դահիճներուն փորձառու ժառանգորդներն են որ, գլխաւորութեամբ մերօրեայ Արեւմուտքի ծանօթ հետախուզական սպասարկութեան, կազմակերպեցին Վազգէն Սարգիսեանի և Կարէն Տեմիրճեանի հաշուեյարդարը:

Անոնք վարժութիւնը ունին, «24 Ապրիլ 1915»ի փորձառութեամբ, սպանութիւններ կատարելու:

Անոնք են Ճոն Ֆ. Քենետին սպաննել տուողները: Անոնք են Ռոպերտ Քենետին, Մարքին Լուսեր Բիւնը, Սալվատոր Ալլիետէն, Յակոբ Յակոբեանը և դեռ ուրիշ քիւրատար ղեկավարներուն սպանութեանց բուն դատաւորները:

Անոնք են, իրենց ունեցած անհուն նիւթական կարելիութիւններուն շնորհիւ, ամբողջ աշխարհի մէջ կատարուած շատ դատաւորութիւններուն պատասխանատուները, իրենց վրայ հովանի ունենալով Սի. Այ. Էյ. ք»:

* * *

27 Հոկտեմբեր 1999-ի ողբերգութենէն յետոյ, մէկուկէս տարիներ անցան:

Այս մէկուկէս տարուան ընթացքին Արեւմտ. պետութիւնները, իրենց ենթակայ կազմակերպութիւնները, արեւմտեան աշխարհակալ լրատուութեան «բանբեր»ները՝ այսօրուան Հայաստանի «Իշխանաւոր»ներուն մասին որեւէ քննադատութիւն չըրին, անոնց մասին, որեւէ ձեւով, աննպաստ արտայայտութիւններ չունեցան:

Մէկուկէս տարիէ ի վեր, Արեւմտեան աշխարհին մէջ, 27 Հոկտեմբեր 1999-ին կատարուած ողբերգութեան մասին, որեւէ ձեւով անդրադարձումներ չեղան:

Այս խնդրին ներքին ծալքերուն մասին, արեւմտեան տեղեկատուական աշխարհակալ կազմակերպութիւններուն կողմէ, որեւէ քննութիւն չկատարուեցաւ, և որեւէ տեղեկագրութիւն չհրատարակուեցաւ:

Մինչդեռ, 27 Հոկտեմբեր 1999-ին, Հայաստանի Ազգային Ժողովին մէջ կատարուածը, պատմութեան մէջ նմանը չեղող ողբերգութիւն մըն էր:

Խորհրդարան ըսուած ազգի մը ամենա«Սուրբ» վայրին մէջ, դահիճները հայկական պետութեան անփոխարինելի (այդ օրերու) ղեկավարները սպաննեցին:

Եւ արեւմտեան պետութիւնները, այսքան բացառիկ եղելութեան մը դէմ, լուսմնացին միջեւ այսօր:

Բայց այս՝ իրենց «օրէնք»ն է: Իրենք, եթէ ուզեն, մրջիւնը ուղտի կը վերածեն: Եւ կամ՝ հակառակը կ'ընեն՝ ուղտը մրջիւնի կը վերածեն: Եւ այդպէս ալ ըրին:

**27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1999-Ի ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ
ԲՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ...
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
ԳԱՂՏՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՆ**

**ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)**

Հայաստանի մեջ կատարուած ողբերգութիւնը, անցնշան դէպքի մը պէս, մո-
նացութեան ենթարկուեցաւ:

Բայց, ի՞նչ կ'ուզէիք որ ընէին, երբ այս ողբերգութեան բուն պատասխանա-
տուները իրենք են:

Բնական է, որ ամենալաւ ձեւը, այս մասին չարտայայտուիլն է:

Չէ՞ որ, մարդկային յիշողութիւնը, «ժամանակ» ըսուած հիւանդութեամբ
վարակուած է: Եւ «ժամանակ»ը, ամէն բան կը մոռցնէ:

Արեւմտեան պետութիւնները յաջողեցան իրենց ծրագիրներուն մէջ: Հայաս-
տանի Պետութիւնը, 27 Հոկտեմբեր 1999-ի ողբերգութենէն ետք, բոլորովին
արեւմտեան պետութիւններուն ծիրին ենթարկուիլ սկսան:

Եւ մէկուկէս տարի յետոյ՝ այսօր, 27-10-1999-ի ողբերգութեան մէջ մեծ
պատասխանատուութիւն ունեցող Ռ. Քոչարեանը՝ Ֆրանսայի Հանր. Նախագահ
Ժագ Ծիրաքի կողմէ մեծ պատիւներով ընդունուեցաւ:

* * *

Բայց ի՞նչ է, կատարուած այս սադրանքներուն յետին նպատակը:

Այս՝ այն մշտնջենական պայքարն է, որ կը մղուի, դարերէ ի վեր, արեւմտ-
եան պետութիւններուն կողմէ, Ռուսիոյ դէմ:

Նպատակը՝ Ռուսիոյ և Միջին Ասիոյ հարստութիւնները ձեռք անցընել է: Եւ
Հայաստանը, այս պայքարին մէջ, ամենակարեւոր յենակէտն է:

Հայաստանը այսօր, թրջական վտանգին պատճառաւ, ռուսական պաշտպա-
նութեան պէտք ունի:

Բայց, արեւմտեան պետութիւնները, 1918-1920-ի տարիներուն եղածին
նման, եթէ Հայաստանը բոլորովին իրենց կողմը դարձնեն, Ռուսիան կը կորսըն-
ցընէ Կովկասը, և Միջին Ասիոյ հարստութիւնները Արեւմտեան պետութիւննե-
րուն ձեռքը կ'անցնին:

Ժագ Ծիրաքին վերջին շրջաններուն հայոց հանդէպ ցուցաբերած բարեա-
ցականութիւնը, Ֆրանսային, Հայաստանի ճամբով, Կովկասի մէջ տեղաւորուե-
լու ծրագրին մաս կը կազմէ:

Վերջին օրերուն յայտարարուեցաւ, թէ Ժագ Ծիրաք, Պատուոյ Լեգէոնի
[Legion D'Honneur] շքանշանով պատուած է Ռ. Քոչարեանը, և Ֆրանսայի Նա-
խագահը անձամբ անցուցած է շքանշանը Հ.Հ-ի Նախագահի կուրծքին:

Երբ, թերթերուն մէջ, այս լուրը կարդացինք, ինքնաբերաբար վերյիշեցինք
ասկէ 125 տարիներ առաջ պատահած շքանշանով պարգևատրումի մը պատ-
մութիւնը, որ հայ ազգին համար շատ ողբերգական հետեւանքներ ունեցած է:

1876-թ.ներուն էր: Այդ տարիներուն Ռուսերը, մինչեւ Պոլսոյ արուարձանը
եղող՝ Այի-Սթեֆանոս գիւղը (ներկայի Եշիլքէօյ) հասած էին:

Եւ այն ատենուան Պոլսոյ Պատրիարքը՝ Ն. Վարժապետեան, իր հակառուս
դիրքորոշման պատճառաւ, Սուլթան Ապտիլ Համիտի կողմէ ադամանադակու
Օսմանեան շքանշանով կը վարձատրուի:

Եւ այս շքանշանը, Սուլթանը անձամբ կ'անցընէր, Պատրիարքին կուրծքին:

Սուլթանին ընծայած այս «մեծ պատիւ»ին ազդեցութեամբ, ուրախութենէն
խելագարած Պատրիարքը սապէս կ'արտայայտուի. «ԵՐԱՆԻ՛, Թէ ՀԱՅ ԱԶԳԸ,
ՀՐԵՇՏԱԿԱՆՄԱՆ ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏԻՆ ՅԱՐԳԸ ԳԻՏՆԱՐ»:

Բոլորս ալ գիտենք, թէ Սուլթան Ապտիլ Համիտ ի՞նչ տեսակ հրէշ մը եղած

**27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1999-Ի ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ
ԲՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՑՈՒՆԵՐԸ...
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
ԳԱՂՏՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՆ**

**ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ]**

է հայ ազգին համար:

Արդեօ՞ք ժագ Ծիրաքին շքանշանը, Հայ Ազգին գլխուն, Ապտիլ Համիտին շքանշանին ողբերգությունները պիտի բերէ: Արդեօ՞ք, Հայ Ազգը, պիտի հեռանայ բոլորովին Ռուսիայէն, և պիտի իյնայ կրկին Արեւմտեան պետութիւններուն և Թուրքիոյ ծուղակը:

Աստուած պահէ Հայ Ազգը, այս տեսակ չիքքնասպանութիւն» է մը:

* * *

Բայց արեւմտեան պետութիւնները շատ լաւ գիտեն, Հայ Ազգին նկարագիրը և անոր տկարութիւնները: Անոնք շատ լաւ գիտեն, թէ հայերը որքա՞ն շուտ կը հաւատան փայլուն խոստումներու և անիրագործելի «Երագ»ներու: Եւ անոնք, մանաւանդ շատ լաւ գիտեն, հայ առաջնորդները սիրաշահելու, խաբելու և կաշառելու կերպը:

Հայոց վերջին դարու պատմութիւնը, կաշառուած հայ առաջնորդներով կը վխտայ:

Հայ Ազգին փայլուն բայց սին խօսքերու հաւատալուն և շոայլ գովասանքներով տարուելուն վերջին ապացոյցը, Ռ. Ջոչարեանի, ժագ Ծիրաքի հրաւերով, 12 Փետրուար 2001-ին Ֆրանսա կատարած այցելութիւնն է:

Այս այցելութեան առիթով, ֆրանսական իշխանութիւնները, հայերուն աչքերը շլացնելու համար, ամէն բան ըրին: Այդ օրերուն, Փարիզի գլխաւոր պողոտաները զարդարուեցան հայկական դրօշակներով:

Ծիրաք անձամբ դիմաւորեց Ջոչարեանը՝ *էնվալիտ* հրապարակը: Եւ անկէ յետոյ, Հ.Հ.ի Նախագահը հիւրասիրուեցաւ *էլիզէ* պալատին մէջ: Եւ ան, օրերով, պատիւներու արժանացաւ ֆրանսական իշխանութիւններու կողմէ:

Բայց, ֆրանսական իշխանութիւններուն կատարած հիւրասիրութիւնները, Հայ Ազգը փայփայելու և իրենց ի նպաստ տպաւորելու համար էին միայն:

Ֆրանսական հեռատեսիլներն ու մամուլը, Ռ.Ջ.ին շոայլուած այս հիւրասիրութեան գրեթէ չանդրադարձան:

Եւ խեղճ Ծամիրամ Սեւակը տեսական մեզի կը հեռաձայներ և կը հարցնէր թէ՛ «Ինչո՞ւ ֆրանսական թելիվիզիոնները, Ռ. Քոչարեանի այցելութեան մասին որեւէ լուր չեն տար»:

Որովհետեւ Ծամիրամ Սեւակը իր ձեռքին ունէր Հ.Հ.ի նախագահին Ֆրանսա այցելութեան ծրագիրը՝ «Այս պալատէն՝ միւս պալատ: Այս հիւրասրահէն՝ միւս ճաշասրահ»:

Եւ Ծամիրամ կը սպասէր, որ իր ազգին նախագահին այցելութեան մասին լուրեր տրուին հեռատեսիլէն:

Որովհետեւ, Ռ. Սեւակին դուստրը, չէր կրնար գիտնալ խաղցուածին թատրոնը ըլլալը:

Բայց Հայաստանի պետական «Ազգային» հեռատեսիլը, Ռ.Ջ.ի Ֆրանսա այցելութեան բոլոր մանրամասնութիւնները, առաջինէն մինչեւ վերջին վայրկեանը, ամենափոքր մանրամասնութիւններով ու օրերով տուաւ: Եւ ի՞նչ մեկնաբանութիւններով և ի՞նչ չափազանցուած գովաբանութիւններով:

Բնականաբար, Երեւանի այսօրուան իշխանաւորներուն նպատակը, Հայաստանի ժողովուրդին քով գերօ-ի իջած Ռ. Ջ.ի վարկը, Ֆրանսայի մէջ կատարուած այս շողշողուն հիւրասիրութեան լուրերով բարձրացնել էր: Ու նաեւ՝ ժողովուրդին հաւատացնել, թէ Ֆրանսայի Նախագահը շա՛տ կը գնահատէ իր հիւրը...: Բայց մենք կը կարծենք, թէ հայ ժողովուրդը, այնքան ալ միամիտ չէ, այս տեսակ «բեմադրութիւն»ներու հաւատալու համար:

27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1999_Ի ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ
 ԲՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ...
 ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
 ԳԱՂՏՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՆ

ՅՈՎԶԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 (ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

Ընդհակառակը, ժողովուրդին մեջ անիրաւութեան դէմ ընդվզումի զգացումները աւելի կը սրուին, երբ կը տեսնեն որ իրենց հոս, թշուառութեան մէջ եղած միջոցին, իրենց նախագահը իշխանավայել կեանք մը կ'ապրի հոն:

Բայց մենք կը կարծենք, որ բուն յանցաւորները ղարաբաղցի աւատապետ մը նախագահ ընտրածներն են, որուն նախագահ դարձած առաջին օրերէն արդէն, յայտնի եղած էր անոր «արժէք»ը:

Հայաստանի ժողովուրդին հացի կարօտ եղած օրերուն, ան իր ընտանիքի անդամներով և 50 հոգինոց «շքախումբ»ով, արտասահման կը ճամբորդէր, իբր թէ միջազգային կազմակերպութիւններու համաժողովներուն մասնակցելու համար:

Ժընեւ, Տաւուս և զանազան օտար քաղաքներու մէջ, պալատաման պանդոկներ էին Հ.Հ.ի նախագահին ընտանիքին և իր շքախումբին իջեւանած վայրերը: Եւ այս ճամբորդութիւններուն ամէն մէկը՝ նուազագոյն 500,000 –(հինգ հարիւր հազար) տոլար կ'արժէր Հայաստանի արդէն պարապ պետական գանձին:

Բայց Ռ. Զ.ի աւատապետի մտայնութեան ամենէն ցայտուն ապացոյցը՝ իրեն ուղղուած հարցումի մը տուած պատասխանն է:

Հարցում՝ որ թէ՛ Հայաստանի ժողովուրդին և թէ՛ Հայաստանի այսօրուան վիճակով մտահոգ Սփիւռքի հայրենասէր հայերուն համար մահու և կենաց հարց է:

Հարց կը տրուի թէ՛ «ինչ միջոցներ առնել կը մտածէք արգելք ըլլալու համար Հայաստանի ժողովուրդին արտասահման գաղթելուն և այս պատճառով այլ Հայաստանին պարպուելուն»:

Ահա Զոչարեանին այս կենսական հարցումին տուած պատասխանը.

«Այս խնդիրը պէտք է չափազանցել: Իրականութեան մէջ այս արտագաղթը, ձեռով մը օգտակար է Հայաստանին: Նկատելով, որ այս արտագաղթողները Հայաստանի մէջ մնացող իրենց ընտանիքի անդամներուն դրամ կ'ուղարկեն: Եւ այս ուղարկուած դրամներէն շատ կ'օգտուի Հայաստան»:

Մենք, Հայաստանի հանրապետութեան նախագահէ մը, այսքան անպատասխանատու և հայկական ազգային շահերուն ա՛յս աստիճանի հակառակ պատասխան մը չէինք կրնար սպասել, երեւակայել՝ նոյնիսկ:

Այս արտագաղթողները, քանի մը տարի թերեւս, իրենց Հայաստան մնացած ընտանիքի անդամներուն դրամ կրնան ուղարկել: Բայց, միջոց մը ետք, Հայաստան մնացող անդամներուն մեծ մասը, կը մեկնին արտասահման, միանալու համար իրենց ընտանիքներուն:

Արտասահման մեկնողներէն վերադարձողներ կրնան ըլլալ: Բայց անոնց թիւը՝ հարիւրին տասը չ'անցնիր, և հարիւրին իննսունը չեն վերադառնար Հայաստան:

Այս է իրականութիւնը, և ասոնք են միջազգային Գաղթականական Հարցերու կազմակերպութեան պաշտօնական զեկոյցներուն մէջ նշուած թիւերը:

Եւ մտածենք, որ այսօր, միայն Գալիֆորնիա, մէկ միլիոնէն աւելի հայ մեկնած է Հայաստանէն, և ասոնց մեծամասնութիւնը վերադառնալ չեն խորհիր:

Ընդհակառակը՝ Հայաստան մնացած իրենց ընտանեկան պարագաներն ալ, եթէ միջոց գտնեն՝ պատրաստ են Գալիֆորնիա մեկնելու:

**27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1999-Ի ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ
ԲՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ...
ԱՐԵՒՍՏԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
ԳԱՂՏՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՆ**

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՈՒԻԲԷՆԵԱՆ)

27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1999-Ի ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ԲՈՒՆ... (Ծար. էջ 2-էն)

Ա՛յս է Հայաստանի այսօրուան ցաւայի իրականութիւնը:
Այս անգիտակից նախագահին երեսին տրուած ապտակ մըն է կը կարծենք,
Հայաստանէն եկող և շատ ցաւայի ու սրտանմլիկ հետեւեալ լուրը:
Նոյնութեամբ տալու ջանանք սարսափելի եղելութիւնը: Հայկական «Արմէն-
փրէս» լրատու գործակալութիւնը կը տեղեկացնէ թէ՛ «ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՂԱԲԱՆ ԳԻՒՂԱՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ. 9-Ը ՏԱՐԵԿԱՆ ՏՂԵԿ ՄԸ ԻՆՔՋԻՆՔԸ ԿԱՄԵԼՈՎ
ԿԵԱՆՔԻՆ ՎԵՐՋ ՏՈՒԱԾ Է:
ԾՆՈՂՆԵՐԸ ԻՐԵՆՑ ԶԱԽԱԿԸ ԽՈՀԱՆՈՑԻՆ ԱՌԱՍՏԱՂԷՆ ԿԱՌՈՒԱԾ ԳՏԱԾ ԵՆ,
ԱՆՈՐ ԴՊՐՈՑԷՆ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼԷՆ ԶԱՆԻ ՄԸ ԺԱՄ ԵՏԷ: ԶՈՀԻՆ ՄԱՐՄՆԻՆ ՎՐԱՅ
ԲՈՆՈՒԹԵԱՆ ՈՉ ՄԷԿ ՀԵՏԷ ՉԷ ԳՏՆՈՒԱԾ: ԿԸ ԿԱՐԾՈՒԻ, ԹԷ ԵՐԱՌԱՆ ԱՅՍ ՅՈՒ-
ՍԱՀՏԱԿԱՆ ԱՐԱՐՔԸ ԳՈՐԾԱԾ Է ԻՐ ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԾԱՏ ԴԺՈՒԱՐ ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՊԱՅ-
ՄԱՆՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ: ԸՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԾԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ»:

* * *

Արդեօ՞ք Հ.Հ.ի նախագահը, Ազերիներուն պնդումին համեմատ, իրապէս
թրքական ծագում ունի, հայրը թուրք է և ունի եղբայր մը Պաքուի մէջ:
Եւ մտածել որ ան, Երեւանի մէջ, վերջերս իրեն հետ հարցազրոյց կատարող
թուրք լրագրող Մէհմէտ Ալի Պիրամտ-ին հետեւեալ յայտարարութիւնը կատարած է.
«ՄԵՆՔ. ԹՈՒՐԵՒԱՅԷՆ. ՀՈՂԱՅԻՆ ՊԱՀԱՆՋԸ ԶՈՒՆԻՆՔ»:
Հայաստանի հանրապետութեան նախագահին այս ըսած խօսքերը կարդալէ
ետք, այլեւս մենք ալ համոզուած ենք որ ինք «թրքական ծագում ունի»:

DUNYANIN EN KORKUNÇ IRKÇİ DEVLETİ TÜRKİYE

“ONUNCU YIL MARSINI” BİLİRSİNİZ HERHALDE.
“ON YILDA ONBES MİLYON GENÇ YARATTIK HER YASTAN”
NASIL YARATIRSINIZ ? SİZ “ALLAH”MİSİNİZ ?
YOK CANIM... TÜRK USÛLÜ SAG OLSUN. ÇİNGENE ASILLI [FAKAT FARMASON
ÜSTADI AZAM] TALAT PASA ERMENİLERİ SOYKIRIMINA UGRATTI. SELANIKLI ?
MUSTAFA KEMAL RUMLARI, VE TALAT PASADAN SAG KALAN ERMENİLERİ TEMİ-
ZLEDİ. SONRA ? SONRA, FARMASON YUNANLI VENİZELOS SİZİNLE ANLASTI. VE,
YUNANISTANDA [BATI TRAKYA HARIÇ] NE KADAR KILIÇZORUYLA MÜSLÜMAN
OLMUS YUNAN İRKİNİN EN TEMİZ İNSANLARINI TÜRK DİYE MİLYONLARCASINI
SİZE GONDERDİ. SONRA, BULGARISTANDAN, HALIS MUHLIS BULGAR İRKİNDAN,
FAKAT KILIÇ ZORUYLA MÜSLÜMAN OLMUS “POMIAK”LAR AKIN AKIN GELDİLER.
YUGOSLAVYADAN, HAKIKI SIRP İRKİNDAN, FAKAT KILIÇ ZORUYLA MÜSLÜMAN
OLMUS “BOSNIAK”LAR DA GELDİLER.
ANATOLIA DA İSE HAHAM KIZI YAHUDI, FAKAT KORKUNÇ TÜRKÇÜ HALİDE
EDİP, SOYKIRIM ARTIGI YUZBINLERCE ERMENİ ÇOCUGUNU SU KATILMAMIS TÜRKE
ÇEVİRDİ.
BUNA İLAVE EDİN, 1915-DE OLÜM KORKUSUYLA MÜSLÜMAN OLMUS ANA-
TOLYADAKI MİLYONLARCA ERMENİYİ.
[3000 SENELİK VATANINDA YASİYAN BİR MİLLETİ, NE KADAR DA KESSENİZ,
BITİREMEZSİNİZ], HESAP ORTADA.
İSTE BOYLE YARATTINIZ “ON YILDA ONBES MİLYON GENÇ. HER YASTAN” **Յ. Չ.**

**27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1999-Ի ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ
ԲՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ...
ԱՐԵՒՍՏԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
ԳԱՂՏՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՆ**

**ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ)**

**ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ ՄԸ
ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ, 1700-ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԻԹՈՎ**

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս ՆՍՕՏՏ Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետի հովանադրութեամբ և Անթիլիասի 1700-ամեակի գրասենեակի կազմակերպութեամբ, յառաջիկայ 24-26 Մայիս 2001-ին, ազգային եղիշէ Մանուկեան ֆուէթին մէջ, տեղի պիտի ունենայ միջազգային գիտաժողով մը, որուն գլխաւոր նիւթն է «Հայ Եկեղեցւոյ Նպաստը Միջին Արեւելքի Քրիստոնէական Վկայութեան»:

Հայ Եկեղեցւոյ հոգեւոր, մշակութային, ընկերային, միջ-Եկեղեցական ու այլ բնագաւառներէ ներս կատարած ներդրումին մասին և այլ յարակից նիւթերով հանդէս պիտի գան տարբեր երկիրներէ հրաւիրուած հայ թէ օտար բարձրաստիճան հոգեւորականներ ու համալսարանի դասախօսներ: Սոյն գիտաժողովին ներկայ պիտի գտնուին նաև Եկեղեցիներու հոգեւոր պետեր, Եկեղեցիներու ներկայացուցիչներ և հիւրեր:

Յաւելեալ մանրամասնութիւններու համար կարելի է կապ պահել 1700-ամեակի գրասենեակի վարիչ-ֆարտուղար Նարեկ Ծ. Վրդ. Ալեքսէմէզբանին հետ, հետեւեալ հասցէին.

Armenian Catholicosate of Cilicia
P.O. Box 70317
Antilias - Lebanon
Tel: (+961-4) 410001, 410003
Cellular: (+961-3) 486943
Fax: (+961-4) 417971, 419724
E-Mail: nareg@inco.com.lb
E-Mail: cathcil@inco.com.lb

ՄԵԾ ՊԱՀՈՑ ՕՐԵՐԸ ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

[ԱՆԹԻԼԻԱՍ]– Բաղասմօրեայ պահեցողութեան օրերու առաջին Ուրբաթ 2 Մարտի առաւօտուն, Արեւազալի արարողութեան աւարտին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոս, Անթիլիասի Մայր Տաճարին մէջ խօսք ուղղեց ներկայ հաւատացեալներուն:

Վեհափառ Հայրապետը պահեցողութեան իմաստին մասին արտայայտուեցաւ, ապա հրաւիրեց մեր ժողովուրդի գաւակները հաւատարմութեամբ գալու Անթիլիաս, իրենց երգեցողութեամբ մասնակցելու արարողութեանց ու մանաւանդ հետեւելու Միաբան Հայրերուն կողմէ ամէն Զորեմբարթի և Ուրբաթ օրերուն տրուող հոգեւոր դասախօսութեանց:

Յայտնենք, որ Լիբանանի Թեմին մէջ եւս, Կիլիկեան Ս. Աբրոնի Միաբան Հայրեր ֆարոգախօսութիւններով պիտի արժեւորեն Մեծ Պահոց ֆաղասմօրեայ այս ժամանակաշրջանը:

Նշենք նաև, որ Միաբան Հայրեր, յառաջիկայ օրերուն, հերթաբար պիտի մեկնին Բերիոյ թեմ, Հալէպի և Գամիշլիի մէջ եւս հոգեւոր դասախօսութիւններ տալու, հոգեւորապէս լեցնելու համար 1700-ամեակի ըջանակալից այս տարին:

Ս Տ Ա Յ Ա Ն Ք
ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ
«ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿՈՂՄՆ ԱՇԽԱՐՀԻ»
Հրատարակութիւն Թէքէեան Մշակութային Միութեան 1999

27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1999-Ի ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ
 ԲՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ...
 ԱՐԵՒՍՏԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
 ԳԱՂՏՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ]

«ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՐԸ ԿԸ ԽՕՍԻՆ»

ՄԵԾ ՊԱՀՔԻ ՀՈԳԵՒՈՐ
 ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԵԱՆ ՇԱՐՔ
 (ԹԻՒ 3)

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷԶ

Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան Անթիլիասի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տա-
 նարին մէջ տեղի պիտի ունենան Արեւազալի և Հսկումի ժամերգութիւններ,
 ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ օրերը: Մեծ Պահի շրջանին տեղի պիտի ունենայ
 «Մեր Հայրերը կը խօսին» հոգեւոր խորհրդածութեան երրորդ շարքը՝ 1700
 ամեակին առիւ:

Արեւազալի ժամերգութիւնը պիտի սկսի առաւօտեան ժամը 7:00-ին: Հսկումի
 ժամերգութիւնը երեկոյեան ժամը 5:00-ին: Հոգեւոր խորհրդածութիւնները տեղի
 պիտի ունենան Զորեքշաբթի օրերը առաւօտուն, Արեւազալի արարողութեան
 աւարտին, իսկ Ուրբաթ օրերը երեկոյեան, Հսկումի արարողութեանէն ետք:

Խորհրդածութիւնները պիտի կատարուին հետեւեալ կարգով...

Զորեքշաբթի, 7 Մարտ

Տ. Շահան Ծ. Վրդ. Սարգիսեան - Վարդան Արեւելցի

Ուրբաթ, 9 Մարտ

Տ. Փառէն Վրդ. Վարդանեան - Յովհաննէս Երզնկացի (Պլուզ)

Զորեքշաբթի, 14 Մարտ

Տ. Գրիգոր Վրդ. Զիֆթեան - Գրիգոր Տաթևացի

Ուրբաթ, 16 Մարտ

Տ. Վրոյր Վրդ. Տեմիրեան - Յովհաննէս Որոտնեցի

Զորեքշաբթի, 21 Մարտ (Միջին)

Տ. Մաշտոց Արդ. Զօպանեան - Բարսեղ Մաշկեւորեցի

Ուրբաթ, 23 Մարտ

Տ. Մասիս Արդ. Զօպույեան - Գրիգոր Սկեւռացի

Զորեքշաբթի, 4 Ապրիլ

Տ. Սիփան Արդ. Քեչեան - Վարդան Այգեկցի

Ուրբաթ, 6 Ապրիլ

Տ. Վարագ Արդ. Թովալեան - Դաւիթ Քոթայրեցի

Միտով կը հրաւիրենք հաւատացեալ ժողովուրդը, ներկայ գտնուելու Մեծ
 Պահի հոգեպարար արարողութիւններուն և լսելու միաբան հայրերու
 խորհրդածութիւնները:

ԳԻՒԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻ

27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1999-Ի ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ
 ԲՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ...
 ԱՐԵՒՍՏԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
 ԳԱՂՏՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 (ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ)

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Գ Է Ո Ր Գ Մ Ե Լ Ի Տ Ի Ն Ե Յ Ի

Գ Ր Ա Կ Ա Ն Մ Ր Ց Ա Ն Ա Կ

Գ.Մ.Գ. Մրցանակի Դատակազմը կը յայտնէ, թէ բացուած է 2001ի հա-
 մար նոր գործեր ներկայացնելու շրջանը:

Գ.Մ.Գ. Մրցանակը կ'ընդունի գրական թէ ուսումնասիրական որեւէ
 նոր, անտիպ կամ գիրքի ձեւին տակ ցարդ լոյս չտեսած գործեր, առ ի գնա-
 հատում և հրատարակութիւն:

Գրական, իմաստասիրական, պատմական, եկեղեցագիտական, բանասի-
 րական և Հայ Մշակոյթի այլ կալուածներուն վերաբերող գործերը, հայերէն
 կամ օտար լեզուներով գրուած, պէտք է դատակազմին հասած ըլլան ամե-
 նաուշը մինչեւ 31 Մայիս 2001:

Առաջուած գործերը պէտք է ըլլան մեքենագրուած և երեք օրինակով:
 Դատակազմին կողմէ գնահատուած գործերը կ'արժանանան հրատա-
 րակութեան:

Վեհափառ Հայրապետին նախագահութեամբ դատակազմին մաս կը
 կազմեն՝ Գերշ. Տ. Արտաւազդ Արք. Թրքոբեան, Գերշ. Տ. Զարեհ Արք. Ազ-
 նաւորեան, տեաքէ Հրաչ Տասնապետեան [ատենապետ], Պօղոս Սնապեան
 [ատենադպիր], Գէորգ Գամտահարեան, Տոքթ. Արմենակ Եղիայեան, Պեպօ
 Սիմոնեան:

ՄԱՆՕԹ... Դատակազմին ղրկուած գործերը հեղինակին չեն վերա-
 դարձուիր:

Դատակազմին հասցէն...
 Armenian Catholicosate of Cilicia
 P.O. Box 70317
 Antilias - Lebanon
 E-Mail: cathcil@inco.com.lb
 Fax: +961- 4 - 419724

Գ Ի Ի Ա Ն Գ . Մ . Գ . Մ . Դ Ա Տ Ա Կ Ա Զ Մ Ի

REBUS № 2

Rebus թիւ 1-ին պատասխանն է՝ Պարոյր Սեւակ: ձիշտ և առաջին պատասխանողները եղան Արփի և
 Թալին Քէլիչեան արուեստագէտ քոյրերը, որոնց կը շնորհաւորենք: «Ն.»

«ԱՍՏՈՒԱԾ ԷԾԵՐԸ ՍՏԵՂԾԵՑ ԱՆԱՐԳՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ»
«ԱՍՏՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐԸ ՍՏԵՂԾԵՑ ՋԱՐԴՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ»

(ՋՈՒՊՈՒՆՏՐԱԿԱՆ ԶԱՂԱԶԱԿԱՆ ՀԱՆՂԷՍ
27 ՄԱՅԻՍ 1909 ԼՈՋԱՆ)

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Ռուբեն Սեւակի Մայիս 1909-ին Ջուիցերիական թերթ մը քաղելով գրած այս տողերը, մանաւանդ այսօր, շատ աւելի կը պատշաճին Ջուիցերիական կառավարութեան ընթացքին:

Որովհետեւ, 13 Մարտ 2001-ի երեքշաբթի օրը, Ջուիցերիական խորհրդարանը, իր կառավարութեան թելադրութեամբ, 70-ի դէլ 73 ձայնով մերժեց հայկական ցեղասպանութեան ճանաչումը:

Այո... մանաւանդ այսօր, Ջուիցերիական կառավարութեան համար՝ ԱՍՏՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐԸ ՍՏԵՂԾԱԾ Է, ՈՐ ԹՈՒՐԶԵՐԸ ԱՆՈՆՑ ՋԱՐԴԵՆ:

Այո... այսօր Ջուիցերիական կառավարութեան համար՝ միլիոնաւոր հայերուն ջարդովը, 5000 տարուան Ազգի մը, իր հայրենի հողերուն վրայ բնաջնջուիլը, բնաւ կարելութիւն չունի:

Որովհետեւ, Ջուիցերիական կառավարութեան համար, հայկական ցեղասպանութիւնը, սպանդանոցներուն մէջ ամէն օր մորթուող բիրաւոր ոչխարներուն և եզներուն նման, կարելութեան զուրկ եղելութիւն մըն է:

* * *

«Ջուիցերիական արդարութիւն», «Ջուիցերիական մարդասիրութիւն», «Ջուիցերիական բարձր քաղաքակրթութիւն» – բոլորն ալ պարապ և սուտ խօսքեր էին ուրեմն:

Մինչդեռ, նոյն Ջուիցերիան, ասկէ հարիւր տարիներ առաջ, ոչ միայն 1915-ի եղեռնի օրերուն, այլ դեռ 1896-ին՝ Համիտեան ջարդերու օրերուն, ուր կարմիր Սուլթան Ապտիւլ Համիտ 300,000-է աւելի հայեր սպաննելով հայկական ցեղասպանութեան «ճամբան» բացած էր, այո, այդ սարսափելի օրերուն, Ջուիցերիացիները, Հայ Ազգին օգնութեան ձեռք երկարեցին:

Այդ տարիներուն երեքուկէս միլիոն հաշուուող Ջուիցերիոյ ժողովուրդէն գրեթէ հինգ հարիւր հազար քաղաքացիներ, աղերսագիր ստորագրեցին և դիմեցին իրենց պետութեան և պահանջեցին, որ փրկեն հայերը թուրքերուն վայրագութենէն:

ANTHONY KRAFT-BONNARD անունով Ջուիցերիացի պատուելին, այն տարիներուն, չարչարուող Հայ Ազգին «պաշտպան հրեշտակը» եղած է:

Այս մեծ հայասէր պատուելին, Ջուիցերիոյ մէջ, այդ տարիներուն հայերուն ի նպաստ կատարուած բոլոր աշխատանքներուն կազմակերպիչը, մղիչ ուժն էր:

Պատուելի Զրաֆֆ Պոննարտ, 1896-էն մինչև 1915 և մինչև իր կեանքին վերջը, գերմարդկային աշխատանք տարաւ, կարելի եղած բոլոր միջոցներով, ցեղասպանութենէն փրկելու համար Հայ ժողովուրդը:

Նկատելով, որ Ջուիցերիան չէզոք պետութիւն մըն էր, 1915-ին Ջուիցերիոյ «միսիոնարները», Անաթոլիոյ մէջ, ներկայ էին և անոնք տեսան հայերուն դէմ կատարուած ցեղասպանութեան ողբերգութիւնը իր բոլոր մանրամասնութիւններով: Այս միսիոնարները բազմահազար հայ որբեր փրկեցին ստոյգ մահէ:

Ժօզէֆ Զիսեատիս՝
բանաձեւին հեղինակը:

«ԱՍՏՈՒԱԾ ԷԾԵՐԸ ՍՏԵՂԾԵՑ ԱՆԱՐԳՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ»
«ԱՍՏՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐԸ ՍՏԵՂԾԵՑ ՋԱՐԴՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ»

(ՋՈՒԻԾԵՐԻԱԿԱՆ ԶԱՂԱԶԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ
27 ՄԱՅԻՍ 1909 ԼՈՋԱՆ)

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ]

Եւ անոնց տեղեկագրութիւնները՝ 1915-ի հայկական ողբերգութեան ամենէն քստմնելի բարբարոսութիւններուն ստոյգ վկայութիւններն են:

Զրաֆթ Պոննարտ-ին ղեկավարութեամբ զուիցերիական կազմակերպութիւնը, 1918-էն ետքն ալ, իր կարելին ըրաւ, ցեղասպանութենէն ողջ մնացած հայ որբերը փրկելու համար:

Անոր Լեմանի լիճին շուրջ՝ BEGNINS-ի մէջ հայ որբերուն համար հիմնած որբանոցը, հարիւրաւոր հայ պատանիներու ապաստանարան եղած է:

Այս որբանոցին մէջ ուսանած հայ որբերէն մէկ քանին դե՛ռ կ'ապրին ժընեւի մէջ, և մենք անոնց հետ տեսնուելու և իրենց կեանքի շատ տխուր պատմութիւնը լսելու կարելիութիւնը ունեցանք:

Եւ Ջուիցերիոյ հայ համայնքը միշտ երախտագիտութեամբ կը յիշատակէ մեծ հայրենասէր այս պատուելիին կատարած անմոռանալի աշխատանքը և ծառայութիւնը Հայ որբերուն և, ընդհանուր առմամբ, Հայ Ազգին:

* * *

13 Մարտ 2001-ին զուիցերիական խորհրդարանը, Լուկանո-ի մէջ կայացած նիստին, քննեց հայկական ցեղասպանութեան ճանաչումը առաջադրող բանաձեւը, որ ներկայացուած էր երեսփոխան (ծագումով Յոյն) JOSEPH ZISYADIS-ի կողմէ:

Բանակցութիւններուն մէջ ամենէն կարեւոր դերը կատարեց, Ջուիցերիոյ Արտաքին Գործերու Նախարար՝ JOSEF DEISS-ին ելոյթը:

Ասոր ըսածները, գրեթէ ամբողջութեամբ, Թուրքիոյ Ա.Գ. Նախարար հրեայ Իսմայիլ Ճեմին տեսակէտներուն կրկնութիւնն էին: Այս վերջինը, կանխատեսելով 13 Մարտ 2001-ին զուիցերիական խորհրդարանին կողմէ հայկական ցեղասպանութեան ճանաչման վտանգը, 25 Յունուար 2001-ին, Պերնի մէջ, տեսակցութիւն մը ունեցած էր Ջուիցերիոյ Ա.Գ. Նախարար Ժօզէֆ Տէիսին հետ: Եւ երկու Ա.Գ. Նախարարները, Պերնի մէջ, գործակցութեան համաձայնագիր մը ստորագրած էին:

Բնական է՝ այս համաձայնագրին առեւտրական գործակցութեան բնոյթին ետին թաքնուած էր, հայկական ցեղասպանութեան մերժումին խոստումը, տրուած Ջուիցերիոյ կառավարութեան կողմէ:

Եւ հրեայ Իսմայիլ Ճեմ, այս խոստումը առնելու համար, ով գիտէ առեւտրական հրապուրիչ ի՞նչ առաջարկներ, և նաև հրեական ի՞նչ սպառնալիքներ կատարած էր իր զուիցերիացի պաշտօնակիցին:

Եւ Ժ. Տէիս, այս համաձայնագրին համակերպելով, 13 Մարտ 2001-ին Ջուիցերիոյ խորհրդարանին մէջ սապէս արտայայտուեցաւ՝ «Պէտք է մերժել այս բանաձեւը: Պէտք չէ խանգարել մթնոլորտը: Հարցը բանակցութիւններով պէտք է լուծել:

Եւ այս հարցը յանձնել պէտք է միջազգային մասնագէտ պատմաբաններուն»:

1915-ի հայկական ցեղասպանութիւնէն 86 տարիներ յետոյ հայերը, թուրքերուն հետ բանակցելով, ի՞նչ պիտի շահին:

Հայերուն դիմաց, այսօր, զօրաւոր Թուրքիա մը կայ: Եւ այսօր հայերը ի՞նչ ուժ ունին իրենց ձեռքին, որ թուրքերուն ընդունիլ տան իրենց արդար պահանջները:

Թուրքերը, մինչեւ այսօր, հայկական ցեղասպանութիւնը կ'ուրանան: Եւ ընդհակառակը՝ կը պնդեն, թէ հայերը թուրքերը ջարդած են: Եւ Կարսի և Էրզրումի

«ԱՍՏՈՒԱԾ ԷԾԵՐԸ ՍՏԵՂԾԵՑ ԱՆԱՐԳՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ»
«ԱՍՏՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐԸ ՍՏԵՂԾԵՑ ՋԱՐԴՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ»

(ԶՈՒՒԾԵՐԻԱԿԱՆ ԶԱՂԱԶԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ
27 ՄԱՅԻՍ 1909 ԼՈՋԱՆ)

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

մէջ հայերուն կողմէ «սպաննուած» թուրքերուն յիշատակին համար, յուշարձաններ կը կանգնեցնեն:

Այս կացութեան մէջ, թուրքերուն հետ բանակցիլը, հայերուն համար կանխաւ ստորագրուած «մահավըճիո» մըն է:

Բայց ամենէն ցաւալին՝ Ջուիցերոյ Ա.Գ. Նախարարին հայկական ցե-

ղասպանութեան «հարցը» մասնագէտ պատասխաններուն յանձնելու առաջարկն է:

Ո՛վ անգութ և անխիղճ զուիցերիացի Նախարար՝ 86 տարիներ առաջ զուիցերիացի միսիոնարներուն տուած սարսափազոյու տեղեկագիրները գնա՛յ ու կարդա՛յ ձեր արխիւներուն մէջ: Անոնք, անհերքելի վկայութիւններն են, հայկական ցեղասպանութեան:

Բայց, աւելորդ է, այս բաները ըսելը ձեզի:

Որովհետեւ, «Դրամ-Աստուած»ն է, արդարութեան վրայ միշտ իշխողը:

* * *

Այստեղ կ'ուզենք, «Դրամ-Աստուած»ին ներկայացուցած ուժին մասին, հետեւեալ տեղեկութիւնները տալ:

Ասկէ երեք տարիներ առաջ էր: «CONGRES JUIVE MONDIAL» սիոնիստական կազմակերպութիւնը, Ջուիցերիոյ պետութենէն պահանջեց, որ «գերմանացիներուն կողմէ սպաննուած հրեաներուն զուիցերիական դրամատուներուն մէջ մնացած աւանդ-դրամները իրենց վերադարձուին»:

Ջուիցերիական պետութիւնը, շատ ինքնավստահ ոճով մը, հրեաներուն սապէս պատասխանեց.

«Ջուիցերիական դրամատուներուն մէջ, Գերմանիա սպաննուած հրեաներէն մնացած որեւէ հաշիւ և դրամ գոյութիւն չունի:

1945-ին, պատերազմէն յետոյ, Ջուիցերիոյ պետութիւնը, սպաննուած հրեաներէն մնացած դրամները հրեական կազմակերպութիւններուն վերադարձուցած է: Ջուիցերիական պետութիւնը ուէ մէկուն պարտք չունի»:

Հրեաներուն կողմէ զուիցերիացիներուն տրուած պատասխանը շատ կարճ և կտրուկ եղաւ.

«Եթէ, մէկ ամսուան ընթացքին, Գերմանիոյ մէջ սպաննուած հրեաներուն զուիցերիական դրամատուներուն մէջ մնացած հաշիւներուն համար Նիւ Եորքի մէջ մեզի հետ բանակցութեան չնստիք, զուիցերիական դրամատուներուն Ամերիկայի մասնաճիւղներուն մէջ հաշիւ ունեցող հրեաները, իրենց դրամները պիտի քաշեն, և անկէ յետոյ, հրեաները, այլեւս զուիցերիական դրամատուներուն հետ պիտի չաշխատին»:

Այս սպառնալիքը բաւարար եղաւ, որ Ջուիցերիա, հրեաներուն առջև, ծունկի գայ:

Եւ զուիցերիական դրամատուներն ու հրեական «Գոնկրէ Ժուիֆ Մոնտիալ»ը, շաբաթ մը յետոյ, բանակցութեան նստան:

Եւ այս բանակցութեան արդիւնքը այն եղաւ, որ հրեաները, զուիցերիական դրամատուներէն տասը միլիար տոլար հատուցում առնելէ ետք, իրենց սպառնալիքներուն վերջ տուին:

* * *

«ԱՍՏՈՒԱԾ ԷԾԵՐԸ ՍՏԵՂԾԵՑ ԱՆԱՐԳՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ»
 «ԱՍՏՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐԸ ՍՏԵՂԾԵՑ ՋԱՐԴՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ»

(ՋՈՒՒԾԵՐԻԱԿԱՆ ԶԱՂԱԶԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ
 27 ՄԱՅԻՍ 1909 ԼՈՋԱՆ)

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ

13 Մարտ 2001-ի Երեքշաբթի օրը, Ջուլիցերիոյ խորհրդարանին մէջ, հայկական ցեղասպանութեան ճանաչման համար բանաձեւ ներկայացնողը զուլիցերիացի երեսփոխան JOSEPH ZISYADIS -ն էր: Ո՞վ է Ջիսեատիս: Իսկական Յոյն մըն է: Եւ մեզի համար ամենէն հետաքրքրականը՝ Պոլիս ծնած է: Յետոյ, իբր ուսանող, Ջուլիցերիա եկած է: Եւ ուսումը աւարտելէ յետոյ Պոլիս չէ վերադարձած. և Ջուլիցերիա հաստատուած է վերջնականապէս: Եւ այսօր, զուլիցերիական PARTIE POPULISTE VAUDOISE ձախակողմեան ժողովրդական կուսակցութեան երեսփոխանն է և Լոզան կը բնակի:

Բայց ժօզէֆ Ջիսեատիսը միշտ կը յայտարարէ որ ինք, իր քաղաքական համոզումներով, կոմունիստ է:

Եւ այս պոլսեցի յոյն-համայնավար երեսփոխանն է, որ հայերուն համար արդարութիւն պահանջելով, իր բանաձեւը ներկայացուց Ջուլիցերիոյ խորհրդարանին ամպիոնէն:

Բացառիկ իրատեսութեամբ մը ան պատմեց հայկական եղեռնի ողբերգութիւնը և շատ տպաւորեց ներկայ երեսփոխանները: (Ծար.՝ էջ 11)

“TULUMBACI” YAHUDI ISMAIL CEM

TURK DEVLETININ YAHUDI DIS ISLERI BAKANINA BIR ÇOK LÂKAB VERMEK MUMKUN. FAKAT EN YAKISANI “TULUMBACI” NIÇIN MI ? ÇUNKU SON ZAMANLARDA EN MUHIM VAZIFESI DUNYADAKI ERMENI SOYKIRIMI ATESINI SONDURMEK.

ÇAT AMERIKADA. ÇAT IRANDA. SONRA ITALYADA. DAHA SONRA FRANSADA. VE EN SONRA DA ISVIÇREDE.

GEÇEN SENE EKIM AYINDA. AMAN AMERIKAN SENATOSU ERMENI SOYKIRIMINI KABUL EDICEK KORKUSUYLA AMERIKADAYDE.

ORDAKI YAHUDI SOYDASLARININ YARDIMI ILE ATESI SONDURMEYE ÇALISTI.

ÇOK ZOR OLDU. FAKAT SON SANIYEDE SEKSI MANKEN B. CLINTON SAYESINDE MUFAK OLDU. SONRA ATES ITALYAYA SIÇRADI. VER ELINI ITALYA. “FAKAT GEÇ KALDI TATAR AGASI” ATES HER TARAFI SARMISTI. VE TURK BASIN YAYGARA SİRKETİ ATES PÜSKÜRDÜ ITALYAYA KARSİ. NE TEHDİTLER NE KÜFÜRLER AYIP. AYIP.

FAKAT EN MÜHİMİ FRANSADAKI ERMENI SOYKIRIMI ATESİYDİ. ISMAIL CEM VE KUMPANYASI ÇOK CALISTI. ÇOK UGRASTI. FAKAT BOSUNA. ATES ÇOKTAN BACAYE SARMISTI. VE BİZ TURK BASIN VE T. V. MAFIASININ BU KADAR KOPURMESINI GORMEMİSTİK.

NE YALANLAR. NE İFTİRALAR. VE SOYLIYENLER KİM ? İSTANBULLU ERMENİ ESİRLER. “YOK CANIM. TÜRKLER’ ERMENİLERE BİR SEY YAPMAMIS”. “ERMENİLER’ KESMİS TÜRKLERİ”, HOPPALA ! KİM İNANIR BU KUYRUKLU YALANLARA.

PARIS MEBUSU DEVECİYANIN DEDİĞİ GİBİ “ZAVALLI İSTANBUL ERMENİLERİ”

TULUMBACI ISMAIL CEMİN EN SON MARİFETİ’ İSVİÇRE YANGINI. FAKAT. O’ BU SEFER İSİ SİKİ TUTTU. DAHA 25 OCAK 2001 DE BERN’ DE İSVİÇRE DIS İSLERİ BAKANİ JOSEF DEISS İLE ANLADI. NE ANLAŞMASI ? ANLAYIN İSTE. TÜRK ZENGİNLERİNİN İSVİÇREDE O KADAR PARASI VAR Kİ.

FAKAT. HER SEYE RAGMEN ISMAIL CEM YİNE KORKUYORDU. ÇUNKİ İSVİÇRE MEBUSU İSTANBULLU JOSEF ZISYADISIN SAGI SOLU BELLİ OLMAZDI. 13 MART 2001 DE LUGANODA AZ KALDI KIYAMET KOPUYORDU. KOPTU. KOPACAKTI. FAKAT KİL PAYI KURTULDU. 70’E KARSİ 73 OYLA.

TEBRIKLER SELANIKLI ISMAIL CEM.

FAKAT BUNUN REVANSI VAR. VE TULUMBACI ISMAIL CEM KORMAKTA HAKLISIN JOSEF ZISYADIS’ TEN. O ÇOK ATESLİ DELİKANLI. ONUN ATESİNİ SONDURMEK ÇOK ZOR.

Յ. Չ.

ՏԻԵԶԵՐԱԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԻԵԶԵՐԱՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
[RAM, RA, ABRAM, IBRAIM] ԱՆՈՒՆՆԵՐԻ ՀԻՄՔԸ
ՀԱՅ-ԱՐԻԱԿԱՆ [ARAM]-ԲԱՌՆ Է
ՄԿՐՏԻԶ ԱՍԼԱՆԵԱՆ

1.- Ըստ «Գիրք Ծննդոց»ի [AB-RAM]-ը հրեաներու նախահայրն է, իսկ նրա կինը [SA-RA]-ն է: [AB-RAM]-նախաբառը կազմուած է [AB] ([RAM]-բառերից, որ նշանակում է [AB]-հայր [RAM]-ը, որը յետագայում իրար միանալով տուած է [AB-RAM] մէկ բառաձեւը: Եւ այս [ABRAM]M բառը տրոհուելով ստեղծած է [ABRAAM, ABRAHAM, ԱՐՂԱՄ, ԱՐԽԱՀԱՄ, ՀԱՅՐ ԱՐՐԱՄ,]-անուանաձեւերու: Արաբերէնում տեսնում ենք [IB-RAIM, IBRAHIM] տարբերակները, իսկ Ռուսերէնում [IBRAGIM, ABRAM] բառատեսակները: Իսկ հայերը [ABRAM]-բառը մէկ բառ ընդունելով նրանից առաջ կցում են հայերէն [ՀԱՅՐ]-բառը չիմանալով, որ արդէն [AB]- նշանակում է հայր: Բնաձայնահունչ [AB, ABA, BABA, PAP, PAPA, ABI, PAPY, ABAS, PATRE, PATRIOT] հայր բառերը Արաբերէնում [IB, ABU, IBN, EBNY, ԸՐՆԻ] տեսակներու, որտեղ [AB]-հայրը վերածուում է նաեւ գաւալի [ԱՊ, ԱՓ, ԱՓՈ]-ի: Վրացերէն [DEDA-մայր, MAMA-հայր]: Ռուսերէն [BABUSHKA-տատիկ]: Զմոռանանք, որ [ABRAM]-ի հօր անունը [T-ARA] է, իսկ եղբոր անունը [ARAN]- ԱՐԱՆ է:

2.- [ABRAM]-բառից առաջացել է [EBREM, EBREYEM, EVREY] բառերը և որից [EBRAY] բառը, որը և հիմքն է [EBRAYE]- ԵՐՐԱՅԵՐԷՆ կոչուած լեզուի, որը և բնական է, [ABRAM]-անունից առաջանալու: [Տես հայոց ՀԱՅԿ-հայոց լեզուի ծագումը]: Ուրեմն ԵՐՐԱՅԵՐԷՆ լեզուի անունն ծագումը գալիս է [ABRAM]- անունից [ABRAYE-EBRAYE] ԵՐՐԱՅԵՐԷՆ:

3.- Տեսնենք, թէ [ARAM]-ը ինչպէս է անցնում [RAM]-ի, [RA]-ի, [ABRAM]-ի և սրանից առաջացող ուրիշ բառերու: [RAIS] -գլխաւոր, տէր, [RAISA]- տիրուհի [OMAR, AMAR, MAR[MARHABA], MARON, MARUN, MARIA, MARTIR, RABY, RABUN, RABIE, BRAHMA, ARUS, RAMAZAN, RAMADINA, SARA, RATAN, RASHID, RAFIR, RAFFY, RAFAEL, RABINAD, RAQEL]- այս վերոյիշուած բառերու մէջ ԱՌԱՆՑՔԸ [RA, RAM, AR, MAR] բառահիմքերն են, որոնք ստացել են [MAR] -տուրք, [RABIN-RABIE]-տէր, գարուն, արեւ, [MAR-MABA]- քարեւ, Սուրբ, Աստուած, իմաստով: [RAFY, RAFYK, RAFAEL] -քարճր իմաստով: [ASH-RA-FIE]- քարճունք, քարճր: [RABINAT-DACOR] -ՌԱՐԻՆ- հայր ձեւը Հնդկաստանում: [SA-RA, S-ARA] երբայերէն [ՇԱՌԱ]- իշխանուհի, [ՇԱՌԻԷ]- արեւելք: Տես, [IZ-RA-EL], ՇԱՌՈՄ, ԻՇԱՌԱ, RAQEL, PARAQ] և շատ ու շատ [RAM, ARAM, RA] նոր բառաշինութիւններ: Ասեմ, որ [ARAM]-ը հակառակ կողմից ընթերցում է [MARA] որ սեմական լեզուին բնորոշ է գրութեամբ:

4.- [ABRAM]-բառը ինձ օգնեց յայտնաբերելու եգիպտական [BI-RA-MIDA]-բառի Ուխտական, ամբողջական ԱՆՈՒԱՆԱԶԵԻԸ, որ այս է [ABI-ARAMI-DA], այսինքն [ABI]-հայր [ARAMI]- ԱՐԱՄԻ- [DA]-մահ, գերեզման, դամբարան, յուշար-

ճան: Եւ [BIRAMID]– քառաձեւը ստացել է ABI-ARAMID–քառից երկու կոշտ [B] և [R]– հնչումներու պատճառաւ, որովհետեւ երկու փափկահունչ [A]– հնչումները լեզուանոշողութիւնից դուրս են նետուում մայր քառից և ստացուում է [BI-RAMID-BIRAMIDA]– քառաձեւերը: Ճշմարտութիւնը այն է, որ ԹԱՂՈՒԱԾ ԱՆՁԻ ԱՆՈՒՆՈՎ է ԿՈՉԻՈՒՄ [BIRAMID]– ԲՈՒՐԳ անուանումը, որովհետեւ նրա մէջ քաղուած է ՀԱՅՐ–ԱՐԱՄ–ը, ՈՐԸ ԵԳԻՊՏԱՑԻՆԵՐԻ ՄՕՏ ՈՒՆԷՐ ԱՐԵՒԱՆՈՒՆ ԳԱՂԱՓԱՐ, ԻՆՉՊԷՍ [ARAM-SEZ, ARAM, RAM-SEZ]: Նախքան քաղուիլը եղած է [ABI ARAM]– ՀԱՅՐ ԱՐԱՄ–ը, իսկ [DI], IDA, DA.] –մահ քաղը ապացուցում է որ [BIRAMIDA]– քառագեղջ ձեւը մեզ հասած է ԼԵԶՈՒԱԺԱՄԱՆԱԿԱՏԱՐԱԾ-ՔԱՅԻՆ ՄԱՇՈՒԱԾ ԲԱՌԱՏԵՍ-ՔՈՎ [BIRAMID]:

5.– [ARAM]–քաղը չէր կարող եզրափակուիլ Հայաստան գալ և ստեղծել [ARAMAST, AHURAMAZT, ARAMANIA] անունները: Եւ շատ կարեւոր է գիտակցել, որ եզրափակումները չունեն ՏԻԵԶԵՐԱԻՄԱՍՏԱՆՇԱՆԱԳՐԵՐ, ՈՐՈՎՎԵՏԵԻ ՆՐԱՆՑ ՀՆԱԳՈՅՆ ԼԵԶՈՒԱՄԵԿՆՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՏԿԵՐԱԽՈՐՀՐԴԱՆԿԱՐԱՅԻՆ ԷՐ: Եզրափակումների նախադասումը [ARAM, ABIARAM]–ը իր ներկայութեամբ ապացուցում է ՀԱՅ–ԱՐԻԱԿԱՆ ԱՐԱՄԱՍՏ, ԱՐԱՄԱՉՏ, ԱՐԱՄԱՇՏ շրջանից ԱՐԵՒԸ, ՈՐՊԷՍ ԱՍՏՈՒԱԾ–ԵՐՐՈՐԳ ՄՏ-ՔԱՏԵՍԱԿԻ ՎԵՐԱՅԱՊԱՇՏ ՁԵՒԻՑ [ARAM]: Սա նաեւ ապացոյց է եզրափակուի ԱՐԵՒԱԿՐՕՆ-ՔԻ սկիզբը, իսկ միւս կողմից տեղեկացում է մեզ, որ ՀԱՅ–ԱՐԻԱԿԱՆ ՏԻԵԶԵՐԱԻՄԱՍՏԱՆՇԱՆԱԳՐԵՐԸ վաղուց ստեղծուած էին և [ԱՐԱՄ] նշանակում է ԱՐ–արեւ, Ա–արեւ, Մ–մշտնջենական շրջանից. ԱՍՏ–Ա–արեւը, Ս–սահմանում է, Տ–տիեզերքը շրջանը:

6.– Բոլորիս ոչ հաւատալի այս ճշմարիտ իրողութիւնները ԳԱԼԻՍ ԵՆ ՓԱՍՏԵԼՈՒ, ՈՐ ԿԵՌԽԱՉԱԾԻՆ ՀԱՅ–ԱՐԻԱԿԱՆ ՏԻԵԶԵՐԱԻՄԱՍՏԱՆՇԱՆԱԳՐԻ ՇԱՏ ԲԱՌԵՐԻՑ Է ԿԱԶՄՈՒԱԾ ՀՆԴԵՒՐՈԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԱԿԱՆ ԲԱՌԵՐԸ, ՈՐ ՆԱԽՈՐԴ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ, ՓԱՍՏԱԾ ԵՄ: ԶԿԱՅ ԲԱՆԱՍԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ, ԱՌԱՆՑ ՀԱՅ–ԱՐԻԱԿԱՆ ՏԻԵԶԵՐԱԻՄԱՍՏԱՆՇԱՆԱԳՐԱԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ԳԻՏԱՀՆՉՈՂՈՒԹԵԱՆ ուսմունքի:

«ԱՍՏՈՒԱԾ ԷՇԵՐԸ ՍՏԵՂԾԵՑ ԱՆԱՐԳՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ»... (Շար. էջ 2-

Եւ վերջաւորութեան՝ երեսփոխաններէն 70 հոգի, ծեղասպանութեան ճանաչման ի նպաստ քուէարկեցին:

Ի նպաստ քուէարկողները Սոցիալիստներն էին, մեծամասնութեամբ:

«Կանաչ»ներուն և "ECOLOGISTE"ներուն երեսփոխաններն ալ ի նպաստ քուէարկեցին:

Ի նպաստ քուէ տուին նաեւ, "Democrate Chretien" կուսակցութենէն շատ մը երեսփոխաններ:

Եւ ամենէն հետաքրքրականը՝ ծեղասպանութեան ճանաչման դէմ քուէ տրուող 73 երեսփոխաններէն ոչ մէկը, խորհրդարանին մէջ խօսք առնելով, թուրքերուն ի նպաստ ելոյթ չէ ունեցած:

Նոյնիսկ, հայկական ցեղասպանութեան ճանաչման դէմ քուէարկող երեսփոխաններէն Hans Fehr [UDC-ZH] սապէս արտայայտուած է՝

«ԱՆԿԱՐԵԼԻ Է ՈՒՐԱՆԱԼ՝ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ»Ը»:

Այս եղելութիւնները և արտայայտութիւնները ահռելի ջղայնացուցած են թուրքերը:

Եւ միայն 3 քուէներու տարբերութեամբ չանցաւ բանաձեւը: Եւ այս ալ, մեծ յաջողութիւն էր ժողով Ջիսեստիսին համար:

Handwritten signature

«ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՐԸ ԿԸ ԽՕՍԻՆ»

Մ Ե Ծ Պ Ա Հ Ք Ի Հ Ո Գ Ե Ի Ո Ր
Խ Ո Ր Հ Ր Դ Ա Ծ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Շ Ա Ր Ք
(Թ Ի Ի 3)
Ա Ն Թ Ի Լ Ի Ա Ս Ի Մ Է Ջ

Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան Անթիլիասի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տա-
ճարին մէջ տեղի պիտի ունենան Արեւազալի և Հսկումի ժամերգութիւններ,
ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ և ՈՒՐԲԱԹ օրերը: Մեծ Պահի շրջանին տեղի պիտի ունենայ
«Մեր Հայրերը կը խօսին» հոգեւոր խորհրդածութեան երրորդ շարքը՝ 1700
ամեակին առթիւ:

Արեւազալի ժամերգութիւնը պիտի սկսի առաւօտեան ժամը 7:00-ին: Հսկումի
ժամերգութիւնը երեկոյեան ժամը 5:00-ին: Հոգեւոր խորհրդածութիւնները տեղի
պիտի ունենան Զորեքշաբթի օրերը առաւօտուն, Արեւազալի արարողութեան
աւարտին, իսկ Ուրբաթ օրերը երեկոյեան, Հսկումի արարողութեան ետ:

Խորհրդածութիւնները պիտի կատարուին հետեւեալ կարգով.---

Զորեքշաբթի, 21 Մարտ (Միջին)

Տ. Մաշտոց Արղ. Զօպանեան - Բարսեղ Մաշկեւորեցի

Ուրբաթ, 23 Մարտ

Տ. Մասիս Արղ. Զօպույեան - Գրիգոր Սկեւոացի

Զորեքշաբթի, 4 Ապրիլ

Տ. Սիփան Արղ. Քեչեճեան - Վարդան Այգեկցի

Ուրբաթ, 6 Ապրիլ

Տ. Վարազ Արղ. Թոփալեան - Դաւիթ Քոբայրեցի

*Սիրով կը հրաւիրենք հաւատացեալ ժողովուրդը, ներկայ գտնուելու Մեծ
Պահի հոգեպարար արարողութիւններուն և լսելու միաբան հայրերու
խորհրդածութիւնները:*

ԴԻԻԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

**Գ Է Ո Ր Գ Մ Ե Լ Ի Տ Ի Ն Ե Ց Ի
Գ Ր Ա Կ Ա Ն Մ Ր Ց Ա Ն Ա Կ**

Գ.Մ.Գ. Մրցանակի Դատակազմը կը յայտնէ, թէ բացուած է 2001ի հա-
մար նոր գործեր ներկայացնելու շրջանը:

Գ.Մ.Գ. Մրցանակը կ'ընդունի գրական թէ ուսումնասիրական որեւէ
նոր, անտիպ կամ գիրքի ձեւին տակ ցարդ լոյս չտեսած գործեր, առ ի գնա-
հատում և հրատարակութիւն:

Գրական, իմաստասիրական, պատմական, եկեղեցագիտական, բանասի-
րական և Հայ Մշակոյթի այլ կալուածներուն վերաբերող գործերը, հայերէն
կամ օտար լեզուներով գրուած, պէտք է դատակազմին հասած ըլլան ամե-
նաուշը մինչեւ 31 Մայիս 2001:

Առաջուած գործերը պէտք է ըլլան մեքենագրուած և երեք օրինակով:

Դատակազմին կողմէ գնահատուած գործերը կ'արժանանան հրատա-
րակութեամբ:

Վեհափառ Հայրապետին նախագահութեամբ դատակազմին մաս կը
կազմեն՝ Գերշ. Տ. Արտաւազդ Արք. Թրքոնեան, Գերշ. Տ. Զարեհ Արք. Ազ-
նաւորեան, տեարք Հրաչ Տասնապետեան [ատենապետ], Պօղոս Սնապեան
[ատենադպիր], Գէորգ Գանտահարեան, Տոքթ. Արմենակ Եղիայեան, Պեպօ
Սիմոնեան:

Ծ Ա Ն Օ Թ ... Դատակազմին ղրկուած գործերը հեղինակին չեն վերա-
դարձուիր:

Դատակազմին հասցէն...
Armenian Catholicosate of Cilicia
P.O. Box 70317
Antilias - Lebanon
E-Mail: cathcil@inco.com.lb
Fax: +961-4 - 419724

Դ Ի Ի Ա Ն Գ . Մ . Գ . Մ . Դ Ա Տ Ա Կ Ա Ջ Մ Ի

Որովհետեւ Ջուլիցերիոյ թրքական դեսպանը անձամբ, զուլիցերիացի երեսփո-
խաններուն վրայ, ամէն տեսակի խոստումներով և նաեւ սպառնալիքներով,
ճնշում բանեցուցած էր:

Այս եղելութիւնները Սոցիալիստ երեսփոխանները խորհրդարանին ամպիո-
նէն բացայայտեցին և բողոքեցին թրքական մենատիրական և բիրտ միջամտու-
թիւններուն դէմ:

Թուրքերը ժօզէֆ Ջիսեստիսը, իբր նախկին Պոլսեցի. «դաւաճան» հռչակե-
ր են Թուրքիոյ մէջ: Բայց ան, թրքական այս կարգի սպառնալիքներէն վախցողը
չէ: Եւ քուէարկութենէն յետոյ, սա յայտարարութիւնը կը կատարէ. «ԱՅՍ ԱՌԱ-
ՋԻՆ ՓՈՐՉՆ Է: ԵՒ ՎԱՂԸ. ՎՍՏԱԸ ԵՄ. ՈՐ ՊԻՏԻ ՅԱՋՈՂԻՆԷ: ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆԸ՝
ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՊԻՏԻ ՅԱՂԹԱՆԱԿԷ»:

Մենք սրտանց կը շնորհատրեմք և մեր խորին երախտագիտութիւնը կը
յայտնենք նախկին Պոլսեցի – Յոյն և Երկայիս Ջուլիցերիացի քաջարի երես-
փոխանին:

Եւ վստահ ենք, որ բոլոր հայերն և մանաւանդ Ջուլիցերիոյ հայ համայնքն ալ,
երախտապարտ են իրեն:

Շա՛տ ապրի ժօզէֆ Ջիսեստիսը. և շա՛տ ապրի Յոյն և Հայ եղբայրութիւնը:

«Լ.Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԵԼԻՔ ՉՈՒՆԻ ԱՅԼԵԻՍ»

[ԲՈՒԿՐԷՇՏ -ԱՊՐԻԼ- 1923 ՅՈՎԸ. ԶԱԶԱԶՆՈՒՆԻ]

ՉՕՆ՝ ԻՍԿԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐ ԴՈԿՏ. ՎԼԱՏԻՄԻՐ ԳԵՏՐՈՍԵԱՆԻՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

[ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ]

Հայաստանի 1918-1920-ի Ա. Հանրապետության կառավարության Կարգապետը եղած Յովհաննէս Զազազնունիին կողմէ, Ապրիլ 1923-ին Լ.Յ.Դ.ի արտասահմանեան մարմիններու խորհրդաժողովին ներկայացուած «Լ.Յ. Դաշնակցութիւնը անելիք չունի այլեւս» վերտառութեամբ զեկուցագիրը, մենք կը հաւատանք, որ մինչեւ այսօր իր այժմէութիւնը չէ կորսնցուցած: Գուցէ անելի կարեւորութիւն ստացած է: Յովհ. Զազազնունիին այս զեկուցագիրը Հայաստանի հայրենասէր ղեկավարներուն կողմէ, իբր անփոխարինելի «Աւետարան» ամէն ատեն ու ամէն տեղ ընթերցուիլը պայման է, որ անոնք չսայթաքին կուսակցութեան մը մեծամիտ խոստումներէն:

Բայց, հայրենասիրական ոգին իր մէջ վառ պահած Յ. Զազազնունիին կը թուի, թէ պէտք եղած ձեւով չէր ճանչցած այս կազմակերպութիւնը: Անելի ճիշդ՝ ան չէր կրցած հասկնալ թէ՛ Արեւմտեան պետութիւնները, իբր ռիսկիմ թշնամի Ռուս ազգին, Լ.Յ.Դ.ի ձեռամբ դեռ շատ ու շատ բաներ ունէին գործադրել տալիք Ռուսերուն դէմ:

Իրականութեան մէջ, Յովհ. Զազազնունիին իրաւունք ունէր «Դաշնակցութիւնը անելիք չունի այլեւս» ըսելու:

Հայ ազգը գողգոթաներ առաջնորդած կուսակցութիւն մը, այլեւ իրաւունք չունէր գոյատեւելու:

Եթէ անոր ղեկավարները 1920-էն յետոյ, Յ. Զազազնունիին նման իրենց ներսիդին հայրենասիրական փոքր «շունչ» մը պահած ըլլային, կամ ինքնահաշուեյարդար կը կատարէին և կամ, եթէ այդ քաջութիւնը չունէին, կը հեռանային քաղաքական կեանքէն, որ իրենց «մեղքերը» քաւեն:

Պատմութեան մէջ, ուրիշ պետութիւններու մօտ, հայրենիքը կորուստի սեմին բերած այս կազմակերպութեան նման դեռ վերապրող ուրիշ կուսակցութիւն մը գոյութիւն չունի և չի կրնար ունենալ:

Որովհետեւ ուրիշ պետութիւններու մօտ, հայրենիքը կործանման վտանգի մատնող կուսակցութիւնները և ղեկավարները կը պատժուին:

Օրինակը մեր մօտակայ, բարեկամ և կամ թշնամի պետութիւններէն առնենք:

1923-ին Յունաստանը, Անաթոլիոյ ողբերգութեան առաջնորդող Յոյն ղեկավարները կախաղան հանուեցան:

1920-ին, Օսմանեան Կայսրութիւնը կործանող "İttihat Ve Terakki" կուսակցութիւնը և ղեկավարները պատժուեցան:

Լ.Յ.Դ.ն, այս մարզին մէջ, բացառութիւն կը կազմէ:

Եւ ան, մինչեւ այսօր նոյն «պատճէշ»ին վրայ է, և իր սադրանքները կը շարունակէ, շնորհիւ արեւմտեան պետութիւններուն, և մանաւանդ՝ հայ ազգին տխմարութեան պատճառաւ:

«Լ.Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԵԼԻՔ
ՉՈՒՆԻ ԱՅԼԵԻՍ»

[ԲՈՒԿՐԷՇՏ - ԱՊՐԻԼ - 1923 ՅՈՎԸ. ԶԱԶԱԶՆՈՒՆԻ]

ԶՕՆ՝ ԻՍԿԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐ ԴՈԿՏ. ՎԼԱՏԻՄԻՐ ԳԵՏՐՈՍԵԱՆԻՆ

ՅՈՎԸԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ՎՐԷԺ ՈՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

* * *

Եթե ուշադրութիւն ըրած էք, նկատած պիտի ըլլաք, որ այս կուսակցութեան քաղաքական ուղեգիծը զինք «հովանաւորող» արեւմտեան պետութիւններուն քաղաքականութեան զուգահեռ ընթացած է միշտ:

1918-էն մինչեւ 1940-ները՝ ֆրանսական և անգլիական «հովանաւորող» ներուն ծիրին մէջն էին:

1941-ին, Հիթլերական Գերմանիոյ կողմէ Սովետական Միութեան վրայ սկսած յարձակումով, «երազներ» տեսնել սկսան:

Եւ ուղեգիծ փոխելով յարեցան Նացի քաղաքականութեան:

Բայց Ստալինի առաջնորդութեամբ Ս. Միութիւնը յաջողեցաւ ետ մղել գերմանական յառաջխաղացումը և 1945-ին խորտակեց Հիթլերի Գերմանիան:

Այդ տարիներուն Լ.Յ.Դ. շփոթութեան մէջ էին: Ինչ ընելիքնին չէին գիտեր:

Նոյնիսկ 1945-ներուն շրջան մը, Սովետական Հայաստանին համար՝ «մեր հայրենիքը» ըսելու չափ «գոյն» փոխեցին: Բայց այս շփոթութեան շրջանը շատ շուտ անցաւ:

1946-թ.ներէն սկսեալ Նախ. Թրումանին շղթայազերծած «Պաղ պատերազմ»ը այս շփոթութեան վերջ տուաւ:

Եւ կուսակցութիւնը, 1946-էն յետոյ, կրկին 1918-1920-ի Հայաստանի Ա. հանրապետութեան կառավարութեան հակասովետ քաղաքականութեան վերադարձաւ:

Նայեցէք, այդ տարիներուն հրատարակուած Լ.Յ.Դ.ի մամուլի էջերուն: Արեւմտեան պետութիւններուն հակասովետ քաղաքականութիւնը կը փայլի անոնց մէջ, իր բոլոր երանգներով:

Արեւմտեան պետութիւնները, որոշ ռազմավարութեամբ, երբեմն մեղմացուցած և կամ սաստկացուցած են իրենց հակասովետ քաղաքականութիւնը - կուսակցութեան ուղեգիծն ալ, մեծ արագութեամբ, յարմարած է այս փոփոխութեան:

Այստեղ, անհրաժեշտ կը նկատենք, կրկին նշել, պաղ պատերազմին «ամենէն տաք» շրջանին արեւմտեան պետութիւններուն քաղաքականութեան հակազդեցութիւնները Լ.Յ.Դ.ի ղեկավարներուն ճառերուն մէջ:

Ահա, Փարիզի «Յառաջ» թերթին 9 Յուլիս 1952 թիւին մէջ հրատարակուած, «Մայիս 28»ի հանդիսութիւններուն բանախօս՝ «ընկեր» Աշոտ Իսահակեանին ըսածները՝

«Մենք բոլորս պիտի ըլլանք այն ուժերուն հետ, որոնք կը կռուին Սովետական կեղծ ազատութեան և անկախութեան դէմ, մինչեւ անոր վերջնական խորտակումը»:

* * *

1950-թ.ներէն մինչեւ 1991, այդ «Պաղ պատերազմ»ի քառասուն տարիներու ընթացքին, անոնք «յարգեցին» իրենց խոստումը: Եւ 1991-ին իրապէս խորտակեցին մեր բարգաւաճ հայրենիքը՝ Սովետական Հայաստանը:

Այդ ի՞նչ ոյս և ատելութիւն էր Սովետներուն դէմ: Զանդեցին Լենինի արձանները:

Բայց քանդեցին նաեւ Ռուս գրողներու և արուեստագէտներու արձանները: Եւ ո՛չ միայն Սովետական շրջանի Ռուսներուն, այլ ցարական շրջանի Ռուս

«Լ.Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԵԼԻՔ
ՉՈՒՆԻ ԱՅԼԵԻՍ»

[ԲՈՒԿՐԷՇՏ -ԱՊՐԻԼ- 1923 ՅՈՎԸ. ԶԱԶԱԶՆՈՒՆԻ]

ՉՈՒՆԻ ԻՍԿԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ԴՈԿՏ. ՎԼԱՏԻՄԻՐ ԳԵՏՐՈՍԵԱՆԻՆ

ՅՈՎԸԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ]

գրողներու և արուեստագետներու արձանները:

Ըսել է՝ բուն ոխը և ատելութիւնը Ռուսերուն դէմ էր: Այն Ռուս ազգին՝ որ Արեւելեան Հայաստանը ազատագրած էր: Այսօրուան Հայաստանը Ռուսերուն ազատագրած հողերուն վրայ հիմնուած է: Եւ այն բոլոր հայերը, որոնք կ'ապրին այսօր Հայաստանի հողերուն վրայ, իրենց կեանքը Ռուսերուն կը պարտին: Եւ մենք այսօր վախը ունինք, որ այս աստիճան ապերախտութիւն ցուցաբերող

ժողովուրդ մը, այլեւս իբր ազգ ու պետութիւն գոյատեւելու կարելիութիւնը չունենայ:

* * *

Բայց այստեղ՝ ուշադրութիւն. 1991-ին Ս. Հայաստանը քանդողը, իրականութեան մէջ, Լ.Յ.Դ.ն չեղաւ:

Արեւմտեան պետութիւնները տեղեակ էին, որ Հայաստանի և մանաւանդ Սփիւռքի հայութեան մեծամասնութիւնը այս կուսակցութիւնը կը ճանչնայ և անոր ետեւէն չ'երթար:

Այդ պատճառաւ, բոլորովին նոր լոզունգներով և միջ այդ թուականը անյայտ անձերէ բաղկացած խմբակ մը ստեղծեցին, եւ «Ղարաբաղի Կոմիտէ» անունը կրող այս խմբակին ղեկավարը Լեւոն Տէր Պետրոսեան կը կոչուէր, հայրենադարձ և «յառաջդիմական» ընտանիքի մը գաւակը:

Եւ ի՞նչ ըրաւ Լ. Տ. Պ.: «Ղարաբաղը ազատագրելու» համար հնարած երազային լոզունգներուն կողքին, օգտագործեց նաեւ դաշնակցական լոզունգները՝ «Ազատ Անկախ Հայաստան» ըսուած խաբուսիկ, աւելի ճիշդ ցնորական լոզունգները շահագործեց որ խելագարէ հայրենի ժողովուրդը:

Երեւութապէս, Լեւոն հակառակ էր Լ.Յ.Դ.ին, բայց՝ արտաքնապէս միայն: Երկուքին միջեւ տարբերութիւնը միայն «Իշխանութեան» և «Աթոռ»ի տիրացումի տեղն էր:

Լեւոն շատ լաւ գիտէր, որ եթէ այս կազմակերպութեան հետ գործակցէր, անոնք իրեն ոչ իշխանութիւն կու տային և ոչ ալ աթոռ: Այս պատճառներով՝ հակառակեցաւ անոնց: Եւ իր իշխանութեան օրերուն անիկա արգիլեց, Հայաստանի մէջ, դաշնակ Կուսակցութեան գործունէութիւնը:

Իրականութեան մէջ Լ.Տ.Պ.ի խմբակը և իրենց մրցակից կազմակերպութիւնը նոյն «հովանաւոր»ին կը ծառայէին՝ «Արեւմտեան Պետութիւններուն շահերուն»:

«Լ.Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԵԼԻՔ
ՉՈՒՆԻ ԱՅԼԵԻՍ»

[ԲՈՒԿՐԵՇՏ -ԱՊՐԻԼ- 1923 ՅՈՎԸ. ԶԱՋԱԶՆՈՒՆԻ]

ՋՕՆ՝ ԻՍԿԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ԴՈԿՏ. ՎԱՏԻՄԻՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻՆ

ՅՈՎԸԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՈՈՒԲԷՆԵԱՆ]

BÜYÜK ÇOGUNLUKLA` SIZ HEPİNİZ KATILSINIZ
ALMANYADAKI (1939-1945) YAHUDI "SOYKIRIMI" İLE TÜRKİYEDEKİ
(1915) ERMENİ SOYKIRIMININ ARASINDAKİ FARK NEDİR?

* * *

ALMANYA (1939-1945) İKİNCİ DÜNYA HARBİNDE, AVRUPADA İSGAL ETTİĞİ MEM-
LEKETLERDE YASİYAN YAHUDİLERİ TOPLADI VE ALMANYADAKİ KAMPLARA DOLDURDU.

VE BU YAHUDİLERİN BÜYÜK BİR KISMI BU KAMPLARDA S.S. DENİLEN ALMAN KAMP
POLİSLERİ TARAFINDAN ÖLDÜRÜLDÜ.

ALMAN S.S. KAMP POLİSLERİ TARAFINDAN YAPILAN BU KATLIAMA` ALMAN HALKI HIÇ BİR
SEKİLDE KATILMADI.

* * *

ANATOLYADA ASIRLAR BOYU DEVAM EDEN ERMENİ MİLLETİNİN KATLIAMI, 24 NİSAN 1915
DE ERMENİ HALKININ SOYKIRIMINA UGRATILMASI İLE SON BULDU.

İTTİHAT VE TERAKKİ PARTİSİNİN SENELERDEN BERİ HAZIRLADIĞI, ERMENİ MİLLETİNİ YOK
ETME PLANI` BİRİNCİ DÜNYA HARBİNİN KARGASALIGINDAN İSTİFADE EDEREK 24 NİSAN 1915 DE
TATBİKATA KONULDU.

İSTANBUL VE İZMİR SEHİRLERİNDE YASİYAN ERMENİLER HARIÇ, (BU SEHİRLERDE ÇOK AVRU-
PALI YABANCI VARDI. ONLARIN GÖZÜNÜN ÖNÜNDE TEHCİR VE KATLIAM YAPMAK PEK ÂSİKÂRE
OLURDU) EDİRNE`DEN VAN`A KADAR TÜM ERMENİ HALKI KIRKSEKİZ SAAT ZARFINDA SÜRGÜNE
ZORLANDI. VE JANDARMALARIN NEZARETİ ALTINDA YOLA ÇIKARILDI. VE SURIYE CÖLLERİNE
SÜRÜLDÜ. SONSUZ KAFİLELER HALİNDE İLERLEMeye ÇALISAN BU ERMENİ SÜRGÜNLERİN ÜZER-
İNE HAPİSHANELERDEN SALIVERİLEN KATIL VE ESKİYALAR GÖNDERİLDİ???

VE ANATOLYANIN SAYISIZ SEHIR VE KASABALARINDA, BU ERMENİ TEHCİRİ, İTTİHAT VE
TERAKKİ PARTİSİNİN AZILI İDARECİLERİNİN TÜRK HALKINI KISKIRMASI İLE KATLIAMA
DÖNÜSTÜRÜLDÜ.

VE 1915-TE GERÇEKLEŞTİRİLEN ERMENİ SOYKIRIMINA ALMANYADAKİ YAHUDİ SOYKIRIM-
İNİN AKSİNE, TÜRK HALKI BÜYÜK EKSERİYETLE KATILDI. UYGULANAN SENARYO SÖYLEYDİ`
ANATOLYA SEHIR VE KASABALARINDA ERMENİ HALKI TEHCİR BAHA NESİYLE YOLA ÇIKARTILIR-
DI. BİR İKİ SAAT SONRA, PUSUDA BEKLEYEN VE ERMENİ HALKININ KOMSULARI OLAN TÜRKLER
TARAFINDAN, ÇOLUK ÇOCUK, YASLI GENÇ, KADIN ERKEK DEMEDEN HEPSİ HUNHÜR CA, KOYUN-
LAR GİBİ BOGAZLANIR VE ÖLDÜRÜLÖRDÜ, SONRA DA CESETLERİN ÜZERİNDE NELERİ VARSA,
ELBİSELERİNE VARINCAYA KADAR SOYULUR VE ÇALINIRDI.

1915 DE İTTİHAT VE TERAKKİ PARTİSİ TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN ERMENİ SOYKIRIM-
İNİN HAKIKİ SENARYOSU BUDUR.

BU VAHSETİ YAPAN TÜRKLER SON ZAMANLARA KADAR BU ERMENİ KATLIAMI "HİKAYELERİ-
Nİ", AVCI MASALLARI GİBİ ÇOCUKLARINA, TORUNLARINA İFTİHARLA BÖBÜRLENEREK ANLATIR-
LARDI.

ÇÜNKÜ, ONLARIN YAPTIKLARI BU KORKUNÇ KATLIAM` CEZASIZ KALMISTI BUGÜNE KADAR.
ONUN İCİN HIÇ CEKİNMEYEN ANLATIRLARDI`, NASIL HERBİRİNİN ELLİ, ALTMIS ERMENİ
GÂVURUNU KESTİGİNİ.

HATTA, ARALARINDA "SAMPİYONLAR" DA VARDI. BU SAMPİYONLARIN HERBİRİ EN AZINDAN
BESYÜZ ERMENİ GÂVURUNUN KELLESİNİ UÇURMUSTU.

BİZ` ÖLÜM DÖŞEĞİNDE, KESTİĞİ ERMENİ YETİMLERİNİN SESLERİYLE BEYİNLERİ ÇATLIYAN
YASLI TÜRKLERİN ÇEKTİĞİ CEHENNEM AZABINA` GÖZLERİMİZLE SAHİT OLDUK.

BU ARADA MİNNETLE ANALIM` BAZI TEMİZ YÜREKLİ TÜRK AİLELERİNİN KENDİ KOMSULARI
ERMENİLERİ SAKLIYARAK ÖLÜMDEN KURTARDIĞINI.

BÖYLE "İNSAN - TÜRKLER" DE VARDI.

FAKAT BİNDE BİR.

VE SİZ, BUGÜN ERMENİ SOYKIRIMINI İNKÂR EDİYORSUNUZ.

VE SONUNA KADAR DA İNKAR EDECEKSİNİZ.

FAKAT... BEKLEYİN. GÖRECEKSİNİZ.

DÜNYANIN CEZASIZ KALMIS, SON ESKİYA DEVLETİNİN ÖMRÜ ÇOK SURMİYECEKTİR. **Ş. Ş.**

Ճ Շ Մ Ա Ր Տ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ը
Ի Մ Ա Ս Տ Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն Ե Ի
Բ Ա Ր Ո Յ Ա Կ Ա Ն Ն Շ Ա Ն Ա Կ Ո Ւ Թ Ե Ա Մ Բ
ՊԵՊՕ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

«ԸՍԵԼ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ, ԵԹԷ ԳԻՏԵՍ, ՈՐ ԱՅԴ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ Է, ՄԱՍԱՄԲ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՊԱՐՏՔ Է: ԱՆԱՋՆՈՒՌՈՒԹԻՒՆ Է՝ ԶԸՍԵԼ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ, ԵՐԲ ՏԵՂԻՆ Է ՋԱՅՆ ԸՍԵԼԸ, ՈՐՈՎՀԵՏԵԻ ՄԱՐԴ ԱՆՈՎ ԿԸ ՍՏՈՐՆԱՆԱՅ ԻՆՔՆ ԻՐ ԵԻ ՈՒՐԻՇՆԵՐՈՒ ԱՌԱՋ»:
Հ Ե Կ Ե Լ

Իմացական աշխարհին համար ճշմարտութիւնը մինչև օրս չէ դադրած որոնումի կիզակէտ ըլլալէ, մտաւոր պեղումի առարկայ դառնալէ: Կեանքի քաղմարմնոյ խորհուրդներուն, տիեզերքի առեղծուածներուն, գոյաբանութեան հարցքերուն, կրօնական հաւատալիքներուն, գիտութեան յայտնագործումներուն և ստեղծուած արժէքներու համակարգի մասին իմաստասիրութիւնն ու իմաստասէրները քանաճեւած են իրենց ճշմարտութիւնները: Բացարձակ ճշմարտութեան մատչելու որոնումները դեռևս յանգած չեն իրենց լրումին... այլապէս՝ իմաստասիրութեան զարգացման հոլովոյթը կանգ կ'առնէր...: Իմաստասիրութիւնը յարատև հոլովոյթի լինելութիւն մըն է, այնքան ատեն որ Տիեզերքը կանգուն է, կեանքը կը գոյատեւէ և Մարդը կը մնայ հիմնական Անծանօքը տիեզերական խորհուրդներուն՝ Ալեքսիս Քարէլի հետեւողութեամբ, որ կ'ըսէ «Մարդը, Այս Անծանօքը»:

Իմաստասիրական գետնի վրայ քաջարձակ ճշմարտութիւնը միշտ ալ խնդրոյ առարկայ եղած է. վիճելի ու առարկելի: Ամէն իմաստասէր ի՛ր ճշմարտութիւնը յայտնաբերած և հաստատած է և փորձած է ընդհանրացնել զայն: Իր ճշմարտութեան հակառակը հաստատող հակա-ճշմարտութիւնը, հակաթէզը, հակաճատութիւնը իմաստասիրութեան քաղմակարծութիւնը կ'ապացուցանէ և կը կանգնէ իմաստասիրական համակարգին այլախոհական կառոյցը: Ու այդ կառոյցը մէկ ճշմարտութեան վրայ չի յենիր: Այս տեսակէտով է, որ իմաստասիրութիւնը խճանկար մըն է մտածումներու, հայեացքներու, ըմբռնումներու, տեսութիւններու, որոնք կը փորձեն մատչիլ ճշմարտութեան, կը քաղի ճշմարտութեան դուռները: Բայց ամէն մտածում ու հայեացք, ամէն ըմբռնում ու տեսութիւն իր գոհողական գիմը ունեցած է, որ պատմութեան ընթացքին շատ յաճախ ինքնասպանութենէ (Սոկրատ) մինչև կառափնարան և խաչելութիւն (-Քրիստոս) ուղղուած են անոնց հեղինակները, աւելի ճիշդ՝ Ռահվիրաները: Ի գին ամէն գոհողութեան, ի գին ճշումի և հալածանքի ճշմարտութիւնը, իր ճշմարտութիւնը ըսելու խիզախութիւնը ճշմարտութեան քարոյականութիւնը կը կազմէ, որ իր այժմէականութեամբ մեր արդի ընկերութիւնը կը յուզէ:

Ճշմարտութեան իմաստասիրական տեսանկիւնէն կ'անցնինք Բարոյականին: Մարդկային հաւաքականութեան մը, կամ ընկերութեան մը փտածութիւնն ու նեխածութիւնը աւերիչ տարողութիւն կը ստանան, երբ մարդիկ «կապուած աչքերով» դիտեն իրենց շրջապատը: Նախընտրեն լո՛ւ՛ն ու չի՛օսի՛լ. ճշմարտութիւնը անարգել...: Անտերսընի հեքիաթին մանուկը, որ քազաւորին ամբողջական մերկութիւնը տեսնելով ճշմարտութիւնը աղաղակողը եղաւ, անհետացած է հրապարակէն...: Մերկութիւնները արուեստականօրէն կը ծածկուին: Սուտերը չեն հերքուիր և պոռոտախօսութիւնը ամէն սահման արհամարհելով իր կառքը առաջ կը քշէ: Անպարկեշտութիւնը, դիմափոխութիւնն ու պատեհապաշտութիւնը իրենց կայսրութիւնը հաստատած են անամօքաբար և այսօրուան ընկերութեան մէջ, - ի քաջակայութեան ճշմարտութեան պահապան շունին, - անոնք են, որ յարգ կը վայելեն: Որքան ճիշդ դիտել կու տար քարոյագէտ Վարդան Ա. Քհնյ. Տիւլկերեան իր գրութեան մէջ. « Կ'ըսեն, թէ ժամանակը հարուստ պատեհութիւններով կը պատկանի պատեհապաշտ սոփեստներուն: Եթէ

«Հ.Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԵԼԻՔ ՉՈՒՆԻ ... (Ծար. էջ 2-էն)

* * *

Այստեղ օգտակար կը նկատենք նշել Լեւոնի իշխանութեան օրերուն, շատ սեղմ շրջանակի մը մէջ իր ըսածները. «Ես՝ դաշնակցականներուն ձեռքէն առի առնեց թողոր «զէնքերը». Առի «Ազատ, անկախ Հայաստանը»: Առի «Մայիս 28ը»: Առի «Եռագոյն դրօշակը»: Ի՞նչ մնաց Դաշնակցութեան ձեռքը. ոչինչ»:

Լեւոն արգիլեց Դաշնակցական Կուսակցութեան գործունէութիւնը Հայաստանի մէջ: Բայց ան, մինչեւ իր «ծուծ»ը, տեսակէտով մը նոյն հատուածին կը պատկանէր, իր ջատագոված Ազատ, Անկախ Հայաստանով, Մայիս 28-ով և Եռագոյն Դրօշակով:

* * *

Լեւոն շատ լաւ գիտէր Հայաստանի ժողովուրդին հոգեբանութիւնը:

Ան գիտէր թէ, ընդհանուր առմամբ, հայ ժողովուրդը շատ կը սիրէ փայլուն խօսքերը, անհրապարծելի երազները: Եւ անոնց կը հաւատայ միամտաբար:

Եւ Լ.Տ.Պ., իբր թէ «հակառակորդ» կողմին «զէնքերով» զինուած, մոլորեցուց Հայաստանի ժողովուրդը և քանդեց բարգաւաճ Ս. Հայաստանը:

Այսօր ինք, այլեւս հանրապետութեան նախագահ չէ: Բայց Հայաստանի պետականութեան, հայ ազգին պատճառած չարիքներուն համար ալ՝ պատժուած չէ:

Այլ ընդհակառակը, ազատ համարձակ կը պտտի: Եւ աջ ու ձախ՝ խրատներ կու տայ:

Իր վերջին մէկ «խրատ-յայտարարութիւնը» իսկապէս գլուխ գործոց մըն է:

Այս ինքնահաւանը, վերջերս Փարիզի «Էքսփրէս» թերթի թղթակիցին հետ երեւանի մէջ գրոյց մը ունեցած և հետեւեալ յայտարարութիւնը կատարած է՝

«ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԱՅԼԵԻՍ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՊԷՏՔ ՈՒՆԻ: ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՆԱԽ ՊԷՏՔ Է ՀԱՇՑՈՒԹԻՒՆ ԿՆՔԷ ԱԶՐՊԷՅՃԱՆԻ ՀԵՏ»:

Ո՛վ աճաբար. դո՛ւն էիր, խաղաղ Սովետական Հայաստանի ու Լ.Ղ.ի մէջ, նախ՝ Ղարաբաղի հարցով, յետոյ՝ «Ազատ Անկախ Հայաստան»ի նման խաբուսիկ լոգունգներով, պատերազմ, ջարդ և թշուառութիւն ստեղծողը:

Ու հիմա ելեր խաղաղութենէ կը ճառես:

Բայց յանցանքը, իրականութեան մէջ, քուկդ չէ:

Դուն, իբր արեւմտեան պետութիւններուն գործակատար՝ քու ստանձնած պարտականութիւնդ պիտի կատարէիր:

Բո՛ւն յանցաւորը՝ Հայ ժողովուրդն է, որ քեզի ու քու նման «արկածախընդիր»ներու ետեւէն գնաց:

Բուն յանցաւորը՝ Հայ ժողովուրդն է, որ իր հայրենիքը քանդողները մինչև հիմա չէ պատժած:

~ ~ ~ ~ ~

դուն ալ կրնաս խղճիդ վրայ տապանաֆար մը դնել ու անկաշկանդ ստել, խաբել, անիրաւել, գրպարտել, ա՛լ երկար սպասելու պէտք չունիս պատուաբեր դիրքերու վրայ ճառագայթելու»: [«Նայիրի» 6 Մարտ 2001]:

Ճշմարտութիւնը տեսնելով իրականութիւնը չդատափետելու համար «փակուած աչք»երը կը ֆաջալերուին և նախընտրութիւնը կը տրուի անոնցմով շրջապատուելու...: Կը մնայ, որ «պատուաբեր դիրքերու վրայ ճառագայթեն»: Ի՛նչ փոյթ, որ այդ արուեստական ճառագայթումը ի վնաս ընկերութեան ըլլայ, նեխածութիւնն ու փտածութիւնը ֆայֆայումի առաջնորդէ...:

Մարդուն արժանաւորութիւնն ու բարոյական անձնաւորութիւնը կը ճառագայթեն այն ատեն, երբ ճշմարտութեան պատուանդանին վրայ սուտի և կեղծիքի ցնցոտիները բօթափած, խրոխտօրէ՛ն կը կանգնին արդարութեան և անիրաւուածին կողմին: Չեն խնայեր խօսքին ու ժականութիւնը, չեն բաճուիր փխրուն մատերու ետին, չեն որդեգրեր հաշուեկաւ կեցուածքներ, այլ՝ կը խիզախեն ի խնդիր ճշմարտութեան յայտնաբերումին, հաստատումին: Ճշմարտութիւնը բարոյական նշանակութեամբ պարպուած է իր պարունակէն, որովհետեւ շահի և հաշիւի նկատումները աւելի գերադաս հանգամանք ստացած են: Մարդը ճշմարտութեան կոնակ կը դարձնէ և կը ստէ՝ երբ իր շահը այդ կը պահանջէ: Իր հաշիւներուն չծառայող ամէնէն նուիրական սկզբունքներն ու գաղափարները կ'ուրանայ՝ ստորնանալու աստիճան: Սուտի և անաբարկեշտութեան փերեզակները, որոնք ստուարացած են այսօրուան ընկերութեան մէջ, կը հեռացնեն ճշմարտութեան բանբերները: Շէյխափրն է, որ իր «Լիր Արֆայ» բատերախաղին մէջ ըսած է.«Ճշմարտութիւնը պահապան շուն մըն է, որուն մտրակելով դուրս կը ֆչեն սենեակէն, մինչդեռ Տիկ. շողո՛րթութիւնը որսկան շան պէս կը շնքուկի կրակի կողմին, որ գարշահոտութիւն արձակէ»:

Այդ գարշահոտութեամբ կը նեխի ընկերային կեանքը, կ'այլասերի բարոյական մթնոլորտը:

Հերոսները միա՛յն պատերազմի դաշտին վրայ չեն յայտնուիր, այլ՝ բարոյականութիւնը պաշտպանելու ճակատներուն վրայ: Հոն ևս ճակատամարտը անհղ է...: Հերոսութիւնը հոն ևս իր դափնեպսակը ունի: Հալածուելով, ծեծուելով ճշմարտութեան բանբերը ըլլալ և մնալ, անգիտակից խուժանին դիմաց, արիւրեան ցուցանիշն է: Խուժանը կ'անցնի, կը մոռցուի բայց ճշմարտութեան ախոյեանը կը պահէ լուսաւոր հետքը: Ճշմարտութիւնը, արդարութիւնը, ուղղամտութիւնը հալածողները, որոնք բարոյագուրկներու և խաբարուածներու մեծամասնութիւնը կրնան կազմել և ժամանակաւորապէս ջուրին երեսը մնալ, դիրք և արու գրաւել, բայց ի վերջոյ վայրաձախուի ճգնաժամը չ'ուշանար...: Ճշմարտութիւնը միշտ և ամէնուրեք կը յայտնուի, կը քացայայտուի իր պայծառութեամբ: Իր ամբողջակա՛ն և անխարդա՛խ դիմագիծով:

Բարոյական հարց է ճշմարտութիւնը խոստովանիլը, ըսելը հո՛ն ուր որ անհրաժեշտ է: Մասնաւորաբար, երբ ան պիտի ծառայէ բաժնու ու դաւադրական ծրագիրներ ֆողագերծելու, հանրային կեանքը շեղումներէ գերծ պահելու, վնասակար ընթացքները կասեցնելու:

Ճշմարտութիւնն ու խղճմտանքը առնչուած են իրարու: Խղճմտանքի տէր անձին հոգին կը խռովի, երբ ճշմարտութեան հետ ֆայլ պահելով չձայնակցի անոր: Խիղճը մեծագոյն ազդարարն է ճշմարտութիւնը արթուն և զգաստ պահելու ներքին ձայններուն հակասութեան և հակամարտութեան մէջ: Մարդ ինքզինքին և ներքին իրար հետ գօտեմարտող ուժերուն դէմ կը պայքարի յաճախ՝ ճշմարտութեան լոյսը իր մէջէն ցուցնելու համար: Լոյսին,՝ ճշմարտութեան արտացոլացումը,՝ մարդը իր ներքին խռովայոյզ վիճակներէն դուրս կը բերէ և խիղճը կը հանդարտեցնէ բէւ, բայց ճշմարտութեան Ռոտիները կը խռովեն համարձակ ճշմարտախօսին կեանքը, հանգիս-

տը: Կը ֆարկոծեն կոնակէն...: Կը ժպրիին արատաւորել անունը: Բայց լոյսը չ'եղծանւիր: Ճշմարտութիւնը ոչ կը կորսուի, ոչ կը բաղուի: Ուշ կամ կանուխ իր յարթահասակ բարձրութեամբ կը վերականգնի...: Ձի' կֆիր: Ձի' նսմանար: Ձի' նուաստանար: Ձի' խոնարհիր:

Ճշմարտ խօսքն ու արդար կեցուածքը՝ իր բիրախին հասած նետին փրկարար դերը կը կատարէ՝ բարոյական արժէքի շրջագիծէն ներս: Բոլոր հոգիով մեծերը, որ հաւատացած են բարոյական ուժի զօրութեան և ազդեցութեան չեն վարանած ճիշդ խօսքը ճիշդ ժամանակին ըսելու առաջնութեան մէջ: Այդ մեծերէն՝ Յովհաննէս Թումանեանը որքա՛ն դիպուկ բանաձեւած է իր մտածումը. «Այնպիսի խօսքեր կան, որ տեղն եկած ժամանակ չասելը ուղղակի յանցանք է, որ կարող է մնալ ծանրացած մարդու սրտի և խղճի վրայ»: Կա՛ն այնպիսիներ, որոնց անունը բարոյագիտութիւնը պատեհապաշտներ պիտակած է, ճշմարտ խօսք մը արտասանելու կոչուած պահուն, դիւանագիտութիւն կը համարեն լուսիւնը կամ... ստարանութիւնը: Դիւանագիտութեան լեզուն չեն երբեք ստարանութիւնը և լարախաղացութիւնը: Անոր այդ շապիկը հագցուցած են անբարոյական և անսկզբունք ֆաղաֆագէտները, որոնք նախանձախընդրօրէն դարպասողն են իրենց փառքը, դիրքը և շահը...: Ճշմարտին դէմ կանգնած արհեստավարժ ստարանները օրէ օր կը բազմանան և կը սպառնան բարոյական շէնքին փլուզումին...: Փլուզուող որքա՛ն լաւ բաներու կողմին, փուլ կու գայ ճշմարտութեան հանրային բարոյականին կառոյցը, որ խարխիսը կը կազմէր ընկերութեան առողջ ընթացքին և կշռոյթին...:

Բարոյական նշանակութեամբ հաճոյակատարութիւնը եւս, որ ֆծնանքին և կեղծիքին մէկ տարրեր երեսն է, ճշմարտութեան դէմքը կ'ապականէ: Հոն ուր ճշմարտութիւնը կը ղողարկուի լուսեամբ, քութեամբ, ստարանութեամբ, լարախաղացութեամբ և հաճոյակատարութեամբ՝ մարդկային բարոյականութիւնը կը նահանջէ: Ճշմարտութիւնը բարոյականութեան հիմքն է, որուն պահպանումը պարտականութիւնն է ամէն սկզբունքի տէր մարդու, մարդկայնականի, հասարակական կոչումի տէր ղեկավարի և եկեղեցականի, առաջնորդողի դեր ստանձնած մտաւորականի: Մտաւորականը պիտի չվարանի ու երկիրդի հանրութեան ճշմարտութիւնները հրապարակելու: Ճշմարտութեամբ զինուած խարագանելու...:

Որքա՛ն մթագնած է մեր կեանքը, որ օր ցերեկով գողութիւն կատարողներու, անպարկեշտ արարքներ գործողներու, հանրային բարոյականը խաթարողներու մասին ճշմարտութեան արի խօսքը, պախարակումը կը խնայուին: Ու այս իսկ պատճառով ճշմարտութիւնը, որ բարձրագահ իշխանութիւնն ու հեղինակութիւնն է կեանքին, խռոված է ընկերութեան մեր այլասերած բարքերէն, բարոյագուրկ դիմափոխութիւններէն...:

Ճշմարտութիւնը իր բարոյականութեամբ չի սիրեր այս բուլամորթութիւնը, չ'ախորժիր անհատականութենէ պարպուածներէ, այն անհատականութիւն չունեցողներէ, որոնք զօրաւորին առջեւ չեն կրնար ճշմարտութիւնը ըսել: Կը յիշեմ կարդացած ըլլալ աղօթք մը հոգեւոր Առաջնորդէ մը, ուր շեշտուած է. «Տէ՛ր օգնէ, որ կարենամ ճշմարտութիւնը ըսել զօրաւորին դիմաց և չտեղ, կարենալ տկարին համարումը շահելու համար»:

Ճշմարտութիւնը բարոյական իրաւունքն է մարդուն: Այդ իրաւունքը պահելն ու պաշտպանելը պարտքն է ամէն իրաւ մարդու, որպէսզի ճշմարտութիւնը իր տեղը չզիջի ուրիշ «իշխանութիւններու», այլ՝ պահէ իր վսեմութիւնն ու գերագահութիւնը:

ՋՐՈՅՑ ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՍ ՆԵՏ

ՃԱՆՉՆԱ՛Լ

- ԿԸ ՆՇԱՆԱԿԷ ՀԱՏՈՒՑԱՆԵ՛Լ

ԺԻՐԱՅՐ ՆԱՅԻՐԻ

«Հայկական Դատ ըսելով պէտք է հասկնալ, նախ և առաջ, ներկայ Հայաստանի պաշտպանութիւնն ու անելի զօրացումը»-կ'ըսէր, պերճախօս բընորոշումով, Վազգէն Ա. Երջանկայիշատակ Կաթողիկոսը:

Մայր Աթոռի երախտաշատ Գահակալին այս խորիմաստ սահմանումը ճիշդ էր, կը մնայ անվիճելի: Ան ըսել կ'ուզէր, որ մերօրեայ Հայաստանը, անկախ իր դրօշի գոյնէն և վարչաձեւէն, կը կազմէ հիմքն ու մեկնակէտը ապագայ միացեալ ու ամբողջական Հայաստանին: Ասոր հիմնաքարին վրայ է, որ պիտի բարձրանայ, իր բնական տարածքը արդէն վերագտած հայկական մեծղի հանրապետութիւնը: Եւ անշուշտ, որքան խորունկ ու ամրանիստ ըլլայ հիմքը, այնքան անելի տոկուն, բարձր ու պերճագեղ տեսք կ'ունենայ իր վրայ կերտուելիք վերնաշէնքը:

Շինարար ու սրբատիպ Վեհ.ին այս իմաստուն խօսքը, իր բովանդակ նշանակութիւնն ու արժեւորումը կը ստանայ մանաւանդ ներկայիս: Թէ ինչպէ՞ս: Բացատրենք, և ջանանք հիմնաւորել մեր գնահատութիւնը:

Մեր բռնագրաւուած հողերը պահանջելու ենք ելած: Սա՛, ըսել է, որ հայրենական «վերնաշէնք»ը կառուցելու մասին կը խորհինք: Բայց տեսէ՛ք՝ յարգարժան ընթերցողներ. այն խարխալը զոր անվթար պահել ու պնդացնել կը թելադրէր մեզի մեր հեռատես Հովուապետը, այն շուրջ 30,000 քառ. ըմբ.ը որ մեր Մայր, հիմնաքար պետութիւնն է այսօր, Գ. հանրապետութիւնը, սկսած է ցնցուիլ, կարծես երկրաշարժէ (Աստուած չընէ՛) բռնուած ըլլար, կ'երերայ ու կը կքի: Արցախն ալ իր հետ քաշելով:

Երբ մեր ներկայիս ունեցածն անգամ կը դժուարանանք պահելու, անոր հիմնարար սիւներուն վտանգ կը սպառնայ, ալ ինչպէ՛ս կրնանք, տկար պատուանդանի վրայ բազմայարկ շէնք կառուցել: Ուրիշ խօսքով՝ մտածել մեզմէ խլուած հայրենի տարածքներու ազատագրութեան մասին: Երբ Հայաստանն ու Արցախը իրենց իսկ բնիկ ժողովուրդէն կը պարպուին, որո՞նք պիտի ըլլան վերադարձուելիք հողերուն վաղուան բնակիչները...:

Հայրենադարձութիւնը կազմած է ու կը մնայ մեր պահանջատիրութիւնը հիմնաւորող գլխաւոր ազդակը: Մեր բնական իրաւունքն էր, որպէս հայրենագրկուած ու ջարդուած ժողովուրդի մը վտարանդի բեկորներ, վերադառնալ մեր բնօրրանը և հոն վերստեղծել ազգային համախումբ գոյութիւն: Մեր դէմ գործուած անիրաւութեան սրբագրութեամբ լո՛կ, կրնար իրականութիւն դառնալ հայուն տուն-դարձը: «Մեզի տուէք մեր հողերը: Չե՛նք կրնար և ուզեր անելի երկար ապրիլ, որպէս տարագիր ու անհայրենիք խլեակ: Մեր երկիրը կ'ուզենք վերադառնալ»-գոչեցինք մեր թշնամիներուն և կեղծ բարեկամներուն երեսին: Եւ յուսացինք, որ մեր արդար ու անժխտելի ակնկալութեան դէմ, առարկող կամ ժխտող պիտի չգտնուի: Երդուեալ ոճրապարտէն բացի անշուշտ:

Բ. Աշխարհամարտի ամարտի օրերուն, Մայր Աթոռի Գահակալ Գեորգ Զ., ունեցաւ հանդիպում Սթալինի հետ և իր «հայրենաշունչ» յայտարարութիւններով պահանջեց, որ բռնագրաւեալ Արեւմտահայաստանը կցուի Հայկ. Հանրապետութեան: Ասկէ բացի, Վեհ.ք իր դիմումին կցեց խնդրանք, որ թոյլատրուի սփիւտահայերու հայրենադարձութիւնը և անոնց վերաբնակեցումը իրենց նախնիներու հողերուն վրայ:

Նմանապէս, նոյն շրջանին, հայրենադարձութեամբ հիմնաւորեց իր պահանջը, Խ. Հայաստանի ղեկավար Գրիգոր Յարութիւնեան 1945-ին, յայտարարելով. «Թուրքիոյ կողմէ բռնագրաւուած հայկական հողերը Ս. Հայաստանին պէտք է վերադարձուին...»: Սփիւտի մէջ կ'ապրին շուրջ մէկ միլիոն գաղթական հայեր: Ասոնք կ'ուզեն Մայր հայրենիք վերադառնալ: Ժամանակակից հայկ. հանրապետութիւնը հազիւ 450 հազար հոգի կրնայ ընդունիլ: Յաւելեալ հողատարածքի պէտքն կը զգացուի: Ուստի...

Եւ դեռ՝ 1961-ի Մայիսի սկիզբը, այս տողերը գրողը կը գտնուէր Երեւան, բարեյիշատակ Յարութիւն Կուժունիի գլխաւորութեամբ և Բենիամին Ժամկոչեանի հետ: Խ. Հայաստանի 40-ամեակին առթիւ Հայաստան այցելող Ն. Խրուշչովի հետ ունեցանք հանդիպում: Յանուն Սփիւտքահայութեան ներկայացուցիցնք պահանջ Խ. Միութեան Պետին շեշտելով. «Սփիւտի տարագիր հայութեան ցիրուցան քեկորներուն համար իտեալ կը մնայ հայ ժողովուրդի վերամիաւորումը իր վերամիաւորուած հողերուն վրայ... Մէկ միլիոն հայեր կ'ուզեն իրենց պապեանական հողերուն վերադառնալ... պէտք է ազատագրել հայկական գրաւեալ տարածքները և յանձնել զանոնք իրենց տիրոջ՝ հայութեան: Հայ-Սփիւտը կ'այլասերի ու կը կորսուի օտարութեան մէջ:...Երկու տասնամեակ ետք, սփիւտահայութեան մեռելները ողջերէն շատ աւելի պիտի ըլլան»: Մեր պատուիրակութիւնը գրաւեալ Արեւմտահայաստանով չսահմանափակեց իր պահանջը: Յաւելեալ՝ խնդրեցինք պահանջելու պէս, որ «Նախիջեւանն ու Ղարաբաղը դրուին Ս. Հայաստանի ատմիցիստրացիա-յի [տնօրինութեան] ներքեւ»:

Ահա, թէ ինչպէս, սիրելի զրուցակից-ընթերցողս, մօտիկ անցեալին մեր պահանջատիրութիւնը հիմնաւորեցինք հայրենադարձուելու բուռն տենչով: Համազգային վերամիաւորումը տեսլական ընդունած: Կ'ըսէինք, որ մեր ունեցած հողը չի կրնար երկիր վերադառնալ ուզող բոլոր հայերը ընդունիլ: Մեր հայրենիքին տարածքին փոքրութիւնը կը պատճառաբանէինք: Իսկ այսօր...

Ինչո՞վ կրնանք արդարացնել մեր ակնկալութիւնը և դրած պահանջին հիմք տալ, երբ Հայաստանն ու Արցախը կը հայաթափուին հայուն ազատ կամքով, երկրին հայ իշխանաւորներուն բարեհաճ թոյլտուութեամբ... Երեւանի մէջ, ամբողջ թաղամասեր կան ամայացած: Արտագաղթել ուզող մը պատրաստ է իր բնակարանը փոխարինելու Լ. Անճելըս երթի օդանաւի տոմսի մը հետ... Որբացող Հայաստանը իր ապերախտ զաւակներուն կարօտէն կը խանձի:

Ինչպէ՞ս կրնանք իրաւատէր ու բողոքարկու ներկայանալ, երբ «Ամենայն Հայոց Մայր հայրենիք»-ին նախագահը բարձրագոյց կ'ըսէ, որ Հայաստան հողային պահանջ չունի: Հ.Հ.ի սահմանները ճշդուած են պետութեան Սահմանադրութեամբ: Սահմաններու անձեռնմխելիութեան ՄԱԿ-ի սկզբունքը չ'ուզեր դրժել: Կարծես, թէ մենք ելեր ուրիշին հողը կ'ուզենք սեփականացնել, և ոչ թէ մեզմէ գողցուածին տէր կենալ:

Ինչպէ՞ս կարելի է դեռ պահանջատէր ըլլալ, կամ ի՞նչ օգուտ կրնայ գալ մեզի անկէ, երբ մե՛նք ենք խորհուրդ տուողը Յեղասպանին, որ շրթնային, ձեւական զոջումով մը ընդունի իր ոճիրը: Լսցնել կու տանք իրեն, որ իր «վեհանձնութիւն»ը մենք պիտի գիտնանք վարձատրել: Իր խոստովանութեան պիտի չհետեւի մեր կողմէ ներկայացուելիք հատուցման (Ծար.՝ էջ 12)

**«ՄԵՐ ԱՆՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՊԱՏՃԱՌԸ ԱՅՆ Է, ՈՐ ՂԵԿԻՆ
ԳԼՈՒԽԸ ԿԸ ՆՍՏԵՑՆԵՆՔ ՄԵՐ ԷՆ ԱՄՏԱԳԻՆ, ԷՆ
ԱՅԼԱՍԵՐԱԾ, ԷՆ ԱՆՊԷՏ ԾՆՈՒՆԴՆԵՐԸ:
ՍԱԿԱՅՆ ՍՏՈ՛ՅԳ Կ'ԸՍԵՄ ՁԵՋԻ, ՎՏԱՆԳԸ ՄԵԾ Է,
ՇԱ՛Տ ՄԵԾ, ԱԻԵԼԻ ՄԵԾ ՔԱՆ ԿՐՆԱՆՔ ԵՆԹԱԴՐԵԼ»**

*20ն՝ 24 Ապրիլ 1915-ի
անմեղ նաՀատակներուն*

*ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]*

Մեր բոլոր դժբախտութիւններուն և նոյնիսկ Հայաստանի այսօրուան քա-
ռային վիճակին նախատեսութիւնը և անհաւատալիօրէն ճշգրիտ ախտաճա-
նաչումը եղող վերի այս տողերն գրողը մենք չենք, ոչ ալ մեր շրջանը ապրած
ուրիշ գրող մը:

Իննսուն տարիներ առաջ յայտնուած այս գաղափարներուն հեղինակը՝ «24
Ապրիլ 1915»-ին նահատակուած բանաստեղծ-գրագէտ մըն է:

Այս նահատակ բանաստեղծը, դեռ 1911-ին զգուշացուցած էր հայ մտաւորա-
կանութեան ըսելով՝

«Հեռո՛ւ մենէ ախտագին մտաւորականներ: Դուք ցեղին ուզեղն էք: Բայց երբ այդ ուզեղը ուրիշ
կերպ չի կրնար խորհիլ քան յուսահատեցնելով մեր կենսունակութիւնը, մենք պիտի փրցնենք ու նետենք
այդ ուզեղը»:

Բայց բանաստեղծ-գրողին մարգարէական այս խօսքերը, Պոլսոյ հայկական
սուտ դրախտին մէջ օրօրուող հայ մտաւորականութեան կողմէ բնաւ նկատի
չառնուեցան:

Եւ անխուսափելի պատահեցաւ: Եւ բանաստեղծ-գրողին նախատեսած
«մեծ վտանգը», 24 Ապրիլ 1915-ին դժբախտաբար իրականացաւ:

Եւ հայ մտաւորականութեան Պոլսոյ սուտ դրախտը, 24 Ապրիլ 1915-ին, Չան-
ղըրըի և Այաշի մէջ իսկական դժոխքի վերածուեցաւ:

Պոլսոյ մէջ, Տօն Զիշոթներու նման մութին մէջ սուր շարժող և յոխորտացող
«մեծ բանաստեղծները», Չանղըրըի և Այաշի մէջ «գառնուկ»ի, աւելի ճիշդ՝
«մուկ»ի վերածուած էին՝ վախերնէն:

Այդ յոխորտացող մեծ բանաստեղծներէն մէկը՝ Այաշէն Պոլիս գրած մէկ
բացիկին մէջ կ'ըսէր, թէ՛ «Ինք բնաւ քաղաքականութեամբ չէ գրադած»:

Ուրիշ «մեծ» բանաստեղծ-Տօնքիշոթ մը, Չանղըրըի մէջ, թրջական գրա-
կանութեան մասին բանախօսութիւններ կու տար իր ընկերներուն:

Այդ օրերուն Չանղըրըի Թուրք պատասխանատուները, հայ քսորեալ մտա-
ւորականութեան մէջ գրոյցներ տարածեցին, թէ՛ «Եթէ իսլամութիւնը ընդունին՝
պիտի փրկուին մահէն»:

Մեր այս գրութեան վերտառութեան հեղինակը եղող բանաստեղծ-գրողը,
Չանղըրըի մէջ օրերով աշխատեցաւ, հոգիով տկարացած իր մտաւորական ըն-
կերները համոզելու համար, որ պիտի չտարուին թրջական խոստումներէն և
իսլամութիւնը պիտի չընդունին:

Եւ ամէն մէկուն Աւետարանի վրայ երդում ընել տուաւ, թէ պիտի չընեն իրենց
Սուրբ հաւատըը:

Բայց, ճակատագրի ի՛նչ դիպում, որ իր մտաւորական ընկերները իսլամու-
թիւնը չընդունելու համար համոզել աշխատող բանաստեղծը, այս անգամ ինք
ենթարկուեցաւ իսկական փորձութեան...:

Աս բանաստեղծը, նոյն ստեղծութեան էր: Եւ Չանղըրըի մէջ այս օրերուն

Այս բանաստեղծը, նույն ատեն բժիշկ էր: Եւ Չանդըրըի մէջ այդ օրերուն Թուրք երեւելիի մը աղջիկը դարմանած և մահէ ազատած էր:

Եւ Թուրք աղջիկը սիրահարած էր հայ բժիշկին:

Աղջկան հայրը բժիշկին առաջարկեց, որ իսլամութիւնը ընդունի և ամուսնանայ իր աղջկան հետ: Միայն այս պարագային ինքը կրնար փրկել բժիշկին կեանքը: Սակայն բանաստեղծ-բժիշկը մերժեց թուրքին փրկութեան առաջարկը: Եւ 26 Օգոստոս 1915-ին, Չանդըրէն Այաշ փոխադրուած օրը, Գալէնիկ գիւղաքաղաքին մօտերը, նահատակուեցաւ Թուրք Իթթիհատ կուսակցութեան Չանդըրըի պատասխանատու Ճեմալ Օղուզի կարգադրութեամբ:

Բանաստեղծ բժիշկը սպաննող Թուրք դահիճներուն մէջն էր նաեւ, իր դարմանած աղջկան հայրը:

* * *

Բանաստեղծ-բժիշկին այս նահատակութեան պատմութիւնը 1918-ին, զինադադարէն յետոյ, Պոլսոյ ժողովուրդին մէջ իբր «դիւցազներգութիւն» տարածուեցաւ:

1919-ին Պոլսոյ մէջ, իբր հերոս նահատակ, մասնաւորապէս իրեն համար սգահանդէսներ կատարուեցան:

Այն տարիներուն իր մասին եղած փառաբանական արտայայտութիւններէն մեզ ամենէն շատ տպաւորողը, «Ամենուն Տարեցոյցը»ի հեղինակ Թէոդիկի ըսածներն են.

«Արէնա իմաստութեան շիրք դրած է անոր ուղեղին մէջ, Եսկիլապ՝ բժշկական խորհուրդը. Հերմէս այ՛ կայծը պերճախօսութեան»:

Բայց, ամենէն կարելորը՝ թուրքերուն այս բժիշկ-բանաստեղծին մասին ըսածներն են: 1919-ին հրատարակուած Johannes Lepsius-ի գերմանական արխիւներուն մէջ, հայերու վերաբերեալ վաւերագրերու գիրքին 163-րդ էջին մէջ, Թուրք իշխանութիւնները անոր մասին սապէս արտայայտուած են.

«Ան կը նկատուի, իբրեւ մէկը այն հայ մտաւորականներէն, որուն զանգը-լածներուն վրայ ունեցած ազդեցութենէն կը վախցուի»:

* * *

Բայց 1919-էն յետոյ, անցնող տարիներու ընթացքին շատ բան փոխուեցաւ: Եւ ուղեղները փրցուելիք առաջնորդներու «շնորհիւ», նոյնիսկ 1915-ի հայկական Եղեռնը մեծ չափով մոռցուեցաւ:

Եւ մոռացութեան ճամբուն մէջ մտան նաեւ հայ նահատակները:

Եւ չենք գիտեր, թէ ի՞նչ պատճառաւ, գիտակցաբար մոռացութեան ենթարկուեցաւ հերոս-նահատակ բժիշկ բանաստեղծը:

Եւ միայն շատ սեղմ շրջանակի մէջ կը յիշատակուէր անոր անունը:

Եւ 1945-թ.ներուն, պատմութեան մէջ նմանը չեղող, ոճիրի համազօր արարք մը կատարուեցաւ:

Թուրքերուն կողմէ անոր նահատակուելէն 30 տարիներ յետոյ, ան կրկին նահատակուեցաւ: Այս անգամ հայերուն կողմէ: 1915-ին Թուրքերը, անոր միայն մարմինը սպաննած էին: Իսկ 1945-թ.ներուն Հայաստանի մէջ, անոր հոգին ալ սպաննեցին, նահատակին անունը ուրիշ բանաստեղծի մը տալով:

Այս, երկու անգամ՝ նախ թուրքերուն ու ապա հայերուն կողմէ նահատակուող բժիշկ-բանաստեղծին, իր հայ անունն ու հաւատքը չփոխելու համար մեռնիլը նախընտրող հերոսին անունը Ռուբէն Սեւակ էր:

(Ծարժ՝ Լջ 3)

«ՄԵՐ ԱՆՅԱԶՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՆ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ... (Ժար. էջ 2-էն)

★ ★ ★

Ռուբէն Զարեան անունով հայրենի գրականագէտ մը 1945-թ.ներուն, Աւետիք Իսահակեանին Ռուբէն Սեւակի ողբերգական կեանքին պատմութեան մասին իրեն ըսածներուն ազդեցութեան տակ, հետեւեալ առաւօտ իրեն ներկայացող երիտասարդ Պարոյր Ղազարեանին՝ «Սեւակ» գրչանունը կու տայ:

Ռ. Զարեանին միամտօրէն, բայց տգիտօրէն կատարած այս «սրբապղծութեան» հետեւանքները, Ռուբէն Սեւակի յիշատակին համար «մահացու» եղած են:

Հայ գրականութեան ծանօթ եղողները, շատ լաւ գիտեն, թէ այս անուններու նմանութիւնը ի՛նչ աստիճան ցաւալի սխալներու և շփոթութիւններու պատճառ եղած է. և կը շարունակէ ըլլալ:

Ռ. Զարեան 1982-ին, իր մեզի գրած պատասխան նամակին մէջ, այս մասին սապէս կ'ըսէր.

«Պարոյրին իր սրտով չի եղել, մի ուրիշ ազգանունով հանդէս գալը, բայց շատ երիտասարդ լինելով, չի համարձակուել հակադրուիլ, և համակերպուել է»:

Այս մասին պիտի ներկայացնենք ուրիշ գրութիւն մը, որուն մէջ նոյնինքն՝ Պարոյր «Սեւակ» բոլորովին տարբեր ձեւով արտայայտուած է:

Այս գրութեան հեղինակը՝ Լ.Յ.Դ.ի ծանօթ ղեկավարներէն, բայց ջերմ հայրենասէր Կարօ Մեհեանն է:

Այստեղ կու տանք Աթենքի «Ազատ Օր» օրաթերթին մէջ, 15 Մարտ 1978-ին հրատարակուած Կարօ Մեհեանին «Գրչանուն» վերտառութեամբ յօդուածէն հատուած մը...-

«Ունինք նաեւ ծածկանուն քառը, որ քարգմանութիւնն է, յունարէն «պստոսոնիմ» քառին, «պստոս»: Խարոզ, կեղծ, «օնումա» անուն:

Անշուշտ մեր «գրչանունը» ոչ միայն աւելի արտայայտիչ է, այլև... պարկեշտ: Ոչ կեղծել և ոչ ալ ծածկուիլ:

Գրչանունը կամաւոր հրաժարումն է, գրական մարզէն ներս ընտանեկան անունէն կամ մականունէն, անձնական նախասիրութեամբ մը մէկ կամ մէկէ աւելի քառերու, որոնք կրնան գոյական կամ ածական ըլլալ:

Ան յատուկ է և յատուկ պէտք է մնայ միայն անոր, որ սեփականացուցած է զայն՝ իբրև իր գրչանունը:

Այս յատուկ և անվիճելի մեկնաբանութեամբ ալ գրչանունը, կը խորհիմ, ժառանգական չէ, ինչպէս է ընտանեկան անունը կամ մականունը:

Մեր մէջ, մանաւանդ վերջերս, այս օրինականութենէն շեղումներ եղած են:

Ռուբէն Սեւակ, ընտանեկան անունով Զիլինկիրեան, իր սկզբնական շրջանէն իսկ, մեր գրական անդաստանէն ներս մուտք գործած է ա՛յդ գրչանունով: Իր ընտանեկան անունը կը յիշուի միայն կենսագրականներուն մէջ: Նոյնն է պարագան քոլոր գրագէտներուն, որոնք գրչանուն մը ունին:

Այսուհանդերձ Հայաստանի մէջ «Սեւակ» գրչանունը իրացնողներ եղան... Գուրգէն Սեւակէն ետք, Պարոյր Սեւակ: Գրչանունները անձնամիջի և անվիճելի սեփականութիւններ են, որոնք ո՛չ կ'իրացուին և ո՛չ ալ կը ժառանգուին: Երբ Պարոյր Սեւակ Փարիզ այցելեց, մեր խօսակցութեան ընթացքին մեզմէն ձեռով յիշեցուցի այդ պարագան: «ԵՍ ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԸ ԿԸ ԳՆԱՀԱՏԵՄ ԻԲՐԵԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂՄ ԵՒ ԻԲՐԵԻ ԱՐՉԱԿԱԳԻՐ, ԻՍԿ ԻՐ ԳՐՉԱՆՈՒՆԸ ՇԱՏ ՀԱՃԵԼԻ ԹՈՒԱՄ Է ԻՆՄԻ» ըսաւ:

իր բացատրությունը ո՛չ համոզիչ էր և ո՛չ այ արդարանալի: Ենթադրենք, թե մենք ունենանք գրագետ կամ բանաստեղծ Սիամանթոններ, Վարուժաններ, Սիպիլներ, Համաստեղներ, Ինտրաներ, Օշականներ, Նարդունիներ, Նամբեր միայն անճանաչուններու տարրերություններով...

Գրչանուն մը զինք ընտրող գրագետինը կամ բանաստեղծինն է՝ նոյնացած անոր հետ:

Որակում մը, որով կը բնորոշուի գրողը, -իր գրականությունը- և ոչ թե իր անունը:

Գրչանունը գրագետին կամ բանաստեղծին «պատմունքանը» կամ «շուքառն» է, որով հանդերձեալ է «պատարագելու» գրական տաճարէն ներս:

Կամ «գարդարեալ ի զգեստ անկողոպտելի» «ի տեղաջն փառաբանութեան»: ԿԱՐՕ ՄԵԼԵԱՆ

* * *

ԱՅՍՔԱՆ ՍՐԲԱՊՂԾՈՒԹԻՒՆԸ ԱՅԼԵՒՍ ԱՆՀԱՆ ԴՈՒՐԺԵԼԻ Է

Մենք, մինչեւ հիմա, խուսափած էինք՝ Ռուբէն Սեւակին 1907-էն ի վեր սեփականութիւնը եղող «Սեւակ» անունը տասնամեակներ տեւողութեամբ շահագործող «Պարոյր Ղազարեան»-ին և անոր պարագաներուն դէմ միջազգային կազմակերպութիւններու ճամբով դատ բանալէ:

Մեր հայկական «անիմաստ» խղճմտութիւնը՝ արգելք եղած էր Հայաստանի կազմակերպութիւններուն դէմ այս քայլին դիմելու:

Բայց, 12 Մարտ 2001-թ.ին, Փարիզի «Կամք» օրաթերթին մէջ հրատարակուած «Արմէնփրէս»-ի լուրը կարդալէ ետք, որոշեցինք, Ռուբէն Սեւակի դէմ շարունակուող այս սրբապղծութեան արգելք ըլլալու համար, մեր բոլոր կարելիութիւններով, միջազգային դատարաններու դիմել:

Պարոյր Ղազարեանին մահուան 30-րդ տարեդարձը նշելու ծրագիրը տուող «Արմէնփրէս»-ին լուր-յայտարարութեան մէջ, Պարոյր Ղազարեանին անունը նշուած է վեց անգամ, առանց Պարոյր ըսելու, այսինքն՝ միայն «Սեւակ»:

* * *

Պարոյր Ղազարեանի մասին «Արմէնփրէս»-ի գծով տարածուած այս լուրին հեղինակը՝ անոր 30-ամեակի ծրագիրը պատրաստող Հայաստանի Գրողներու Միութիւնն է: Այսինքն՝ այս Միութիւնն է, Ռուբէն Սեւակի դէմ կատարուած սրբապղծութեան աղբիւրը:

Ռուբէն Սեւակ որքա՞ն իրաւունք ունէր, անգիտակից և «հայկականութեան ոգի» չունեցող մտաւորականներուն համար երբ կ'ըսէր. «Մենք պիտի փրցնենք ու նետենք այս ախտագին մտաւորականներուն ուղեղները»:

Մեր խօսքը անարժան «մտաւորական»ներուն ուղղելով կ'ըսենք. - Դուք, այսօրուան Հայաստանի «հայկական ոգի» է զուրկ մտաւորականներ՝ Ռուբէն Սեւակին ըսածին պէս՝ դուք էիք ցեղին ուղեղը: Դուք կը դասուիք Հայաստանի այսօրուան քառսային վիճակին առաջնակարգ պատասխանատուներէն:

Դուք էիք Լեւոն ըսուած Արեւմուտքի կամակատարին ետեւէն հլու հնազանդ,

ՄԵՄ ԾՈՒՔՈՎ ՊԻՏԻ ՆԾՈՒԻ ՍԵՒԱԿԻ

... Պիտի հրատարակուի նաև

Սեւակի առաջին ընտիր երկերու ժողովածուն, ուր տեղ պիտի գտնեն սոսոր տարբեր գիրքերէն ընտրուած բանաստեղծական գոհարները:

Սեւակսփյուռութեան ասպարէզէն ներս, շուտով հրատարակութեան պիտի յանձնուի գրականագէտ Դաւիթ Գաւսյուրեանի մենագրութիւնը:

«Ձայնածիր» ծրագրով կը պատրաստուի նաև խոստացած սկաւառակ մը, ուր զետեղուած է Սեւակի նշանաւոր ելոյթը Հայաստանի Դրողներու Համալուծարին, Ինչպէս նաև բունաստեղծին այլ առիթներով արտասանած խօսքերը:

Սեւակի յիշատակին նուիրուած ձեռնարկները պիտի եղրափակուին 17 Յունիսին, բանաստեղծի ծննդալսար Սեւակաւանի (նախկին Չանախլի) մէջ, անոր շիրիմին մօտ տեղի ունենալիք Հաւտրով մը:

24 NISAN 1915

**TÜRK ESKIYA DEVLETİNİN ERMENİ MİLLETİNE KARŞI
SOYKIRIMINI BASLATTIĞI TARİHTİR**

TÜRK ESKIYA DEVLETİ ERMENİ MİLLETİNİ ORTADAN KALDIRMAK İÇİN, VERDİĞİ
İDAM KARARINI 24 NISAN 1915 TARİHİNDE İNFAZ ETMİYE BASLADI.

SİZ, VAHSİ TÜRKLER KELLE UÇURTMAKTA DÜNYA SAMPIYONUSUNUZ DUR.

BİLİRSİNİZ Kİ KELLESİ OLMİYAN VUCUT YÜZDE YÜZ OLÜDÜR.

BİR MİLLETİN BASI KİMDİR ?

AYDINLAR, YAZARLAR, ENTELEKTÜELLER.

O HALDE, ERMENİ MİLLETİNİ ORTADAN KALDIRMAK İÇİN İLK İS OLARAK ONLARIN
AYDINLARINI, YAZARLARINI ÖLDÜRMEK LAZIMDI, Kİ ERMENİ MİLLETİ BASSIZ KALSIN.

24 NISAN 1915 GECESİ İSTANBULDA BULUNAN BÜTÜN ERMENİ İLERİ GELENLERİNİ
AYDINLARINI, YAZARLARINI TOPLADINIZ VE HEPSİNİ ÇANKIRIYA VE AYASA SÜRDÜNÜZ.

VE ORADA HEPSİNİ YAVAS YAVAS ÖLDÜRDÜNÜZ.

İSTE BOYLE BASLADI, 24 NISAN 1915 TE ERMENİ MİLLETİNİN SOYKIRIMI.

ONDAN SONRASI KOLAY OLDU BASSIZ KALAN ERMENİ MİLLETİNİ TEMİZLEMELİK.

TRAKYADAN, ANATOLYADAN, EDİRNE DEN VANA KADAR BÜTÜN ŞEHİRLERDE, KA-
SABALARDA, KOYLERDE BULUNAN BÜTÜN ERMENİLERİ, YAŞLI GENC, ÇOLUK ÇOCUK
HEPSİNİ TOPLADINIZ VE JANDARMALARIN NEZARETİ ALTINDA KOYUN SÜRÜLERİ GİBİ
AÇ, SUSUZ SÜRDÜNÜZ.

VE DAHİLİYE VEKİLİ TALAT PASA'NIN EMRİYLE ÇOLUK, ÇOCUK DEMEDEN HEPSİNİ
BOGAZLIYARAK ÖLDÜRDÜNÜZ.

24 NISAN 1915 TE BASLATTIĞINIZ ERMENİ MİLLETİNİN SOYKIRIMINDA TATBIK ETTİĞİ-
NİZ KORKUNÇ ZULMÜ, TARİHİN HIÇ BİR DEVRİNDE HIÇ BİR DEVLET YAPAMAMISTIR.

NE CENGİZ HAN'IN NE DE TİMÜLENK'İN "VAHSETİ" SİZİN 1915 TEKİ ERMENİ SOYKIRI-
MINDAKİ VAHSETİNİZE ERİSEMEZ.

BU BAKIMDAN, SİZ "DÜNYANIN EN KORKUNÇ CELLATLAR DEVLETİ" LAKABINI İFTİ-
HARLA TASIYABİLİRSİNİZ.

FAKAT BÜTÜN ERMENİLER İÇİN EN ACI OLANI GERÇEKLEŞTİRDİĞİNİZ BU KORKUNÇ
ERMENİ SOYKIRIMINA KARŞI, SİZİN BUGÜNE KADAR CEZASIZ KALMANIZDIR.

VE SİZ CEZASIZ KALDIĞINIZ MÜDDETÇE DÜNYADA ADALETTEN SOZ ETMEK
MÜMKÜN DEĞİLDİR. ssss

GERİYE KALIR, YALNIZ "İLAHİ ADALET". ALLAHIN ADALETİ.

EGER ALLAH MEVCUTSA İNANIN Kİ SİZİN GİBİ İNSANLIĞIN YUZ KARASI BİR DEVLET
"TÜRK DEVLETİ" MUHAKKAK LAYIK OLDUĞU CEZAYI GORECEKTİR. **8. 2.**

ԵՐԿՈՒ ՎԵՀԱՓԱՌ ԼԱՅՐԱՊԵՏՆԵՐԸ ՏԷՐ ԶՕՐԻ ՄԷՋ

Հայաստանի մէջ ֆրիստոճեմբան պետական կրօն հռչակման 1700-ամեակին առիթով, ընդառաջելով Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի հրաւերին, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը 23 Ապրիլին պիտի ժամանէ Հալէպ: Ապա, երկու Վեհափառ Հայրապետները միասնաբար ուխտի պիտի երթան դէպի Տէր Զօր, Ապրիլ 24-ին:

Այս առիթով Բերիայ Թեմի Առաջնորդ Սրբազանին ու Ազգ. Իշխանութեան կողմէ պատրաստուած է հետեւեալ ծրագիրը--

Երկուշաբթի, 23 Ապրիլ

Առաւօտ

Յետ միջօրէին

Ժամանում Հալէպ

մեկնում Տէր Զօր

Երեքշաբթի, 24 Ապրիլ

Առաւօտ

Երեկոյեան

Իրիկունը

մեկնում Մարկատէ

Պատարագ Տէր Զօրի մէջ

Վերադարձ Հալէպ

Մեծ Եղեռնին նուիրուած հանդիսութիւն

Հալէպի մէջ

Չորեքշաբթի, 25 Ապրիլ

Առաւօտ

Ժամը 10-էն սկսեալ

Կէսօրէ ետք

Երեկոյեան

Վեհափառ Հայրապետները իրենց պատգամը պիտի ուղղեն Հալէպի երեք երկրորդական վարժարաններու ուսանողութեան, Քարէն Եփփէ Ճեմարանի շրջափակին մէջ

Առաջնորդարանի դահլիճին մէջ Վեհափառ Հայրապետները կ'ընդունին Հալէպի հոգեւոր պետերը, Դիւանագիտական ու պետական ներկայացուցիչները

Մեկնում Ս. Սիմէոն վանք

Մեկնում Վեհափառ Հայրապետներուն

Կոչ կ'ուղղենք մեր ժողովուրդի զաւակներուն, Վեհափառ Հայրապետներուն հետ միասին մասնակից դառնալու այս սրբազան ուխտագնացութեան մեր քիւրաւոր նահատակներուն ոգեղէն ներկայութեամբ վերանորոգելու մեր ֆրիստոճեմբան հաւատքը, ազգային ինքնութիւնը ու համազգային պայքարը՝ ի խնդիր մեր ժողովուրդի արդար իրաւունքներու հատուցման:

ԴԻԻԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻ

ոչխարներու պէս քալողները: Նաև դուք էիք, անոր հրամանով բարգաւաճ Սովետական Հայաստանը փլցնողները: Դուք, հայկականութեան տեսակէտով այնքա՛ն անգիտակից էիք, որ Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Գաղտնի Բանակը ներսէն քանդող ամերիկացի Մոնթէ Մելքոնեանը Հայաստանի մէջ հերոսի վերածեցիք:

Եւ մինչև հիմա ալ, այս դրուժանին Երեւանի մէջ կանգնեցուած արձանին առջեւէն երկրպագելով կ'անցնիք:

Եւ դուք էք՝ Լ. Տ. Պ.ի հրաժարումէն ետք, զինք պաշտպանողը և անոր թիկունք կանգնողը:

Եւ մանաւանդ՝ դուք էք, 27 Հոկտեմբեր 1999-ի ողբերգութեան պատասխանատու, Հայաստանի ներկայ իշխանաւորները եղող Ղարաբաղի ծանօթ ատապետներուն դէմ լողողներն և անոնց առջև գլուխ ծռողները:

Պատմութիւնը երբեք պիտի չներէ ձեզի՝ «Ախտագի՛ն մտաւորականներ»:

«ՄԵՌՆՈՂԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ՝ ՄԵՐՅՆՈՂԷՆ ՀԱՐՅՆԵԼԸ,
ԵՂԵՐԱԿԱՆ ԱՆՄՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆ Է»

ԼՈՋԱՆ, 10. ՕԳՈՍՏ. 1910- ՌՈՒԲԵՆ ՍԵՒԱԿ

«ՇԻՄՈՆ ՓԵՐԷՋ Կ՛ՈՒՐԱՆԱՅ ՀԱՅՈՑ
ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

10 Ապրիլ 2001 թուականին, հրեաներուն առաջնակարգ եղբայրակից-դաշնակիցը և գինակիցը եղող թուրքերուն մայրաքաղաք Անգարայի մէջ, Իսրայէլի նորընտիր Ա. Գ. նախարար Շիմոն Փերէզ, որ շատ մը մեծապատիւ հայերու կողմէ սոցիալիստ և մարդասէր կը կարծուէր՝ հետեւեալ յայտարարութիւնը կատարած է՝ «Մեզի համար մերժելի է Ողջակիզումին [Holocauste] և ցեղասպանութեան հայկական պնդումներուն միջեւ նմանութիւն ստեղծելու ամէն միտում: Հայերուն ապրածը ողբերգութիւն մըն էր: Բայց երբեք ցեղասպանութիւն մը չէր»:

Մեզի համար նորութիւն չեղող, Հրեայի մը այս խօսքերը՝ շատ մը երեւելի և մեծ տիտղոսներ ունեցող ամերիկահայերու և ֆրանսահայերու կողմէ ապշութեամբ դիմաւորուեցան:

Չէին ուզեր հաւատալ, որ [իբր թէ] մարդասէր և խաղաղասէր, «խաղաղութեան Նոպէլի մրցանակակիր» Շիմոն Փերէզ, այս տեսակ արտայայտութիւն մը կրնար կատարել:

Այս միամիտ և անմիտ հայ երեւելիները չէին գիտեր, թէ թուրքերը և Հրեաները նոյն մտային կառոյցը ունին:

Ինչպէս որ, ասկէ առաջ ալ, ըսած էինք՝ թուրքը ինչ որ ալ ըլլայ, Էճէվիտի պէս՝ Սոցիալիստ, կամ Ալբասլան թուրքէշի պէս՝ ֆաշիստ, և կամ Հայտար Ալիեւի պէս՝ կոմունիստ-թուրքը միշտ նոյնն է՝ վայրագ և մարդասպան:

Նոյնպէս են հրեաներն ալ: Բացառութիւն մը օրէնք չի կազմեր:

Հրեան ըլլա՛յ Արիէլ Շարոնի պէս ֆաշիստ և կամ Շիմոն Փերէզի պէս սոցիալիստ, հրեան միշտ «Հրեայ» կը մնայ, անգութ և մարդասպան:

Արթնցէ՛ք, հրեական «թմրեցուցիչներով» հարբեցած հայ երեւելի և մեծապատիւ անձնաւորութիւններ: Մենք, շատ լաւ տեղեակ ենք, որ ձեր մէջէն շատերուն յաջողութեան պատճառը՝ հրեական և մասոնական թիկունքն է: Անոնք՝ ձեզ «յառաջ» տարին, որ իրենց ուզած կողմը ուղղեն և իրենց ծիրին մէջ պահեն: Եւ այլեւս, ձեր կեանքի վերջին տարիներուն, քաջութիւնը ունեցէք իրականութիւնները ըսելու, թէ՛ Հայկական ցեղասպանութեան բուն պատասխանատուները, ցեղասպանութիւնը ծրագրողները և թուրքերուն գործադրել տուողները՝ ՍԻՈՆԻՍՏՆԵՐՆ ԵՆ:

Դուք, հրեաներուն մանկաւիկները՝ դուք մինչեւ այսօր հրեաներուն թմբուկը զարկիք ըսելով, որ հրեաները՝ հայ ազգին նոյն ճակատագիրը ունեցած են:

Դուք, ո՞ր ճակատագրէն կը խօսիք: Հրեաները այսօր, “Holocauste”ին «շնորհիւ», աշխարհին տերը դարձան:

Մինչդեռ հայերը, 1915-ի ցեղասպանութեան պատճառով, այսօր բոլորովին անէաճալու ճամբուն մէջ են:

★ ★ ★

«ՄԵՌՆՈՂԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆԵԸ՝ ՄԵՐՅՆՈՂԷՆ ՀԱՐՅՆԵԼԸ,
ԵՂԵՐԱԿԱՆ ԱՆՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆ Է»

ԼՈՋԱՆ, 10. ՕԳՈՍՏ. 1910- ՌՈՒԲԵՆ ՍԵՒԱԿ

«ՇԻՄՈՆ ՓԵՐԷՋ Կ՛ՈՒՐԱՆԱՅ ՀԱՅՈՑ
ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԵՆԵԱՆ)

Այսօր աշխարհի շատ մը երկիրներուն մէջ, մանաւանդ արեւմտեան երկիրներուն մէջ, Holocauste-ի մասին կասկած յայտնելը և Holocauste-ը ժխտելը [Negationisme], պատժական օրէնքներով արգիլուած է:

Բայց, 26 Ապրիլ 2001 թուականին, ֆրանսական "Le Monde" թերթին 4-րդ, էջին մէջ, շատ բացառիկ գրութիւն մը հրատարակուեցաւ:

«ԻՐԱՆԻ ՆԱՍԱԳԱՀԸ ԿԸ ՄԵՐԺԷ HOLOCAUSTE»-ը վերտառութեամբ այս գրութեան մէջ, Ali Khamenei սապէս արտայայտուած էր՝ «Փպստեր կան ապացուցանող, որ Սիոնիստները շատ մտերիմ կապեր ունեցած են NAZI-գերմանացիներուն հետ:

YEYİN EFENDILER YEYİN, PATLAYINCAYA KADAR YEYİN` AMERIKAN GÂVURUNUN MİLYARLARCA DOLARINI. HELÂL OLSUN SİZE.

TEBRIKLER` TURKIYE EKONOMI BAKANİ KEMAL DERSİS. 27 NİSAN 2001 CUMA GÜNÜ AMERİKADAN YİNE 10 MİLYAR DOLAR KOPARDIN.

HALBUKI, BUNDAN BİR KAÇ AY EVEL 2000 YILININ SON AYLARINDA, AMERİKA SİZE 10 MİLYAR DOLAR VERMİSTİ.

NE OLDU BU MİLYARLARCA DOLARLARA? NE OLACAK, HOP, HOP, SARALOM. UÇTU GİTTİ, TOZ OLDU. HOKKABAZLARDAN, YALNIZ CAVIT ÇAĞLARIN İSMİ ORTADA. TESADÜFE BAKIN KI, O DA AMERİKADA: YA ÖTEKİ HOKKABAZLAR? BU KADAR MİLYARLARCA DOLARI YALNIZ ÇAĞLAR YİYEMEZ KI:

SEN DE ÇOK SAFSIN. BİLMİYORMUSUN?

"DEVLET MALI" DENİZ: YEMİYEN` DOMUZ"

SANA DOĞRUSUNU SÖYLYİYEM Mİ?

"ÇOK KARİSTİRMA. ALTINDAN SOKOLA ÇIKAR"

PEK İYİ AMMA. BU KADAR DA OLMAZ KI.

GECEN MART AYINDAYDI` DOLAR` YEDİYÜZBİN LİRADAN, BİR MİLYON İKİ YÜZBİN LİRAYA FİRLADI.

TÜRK LİRASI BİR GÜN İÇİNDE DEĞERİNDEN YÜZDE YETMİS KAYBETTİ.

BUNA` BİZİM BİLDİGİMİZ` İFLAS DERLER: İFLASTAN DA BETERDİ VAZİYET.

ONDAN SONRA, BİR FİRTİNA, BİR FİRTİNA. HA BATTIK, HA BATIYORUZ.

S.O.S., S.O.S., S.O.S..

AMAN, AMERİKA, ETME EYUEME.

BİZİ KURTAR. SİZ, NEDERSENİZ ONU YAPACAGIZ.

İSTEDİGİNİZ REFORM KANUNLARI` MECLİSTEN ÇIKTI, ÇIKIYOR.

VE SONRA, OLDU DA BİTTİ MASALLAH`.

EN SONUNDA KEMAL DERSİS` AMERİKAYI KANDIRDI. YASASIN GAVUR SAMAMCA.

VE KEMAL DERSİSİN CEBİNDE KEKLIK` ON MİLYAR DOLAR:

SİMDİ ESKİ DEFTERLERİ KAPADIK.

YENİSİNE BAKALIM:

* * *

BU ANLATTIKLARIMIZ` İSİN RESMİ TARAFI. MADALYANIN YALNIZ BİR YÜZÜ:

MADALYANIN ÖTEKİ YÜZÜ NE KI?

SİZ ÖCÜ MASALI NEDİR BİLİR MİSİNİZ?

BİZİM ZAMANIMIZDA, ÇOCUKLARI` USLU DÜRSUNLAR DİYE`

"ÖCÜ GELİYOR, ÖCÜ GELİYOR" DİYE KORKUTURLARDI.

AYNI SEKİLDE SİMDİ "TÜRKİYEDE HEZBOLLAHLAR İKTİDARA GELECEK" DİYE AMERİKAYI KORKUTUYORLAR:

AMERİKA DA, ÖCÜ-HEZBOLLAH-LAR TÜRKİYEDE İKTİDARA GELMESİNLER DİYE, BASTIRIYOR MİLYARLARCA DOLARI TÜRKİYEYE.

HİKAYE BUNDAN İBARET:

FAKAT, BEN SİZE DOĞRUSUNU SÖYLYİYEM Mİ? AMERİKANIN HAKİKATTE HEZBOLLAHLARDAN KORKUSU YOK. (ASLINDA HEZBOLLAHLARI SOVYETLERE, SİMDİ DE RUSLARA VE ÇİNLİLERE KARŞI KISKIRTAN` AMERİKAN C.I.A.`Sİ DİR.

AMERİKANIN ENDİSESİ` İSRAİL İÇİN:

TÜRKİYE` İRAN GİBİ HEZBOLLAHLARIN ELİNE GECERSE` İSRAİL`İN GÜVENLİĞİ TEHLİKEYE GİRER. AMERİKA BUNDAN KORKUYOR.

İSTE BU SEBEPTEN, AMERİKA` ÖCÜ PARASI OLARAK TÜRKİYEYE MİLYARLARCA DOLAR VERİYOR:

«ՄԵՌՆՈՂԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ՝ ՄԵՐՅՆՈՂԷՆ ՀԱՐՅՆԵԼԸ,
ԵՂԵՐԱԿԱՆ ԱՆՄՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆ Է»

ԼՈՋԱՆ, 10. ՕԳՈՍՏ. 1910- ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ

«ՇԻՄՈՆ ՓԵՐԷՋ Կ՛ՈՒՐԱՆԱՅ ՀԱՅՈՑ
ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷՃ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Եւ "Statistique"ները, հրեաներուն ենթարկուած կոտորածին մասին՝ չափազանցուած են:

Հրեաներուն ենթարկուած ջարդերուն մասին ներկայացուած այս չափազանցուած Statistique-ներուն նպատակը՝ այս ճամբով միջազգային հասարակութեան գուրջ շարժել և դիրացնել էր Պաղեստինին հրեաներուն կողմէ գրաւումը, և արդարացնել էր Սիոնիստներուն կատա-

րակա յարմարումը:

Վերջին տարիներուն, ոչ մէկ բարձրաստիճան պետական անձնաւորութիւն՝ Պարսկաստանի Նախագահ Ali Khamenei քաջութիւնը չէր ունեցած հրեաներուն մասին այս իրականութիւնները յայտարարելու համար:

* * *

1995-էն ի վեր, «ՆԱՅԻՐԻ»ի մէջ մեր գրութիւններուն հետեւողները գիտեն, հրեաներուն մասին մեր տեսակէտը:

22 Ապրիլ 1995-ին, «ՆԱՅԻՐԻ»ի առաջին թիւին մէջ, հրեաներուն մասին սապէս արտայայտուած էինք՝

«Աշխարհակալ սիոնիստական կայսրութեան կողմէ ստեղծուած իրավիճակ մը կայ այսօր: Իսկութեան մէջ երեք իսրայելական պետութիւն կայ՝ 1.- Առաջինը՝ խորհրդանշական «Իսրայել»ն է. հրեաներուն սիրտը, իրենց կրօնական կեդրոնը՝ Երուսաղէմով: 2.- Երկրորդը՝ միջին Իսրայելն է, որուն անունը «Թուրքիա» է. խորհրդանշական Իսրայելի մեծագոյն պաշտպանը: Արաբներուն կռնակին դրուած դաշոյն, հիմնուած Սելանիկցի Հրեայ ֆարմասոններուն կողմէ, շնորհիւ հայ ազգին բնաջնջման: Իթթիհատ և Թերագգի կոչուած կուսակցութեան սկսած գործը ամբողջացուց, Սելանիկցի Հրեայ Մուսթաֆա Գեմալ Աթաթիւրքը, որ Թալաթին չափ հայասպանութեան պատասխանատուութիւնը կը կրէ: 3.- Երրորդը՝ Մեծն Իսրայելն է, որ կը կոչուի՝ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱԾԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ:

Շնորհիւ իր առանձնաշնորհեալ աշխարհակալ դիրքին, շնորհիւ իր հողերուն անսահման մեծութեան և բնական հարստութեան և շնորհիւ իր ազգութիւն չունեցող, խառնածին կաթսայ մը եղող սոցիալ կառոյցին, այս տէրութիւնը մեծագոյն ուժն է հրեաներուն, որոնց շնորհիւ Սիոնիստները յաջողեցան իրենց աշխարհակալ կայսրութեան անխախտելի հիմերը դնել»:

Հայ ազգը, հարիւր տարիներէ ի վեր, նոյնիսկ մինչեւ այսօր, իր կարգ մը «ծախած» ղեկավարներուն պատճառաւ չկրցաւ տեսնել այս իրականութիւնները:

Դեռ 1900-թ.ներուն, Սիոնիստներուն սադայելական սադրանքներուն հաւատացող դաշնակցական որոշ ղեկավարներ՝ կուրօրէն հետեւեցան հրեածին Իթթիհատ Կուսակցութեան և թուրքերուն հետ եղբայրութիւն ստեղծեցին:

1909-ի Կիլիկեան աղէտն անգամ, այս կոյր ղեկավարներուն աչքերը չկրցան բանալ:

Այն տարիներուն, 1910-ին, մեծ տաղանդ, մեծ հռետոր և մեծ ֆարմասոն, բայց հայկական բարձրագոյն շահերը տեսնելու անկարող խեղճ մը եղող Գրիգոր Զօհրապը, մինչեւ իր կեանքին վերջին վայրկեանը հաւատաց թրքական եղբայրութեան և հաւատաց հայ ազգին ջարդարարը եղող Թալաթին:

Եւ Գրիգոր Զօհրապին թուրքերուն վերաբերեալ ու տխմարութեան (Ծաբ.Ձ՝ էջ 5)

«ՄԵՌՆՈՂԻՆ ԻՐԱԽՈՒՆՔԸ՝ ՄԵՐՅՆՈՂԷՆ ՀԱՐՅՆԵԼԸ,
ԵՂԵՐԱԿԱՆ ԱՆՄՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆ Է»

ԼՈՋԱՆ, 10. ՕԳՈՍՏ. 1910- ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ

«ՇԻՄՈՆ ՓԵՐԷՋ Կ՛ՈՒՐԱՆԱՅ ՀԱՅՈՑ
ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

ՔՈՎԻ ԹՐՔԵՐԷՆ ԲՆԱԳՐԻՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«ԿԵՐԷ՛Ք ԷՓԵՆՏԻՆԵՐ՝ ԿԵՐԷՔ. ԿԵՐԷՔ, ՄԻՆՉԵՒ ՈՐ ՊԱՅԹԻՔ՝

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵԱՒՈՒՐԻՆ ՄԻԼԻԱՌԱՒՈՐ ՏՈԼԱՐՆԵՐԸ ԱՐՏՈՆԵԱԼ ԵՆ ՁԵՁԻ:»

Զնորհաւորութիւններ՝ Թուրքիոյ Տնտեսութեան Նախարար Քեմալ Տերվիշ: 27 Ապրիլ 2001-ի Ուրբաթ օրը, Ամերիկայէն տասը միլիաո տոլար կորգեր ես նորէն:

Միւնչդեո, ասկէ քանի մը ամիսներ առաջ՝ 2000 թ.ի վերջին ամիսներուն, Ամերիկան ձեզի տասը միլիաո տոլար տուած էր արդէն: Ի՞նչ եղան այս միլիաոաւոր տոլարները: Ի՞նչ կ'ուզես որ ըլլան:

«Հոր, հոր շարալով»: «Թուա, գնաց, փոշի եղաւ»:

Աճապարարներէն միայն ծաւիթ Չաղլարիին անունը մէջտեղն է: Դիպուածին Նայեցէք, որ ան ալ Ամերիկա փախուստ տուած է եղեր:

Ո՛ր ե՛ն միւս աճապարարները: Այսքան միլիաոաւոր տոլարները՝ Չաղլարը միւսկը չի կրնար ուտել:

Դուն ալ շատ միամիտ ես եղեր: Չես գիտե՛ր ասացուածքը՝ «Պետութեան ապրանքը՝ ճով է: Չուտողը՝ խոզ է»:

Քեզի, շիտակը ըսեմ. «Ծատ մի խառներ, տակէն «շօքուա» կ'ելլայ»:

Բայց այսքանն ալ շատ է. 2001-ի Մարտ ամիսն էր՝ տոլարին փոխարժէքը եօթ հարիւր հազար լիրայէն մէկ միլիոն երկու հազար լիրայի բարձրացաւ:

Թրքական լիրան, մէկ օրուան մէջ, իր արժէքէն հարիւրին եօթանասունը կորսնցուց:

Ասոր, մեր գիտցածով՝ սնանկութիւն կ'ըսեն: Մնանկութիւնէն ալ գէշ էր վիճակը: Անկէ յետոյ, փոթորիկ մը, փոթորիկ մը... «ընկղմելու վրայ ենք»: «Ընկղմեցանք»:

S.O.S., S.O.S., S.O.S..

Աման Ամերիկա՛, մընէր, մըլլար.

Մեզ ազատէ. դուք, ի՞նչ որ ուզէք, ան պիտի ընենք:

Ձեր ուզած «բարենտրոգման» օրէնքները Ազգային ժողովէն ելլալու վրայ են... Եւ յետոյ՝ ամէն բան եղաւ, լմնցաւ մաշալլահ...: Են ետքը, Քեմալ Տերվիշը Ամերիկացիները համոզեց: «Ապրի՛ս, կեանո՛ւր Մամ հօրեղբայր»:

Եւ վերջապէս, տասը միլիաո տոլարը Քեմալ Տերվիշին «գրպանն է» կրնանք նկատել: Ալ հիմա, հին «տետրակները» կրնանք փակել: Եւ նորերուն սկսիլ:

★ ★ ★

Այս մեր պատմածները գործին միայն պաշտօնական կողմն են: Մետալին մէկ կողմն է միայն: Հապա, մետալին միւս կողմը, ի՞նչ է որ.

Դուք «էօժիւ»ի պատմութիւնը ի՞նչ է նէ գիտէ՞ք:

Մեր ատենները, որպէսզի երախաները բարի կենան, «էօժիւ»ն պիտի գայ, «էօժիւ»ն պիտի գայ-ի սուտերով կը վախցնէին: Նոյն ձեւով հիմա՝ «Թուրքիոյ մէջ «Հիզպոլլահ»ները իշխանութեան պիտի գան» ըսելով Ամերիկան կը վախցնեն:

Ամերիկան ալ, այս «Հիզպոլլահ»ները .Թուրքիոյ մէջ իշխանութեան չգան ըսելով՝ բազմամիլիաո տոլարներ կու տայ Թուրքիոյ:

Պատմութիւնը այսքան պարզ է:

Բայց, խօսքը մէջերնիս, ձեզի շիտակը ըսե՛մ. իրականութեան մէջ, Ամերիկան «Հիզպոլլահ»-ներէն վախ չունի: Իսկութեան մէջ՝ առաջ Մովսէսներուն դէմ, հիմա ալ Ռուսներուն և Չինացիներուն դէմ պայքարին ըսելով, մուլեռանդ իսլամներուն թիկունք կանգնողը՝ Ամերիկեան C.I.A. կազմակերպութիւնն է:

Ամերիկայի մտահոգութիւնը Իսրայէլի համար է: Եթէ Թուրքիան, Պարսկաստանի նման «Հիզպոլլահ»ներուն ձեռքը անցնելիք ըլլայ, Իսրայէլի ապահովութիւնը կրնայ վտանգի ենթարկուիլ: Ամերիկային վախը ասկէ է:

Այս պատճառով է, որ Ամերիկան իբր «էօժիւ»ի դրամ, Թուրքիոյ միլիաոաւոր տոլարներ կը վճարէ:

«ՄԵՌՆՈՂԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ՝ ՄԵՐՅՆՈՂԷՆ ՀԱՐՅՆԵԼԸ,
ԵՂԵՐԱԿԱՆ ԱՆՍՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆ Է»

ԼՈՋԱՆ, 10. ՕԳՈՍՏ. 1910- ՌՈՒԲԵՆ ՍԵՒԱԿ

«ՇԻՄՈՆ ՓԵՐԷՋ Կ՛ՈՒՐԱՆԱՅ ՀԱՅՈՑ
ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԵՆԵԱՆ]

«ՇԻՄՈՆ ՓԵՐԷՋ Կ՛ՈՒՐԱՆԱՅ ՀԱՅՈՑ... (Շար. էջ 2-էն)

հասնող այս տգիտութիւնը, 1915-ին հայ ազգին «գլուխը կերաւ»:

Եւ նոյնպէս, այս տգիտութեան հետեւանքով 1915-ին, Կիլիկիոյ շրջակայքը, Չերքէզ Ահմէտին կողմէ, Գրիգոր Զօհրապին ալ գլուխը ջախջախուեցաւ:

Մինչեւ այսօր, մեր անգիտակից և «ծախուած» պատմագէտ և մտաւորականներուն կողմէ, Գրիգոր Զօհրապը կը փառաբանուի:

Ինչո՞ւ համար: Ի՞նչ ըրած է Գ. Զօհրապ, հայ ազգին համար, իր անգիտակից քաղաքականութեամբ, հայ ազգը, 1915-ին, Գողգոթա առաջնորդելէ զատ:

Միայն հայ ազգին յատուկ կարողութիւն է, հայերուն խորտակման պատճառ եղող ղեկավարներ փառաբանելը:

Նայեցէք. Գ. Զօհրապ 1910-ին, Սկիւտարի մէջ, հայ հոծ բազմութեան և թուրք Իթթիհատական երեւելիներուն ներկայութեան, ի՞նչպէս կը պաշտպանէ 1909-ի Կիլիկիոյ աղէտին պատասխանատու Իթթիհատ և Թէրազգի կուսակցութիւնը՝

«Ե՞րբ տեսնուած է, որ քրիստոնէական ջարդի մը առթիւ, 100-ի մօտ մահմետականներ կախաղան հանուին և 1000-ի մօտ մահմետական եղեռնագործներ շղթայակիր բանտարկութեան դատապարտուին:

Սահմանադրական [Իթթիհատական] կառավարութիւնը այս արհուրթիւնը ցոյց տուաւ, և ամէն արդարասէր հայու պարտքն է ճանչնալ զայն և ըստ այնմ վերաբերիլ Օսմանեան [Իթթիհատական] կառավարութեան հանդէպ»:

Մենք կը հաւատանք, որ Գրիգոր Զօհրապին 1910-ին թուրքերուն հետ եղբայրութեան մասին յայտնած այս գաղափարները, Պոլսոյ հայ ղեկավարներուն 1915-թ.ի եղեռնին մէջ ունեցած մեծ պատասխանատուութիւնը ապացուցանող ամենէն ցնցիչ արտայայտութիւններն են:

* * *

Մինչդեռ ուրիշ հայ մտաւորական մը, Ռուբէն Սեւակ, Կիլիկեան ջարդերու օրերուն, 27 Մայիս 1909-թ.ին Լոզանէն, «Գրիգոր Զօհրապին թուրքերուն հետ եղբայրանալու գաղափարներուն բոլորովին հակառակ» ու հայ պատմական դիւցազնութեան վայել ձեւով իր ընդվզումը կը յայտնէր, թուրքերուն կողմէ կատարուած ջարդերուն դէմ:

«Սեւ օրեր կ'ապրինք նորէն. սարսափի օրեր. հեռագիրները ամէն ժամ նոր գոյժ մը կը բերեն: Ջարդ, ու եթէ ջարդ չէ՝ հրդեհ, ու եթէ հրդեհ չէ՝ սո՛վ, ու ինչ որ ամենէն սարսափելիին է՝ համաճարակ...:

Եւ ամենէն ցաւալիին՝ այն յուսահատեցուցիչ «խելօքութիւնն» է, որ հայերը կ'ողջունեն այս ջարդերը:

Ե՞րբ հայ ժողովուրդը պիտի սորուի՝ «մարդկօրէն կատղիլ»:

Սարսափահար, քարացած Պոլսոյ հայ թուրքերուն կը սպասենք, աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար, կամ գոնէ հուժկո՛ւ բողոքի մը ընթերցումով ամոքուելու համար...:

Թերթերը կու գան: Յաւիտենական ոսկեզօծ ունայնութիւնը, որ կը յատկանշէ Պոլսական մտաւորականութիւնը:

Օտար մամուլը և մասնաւորապէս զուիցերիական օրաթերթերը, ամէն օր կ'արձանագրեն հայ կոտորածներուն համար եղած նուիրատուութեանց ցանկը: Ո՞ւր են մերիկները:

Այն հայ թերթերը, որոնք այսինչ կամ այնինչ մեծապատիւի մը մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի՝ նուիրատուութեանց անհատնում ցանկեր կը շարէին, այն միեւնոյն թերթերը՝ հազարաւոր հայերու մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի ոչի՞նչ գրած են:

«ՄԵՌՆՈՂԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԸ՝ ՄԵՐՅՆՈՂԷՆ ՀԱՐՅՆԵԼԸ,
ԵՂԵՐԱԿԱՆ ԱՆՄՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆ Է»

ԼՈՋԱՆ, 10. ՕԳՈՍՏ. 1910- ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ

«ՇԻՄՈՆ ՓԵՐԷՋ Կ՛ՈՒՐԱՆԱՅ ՀԱՅՈՑ
ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Պէտք չէր, որ անվերջանալի նուերներու շարքերով ներկայանային այս եօթն անգամ նահատակուած ժողովուրդին... Գաւառը, սոված, բազմաչարչար Գաւառը, իր լուման տուաւ: Ե՛րբ պիտի դղրդի ինքնագիտակցութեան զգացումը մայրաքաղաքացիին հոգւոյն մէջ: Ե՛րբ գո՛ւթը: Ու ե՛րբ, մանաւանդ, մարդկօրէն կատողիլը...»:

★ ★ ★

Ռուբէն Սեւակ Գրիգոր Զօհրայի առաջնորդութեամբ, Պոլսոյ հայ մտաւորականութեան 1909-ի Կիլիկիոյ աղէտին հանդէպ ցուցաբերած կենդանական անտարբերութեան դէմ ընդվզելով, Լոզանէն, 10 Օգոստոս 1910-ին Պոլիս, Տիկ. Արշակունի Թեոդիկին նամակ մը կը գրէ:

Ռուբէն Սեւակի Կիլիկիոյ ջարդերուն իսկական նկարագրութիւնը կազմող Տիկ. Արշակունի Թեոդիկին հրատարակած գիրքին մասին իբր գնահատանք գրած այս նամակը՝ մենք կը հաւատանք, որ հերոս-նահատակի պայքարի և վրէժի գաղափարներուն ամբողջական ցոլացումն է: Ահա այս նամակը՝
Լոզան 10 Օգոստ. 1910

Սարսաղով կարդացի «Ամիս մը ի Կիլիկիա»ն: Առանց շողակրատ հառաջանքի, առանց փոքրոտոյց երեմիակներու, առանց բանաստեղծութեան այդ գիրքը սրտիս մեխուեցաւ տէգի պէս:

Ցաւին գիրքն է այդ, աւելի ճիշդ՝ Ջայրոյթին գիրքը: Ու ես միեւնոյն անգամ այն էական միտքը, զոր ջանացեր էի դնել «Կարմիր գիրք»իս մէջ: Այո՛, յարգելի հեղինակուհի, հացը աշխատողինը չէ՛, հացը գողցողինն է, ու մեռնողին իրաւունքը մեռցնողն հարցնելը եղբարկան անմտութիւն մըն է:

Սակայն թշուառակա՛ն, ու անգայրո՛յթ, ու անիմաստ ու անվրէժիկի՛ր հայութեան մը հազարներով ջարդուիլը նկարագրելէ վերջ, ինչպէ՛ս փառաբանուցիչ է ա՛յի մը Տէօրոյ-Նոյցի հայ փառքուն Աստուածային ու հոյակապ դիւցազնութիւնը որ գիրքը կը վսեմացնէ, կ'աւարտէ ու կը պսակէ զայն հոմերական հերոսներու վայրագ ու արիւնոտ պսակով...:
ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ

★ ★ ★

Ռուբէն Սեւակի 90 տարիներ առաջ գրած նամակին մէջ, հայութեան մասին ըրած ախտաճանաչումը՝ «Թշուառական, անզագրոյթ, անիմաստ և անվրէժ-խընդիր» հայութիւնը՝ 1915-էն մինչեւ այսօր, հակառակ որ իր հայրենիքին հարիւրին ութսունը թուրքերուն կողմէ գողցուած է, և հայ ազգին մեծամասնութիւնը թուրքերուն կողմէ ցեղասպանութեան ենթարկուած է՝ գրեթէ կը շարունակէ իր կենդանական անզգայ և անտարբեր կեանքը նոյնութեամբ:

Բայց բուն յանցաւորները՝ ցեղասպանութեան ենթարկուած Արեւմտեան Հայաստանի ժողովուրդին բեկորները եղող Սփիւռքի հայ ժողովուրդին ծանօթ այն առաջնորդներն են որոնք, «ծախուած» ըլլալով արեւմտեան պետութիւններուն, 80 տարիներ շարունակ քնացուցին Հայկական Եղեռնը:

Եւ 1991-ին ալ, Արեւմտեան պետութիւնները, իրենց մանկլաւիկներուն ձեռքով, յաջողեցան քանդել Սովետական Հայաստանը:

Դժբախտաբար այսօր, Հայաստանը, ափ մը աւատապետներու ձեռքը անցած է:

Այս աւատապետները, Սփիւռքի Դաշնակ կարգ մը առաջնորդներուն նման, կը սնանին արեւմտեան պետութիւններուն տուած դրամներով:

Թշուառութեան մէջ չարչարող Հայաստանի ժողովուրդին այսօրուան իշխանաւորները կը գտնուին վիճակի մը մէջ ուր, դրամի համար, ամէն տեսակի «գոհողութիւն»ներ ընելու պատրաստ են:

Այս վիճակին տեղեակ եղող արեւմտեան պետութիւնները, ամէն տեսակ սադրանքներով կ'աշխատին Հայաստանը Ռուսական ազդեցութիւնէն հեռացը-

«ՄԵՌՆՈՂԻՆ ԻՐԱԽՈՒՆԸ՝ ՄԵՐՅՆՈՂԷՆ ՀԱՐՅՆԵԼԸ,
ԵՂԵՐԱԿԱՆ ԱՆՄՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆ Է»
 ԼՈՋԱՆ, 10. ՕԳՈՍՏ. 1910- ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ
 «ՇԻՄՈՆ ՓԵՐԷՋ Կ՛ՈՒՐԱՆԱՅ ՀԱՅՈՑ
 ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»
 ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

նել, որ Հայաստանը բոլորովին իյնայ իրենց գիրկը:

Արդէն, արեւմտեան պետութիւնները, Սովետական Հայաստանի փլուզումէն ետք, ամէն ջանք թափեցին, որ Հայաստանը թուրքերուն մօտենայ և բարեկամանայ: Իրենց գործակատարը եղող Լեւոն Տէր Պետրոսեանը այս նպատակով, հայուն մը համար անվայել ամէն տեսակի պնակալէզութիւններ ըրաւ թուրքերուն:

Այսօր Արեւմտեան պետութիւնները, Հայաստանի տնտեսական նեղութիւններէն օգտուելով, շատ աւելի ճնշում կը բանեցնեն հայ ղեկավարներուն վրայ, որ թուրքերուն հետ բարեկամանան:

Արեւմտեան պետութիւններուն ըսածը հետեւեալն է.

«*Թուրքերուն հետ ձեր անհամաձայնութիւնները՝ բանակցութիւններով հարթեցէք*»:

Հայերը ի՞նչ ունին թուրքերուն հետ բանակցելիք:

Հայուն դիմացը՝ ցեղասպան Թուրք մը կայ, հայուն հայրենիքը յափշտակող Թուրք մը կայ: Այս թուրքը, մինչեւ այսօր, հայկական ցեղասպանութիւնը կ'ուրանայ: Եւ ընդհակառակը՝ անոնք հայերը կ'ամբաստանեն ըսելով, որ Թուրքեր ջարդած են:

Այս պայմաններու մէջ հայերը, ի՞նչ ընելու համար, պիտի բանակցին թուրքերուն հետ:

Հայերը հարիւրյիսուն տարիներէ ի վեր, լաւ ճանչցած են արեւմտեան պետութիւններուն «մարդասիրութիւնը» և «Հայասիրութիւնը»:

Եւ այսօր, քանի մը աւատապետ ղեկավարներու ձեռքով, կրկին պիտի իյնանք Արեւմտեան պետութիւններուն ծուղակը:

Արեւմտեան պետութիւններուն դրամներով սնուող այսօրուան Հայաստանի իշխանաւորներ՝ մի՛ կարծէք, որ հայ ազգը ձեր "Patron"ներուն ուզածին պէս, թրջական բարեկամութեան ծուղակը պիտի կարենաք առաջնորդել:

Հայ ազգը շատ լաւ գիտէ, թէ՛ «ՄԵՌՆՈՂԻՆ ԻՐԱԽՈՒՆԸ՝ ՄԵՐՅՆՈՂԷՆ ՀԱՐՅՆԵԼԸ. ԵՂԵՐԱԿԱՆ ԱՆՄՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆ Է»:

Իր Տորք-Անգեղ արտաքինով Ազմիճ Գանչցայ Սաֆըզ Աղաճի Մխիթարեան վարժարանի տնօրէն Հր. Յակոբոսի քով, որ ծանօթացնել վերջ- «Լաւ տղայ է, բարեկամացիր, կծու պղպեղներէն չէ»-ըսաւ: Երբ դպրոցէն դուրս ելանք, մինչև Թարխապաշի գառովերը, ան իր ճամբան շարունակեց դէպի Բանկալթի. ես մտայ մեր թաղը՝ Ֆերիտէ. Ծառայասէր ոգի և միշտ օգտակար ըլլալու միտում մը ունէին իր վերաբերմունքները, իսկ կնճոտ ու հանգուցաւոր պարագաներուն՝ որոշապէս հօրը՝ Ռեֆիկ պէյի շնորհիւ, կտրուկ միջամտութեամբ հարցը մեղր-կարագով կը վերջանար...: Կը զգայի, որ մեր ծանօթութիւնը տակաւ կը մտերմանար, մեզի տրուած տեղեկութիւնները համեմատաբար յաճախակի սկսան ըլլալ, սակայն որոշապէս կը զգայի, որ թափանցիկ վարագոյր մը կախուած կը մնար մեր միջև...: Ինք մայր չունէր, իսկ հայրը՝ չափազանց զբաղած մէկը՝ երբեք մեր տունը չեկաւ...: Ազմիճն գրասենեակը կը գտնուէր Հինդիսեանի դպրոցին կողքին, հօրը հետ նոյն շէնքին մէջ, և այդ առիթով կոնակէն տեսայ զինք, որ դպրոցէն ներս կը մտնէր. անոնքայ մըն ալ ան...: Հայր և որդի կը զբաղէին հին առարկաներու առեստորով...:

Մայրս՝ «թուրք բարեկամդ չի տեսնուիր կոր, չեւէ հիւանդ ըլլայ՝ գճա՛ տես մէյ մը... էյեր տտեն ունի նէ, վաղը թող գայ «ուսկումնու տոլմասը» պիտի եփեմ, կը սիրէ» ըսաւ: Հոն չէր: Թուրք մը գրելու վրայ էի, երբ քովի դուռը կտրուկ կերպով բացուեցաւ. հայրն էր.

– Դուն Սէրգիս՞ն ես... հոս չէ. իրիկուան հանդիպէ՛» ըսաւ, և կղպելով դուռը արագ քայներով հեռացաւ...: Չեղբիս թուրքը գոցուած դրան վրայ դնելով տոմս գրելու վրայ էի, երբ աչքիս հանդիպեցաւ հայերէն տառերու նմանող փորագրութիւն մը: Դիրքս քանի մը անգամ փոխելէ վերջ, փորձեցի ընդօրինակել զայն ու իմ կարգիս հեռացայ...: Հեռացայ. սակայն Ռեֆիկ պէյին բացած դրան ճեղքէն ներսը տեսնուած հնադարեան մեծարժէք լարադաշնակը [clavicordo. clavicembolo] ուշադրութենէս չվրիպեցաւ. մանաւանդ որ գիտէի... .. ու ճամբան քանի մը տեղ կանգ առի ու ափիս թուրքը փորձեցի կարդալ ու կարդալ. բայց չեղաւ...:

Հարիւր մեթր վեր, ատամաբոյժ Եղ. Սիմքէշեանին դարմանատունը կար, ելայ վեր ու սպասեցի...: – Ծօ՛, դուն ալ կու գա՞ս եղեր մի...: Ո՞ր էս չես տեսնուիր կոր...»: «Սա rebus-ը կրճա՞ս լուծել,–հարցուցի: Առաւ, աչ ու ձախ դարձուց, թուրքը գլխիվայր, ուղղահայեաց բռնեց և... Հիմա ատեն չունիմ,–ըսաւ, ու ափիմ մէջ մխրճեց թուրքը...: Ապա, ետ առնելով պատուհանին մօտեցաւ, իմ գրածիս պէս բռնեց թուրքը, ակնթարթ մը մնաց այդպէս ու՛... Ծօ, դուն օսմաներէն կարդալ չե՞ս գիտեր, փորձէ ետեւէն առաջ կարդալ... ու առիթ չտալով ձեռքէս բռնած իշանք փողոց. առաջին թաքսին առիճը ու բռնեցինք Պոմոնթիի ճամբան՝ Մանուկ Ասլանեանենց տունը...: Մեծանուն խմբագրապետին հանդարտ դէմքը մնաց անալլալ: Ջիս իր քով նստած Ռեֆիկ պէյին քով ձգելով, բժիշկին թելէն բռնած զնաց միացաւ ներսի հիւրերուն մօտ, ուր նշմարեցի Արամ և Վահրամ Կեսարեան եղբայրները, միշտ լուակեաց՝ Սմբատեանը, դէմքը չտեսնուող տիկնոջ մը քով նստած Գայսէլեան էֆենտին...:

Օփոթումս ապշանքի ու զարմանքի վերածուեցաւ, երբ Ռեֆիկ պէյ, մտերիմ ու հայրական վերաբերում մը ցոյց տալով, քովը նստեցուց զիս ու Ատաբազարցիի մը «մաքուր» հայերէնով ըսաւ...Սարգիս, օղուլ, իրար անցնելիք բան չկայ, վարդ Սատիմօկը աս տեսած մարդոցդ «մաղարան»է... Կոմիտաս վարդապետի տունը, ուր մասուցներ կը պահենք...: Աս տեսած մարդիկդ օղուլ էրկիներէն իջած հրեշտակներ էն...:

Ինչորքի տեսար, էս Ռեֆիկ չեմ, հապա՛ քու հօրուիդ՝ Խաչիկին մեճճ աղբարը՝ Ռաֆֆին էմ... Օրթանճանիս՝ Գրիգորը, Փերշէմպէ խանին մէջ խանվէճի է...: Պապադ մեռնելէն վերջ մեր տանուտէր՝ Իրի Միհնացը, Սեֆեր-Պիրիքի փոթորիկի ատենը, Ազգային օթէլ-մոթէլ ամէն ինչ կորսցուցած. Խաչիկին և իր կուտղ ընկերան պաշտպանութեան տակ մարդը ու իրէք եղբայրներդ գիշերով Պոլիս փախցած... իշտէ ամէն մէկս, հոս-հոն սիւրիւնմիւշ ըլլալով օրական հացերնիս կը հանենք կոր... խաչերնիս՝ Ռեֆիկին, Ազատ՝ Ազմիճն շուքին տակ պահած Ս. Վարդանի ճամբէն կը քալենք կոր...:

Դուն աչքդ բաց տղայ կ'երեւաս կոր, մօրդ քաշեր էս... մենք քեզի պէսին պէտք ունինք. ընելիք շատ գործեր կան եսվրուս...: Բերանդ սըխը մը գոցէ... պէտք ըլլայ նէ մենք կոնակդ ենք...: Մայրիկիդ՝ Լուսինին բան մի՛ ըսեր, իր տէրտը իրեն կը բաւէ արդէն...: 1912-ին, Կոմիտաս վարդապետը Ատաբազար էկաւ նէ, սինիրներուն դեղ ու դարման գտնելու համար մեճճ մօրդ՝ Հէքիմ Տուտուին տունը էկաւ... լաւացաւ նէ, մէկ, երկու երգեր երգեց... մենք ալ պիտիքնս հոն էանք... հէյ կիտի օրեր...: Հայտէ մանչս... պօյդ տեսնամ...»:

«Արիւնտ Մանգաղը»էն

ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ՅՈՒՆԱԿԱՆ
 “CHIOS” ԿՂԶԻՆ ԵՒ “THESSALONIQUE” ԶԱՂԱԶԸ
 «ԹՇՆԱՍԻՒՍ ԹՇՆԱՍԻՆ՝ ԻՍ ԲԱՐԵԿԱՄՍ Է»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԵՆԵԱՆԿ

Chios կղզին եւ Nea Moni եղերական վանքը

Պատմական անժխտելի իրականութիւն մըն է, որ 4-րդ դարէն սկսեալ, Բիւզանդական կայսրութեան շրջանին, Յոյները մեզ իրենց կրօնական իշխանութեան ենթարկել ուզած են:

451-թ.ին Ջաղկեդոնի կրօնական ժողովէն յետոյ, հայկական եկեղեցին իր անկախութիւնը հռչակեց:

Եւ ասիկա, թերեւս ալ լաւ եղաւ, որ հայկական եկեղեցին իր ուրոյն դիմագիծը և ուղին ունեցաւ:

Ասոր շնորհիւ մենք չկորսուեցանք, և չլուծուեցանք Բիւզանդական կայսրութեան մեծ խառնարանին մէջ:

Ե՛լ հայերուն ե՛լ յոյներուն միջեւ տեղի ունեցած այս կրօնական հակամարտութիւնը, մանաւանդ հայերուն մէջ, Յոյներուն դէմ հակակրանքի, նոյնիսկ թշնամութեան հասնող «հետքեր» ձգեց:

Այն աստիճան՝ որ 1071-ին, Մանազկերտի մէջ, երբ Բիւզանդական բանակները ճակատագրական պատերազմ կը մղէին թրքական ցեղախումբերուն դէմ, հայերը, յոյներուն հանդէպ իրենց ունեցած հակակրանքին պատճառաւ, պէտք եղած ձեւով թիկունք չկանգնեցան յոյներուն:

Եւ կարծեցին, թէ եկող թրքական ցեղախումբերը, իրենց հանդէպ նուազ անգութ պիտի գտնուէին, բիւզանդացիներէն տարբերուելով՝ բարեացակամ պիտի վարուին:

Թերեւս ալ ուրախ էին հայերը, որ իրենց ռիսերիմ թշնամի նկատած Յոյները, թրքական ցեղախումբերուն կողմէ պարտութեան պիտի մատնուէին:

Ի՛նչ սխալ և տխմար ռազմավարութիւն, և ի՛նչ մեծ խաբկանք:

Եւ անխուսափելի պատահեցաւ:

Թրքական ցեղախումբերը՝ իրենցմէ թիւով շատ անլի գերակշիռ եղող Բիւզանդական բանակները պարտութեան մատնեցին:

Եւ այս ձեւով, թուրքերուն առջեւ բացուեցաւ Անաթոլիոյ դռները:

Այդ թուականէն յետոյ, անցնող դարերու ընթացքին, յոյներուն և հայերուն Անաթոլիոյ մէջ ենթարկուած ողբերգութիւնները բոլորիս ծանօթ են:

Եւ 1915-ին, վերջնականապէս իջաւ վարագոյրը այս ողբերգութեան, որուն հետեւանքով, թուրքերը նախ բնաջնջեցին հայերը, և յետոյ, 1919-1923-ին ալ՝ Յոյները Անաթոլիոյ մէջ:

Միևչոյեռ, Մանազկերտի մէջ, եթէ հայերը իրենց ամբողջական ուժերով, բիւզանդացիներուն հետ միասին պայքարէին թրքական ցեղախումբերուն դէմ, հայերուն և յոյներուն ճակատագիրը այսօր շատ անլի տարբեր պիտի ըլլար:

Ամբողջ խնդիրը, այն օրերուն, իրական բարեկամը և իսկական թշնամին «ճանչնալու» մէջ կը կայանար:

Եւ հայերը այս կենսական իմաստնութիւնը չունեցան Մանազկերտի մէջ:

Եւ այդ թուականէն մինչեւ այսօր ալ, հայերէս շատ շատեր, այս մեծ «իրականութիւնը» չեն սորված, թէ՛ իրենց թշնամիին թշնամին իրենց մեծագոյն բարեկամն է:

ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԵՊԻ ՅՈՒՆԱԿԱՆ
 “CHIOS” ԿՂԶԻՆ ԵՒ “THESSALONIQUE” ԶԱՂԱԶԸ
 «ԹՇՆԱՍԻՒՍ ԹՇՆԱՍԻՆ՝ ԻՍ ԲԱՐԵԿԱՍՍ Է»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԷՆԵԱՆ]

Chios կղզին եւ Nea Moni եղբրական վանքը

* * *

Մեր ուսանողական տարիներէն սկսեալ մանաւանդ, հիացում ունեցած ենք Յոյներուն հանդէպ:

Ինչպէ՞ս չհիանալ Ազգի մը, որ ասկէ 2500 տարիներ առաջ, այսօրուան քաղաքակրթութեան հիմերը նետած են:

Այն ատենուան Յոյներուն, ամէն մարզի մէջ՝ զինուորական, քաղաքական և մանաւանդ մշակութային բնագաւառներու մէջ հասած անհաւատալիօրէն բարձր մակարդակը, մենք կը հաւատանք, որ իսկական հրաշք մըն է, յաւիտենապէս լուսաւոր:

Եւ այս Յունական քաղաքակրթութիւնը, 2500 տարիներէ ի վեր, կը շարունակէ լուսաւորել ամբողջ աշխարհը:

Մենք հիացում ունինք նաեւ Յոյներուն որոնք, 1919-թ.ներէն սկսեալ, Անաթոլիոյ մէջ բոցավառուած Մուսթաֆա Զեմալին բարբարոսական շարժումէն մազապուրծ փրկուած հայերը Իզմիրի, Մերսինի, Պանտրմայի և ուրիշ շատ մը ծովեզերեայ քաղաքներէն, իրենց շոգենաւներով ազատած և փոխադրած էին Յունաստանի ապահով քաղաքները:

Երեւակայեցէք, որ միայն Զորֆուի պէս պզտիկ կղզիի մը մէջ, 30,000 գաղթական հայեր ապաստան գտած էին:

Եւ մտածել, որ նոյն այդ ողբերգական օրերուն, Իզմիրի նաւահանգիստը խարըխած անգլիական շոգենաւերուն նաւաստիները, փրկուելու համար լողալով կամ նաւակներով իրենց շոգենաւերուն մօտեցող հայերը և յոյները, ետ կը մղէին բրտութեամբ:

YALANLAR UZERINE KURULMUS BIR DEVLET
 “SOZDE TURKIYE”

ERMENI SOYKIRIMI İÇİN SOZDE SOYKIRIM” DİYORSUNUZ. HAKLISINIZ BOYLE SOYLEM-EYE.

ÇUNKU HAKIKATI SOYLEDIGINIZ GUN TURKIYE DENILEN YALANLAR UZERINE KURUL-MUS BU DEVLETIN SONU GELİR.

SIZIN NERENİZ TURKIYE?

1920’E KADAR TURK DEVLETİ DİYE BİR SEY YOKTU. OSMANLI DEVLETİYDİ İSMİ. VE 1918 DE SIZIN SONUNUZ GELMİSTİ.

VE OSMANLI DEVLETİ DENILEN KATLIAM VE YAGMA SİSTEMİ UZERINE KURULMUS HAY-DUTLAR DEVLETİ İNSANLIGIN VUCUDUNDE BİR HABIS UR GIBI KESİLİP ATILACAKTI.

FAKAT SON DAKİKADA SANSINIZ YİNE YURUDU.

BATI DEVLETLERİNİN YUKSEK MENFAATLERİ VE ONLARIN DIZGINLERİNİ ELİNDE TUTAN GORUNMEZ KORKUNC KUVVET SIZIN OLUMUNUZE MANI OLDU.

VE SİZ YİNE DORT AYAK USTUNE DUSTUNUZ. VE HOKKABAZIN SANDIGINDAN ÇIKAN TAVSAN GIBI OSMANLI DEVLETİNİN TABUDUNDAN DA TURKIYE DENILEN UCUBE ÇIKTI.

VE MAKEDONYA LOCASINDA MASON OLARAK KAYITLI, SELANIK DOĞUMLU ATABABANIZ, TÜRK LÜĞÜN HAVARİSİ OLARAK ORTAYA ÇIKTI.

ARTIK NE NUTUKLAR, NE NUTUKLAR.

TÜRK DE TÜRK? TURKIYE DE TURKIYE.

KİM BU TURK? HERKES TURK..

İSTER ARAB OL. İSTER KÜRD.

İSTER ERMENİ OL. İSTER RUM.

“NE MUTLU TÜRKÜM DİYENE”.

ÇÜNKÜ TÜRK DENİLEN BİR NESNE YOK KI.

ONDAN SONRA SISIR DE SISIR.

DAMARLARA KUVVET SURUBU.

ATABABA DAMARLARINIZDAKI ASIL KANDAN BAHSETMİS. BU HANGİ KAN ACABA? POMAK MI? BOSNAK MI? ÇERKEZ MI? ARNAVUT MI? SAKIN ERMENİ KANI OLMASIN? 8. 9.

ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ՅՈՒՆԱԿԱՆ
 “CHIOS” ԿՂԶԻՆ ԵՒ “THESSALONIQUE” ԶԱՂԱԶԸ
 «ԹՇՆԱՍԻՒՍ ԹՇՆԱՍԻՆ՝ ԻՍ ԲԱՐԵԿԱՄՍ Է»

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆԿ

Chios կղզին եւ Nea Moni եղերական վանքը

Յոյներուն հանդէպ մեր ունեցած համակրանքին մէկ ուրիշ պատճառն ալ, Յոյն ժողովուրդին 11-րդ դարէն սկսեալ հայ ազգին նման, թուրքերուն վայրագութեան ենթարկուած ըլլալն է:

Յոյներուն վերջին տասը դարերու պատմութիւնը, անհաւատալիօրէն հայկական պատմութեան կը նմանի:

Թուրքերը, նոյն բարբարոսութիւնները

կատարած են, հայերուն և յոյներուն դէմ:

Մենք, 25 տարիներէ ի վեր, հեռացած ենք, թուրքերուն կողմէ գրաւուած Պոլիսէն: Եւ այդ թուականէն ի վեր, գրեթէ ամէն տարի, կ'այցելենք Յունաստան:

Յունաստան այցելութեան կ'երթանք: Որովհետեւ աշխարհի քաղաքակրթութեան օրրանը եղած է այս երկիրը:

Կ'այցելենք Յունաստան՝ առ ի երախտագիտութիւն վեհանձն ազգի մը, որ իր գթոտ ձեռքը երկարած է իրեն բախտակից՝ չարչարուած Հայ Ազգին: Եւ նաեւ կ'այցելենք Յունաստան, որ հայերուն նման թրջական բարբարոսութեան ենթարկուած երկիր մը եղած է, հայերուն բարեկամ երկիր մը, եղբայր երկիր մը:

* * *

Յունաստան այցելողները նկատած են անպայման, որ Յոյներուն ունեցած ծովերու առաւելութիւնը եթէ նկատի չառնենք, Յունաստանը շատ կը նմանի այսօրուան Հայաստանին որ-

պէս, մեծ մասամբ, քարերու և ժայռերու երկիր:

Երբ, յիսուն տարիներ առաջ, առաջին անգամ ըլլալով այցելեցինք Յունաստան, շատ զարմացած էինք, թէ ինչպէ՞ս Աթէնքի նման քարքարուտ շրջանի մը մէջ ծաղկած էր աշխարհին ուղղութիւն տուող հրաշալի քաղաքակրթութիւն մը:

Բայց հակառակ իր բնաշխարհի կառոյցին, Աթէնքը այսօր աշխարհի զբօսաշրջութեան կեդրոններէն մէկն է իր Acropole-ով և պատմական վայրերով:

Յետոյ, կայ Delphes-ը՝ Յունական չաստուածներուն բնակավայրն է:

Աւելի հարաւը՝ Corinthe-ը և անոր շրջակայքը՝ Olympé-ը, Ողիմպիական խաղերուն սկզբնավայրը:

Եւ Mycene-ը՝ իր 4000 տարուան անըմբռնելի հնութիւններով, և Epidauré-ը՝ իր աշխարհի ամենէն սքանչելի պատմական թատրոնով, որ 14000 հոգի կրնայ պարփակել մինչեւ այսօր:

Աւելի հարաւը կայ Mistra-ն, Բիւզանդական վանքերէ կազմուած քաղաք մը, որ իսկական հրաշալիք մըն է:

Մենք, այս հրաշք վայրերը տեսնելէ ետք, այցելած ենք նաեւ յունական կղզիներէն ամենէն ծանօթները՝

Corfou-ն՝ Յունական այս «կանանչ» կղզին, ուր, 1923-թ.ներուն, երեսուն հազար հայ գաղթականներ կ'ապրէին: Այսօր հազիւ 4-5 հայ ընտանիք մնացած է:

Rodos կղզին՝ որ շատ ծանօթ զբօսաշրջական վայր մըն է: Մեզի համար, այս կղզիին ամենէն կարեւոր մասը, Chevaliers De Saint Jean միաբանութեան ամրոց պալատն է:

ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԵՊԻ ՅՈՒՆԱԿԱՆ
 «CHIOS» ԿՂԶԻՆ ԵՒ «THESSALONIQUE» ԶԱՂԱԶԸ
 «ԹՇՆԱՍԻՒՍ ԹՇՆԱՍԻՆ՝ ԻՍ ԲԱՐԵԿԱՍՍ Է»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷՏ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Chios կղզին եւ Nea Moni եղբարական վանքը

Այս Սրբ. Յովհաննէս ամրոցին Ասպետները, 1444-էն մինչեւ 1523, գրեթէ մէկ դար, պայքարած են Թուրքերուն դէմ:

Crete կղզին՝ 4500 տարուան պատմութիւն մը ունի, և Կրետէ-ի Knossos պալատը յունական քաղաքակրթութեան ամենէն կարեւոր կոթողներէն մէկն է:

1991-ին, մեր Կրետէ գտնուած օրերուն, այցելեցինք նաեւ Heraklion-ի հայկական եկեղեցին, որ Յունաստանի ամենէն հին հայկական եկեղեցին է:

Եւ այս եկեղեցիին մէջ, մեզ ամենէն աւելի զարմացնողը հետեւեալ երեւոյթը եղաւ- եկեղեցիին բակին պատերը զարդարուած էին Հայկական Գաղտնի Բանակին ծանուցումներով և հերոսներուն նկարներով:

Մենք չենք կարծեր, որ ամբողջ Սփիւռքի մէջ, ուրիշ հայկական եկեղեցիի մը վարչութիւնը, քաջութիւնը ունեցած ըլլայ եկեղեցիին բակին պատերը Հ. Գ. Բ.ի նկարներով զարդարելու:

* * *

Յունաստանի հիւսիսային մասը, մեզ միշտ աւելի հրապուրած է:

Թերես, մեր ծննդավայրը եղող Թրակիոյ աւելի նմանելուն պատճառաւ:

Ioanina քաղաքը՝ հռչակաւոր Tebelen-ցի Ali Pacha-յին

(Ծարք՝ էջ 11)

ՔՐԻՍՏՈՍ ԻՍԿՐԻՆ ԲՆԱԿՐԻՆ ՀԱՅՅՈՒՆ ԽԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՍՈՒՏԵՐՈՒ ՎՐԱՅ ՀԻՄՆՈՒԱԾ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

« Ի ԲՐ Թ Է Թ ՈՒ Ր Ք Ի Ա »

Հայկական ցեղասպանութեան համար «Իբր Թէ ցեղասպանութիւն» ըսեր էք:

Իրաւունք ունիք, այսպէս ըսելու:

Որովհետեւ, եթէ իրականութիւնը ըսելու ըլլաք, սուտերու վրայ հիմնուած Թուրքիա ըսուած պետութեան վերջը կու գայ:

Դուք ինչպէ՞ս «Թուրքիա» կրնաք ըլլալ:

Մինչև 1920-թ.ը «Թրքական պետութիւն» ըսուած բան մը գոյութիւն չունէր:

Սմանեան պետութիւն էր անունը:

Եւ 1918-ին՝ ձեր վերջը եկած էր:

Եւ «Սմանեան պետութիւն» ըսուած սպանդի և թալանի դրութեան վրայ հիմնուած աւարա- ուններու պետութիւնը, մարդկութեան մարմնին վրայ գտնուող ուրի մը պէս, պիտի կտրուէր և պիտի նետուէր:

Բայց վերջին վայրկեանին կրկին ձեր բախտը քալեց:

Արեւմտեան պետութիւններուն բարձրագոյն շահերը և անոնց սանձերը ձեռքը բռնող անտեսա- նելի սարսփազդու «ուժը» ձեր մահուան արգելք եղաւ:

Եւ դուք, կրկին չորս ոտքի վրայ ինկաք:

Եւ աճաբարբին սնտուկէն ելլող նապաստակին նման, օսմանեան պետութեան դագաղին մէջէն՝ «Թուրքիա» ըսուած ուրուականը ելաւ:

Եւ Մակեդոնական Օթեակին մէջ Ֆարմասոն ըլլալով արձանագրուած և ճնունդով սելանիկցի ձեր նախահայրը՝ Թրքութեան առաքեալը ըլլալով մէջտեղ ելաւ:

Այլ ի՞նչ ծառեր, ի՞նչ ծառեր: Ամէն ինչ Թուրք, ամէն բան Թուրք: Եւ Թուրքիա, և տեւական Թուրքիա:

Բայց ո՞վ է Թուրքը: Ամէն մարդ Թուրք է: Ուզես արաբ եղիր, ուզես քիւրտ: Ուզես հայ եղիր, ուզես յոյն: «Ի՞նչ երջանիկ է, Թուրք եմ ըսողը»: Որովհետեւ, Թուրք ըսուած մէկը գոյութիւն չունի:

Եւ անկէ յետոյ, ուռնցուր և ուռնցուր: Երակներուն ուժի դեղ:

Նախահայրը՝ ձեր երակներուն մէջի ազնուական արիւնէն խօսք ըրեր է: Այդ ո՞ր արիւնն է արդեօք: Բոմիա՞ք է, Պոսիա՞ք է: Չէրքե՞զ է, Ալպանա՞ցի է: Մի գո՞ւցէ հայկական արիւն չըլլայ: **Թ.Զ.**

ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ՅՈՒՆԱԿԱՆ
 “CHIOS” ԿՂՋԻՆ ԵՒ “THESSALONIQUE” ԶԱՂԱԶԸ
 «ԹՇՆԱՍԻՒՍ ԹՇՆԱՍԻՆ՝ ԻՍ ԲԱՐԵԿԱՄՍ Է»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆԿ

Chios կղզին եւ Nea Moni եղերական վանքը

ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ՅՈՒՆԱԿԱՆ “CHIOS” ԿՂՋԻՆ... (Ծար. էջ 2-էն)

պատմութիւնով ծանօթ եղած է:

Իսլամացած Յոյն-Ալպանացի մը եղող Ալի փաշան, 30 տարիներ ամբողջ, Պոլսոյ Թուրք Սուլթանին վստահելի ներկայացուցիչը եղած էր՝ իբր ինքնիշխան կառավարիչ Ioanina-ին ու իր շրջակայքին: Այստեղ տասնամեակներ իշխելէ ետք, Ալի Փաշան, 1810-թ.ներէն սկսեալ, կ'օգնէ Յոյն ազատագրական շարժումին և Յունաստանի ազատութեան մէջ մեծ դեր կ'ունենայ:

Այս պատճառաւ ալ, կը պատժուի Սուլթանին կողմէ, գլխատուելով: Ioanina-էն դէպի Thessalonique գացող ճամբուն վրայ կը գտնուի՝ Meteora կոչւած, բնութեան հրաշալիքը եղող վայրը:

Ժից և շատ բարձր ժայռերու վրայ (չենք գիտեր ինչպէս) կառուցուած Բիզանդական վանքերու կախարդական երեւոյթը, դիտողներուն վրայ իր անուցին՝ Meteora-ի վայել, ուրիշ մոլորակի մը մէջ գտնուելու տպաւորութիւնը կը ձգէ:

Թեսալոնիքէ քաղաքը մեզի շատ հարազատ եղած է միշտ:
 Կարծէք, թէ ան հին՝ Յունական Պոլսոյ մէկ շարունակութիւնն է:
 Մեզի համար ան, այսօր, իսկական Պոլիսն է, իր բոլոր երեւոյթներով:
 Բայց ամենէն կարեւորը մեզի համար, այս «Պոլիս»ին «Թուրք» չըլլալն է:

* * *

Chalcidique-ի թերակղզիին արեւելեան ամենահեռաւոր ծայրամասը կը կազմէ Agio Oros-ը (Սուրբ Լեռ), Mont Athos-ին գտնուած թերակղզին:

Գրեթէ ծովուն մէջէն ուղղաձիգ՝ 2033 մետր բարձրացող այս Սուրբ Լեռը, շատ պատկառելի երեւոյթ մ'ունի:

Այս թերակղզին, իրականութեան մէջ, «Պետութեան մէջ Պետութիւն» մըն է: Այս թերակղզիին վրայ, հազար տարիներ առաջ, վանքեր կառուցուիլ սկսած են: 16-րդ դարուն, 30 վանքերուն մէջ 30,000 հոգեւորականներ կ'ապրէին: Այսօր, 20 վանքեր կը գործեն այնտեղ, և վանքերուն մէջ միայն 1471 կրօնականներ կան:

Orthodoxe-ներուն ամենէն Սուրբ վայրերէն մէկը եղող Agio Oros թերակղզին, դարերէ ի վեր, ինքնավար շրջան մը եղած է, և իր ինքնավար վարչութիւնը ունի: Եւ վանքերը այցելելու համար, Աթենք գտնուող իրենց վարչութեան ներկայացուցիչէն, Visa առնելու ստիպողութիւնը դրուած է:

Եւ կանանց համար այս վանքերը այցելութիւնը բացարձակապէս արգիլուած է: Եւ ի՞նչ աստիճան ճիշդ է՝ չենք գիտեր. կ'ըսուի, թէ այս «կրօնական պետութեան» սահմաններուն մէջ, ոչ մէկ էգ կենդանի գոյութիւն ունի:

20 տարիներ առաջ, բարձրաստիճան հայ կրօնաւոր մը, մասնաւոր վիզա-յի արտօնութեամբ, Ակիօ Օրօս կ'այցելէ:

Այս այցելութեան ընթացքին, Հայ կրօնաւորը, Յոյն վարդապետներուն կ'ըսէ, թէ ինքն ալ Հա՛յ կրօնաւոր մըն է:

Այս խօսքերը լսող Յոյն վարդապետները՝ «հերետիկոս», «հերետիկոս» պոռալով կը հեռանան հայ հոգեւորականին քովէն:

Չէ՞ որ հայերը, 451-թ.ի Զաղկեդոնի կրօնական համաժողովի շրջանին, հեռացած և իրենց ուրոյն հայկական եկեղեցին կազմած էին, կրօնա-դաւանական գետնի վրայ գատորոշուելով:

Այդ թուականէն ի վեր, մոլեռանդ Յոյն կրօնաւորներուն համար, հայերը հերետիկոսներ են: Այսինքն՝ տեսակ մը անաստուածներ:

Կը տեսնէք, թէ մտային կառոյցով խանգարուածներ միայն հայ ազգին մէջ չեն գտնուիր:

Յոյներէն ոմանց մօտ ալ, ինչպէս՝ հայերուն, մտային կառոյցը խանգարուած է: Եւ այս պատճառաւ ալ, հայերը և յոյները, նոյն անողորջ ճակատագրին ենթարկուեցան՝ թուրքերուն կողմէ:

* * *

ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ՅՈՒՆԱԿԱՆ
 “CHIOS” ԿՂԶԻՆ ԵՒ “THESSALONIQUE” ԶԱՂԱԶԸ
 «ԹՇՆԱՍԻՒՍ ԹՇՆԱՍԻՆ՝ ԻՍ ԲԱՐԵԿԱՄՍ Է»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Chios կղզին եւ Nea Moni եղերական վանքը

Տարիներէ ի վեր, փափաքը ունէինք, Իզմիրի ճիշդ դիմացը գտնուող Յունական Chios կղզին այցելելու:

Ծատ բաներ իմացած էինք, Chios կղզիին և իր ժողովուրդին մասին:

Տեղեակ էինք, թէ Chios կղզիին Յոյն ժողովուրդը, 1822-թ-ին թուրքերուն կողմէ ջարդուած և գրեթէ ամբողջովին բնաջնջուած էր:

Կարդացած էինք, Victor Hugo-ին Չիոս-ի ջարդերուն ազդեցութեամբ գրի առած հոյակապ բանաստեղծութիւնը՝ “Les Turcs Ont Passé La. Tout et Ruine Et Deuil” «Թուրքերը այստեղէն անցան: Ամէն կողմ ակերակ և սուգ է»:

Տեսած էինք Փարիզի Louvre-ի թանգարանին մէջ Delacroix-ի շատ մեծ պաստառը՝ “Scènes Des Massacres De Scio”- որ Չիոս կղզիին մէջ թուրքերուն կատարած ջարդերը կը պատկերացնէր:

Վերջապէս, այս տարի կրցանք, մեր տարիներու փափաքը իրականացնել:

9 Մայիս 2001-ին, օդանաւով մեկնեցանք ճախ Աթէնք, և հոնկէ ալ՝ ժամուան մը թռիչքէ ետք, գիշերով հասանք Chios կղզին:

Պանդոկի սենեակին մէջ, կրկին կարդացինք ֆրանսական զբօսաշրջական գիրքերուն մէջ, Չիոսի մասին գրուածները:

Բոլոր այդ հրատարակութեանց մէջ նկարագրուած էին, 1822-թ-ին թուրքերուն կատարած ջարդերը, բաւական ընդարձակ մանրամասնութիւններով:

Հետեւեալ առաւօտ կանուխ ելանք պանդոկէն, և գիրքերուն մէջ տրուած տեղեկութիւններուն հետեւելով, գացինք այն վայրերը, ուր թուրքերը սարսափելի ջարդեր կատարած էին: Ինրաքանչիւր քայլափոխիդ կը հանդիպէիր անոնց գազանային եղեռնագործութիւնը յուշող վկայութիւններու: Այդ սարսազդեցիկ եղելութիւններուն նկարագրութիւնը կու տանք յաջորդիւ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ցաւով լսեցինք մահը Կիրակոս Բաղնեպանեանի որ պատստիած է վերջերս Լ. Աճճելլսի մէջ, յետ կարճատև հիւանդութեան և վիրահատութիւններու:

«Նայիրի» կը ցաւակցի հանգուցեալի ընտանիքին և մերձաւորներուն, ափսոսալով կորուստը իր հաւատաւոր ընթերցողին:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կիրակոս (Կիկո) Բաղնեպանեանի մահուան առթիւ, Տէր և Տիկ. Տիգրան Սարաֆեան կը վշտակցին հաւատաւոր Հ.Մ.Մ-ական վեբերան ընկերոջ տիկնոջ, զաւակներուն և մերձաւորներուն, և այս ցաւալի պատեհութեամբ կը նուիրեն Լ.Ռ. «Նայիրի»ին 15000 Հ.Մ.Մ. «Մասիս»ին 15000

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

Մամուլի տակ է և շուտով լոյս կը տեսնէ մեծավաստակ դերասան և մշակութային գործիչ Ժիրայր Արամ Վարժապետեանի (Դերասանը) յուշամատենանը որ կ'ամփոփէ արուեստագէտին բատերական գործունէութիւնը և գրական գործերը:

ԳԻՐՔ ԳՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԷՏՔ Է ՈՒՆԵՆԱԼ ԾՆՈՐՅՔ, ԿՐԱՏԱՐԱԿԵԼՈՒ... (Ծար. էջ 1-էն)

օտարամուտ և վատառողջ «մշակոյթ-արուեստ»ի մը ներխուժումին դիմաց:

Այս բոլոր տխուր երեւոյթներուն աղն ու պղպեղը կը կազմէ համերաշխութեան պակասը Միութենէն ներս, որ ժամանակակից հայ գրականութեան կացութիւնը ակելի մտահոգիչ կը դարձնէ և փնտոել կու տայ «անցեալը», ուր հայ գրողը «մենաշնորհեալ» կը նկատուէր... Ափիւղի իր գրեղորք կողմէ մանաւանդ:

ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ՅՈՒՆԱԿԱՆ
 “CHIOS” ԿՂՋԻՆ ԵՒ “THESSALONIQUE” ԶԱՂԱԶԸ
 «ԹՇՆԱՍԻՒՍ ԹՇՆԱՍԻՆ՝ ԻՍ ԲԱՐԵԿԱՄՍ Է»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Chios կղզից եւ Nea Moni եղերակաց վանքը

**1700-ԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
 ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ**
 (25 - 27 Մայիս, 2001)

Հովանաւորութեամբ՝

**Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
 ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ**

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

«ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՆՊԱՍՏԸ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ
 ՎԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ»

Մասնակցութեամբ՝

Աշխարհի ամէն կողմերէն ժամանած հայ և օտար միջ-եկեղեցական հիւրերու,
 եկեղեցիներու ներկայացուցիչներու, աստուածաբաններու և ակադեմականներու
 Ուրբաթ-Շաբաթ, 25-26 Մայիս 2001,
 Եղիշէ Մանուկեան Երկրորդական Վարժարանի
 Սիրան Մանուկեան հանդիսասրահին մէջ, Տպպայէ
 [Յատուկ հրաւիրեալներու]

Հ Ո Գ Ե Ի Ո Ր Հ Ա Մ Ե Ր Գ

«ՇՆՈՐՀԱԼԻ» Երգչախումբի

Ղեկավարութեամբ՝ Հոգշ. Տ. Մեղրիկ Վրդ. Բարիփեամի
 Կատարողութեամբ՝ Կի Մանուկեամի

Ներկայութեամբ՝

Օտար եկեղեցիներու ներկայացուցիչներու

25 Մայիս 2001,

Մայրավանքի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Տաճարին մէջ,
 երեկոյեան ժամը 8:30-ին

**ՍՐԲԱԼՈՅՍ ՄԻՒՌՈՆԻ
 ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ**

Ձեռամբ՝

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ՅՈՒՆԱԿԱՆ
 «CHIOS» ԿՂԶԻՆ ԵՒ «THESSALONIQUE» ԶԱՂԱԶԸ
 «ԹՇՆԱՍԻՒՍ ԹՇՆԱՍԻՆ՝ ԻՍ ԲԱՐԵԿԱՄՍ Է»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Chios կղզից եւ Nea Moni եղերակաց վանքը

Մասնակցութեամբ՝
**ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՆՈՒՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱԹՈՒՆԵՐՈՒ
 ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒՆ**

Ներկայ պիտի ըլլան նաեւ Նախագահի, Խորհրդարանի Նախագահի
 ու Վարչապետի ներկայացուցիչները

Մայրավանքի շրջափակին մէջ
 Շաբաթ, 26 Մայիս 2001, երեկոյեան ժամը 7:00-ին

**Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ
 ԵՒ ՄԻՋ-ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ**

Պատարագիչ՝
 Ամեն. Տ. Մեսրոպ Արք. Մուրաֆեան
 Պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ

Մասնակցութեամբ՝
 Աշխարհի ամէն կողմերէն ժամանած
 միջ-եկեղեցական պաշտօնական հիւրերու

Ս. Նշան Մայր եկեղեցւոյ մէջ
 Կիրակի, 27 Մայիս 2001, առաւօտեան ժամը 10:00-ին

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի

ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՓԱՌԱՏՕՆ

Նուիրուած 1700ամեակին

Փառատօնին անձամբ ներկայ պիտի ըլլայ Վեհափառ Հայրապետը,
 շրջապատուած օտար եկեղեցիներու և միջ-եկեղեցական կազմակերպութիւն-
 ներու բարձրաստիճան ներկայացուցիչներով: Ներկայ պիտի ըլլան նաև
 Միւռոնօրհնէֆի առիթով սփիւռքի գաղութներէն ժամանած ուխտաւորներ

Պուրճ Համուտի մարզադաշտին վրայ,
 Կիրակի, 27 Մայիս 2001, երեկոյեան ժամը 7:00ին

Կը հրաւիրենք մեր ժողովուրդի զաւակները խոր հաւատով մասնակցելու
 1700-ամեակի տօնախմբութիւններուն, վերանորոգուելու իրենց
 քրիստոնէական կեանքին ու ազգային պատկանելիութեան մէջ

ԾԱՆՕԹ

Շաբաթ 26 Մայիսի երեկոյեան, Միւռոնօրհնէֆի ներկայ եղողները
 իրենց ինքնաշարժերը կրնան կանգնեցնել Կաթողիկոսարանին կից
 գտնուող Rim-ի կանգառը: Հաւատացեալ ժողովուրդին ներկայութիւնը
 դիւրացնելու համար, յատուկ փոխադրութեան միջոցներ ապահովուած են
 հետեւեալ վայրերէն-ժամը 6:00-ին՝ Թիրոյի Սրբոց Վարդանանց
 եկեղեցիէն, Էշրէֆիէի Ս. Յակոբ եկեղեցիէն և Ֆանարի Մատուռէն:

ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ՅՈՒՆԱԿԱՆ
 “CHIOS” ԿՂԶԻՆ ԵՒ “THESSALONIQUE” ԶԱՂԱԶԸ
 «ԹՇՆԱՄԻՒՍ ԹՇՆԱՄԻՆ՝ ԻՍ ԲԱՐԵԿԱՄՍ Է»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 (ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԷՆԵԱՆ)

Խողվայոյզ գիշեր մը անցուցինք Չի-
 ոս կղզիի մեր իջեւանած պանդոկին
 մէջ, հայ և յունական եղեռնի տեսա-
 րաններու պատկերացումով:

Յաջորդ առաւօտ կանուխ, ինչպէս
 մտադրած էինք, նախ այցելեցինք Chios-
 ի հին քաղաքին մէջ գտնուող բերդը՝
 “Kastro”ն:

Բերդին մէջ տեսանք այն սրահը, ուր
 1822-ին թուրքերը, ընդհանուր ջարդերը կատարելէ առաջ, “Chios”ի երեւելինե-
 րը, առաջնորդները՝ 70 հոգի ձերբակալած և բոլորը միասին բանտարկած էին
 այդ սրահին մէջ:

Այս երեւելիները, հետեւեալ առաւօտ, բոլորն ալ, կախաղան կը հանուին:
 Եւ յետոյ կը սկսի “Chios” կղզիի Յոյն ժողովուրդին ընդհանուր ջարդը:
 Սարսափով յիշեցինք մեր՝ 24 Ապրիլ 1915-ին կատարուած ողբերգութիւնը:
 Եւ մտածեցինք, թէ թուրքերը 24 Ապրիլ 1915-էն դար մը առաջ՝ 1822-ին նոյն
 «սիսթեմ»ը գործադրած էին Chios-ի մէջ:

Նախ՝ ժողովուրդին առաջնորդներուն գլուխները կը կտրէին, որ ժողովուրդը
 առանց «գլուխ»ի մնայ:

Եւ յետոյ՝ ժողովուրդը բնաջնջելը, պարզ խնդիր մըն էր թուրքերուն համար:

* * *

Ջրօսաշրջական գիրքերուն մէջ, “Chios”ի ամենէն կարեւոր պատմական
 վայրը որպէս նշուած էր, 11-րդ դարուն կառուցուած Բիւզանդական “Nea Moni”

Eugène Delacroix. Scènes des massacres de Scio. 1824. Huile sur toile. 419 x 354 cm. Paris. Musée du Louvre.

վանոն:

Հետեւեցանք տրուած տեղեկութիւններուն և "Chios" քաղաքէն 10 քմ. հեռու, ծառաշատ բարձունքներու վրայ գտնուող "Nea Moni" վանքը հասանք: Տեսարանը շատ գեղեցիկ էր, և անտառին ծառերուն մէջէն ներքեւի ծովը կը տեսնուէր: Nea Moni վանքը, այնտեղ կատարուած հրաշքներուն պատճառաւ, "Chios"ի ժողովուրդին ուխտատեղին էր նոյն ատեն:

Մայր եկեղեցին, Բիւզանդական եկեղեցիներէն շատ տարբեր ճարտարապետական ոճ մը ունէր, որ մեզի մեր հայկական եկեղեցիները կը յիշեցնէր:

Մայր եկեղեցիին ներքին մասին մէջ, բոլոր կամարները և գմբեթը՝ Mosaique-ներով (խճանկարներով) զարդարուած էին, որոնք կը ներկայացնէին Սուրբերու նկարները:

Բայց, Բիւզանդական այս պատմական վանքին մէջ, մեզի ամենէն շատ տպաւորած մասը, վանքին մայր մուտքին քով գտնուող Սուրբ Խաչ եկեղեցին էր: Եւ մենք, մեծ զարմանքով ու սրտադողով տեսանք, թրքական բարբարոսութեան սարսափելի վկայութիւնները:

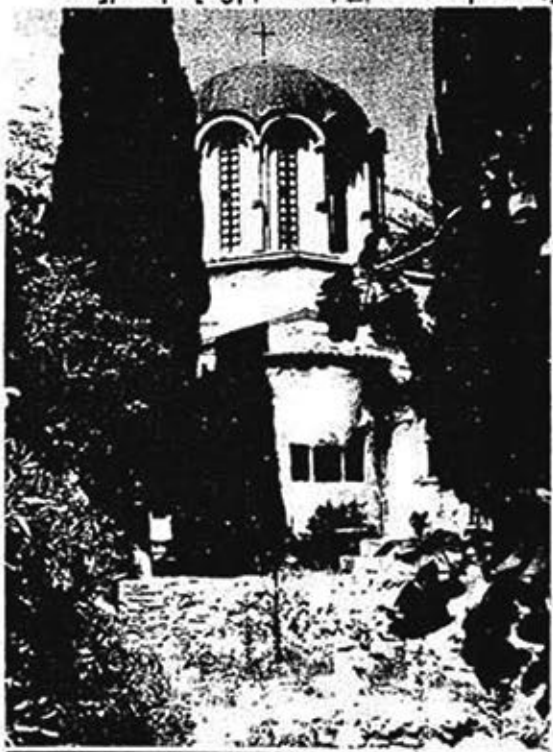
1822-ին, թուրքերուն Chios-ի մէջ Յոյն ժողովուրդի ջարդի սկսման օրերուն, Chios-ի բնակչութեան 3500 կին և երախայ Nea Moni վանքը կ'ապաստանին, փրկուելու յոյսով թրքական վայրագութեան:

Բայց թուրք ջարդարարները վանքն ալ կը խուժեն:

Եւ վանքին մէջ գտնուող 3500 կին և երախայ և 600 վանականները՝ թուրքերուն կողմէ անխնայ կը սպաննուին:

Եւ ջարդէն վերջ թուրքերը, վանքը կրակի կու տան:

Ծատ տարիներ յետոյ, երբ վանքը կը

Ս. Խաչ եկեղեցին, ուր ցուցադրուած են թրքական բարբարոսութեան նմոյշները:

վերանորոգուի, հոն նահատակուած զոհերուն ոսկորներուն և գանկերուն մէկ մասը կը հաւաքուին և այս՝ Սուրբ Խաչ եկեղեցիին մէջ, ցուցափեղկերու ներքեւ կը պահպանուին իբր նուիրական մասունքներ:

Մենք, այս սուրբ մասունքներուն առջեւ, խոնարհեցանք, և նոյն ատեն յիշեցինք Արեւմտեան Հայաստանի և Անաթոլիոյ

բիրաւոր եկեղեցիներուն մէջ, թուրքերուն կողմէ հրկիզուելով նահատակուած անթիւ ու անհամար հայ անմեղ զոհերը:

Այստեղ կ'ուզենք նոյնութեամբ նշել՝ «Նէա Մոնի» վանքին Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ, այդ մասունքները ամփոփող ցուցափեղկերու կողքին, յունարէն և անգլերէն լեզուներով տրուած «Չիոս կղզիին ողբերգութեան» պատմութիւնը՝

THE MASSACRE OF CHIOS -1822

Before the massacre, Chios had a population of 118,000 souls.

The terrible massacre left only 1800 people in the southern part of Chios to take care of the production of mastic.

It has been calculated that at least 23,000 people were slaughtered. About 47,000 people were taken to the slave markets of Cairo and Smyrna. And the rest escaped to other Islands.

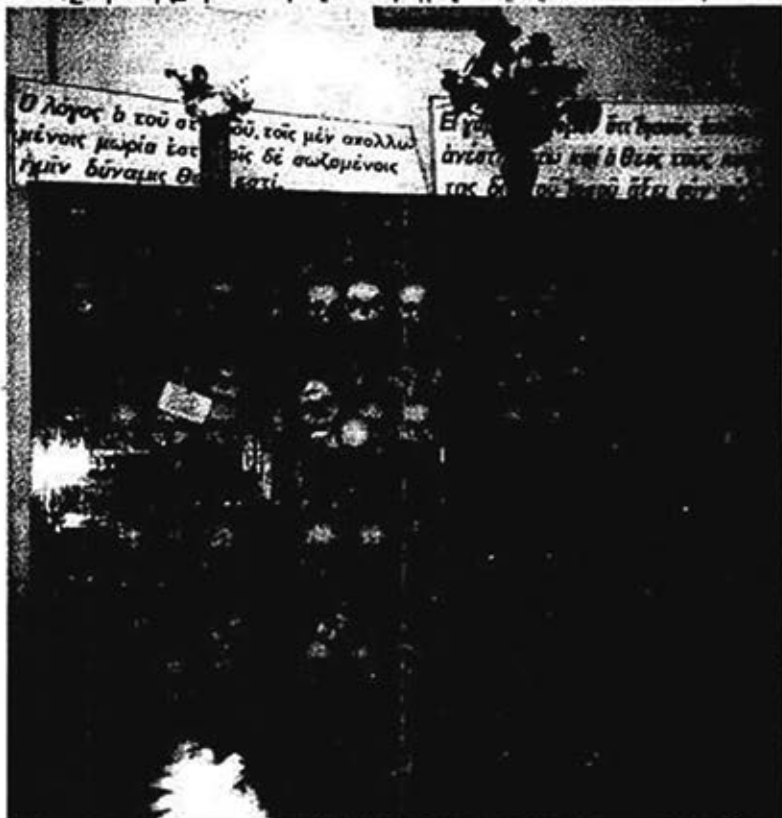
In the Monastery of Nea Moni, the local massacre took place on 9 [non legible] Friday of 1822.

There were 600 monks and 3500 women and children who had come to seek refuge in the Monastery.

They were all slaughtred by the Ottomans.

Part of the bones of slaughtered monks and people are kept in this chapel of the Holy Cross.

ԱՆԳԼԵՐԷՆ ԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ պահ դրուած մասունքները...

«Ջարդերէն առաջ, Chios-ի բնակչութիւնը 118,000 հոգի էր: Սարսափելի ջարդէն յետոյ, միայն 1800 հոգի մնացին Ջիոսի-ի Հարաւային մասը՝ Mastic-ի արտադրութիւնը հաւաքելու համար: Հաշուուած է, որ նուազագոյն 23000 հոգի սպաննուած է: Եւրոյ 47,000 հոգի Գահիրէի և Իզմիրի գերիներու շուկաները տարուած են, և մնացեալներն ալ ապաստանած են միւս կղզիները: Nea Moni-ի վանքին մէջ, ջարդերը սկսած են 9 [անընթեռնելի] Ուրբաթ 1822-ին: Այս վանքին մէջ ապաստանած էին՝ 600 վանական և 3500 կին և երախայ: Բոլորն ալ սպաննուեցան Օսմանցիներու կողմէ: Սպաննուած վանականներուն և ժողովուրդին ոսկորներէն մաս մը պահպանուած են այս Սուրբ Խաչ եկեղեցիին մէջ»:

Այստեղ կ'ուզենք նաեւ նշել, «ՆԱՅԻՐԻ»ի աշխատակից "The Traveler"ին, "Chios"-ցիներու մասին ըրած զգայացունց յայտնութիւնները.— "Chios"ցիները այնքան կապուած էին իրենց կրօնքին և ազգութեան, որ թուրքերուն իսլամանալու ճամբով ազատելու առաջարկը կը մերժէին: Եւ կը նախընտրէին թուրքերուն կողմէ սպաննուիլը: Տանք մեր հայասէր ու անգլիագիր բարեկամին վկայութեան բնագիրը:

A SMALL NOTE ON THE MASSACRE OF CHIOS

The Greeks make fun of the people of Chios.

They claim that the people of Chios, called "Chiotis" in Greek, were so stupid that they said to the Turks during the time of the Massacre.

"SFAXENE AGA MOU N' AGIASO", meaning "Slaughter me, my Lord, so that I go to paradise."

In reality, the situation was much different. When a Non-Moslem was to be executed, the Turks would give the victim a last chance to escape death and become a Moslem. If accepted, the condemned would change his religion and go free.

The people of Chios, the Chiotis, never accepted such an offer. Instead of denouning their religion, they preferred death and said:

"TOTES, SFAXEME AGA MOU N' AGIASO"

Which means: "THEN, my Lord, slaughter me, so that I go to paradise".

THE TRAVELER

(ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ)

ՀԱԿԻՐՃ ՆՕԹԵՐ ՉԻՈՍԻ ՋԱՐԴԻՆ ՄԱՍԻՆ

Յոյները կը հեզնեն Ջիոսի բնակիչներուն որոնց յունարէն «չիոթիս» կը կոչեն: Անոնք որպէս թէ այնքան տխմար էին, որ կ'ըսէին թուրքերուն, ջարդերու ատեն.— «SFAXEME AGA MOU N' AGIOSO», որ կը թարգմանուի.— «Մորթէ զիս Տէր, որ դրախտ երթամ»: Իրականութեան մէջ վիճակը բոլորովին ուրիշ էր:

Երբոր ոչ-իսլամ մը պիտի սպաննուի, թուրքերը վերջին առիթ մը կու տային զոհին՝ որ մահէ փրկուելու համար, կրօնափոխ ըլլալով իսլամանայ: Մահապարտը եթէ ընդունէր իր կրօնը փոխել՝ կ'ազատուէր:

Ջիոսի բնակիչները, չիոթիսները, երբեք չընդունեցին այսպիսի առաջարկ մը: Կրօնափոխ ըլլալու տեղ նախընտրեցին մահը և ըսին. «Եթէ այդպէս է՝ ուրեմն մորթէ զիս Տէր, որ դրախտ երթամ»:

ՃԱՄՐՈՐԴ

* * *

Յունաստան մեր այցելութեամբ, մենք հոգեկան պարտականութիւն մըն ալ կ'ունենանք կատարելիք, զոր կ'ընծայենք, ամէն տարի, երթալով ուխտագնացութեան, Սելանիկի հայկական գերեզմանատունը:

Սելանիկի հայկական գերեզմանատան մէջ կը գտնուի դամբարանը մեր մեծ մօր, Արմաւենի Չիլիկիիւրեանի, որ նոյն ատեն մայրն է Ռուբէն Սեւակի: (Ծարք՝ էջ 3)

Ռուբեն Սեւակի մայրը՝ Արմաւենի Չիլիճկիրեան, վշտակոծ ու անմխիթար մօր մը հոգեվիճակը արտացոլացնող դէմքով: Իր գրկին՝ նահատակ գրողի եղբորորդին՝ Յ. Չիլիճկիրեան: Նկարուած՝ 1925-ին. Պոլիս:

Սելանիկի մէջ Արմաւենի Չիլիճկիրեանի դամբարանէն զատ, ուրիշ՝ 24 Ապրիլեան նահատակի մը հետ կապ ունեցող դամբարան գոյութիւն չունի:

Սելանիկի մէջ, թաղական խորհուրդ կայ, թեմական խորհուրդ կայ, և կան նաեւ բաւական մեծ թիւով հայկական միութիւններ:

Ասոնցմէ ո՛չ մէկուն միտքէն կ'անցնի, 24 Ապրիլի նահատակ բանաստեղծի մը մօրը դամբարանին յարգանքի այցելութիւն մը կատարել 24 Ապրիլի օրերուն:

Բայց անոնք, ամէն 24 Ապրիլին ոսկեզօծ խօսքերով իբր թէ կը փառաբանեն 24 Ապրիլի նահատակները:

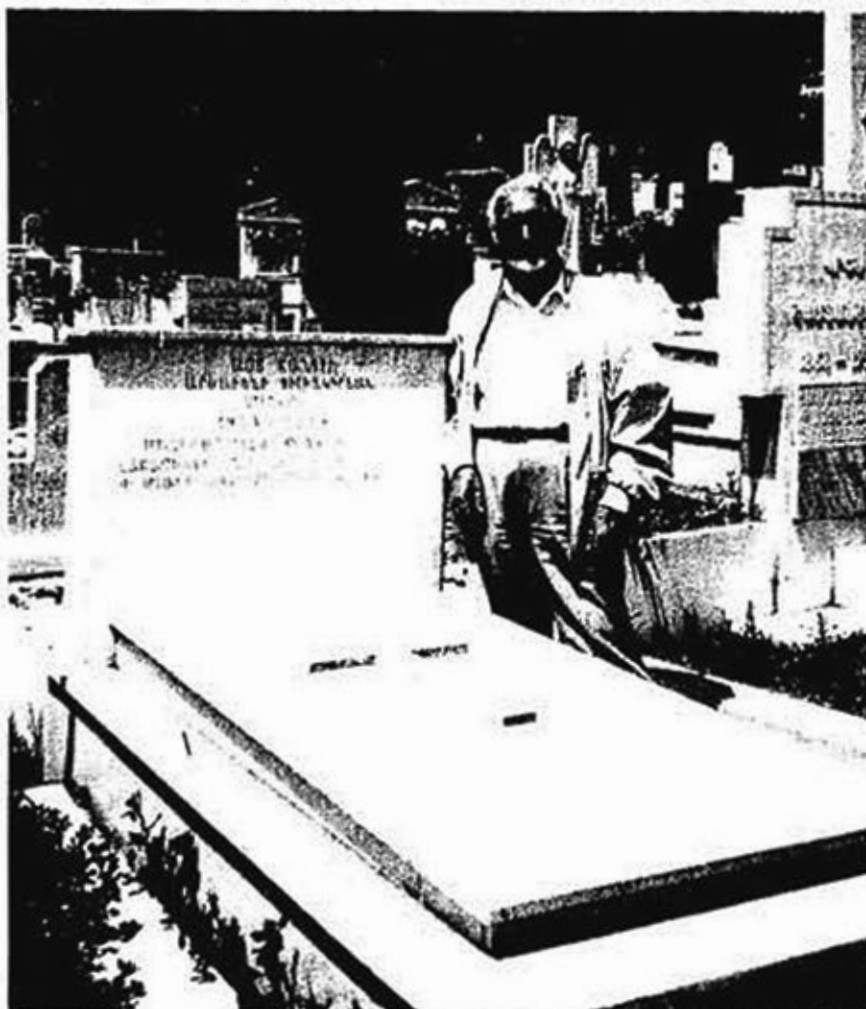
Բայց, իրականութեան մէջ, այս սին խօսքերով անոնք, ձեւով մը, կրկին ու կրկին «կը ջարդեն» 24 Ապրիլի Սուրբ նահատակները:

Ազգ մը, իր հերոսներով կ'ապրի:

Ազգ մը, որ իր հերոսները չունի, ապրելու իրաւունք չունի:

Ազգ մը, որ իր հերոսները կը մոռնայ, ինքն ալ մեռնելու դատապարտուած է:

1985

Յովհ. Չիլիճկիրեանի «ուխտագնացութիւնը» իր մեծ մօր դամբարանին: Մտերիմ հոգեկցութեան և զրոյցի պահ...:

Յ. Չ.

OSMANLI MUCIZESI

NASIL, CIHANGIRANE BIR DEVLET ÇIKARDINIZ BIR ASIRETTEN ?

NASIL MI ? SAG OLSUN OSMANLI YATAGANI.

" YA, MÜSLUMAN OLURSUNUZ,

YA DA KELLELERINIZ UÇAR BU YATAGANLA"

BU "MUCIZE CUMLE" AÇTI SIZ "AÇIL SUSAM AÇIL" MASALINDAKI GIBI BÜTÜN MUVAFFAKIYET KAPILARINI.

ÇOK ZORDU, SIZIN ESIR HALKLARINIZ IÇIN, BU KORKUNÇ "SEÇİMDE" BU HAYAT MEMAT MESELESİNDE "HAYATA" KARSI "OLÜMÜ" SEÇMEK ?

BU HER BABAYIGITIN HARCİ DEGİLDİ. BUNA RAGMEN, SAYISIZ İNANÇLI HRİSTİYANLAR OLÜMÜ SECTİ... VE KELLELERİ UÇTU YATAGANLA.

FAKAT MİLYONLARCA ZAVALLI İNSANLAR BU CESARETİ GOSTEREMEDİ. VE "HAK DİNİNİ"??? KABUL ETTİLER, VE MÜ SLUMAN OLDULAR.

"AMA KIRK YILLIK YANI, OLUR MU KANI"? FAKAT OLDU. ZOR OYUNU BOZAR.

VE BU KATLIAM VE YAGMA SİYASETİNİZ SAYESİNDE İLERLEDİNİZ ANATOLYADA. BALKANLARDA... TA VIYANA KAPILARINA KADAR.

SİRBİSTANDAKI BOSNAKLAR, BULGARİSTANDAKI POMAKLAR, ALBANYADAKI ARNAVUTLAR BU SIZIN KORKUNÇ YATAGANINIZIN MEYDANA GETİRDİĞİ VAHŞETİN "PIÇLERİDİRLER".

FAKAT VIYANA KAPILARINDA BU OYUN BITTİ.

POLONYA KIRALI JAN SOBİESKİNİN VIYANA KAPILARINDA 1683 DE SİZİ VURDUĞU DARBEDEN SONRA, BİR DAHA İFLAH OLMADINIZ.

ÇÜNKÜ VIYANA MAGLÜBIYETİNİZDEN SONRA, SİZİN YAGMA ÜZERİNE KURULMUS SİYASETİNİZ İFLAS ETTİ.

YAGMA EDİLECEK BASKA TOPRAK ZAPTEDEDEMEDİĞİNİZ İÇİN BASLADINIZ GERİLEMİYE.

FAKAT HUYLU HUYUNDAN VAZ GEÇMEZ.

ALİSMİSTİNİZ YATAGANLA KELLE UÇURMIYA.

1809 YILINDA SİZİN ZULÜM İDARENİZE KARSI İSYAN EDEN SİRBİSTANDAKİ NİS SEHRİ HALKINI YARATTIĞINIZ TERRORLE KANA BULADINIZ.

VE KESTİĞİNİZ SİRP VATANPERVERLERİNİN KELLELERİNİ ÜST ÜSTE YIGARAK KORKUNÇ BİR "KELLELER KULESİ" İNSA ETTİNİZ.

Kİ SİRPLAR İBRET ALSIN, KORKSUN, VE BİR DAHA İSYAN ETMESİN.

SİRPLAR, İSTİKLALLERİNİ KAZANDIKTAN SONRA BU "KELLELER KULESİNİ" SİZİN VAHŞETİNİZİN İNKAR EDİLMEZ BİR DELİLİ OLARAK MUHAFAZA ETTİLER.

BU GÜN BU "KELLELER KULESİ" BÜTÜN SİRPLAR İÇİN ÇOK MUKADDES BİR İBADET YERİDİR.

VE NİS SEHRİNİ GİREN ANA YOL ÜZERİNDE, DORT LİSANDA YAZILMIŞ SİRPÇA, İNGİLİZCE, FRANSIYZCA, ALMANCA "TOWER OF CRANES", "LA TOUR DES CRANES, "SCHADELTURM" BÜYÜK BİR İLAN, BU MUKADDES "KELLELER KULESİNİN" GİRİŞ YERİNİ GOSTERİR.

VE SİZ TÜRKLER, YOLUNUZ DÜSERSE, VE "NİS" SEHRİNDEN GEÇERSENİZ, GİDİN GORÜN SİZİN VAHŞETİNİZİN ÜTANÇ VERCİ "ESERİNİ".

BİZ ZİYARET ETTİK VE GÖRDÜK NİS SEHARİNDEKİ BU KORKUNÇ "KELLELER KULESİNİ".

VE BİR ERMENİ OLARAK, ERMENİ SOYDASLARIMIZIN ANATOLYADA, SİZİN ASIRLAR BOYU SÜREN ZULMÜNÜZ ALTINDA NASIL İZTİRAH ÇEKTİĞİNİ VE EN SONUNDA 24 NİSAN 1915 DE BASLATTIĞINIZ ERMENİ SOYKIRIMIYLA NASIL YOK EDİLDİĞİNİ DÜŞÜNDÜK.

VE TÜRKVAHŞETİNİN İNKÂR EDİLMEZ ESERİ OLAN KELLELER KULESİNİN ÖLÜLERİNİN ÖNÜNDE GOZLERİMİZ YASLI OLARAK HÜRMETLE EGİLDİK.

YALANCI TÜRKLER,S BU KULEYE NE DİYECEKSİNİZ?

BU KELLELER KULESİ DE, SİZİN İFADENİZE GÖRE "SÖZDE KATLIYAM" MI?

ERMENİ "SÖZDE SOYKIRIMI" GİBİ.

Յ.Զ.

ՎԵՐԻ ԹՐԲԵՐԷՆ ԲՆԱԳՐԻՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀՐԱՉՔԸ

«Ինչպէ՞ս աշխարհակալ կայսրութիւն մը մէջտեղ բերիք՝ ցեղախումբէ մը»

Ինչպէ՞ս ըրիք այս գործը:

Ողջ ըլլալ մասնանաւ եթաղանդ: «Կա՛մ միսիլմանութիւնը կ'ընդունիք, կա՛մ ձեր գլուխները կը թռին այս եթաղանդ»:

Այս հրաշք նախադասութիւնը բացաւ ձեզի յաջողութեան դռները՝ «Բացուէ Սուսամ, բացուէ» պատմութեան մէջ եղածին նման:

Շատ դժուար էր, ձեր գերեզման ժողովուրդներուն համար, այս սարսափելի ընտրութեան մէջ, այս մահու կենաց հարցին մէջ, կենաքին դէմ «Մահը» ընտրելը:

Ամէն մահկանացուի յատուկ չէր այս կարողութիւնը:

Հակառակ ասոր, բիրաւոր հաւատացեալ բրիտանացիներ «Մահը» ընտրեցին: ...Եւ անոնց գլուխները կտրուեցան եթաղանդով:

Բայց, միլիոնաւոր խեղճ մարդիկ այս քաջութիւնը չկրցան ցուցաբերել: Եւ անոնք «Իրական հաւատքը» ընդունեցին և իսլամ եղան:

Բայց «քառասուն տարուան "եանին" քանի կ'ըլլա՞յ»: Բայց եղաւ. «մահու սպառնալիքով՝ ամէն բան կարելի է փոխել»:

Եւ ձեր այս սպանդի և թալանի քաղաքականութեան «շնորհիւ» յառաջացաք Անաթոլիոյ մէջ, Պալեստինայի մէջ, և հասաք մինչև Վիէնայի դռները:

Սերպիոյ Պոսնիաքները, Պուկարիոյ Բոսնիաքները, Ալպանիոյ «Արնաւութները» ձեր սարսափելի «եթաղանդին» մէջտեղ բերած «ՐԻՇ»երն են, ապօրինի զաւակներն են:

Բայց Վիէնայի դռներուն առջեւ ձեր «խաղը» աւարտեցաւ: Լեհաստանի թագաւորը՝ Jan Sobieski-ին Վիէնայի դռներուն առջև, 1683-ին, ձեզի տուած հարուածէն յետոյ, մէյ մըն ալ մէջքերնիդ չշտկուեցաւ:

Որովհետև, ձեր Վիէնայի պարտութենէն յետոյ, սպանդի և թալանի վրայ հիմնուած ձեր ռազմավարութիւնը սնանկացաւ: Ուրիշ թալանութիւնք հողամսեր չկրցաք գրաւել: Եւ անկէ ետք՝ սկսաք նահանջել:

Բայց, բնաւորութիւնները կարելի չէ փոխել: Վարժուած էիք, եթաղանդ գլուխներ թոցնելու:

1809-ին Սերպիոյ «Նիշ» քաղաքին մէջ, ձեր բռնակալ վարչութեան դէմ ապստամբող սերպ ժողովուրդը արիւնի մէջ խեղդեցիք...

... Եւ ձեր կտրած սերպ հայրենասէրներուն գլուխները վրայ վրայի դիզելով՝ սարսափելի «Գանկերու աշտարակ» մը կառուցանեցիք: Որ սերպերը դաս առնեն, վախնան, և ուրիշ ատեն, կրկին չապստամբին...

Սերպերը, տասնեակ տարիներ վերջ, իրենց անկախութեան տիրանալէ յետոյ, այս «Գանկերու աշտարակ»ը պահպանեցին՝ ձեր վայրագութեան անհերքելի մէկ ապացոյցը ըլլալով:

Այսօր, այս «Գանկերու աշտարակ»ը ամբողջ սերպ ժողովուրդին համար, սուրբ ուխտատեղի մըն է:

Եւ «Նիշ» քաղաքին մուտքի մայր պողոտային վրայ, չորս լեզուներով՝ սերպերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն՝ "TOWER OF CRANES", "LA TOUR DES CRANES", "SCHÄDEL-TURM" մեծ ծանուցում մը՝ այս սուրբ գանկերու աշտարակին մուտքի վայրը կը նշանակէ:

Եթէ դուք՝ թուրքեր, եթէ «NICH» քաղաքէն անցնելու ըլլաք, գացէք, և տեսէք ձեր վայրագութեան սարսափազդու «ձեռակերտը»:

Մենք այցելեցինք և տեսանք Նիշ-ին մէջի այս ահուելի գանկերու աշտարակը:

Եւ հայ մը ըլլալով պատկերացուցինք մեր հայ ազգակիցներուն, Անաթոլիոյ մէջ, երկար դարեր, ձեր բարբարոսութիւններով ինչպէս չարչարուած ըլլալը:

Եւ ցաւով վերլիշեցինք 24 Ապրիլ 1915-ին ալ, ձեր շղթայագերած ցեղասպանութեամբ, չայ Ազգին ամբողջութեամբ բնաջնջուիլը:

Եւ թրքական բարբարոսութեան անհերքելի «ստեղծագործութիւնը» եղող այս գանկերու աշտարակին մասունքներուն առջև, աչքերնիս արցունքով լեցուն, յարգանքով խոնարհեցանք:

Ստախօս թուրքեր՝

Ի՞նչ պիտի ըսէք՝ այս գանկերու աշտարակին համար.

Այս գանկերու աշտարակն ալ ձեր արտայայտութեամբ՝ «ԻՐԹ ԹԷ ԶԱՐԴ Է» հայկական «ԻՐԹ ԹԷ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ» նման:

ԴՐԱՄԻՆ ԱՂՕԹՔԸ

[Խեղճերուն]

«Ո՛վ ես ՌԻԲԵՍ, ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԵԱՆ ԴՈՒ ԳՈՐԾԻ, ԴԵՐԱՄ, ՈՐՈՒՆ ԼՈՒՌ ԾՈԼԵԻՆ ՄԷՋ Կ'ԱՐԾԱՐԾԻ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐԸ ՏԱՌԱՊՈՂ ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ: ԸՍԷ՛, ԶՈՒ ԿԱՄԶԴ ԴԻՏԻ ԻԾԽԷ՞ ՅԱԻՏԵԱՆ»:

1907 ՌՈՒԲԷՆ ՍԵԻԱԿ

«ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏ LIONEL JOSPIN-Ը ՎԵՐՉԱՊԷՍ «TROTSKISTE» ԵՂԱԾ ԸԼԼԱԼԸ ԽՈՍՏՈՎԱՆԵՑԱԻ» - ՓԱՐԻՉ 5 ՅՈՒՆԻՍ 2001

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Աշխարհը ղեկավարող մեծ դրամատերներէն Հրեայ Rotschild-ին ըսածները կրկին նշեցք՝ «Ֆրանսային միայն դրօշակը ֆրանսական է. մնացեալ ամէն բանը՝ «մեր»ն է»:

1789-ի Ֆարմասոնական Յեղափոխութիւնէն սկսեալ, Ֆրանսան հրեական իշխանութեան ենթարկուեցաւ:

Եւ երկու հարիւր տարիներէ ի վեր, ֆրանսայի մէջ իշխանութիւնը հրեաներուն ձեռքն է:

Ի բացառեալ 1939-1945-ի պատերազմի տարիներուն՝ երբ Ֆրանսան պարտուեցաւ և գերմանացիները, գրեթէ առանց դիմադրութեան, ամբողջ ֆրանսան գրաւեցին, հրեաները Անգլիս ապաստանող Ջօր. Տը Կոլին ուժ տուին ամբողջութեամբ:

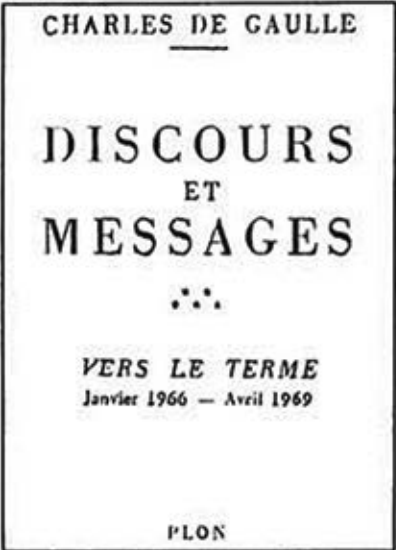
1939-1945-ի պատերազմին Անգլիոյ մէջ, Ջօրավարին շուրջ եղողները, մեծամասնութեամբ հրեաներն էին:

Երբ 1945-ին, Սթալինի շնորհիւ, Գերմանիան պարտուեցաւ, Ջօր. Տը Կոլին հետ միասին, բոլոր հրեաները կրկին Ֆրանսա խուժեցին: Եւ այս անգամ Ֆրանսան, բոլորովին, հրեաներուն տիրապետութեան ենթարկուեցաւ:

Բայց, իսկական հայրենասէր մը եղող ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահ Ջօրավարը, միջոց մը վերջ, հրեական այս "Dicta"-ին չկրցաւ հանդուրժել:

27 Նոյեմբ. 1967-ին, Փարիզի Էլիզէ պալատին մէջ կայացած մամուլի ասուլիսին ընթացքին, Ջօր. Տը Կոլ շատ պատմական և Պաղեստինի մէջ Արաբ ժողովուրդին այսօր ենթարկուած ողբերգութեան կանխատեսութիւնը կազմող իր զգայացունց յայտարարութիւնը կատարեց.

R.- L'établissement, entre les deux guerres mondiales, car il faut remonter jusque-là, l'établissement d'un foyer sioniste en Palestine et puis, après la Deuxième Guerre mondiale, l'établissement d'un Etat d'Israël, soulevait, à l'époque, un certain nombre d'appréhensions. On pouvait se demander, en effet, et on se demandait même chez beaucoup de Juifs, si l'implantation de cette communauté sur des terres qui avaient été acquises dans des conditions plus ou moins justifiables et au milieu des peuples arabes qui lui étaient foncièrement hostiles, n'allait pas entraîner d'incessants, d'interminables, frictions et conflits. Certains même redoutaient que les Juifs, jusqu'alors dispersés, mais qui étaient restés ce qu'ils avaient été de tous temps, c'est-à-dire un peuple d'élite, sûr de lui-même et dominateur, n'en viennent, une fois rassemblés dans le site de leur ancienne grandeur, à changer en ambition ardente et conquérante les souhaits très émouvants qu'ils formaient depuis dix-neuf siècles.

ԴՐԱՄԻՆ ԱՂՕԹՔԸ

[Խեղճերուց]

«Ո՛վ ես ռիբես, թշուհաճիթեալ մոհ գործի,
 ԴՐԱՄ, ՈՐՈՒՆ ԼՈՒՌ ՅՈՒԼԵՒՆ ՄԷՋ Կ՛ԱՐԾԱՐԾԻ
 ՃԱԿԱՏԱԳԻՐԸ ՏԱՌԱՊՈՂ ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ:
 ԸՍԷ՛, ԶՈՒ ԿԱՄԵՂ ՊԻՏԻ ԻԾԽԷ՛ ՅԱԻՏԵԱՆ»:

1907 ՌՈՒՐԷՆ ՍԵԻԱԿ

«ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏ LIONEL JOSPIN-Ը
 ՎԵՐՉԱՊԷՍ «TROTSKISTE» ԵՂԱԾ ԸԼԼԱԼԸ
 ԽՈՍՏՈՎԱՆԵՑԱԻ» - ՓԱՐԻՉ 5 ՅՈՒՆԻՍ 2001

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ՎՐԷԺ ՌՈՒՐԷՆՆԵԱՆ]

Général De Gaulle-ին ֆրանսերէն ինչքին հայերէն թարգմանութիւնը:

«Հիմնադրուեց երկու աշխարհամարտերուն միջեւ, որովհետեւ միեջեւ այդ բուսկանը վերադառնալ պէտք է, տեսնելու համար Պաղատիկի մէջ Սիոնիստական օճախի մը հիմնուիլը, և յետոյ, Երկրորդ Աշխարհամարտէն ետք իսրայէլեան պետութեան մը հիմնուիլը, այդ շրջանին որոշ քիւլմ մտավայրութիւններ ստեղծած էր:

GIDECEKSINIZ EFENDILER. DEFOLUP GIDECEKSINIZ. GELMIS OLDUGUNUZ
 ORTA ASYA STEPLERINE.

SIZ, OSMANLI TARİHİNİ BİLİRMİSİNİZ ?

1683 SENESİNDE VIYANA KAPILARINA KADAR İLERLİYEN OSMANLI ORDUSUNU TESKİL EDEN ASKERLERİN İSMİ YENİÇERİYDİ.

YENİÇERİLERİN KİM OLDUĞUNU BİLİRMİSİNİZ ?

HEPSİ DE YUNAN -SIRP-BULGAR-ERMENİ AİLELERİNDEN KILIÇ ZORU İLE ÇALINMIS BES-ALTI YAŞLARINDA HRİSTİYAN ERKEK ÇOCUKLARI İDİ.

BU ÇOCUKLAR SÜNNET EDİLEREK MÜSLÜMANLAŞTIRILIR VE YENİÇERİ OCAKLARINDA DEVSİRİLİR, VE OSMANLI CENGAVERİ OLARAK YETİSTİRİLİRDİ.

INGİLİZ TARİHCİSİ ARNOLD TOYNBEENİN [1934] DE YAZDIĞINA GÖRE :

"BU HRİSTİYAN ASILLI YENİÇERİLER KENDİ ASİLLARINI UNUTMUSLARDI. VE TAMAMEN OSMANLI VAHSİ VE ZALİM SANSİYETİNİ ALMISLARDI.

VE BU YENİÇERİLER YUNAN-SIRP-BULGAR VE ERMENİ TOPRAKLARINDA YAĞMA İÇİN İLERLERKEN KENDİ SOYDASLARINI EN VAHSİ SEKİLDE ÖLDÜRÜRLERDİ".

İSTE BU VAHŞETİNİZ SAYESİNDE İLERLEDİNİZ VIYANA KAPILARINA KADAR.

* * *

1820 SENELERİNE KADAR YUNANİSTAN SİZİN İSGALİNİZ ALTINDAYDI.

ESKİ YUNAN TARİHİNİN EN KIYMETLİ TAPINAGI ATİNA AKROPOLUNUN PARTHENON'UNU "BARUT DEPOSU" YAPMISTINIZ.

VE 1687'DE BARUT DEPOSU İNFİLAK ETTİ. VE YUNAN TARİHİNİN İFTİHARI PARTHENON HARABEYE DÖNDÜ.

1820'LERDEKİ YUNAN İSYANINDA OKADAR VAHSİYANE DAVRANDINIZ Kİ MESHUR FRANSTZ YAZARI VİCTOR HÜGO "YUNAN ÇOCUGU" İSMİNİ TASIYAN SÜRİNDE SİZİN VAHŞETİNİZİ SU CÜMLELERLE TARİHİN SAHİFELERİNE GEÇİRDİ.

"TÜRKLER BURDAN GEÇTİ HER YER HARABE HALİNDE HER KES YAS İCİNDE"

1828 VİCTOR HUGO

SİZ KAPADOKYAYI BİLİRMİSİNİZ ?

SİZ, BU YERLERE "PERİ BACALARI" DİYORSUNIZ.

SİZ, HRİSTİYANLIĞIN BESİĞİ OLAN BU KUTSAL TOPRAKLARDA, KAYALARIN İÇİNDE, OYULARAK MEYDANA GETİRİLEN BU KİLİSELERİ ZİYARET ETTİNİZ Mİ?

VE BU OYMA KİLİSELERİN DUVARLARINI SUSLUYEN BİZANS SANATININ HARİKASI OLAN FRESKLERİ GÖRDÜNÜZ MÜ?

İSA PEYGAMBERİN VE HRİSTİYAN AZİZLERİNİN RESİMLERİYLE BEZENMİS BU FRESKLERE DİKKAT ETTİNİZ Mİ?

BİZ GİTTİK, GÖRDÜK. VE GÖRDÜĞÜMÜZ FACİADAN DOLAYI KAHROLDUK.

ÇÜNKÜ BU FRESKLERİN ÜZERİNDEKİ İSA PEYGAMBERİN VE AZİZLERİN ÇOGUNUN GÖZLERİ OYULMUSTU.

SİZİN, ASİRİ DİNCİLERİNİZİN KISKIRTMASI İLE BU DÜNYA HARİKASI FRESKLER GAVUR RESMİDİR DİYE

"ALÇAK ELLER" TARAFINDAN TAHRİP EDİLMİŞTİ.

1923'E KADAR, BU KİLİSELERİN SAHİPLERİNİ HUNHARCA ÖLDÜRDÜNÜZ.

VE SONRA DA BU SANAT HARİKASI FRESKLERİN ÜZERİNE SİZİN VAHŞETİNİZİN "DAMGASINI" VURDUNUZ.

θ.θ.

«ՆԱԻՐԻ» № 150 18-6-2001

ԴՐԱՄԻՆ ԱՂՕԹՔԸ

[Խեղճերուն]

«Ո՛վ ես ՌԻԵՄՆ, ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԵԱՆ ԴՈՒ ԳՈՐԾԻ, ԴԵՐԱՄ, ՈՐՈՒՆ ԼՈՒՌ ԾՈԼԵԻՆ ՄԷՋ Կ՛ԱՐԾԱՐԾԻ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐԸ ՏԱՌԱՊՈՂ ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ: ԸՍԷ՛, ԶՈՒ ԿԱՄԶԴ ՊԻՏԻ ԻԾԽԷ՞ ՅԱԻՏԵԱՆ»:

1907 ՌՈՒԲԷՆ ՍԵԻԱԿ

«ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏ LIONEL JOSPIN-Ը ՎԵՐՉԱՊԷՍ «TROTSKISTE» ԵՂԱԾ ԸԼԼԱԼԸ ԽՈՍՏՈՎԱՆԵՑԱԻ» - ՓԱՐԻՉ 5 ՅՈՒՆԻՍ 2001

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ՎՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆՆԵԱՆ]

Արդարև հարց կը դրուէր, և նոյնիսկ շատ մը հրեաներու մօտ ալ կը մտածուէր, թէ այդ համայնքին քննակնկլման հողերու վրայ զորս ձեռք ձգուած էին առանկ կամ նուազ արդարացուցիչ պայմաններու տակ և կեղքոնը ի բնէ բշտամարտ տրամադրուած արար ժողովուրդներու, արդեօ՞ք առիթ պիտի չտար, անվերջանալի բախումներու և կոխներու:

Եւ շատեր, նոյնիսկ կը վախճային, որ հրեաները որոնք մինչեւ այդ բուսականները ցիրուցան էին, բայց որոնք մնացեր էին այնպէս ինչպէս միշտ եղած են, այսինքն՝ ընտրեալ ժողովուրդ մը, ինքնավստահ և տիրապետող, մէյ մը որ համախմբուած են իրենց անցեալի մեծութեան տարածքի վրայ, կը վերադառնային իրենց հրակէզ նուաճողական յաւակնութիւն-

ներուն ու ջերմ տենչերուն զորս կը սնուցանէին տասնիներ դարերէ ի վեր:

ԶՕՐԱՎԱՐ ՇԱՐԼ ՏԸ ԿՈԼ

Զօր. Տը Կոլին այս ցնցիչ խօսքերը, հրեական շրջանակներուն մէջ, ռումբի մը պէս պայթեցան:

Անոնք բնաւ չէին սպասեր, իրենց թիկունքովը իշխանութեան տիրացող Զօրավարէն, այս տեսակ արտայայտութիւն մը:

Հրեաներուն իսկական դիմակը մէջտեղ հանող և անոնց ծրագիրները մերկացնող Զօր.ին այլեւս չէին թոյլատրեր, որ Ֆրանսայի մէջ իշխանութեան վրայ մնայ...:

...Եւ Մայիս 1968-ին, Փարիզի համալսարանական ուսանողները, իբր թէ համալսարաններու պայմանները բարելաւելու նպատակով, ցոյցերու սկսան:

Այս ցոյցերը կազմակերպողները, հրեաներուն մանկկապիկները եղող՝ Trotskiste-ներն էին, որոնց պարագլուխն էր «Կարմիր Ցանի» կոչուող Հրեայ Cohn-Bendit-ը:

Այս համալսարանական ցոյցերը, քանի մը օր յետոյ, իսկական ապստամբութեան վերածուցան, և Ֆրանսան շատ ծանր՝ քառասուն վիճակի մատնուցաւ:

Ծոյցերուն հետեւանքը այն եղաւ, որ Զօր. Տը Կոլ, իր իշխանութիւնը զօրացնելու միտումով, 1969-ին հանրաքուէի դիմեց: Բայց հարաքուէն կորսնցուց, և ստիպուած եղաւ հրաժարելու: Եւ 1970-ին ալ մահացաւ:

Հրեաները, այս ձեռով, պատժած եղան իրենց դէմ խօսելու համարձակութիւնը ունեցած Զօրավարին:

1968-ին Փարիզի մէջ համալսարանական ցոյցերը կազմակերպող Հրեայ Զոհն-Պենտիթը այսօր, Գերմանիոյ մէջ, «Կանանչ»ներուն ղեկավարներէն է, և իբր երեսփոխան, Եւրոպական խորհրդարանին մէջ, շատ ազդեցիկ անձնատրութիւն մըն է:

1968-ի ցոյցերուն պարագլուխներէն Միշէլ Ռոքար, 1988-1991-ին Ֆրանսայի վարչապետը եղած է:

Նոյնպէս՝ 1968-ի ցոյցերու պարագլուխներէն Լիոնէլ Ժօսփէն, բաւական տարիներէ ի վեր և մինչեւ այսօր, Ֆրանսայի վարչապետն է:

Լիոնէլ Ժօսփէն այն անձնատրութիւնն է, որ բոլոր արեւմտեան ղեկավարներուն նման, իբր առաջին պարտականութիւն, տարի մը առաջ Իսրայէլ զացած էր որ հրեաներուն առջեւ երկրպագէ: Իսրայէլի մէջ է որ ան, Պաղեստինի ազատագրութեան հերոսները "Terroriste" որակեց:

Եւ այդ պատճառաւ ալ, Պաղեստինի համալսարանի ուսանողներուն կողմէ քարկոծուցաւ, և ոստիկաններու օգնութեամբ դժուարաւ կրցաւ փախչիլ:

Լիոնէլ Ժօսփէն իբր Ֆրանսայի «Սոցիալիստ» Կուսակցութեան ներկայացուցիչ, 2002-թ.ին Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահութեան ընտրութեան, իր թեկածութիւնը պիտի դնէ ժազ Ծիրաքի դէմ:

ԴՐԱՄԻՆ ԱՂՕԹՔԸ

[Խեղճերուց]

«Ո՛վ ես ՌԻԵՄՆ, ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԵԱՆ ԴՈՒ ԳՈՐԾԻ, ԴԵՐԱՄ, ՈՐՈՒՆ ԼՈՒՌ ԾՈԼԵԻՆ ՄԷՋ Կ'ԱՐԾԱՐԾԻ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐԸ ՏԱՌԱՊՈՂ ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ: ԸՍԷ՛, ԶՈՒ ԿԱՄԶԴ ՊԻՏԻ ԻՇԽԷ՞ ՅԱԻՏԵԱՆ»:

1907 ՌՈՒԲԷՆ ՍԵԻԱԿ

«ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏ LIONEL JOSPIN-Ը ՎԵՐՋԱՊԷՍ «TROTSKISTE» ԵՂԱԾ ԸԼԼԱԼԸ ԽՈՍՏՈՎԱՆԵՑԱԻ» - ՓԱՐԻՋ 5 ՅՈՒՆԻՍ 2001

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

10 ՓՐԵ 42 11

ՔՈՎԻ ԹՐԲԵՐԷՆ ԲՆԱԳՐԻՆ ՀԱՅՆԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՔ ԷՖԵՆՏԻՆԵՐ. ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՔ. ՉԵՐ ԵԿԱԾ՝ ՄԻՋԻՆ ԱՍԻՈՅ ՏԱՓԱՏԱՆՆԵՐԸ:

Դուք, Սամանեան Պատմութիւնը գիտէ՞ք:
1683-ին միևնույն ժամանակի դոկտորն առջեւը յառաջացող Սամանեան բանակին մաս կազմող գիտնորներուն անունը՝ «Ենիչերի» էր: Դուք Ենիչերիներուն ով ըլլալը գիտէ՞ք:
Բոլորն ալ Յոյն, Սերպ, Պուլկար և Հայ ընտանիքներուն ձեռքէն, եաթաղանի սպանալիքով գող-ցրած, իրենց հինգ-վեց տարիքին, քրիստոնեայ ընտանիքներու մանչ զաւակներ էին:
Այս տղաքը, թլփատուելով կ'իսլամացուէին, և Ենիչերիներուն կեդրոններուն մէջ կը պատրաստուէին և Սամանեան ռազմիկի կը վերածուէին:
Անգլիացի պատմագէտ Arnold Toynbee-ին 1934-ին սապէս գրած էր՝
«Այս քրիստոնեայի զաւակ Ենիչերիները, իրենց ծագումը բոլորովին մոռցած էին և Սամանեան վայրագ և անգութ կերպարը իւրացուցած էին:
Եւ այս Ենիչերիները Յունաստանի, Սերպիոյ, Պուլկարիոյ և Հայաստանի հողամասերուն վրայ, թալանի համար արշաւած միջոցին, իրենց ազգակիցները ամենէն վայրագ ձեռով կը սպաննէին»:
Ահա, այս ձեր վայրագութեան շնորհիւ, յառաջացաք միևնույն ժամանակի դոկտորն առջեւը:

★ ★ ★

Միևնույն 1820-ները Յունաստանը ձեր տիրապետութեան ենթարկուած էր:
Հին յունական պատմութեան ամենէն արժէքաւոր տաճարը եղող Աթինայի Acropole-ի "Parthenon" ը վառօդի մթերանոցի վերածած էր: Եւ 1687-ին վառօդի մթերանոցը կը պայթի. և յունական պատմութեան հպարտութիւնը եղող Parthenon-ը անբակի կը վերածուի:
1820-ներուն յունական ապստամբութեան շրջանին, այն աստիճան վայրագութիւններ կատարեցիք, որ հուշակաւոր ֆրանսացի գրագէտ Victor Hugo իր «Յոյն Տղան» վերտառութեամբ բանաստեղծութեան մէջ, ձեր վայրագութիւնը հետեւեալ տողերով պատմութեան էջերուն անցուց՝
«Թուրքերը այստեղէն անցան, ամէն տեղ անբակ է. ամէն մարդ սուգի մէջ»:

1828- Victor Hugo

Դուք "kapadokia"-ն գիտէք: Դուք այս տեղերուն «Պարիկի ծխնելոյզներ» կ'ըսէք:
Դուք այս քրիստոնէութեան օրրանը եղող Սուրբ հողերուն վրայ ժայռերը փորելով հոն կառուցած եկեղեցիները այցելա՞ծ էք:
Եւ փորուած եկեղեցիներուն պատերը զարդարող բիզանդական արուեստին հրաշալիքները եղող "Fresque"ները [որմանկար] տեսա՞ծ էք:
Քրիստոսին և սուրբերուն նկարներով ճոխացած այս "Fresque"ներուն ուշադրութեամբ նայա՞ծ էք:
Մենք գացիք ու տեսանք: Եւ հոն տեսած «աղէտ»ին հետեւանքով՝ տառապեցանք: Որովհետեւ "Fresque"ներուն վրայի Քրիստոսին և Սուրբերուն աչքերը [մեծամասնութեամբ] փորուած էին:
Ձեր մոլեռանդ կրօնաւորներուն դրդումով, այս «աշխարհի հրաշալիքները» "Gavour"ի պատկեր է ըսելով, ստորին ձեռքերու միջոցաւ քանդուած էին:
Միևնույն 1923, դուք այս եկեղեցիներուն «տէր»ները՝ դաժանօրէն սպաննեցիք:
Եւ յետոյ, արուեստի հրաշալիքներ եղող այս "Fresque"ներուն վրայ, ձեր վայրագութեան կնիքը գարկիք:

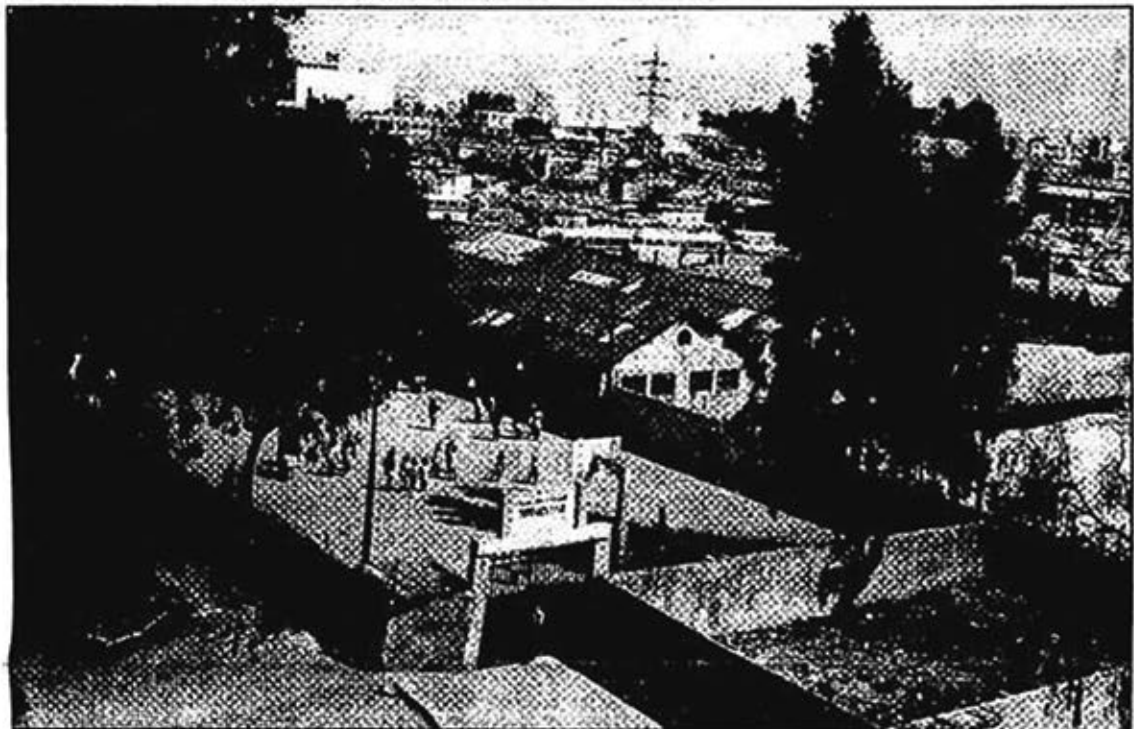
ՍԱՀԱԿԵԱՆՑԻ ՓԱՐԱՄԱԶԸ

Պէյրութի Նահր գետի Արեւելեան կողմը՝ Նոր Հաճըն թաղամասի կողքին կը գտնուէր ընդարձակ Հողամաս մը, իբրև կալուածատէր ունենալով Պրն. Պայտան: Այս Հողամասին վրայ կառուցուած էր երկու ընդարձակ թիթեղածածկ սրահներ, որոնք իր ժամանակին իբրև ձիերու ախոռ օգտագործուած է գերմանացիներու կողմէ:

Հայկական քէմբի դաղթակայանէն ներս պատահած Հրդեհին պատճառաւ, Սահակեան վարժարանը փոխադրուած է թիթեղածածկ այս զոյգ կալուածներէն ներս, անոնց մէջ բաժանումներ կատարելով, դարձուցած են ուսումնարան, ինչպէս՝ 6 սենեակ իբրև դասարան, տեսչարան, տնօրէնութեան սենեակ, սրահ ու բեմ իր մէջ ամփոփելով աւելի քան 250 Հանդիսատես: Երկրորդ կալուածը վերածուել էր Մանկապարտէզի, երաժշտական դասարաններու և դպրոցի սկառուական շարժումին, խմբապետ ունենալով Հմայակ և Հրաչ Սեդրակեան եղբայրները, միաժամանակ՝ Հրաչը իբրև Ֆրանսերէնի դասատու:

Թիթեղածածկ վարժարանի առաստաղի թիթեղները ձմրան խստազոյն եղանակին՝ առատաձեռն անձրևներուն ու փոթորիկին պատճառաւ օդին մէջ կը սաւառնէին, մինչ անձրևը դասարաններէն ու սրահէն ներս կը խուժէր: Հապա ի՛նչ ըսել բակին կամ դպրոցավայրին մէջ գտնուող Հսկայ ծառերուն, որոնք, իրենց կարգին կը ճօճուէին և ի վերջոյ տեղի տալով բնութեան քմայքներուն՝ Հսկայ ճիւղեր գետին կը տապալէին, միաժամանակ քանդելով թռչուններուն բոյները, որոնք ինքզինքնին շատ Հանգիստ կը զգային Սահակեանի շրջապատէն ներս, քանի որ ոչ մէկ որսորդ չէր Համարձակեր զիրենց որսալու փորձ կատարել:

Սա՛ անցեալի Սահակեան վարժարանին անխուսափելի ճակատագիրն էր, երբ ձմեռնային փոթորիկը անակնկալօրէն տակն ու վրայ կ'ընէր դպրոցին խաղաղ ընթացքը, աշակերտներուն պատճառելով զուարճութեան պահեր:

Սահակեան վարժարանը՝ 1933.- 1974

Եթէ ուշադրութեամբ նայիք՝ նկարին մէջ նշմարելի է այն փոխնորդ թիթեղները որոնք փոխարինած են «թռիչք առած» թիթեղները:

ՍԱՀԱԿԵԱՆՑԻ ՓԱՐԱՄԱՉԸ

★ ★ ★

Փարամազը, պատանեկան շրջանին իր յաճախած նախակրթարանի ճակատագրին ենթարկուեցաւ, երբ անհաճոյ անակնկալ լուր մը դիմագրաւելու հեւքին մէջ՝ քրոջը օգտակար Հանդիսանալու ճանապարտին վրայ շնչասպառ եղաւ. անակնկալօրէն փոթորիկի բռնուող և տեղաշարժ եղող իր դպրոցին առաստաղին նմանողութեամբ, այն տարբերութեամբ՝ որ նիւթական կորուստները կարելի էր դարմանել, տապալած ծառը կրնար վերածաղկիլ և թռիչք առած թիթեղ մը կարելի էր նոյնով փոխանակել. բայց տրոփելէ դադրած սիրտ մը կարելի չէր վերակենդանացնել:

Արդարև, պատահական չէր, որ թերթերու մէջ լոյս տեսած մահազոհներու շարքը՝ միա՛յն «Սահակեան»ի շուրջ բոլորուող Միութիւններով ծանուցուեցաւ, քանի որ իր գործունէութեան դաշտը Հո՛ն եղած էր: Իր ատենին՝ Սահակեան մարզադաշտին վրայ ֆիզիքապէս մարզուած էր, մասնակցած էր տարեկան մարզահանդէսներուն, անոր բեմին վրայ դեր խաղացած էր իր քրոջը և այլոց հետ. իր արտա-դպրոցական գործունէութեան կիզակէտը եղած էր Սահակեանը իբրև շրջանաւարտ, և յաջորդ Հանգրուաններուն մասնակից դառնալով անոր ցաւերուն ու ուրախութիւններուն, յաջողութիւններուն ու ձախողութիւններուն, որոնց մասին ինծի արտայայտուեցաւ իր մահուընէ մօտաւորապէս ամիս մը առաջ՝ Մայրավանքի բակին մէջ կանգ առած իր ինքնաշարժին մէջ, ամբողջ ժամ մը, այն պահուն՝ երբ սրահէն ներս տեղի կ'ունենար գիրքերու վաճառք-ցուցահանդէսը, որուն ընթացքին ցաւով խօսեցաւ Հայկական Ազգ. դպրոցներու շարքին՝ մասնաւորաբար Սահակեան Գոլէճի անբարեյոյս վիճակին մասին, իբրև Հետեւանք նախ՝ անարբագրելի և անտեղի տնօրինումներուն և ապա երկրին մէջ տիրող տնտեսական տազնապին, ու տակաւին ուրիշ պատճառներ՝ որոնց մասին չեմ ուզեր գրել, քանի որ իր մտորումները «խօսքը մէջերնիս»ով փոխանցած էր ինծի՝ դիտելէ ետք չորսդին...:

Փարամազը, Սահակեան Գոլէճի «սենթ»ին վրայ կը գուրգուրար, այնքա՛ն խնայասէր էր, բայց ի՛նչ օգուտ ունէր երբ աշակերտութեան թիւը աստիճանաբար կը նուազէր և նոյն համեմատութեամբ եկամուտը կը պակսէր:

★ ★ ★

Մե՛ղք եղաւ Փարամազին: Անշուշտ թէ իրագործելիք ծրագիրներ ունէր տակաւին աշխատանքային, ընտանեկան և ընկերային կալուածներէն ներս: Անակնկալ մահը առիթ չտուաւ, որ նոյնիսկ իր վերջին բաղձանքները արտայայտէր: Դաժան մահ մըն էր պատահածը, կրկնա՛կ ցաւալի:

Կասկած չկայ, որ մենք ալ՝ ես, դուն, ան, մեր կարգին, կամ առանց կարգ սպասելու, պիտի երթանք Հոն, ուր կ'երթան շատերը: Այս մէկը ապահով է. բայց թէ ի՞նչպէս՝ կարելի չէ գուշակել:

Երբ յանկարծամահեր իմանաս՝ պահ մը կ'այլայլիս, կ'ափսոսաս, թէ՛ մահացողին և թէ՛ անակնկալօրէն տխուր լուրը դիմաւորող դժբախտին ընտանեկան պարագաներուն համար, հաշուելով որ անոնք զրկուեցան նոյնիսկ վերջին հոգատարութիւն մը ըրած ըլլալու սփոփանքէն...:

Փարամազը, իբրև երախտագէտ աշակերտ, իր թանկագին ժամերը տրամադրած էր Սահակեանին, անոր դժուարութիւնները Հարթելու ճանապարհին վրայ և քիչ անգամ

ՍԱՀԱԿԵԱՆՑԻ ՓԱՐԱՄԱԶԸ

ԴՐԱՄԻՆ ԱՂՕԹԶԸ... (Թար. էջ 2-էն)

Եւ Լ. Ժօսփէն այն անձնաւորութիւնն է, որ քանի մը օր առաջ, փաստերու պարտադրանքին տակ, ստիպուեցաւ հրապարակաւ խոստովանելու, որ ինք «Trotskiste» կազմակերպութեան մաս կազմած է:

* * *

Բայց ո՞վ է Թրոցքի-ն և ի՞նչ է Թրոցկիզմը:

Թրոցկին 1917-ի Ռուսական Յեղափոխութեան մասնակից հրեական խմբակին մաս կը կազմէր: Իր բուն անունը՝ «Lev Davidovich Bronstein» էր:

Հրեայ Թրոցկին սկիզբը ռուս Մենշեւիք-ներուն [Social-Democrate] մաս կազմած է, և ընդդիմացած է Լենինին: Յետոյ, հրեայի վայել ձեւով՝ Պոլշեւիք-ներուն յարած է:

Սովետական Միութեան մէջ, մինչեւ 1925, Թրոցքին ծայրայեղ համայնավարական «Համաշխարհային յարատեւ յեղափոխութիւն»ի տեսակետը պաշտպանած է և հակառակած է Սթալինի «Մէկ երկրի մէջ [Ռուսիոյ] Սոցիալիզմ կառուցանելու քաղաքականութեան:

Եւ այս պատճառաւ ալ 1929-ին, Staline-ի կողմէ Թրոցկին Սովետական Միութենէն արտաքսուած է: Եւ Թրոցկին, մինչեւ իր կեանքին վերջը, պայքարած է Սովետ Միութեան դէմ: Եւ Սթալինը ամբաստանած է իբր՝ «Յեղափոխութեան դաւաճան»: Եւ Ս. Միութիւնը որակած է՝ «Պուրժուայական Միութիւն»:

Եւ կրնա՞ք երեւակայել, թէ 1900-թ.ներէ մինչեւ այսօր, «Զապիտալիզմ»ի ամենէն ծայրայեղ թշամիները եղող Թրոցկիստներուն պաշտպանող և հովանաւորողները, աշխարհի մեծագոյն «Զափիթալիստ»ները եղող Սիոնիստ հրեաներն են:

Եւ Թրոցկիզմը, Սիոնիստներուն աշխարհի ազգութիւնները մէջտեղէն վերցընելու համար տարած պայքարին մէջ, իրենց ռազմավարութեան մաս կազմող թեւ մըն է միայն:

Եւ Սիոնիստներուն նպատակը, իրենց կազմակերպութեան ճիւղաւորումներ եղող՝ Թրոցկիստներու, Ֆարմասոններու, Եհովայական աղանդի և ծանօթ և անծանօթ բիրաւոր սադայելական կազմակերպութիւններու միջոցաւ, արեւմտեան քաղաքակրթութեան բոլոր նուիրական աննդութիւնները մէջտեղէն վերցնել, Յունա-քրիստոնէական քաղաքակրթութեան հիմերը քանդել է:

Եւ միայն այս քանդումէն յետոյ է, որ Սիոնիստները, իրենց յաւիտենական իշխանութիւնը հիմնուած պիտի նկատեն:

Եւ այն ատեն, աշխարհի բոլոր ժողովուրդները, հրեաներուն գերիները պիտի դառնան: Եւ հրեաները, իբր «Աստուծոյ ընտրեալ ժողովուրդը», աշխարհի միակ և միահեծան «Տէր-Տիրական»ը պիտի ըլլան:

Զօր. Տը Կոլ 27 Նոյեմբեր 1967-ի իր ելոյթին մէջ, աշխարհի մարդկութեան սպառնացող Սիոնիստական այս վտանգը մատանշած էր: Եւ այս պատճառաւ Սիոնիստները, նաեւ Թրոցկիստներուն օգնութեամբ, վար առին Զօրավարը:

* * *

ՍԱՀԱԿԵԱՆՑԻ ՓԱՐԱՄԱԶԸ

Եւ Սիոնիստները, այս բոլոր սաղայելական աշխատանքները կը տանին, առաջին օրէն մինչեւ այսօր, այլեւս գրեթէ ամբողջութեամբ իրենց ձեռքն անցած միջազգային «Զափիթալիզմ»ին ահռելի ցանցին շնորհիւ:

Մանաւանդ վերջին 50 տարիներուն ընթացքին, «Technologie»ին անհաւատալի յառաջացումը, այլեւս աշխարհի մէջ բոլոր հեռաւորութիւնները մօտեցուց: Չեւով մը «Աշխարհը պզտիկցաւ», և այս պատճառաւ, պետական բոլոր սահմանները, գրեթէ քանդուեցան:

Եւ այսօր, աշխարհի պետութիւնները ենթարկուած են, միջազգային տընտեսական շուկային պարտադրած "Dicta"ին: Եւ ոչ մէկ պետութեան ղեկավար, այս պարտադրութեան դէմ չի կրնար ելլել: Եթէ չենթարկուի՝ իր ժողովուրդը անօթութեան կը դատապարտուի:

Վերջին տարիներուն, Իրաքի և Եուկոսլաւիոյ ժողովուրդներուն միջազգային «Զափիթալիզմ»ին "Dicta"ին պատճառաւ կրած ողբերգութիւնները, բոլորին ծանօթ են:

Եւ այս իրականութիւնները, դեռ 1900-թ.ներուն, «Կարմիր ժամուց»ի հեղինակ՝ Արփիար Արփիարեան, անհաւատալի մարգարեական հեռատեսութեամբ նկատած էր և սապէս ըսած (Արփիար Արփիարեանին ըսածները կրկին ու կրկին պիտի նշենք).-

«Հրէականութիւնը բանակ չունի, բայց դրամ ունի: Ամէն պետութիւն, քիչ թէ շատ, հրէական լուծին տակ է»:

Եւ վերջապէս՝ 1907-ին, Ռուբէն Սեւակին գրած բանաստեղծութեան՝ «ԴՐԱՄԻՆ ԱՂՕԹԶԸ»ին մէջ, միջազգային դրամատիրութեան ահռելի զենքը եղող «ԴՐԱՄ-ԱՍՏՈՒԱԾ»ին մասին ըսածները կրկին նշենք՝

«Դրամ, ըսէ, եւ կամե՛ք պիտի իշխէ՛ յաւիտեան»:

Արդեօ՞ք Ռուբէն Սեւակին ըսածին պէս, «Միջազգային Զափիթալիզմ»ին կամքը պիտի իշխէ յաւիտեան:

Կարգ մը իմաստուն-միամիտներ՝ թէ շատ լաւատեսներ կ'ըսեն, թէ՛

«Պատմութեան մէջ բոլոր կայսրութիւնները եկած և գացած են: Այս Սիոնիստ-ամերիկեան» կայսրութեան ալ «վերջը» պիտի գայ»:

Մնաց յուսալից:

Ուշ կամ կանուխ, հրաշքի համազօր իրադարձութիւն մը կրնա՞յ յեղաշրջել դրութիւնը: Գուցէ գայ... Սթալին մը և մարդկութիւնը ազատէ այս «Թրոցկիստ-Զափիթալիստ-Սիոնիստ»ներուն լուծէն:

Յամենայն դէպս, մաղթենք, որ այդ... հրաշքը շուտ հասնի:

անոր ուրախութեան մասնակից դառնալու: Չէ՞ որ աշակերտական տարիներուն խոստացած էր իր Տնօրէնին, երբ այս վերջինը աշակերտական ընդհանուր Հաւաքին յաճախ բարձրաձայն Հարց կու տար.

- Սահակեանի պատիւը որո՞ւն ուսերուն վրայ է:

600 աշակերտութիւն միաբերան կը պատասխանէր.

- Ի՛մ ուսերուս վրայ:

Փարամազը մինչև իր մահը իր ուսերուն վրայ կրեց Սահակեանի ոչ միայն պատիւը, այլ անոր Հոգեբը՝ տրամադրելով ժամանակ, որ զբամէն աւելի կը կշռէ, երբ նկատի ունենանք, թէ այսօր մարդիկ կը նախընտրեն դրամ տալ, բայց ոչ՝ ժամանակ: Չէ՞ որ «ժամանակը ոսկի է»:

Ընդհանրապէս ուէ Սահակեանցիի Համար ժամանակը ոսկի չէ, երբ Հարցը կը վերաբերի երբեմնի թիթեղածածկ Սահակեանին, որոնցմէ մին էր Տօնիկեան մականունը կրող Փարամազը:

ԱՅՍՕՐ ԵՈՒԿՈՍԼԱԻՈՅ ԲԱԺԱՆՄԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ՍԿՋԲՆԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՆ Է

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ)

Ցաւալի է հաստատելը անշուշտ, որ Եուկոսլաւիոյ բաժանման ողբերգութեան պատասխանատուներու շարքին կը դասուի Վատիկանի մերօրեայ Բաժանայապետը, որ կը նկատուի «Երկնային բազալտութեան ներկայացուցիչը երկրի վրայ»:

Եւ շատ հեռու չէ կը կարծենք, իր վերջնական ճամբորդութիւնը դէպի երկինք:

Եւ այս ուղեւորութեան վերջաւորութեան, երբ «Բարձրեալ»ին առջև Ան ներկայանայ, ինչ պատասխան պիտի տայ արդեօք իր և իր դաշնակիցներուն Եուկոսլաւիոյ բաժանման ծրագրին պատճառաւ, այդ երկրէն ներս, վերջին տասնամեակի պատերազմներուն հետեւանով, մահացած երեք հարիւր հազար անմեղ զոհերուն համար:

Ա. Մ. Նահանգներուն, Վատիկանի և Գերմանիոյ երրորդութեան կողմէ գործըած Եուկոսլաւիոյ բաժանման այս «Ֆաշիստական» ողբերգութեան մէջ, անոր մասնակից աշխարհակալ իւրաքանչիւր պետութիւն իր սեփական հեռանկարը ունէր:

Բայց այս երեք պետութեանց ծրագիրները կը միանային ընդհանուր մէկ նպատակի՝ «հակասլաւութեան, հակառուսութեան և հակաօրթոտոքսութեան» մէջ:

Ամերիկա, Վատիկան և Գերմանիա չբաւարարուեցան Սովետական Միութեան քանդումով: Անկէ յետոյ կարգը՝ Ռուսիոյ փլուզման եկած էր: Եւ Եուկոսլաւիոյ բաժանումը՝ Ռուսիոյ կործանումին պատրաստութիւնն էր:

Շատ ծանօթ իրականութիւն մըն է, որ Բ. Աշխարհամարտին, Անգլիոյ վարչապետ Չրչիլ, բնաւ համամիտ չէր «Երկրորդ Ճակատ»ի մը բացուելուն Արեւմտ. Եւրոպայի մէջ, մանաւանդ՝ Ֆրանսայէն:

Ան կ'ուզէր, որ Բ. Ճակատը Պալքաններու մէջ բացուի, որ այս ձեւով արգելք ըլլան ռուսերուն՝ Արեւելեան Եւրոպային և, մանաւանդ, Պալքաններուն տիրանալուն:

Անգլիան, երկու հարիւր տարուան իր անփոփոխ քաղաքականութեամբ, միշտ արգելք եղած էր Ռուսերուն՝ Պալքաններու ներդրումներուն և Անաթոլիոյ ճամբով Միջերկրական իջնելուն:

Եւ Չրչիլ ուզած էր դէմ ելլել Փետրուար 1945-ին Եալթայի մէջ, Ռուզվելթի և Ստալինի կողմէ առնուած և Աշխարհը ազդեցութեան գոտիներու բաժանող որոշումներուն:

Չրչիլ մանաւանդ հակառակած էր Եալթայի որոշումներու այն կէտին, որ Սովետական Միութեան ներդրումներէ ազատ անցքի և խարիսխներ ստեղծելու իրաւունք կու տար, իսկ Յունաստանն ալ Սովետական ազդեցութեան գոտիին մէջ կը ձգէր:

Եալթայի մէջ առնուած որոշումներուն մեզի համար ամենէն կարեւորը այն մէկն էր, որ կը նախատեսէր Կարսին ու Արտահանին վերադարձուիլը Ս. Միութեան:

Եւ Ռուզվելթ, չենք գիտեր ի՞նչ պատճառով, երկու ամիս յետոյ՝ Ապրիլ 1945-ին մահացաւ:

ԱՅՍՕՐ ԵՈՒԿՈՍԼԱԻՒՅ ԲԱԺԱՆՄԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ՍԿՋԲՆԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՆ Է

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

մէկն էր, որ կը նախատեսէր Կարսին ու Արտահանին վերադարձուիլը Ս. Միութեան:

Եւ Ռուզվելթ, չենք գիտեր ի՞նչ պատճառով, երկու ամիս յետոյ՝ Ապրիլ 1945-ին մահացաւ:

Եւ իր տեղ նշանակուած Ա. Մ. Ն.ի նոր նախագահը՝ Թրուման, Չրչիլի հետ համաձայնարար, Յուլիս 1945-ին, Փոցտամի [Գերմանիա] մէջ կայացած ժողովին, Ռուզվելթին Եաթայի մէջ Սթալինի հետ ստորագրած գրեթէ բոլոր համաձայնութիւնները դրժեց:

Եւ մենք կը հաւատանք, որ «Պաղ պատերազմ»ը, Թրումանի կողմէ Յուլիս 1945-ին, Փոցտամի մէջ հռչակուեցաւ:

Մարդկութիւնը նացիզմէն ազատած և այդ ամեհի կոռուի մէջ քսան միլիոն զոհ տուած Ս. Միութիւնը, որ Արեւմտեան պետութիւններուն զինակիցն էր, ասոնց կողմէ ու ապերախտաբար, թշնամի երկիր սկսաւ նկատուիլ 1945-ի Փոցտամի վեհաժողովէն սկսեալ:

Եւ Մ. Նահանգները, Անգլիոյ պոռնիկ քաղաքականութեան հետեւելով, Սովետ Միութիւնը խորտակելու համար, հազարամէկ սադրանքներով, բոլորովին սուտ լռուեցներու վրայ հիմնուած ռազմավարութիւն մը կիրարկել սկսաւ:

Ասիկա՝ Ս. Միութեան դէմ, իբր թէ մարդկային իրաւունքներու համար հռչակուած «Պաղ պատերազմ»ի ռազմավարութիւնն էր:

* * *

Մարդկային իրաւունքներու յայտարարութիւնը՝ "DECLARATION DROITS DE L'HOMME"-ը առաջին անգամ 26-8-1789-ին, Ֆրանսայի ֆարմասոնական յեղափոխութեան մէկ ժողովին մէջ հռչակուեցաւ:

Այն «Յեղափոխութեանը» որ, մարդկային իրաւունքներու անուճով, միլիոնաւոր անմեղներ սպաննեց:

Տիեզերական Մարդկային իրաւունքներու յայտարարութիւնը՝ "DECLARATION UNIVERSELLE DES DROITS DE L'HOMME"-ը 10-12-1948-ին, NEW-YORK-ի մէջ կայացած Միացեալ Ազգերու Ընդհանուր ժողովին մէջ հռչակուեցաւ:

Ա՛յն Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան [Մ.Ա.Կ.] որ, Ամերիկեան դրամատիրական պետութեան ձեռքը խամաճիկ մըն է:

Ա՛յն դրամատիրական Ամերիկեան պետութեան որ, միայն Վիեթնամի մէջ, մինչև 1973, օդէն կատարուած ահուելի ռմբակոծումներով, նուազագոյնը երեք միլիոն անմեղ վիեթնամցիներուն մահուան պատճառ եղաւ:

Ա՛յս է Ամերիկեան Դրամատիրութեան և նաև անոր արբանեակները եղող բոլոր Արեւմտեան պետութիւններուն «Մարդկային իրաւունք»ի ըմբռնումը:

Այսօր, Ամերիկացիներուն սպաննած երեք միլիոն վիեթնամցիներուն մասին բնաւ չի խօսուիր: Չի՛ խօսուիր նաև Ամերիկացիներուն կատարած անթիւ ու անհամար անմարդկային արարքներուն մասին:

Ծնորհիւ իրենց ձեռքը եղող սիոնիստական աշխարհակալ Տեղեկատուութեան ցանցին:

Եւ ամենէն ցաւային այն է, որ Ա. Մ. Նահանգները այս անմարդկային արարքները կը կատարեն «Մարդկային իրաւունքներ»ու անուճով:

«Նայիրի»ի 22 Ապրիլ 1995 թուակիր [առաջին] թիւէն սկսեալ, ջանացինք բացատրել, թէ Սիոնիստները, իրենց պատրաստած ծրագիրներով, ապագայ աշխարհի յիսուն տարուան պատմութիւնը կը կերտեն:

Նշած էինք նաև, թէ սիոնիստական կազմակերպութեան առաջնակարգ խորհրդակալը՝ Ամերիկայի նախկին Արտաքին Գործերու Նախարար հրեայ Հենրի Զիսինգըր-ն է:

HENRY KISSINGER 1973-1977 տարիներուն՝ Ամերիկայի արտաքին գործերու նախարարութիւնը վարած շրջանին, վիեթնամցիները ծունկի բերելու համար, 1973-ին Վիեթնամի վրայ ամենասարսափելի օդային ռմբակոծումները կատարել տուած էր:

ԱՅՍՕՐ ԵՈՒԿՈՍԼԱԻՈՅ ԲԱԺԱՆՄԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ՍԿՋԲՆԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՆ Է

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Բայց վիեթնամցիներուն ցուցաբերած գերմարդկային դիմադրութեան պատճառաւ, Ամերիկացիք ստիպուած եղան 1973-ին, քաշուիլ այս երկրէն և յետոյ ահաջտութիւն կնքել:

Եւ սա Ամերիկեան ի՞նչ տեսակի արդարութիւն է, որ Վիեթնամի մէջ ամենածանր օդային ռմբակոծումները կատարուի տուող և միլիոնաւոր անմեղներու

մահուան պատճառ դարձած Զիսինճըրիին, 1973-ին Նոպէլ-ի խաղաղութեան մրցանակ տրուեցաւ:

Այսօր, Եուկոսլաւիոյ բաժանման սկզբնաւորութեան 10-րդ տարեդարձն է:

Եւ այստեղ պիտի նշենք 1989-ին Զիսինճըրիին ըսածները, որոնք Իրաքի պատերազմին և Եուկոսլաւիոյ փլուզման նախատեսութիւնն կը կազմեն: [Աւելի ճիշդ՝ սիոնիստական ապագայ ծրագիրներուն բացայտումն են]:

Զիսինճըրի մասին 1977-ին, իր Ա. Մ. Նահանգներու Արտաքին գործերու նախարարութենէն հեռանալէն յետոյ պաշտօնապէս ըսուեցաւ, որ ան [Զիսինճըր] մեծահարուստ վաճառականներէ կազմուած «CLUB» մը հիմնած է: Բնական է՝ մեծամասնութեամբ հրեայ մեծահարուստ վաճառականներով:

Եւ այս «Գլապ»ին անդամ ըլլալու համար, իւրաքանչիւրը անոնցմէ 100,000 տոլար վճարելու է:

Եւ «Տիր Հենրի»ն այս անդամ վաճառականներուն, օտար երկիրներու մէջ կատարելիք ներդրումներուն համար «խորհուրդ» կու տայ, թէ ո՞ր երկիրները քաղաքական տեսակետով, «ապահով» են և հոն պատերազմի վտանգ չկայ:

1989-ին Չինաստանի մայրաքաղաք Փեքինի թիանմէն հրապարակին վրայ կատարուած ուսանողական մեծ ցոյցերուն պատճառաւ, կը կարծուէր, որ Չինաստանի մէջ ներքին պատերազմի վտանգ կը ստեղծուի:

Եւ Զիսինճըր Չինաստանի մէջ ներդրումներ կատարած իր վաճառականներուն համար տեղեկութիւն հաւաքելու նպատակով, Չինաստան կը մեկնի:

Վերադարձին՝ օդակայանի մէջ, լրագրողները իրեն կը հարցնեն.

- Ի՞նչ կը մտածէք: Չինաստանի մէջ պատերազմի վտանգ կա՞յ:

- Ոչ, -կ'ըսէ KISSINGER,- Չինաստանի մէջ պատերազմի վտանգ չկայ: Ասկէ յետոյ, Աշխարհի մէջ մեծ պատերազմներ պիտի չըլլան: Վիայն «LOCAL», սահմանափակ պատերազմներ կրնան ըլլալ: Օրինակ՝ Միջին Արեւելքի ու Իրաքի մէջ պատերազմ կրնայ ըլլալ, և նաև՝ Եուկոսլաւիոյ մէջ:

Այս երկրին ինքնավար հանրապետութիւնները «CENTREFUGE»ի [կեդրոնախոյզ] դեր կրնան կատարել և կեդրոնական կառավարութենէն՝ Պելրատէն կրնան անջատուիլ: Եւ ասիկա, տեղական սահմանափակ պատերազմներու տեղի կրնայ տալ:

Զիսինճըրի կողմէ եղած այս «նախատեսութիւններ»էն միջոց մը ետք՝ 1990-ին Իրաքի պատերազմը պայթեցաւ:

Եւ 1990-էն մինչև այսօր, տասը տարիներէ ի վեր, Իրաքի ժողովուրդը, Ամերիկեան շրջափակման պատճառաւ, կը տառապի:

Զիսինճըրիին նախատեսած, ավելի ճիշդը ըսելով՝ «ծրագրած» երկրորդ պատերազմը, Եուկոսլաւիոյ մէջ, 1991-ին սկսաւ:

1991-ին Խրուաթիան և Սլովէնիան իրենց անկախութիւնը հռչակեցին:

Բայց հոս, ամենէն հետաքրքրական երեւոյթը հետեւեալն է՝ Խրուաթիան և Սլովէնիան, դեռ իրենց անկախութիւնը չհռչակած, Գերմանիան և Վատիկանը Խրուաթիոյ և Սլովէնիոյ անկախութիւնը ճանչցան:

Այս նախապատրաստուած ճանաչումն ալ կ'ապացուցանէ, թէ Եուկոսլաւիոյ բաժանումը՝ Ամերիկեան նախաձեռնութեամբ, գերմանացիներուն և Վատիկանի իշխանութեան կողմէ սարքուած դաւ մըն էր:

ԱՅՍՕՐ ԵՈՒԿՈՍԼԱԻՈՅ ԲԱԺԱՆՄԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ՍԿՋԲՆԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁՆ Է

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

* * *

Պալքանները, դարերէ ի վեր, զանազան կրօններու պատկանող համայնքներուն «իրարու մէջ մտած բնակչական կառոյց»ին պատճառաւ, «վառօղի մթերանց» կը յորջորջուէր:

Մեծ մասամբ՝ Օսմանեան կայսրութեան գրաման շրջանէն մնացած չարիքներու ժառանգն էր այս կառոյցը ուր, անցեալ սարսափի տարիներուն, եաթաղանի վախով, բնիկ ժողովուրդին մէկ մասը դաւանափոխ եղած և իսլամացած էր:

Բայց, Ա. Աշխարհամարտէն ետք ստեղծուած Եուկոսլաւիոյ պետութեան շնորհիւ, այս երկրին բնակիչները, մանաւանդ Բ. Համաշխ. պատերազմէն յետոյ, Պելկրատը կեդրոն ունենալով, մինչև 1991, իրարու հետ համերաշխաբար ապրեցան:

Որովհետեւ անոնք, զանազան դաւանութիւններու պատկանելով հանդերձ, նոյն ցեղին կը պատկանէին, այսինքն՝ «Հարաւային Սլաւներ» էին, Եուկոսլաւներ էին, եղբայրներ էին:

Բայց 1991-ին, Արեւմտեան պետութիւններուն դրդումներով, Խրուաթիան և Սլովէնիան իրենց անկախութիւնը հռչակեցին:

Եւ այս ձեւով պայթեցաւ՝ Պալքաններու վառօղի մթերանցը: Եւ պատերազմը սկսաւ: Կաթողիկէ խրուաթ-ները իսլամ պոսնիաքներուն միացան և սկսան պայքարիլ ուղղափառ (Օրթոտոքս) սերպերուն դէմ:

Քրիստոնէական ո՞ր օրէնքով կարելի է բացատրել Կաթոլիկ Խրուաթներուն այս ընթացքը:

* * *

1991-ին սկսած Եուկոսլաւիոյ եղբայրասպան պատերազմին «հրձիգ»ներ եղող երրորդութեան (Մ. Նահանգներ, Գերմանիա, Վատիկան) անդամներէն ամէն մէկը իր հեռանկարը ունէր:

1.- Ամերիկացիները Պալքաններու մէջ իսլամացած պոսնիաքները և Զոսովօ-ի իսլամացած ալպանացիները զինեցին, որ Պալքաններու մէջ, մինչև Թուրքիա երկարող, նոր և շատ մեծ իսլամական պետութիւն մը ստեղծուի:

Այս պետութիւնը, ռուսերուն բարեկամ Եուկոսլաւիոյ տեղ, ռուսերուն թշնամի իսլամական «պատնէշ» պետութիւն մը պիտի ըլլայ:

2.- Գերմանացիները, Բ. Աշխարհամարտին իրենց կրած պարտութեան վրէժը առնելու գործողութեան սկսան, նախ ելլելով Ռուսերուն եղբայրները եղող Եուկոսլաւներուն դէմ, որ յետոյ, կարգը ռուսերուն գայ:

Գերմանիոյ վարչապետ Հելմութ Զոհլ, անամօթաբար հետեւեալ յայտարարութիւնը կատարեց. «Եուկոսլաւիոյ կործանումը մեծ յաղթանակ մըն է Գերմանիոյ համար»:

3.- Վատիկանի իշխանաւոր JEAN PAUL II Պապը, կաթոլիկներուն հակա-օրթոտոքս դարաւոր քաղաքականութեան մէջ, ամենէն մոլեռանդ

(Շարժ. ԼՂ 7)

ԱՅՍՕՐ ԵՌԻԿՈՍԼԱԻՈՅ ԲԱԺԱՆՄԱՆ ... (Ծար. էջ 2-էն)

կրօնաւորը եղաւ:

Խրուաթ և Սլովէն կաթողիկէները, տարիներ շարունակ օրթոտոքս սերպերուն դէմ դրդելէ յետոյ, 1991-ին Խրուաթիոյ և Սլովէնիոյ անկախութիւնը դեռ չհռչակուած, ինք եղաւ պաշտօնապէս զայն առաջին ճանչցողը: Եւ այս պատճառաւ սկսող եղբայրասպան պատերազմին ընթացքին, քրիստոնեայ կրօնապետի մը համար շատ անվայել, օրթոտոքս սերպերուն դէմ ատելութեամբ լեցուն հետեւեալ յայտարարութիւնը կատարեց՝

«Սերպերուն դէմ պատերազմը «Սուրբ պատերազմ» է, սերպերուն դէմ պատերազմը սաստկացնել պէտք է»:

* * *

Եուկոսլաւիոյ բաժանման ողբերգութիւնը, Խրուաթիոյ և Սլովէնիոյ անկախութեան հռչակումով 1991-ին սկսած, ներքին պատերազմի դուռ բանալով, շարունակուեցաւ և հրահրուեցաւ Ամերիկացիներուն կողմէ զինուած իսլամ պոսնիաքններուն սերպերուն դէմ մղած պայքարով, իսկ իր գագաթնակէտին հասաւ կրկին Ամերիկացիներուն զինած և Ս.Շ.Կ. կոչուած վայրագ ալլաանացիներու Ջոսովոյի մէջ, սերպ ժողովուրդին դէմ կատարած խժոժութիւններով:

Եւ այս բոլոր իրականութիւնները իրենց ուզած ձեւով փոխող սիոնիստ ամերիկեան կայսերապաշտները, Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը ամբաստանեցին ըսելով, որ ան ջարդ կը կատարէ Ջոսովոյի մէջ, և պահանջեցին Եուկոսլաւիոյ կառավարութենէն, որ Ջոսովոյէն իր զինուորական բոլոր ուժերը քաշէ:

Բնական է, որ Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը, Ամերիկացիներուն այս պահանջքը պիտի չընդունէր:

Եւ սիոնիստ Ամերիկացիները, այս պատրուակով, 24 Մարտ 1999-ին, Եուկոսլաւիոյ մայրաքաղաքը՝ Պելկրատը և գլխաւոր քաղաքները, օդէն ուժակոծել սկսան:

Մարդկային իրաւունքներէ ճառող սիոնիստ Ամերիկացիները, այս ուժակոծումներուն ընթացքին, 1990-ին Իրաքի մէջ ըրածնուն նման, «տկարացած ուրանիում»ով հիւլէական ռումբեր գործածել սկսան, որ անոնցմով կարենան Եուկոսլաւ հրասայլերը դիւրութեամբ քանդել, ու նաև, այս նոր զէնքերուն ազդեցութիւնը փորձել:

Ամերիկեան մարդասիրական ի՞նչ վսեմ քաղաքակրթութիւն: Բայց, ի վերջոյ, ինչո՞ւ զարմանալ: Այս Ամերիկացիները չէի՞ն, որ 1945-ին Հիրոշիմայի մէջ, իրենց նորահնար աթոմական ռումբով, մէկ վայրկեանի մէջ 200,000 ճաբոնացիներ սպաննեցին:

Ծաբաթներ տեւող այս Ամերիկեան ուժակոծումներուն, հերոս սերպ ժողովուրդը քաջաբար դիմադրեց:

Բայց Եուկոսլաւ կառավարութիւնը, ժողովուրդը որպէսզի աւելի զոհ չտայ, ստիպուեցաւ եղաւ Ամերիկեան առաջարկները ընդունիլ, և Ջոսովոյէն իր ուժերը քաշեց:

Եուկոսլաւ ուժերուն հոնկէ հեռացման յաջորդ վայրկեանին, Ալլաանացիներու Ս.Շ.Կ. ըսուած խուժանը, Ջոսովոյի սերպ ժողովուրդը անխնայ կոտորել սկսաւ: Եւ սերպերը ստիպուած եղան, իրենց բազմադարեան հայրենիքը՝ Ջոսովոն լքելով, Սերպիոյ հողերը ապաստանելու:

Եւ արդէն, Ամերիկացիներուն նպատակն ալ, Ջոսովոյին սերպերէ պարպելիլն էր:

Եւ այսօր Ջոսովոն, սերպերուն սուրբ հայրենիքը, Ս.Շ.Կ. ըսուած մոլեռանդ այլադաւաններուն, օսմանցիներու մնացուկներու ժառանգորդ ալպանացիներուն ձեռքը անցած է:

Սա վերջին ամիսներուն, Ամերիկացիները, Պալքաններու մէջ իսլամական մեծ պետութիւն մը ստեղծելու իրենց ծրագիրը, Եուկոսլաւիայէն վերջերս անջատուելով անկախացած «Մակեդոնիոյ հանրապետութիւն»ի մէջ գործադրել սկսան:

Ամերիկացիներուն կողմէ ամենէն արդիական զենքերով զինուած Ս.Շ.Կ.-ի գրոհայինները Ջոսովոյէն յետոյ, հիմա ալ Մակեդոնիոյ մայրաքաղաքը՝ Սքոփէ-ն գրաւելու կը պատրաստուին:

Եւ այլեւս հեռու չեն այն օրերը, երբ կարգը Մակեդոնիոյ սահմանակակից Յունաստանի հողերուն պիտի գայ:

Եւ այս ալպանացիներու այլադաւան խուժանը, յունական Մակեդոնիոյ մայրաքաղաքը՝ Սելանիկը գրաւելէ ետք, պիտի միանան Յունաստանի Արեւմտեան Թրակիոյ մէջ բնակող (իբր թէ) թուրք իսլամներուն:

Այս ձեւով սիոնիստ Ամերիկացիներուն, Պալքաններէն մինչև Թուրքիա երկարող կայսրութիւն մը ստեղծելու ծրագիրը պիտի իրականանայ:

* * *

24 Մարտ 1999-ին սկսած Ամերիկեան օդային հրէշային ուժակոծումներուն պատճառած կորուստին ազդեցութեան տակ, նախ. Սլոպոտան Միլոսեւիչ Նիւ Եորք՝ Մ.Ա.Կ.ի Ապ. Խորհուրդին դիմած և ԱՄՆ-ի նախագահ Զլինթընը, Ա.Գ. Նախարարուհի Օլպրայթը, Պաշտպանութեան Նախարար Ջոհէնը և ՆԱԹՕ-ի Ընդհ. սպարապետ Վեզի Զլարքը իրենց հրահանգած օդային ուժակոծումներով Եուկոսլաւիոյ մէջ ցեղասպանութիւն կատարելու յանցանքով ամբաստանած էր:

Սիոնիստ ամերիկացիները այս «յանդգնութիւն»ը երբեք չներեցին, այն Ս. Միլոսեւիչին՝ որ իրենց իրական դիմակը ամբողջ աշխարհի առջև քաջաբար վար առած էր:

Նախ ստիպեցին, որ Միլոսեւիչը հրաժարի: Յետոյ, Եուկոսլաւիոյ կառավարութեան մէկ միլիառ տոլար օգնութիւն առաջարկեցին, պայմանաւ, որ Միլոսեւիչը իրենց յանձնեն:

Եւ երէկ [28-6-2001], Հինգշաբթի օրը, Եուկոսլաւ կառավարութիւնը, տեղի տալով Ամերիկեան ահռելի ճնշումներուն առջև, հերոս նախագահ Ս. Միլոսեւիչը յանձնեց իր դահիճներուն՝ սիոնիստ Ամերիկացիներուն:

«Ո՛վ արդարութիւն, քու անունովդ ի՛նչ ոճիրներ կը գործուին» PARIS 1793 - Mme ROLAND DE LA PLATIERE:

* * *

Սովետական Միութեան և Եուկոսլաւիոյ քանդումին մէջ առաջնակարգ դեր ունեցած Վատիկանի իշխանաւորը 27 Յունիս 2001-ին, երեք օրուան այցով Ուքրանիա մեկնեցաւ: Ըստ իր ըսելուն՝ քրիստոնեաները միացնելու համար գացած է:

Բայց, մեր համոզումով, իրականութիւնը ասկէ բոլորովին տարբեր է: 1945-ի պատերազմի վերջաւորութեան Ուքրանիա, Փոլոնիոյ հողերուն մէկ մասը իրեն կցեց: Փոլոնիան ալ, ասոր փոխարէն՝ Գերմանիայէն լայնատարած հողեր իւրացուց:

**GIDECEKSİNİZ EFENDİLER.DEFOLUP GIDECEKSİNİZ
GELMİS OLDUGUNUZ ORTA ASYA STEPLERINE**

[GEÇEN SAYININ DEVAMI]

SON ZAMANLARDA SIZIN PALAVRACI, YAYGARACI GAZETELERİNİZDE ISMI ÇOK GEÇİYOR. MILADDAN SONRA 1000 SENELERİNDE ERMENİSTAN KRALLIĞININ MERKEZİ ""ANI" SEHRI İDİ. BU SEHRİN ERMENİ TARİHİNDE ISMI, "BİNBİR KİLİSE SEHRI ANI" DİYE GEÇER. BUGÜN BU BİNBİR KİLİSELİ ERMENİ KRALLIĞININ MERKEZİ "ANI" SEHRİNDEN KALA KALA BİR TEK. ODA YARI HARABE HALİNDE KİLİSE KALDI.

NE OLDU BU BİNBİR KİLİSEYE ?

SİZ, VAHSİ TÜRKLER, BU KİLİSELERİ YAKTINIZ, TAŞLARINI KULLANDINIZ. ÇOGUNU KİREÇ YAPTINIZ. SON KALANLARINI DA 1945 TEN SONRA MİLLİ SEFINİZ İSMET İNÖNÜNÜN EMRİ İLE DİNAMİTLE HAVAYA UÇURDUNUZ.

MİLLİ SEFINİZDEN EMİR GELMİSTİ : "ERMENİLERDEN İZ KALMIYACAK".

BUGÜN İSGAL ETTİĞİNİZ BATI ERMENİSTANIN SAYISIZ KASABA VE KOYLERİNDE ONBINLERCE ERMENİ KİLİSESİ VARDI.

NE OLDU BU KİLİSELERE ?

BÜYÜK FRANSIY SAIRI VICTOR HÜGONUN SÖYLEDİĞİ GİBİ : "TÜRKLER BURDAN GEÇTİ. HER YER HARABE VE YAS".

* * *

DOĞU ROMA İMPARATÖRLOGÜNÜN MERKEZİ, İMPARATOR CONSTANTIN TARAFINDAN KURULDUGU İÇİN SEHRİN İSMİ "CONSTANTINOPLE " İDİ.

BU SEHRİN İSMİ 1930'A KADAR RESMEN "CONSTANTINOPLE " OLARAK KALDI.

1930-DA SİZ "CONSTANTINOPLE" İSMİNİ SÖZDE TÜRKLESTİRDİNİZ. "İSTANBUL" YAPTINIZ.

HAKİKATTE "İSTANBUL" İSMİ DE YUNANCA "İSTİNBOLİ" İSMİNİN DEVSİRMESİ DİR.

FAKAT İSTANBULUN İSMİNİ NE KADAR DA DEGİSTİRİRSİNİZ DEGİSTİRİN. İSTANBUL YİNE GÂVUR SEHRİDİR. İSTANBULDAN ÇIKARIN BİZANSTAN KALAN TARİHİ ANITLARI.

ÇIKARIN ERMENİ DEVSİRMESİ, KAYSERİNİN "AGIRNAS" KÖYÜNDEN BÜYÜK MİMAR SİNANIN ESERLERİNİ.

VE BİLHASSA ÇIKARIN 19. ASIRDA ERMENİ BALYAN MİMARLAR AİLESİNİN İNSA ETTİĞİ ESERLERİ.

İSTANBULUN SÛSÛ OLAN DOLMABAĞÇE, ÇIRAGAN, BEYLERBEYİ SARAYLARINI VE BALYANLARIN İNSA ETTİĞİ SAYISIZ HARİKA YAPITLARI. GERİYE NE KALIR ?

İSTANBULDA KALA, KALA, KALIR YALINIZ İGRI, BÜGRÜ BETON APARTİMANLAR VE BİLHASSA GECE KONDULAR. VE GECE KONDULAR.

* * *

SİZ, BÛTÜN TARİH BOYUNCA "OSMANLILAR" OLARAK İSGAL ETTİĞİNİZ TOPRAKLARDA YALNIZ VAHŞET VE DEHŞET SAÇTINIZ.

TARİHİN İFTİHARLA ANDIĞI ABİDELERİ YIKTINIZ.

MAMURELERİ HARABEYE DÖNDÜRDÜNÜZ.

SİZ, BU TOPRAKLARDA OTURMAYA LAYIK DEGİLSİNİZ.

NASIL VİYANADAN, BELGRAD'DAN ATINA'DAN, SOFYA'DAN, BAGDAT, SAM VE BEYRUT'TAN KOVULDUNUZA, O SEKİLDE DE MEDENİYETLERİN BESİĞİ ANATOLYADAN VE "CONSTANTINOPLE"DAN DA DEFOLUP DÖNECEKSİNİZ ORTA ASYANIN STEPLERINE.

Յ. Չ.

**ՎԵՐԻ ԹՐԻԲՐԷՆ ԲՆԱԳՐԻՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ՊԻՏԻ ԵՐԹԱԸ ԷՖԵՆՏԻՆԵՐ. ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱԸ. ՉԵՐ
ԵԿԱԾ՝ ՄԻՋԻՆ ԱՍԻՈՅ ՏԱՓԱՍՏԱՆՆԵՐԸ:**

[Ծարունակութիւն]

Վերջին շրջաններուն ձեր պոռոտախօս և պողտացող թերթերուն մէջ անունը շատ կ'անցնի: Բրիտանոսէ յետոյ 1000 տարիներուն, Հայաստանի թագաւորութեան մայրաքաղաքը «Անի» քաղաքն է: Հայկական պատմութեան մէջ, Անի քաղաքին անունը՝ «Հագարումէկ եկեղեցիներու քաղաք» ըլլալով կը յիշատակուի:

Այսօր, այս հագարումէկ եկեղեցիներով հայկական թագաւորութեան մայրաքաղաք «Անի»էն մէկ եկեղեցի մը մնացած է: Ան ալ կէս անրակ վիճակի մէջ:

Ի՞նչ եղան այդ հագարումէկ եկեղեցիները:

Դուք, վայրենի թուրքեր, այս եկեղեցիները քանդեցիք, մաս մը քարերը ուրիշ տեղ փոխադրեցիք. և շատերն ալ կիր ըլլալով այրեցիք:

Վերջին մնացած եկեղեցիներն ալ 1945-էն ետք, ձեր «Ազգային պետ»ին՝ Իսմէթ Ինսուրի հրամանով ուժանակով օդը հանցիք:

«Ազգային պետ»էն հրահանգ եկած էր՝ «Հայութենէն՝ հետք պիտի չմնայ»:

Այսօր, ձեր գրաւած Արեւմտեան Հայաստանի ու անթիւ անհամար քաղաք և գիւղաքաղաքներուն մէջ, տասը հազարներով հայկական եկեղեցի կար:

Ի՞նչ եղան այս եկեղեցիները:

Ֆրանսացի մեծ գրագէտ Victor Hugo-ին ըսածի պէս՝ «Թուրքերը այս տեղէն անցան, մմէն տեղ անրակ և սուգ է»:

★ ★ ★

Արեւելեան Հռոմէական կայսրութեան մայրաքաղաքը, կայսր Constantin-ի կողմէ հիմնուած ըլլալուն պատճառաւ, այս քաղաքին անունը՝ "Constantinople" էր:

Այս քաղաքին անունը մինչեւ 1930 թուականը պաշտօնապէս "Constantinople" ըլլալով մնաց: 1930-ին դուք, "Constantinople" անունը, իբր թէ թրքացուցիք և "Istanbul"ի վերածեցիք:

Իրականութեան մէջ, "Istanbul" անունն ալ յունարէն "Istimboli" անունին տարբեր մէկ ձեւն է:

Բայց դուք, "Istanbul"ի անունը որչափ որ ուզէք փոխեցէք՝ "Istanbul"ը միշտ "Gävur"ի քաղաք է:

"Istanbul"էն հանցեցէ՝ Բիզանդական Յուշարժանները:

Հանցեցէք, դաւանափոխ հայ մը եղող կեսարիոյ «Աղրնաս» գիւղէն մեծ ծարտարապետ Միանին ստեղծագործութիւնները:

Եւ մանաւանդ հանցեցէ՝ 19-րդ դարուն «Պալեան» ծարտարապետներուն ընտանիքին կառուցանած ստեղծագործութիւնները՝ Dolmabahçe-ի Çiragan-ի Beylerbeyi-ի՝ Իսթանպուլի զարդերը եղած պալատները և Պալեաններուն կառուցանած անթիւ-անհամար կոթողները:

Ցետոյ՝ ինչ կը մնայ Պոլսոյ մէջ:

"Istanbul"ի մէջ ի վերջոյ կը մնայ ճուռումուռ Beton շէնքերը, և կը մնայ մանաւանդ՝

«Գիշերաքոյսները» և «Գիշերաքոյսները»:

★ ★ ★

Դուք, ամբողջ մամանեան պատմութեան ընթացքին, ձեր գրաւած հողերուն վրայ, միայն սարսփ և վայրագութիւն սփռեցիք: Դուք, պատմութեան հպարտութիւնը եղող կոթողները քանդեցիք: Դուք, բարգաւաճ վայրերը անրակի վերածեցիք: Դուք, այս հողերուն վրայ, բնակելու արժանի չէք:

Եւ ինչպէս որ Վիէնայէն, Պեկրատէն, Աթինայէն, Սօֆիայէն, Պաղատէն, Դամասկոսէն և Պէյրութէն փոխուեցաք, Նոյնպէս ալ քաղաքակրթութիւններու օրրան Անթուրիայէն և Պոլիսէն պիտի վնասուիք և պիտի վերադառնաք Միջին Ասիոյ տափաստանները: Յ. Զ.

Եւ ծագումով լեհ Պապը Ուքրաինիա գնաց, որ լեհական «գրաւեալ» հողերուն վրայ ապրող կաթողիկէները դորդէ -ինչպէս ըրած էր ուրիշ տեղ: Որ անոնք, միջոց մը ետք, Ուքրաինոյ իշխանութիւններուն հակադրուին: Նոյն բաները ըրած չէ՞ր 1978-ին, Պապ ընտրուելէ յետոյ Բոլոնիա կատարած այցելութիւններով, ժողովուրդը հանելով օրուան կառավարութեան և Ս. Միութեան դէմ:

Եւ անկէ ետք է, որ Ս. Միութիւնը խորտակուեցաւ: Յաջորդեց Խրուաթիոյ և Սլովէնիոյ իր դաւանակիցներուն շարժումը, որ Եուկոսլաւիոյ կործանումին պատճառ եղաւ:

Վերջին հրաշագործութիւնը Ուքրաինոյ կազմալուծումը պիտի ըլլայ: Մենք «Վախը ունիմք», որ այսքան «մեղք»երով բեռնաւորուածի մը, Երկնատր Տէրն անգամ չկարենայ ներել:

ԱՊԱԳԱՅԻՆ, ՊԱՏՄԱԳԻՐՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԳՐԵՆ՝
 «ԿԱՐ ՈՒ ՉԿԱՐ...
 ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԸ ԿԱՐ...
 ԲԱՐԳԱԽԱՃ... ՀԶՕՐ... ԵՒ ԽԱՂԱՂ...
 ...ԲԱՅԾ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ 1991-ԻՆ ԶՈՂԸ
 ԵՂԱԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ, ՌՈՒՍԻՈՑ
 ԴԷՍ ՄՂԱԾ «ՊԱՂ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Մեր յօդուածներուն հետեւողները
 նկատած են թերեւս, որ՝

Վերջին ամիսներուն, մեր գրութիւն-
 ներուն մէջ, Հայաստանի այսօրուան
 կացութեան բնաւ չենք անդրադառնար,
 չենք գրեր որեւէ բան:

...Որովհետեւ այսօրուան Հայաստա-
 նը ...այլեւս «ԼՄՆՅԱԾ ՀԱՐԾ» է:

Ի՞նչ կրանք գրել, հոգիով պարպը-
 ւած, մարմնով ալ հոգեվարող Հայաս-
 տանի մը մասին: Հայաստանին այս վի-
 ճակը տեսնելով, խորապէս կը տառա-
 պինք...:

Չեր մէջէն ըսողներ ըլլան հաւանա-
 բար, թէ՛ «Գրողի մը պարտականութիւնը ոգեւորել է, և ոչ թէ յուսահատեցնել»:

Այո... ճիշդ է: Բայց գրողի մը, նոյն ատեն, առաջին պարտականութիւնն է՝
 գրել «ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ», և ոչ թէ վարդագոյն երազներով խաբել ընթերցողը:
 1985-թ.ներէն ի վեր, մեր կարողութեան և կարելիութեան չափերով, ջանա-
 ցիք գրել իրականութիւնները և զգուշացնել հանրութիւնը:

Ապրիլ 1985-ին ամերիկեան կայսերապաշտութեան սայլին լծուած դաշ-
 նակցական որոշ ղեկավարներուն ակնարկելով, առանց մեր բառերը ծամծմելու
 սապէս գրեցինք՝

[Պիտի կրկնենք մեր ըսածները, որովհետեւ այս յիշեցումը այժմէական և օգ-
 տակար կը նկատենք]:

«1915-ին, կեղծ ազգասէր առաջնորդներուն սխալ քաղաքականութիւնը, 24 Ապրիլ 1915-ին յանգեցաւ:
 Եւ այս կեղծ ազգասէր առաջնորդներուն գաղափարական շառաիղները եղող Սփիտքի առաջնորդ-
 ներուն սխալ քաղաքականութիւնը, մեր վերջին յոյսը եղող Սովետական Հայաստանին խորտակման
 պատճառ պիտի ըլլայ»:

1985-ին այս տողերը գրելէ վեց տարիներ յետոյ, անխուսափելի պատահեցաւ:
 Հ.Յ.Դ.ին ծանօթ ղեկավարներուն, 1920-էն մինչեւ 1991, եօթանասուն տարիներ
 տեւողութեամբ Ս. Հայաստանի դէմ տարած պայքարին հետեւանքով, 1991-ին
 Սովետ. Հայաստանը քայքայուեցաւ:

Ստեղծուեցաւ, իբր թէ, ազատ ու անկախ Հայաստան մը:
 Ռուսերը վնասուեցան հոկէ, որ Հայաստանը Արեւմտեան պետութիւններուն
 ձեռքը իյնայ, և նաեւ, թուրքերուն համար, հլու-հնազանդ ողջակէզ դառնայ:

1991-էն սկսեալ Արեւմտեան պետութիւնները, Հայաստանի մէջ, իրենց ծրա-
 գիրները գործադրել սկսան:

Արեւմտեան պետութիւնները եթէ ուզէին, իրենց անսահման նիւթական կա-
 րելիութիւններով, աւելի բարգաւաճ Հայաստան մը կրնային ստեղծել:

Բայց՝ չըրին: Ընդհակառակը, ամէն բան ըրին, որ Հայաստանը տնտեսապէս
 քանդուի, և Հայաստանի բնակչութիւնը ստիպուած ըլլայ արտագաղթելու:

Այս ձեւով, գրեթէ պարպուեցաւ Հայաստանը:

Եւ «անգործ և աղքատ» Հայաստանը, Արեւմտեան պետութիւններուն ողոր-
 մութեան կարօտ դարձաւ:

ԱՊԱԳԱՅԻՆ, ՊԱՏՄԱԳԻՐՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԳՐԵՆ՝
 «ԿԱՐ ՈՒ ՉԿԱՐ...
 ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԸ ԿԱՐ...
 ԲԱՐԳԱԻԱՃ... ՀԶՕՐ... ԵՒ ԽԱՂԱՂ...
 ...ԲԱՅԾ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ 1991-ԻՆ ՋՈՂԸ
 ԵՂԱԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ, ՌՈՒՍԻՈՅ
 ԴԷՄ ՄՂԱԾ «ՊԱՂ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 (ԿՐԷՄ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

Եւ այս տնտեսական քառասյից մթուղորտից մէջ, շատ դիւրից էր, Արեւմտեան պետութիւններուն համար, իրենց վիթխարի Գիւթական կարելիութիւններով, տկարացած հոգիները ծախու առնելը:

Եւ մարդ արարածին «Դրամ-Աստուած»ից հանդէպ ունեցած պաշտամունքը այնքա՛ն գորաւոր էր, որ Հայաստանը, օրէ օր քիչ մ'աւելի Արեւմտեան պետութիւններուն սարդի ոստայնից մէջ ինկաւ:

Եւ 27 Հոկտեմբեր 1999-ից Արեւմտեան պետութիւնները, [իբր թէ] Գախկին դաշնակցական մը եղող հրէշ Նայիրի Յունացեանի ձեռամբ, Հայաստանի պետականութեան մահացու հարուած տուին:

1985-էն մինչեւ 2001-ի սկիզբի ամիսները, տարիներ տեսողութեամբ, մեր գրութիւններով ջանացիցք, Հայաստանի մէջ կատարուած դաւադրութիւններուն ներքին ծայքերը բացայայտել: Բայց մեր քողագերծումները կարծես, թէ մնացին՝ «Չայն քարքառոյ յանապատի»:

Այսօր Արեւմտեան պետութիւններուն «Դրամ-Աստուած»ից հրապոյրից դեմ դնելու ի վիճակի լուռ մեծամասնութիւն մը կայ Հայաստանի մէջ, հերոս հայրե-նասերներէ բաղկացած:

Եւ Հայաստանի փրկութիւնը մէկ բանի մնացած է՝ «Հրաշքի»:

Այս հերոս հայրենասերներուն կատարելիք «Հրաշք»ից, որ կ'ուշանայ:

* * *

ՄԱՐԴԻԿ ԻՆՉՈՒՎԱՏ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐ ԵՆ...:
 «ՓՈՂՈՅ ԱԻԼՈՂԸ» 1911-Թ. ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ

Աստուծոյ կարգադրութեամբ... թէ՞ բնութեան բարեշրջումով... չենք գիտեր, Աշխարհն, անհուն և անսահման կենդանական պարտէզ մըն է:

Այս կենդանական պարտէզին մէջ, ամէն տեսակի կենդանիներ կը ծնին, կ'ապրին, կը մեռնին և կ'երթան:

Ա՛յս է կեանքի օրէնքը: Բայց ինչո՞ւ, ինչի՞ համար: Այդ ալ չենք գիտեր: Բայց, մէկ բան որոշ է՝ «Կեանքը անվերջ պայքար մըն է վերապրելու», բոլոր կենդանիներուն համար: Եւ միշտ գորաւորը կ'իշխէ տկարին, կեանքի այս պայքարին մէջ:

Ամենէն փոքր արարածէն մինչեւ ամենէն մեծը [ներառեալ՝ եթէ կը հաւատաք որ Աստուծոյ տիպարով ստեղծուած է մարդը] մշտնջենապէս այս պայքարին մասնակից են:

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİĞİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ

OLAY - I

BİR FRANSIZ YÜN UZMANININ ANLATTIKLARI

SENE 1948. SÜMERBANKIN DAVETİYLE FRANSADAN BİR YÜN UZMANI, İSTANBULA GELİR. VE ANATOLYA KOYUNLARININ YÜN CİNSLERİNİ TESBİT ETMEK İÇİN, SÜMERBANKTAN BİR SORUMLU İLE BERABER DOĞU ANATOLYA SEHIR VE KASABALARINDA TETKİK SEYAHATINE ÇIKAR.

FRANSIZ UZMANI, SÜMERBANKIN SORUMLU MEMURU İLE KOYUNLARININ OTLADIĞI YAYLALARI DA ZİYARET EDER.

VE BU DOLASMALAR ESNA SINDA FRANSIZ UZMANIN DIKKATİNİ DINAMIT PATLAMALARI ÇEKER. YAKINDAN ALÂKADAR OLUR VE GÖRÜR Kİ: BİR SUBAYIN NEZARETİ ALTINDA TÜRK ASKERLERİ YÜKSEK TEPELER ÜZERİNDE İNSA EDİLMİŞ ERMENİ TARİHİ MANASTIR KİLİSELERİNİ DINAMİTLEYİP YIKMAYA ÇALISIYORLAR.

FRANSIZ UZMANI TÜRK SUBAYINA SORAR:

"DAG TEPELERİNDEKİ BU TARİHİ ERMENİ KİLİSELERİNİN NE ZARARI VAR SIZE?"

TÜRK SUBAYI SU CEVABI VERİR:

"İSMET İNÖNÜDEN EMİR VAR. ERMENİLERDEN HIÇ BİR İZ KALMIYACAK".

(DEVAMI VAR)

ԱՊԱԳԱՅԻՆ, ՊԱՏՄԱԳԻՐՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԳՐԵՆ՝
 «ԿԱՐ ՈՒ ՉԿԱՐ...
 ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԸ ԿԱՐ...
 ԲԱՐԳԱԻԱՃ... ԼԶՕՐ... ԵՒ ԽԱՂԱՂ...
 ...ԲԱՅՑ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ 1991-ԻՆ ԶՈՂԸ
 ԵՂԱԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ, ՌՈՒՍԻՈՅ
 ԴԷՍ ՄՂԱԾ «ՊԱՂ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆՆԱՆ]

Բայց մարդը, որքան ալ ինքզինքին մեծ տիտղոսներ և բարձր բարոյական անկաններ տայ, իրականութիւնը այն է, որ մարդ-արարածը ամենէն վայրենի կենդանին է բնութեան մէջ:
 Մարդ արարածը, իր ունեցած բանականութեան շնորհիւ, պատմութեան ծանօթ շրջաններէն ի վեր, ուզած է հեռանալ «Կենդանական» կեանքէն:
 Եւ «միասնաբար» ու «մարդկօրէն» ապրելու համար, ջանացած է օրէնքներ դնել: Եւ մարդկային պատմութիւնը, մարդ արարածին կենդանական կողմին և բանականութեան միջեւ անվերջ մղուող

պայքարին պատմութիւնն է:
 Այսինքն, բնութեան օրէնքը եղող զօրաւորին իշխելու և վերապրելու իրաւունքին դէմ, տկարին ալ ապրելու իրաւունք ուզելուն պայքարն է:
 Պատմութեան մէջ շատ մը քաղաքական և կրօնական առաջնորդներ՝ տկարներուն կեանքի իրաւունքը պաշտպանելու ջանացած են:
 ԶՐԻՍՏՈՍ, ԱՅՍ ՏԵՍԱԿԷՏՈՎ, ԱՄԵՆԷՆ ՅԱՌԱՋԱԴԷՍ ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐԸ ՅԱՅՏՆՈՂ ԱՌԱՋՆՈՐԴՆ Է:
 Ան է, որ տկարներուն, հեզերուն և աղճատներուն «Յախոնեական կեանք» խոստացած է:
 Բոլոր յեղափոխութիւնները, առանց բացառութեան, տկարին ու զրկուածին իրաւունքները պաշտպանելու համար, այսինքն՝ հաւասարութեան գաղափարականին վրայ հիմնուած են:
 Բոլոր յեղափոխութիւնները այս՝ հաւասարութեան տեսլականով (իտիալ) կատարուեցան, սկսած 1789-ի Ֆրանսական յեղափոխութենէն, որուն ձեւով մը շարունակութիւնն է, 1917-ի Լենինեան յեղափոխութիւնը:
 Կը կարծուէր, թէ Աշխարհի վրայ, ճարտարարուեստին յառաջացումով, անելի արդար և հաւասարութեան վրայ հիմնուած «Աշխարհ» մը պիտի ստեղծուէր: 1867-ին «CAPITAL»ը գրող KARL MARX-ին տեսութիւնն էր այս:
 1917-ին կատարուած «Լենինեան» յեղափոխութիւնը, Զարլ Մարքս-ին սկզբունքներով, ժողովուրդներու և անձերու հաւասար իրաւունքներու վրայ հիմնուած «Սովետական պետութիւն»ը ստեղծեց:
 Եւ 1917-էն միջև 1990-թ.ները, Սովետ. վարչաձեւը կայսերապաշտներուն լուծին տակ տառապող Աշխարհի ժողովուրդներուն՝ «Առաջնորդ»ի դեր կատարեց, անելի արդար և մարդավայել կեանք մը ապրելու համար տարուող պայքարին մէջ:
 Բայց Զ. Մարքս-ին նախատեսած ճարտարարուեստին յառաջացումով տեղի ունենալիք «PROLETAIRE»եան Համաշխ. յեղափոխութիւնը չիրականացաւ:
 Ընդհակառակը՝ ճարտարարուեստին յառաջացումը, մանաւանդ «TECHNOLOGIE»ի անհաւատալի զարգացումը՝ «PROLETAIRE»ներուն օգնելու տեղ, «CAPITALISME»ին օգնեց:
 Մեքենաներուն կատարելագործուիլը՝ գործաւորներուն անհրաժեշտութիւնը գրեթէ անելորդ դարձուց:
 Նոր-մեքենաները՝ հարիւր գործաւորներուն կատարածը մէկ գործաւորով, Եւրոպայի անելի ճշգրիտ ձեւով կատարել սկսան:
 Օղանաւային ցանցերը՝ Աշխարհը փոքրացուցին և սահմանները գրեթէ վերացան:

ԱՊԱԳԱՅԻՆ, ՊԱՏՄԱԳԻՐՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԳՐԵՆ՝
 «ԿԱՐ ՈՒ ՉԿԱՐ...
 ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԸ ԿԱՐ...
 ԲԱՐԳԱԻԱՃ... ՀԶՕՐ... ԵՒ ԽԱՂԱՂ...
 ...ԲԱՅԾ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ 1991-ԻՆ ՋՈՂԸ
 ԵՂԱԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ, ՌՈՒՍԻՈՅ
 ԴԷՄ ՄՂԱԾ «ՊԱՂ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ»

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 (ԿՐԷՄ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

«Եթե գործաւորը գործադուլ ընել կ'ուզէ, ի'նքը գիտէ»:
 «Աղքատ երկիրներու գործաւորները նոյն ապրանքը հարիւր անգամ աւելի
 նուազ գինով կը պատրաստեն»:

Այս պատճառով գործաւորը, այս անգամ ի'նք գործատիրոջ պաղատիլ
 սկսաւ, որ իրեն գործ տայ:

Եւ այս ձեւով վերստեղծուեցաւ Տէր և Ստրուկի հին և անմարդկային դրու-
 թիւնը: Աւելի ճիշդ՝ բնութեան անգութ օրէնքը գործել սկսաւ՝ «Միշտ և միշտ,
 զօրաւորն է, որ կ'իշխէ տկարին վրայ»:

* * *

Պետութիւններու, աշխարհի վրայ իշխանութիւնը ձեռք անցընելու համար
 մղած պայքարներուն պատմութիւնը, բոլորին ծանօթ է: Ասոր մէկ օրինակն է
 1945-էն սկսեալ, ամերիկացիներուն Սովետներուն դէմ շղթայազերծած «Պաղ
 պատերազմը»:

Ա.Մ.Ն.Ի միայն զօրաւորին կեանքի իրաւունք տուող պետական կառոյցը, կը
 պայքարէր Սովետական, ժողովուրդներու և անձերու միջեւ հաւասարութեան
 հաստատման գաղափարի վրայ յենող վարչաձեւին դէմ:

Բայց այս պայքարին մէջ, գրեթէ իրարու հաւասար եղող դասական և նաեւ
 Աթոմական զէնքերէն զատ, ամերիկացիները շատ զօրաւոր զէնք մը ունէին՝
 ՍՒՈՆԻՍՏՆԵՐՈՒՆ ՉԵՌՔԸ ԵՂՈՂ ԼՐԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ՑԱՆՅԸ:

Ամերիկացիները, որոնք իրենց երկրին մէջ ամենէն անմարդկային օրէնքը կը
 գործադրէին, որ միայն զօրաւորին կեանքի իրաւունք կու տար, Սիոնիստական
 լրատուութեան ցանցին շնորհիւ, աշխարհի հանրութեան հաւատացուցին, թէ
 ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՎԱՐՉԱՉԵԻԸ ԱՆՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՎԱՐՉԱՉԵԻ ՄԸՆ Է: (Շարք՝ էջ 10)

**ՔՐՈՎԻ ԹՐՔԵՐԷՆ ԲՆԱԳՐԻՆ ՀԱՅՆԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
 ԿԸ ՅՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԹԵՐՈՒՆ (ԻԲՐ ԹԷ) ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
 ԴԷՊՔ - Ա.**

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԲՈՒՐԴԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏԻ ՄԸ ՊԱՏՄԱԾՆԵՐԸ

Տարի 1948: SÖMERBANK-ի հրաւերով, Ֆրանսայէն բուրդի մասնագէտ մը, Պոլիս կու գայ, և
 Անաթոլիայի ոչխարներուն բուրդի որակը նշանակելու համար, SÖMERBANK-էն պատասխանատուի
 մը հետ միասին, Արեւելեան Անաթոլիոյ քաղաք և գիւղաքաղաքներուն մէջ ուսումնասիրութեան
 ծամրորդութեան մը կ'ելլայ:

Ֆրանսացի մասնագէտը, SÖMERBANK-ի պատասխանատուին հետ, ոչխարներուն արածած
 բարձրավանդակները կ'այցելէ:

Եւ այս պտոյտներու ընթացքին, Ֆրանսացի մասնագէտին ուշադրութիւնը կը գրաւէ՝ ուժանակի
 պայթումներու ձայները:

Կը հետաքրքրուի և մօտը կ'երթայ պայթումներուն:

Եւ կը տեսնէ, թէ սպայի մը հսկողութեան տակ, թուրք գիւուորները, բարձր բլուրներու վրայ
 կառուցուած հայկական պատմական վանքերու եկեղեցիները ուժանակով օդը հանելու և փլցնելու
 կ'աշխատին:

Ֆրանսացի մասնագէտը թուրք սպային կը հարցնէ. «Լեռան գլուխը գտնուող հայկական պատ-
 մական այս եկեղեցիները ի՞նչ վնաս ունին ձեզի»:

Թուրք սպան սա պատասխանը կու տայ. «ISMET INONU»-էն հրաման կայ՝ հայերէն որևէ հետք
 պիտի չմնայ»:

(Ճարունակելի)

ԻՐԱՆԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐ

ՆԵՐՍԷՍ Տ. ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ՝
ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ

Ամերիկեան գրականութեան մէջ գոյութիւն ունի Confessional poetry արտայայտութիւնը, որը թարգմանում է ոչ այլ կերպ, քան դաւանանքի պոեզիա, խոստովանանքի բանաստեղծութիւն: Դա այն պոեզիան է, որը պարզ և անկեղծ ձեւով պատմում է, բանաստեղծի կեանքում տեղ գտած հիմնական կամ անկարելի միջադէպերի մասին: Դաւանանքի պոեզիան կարելի է շարժում էր ժամանակակից ամերիկեան գրականութեան մէջ 1959 թ.-ից ի վեր, մի թուական, երբ առաջին անգամ հրատարակուեց Պոլիցերիան մրցանակի դափնեկիր Ռոբերտ Լոփելլի Life Studies բանաստեղծութիւնը: Համարում է, որ նրա ստեղծագործութիւնը ուղեցիշ հանդիսացաւ յետագայ տարիները ամերիկեան պոեզիայի համար և բազում հետետրոյներ ունեցաւ:

Անշուշտ, ցանկացած տիպի պոեզիա իւրօրինակ խոստովանանք է և ամէնեւն էլ հարկ չկայ արժեւորելու համար կաղապարել պոեզիան կամ զանգան բնութագրումներ տալ դրան: Ինչեւէ, այդ մասին ակամայից վերլիչեցի, երբ ընթերցում էի Ներսէս Տ. Մեսրոպեան-Բալայեանի «Նոր խոստովանութիւն» բանաստեղծութիւնները:

Ոչ որ չի կարող
 Լեցնել իմ հոգու
 Պարապութիւնը,
 Ու սահման դնել
 Ուրախ ու տխուր
 Մտածումներիս...
 Ոչ որ չի կարող
 Քո չափ,
 Այդքան խոր
 Զգալ, մտածել
 Ու հասկանալ ինձ...
 Ոչ որ չի կարող
 Քեզ նման
 Քեզ պէս
 Գգուել,
 Սիրել ինձ...

«Լաւ պոեզիա կարող է ստեղծել միայն այն ստեղծագործողը, որի բանաստեղծութեան հիմքում ընկած են ոչ միայն ներանձնական տուայտանքները, այլեւ իր երկրի ճակատագրով ապրող անհատի հոգու ճիչը: Սրանք էլ դաւանանքի պոեզիայի մէկ այլ ներկայացուցիչի՝ Սիլվիա Պլատի խօսքերն են: Ներսէս Տ. Մեսրոպեանի ամբողջ ստեղծագործութիւնը ոչ թէ հայրենիքին նուիրուած հոգու ճիչ է, այլ այդ հայրենիքի վերածննդի կարճատեւ տարիների գովք ու փառաբանում: Վկայութիւն է և հաստատում:

Իմ հնամեայ
 Երկիր հայոց,
 Ես քեզ որքա՛ն փառքով տեսայ,
 Տաղանդներով քո բիւրատոր,
 Զաւակներով քո բախտատոր,
 Հպարտացայ,
 Վէրքերի տեղ՝
 Երգեր տեսայ,
 Մեր քարակերտ տաճարներում
 հազարամեայ
 Ու վանքերում մեր խնկարոյր
 Խաչքարերին լուռ դրոշմուած
 Մեր պատմութեան խորքը տեսայ,
 Հայ շէներում արեւավառ
 Մեր դաշտերում հազարերանգ,
 Մեր արտերում հազարարոյր,
 Հայ գիւղացու արդար վաստակ,
 Քրտինք տեսայ:

Իմ հայրենիք, քարից ձուլուած
 Ես քեզ որքան քարոտ տեսայ,
 Նայիրական աչքերի մէջ՝
 Անվերջ ժպիտ,
 Անսպառ կամք
 Ծով աշխատանք,
 Ապրելու լոյս
 Հաւատ տեսայ:

ԻՐԱՆԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐ

ՆԵՐՍԷՍ Տ. ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ՝
ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ

Ներսէս Տ. Մեսրոպեան-Բայայեան

Արարատեան դաշտում բազմած
Մեր պատմութեան խորհրդանիշ,
Մեր լեռների փառքը հսկայ,
Ժողովրդիս լոյսը ոսկեայ,
Մեր նախահօր կամքի վկայ.
[Հազար ափսո՛ս-ասի ցառով]
Արարատը հեռուից տեսայ...
Հաատ տեսայ:

Հենց մեն միայն այս բանաստեղծութիւնը բազում խորհրդածութիւնների տեղիք է տալիս: Նախ՝ որ այն աղերսներ ունի հայրենասիրական մոտիւներով գրուած հայ բանաստեղծների գործերի հետ, բայց և առանձնաճանաչ է նրանցից ասելիքի ինքնատիպութեամբ, հայրենիքի, նրա մարդկանց հանդէպ ունեցած անխարդախ սիրոյ իւրօրինակ զգացողութեամբ: Ու եթէ մի պահ ընդունենք, որ հայ գրականութեան մէջ ես առկայ է դաւանանքի պոեզիա հասկացողութիւնը, ապա Ներսէս Տ. Մեսրոպեանին կարելի է դասել այդ պոեզիայի ներկայացուցիչների շարքը: Այս բանաստեղծութիւնը գրուել է Երեւանում, 1980 թուականին և հայաստանեան միաբանաստեղծութիւնների հետ միասին տեղ է գտել «Երեւանեան գիշերներ» ժողովածուի մէջ:

Ինչպէս ամէն մի պրպտող ստեղծագործող, Ներսէս Մեսրոպեանը նույնպէս բազմաթեմայ բանաստեղծ է: Կենցաղային, սիրային, թեմաներով գրուած, հարազատներին ու մտերիմներին նըփրուած շատ բանաստեղծութիւններ կան ամփոփուած մինչեւ այժմ հրատարակած բանաստեղծութիւնների նրա երեք՝ «Հայրենական», «Երեւանեան գիշերներ» և «Աշնանային» ժողովածուներում:

Ներսէս Տ. Մեսրոպեանի բանաստեղծութիւններից բարութիւն և հաւատ է ճառագայթում: Դրանք պարզ են ու զուլալ իրենց ստեղծագործողի պէս և չգիտեմ ինչու, ինձ թում է, որ նրա բանաստեղծութիւններն աչքեր ունեն, իսկ այդ աչքերը՝ կապոյտ գոյն: Ես միշտ էլ այն զգացողութիւնն եմ ունեցել, որ բարութիւնը կապոյտ գոյն ունի: Ահա նման «կապուտաչեայ» մի բանաստեղծութիւն:

Ես ի՞նչ եմ, կամ ո՞վ,
Եթէ չունենամ
Մարդկանց օգնելու բարի
ցանկութիւն:

Եթէ չունենամ
Մարդկաց օգնելու առաքելութիւն,
Կը դառնամ ոչինչ,
Կը դառամ փոշի,
Մի քարի կտոր, անպէտքացած իր,
Հողի մի բեկոր...

Սա Ներսէս Մեսրոպեան բանաստեղծի ու մարդու դաւանանքն է, մի ստեղծագործող, որը բանաստեղծ է ծնուել, բայց և անյաակնոտ է: Ես սիրում ես նրա պոեզիան, որովհետեւ ծնուածդ օրից հասկացել ես, որ բարին միշտ ճշմարիտ է, մինչդեռ չարը՝ յաակնոտ, թէեւ մարդակերպ սաստանան շատ յաճախ հակառակն է ուզում ապացուցել:

Յարգարժան Ներսէս Տ. Մեսրոպեան: Սովորաբար գրքի աշխարհ գալուց

ԻՐԱՆԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐ

ՆԵՐՍԷՍ Տ. ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ՝
ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔԻ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ

որոշ ժամանակ անց, երբ թու՛մ է, թէ դրան բաականաչափ ժամանակ տրամադրելն, արդէն ձանձրալի է դառնում, հեղինակն առժամանակ մի կողմ է դնում այն, որպէսզի մենութեան ու անձկութեան պահերին նորից ձեռքն առնի: Ես չգիտեմ, թէ որքան յաճախ էք դուք անդրադառնում տարիներ առաջ լոյս տեսած ձեր գրքերին, հենց այնպէս թերթատում դրանց էջերը, բայց մի բան շատ կ'ուզէի իմանալ. ինչ զգացումներ են համակում ձեզ, երբ այսօր վերընթերցում էք 1981 թ. հրատարակած ձեր «Երեսնեան գիշերներ» ժողովածուն: Ինձ վրայ այդ բարալիկ ժողովածուն ցնցող էֆեկտ [շեշտում եմ էֆեկտ բառը] ունեցաւ: Բայց ես յատկապէս ձեզ, հայ բանաստեղծիդ եմ ցանկանում հարցնել, թէ ինչ կ'զգայիք այս պահին, եթէ մէկը ձեզ համար այսպիսի տողեր կարդար.

*Ձեմ ուզում թողնել երկիրն իմ հպարտ,
Այդ ո՞ր զաւակը կամքով ու սրտանց
Կը թողնի մօրը քաղցր ու հարազատ:
Բայց ես թողնում եմ լալով, խնդալով,
Թողնում՝ ակամայ:
Հալիս եմ քեզնից պոկուելու համար,
Խնդում՝ քանի որ դու էլ ես խնդում,
Ու աչքերիս մէջ էլ արցունք չկայ:
Խնդում, քանի որ կեանքը համակ
Դարձել է խաղաղ, զուարթ, կենսուրախ
Մի համանուագ...*

Ակամայից դուրս յորդել ցանկացող արցունքների հետ, առաջին հերթին ինձ համակեց... ցափ, ափսոսանքի ու անչափ հարազատ մէկին կորցրած լինելու խառն զգացումը: Ես, որ ոտքից գլուխ հայաստանցի եմ և հպարտ, որ գիտակցական կեանքիս գրեթէ կէսն այնտեղ

եմ ապրել, Հայաստանը չեմ զգացել այնպէս խորը, ինչպէս դուք էք զգացել ու սիրել ութսունական թուականներին գրած ձեր բանաստեղծութիւններում.

*Հայաստան,
Դու ակունք իմ երգի
Դու արբունք իմ կեանքի
Ես քեզ միշտ
Հոգուս պէս եմ սիրել,
Իսկ թէ որ չլինէր Արարատը
Ու կապոյտ, ջիւղ Սեւան,
Ես ինչպէ՛ս կ'երգէի
Հայաստան.
Դու սկիզբ իմ կեանքի,
Ու վերջին վերջակէտ
Իմ երգի:*

Հենց այդ մասին էի ուզում հարցնել, այսօր վտանգուած է ձեր «հոգու չափ սիրելի Հայաստանի» ճակատագիրը, ի՞նչ էք անելու դուք, ինչպէ՞ս էք մխիթարելու ձեր վիրաւոր հարազատին: Այսօր, առաւել քան երբեւէ մեր պաշտելի Հայաստանը բոլորիս օգնութեան կարիքն ունի և ես հաւատացած եմ, որ դուք, ինչպէս Հայաստան աշխարհի ծաղկուն օրերին նրա գովքն էիք անում, այսօր էլ, երբ նա բզբտուած, դեռ անզօր է, միւս ազնիւ ստեղծագործողների նման ձեր գրիչը ի սպաս կը դնէք նրան սփոփելու, յուսավառելու, իսկ նրա զաւակներին՝ ապագային հանդէպ հաւատներշնչելու ազնիւ գործին, քանզի այսօր Հայաստանը յատկապէս ձեր նման բարի մարդու և հայրենասէր ստեղծագործողի կարիքն է զգում: Ուրեմն, թող Աստուած զօրավիգ լինի Ձեզ՝ ձեր ստեղծագործական գալիք ճանապարհին:

Լոս Անջելես ՍԵՐԺ ՍԻՄՈՆԵԱՆ

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԸ ԿԱՐ... ԲԱՐԳԱԻԱԾ..... (Ծար. էջ 2-էն)

Անկարելի է, այս մէկին հաւատալը, բայց... այսպէս եղաւ:

Եւ ամերիկացիներու դրամով սնուող բոլոր մակաբոյծները (ներառեալ՝ հայութեան մէջ գտնուող ծանօթ հատուածը) գրպարտութեան համազարկ բացին Սովետ Միութեան դէմ:

Եւ մարդկութեան դարերու ընթացքին երազած հաւասարութեան բարձր "Ideal"ները 1991-ին, Ս. Միութեան փլուզումով՝ անէացան:

Միոնիստ ամերիկացիներուն Սովետ վարչաձեւին դէմ կատարած գրպարտիչ քարոզչութեան սուտ ըլլալը ապացուցանելու համար, միայն սա փաստը նշեց.

Ս. Միութեան փլուզումէն յետոյ, Ռուսիոյ և ասոր դրացի գրեթէ բոլոր երկիրներուն, ներառեալ՝ Լեհաստանի մէջ կատարուած ընտրութիւններուն, նախկին համայնավար կուսակցութիւնները շահեցան [ոմանք տարբեր անուններու տակ]: Նոյնիսկ, դեռ մինչև այսօր, Ռուսիոյ մէջ, համայնավար կուսակցութիւնը մեծամասնութիւն կը կազմէ:

Հայաստանը, այս մարզին մէջ, բացառութիւն կը մնայ:

Իրականութիւնը այն է, որ Հայաստանի մէջ անգամ, այս կուսակցութիւնը իր տարբեր թելերով շահած էր ընտրութիւնները:

Բայց երկրին Արեւմտեան պետութիւններուն գործակալները դարձած որոշ իշխանաւորներ՝ փոխեցին ընտրութեանց արդիւնքները:

* * *

Այսօր, Աշխարհի իշխանութիւնը, մեծ մասամբ, կեդրոնացած է ձեռքին Ամերիկացիներուն, որոնք իրենց կամքը կը պարտադրեն աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն:

«Նոր Գաղութատերները» իրենց ունեցած դրամական մեծ կարելիութիւններով կը շարունակեն, օրէ օր, շատ աւելի արդիական զէնքեր պատրաստել:

Եւ այս զէնքերուն զօրութեամբ, ամէն օր քիչ մ'աւելի, Աշխարհի հեռաւորագոյն անկիւններն անգամ, Ա.Մ.Ն.ի հակակշռին ենթարկուած են:

Եւ անոնք, իրենց կղզիացած Ամերիկեան հողամասէն, առանց հոս ու հոն զօրք ուղարկելու, կը ղեկավարեն բոլոր զինուորական գործողութիւնները:

Եւ ամենէն ցաւալին այն է, որ Ամերիկացիները, Աշխարհի վրայ իրենց տիրապետութիւնը տեսականացնելու համար, ամենէն անմարդկային և անխիղճ միջոցներուն կը դիմեն:

Այսօր, Ամերիկացիները իրենց զինուորական գերիշխանութեան միացուցած են Անգլիացիներուն բարբարոս-ոսգմավարութիւնը՝ «Բաժնէ, որ իշխես»:

Անոնք, դեռ երէկ, յաջողեցան Ս. Միութիւնը կործանել:

Այսօր, կը քանդեն Եուկոսլաւիան: Իսկ Ռուսիոյ կործանումը՝ թուրքերուն և գերմանացիներուն յանձնած են:

Ամերիկացիները, հիմա կը պատրաստուին, Չինաստանը քանդելու: Այս պատճառաւ՝ Թայվան կղզին զինեցին: (Վերջին րոպէի լուրն է)

Ամերիկացիները Ճաբոնիան զինելու կը պատրաստուին: Անոնք և իրենց «դաշնակիցները», Ճաբոնին արգիլած էին զինուորական ուժ ունենալ:

Այսօր Ճաբոնին զինուելու իրաւունք տուին: Որո՞ւ դէմ: Բնական է՝ Չինաստանի դէմ: Ամերիկացիները Ինտոնէզիոյ մէջ իսլամները դրդելով, ասկէ առաջ ըրածնուն մնան, համայնավարները մաքրագործել սկսան:

Ամերիկացիներուն 1945-էն ի վեր շարունակուող այս վայրագութիւնները մինչև ե՞րբ պիտի տեսնեն:

Մինչեւ որ... աշխարհի ժողովուրդները, այս իրականութիւնները տեսնելով, ինքնագիտակցութեան գան:

Այս հարցի մէջ, իսլամ ժողովուրդները, պատասխանատուութեան մեծ բաժին մը ունին:

Ամերիկացիները, իրենց կատարած սադրաքներով, իսլամ ժողովուրդները ամենայնտամնաց և անմարդկային ապրելակերպի կը մղեն, որ անոնք միշտ ստրուկ, ենթակայ մնան:

Ե՞րբ կրնան արթննալ իսլամ ժողովուրդները՝ երբ որ ABDEL NASSER-ի և HAFEZ EL ASSAD-ի մնան լուսամիտ ղեկավարներ ունենան:

**ՈՎՔԵՐ ԵՆ ԱՅՍ ՔԱՅՔԱՅՄԱՆ
«ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ»
ԲՈԼՈՐՍ ԱԼ ՅԱՆՑԱԻՈՐ ԵՆՔ**

**ՀԱՐԻԻՐՅԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԻՆ,
«ԾՈՎԷ ԾՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԷՆ
ԻՆՉՊԷՍ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ «ԱԻԱՏԱՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՔՐԻԿ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ», ՀՈԳՈՒՈՎ ԵՒ ՄԱՐՄՆՈՎ ԳՐԵԹԷ ՓՃԱՑԱԾ
ՎԻՃԱԿԻՆ ՀԱՍԱՆՔ**

**ՈՐՈՎԷՏՅԵԻ՝
«ՂԵԿԻՆ ԳԼՈՒԽԸ ԿԸ ՆՍՏԵԾՆԵՆՔ ՄԵՐ Է՛Ն ԱՄՏԱԳԻՆ,
Է՛Ն ԱՅԼԱՍՄԵՐԱԾ, Է՛Ն ԱՆՊԷՏ ԾՆՈՒՆԴՆԵՐԸ»
1911-ՈՌՈՒԲԷՆ ՍԵՌԱԿ**

**ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ՎՐԷԺ ՈՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]**

1985-թ. ներքին ի վեր, մեր գրութիւններուն հետեւողները նկատած են թերեւս, որ անոնց մէջ, Հայաստանի այսօրուան վիճակին ենթարկուելուն առաջնակարգ պատասխանատուները (շատերուն թըշնամութիւնը և հակակրանքը շահելու գնով) մատնանշած ենք:

1.- Առաջին պատասխանատուն՝ 1453-թ. ներուն հիմնուած Պոլսոյ «Հայոց Պատրիարքութիւն»ն է, որ հայերը հեռացուց Հայաստանի իր արմատներէ:

2.- Երկրորդ պատասխանատուն՝ հայկական կրօնական միասնականութիւնը պառակտող Մխիթար Սեբաստացիին «Կաթողիկէ» շարժումը:

3.- Երրորդ պատասխանատուն՝ 1890-ին հիմնուած Հ.Յ.Դ. կուսակցութիւնը որուն շատ մը ղեկավարները, սկսած 1905-թ. ներէն և մանաւանդ՝ «Պաղ պատերազմ»| տարիներուն, արեւմտեան պետութիւններուն գործակատարները եղած են:

Մեր խոր համոզումով, այս երեքը հայ ազգին բոլոր դժբախտութիւններուն մէջ մեծ պատասխանատուութիւն ունին, և Հայաստանի մէջ կատարուած և մինչեւ հիմա ալ շարունակուող ողբերգութիւնները, մեծ մասամբ, այս երրորդութեան գործած սխալներուն հետեւանքներն են:

* * *

Մեծապատիւ ազգասէր Դաշնակցական ղեկավարները այսօր կ'ընդվզին և կը բողբեն, երբ Հայաստանի պետութեան գիտակցութեամբ և համամտութեամբ, Լեւոն Տէր Պետրոսեանի գործընկերները եղող նախկին պետական հայ պաշտօնեաներ, Թուրք ցեղասպան պետութեան անպաշտօն ներկայացուցիչներուն հետ հաշտութեան բանակցութիւններ կը կատարեն:

Հայաստանի պետութիւնը թուրքերուն հետ այս բանակցութիւնները վարելու ստիպողը, երէկի (գուցէ և այսօրուան) իրենց բարեկամը և հովանաւորողը եղող ամերիկացիներն են:

Եւ այս՝ նորութիւն մը չէ, 1991-ին ծնունդ առած իբր թէ ազատ և անկախ Հայաստանի պետութեան համար:

1991-էն սկսեալ, Խորհրդային Հայաստանը ներսէն փլցնող Լեւոն Տէր Պետրոսեանը, ամերիկացիներուն հրամանով թուրքերուն մօտեցաւ և Հայաստանի նախագահի մը համար ամենէն նուաստացուցիչ շողոքորթութիւնները կատարեց, թուրքերուն հետ բարեկամանալու համար:

Եւ այն տարիներուն թուրքերը, Լեւոնին բնաւ երես չտուին:

Բայց, երբ 2000 թուականին Արեւմտեան պետութիւններուն մէջ հայերը սիրաշահելու համար (աւելի ճիշդ՝ հայերը քնացնելու համար) հայկական ցեղասպանութիւնը ճանչնալու հոսանքը սկսաւ, Թուրքերը շատ գղջացին, որ Լ. Տ. Պ.ին յարգը չեն գիտցած:

ՈՎՔԵՐ ԵՆ ԱՅՍ ՔԱՅՔԱՅՄԱՆ

«ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ»

ԲՈԼՈՐՍ ԱԼ ՅԱՆՑԱԻՈՐ ԵՆՔ

ՀԱՐԻԻՐՅԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԻՆ,

«ԾՈՎԷ ԾՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆ» ԷՆ

ԻՆՉՊԷ՛Ս ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ «ԱԻԱՏԱՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՔՐԻԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ», ՀՈԳՈՒՈՎ ԵՒ ՄԱՐՄՆՈՎ ԳՐԵԹԷ ՓՃԱՑԱԾ ՎԻՃԱԿԻՆ ՀԱՍԱՆՔ

ՈՐՈՎԼԵՏԵԻ՝

«ՂԵԿԻՆ ԳԼՈՒԽԸ ԿԸ ՆՍՏԵԾՆԵՆՔ ՄԵՐ Է՛Ն ԱՄՏԱԳԻՆ, Է՛Ն ԱՅԼԱՍԵՐԱԾ, Է՛Ն ԱՆՊԷՏ ԾՆՈՒՆԴՆԵՐԸ»

1911-ՈՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

[ՎՐԷԺ ՈՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Որովհետև Լեւոնը պատրաստ էր, թուրքերուն հետ բարեկամանալու համար, անոնց գրեթէ բոլոր պայմանները ընդունելու:

Մեծայարգ Հ.Յ.Դ.ի ծանօթ ղեկավարերը որոնք, 70 տարիներ շարունակ, աշխատեցան Ս. Հայաստանը վիցնելու, չէի՞ն գիտեր, որ եթէ Բ. Հանրապետութիւնը կործանէր, 1920-ի իրենց իշխանութեան շրջանին եղածին նման, Հայաստանը թուրքերուն գիրկը պիտի իյնար:

Ուրեմն, ինչի՞ կը ծառայէ իրենց այսօրուան վրդովումը: Առաջուրնէ մտածել պէտք էր: Այս և ասոր նման սխալներն էին, որ հարիւր տարիներու ընթացքին, անպատասխանատու արարքներով, այսօրուան քառու պատրաստուեցաւ:

* * *

Անժխտելի իրականութիւն է, որ 1300 թուականներէն յետոյ, պետականութեան գրկուած հայ ազգը մինչեւ այսօր «Հայ» պահողը, գոնէ մեծ չափով, Հայ Եկեղեցին եղած է:

Բայց, նոյն Հայ Եկեղեցիին առաջնորդներէն մէկը եղող Պուրսայի Յովակիմ Եպիսկոպոսը, Օսմանեան Սուլթան Ֆաթիհ Մեհմետին հրամանով, 1453-թ. ներէն սկսեալ, Պոլսոյ հայկական պատրիարքութիւնը հիմնած էր:

Եւ Յովակիմ Եպիսկոպոս, իր այս անպատասխանատու կեցուածքովը, հայ ազգին ճակատագիրը, ձեւով մը թուրքերուն ձեռքը յանձնած եղաւ:

Պոլսոյ Պատրիարքներուն մէջ, շատ ազգասէր Պատրիարքներ գտնուած են: Բայց անոնց մէջ թուրքերուն ճնշումով գլուխ խոնարհած և կամակատար դարձած Պատրիարքներուն թիւը շատ անելի մեծ եղած է:

Մեր համոզումով, այս անարգ Պատրիարքներուն մաս կը կազմեն՝ Ներսէս

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİĞİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ OLAY - 2

KAYSERİLİ BİR ERMENİ GENCİNİN ANLATTIKLARI

"ERMENİ GENCİNİN TÜRKÇE OLARAK ANLATTIKLARINI, KENDİ SÖZLERİNE SADIK KALARAK VERMİYE ÇALISACAYIZ"

1915-TEN EVEL TALAS ÇOK MAMUR BİR SEHİRMİS.ÇOK SAYIDA ERMENİ YASARMIS TALASTA. RUM DA VARMIS AMA, RUMLAR ERMENİLER KADAR DEĞİLMİS. YUKARI MAHALLE HEP ERMENİ İMİS.

26 TANE MAHALLE FIRINI ÇALISIRMIS.

GÜLBENKYANIN AİLESİ TALASLIDIR.

(MESHUR MİLYARDER KALUST GÜLBENKYAN = MISTER YÜZDE BES).

GENÇ GÜLBENKYAN AVRUPAYA GİTMİS OKUMAYA. SONRADAN MİLYONER OLMUS, VE İSTEMİS Kİ TALASTA KENDİ ADINA BİR KİLİSE İNSA EDİLSİN."ÇOK GÜZEL BİR KİLİSE OLSUN, HARCANAN PARA MEVZUBAHİS DE GİL" DEMİS. VE ÇOK GÜZEL BİR KİLİSE YAPMISLAR. ÇOK SAĞLAM DASLAR KULLANMISLAR. VE İKİ TASI ÜST ÜSTE KOYDUKTAN SONRA, ARASINA KURSUN DÖKMÜSLER.BU KİLİSENİN İSTİSNAI BİR ÇANI VARMIS. ÇALDİĞI ZAMAN KAYSERİDEN DUYULURMUS. ÇAN, TUNÇ VE ALTIN KARISIMI İMİS. SİMDİ BU ÇANI ERCİYAS DAGINA KOYDULAR.

SİSLİ HAVALARDA YOLUNU SASIRAN KAYAKÇILAR OLURSA, TİPİLİ HAVALARDA O CANIN SESİNE GELSİN, BULSUN, KAYBOLMASIN DİYE.

BU KİLİSENİN BOYASINI YAPAN NAKKAS [RESSAM] BU KİLİSENİN RESİMLERİNİ ÇİZERKEN, 105 SARİ LİRALIK SARAP İÇMİS, OKADAR GÜZEL MOTİFLER İŞLEMİS...

SONRADAN 1950 SENELERİNDE KAYSERİYE BİR VALİ GELİYOR "NAZMI TOKER" İSMİNDE. "ERMENİ ESERİ KALMIYACAK" DİYE BU KİLİSEYİ DİNAMİTLE YIKTIRIYOR. KURSUN DÖKÜLDÜĞÜ İÇİN, KAZMAYLA YIKAMIYORLAR.

VE SİMDİ BAHÇE OLARAK KULLANILIYOR. AĞAÇLAR DİKİLİ.

BASKA HIÇ BİR KİLİSE ESERİ, TASI FALAN KALMAMIS VAZİYETTE. OLAY BU...

YALNIZ, DEDEM ÖLMEDEN, GÜLBENKYAN AİLESİNİN ÜSTÜ ERMENİCE YAZILI MEZAR TASINI ALMIS EVE GETİRMİS.

BU KİLİSEDEN KALAN YEGANE HATIRA: GÜLBENKYAN AİLESİNİN MEZAR TASI.

[DEVAMI VAR]

**ՈՎԲԵՐ ԵՆ ԱՅՍ ՔԱՅՔԱՅՄԱՆ
«ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ»
ԲՈԼՈՐՍ ԱԼ ՅԱՆՑԱԻՈՐ ԵՆՔ**

**ՀԱՐԻԻՐՑԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԻՆ,
«ԾՈՎԷ ԾՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ԷՆ
ԻՆՉՊԷ՛Ս ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ «ԱԻԱՏԱՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՔՐԻԿ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ», ՀՈԳՈՒՈՎ ԵՒ ՄԱՐՄՆՈՎ ԳՐԵԹԷ ՓՃԱՑԱԾ
ՎԻՃԱԿԻՆ ՀԱՍԱՆՔ**

**ՈՐՈՎՀԵՏԵԻ՝
«ՂԵԿԻՆ ԳԼՈՒԻԸ ԿԸ ՆՍՏԵՑՆԵՆՔ ՄԵՐ Է՛Ն ԱՄՏԱԳԻՆ,
Է՛Ն ԱՅԼԱՍՍԵՐԱԾ, Է՛Ն ԱՆՊԷՏ ԾՆՈՒՆԴՆԵՐԸ»
1911-ՈՌՈՒԲԷՆ ՍԵՌԱԿ**

**ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ՎՐԷԺ ՈՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]**

Վարժապետեանը, Մաղաքիա Օրմանեանը և Ծնորհք Գալուստեանը:

Բայց ասոնցմէ ոչ մէկը՝ այսօրուան Պոլսոյ Պատրիարքը եղող, հոգեկան հիւանդի տպաւորութիւն ձգող Մեսրոպ Մուֆաֆեանին չի կրնար հաւասարիլ:

Այս թրքասեր հոգեւորականին ազգավնաս արարքներուն մասին, 1999-էն սկսեալ, «ՆԱՅԻՐԻ»-ի մէջ շատ երկար արտայայտուած եմ:

27 Հոկտեմբեր 1999-ի ողբերգութեան չարագուշակ մունետիկը եղող Պոլսոյ Պատրիարք Մուֆաֆեանը, Ս. Էջմիածնի նոր Գահակալի ընտրութեան նախընթաց օրերուն՝ «Եթէ Գաբգին Ներսիսեանը կաթողիկոս ընտրուի՝ ես Պոլսոյ մէջ անկախութիւնս կը հռչակեմ» ըսելով սպառնացած էր:

Բայց, 27 Հոկտեմբեր 1999-ի ողբերգութեան գրեթէ նոյն ժամերուն, իր չուզած

Գարեգին Ներսիսեանը կաթողիկոս ընտրուեցաւ...:

Եւ Պոլսոյ վերադառնալէն յետոյ, Մուֆաֆեան իր սպառնալիքը գործադրել սկսաւ:

Եւ նորընտիր կաթողիկոսին տուած որոշումները քննադատող յայտարարութիւններ ըրաւ, և Էջմիածնի կաթողիկոսին հեղինակութիւնը անտեսող գործունեութիւն ցուցաբերեց:

Պոլսոյ Պատրիարքին այս թրքահաճոյ կեցուածքը մեզ շատ չի զարմացներ:

Պոլսոյ մէջ թուրքերուն կամակատարը եղող Պատրիարքէ մը ուրիշ բան չէինք կրնար սպասել:

Բայց խոստովանիմ, որ ինձի շատ ցաւ պատճառողը, 27 Հոկտեմբեր 1999-ի օրերուն Էջմիածնի մէջ իր ցուցաբերած իմաստուն կեցուածքով մեր մէջ մեծ յոյսեր ստեղծած Անթիլիասի Գահակալին, այս թրքասեր Պոլսոյ Պատրիարքը՝ Անթիլիաս՝ «Միւռնօրհնութեան» հրաւիրած ըլլալն է:

Այն տպաւորութիւնը ունիմ, որ թուրքերուն հաճելի թուելու համար առիթ չփախցնող Պատրիարքին տրուած հրաւերը, կարծես թէ իր հակաէջմիածնական ընթացքը քաջալերող ազդակ եղաւ, եթէ նոյն իսկ այդ չէր հրաւերին նպատակը, այլ՝ պատշաճութիւն յարգել:

Այս տպաւորութիւնը շեշտուեցաւ երբ, իբր «œcuménique» ժողովին նախագահ, Վեհ.ը այս «ըմբոստ» Պատրիարքը

ժընեւի եկեղեցա-կրօնական ժողովին՝ կողք-կողքի

ՈՎՔԵՐ ԵՆ ԱՅՍ ՔԱՅՔԱՅՄԱՆ
«ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ»
ԲՈԼՈՐՍ ԱԼ ՅԱՆՑԱԻՈՐ ԵՆՔ

ՀԱՐԻԻՐՅԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԻՆ,
«ԾՈՎԷ ԾՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ԷՆ
ԻՆՉՊԷ՛Ս ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ «ԱԻԱՏԱՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՔՐԻԿ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ», ՀՈԳՈՒՈՎ ԵՒ ՄԱՐՄՆՈՎ ԳՐԵԹԷ ՓՃԱՑԱԾ
ՎԻՃԱԿԻՆ ՀԱՍԱՆՔ

ՈՐՈՎՀԵՏԵԻ՝
«ՂԵԿԻՆ ԳԼՈՒԽԸ ԿԸ ՆՍՏԵԾՆԵՆՔ ՄԵՐ Է՛Ն ԱՄՏԱԳԻՆ,
Է՛Ն ԱՅԼԱՍՄԵՐԱԾ, Է՛Ն ԱՆՊԷՏ ԾՆՈՒՆԴՆԵՐԸ»
1911-ՈՒՌԲԷՆ ՍԵՒԱԿ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ՎՐԷԺ ՈՒՌԲԷՆԵԱՆ]

Ժընել կայսցած ժողովից հրաւիրեց:
Մեր վրայ լաւ տպաւորութիւն չձգեց ժընելի ժողովէն վերցուած նկար մը, ուր
նախագահի կողքին կը տեսնուէր Սուրաֆեան Սրբազանը և Մխիթարեան Կա-
թողիկէ հոգեւորական մը, որուն միաբանութեան հիմնադրութիւնը, ինչպէս
նշեցիցք մեր յօդուածի սկիզբին, Հայ եկեղեցիի երկփեղկման մէջ դեր ունեցաւ:

* * *

Սխալ ենթադրութիւններու դուռ չբանալու համար ըսենք, որ այս տողերուն
նպատակը ոչ թէ «հին վէրքեր» գրգռել է, այլ՝ «հին սխալներ»ու կրկնութիւնը
կանխել: Մեր մտահոգութիւնը, մաղթանքն է՝ հայ եկեղեցիին միասնութիւնը
պահուած և զօրացած տեսնել: Պառակտումէ ու անմիաբանութենէ շատ տու-
ժեցիցք, դե՛ռ ալ անոնցմէ կը վնասուի Ազգը:

Կը կարծենք, որ հայկական եկեղեցին այցելող բոլոր հայերը (Շարք՝ էջ 10)

ՐՈՎԻ ԹՐՐԵՐԷՆ ԲՆԱԳՐԻՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԵՐՈՒՆ (ԻՐՐ ԹԷ) ՉԳԻՏՅԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԴԷՊՔ - Բ.

ԿԵՍԱՐԱՑԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ՄԸ ՊԱՏՄԱԾՆԵՐԸ
(Հայ երիտասարդին թրքերէն ըլլալով պատմածները՝ իր խօսքերուն հաւատարիմ
մնալով տալու պիտի ջանանք)

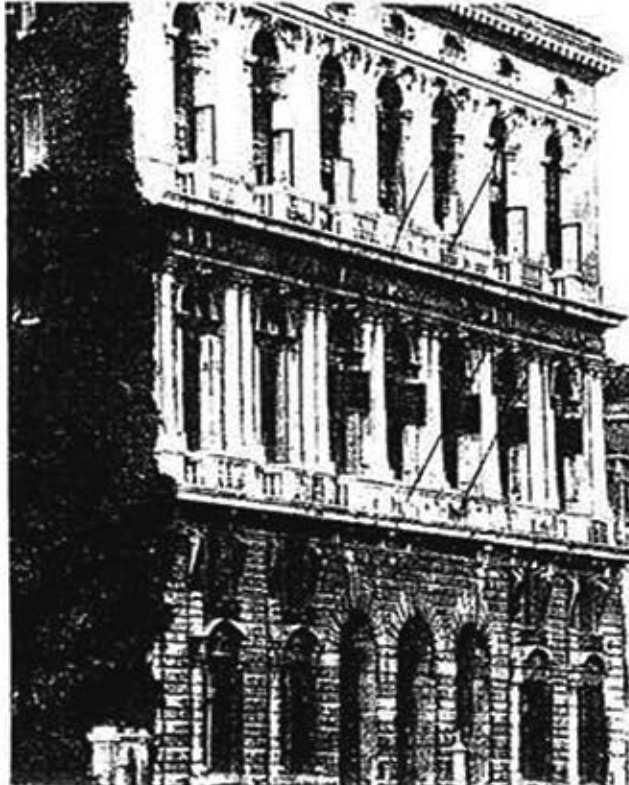
1915-էն առաջ «Թալաս»ը շատ բարգաւաճ քաղաք մըն է եղեր:
Ծառ մեծ թիւով հայեր կ'ապրին եղեր Թալասի մէջ: Յոյներ ալ կան եղեր, բայց յոյներ՝
հայերուն չափ չեն եղեր: Վերի թաղամասը, բոլորովին հայ են եղեր:
26 հատ փուռեր կ'աշխատին եղեր Թալասի թաղամասերուն մէջ:
Կիւլպէնկեանին ընտանիքը Թալասցի է (հռչակաւոր միլիտանտէր Գալուստ Կիւլպէնկեան:
«Պարոն հարիրին հինգ»):
Երիտասարդ Կիւլպէնկեանը երրորդ կ'երթայ՝ ուսանելու: Յետոյ կը հարստանայ, միլիտանտէր կ'ըլլայ:
Եւ կուզէ, որ Թալասի մէջ իր անունով եկեղեցի մը կառուցուի:
«Ծառ գեղեցիկ եկեղեցի մը ըլլայ. ծախսուելիք դրամը կարելու չէ» ըսեր է:
Եւ շատ գեղեցիկ եկեղեցի մը կը կառուցանեն: Ծառ ամուր բարեր կը գործածեն: Եւ երկու բարը
իրարու վրայ դնել է սոք, անոնց միջեւ կապար կը լեցնեն:
Այս եկեղեցին՝ բացառիկ գանգակ մը ունի եղեր, հնչած ատենը՝ գանգակին ծայրը Կեսարիայէն կը
լսուի եղեր:
Ջանգակը՝ "Bronze" և ոսկիի խառնուրդ է եղեր:
Հիմա այս գանգակը "Erciyas"ի լեռը տարած են: [Կեսարիոյ մօտ 4000 ՄՏ. լեռ]: Որպէսզի
մշուշտ օրերուն, սահնակով սահողները՝ փոթորկալից օդերուն, գանգակին ծայրին գան, գտնան և
չկորսուին:
Այս եկեղեցիին նկարները գծագրող արուեստագէտը աշխատած օրերուն, 105 ոսկի-լիրայի գինի
խմեր է և շատ գեղեցիկ "Motif"ներ գծագրեր է...
Ծառ վերջը 1950-ներուն, Կեսարիա Nazmi Toker անունով կուսակալ մը կու գայ:
«Հայկական ճուշարման պիտի չմնայ»-ըսելով, այս եկեղեցին ուժանակով փլցնել կու տայ:
Քարերուն մէջ կապար լեցուած ըլլալուն, բրիչներով փլցնել անկարելի կ'ըլլայ:
Եւ այժմ՝ պարտէզ ըլլալով կը գործածուի:
Ծառեր տնկուած են:
Հիմա այստեղ, եկեղեցիէն հետք մը, նոյնիսկ բար մ'անգամ չէ մնացած: Իրականութիւնը այս է:
Միայն, մեծ հայրս չմահացած, Կիւլպէնկեան ընտանիքին, վրան հայերէնով արծաճագրուած
տապաւաքարը կ'առնէ, տուն կը բերէ:
Այս եկեղեցիէն մնացած միակ յիշատակը՝
Կիւլպէնկեան ընտանիքին տապաւաքարն է:
(Շարունակելի)

ՊԱՏՄԱՆՇՄԱՐ

ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՅ ԹԱԳՈՒՀԻՆ՝
CATERINA CORNARO

ՎԱԶԳԷՆ ԹԻԻԹԻՆՆՃԵԱՆ

Հայկական մանրանկարչության ծագումին ու զարգացման մասին դասախօսութիւններու շարքի մը հրաւերով մեկնեցայ Նիկոսիա: Գաղութին 1700-ամեակի Յանձնախումբին գործունէութիւններուն վերջին ձեռնարկն էր: Անկեղծօրէն խոստովանիմ, որ այս բարեղէպ առիթին երկար առեմնէ ի վեր կը սպասէի... անձամբ և տեղւոյն վրայ ուսումնասիրելու համար հարց մը, որ հետեւեալն էր. Իտալիոյ Հիւսիսը գտնուող Վենէթօ գաւառին Ազօօ անուն գիւղաքաղաքին մէջ, միջնադարեան դղեակ մը կայ, ուր արձանագրութիւն մը կ'ըսէ Caterina Cornaro Regina d'Armenia et Cyprium... ÆTATIS SUÆ... M...: Բնագրական մղումէ տարուած պրպտումներ կատարեցի ու նշմարեցի, որ Ալիշան, Զօպանեան, Տէր Ղազարեան սպաղած էին այս հարցով. սակայն մնացած էր հարց...: Իմ բազմաթիւ ճամբորդութիւններուս ընթացքին հայ թէ օտար աղբիւրներու ֆով, արխիւներու մէջ փնտոնեցի պատասխան մը. սակայն չգտայ: Ո՞վ էր այս Հայոց և Կիպրոսի թագուհին և ի՞նչ գործ ունէր Ազօօ, երբ իրմէ առաջ կար Վենետիկը, ուր բազմաթիւ են հայկական վկայութիւնները...: Ուղեւորութիւններուս ծիրին մէջ ինկաւ նաեւ Կիլիկիան: Բազմաթիւ յիշատակներէն գրպանիս մէկ անկիւնը մնացած էւրոն Բ.ի մը արծաթեայ շողը մնաց...: Ս. Յակոբեանց ձեռագրատան մէջ լուսահոգի Ն. Պօղարեան Սրբազանը ցոյց տուաւ անունը վարպետի մը մագաղաթեայ կէս էջ մը, ուր կը տեսնուէին այս վերջինին ֆով սպիտակ ու շքեղ շրջագծեստովը բազմած Մայր թագուհին Գորանդուխտը...: Պօղարեան Սրբազան, որ առաջին անգամ էր որ կը լսէր Cornaro անունը, յարմար տեսաւ որ խիզախ պատմաբան մը, այս անուններուն ճշդումն ու վերծանումները ընէ...:

Հայաստանի և Կիպրոսի թագուհի Caterina Cornaro-ի պալատը, մեծ ջրանցքի վրայ, Վենետիկ: Ճարտարապետ՝ Ն. Սանսօվինօ:

1204-էն 1453 թուականը Ադրիականի թագուհի հռչակուած վենետիկեան Հանրապետութիւնը իր բազմահազար մարտանաւերով տէրն ու տիրականն էր Միջերկրական ծովուն, որ գրաւելէ յետոյ տակաւ հալումաշ եղող Բիւզանդիոնի մէկ մասը, չորրորդ խաչակրութեան գլուխը անցած յաջորդաբար գրաւեց Կիլիկիան, Կիպրոսը, Պաղեստինն ու Երուսաղէմը և աչքերը ուղղեց դէպի Հնդկաստան:

★ ★ ★

Ռուբինեան-Հեթումեան հարստութիւնը Հայոց պատմութեան մէջ գերակայ դիրք մը ունի: ԺԱ-ԺԴ դարերու այս հարստութիւնը յաջողած էր հասնիլ մշակոյթի ու գեղարուեստի բարձրորակ մակարդակի մը ու բոլորել ծաղկումներու շրջաններ հակառակ պարբերական վերիվայրումներուն-նազմա-քաղաքական դժուարին կացութիւններուն...: Այս երեւոյթը կը բացատրուի ինքնանաճանաչման ու ազգային արժանապատու-

ՊԱՏՄԱՆՇՄԱՐ

ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՅ ԹԱԳՈՒՀԻՆ՝
CATERINA CORNARO

ՎԱԶԳԷՆ ԹԻԻԹԻՒՆՃԵԱՆ

Բեան զգացումներու ոտնակոխումէն առաջ եկած զգացումէն, որ պարբերաբար կու գար մէկ կողմէն Սելուկ-Մոնկոլ տիրակալներէն և մեծամիտ և միշտ արհամարհող քիւզանդացիներէն և, վերջապէս, հասնելու համար յոռեգոյնին՝ Լատինական սողուկող հոգեբանութեան, արտաքին պերճանքի ու նիւթական գերակայութեան, որոնց ցանցին մէջ ինկան դժբախտ հայ թագաւորներ և այնքան դժբախտ հայրապետներ...:

Քաղաքական-կրօնական այս խառնիճադանջին մէջ Կիպրոս կ'ունենայ իր անկոչ թագաւորը՝ Կի Լուզինեան...: 1192-1489: Պալատական իրարյաջորդ սադրանքներուն ընթացքին, Կիլիկեան և Կիպրական արհունիքներուն միջև կը կնուին խնամիական կապեր: Կիպրոսի թագուհի Զապէլ կամ Իզապէլ իր գաւակներով կ'ապաստանի լատինասէր Լեւոն Ե ի արհունիքը: Ատր գաւակներէն մին Հայ ծէտով օժուելով հռչակուեցաւ Կոստանդին Գ. Տանն Կիլիկիոյ...: Հայոց իշխան Օշին տապալեց զայն և անոր տեղ գահ բարձրացուց իր՝ նոյնքան դժբախտ եղբայրը Լեւոն Զ. (1374-1375) -որ բողբով հայրենիքը օգնութիւն փնտրեց օտարներուն ֆով և պանդխտութեան մէջ ալ աչքերը փակեց Փարիզի մէջ...: Saint Denis արքաներու գերեզմանատան մէջ մի՛ փնտռէք Leon VI roi d'Arménie -ին... հետքն իսկ չկայ...:

★ ★ ★

Նիկոսիոյ պատմութեան թանգարանի հիւր Փրոֆ. Դոկտ. Եօրդո Սօթիրես, մասնագէտ Միջին Արեւելքի երկիրներու ժողովուրդներու պատմութեան, դէպի Պէրուս վերադարձիս ճամբուն ընկերներ ենք: Աշխարհ պտտած ու տեսած այս անձը, միջազգային դէմք, մեծ գովեստով կը խօսի Հայ Կիլիկիոյ մասին և կու տայ «տեսակէտներ»։ Ինք այդպէս կը կոչէ... Գիտէ Զապէլ թագուհին, արհունական մտերմութիւնները, հետեւանքները ու կը յիշէ անոր աղջիկը՝ Կաթարինէն, որ Կիպրոսի գահին չնստած, հագի կը պրծի դաւադրական սադրանքէ մը և խաչակիր իշխան Տանքրէտի հովանիին տակ կը հասնի Վենետիկ, անկից՝ Ազօ: Տանքրէտեան միջնաբերդը...: «Եթէ կ'ուզէք ոչ պատմական, սակայն բաւական ճշգրիտ տեղեկութիւններ իմանալ կը թելադրեմ, որ կարդաք T. Tasso-ի Gerusalemme Liberata պատմավէպը, ուր կրնաք յաւելեալ մանրամասնութիւններու հանդիպիլ... որոնք բոլորն ալ խղճմտօրէն և լրջախոհութեամբ դատարարուած են...»:

Պէրուս, 10 Յուլիս, 2001

ՈՒՆՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԴԵՊԻ ՏԵՐ-ԶՕՐ -2001թ.... (Շար. էջ 9-էն)

Բերէ այս բոլոր գործունէութեան: Ան մեզի կու տայ հողը, կու տայ սերմը [նայած թէ ինչ քանակութեամբ պիտի ցանենք, և ոչ պակաս կարելոր՝ կու տայ արտերը հերկող ու հնձող մեծ մեքենաներ, կը հասցնէ մեզի ջուր պէտք եղած քանակով, իսկ մենք, մեր ընտանիքի բոլոր անդամներով, կ'աշխատինք:

- Ձեր վիճակը բարելաւուած է շնորհիւ այս բոլորին:
- Անշուշտ: Տարիէ տարի կը զգանք, որ մեր վիճակը կը բարելաւուի ամէն մարդի մէջ: Ամենէն կարելորը այն է, որ ապահովուած է մեր վաղուան հացը, բժշկական խնամքը, մեր գաւակներուն ուսումը, գործը, ընտանիք կազմելու միջոցը...
- Կառավարութեան վերաբերումը ձեր հանդէպ ինչպէ՞ս կը գտնէք:
- Կառավարութիւնը գոհ է մեր աշխատանքէն: Յաւերժ շնորհապարտ ենք հանգուցեալ նախագահ Հաֆէզ Ասատին: Աստուած լոյսերու մէջ պահէ իր հոգին: Ամէն ինչ ըրաւ ժողովուրդին կեանքը բարելաւելու, երկրին ազգային տնտեսութիւնը զարգացնելու համար: Ծիշո՞ք է, որ դժուար տարիներ ունեցանք: Մասամբ ալ՝ Իսրայէլի նախաշարժակումին պատճառով: Բայց տոկացիք: Մեր համբերութիւնը և աշխատանքը վարձատրուեցան: Առաջ, շատ ապրանքներ, դուրսէն կը ներածէինք: Հիմա, մենք կ'արտադրենք և ուրիշին կը դրկենք նոյն արտադրութիւնները:
- Հիմա, որ ինչ չկայ, կրնա՞ք բան մը փոխուիլ երկրին մէջ:
- Աստուած չընէ: Նախ. Հաֆէզ Ասատը չկայ, բայց կայ Նախ. Պաշար Ասա-

ՊԱՏՄԱՆՇՄԱՐ

ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՅ ԹԱԳՈՒՀԻՆ՝
CATERINA CORNARO

ՎԱԶԳԷՆ ԹԻԻԹԻՒՆՃԵԱՆ

ՈՎԶԵՐ ԵՆ ԱՅՍ ԶԱՅԶԱՅՄԱՆ «ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆ... (Ծար. էջ 2-էն)

գիտեն, թե Անթիլիասի Կաթողիկոսութիւնը 1956-ին, «Պաղ Պատերազմ»ի այդ շատ տխուր տարիներուն, Ամերիկացիներուն հրամանով և օգնութեամբ Հ.Յ.Դ.ի կողմէ գրաւուեցաւ և Կիլիկեան Աթոռի միաբանութեան մէջ տուեալ կուսակցութեան չյարող և «հայրենասէր» նկատուած բոլոր կրօնականները և ուսանողները բրտութեամբ փողոց նետուեցան:

Եւ այդ թուականէն ետք Անթիլիաս, Արեւմուտքի սայլին լծուած կուսակցութեան տեսակ մը «մասնաճիւղ»ին վերածուեցաւ:

Այսինքն՝ Ամերիկացիներուն Սովետներուն դէմ շղթայազերծած «Պաղ Պատերազմ»ին մէջ, Անթիլիասի միաբանները, անոնց մէկ մասը գոնէ, հայ կրօնականի տարագի ներքեւ, Ա.Մ.Ն.ի «հակահամայնավար» քաղաքականութեան ուղղութեան ծառայողները եղան կամայ - ակամայ:

Այստեղ կը հրատարակենք, Սովետական Հանրագիտարանին 1979-ին հրատարակուած հատորին մէջ, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան մասին տրուած տեղեկութիւններուն վերջին մասը՝

«1956-ից ի վեր «Կաթողիկոսութիւն Մեծի Տանն Կիլիկիոյ» Դաշնակցութեան ազդեցութեամբ վարում է Հայոց եկեղեցու պառակտման վնասակար գիծ. յաւակնում է դառնալ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան հակաթող Սփիւռքում և ամէն կերպ ձգտում է իր հոգեւոր-վարչական իրաւասութեանը ենթարկել արտասահմանի հայ եկեղեցական թեմերը»:

Ինչպէս որ կը տեսնէք՝ Հայկական Սովետական Հանրագիտարանին մէջ 1956-էն ետքի և յաջորդ առնուազն տասը տարիներու Անթիլիասի մասին գրուածները իրականութիւն են: Անոնց մէջ որեւէ չափազանցութեան և քարոզչութեան միտում չկայ: Ըսուածները այսօր նորութիւն չեն ունէ մէկու համար: Կարելի է ըսել նոյնիսկ, որ բոլոր իրականութիւնները հոն չեն գրուած:

Հանրագիտարանին մէջ չէ նշուած օրինակի համար, որ Ամերիկացիներուն կողմէ Սովետներուն դէմ մղուած «Պաղ Պատերազմ»ին ռազմավարութեան մաս կը կազմէր՝ հայկական որոշ հատուածին կողմէ Հայկական եկեղեցին բաժնելու համար տարուած աշխատանքին զուգահեռ, Ս. Հայաստանը քանդելու միտումով եղած զրպարտիչ քարոզչութիւնը, որուն կեդրոնը Միւնիխ էր:

Եւ դժբախտաբար յաջողեցան հայավնաս ու հայրենաքանդ այս աշխատանքները:

* * *

Մենք, իբր սրտցաւ հայ մը, երբեք պիտի չներենք՝ Թուրք Սուլթանին հրամանով Պոլսոյ մէջ հայկական Պատրիարքարան հիմնող Յովակիմ Եպիսկոպոսը:

Ան, հայկականութեան ոգի չունենալուն, չհասկցաւ Թուրք Սուլթանին աղուէ-սայլին նպատակը, որ մէկ քարով, երկու թռչուն զարկաւ:

1.- Պոլսոյ մէջ յոյներուն դէմ իբր հակադիր ուժ տեղաւորեց հայերը:

2.- Եւ հայկական բնօրրանը պարպեց հայերէն, որ «Հայկական անկախ պետութիւն»ի վտանգը յաւիտեան մէջտեղէն վերանայ:

Նոյնպէս՝ մենք երբեք պիտի չներենք մեր օրերու Պոլսոյ Պատրիարքը՝ մեծամիտ և թրքասէր Մեսրոպ Մութաֆեանը, որ կ'ըսէ, թէ իր գլխաւոր պարտականութիւնը Պոլսոյ հայերը «քրիստոնէայ հայ» պահել է: Մինչդեռ, հակառակ իր յաւակնութեան՝ իրականութիւնը այն է, որ Օգոստոս 1999-ի իր զեկոյցին մէջ, իր իսկ ըսածին համաձայն՝

ՊԱՏՄԱՆՇՄԱՐ

ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՅ ԹԱԳՈՒՀԻՆ՝
CATERINA CORNARO

ՎԱԶԳԷՆ ԹԻԻԹԻՆՃԵԱՆ

«Հայերու հարիւրին վաթսունը բուրժերուն հետ կ'ամուսնանան»

Եւ վերջին օրերուն մեր ստացած տեղեկութիւններուն համաձայն. Պոլսոյ մէջ «տարեցներէն զատ հայերէն խօսող գրեթէ չկայ»:

Եւ այս թուրք իշխանութեան հնազանդ պատրիարքը, իր համայնքին ողբերգական վիճակով զբաղելու տեղ, մէկ ականջն ալ միշտ ամերիկացիներուն տուած. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին հայկական հարցերուն մէջ դաս տալու կ'ելլէ: Եւ իր շնորհած դասերէն մէկն ալ, երկու օր յաջորդաբար. Փարիզի «Յառաջ» թերթին մէջ իբր հարցազրոյց հրատարակուեցաւ: Ծատ հաւանաբար քիչ մ'աւելի մեծամըտացած էր Անթիլիաս և ժընև իր այցերէն և ստացած «պատիւ»ներէն:

* * *

Մենք, իբր պարզ հայ մը, երբեք պիտի չներենք (ուրիշներ ազատ են դժգոհելու մեր այս խօսքէն) Մխիթար Սեբաստացին, որ իբր Հայ Առաքելական վարդապետ, հայկական եկեղեցիին ծառայելու համար իր կատարած ուխտը դրժեց և կաթողիկէ միաբանութեան ծառայութեան մէջ մտաւ:

Ան, գրեթէ 1400 տարիներ տեսող հայկական կրօնական միասնականութեան մէջ ճեղք գոյացուց դժբախտաբար:

Չենք ուրանար ու ժխտեր Աբբահօր հայ մշակոյթին կմատուցած ծառայութիւնը: Այս մէկը սակայն չի կրնար թեթեւցնել, հայկական կրօնական միասնականութեան իր հասցուցած վնասը՝ ուզելով կամ ոչ:

* * *

Եւ մենք, իբր պարզ, սրտցաւ ու հայրենասէր հայ մը երբեք պիտի չներենք. հայ ազգին այսօրուան ողբերգական վիճակին պատասխանատու հայ քաղաքական գործիչներուն, ներառեալ Հ.Յ.Դ.ին, իր 24 Ապրիլ 1915-ի հեղինակ Սիոնիստ Իթթիհատականներուն հետ ատեն մը ունեցած միամիտ գործակցութեան. հակա-սովետական անհիմաստ քաղաքականութեան՝ որ Արեւմտահայաստանի մէկ կարեւոր մասին կորուստին պատճառ եղաւ, 1700 տարուան հայկական եկեղեցին պառակտելու (1956 թ.) Արեւմտեան դաւի մէջ իր ունեցած մեղսակցութեան. Խ. Հայաստանի քայքայման բերած նպաստին... որ մեզ Հայաստանի ներկայ խղճալի վիճակին հասցուց, և դեռ որպէս «ազատարար ռահվիրայ» կը ներկայանայ... առանց իր անցեալը ինքնաքննադատութեան բովէն անցընելու:

Ծատ ցաւալի է մեզի համար այս իրականութիւնները կրկնելը:

Բայց իրականութիւնները չմոռնալն ու ըսելն ալ, մարդկային խղճմտութեան պարտականութիւն կը նկատենք:

տը: Աստուած զինք չար աչքերէ հեռու պահէ: Իսկ ամենէն կարեւորը՝ Նախ. Հաֆէզ Ասատի ընդհանուր քաղաքականութիւնը կը մնայ անփոփոխ: Կուսակցութիւնը, կառավարութիւնը և ժողովուրդը հաւատարիմ կը մնան իր գծին: Կրնամ վստահ ըսել, որ եթէ չըլլար Իսրայէլի բռնագրաւումը և սպառնալիքը, մեր վիճակը շատ աւելի լաւ կ'ըլլար այսօր:

Մեր գրոյցին հետեւող երիտասարդներէն մէկուն դառնալով ըսի.

– Դուն, շատ ուշադիր ես մեր խօսակցութեան... Լիբանան եկա՞ծ ես...:

– Բովիմը իր տեղը պատասխանեց.

– Այս տղան գիտէն դուրս չէ ելած: Տէր-Զօր անգամ չէ գացած: Եթէ պատահի, որ մէկը առաջարկէ իրեն իր ինքնաշարժով զինք Հալէպ տանիլ՝ չ'երթար:

Մինչ այդ՝ լուկեաց տղան պատասխանեց.

– Ես շատ կը սիրեմ իմ գիտըս, հողս, երկիրս: Կը վախճամ որ կը կարօտնամ...:

Բոլորս խնդացինք:

Իր ընկերը միջամտեց.

– Վաղը, եթէ բանակ երթայ, զինուորական ծառայութեան, այն ատեն պետութիւնը կը պարտադրէ, որ դուրս գայ իր կղզիացած վիճակէն:

Ուրիշ մըն ալ ըսաւ, որ ինք մէկ տարի աշխատած է Լիբանանի մէջ: Հիմա, գոհ է, որ վերադարձած է :

(Շար. 2)

ԱԾԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԷՆ ԱԶԴԵՅԻԿ ԵՒ ԱՆԽԱՓԱՆԵԼԻ ԶԷՆՔԸ՝

ԻՐԵՆՑ ԱԶԳԻՆ ՀԱԴԷՊ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ԱՆԻՐԱԽՈՒԹԵԱՆ
ԴԷՄ ԸՆԴԿԶԵԼՈՎ, ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐՆԵՐՈՒՆ
ՅՈՒՍԱՀԱՏՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՏԱՐԱԾ ԻՆՔՆԱՍՊԱՆԱԿԱՆ
ՎՐԻԺԱՌՈՒ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԵՐՆ ԵՆ

ԱԾԽԱՐՀԻ ՆՈՐ ՏԵՐԵՐԸ ԸԼԼԱԼ ՅԱԽԱԿՆՈՂ ՄԻՈՆԻՏԱՑ ԱՍԵՐԻԿԱԾԻՆԵՐ. ԱՅՆԵՍ ԾԱՏ
ՄԻ ՎՍՏԱՀԻԶ ՉԵՐ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐՈՒՆ. ՉԵՐ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԶԷՆՔԵՐՈՒՆ:
ԱՅԼ՝ ՍՈՍԿԱԾԷՔ:
ԱՆԻՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ. ԶՈՀԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ԶԳԱՑՈՒՄՈՎ ԶԻՆՈՒԱԾ ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐՆԵՐԸ.
ՉԵՐ ԱՆԱՌԻԿ ԱԾՏԱՐԱԿՆԵՐԸ ԿՐՆԱՆ ՓԼՅԵԼ:

«ԻՆՉ ԿՐՆԷՒ ԵՐԲ ԱԶԳ ՄԸ ՄԸՆԱՅ ՆՕԹԻ.
ԶԵՌ-ՔԷՆ ԲԱՀ ՈՒ ԲՐԻՉ ԿԸ ՆԵՏԷ ՄԷԿԳԻ,
Կ՛ԵՐԹԱՅ ՀԱՂՈՐԳՈՒԻԼ ՄԱՏՈՒՌ Մ՛ԱՆԽԸՐՈՎ,
ԿԸ ԶԻՆՈՒԻ ՏԷԳՈՎ, ԿԸ ԶԻՆՈՒԻ ՍՈՒՐՈՎ,
ՈՒ Կ՛ԵՐԹԱՅ ԱՄԷՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ՎԱՏ
ԱԶԳԻ ՄԸ ԿԸՌԻԻ ՄՂԵԼ ՅՈՒՍԱՀԱՏ...»:
«ԱՅՍ ԴԱՆԱԿԸ» ՀԱՏՈՒԱԾ-1909- ԹՈՒՐԷՆ ՍԵԻԱԿ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ՎՐԷԺ ՌՈՒՐԷՆԵԱՆ)

Անիրաւուած ազգերուն մղած յուսահատ պայքարը նկարագրող Ռուբէն Սեւակին հարիւր տարիներ առաջ գրած այս տողերը, կը հաւատանք, թէ այսօրւան անարդար աշխարհին մէջ կատարուած դէպքերուն մարմնացումն են:

Մտածեցէք՝ հերոս Սերպ ազգին, իրենց միութիւնը պաշտպանելու համար տարած անյոյս պայքարը որ, մինչեւ այսօր, Մակեդոնիոյ մէջ, Արեւմտեան պետութիւններուն սադրանքներուն դէմ կը շարունակուի:

Մտածեցէք՝ Հայաստանի ժողովուրդին ներկայիս ենթարկուած ողբալի կացութիւնը, որ ժայթքելու պատրաստ հրաբուխի մը կը նմանի:

Եւ մանաւանդ մտածեցէք՝ Պաղեստինեան ժողովուրդին 1945-թ.ներէն ի վեր ենթարկուած անվերջանալի ողբերգութիւններուն դէմ ընդվզելով, երիտասարդներուն յուսահատութենէ մղուելով տարած ինքնասպանական եղեռնափորձերով պայքարը:

Այստեղ կը հրատարակենք նկարը մէկ քանի մը օր առաջ [8 Օգոստոս 2001-ին], Անգարայի մէջ, իրարու հետ տեսակցած երկու ճիւղներուն՝ Թուրքիոյ վարչապետ Պիլվէնտ Էճեմիթի և Իսրայէլի վարչապետ Արիէլ Շարօնի, ուր կը տեսնուին անոնք ձեռք ձեռքի տուած:

Եւ մեր մեծապատիւ պատմագետները և Հայաստանի այսօրուան "շատ հայրենասէր" քաղաքական ղեկավարները թո՛ղ նային այս նկարին և քիչ մը մտածեն: Թերեւս հասկնան իրականութիւնը:

Այն իրականութիւնը, որ 1985-թ.ներէն ի վեր կ'աղաղակենք, թէ՛ «Թուրքիա և Իսրայէլ նոյն պետութիւնն են: Եւ 24 Ապրիլ 1915-ին հայ ազգին դէմ կատարուած եղեռնը ծրագրող և գործադրողները, Հրեայ Սիոնիստները և Թուրք Իթթիհատականները եղած են»:

ԱԾԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆ ԱՆԽԱՓԱՆԵ

ԻՐԵՆՑ ԱԶԳԻՆ ՀԱԴԷՊ ԿԱՏ
ԴԷՄ ԸՆԴԿԶԵԼՈՎ, ՀԻ
ՅՈՒՍԱՀԱՏՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՏ
ՎՐԻԺԱՌՈՒ ԵՂԵՐ

ԱԾԽԱՐՀԻ ՆՈՐ ՏԵՐԵՐԸ ԸԼԼԱԼ ՅԱԽԱԿՆՈՂ ՄԻ
ՍԻ ՎՍՏԱՀԻԶ ՉԵՐ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՈՒՉ
ԱՅԼ՝ ՍՈՒ
ԱՆԻՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ. ԶՈՀԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ
ՉԵՐ ԱՆԱՌԻԿ ԱԾՏԱՐԱՎ

«ԻՆՉ ԿՐՆԷՒ ԵՐԲ ԱԶԳ ՄԸ ՄԸՆԱՅ ՆՕՒ,
ԶԵՌ-ՔԷՆ ԲԱՀ ՈՒ ԲՐԻՉ ԿԸ ՆԵՏԷ ՄԷԿԳ
Կ՛ԵՐԹԱՅ ՀԱՂՈՐԳՈՒԻԼ Մ
ԿԸ ԶԻՆՈՒԻ ՏԷԳՈՎ, ԿԸ Զ
ՈՒ Կ՛ԵՐ.
ԱԶԳԻ Մ
«ԱՅԻ

Ecevit ve Şaron korumo ordusuyula fotoğraflara böyle poz vermisti

Մինչեւ այն օրը, որ Հայաստանի պետութեան պատասխանատուները չդադրեցնեն իրենց երկդիմի և տարտամ քաղաքականութիւնը, և իրականութեան լոյսին տակ իրատես և խիզախ քաղաքականութիւն մը չորդեգրեն, հայ ազգը պիտի շարունակէ նորանոր ողբերգութիւններու նշաւակ դառնալ:

Սովետական Հայաստանի Ա.Գ. նախարար Ճօն Կիրակոսեան, այս խիզախ քաղաքականութեան ռահվիրան եղած էր:

Դժբախտաբար, հայ ազգը շատ բան կորսնցուց մեծ պատմաբանին կանխահաս մահով:

* * *
«ԱՉՔԻ ԴԷՄ ԱՉՔ»

9 Օգոստոս 2001-ի Հինգշաբթի օրը, ցերեկուան ժամերուն, հրեաներուն գրաման տակ գտնուող Երուսաղէմի արեւմտեան մասի "Pizzeria"ի մը մէջ, ահռելի ռումբ մը կը պայթի:

Ռումբը պայթեցնողը՝ ռումբը իր վրայ կրող Պաղեստինցի Իզզետին Ալ-Մասրի անունով 23 տարեկան երիտասարդ մըն էր:

Անոր կատարած ինքնասպանական եղեռնափորձին հետեւանքով կը սպաննուին 18 հոգի և կը վիրաւորուին 90 հոգիներ:

Սարսափելի ջարդ մըն է կատարուածը: Անմեղ պատանիներ, երիտասարդներ, մայրեր և հայրեր կը մահանան:

Բոլոր երոպական և ամերիկեան լրատու կայանները անմիջապէս տեղեկացուցին այս դաժան եղելութիւնը: Եւ մահափորձը որակեցին՝ «Պաղեստինցի տեռորիստներուն կողմէ կատարուած վայրագութեան նոր արարք մը»:

Հետեւեալ օրը, երոպական բոլոր թերթերուն առաջին էջերուն վրայ, մեծ նկարներով նկարագրուած էր այս սարսափելի մահափորձին մանրամասնութիւնները:

Նկարներուն մէջ կը տեսնուէին վիրաւոր հրեաներուն արիւնով ծածկուած մարմինները: Ծատ սրտաճմլիկ երեւոյթներ էին, որոնց նայիլն անգամ վրդով կը պատճառէր:

Եւ գրեթէ բոլոր թերթերը հարց կու տային, թէ հրեաները ինչպէ՞ս պիտի փոխադարձեն այս «տեռորիստական» արարքին և ինչպէ՞ս պիտի պատժեն անօրէն պաղեստինցիները:

Չէ՞ որ, հրեական կրօնքին վրէժխնդիր օրէնքը կ'ըսէ՝ «Ատամի դէմ ատամ, աչքի դէմ աչք»

* * *

Երոպական թերթերուն մեծ մասը, անձնասպանական եղեռնափորձը կատարող Պաղեստինցի երիտասարդը իր այս արարքը գործելու մղող պատճառին ինչո՞ւ (գրեթէ) չանդրադարձան:

Թերթերը չուզեցին Պաղեստինեան ողբերգութեան արմատները իջնել:

Մինչդեռ Պաղեստինեան "Hamas" կազմակերպութիւնը զեկոյցով մը տեղեկացուցած էր, թէ այս եղեռնափորձը կատարուած էր շաբաթ մը առաջ հրեաներուն սպաննած ութը պաղեստինցիներուն իբր փոխադարձութիւն:

Այս սպաննուած ութը պաղեստինցիներէն երկուքը, «Համաս» ի ղեկավարներ էին, իսկ մնացեալ վեցը՝ պատանիներ, մայրեր և հայրեր...:

Հրեաներուն պաղեստինցիներուն դէմ հալածանքը 1945-թ.ներուն սկսաւ:

«ԻՆՉՊԷՍ ՉՀԻԱՆԱԼ ԵՒ ՉՆԱԽԱՆՉԻԼ ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒՆ, ՈՐՈՆՔ ԶԱՐԵՐՈՎ ԿԸ ՊԱՅՁԱՐԻՆ ՈՒ ԿԸ ՄԵՌՆԻՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ՀԱՄԱՐ»
Փարիզ - Նոյեմբեր 1989 - Յ. Չ.

Այդ թուականներէն յետոյ, միլիոնաւոր պաղեստինցիներէն մաս մը, հրեաներուն անոնց դէմ մղած պայքարին ընթացքին սպաննուեցան: Միւս մասն ալ իրենց հայրենի հողերէն արտուեցան հրեաներուն կողմէ, որ 1948-ին Իսրայէլի պետութիւնը կարենայ հիմնուիլ:

1945-էն յետոյ, մինչեւ այսօր, Պաղեստինի ժողովուրդին պատմութիւնը անլերջանալի պատերազմներու, տառապանքներու և պայքարներու շարք մըն է: Բայց Պաղեստինցի ժողովուրդէն հատած մըն ալ, հակառակ ջարդերուն, կռուած մնացին իրենց հողերուն: Ասոնք դիմադրեցին հրեաներուն բոլոր հալածանքներուն: Դիմադրեցին՝ հրեաներուն յարտադրած բոլոր զրկանքներուն և կեանքի անտանելի պայմաններուն:

Պաղեստինցիներուն իրենց հայրենի հողերուն այսքա՛ն հայրենասիրական ոգիով փարիլը, բացառիկ երեւոյթ է:

[Եւ այս մէկը մանաւանդ, շատ օրինակելի կեցուածք մ'ըլլալու է հայ ազգին համար, որ փոքր դժուարութիւններու առջեւ ընկրկելով, զանգուածաբար կը ինձանայ իր հայրենիքէն, աւելի լաւ պայմաններու մէջ ապրելու յոյսով]:

Բայց ամենէն կարեւորը՝ հրեաներն ալ բնաւ չէին սպասեր Պաղեստինի ժողովուրդէն այսքան մեծ, վճռական ու յամառ հայրենասիրական դիմադրութիւն:

Այս դիմադրութիւնը իրենց ծրագիրներուն մէջ չէին նախատեսած: Այդ պատճառաւ հրեաները, ստիպուած եղան, նոր միջոցներու դիմելու: Եւ 1982-ին, իբր թէ Պաղեստինեան ահաբեկիչներուն կազմակերպութիւնը քանդելու համար, հրեաները գրաւեցին Լիբանանը:

Եւ 1982-ին «Sabra» և «Chatila»-ի «Camp»-ը ապաստանած Պաղեստինցի գաղթականները, հրեաներուն և իրենց խամաճիկներուն ձեռամբ, ջարդի ենթարկուեցան:

Այս ջարդերու կատարման հրամանը տուողը, Իսրայէլի այսօրուան վարչապետը եղող՝ Ariel Sharon-ն էր:

[Այս ջարդերէն գրեթէ քսան տարիներ ետք վերջապէս, մերօրեայ Պելճիքական դատարան մը, Արիէլ Շարօնին դէմ ամբաստանագիր հրատարակեց, ջարդարարութեան յանցանքով: Բայց Շարօնին կոնակը շատ զօրաւոր է: Ամերիկացիները, ոչ մէկ ատեն չեն թոյլատրեր, որ Իսրայէլը վտանգի ենթարկուի]:

1982-ին Սապրա-Շաթիլայի մէջ կատարուած ջարդերէն յետոյ, պաղեստինցիներուն դիմադրութիւնը հրեաներուն դէմ աւելի զօրացաւ, «Գրաւեալ հողեր» կոչուած Այսր-Յորանանի ու Կազայի մէջ:

Եւ 1987-ին հրեաները, այս անգամ ալ շատ սատանայական հնարք մը կիրարկել սկսան: Այսր-Յորդանանի ու Կազայի մէջ, պաղեստինցիներուն ապրած հողերուն վրայ, «Colon» կոչուող մոլեռանդ Հրեայ համայնքներով բնակուած «բերդաքաղաքներ» հիմնել սկսան, որ պաղեստինցիները բոլորովին իրարմէ անջատուին և չէզոքացուին:

Ասիկա Պաղեստինցիներուն վերջնական բնաջնջումը ըսել էր: Եւ այս «Զոլոն»ներէն յետոյ, "Intifada" կոչուող պաղեստինեան շարժումը սկսաւ: Իսրայէլեան զինուորներուն դէմ, Պաղեստինցի երիտասարդներուն քարերով մղուող պայքարն էր «Ինթիֆատա»ն:

Ասկէ ամենէն շատ մտահոգուողները ամերիկացիները եղան: Ասոնք վախը ունէին, որ արաբական ամբողջ աշխարհը ամերիկացիներուն դէմ կ'ելլէ: Եւ անոնք հրեաներուն ստիպեցին, որ Այսր-Յորդանանի և Կազայի մէջ, ինքնավար Պաղեստինեան վարչութեան մը կազմութիւնը ընդունին:

Եւ 1993-ին Ուաշինկթընի մէջ, մեծ շուքով, ամերիկացիներուն հովանաւորութեամբ, Իսրայէլ-Պաղեստինեան համաձայնութիւնը ստորագրուեցաւ:

Բայց սիոնական Հրեան միշտ Հրեայ կը մնայ: Ութը տարիներ տեւողութեամբ հրեաները, ինքնավարութեան խոստումներով, օրօրեցին Պաղեստինցիները:

Մինչ այդ՝ հրեաները, իրենց «Զոլոն» կոչուող բերդաքաղաքներով շրջապատեցին Այսր-Յորդանանի և Կազայի պաղեստինեան հողերը, որ պաղեստինցիները բոլորովին իրենց հակակշռին տակ կարենան պահել:

Ասիկա Պաղեստինեան անկախ պետութեան հիմնադրման երազին վերջ տալ ըսել էր:

Եւ 2000-ի վերջին ամիսներուն էր որ չարաշուք Ուրբաթ օր մը, Արիէլ Շարօն գիտակցաբար և պաղեստինցիները գրգռելու նպատակաւ, անոնց աղօթատեղիին մօտը գնաց... Այս ձեւով սկսաւ երկրորդ «Ինթիֆատան», որ իրենց դատի յաջողութիւնը խաղաղ օրինական ճամբով ունենալու մէջ յուսահատած Պաղեստինցիները կը մղէր գերագոյն զոհաբերութեան՝ ինքնասպանական հերոսական նուիրումով յառաջ մղել իրենց պահանջատիրական պայքարը, որ տասը ամիսներէ ի վեր կը շարունակուի, շատ ցաւալի ու արիւնոտ դէպքերով:

* * *

Արիէլ Շարօն ինչո՞ւ գիտակցաբար գրգռեց Պաղեստինցիները, ինչո՞ւ այս ձեւով, երկրորդ «Ինթիֆատա»յին պատճառ եղաւ:

Ինք զինուորական մըն է, և շատ մը զինուորականներուն նման, մանաւանդ Հրեայ մը ըլլալով՝ ուժին և զէնքին գերիշխանութեան կը հաւատայ:

Ան ուզեց, որ զէնքի ուժով կարգադրէ Պաղեստինեան հարցը:

Եւ այս պատճառաւ գրգռեց Պաղեստինցիները, որ «Ինթիֆատա»յով իրեն առիթ մը տան պաղեստինցիներուն վրայ յարձակելու: Եւ ան, իբր Հրեայ ղեկավար, շատ լաւատեղեակ էր, որ բոլոր աղքատ ժողովուրդներուն մէջ եղածին նման, Պաղեստինցիներուն ծինական աճի համեմատութիւնը շատ ակելի բարձր էր, հրեաներուն հետ բաղդատաբար:

Այս պատճառաւ ժամանակը պաղեստինցիներուն ի նպաստ կ'աշխատէր: Մանաւանդ Պաղեստինեան ինքնավար շրջաններուն մէջ, այս բազմաձևութիւնը ակելի շեշտուած էր:

Ա. Շարօն այս մտածումներով գրգռեց Պաղեստինցիները, որ ասոնք ապրտամբին և ինք իրաւունք ունենայ Պաղեստինեան ղեկավար դասակարգը "Terroriste" են ըսելով սպաննելու:

Այս եղանակով պաղեստինեան ժողովուրդը առանց ղեկավարի, (Շարք՝ էջ 4):

ԹԻԸ 154

ԱՇՆԱՐՀԻ ԱՍԵՆԷՆ ԱԶԴԵԾԻԿ ԵՒ ԱՆԽԱՓԱՆԵԼԻ ... (Շար. էջ 2-էն)

այսինքն առանց «գլուխի» պիտի մնար:

Եւ մինչեւ նոր ղեկավար սերունդի մը հասնիլը, նուազագոյնը երեսուն տարի կ'ուզէր: Մինչ այդ, իրենց դաւերով, պաղեստինեան ժողովուրդին «հաշիւը կը տեսնէին»:

Շատ հետաքրքրական է, Իսրայէլի մեծ Ռաբբունապետին այս մասին տուած յայտարարութիւնը:

Իսրայէլի «Մաարիւ» օրաթերթը, 27 Յուլիս 2001-ի թիւին մէջ կը հաղորդէ, թէ «Իսրայէլի պետութեան Askenaze մեծ Ռաբբունապետը, իր երաշխաւոր համաձայնութիւնը կու տայ Իսրայէլի կառավարութեան, որ սպաննուին Պաղեստինեան ճշդուած ահաբեկիչները»:

Այս որոշումին իմաստը հետեւեալն է. «Պաղեստինեան բոլոր ղեկավարներուն համար, ներառեալ Արաֆաթը, սպաննելու որոշում տրուած է»:

Մեր ընթերցողներն ալ նկատեցին, որ նոյն ռազմավարութեամբ, 24 Ապրիլ 1915-ին, Հայ Ազգին ղեկավարները սպաննուեցան սիոնիստ իթթիհատականներուն կողմէ:

Ա. Շարօն, Նոյեմբեր 2000-էն ի վեր (երկրորդ INTIFADA-ին սկզբնաւորութեան թուականէն), շուրջ քառասուն պաղեստինեան ղեկավարներ սպաննել տուաւ:

Եւ նոյնիսկ, Անգարա մեկնելէն քանի մը օր առաջ, երկու պաղեստինեան «Համաս»ի ղեկավարներ սպաննուեցան, և ասոնց կողքին՝ վեց հոգի՝ պատանիներ, մայրեր և հայրեր:

Շարօն պաղեստինցի ղեկավարներուն սպաննութիւնները կատարել կու տայ պաղեստինցիներու մէջ գտնուող իր լրտեսներուն տուած տեղեկութիւններուն օգնութեամբ:

Եւ Շարօն կը հաւատար, որ պաղեստինեան խնդիրը, այս պաղեստինցի ղեկավարներուն սպաննութեամբ, այլևս «գործը կարգի» դրած էր, և բոլոր «վտանգաւոր ղեկավարները», մօտ ատենուան մէջ, պիտի անհետանային: Եւ այս մօտալուտ յաջողութեան ուրախութեամբ մեկնեցաւ Իսրայէլի մեծ զինակիցը, դաշնակիցը եղող Թուրքիա, հոն տեսակցելու համար Պիլլենտ Էճեւիթի հետ, որ իրեն պէս ճիւղ մըն է:

Ո՞վ գիտէ, թէ այս երկուքը, սատանայական ի՞նչ որոշումներ առին Անգարայի մէջ:

Եւ տեսնենք, թէ Թուրք-Իսրայէլական այս խորհրդաւոր տեսակցութենէն յետոյ,

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİĞİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ

OLAY - 3

BABASI SIVASLI OLAN BİR ERMENİ GENCİNİN ANLATTIKLARI

BEN, İSTANBULDA DOĞDUM. ANNEM İSTANBUL DOĞUMLUDUR.

BABAM İSE 1904-TE SIVASTA DOĞMUS.

BEN LİSEYİ 1948 SENESİNDE BİTİRDİM.

O SENELERDE BASIMIZDA MİLLİ SEF İSMET İNÖNÜ VARDI.

1948 SENESİNDE, BİRDEN KIRK YILLIK DİKTATOR MİLLİ SEF İSMET İNÖNÜ, DEMOKRAT OLUVERDİ.

NASIL MI? İNGİLİZ ÇÖRÇİL SAYESİNDE. İSMET İNÖNÜ, 1939 DAN 1943-E KADAR ALMANLARLA ÇOK "FLÖRT" ETTİ. EGER STALINGRAD ALMANLARIN ELİNE DÜŞSEYDİ, ALMANLARLA BİRLİŞİP ERMENİSTAN ÜZERİNDEN RUSYAYA HÜCÜM EDİCEKTİ.

FAKAT HAVESİ KURSAGINDA KALDI MİLLİ SEFIN. STALINGRAD DÜŞMEDİ, VE AKSİNE ALMANLAR YENİLM-EYE BASLADILAR.

VE MİLLİ SEF MECBUREN İNGİLİZLERE DÖNDÜ.

VE ÇÖRÇİLİN EMİRLERİNİ HARFİYEN TATBİK ETMİYE BAŞLADI ÇÜNKÜ ÇÖRÇİLİN DERTİ İMANI TÜRKİYENİN RUSLARIN ELİNE GEÇMESİNE MANİ OLMAKTI.

İNÖNÜ, ÇÖRÇİLİN İLK EMRİ OLARAK ALMANYAYA HARB İLÂN ETTİ. AMA NE BİCİM HARB BU? ALMAN-LAR UZUN ZAMANDAN BERİ BALKANLARDAN ÇEKİLMİŞLER, NERDE İSE ALMANYAYA DÖNECEKLERDİ.

FAKAT ÇÖRÇİL İÇİN MÜHİM OLANI, TÜRKİYENİN MÜTTEFİKLER SAFINDA GÖRÜNMEYİDİ.

SONRA ÇÖRÇİL İSMET İNÖNÜYE "DEMOKRAT OLUCAKSIN" EMRİNİ VERDİ. VE MİLLİ SEF İNÖNÜ DEMOK-RAT İNÖNÜ OLUVERDİ.

BUNEBİÇİM İS? DEVLET Mİ İDARE EDİYORSUNUZ? TİYATRO MU OYNUYORSUNUZ?

SEN ONA BAKMA. TİYATRO, MİYATRO, ÇÖRÇİL TÜRKİYİYİ MÜTTEFİK VE DEMOKRAT DEVLET OLARAK BÜTÜN DÜNYAYA YUTTURDU YA. ONA BAK.

VE RUSLAR BU İSTE AVUCUNU YALADI.

FAKAT GEL BAK KI BU DEMOKRAT OYUNU İSTANBUL GAYRİ-MÜSLÜMLERİNE DE YARADI.

1948'E KADAR GAYRİ-MÜSLÜMLER ÇÖPLÜ BİLE OLAMAZKEN, SÖZÜM ONA DEMOKRAT İNÖNÜ, LİSE BİTİREN GAYRİ MÜSLÜMLERE DE YEDEK SUBAY OLMA HAKKI VERDİ.

VE BEN 1949 SENESİNDE YEDEK SUBAY OLDUM. VE 1949 SENESİNİN SONBAHARINDA BABAMIN DOĞDU GU SEHIR OLAN SIVASTA YEDEK SUBAY OLARAK VAZİFEEYE BAŞLADIM.

SIVASTA İLK İS OLARAK BABAMIN BANA ÇOK METHETTİĞİ SIVASIN BÜYÜK ERMENİ KİLİSESİNİ ZİYARET ETTİM.

KİLİSEYİ MALZEME DEPOSU YAPMISLARDI.

FAKAT O VAZİYETTE BİLE KİLİSE YİNE ÇOK İHTİSAMLİ İDİ. DÜŞÜNÜN, İSTANBULUN EN BÜYÜK ERMENİ KİLİSESİ OLAN GALATASARAYDAKI ÜÇ HORAN KİLİSESİNDEN DAHA BÜYÜK BİR KİLİSEYİ MALZEME DEPOSU YAPMISLAR.

SİKİNTİMDAN KİLİSENİN KARŞISINDAKİ KAHVEHANEEYE GİTTİM OTURDUM. BİR KAHVE İÇTİM.

BİR MÜDDET SONRA NE GÖREYİM? BİR BÖLÜK ASKER BAŞLARINDA BİR AST ÇAVUSLA GELDİLER ELLERİNDE KAZMA KÜREKLER KİLİSEYE YÖNELDİLER. KİLİSENİN İÇİNDE BULUNAN MALZEMİYİ DISARI TASIDIKTAN SONRA, ANLADIM KI KİLİSEYİ YIKMAYA ÇALISIYOLRAR.

ARTIK ORDA DURAMAZDIM... FAKAT BİR HAFTA SONRA MERAK ETTİM VE KİLİSEYİ NE YAPTIKLAR DİYE BAKMIYA GİTTİM.

BİR BÖLÜK ASKER KAZMA KÜREKLERLE ÇALISIYORLARI GENE. FAKAT KİLİSE OLDUĞU GİBİ YERİNDE DURUYORDU. BİR BÖLÜK ASKER KİLİSENİN BİR TEK TASINI BİLE SÖKEMEMİŞLERDİ.

ÜZERİMDE SUBAY ELBİSELERİ VARDI. VE ASKERLERİN KOMUTANI OLAN AST ÇAVUSUN YANINA GİTTİM, VE ONA SORDUM.

NEDEN YIKIYORSUNUZ BU KİLİSEYİ?

AST ÇAVUS SU CEVABI VERDİ: "KİLİSENİN YIKILMA TEHLİKESİ VAR"

VE BU CEVAP ÜZERİNE ARTIK DAYANAMADIM VE DEDİM KI: "UTANMAZ HERİFLER. BİR HAFTADAN BERİ, SİZİ SEYREDİYORUM. BİR BÖLÜK ASKER KAZMA KÜREKLERLE ÇALISTINIZ. FAKAT BİR HAFTADIR KİLİSENİN BİR TASINI BİLE SÖKEMEDİNİZ. VE BİR DE KALKIYORSUNUZ KİLİSENİN YIKILMA TEHLİKESİ VAR DİYORSUNUZ.

ALLAHTAN KORKUNUZ. YALANCILAR"

BU SÖZLERİ SÖYLEDİKTEN SONRA AYRILDIM KİLİSENİN YANINDAN.

VE ASKERLİĞİM BİTİNCEYE KADAR, BİR DAHA GİTMEYİ KİLİSENİN YANINA.

VE SENELER SONRA BİR MÜŞTERİMDEN ÖĞRENDİM KI, SIVASIN O MUHTESEM ERMENİ KİLİSESİNİ 1950 SENESİNİN NİSAN AYINDA DİNAMİTLE YIKMIŞLAR.

B. Q.

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ...ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ՊԷՏՔ Է ՍԿՍԻ ... (Ծար. էջ 1-էն)

նաև թուրք մտաւորականը, և իմ ու անոր Ելոյթները համահունչ էին: Թուրք մտաւորականը թէ՛ կ'ընդունէր որ թուրքերու կողմէ հայերու դէմ ցեղասպանութիւն իրականացուած է, թէ՛ Թուրքիոյ կոչ կ'ընէր որ ճանչնայ հայոց ցեղասպանութիւնը: Եւ այդ նպատակով ան արդէն նախաձեռնած ու Եւրոպա ապրող թուրքերէն հաւաքած էր շուրջ 11 հազար ստորագրութիւն: Այս ոգիով ընթանալու են բանակցութիւնները:

...Հաշտութեան գործընթացին սկիզբը պէտք է դրուի այն ժամանակ, երբ Թուրքիան կ'ընդունի Հայոց Ցեղասպանութեան փաստը»:

Իր կողմէ հայրենի գրող և հրապարակագիր Զօրի Բալայեան «...Արժանապատուութեան ոտնահարում», «դաւաճանութիւն» և «վտանգաւոր լկտիութիւն» կը կոչէ «հաշտութեան ձեռնարկը»:

որո՞ւ գլխուն փորձանք պիտի գայ՝ Սուրիո՞ւ, Իրաքի՞, թէ՞ Հայաստանի գլխուն: Ժամանակը պիտի ցուցնէ...

...Իբր թէ Պիլէնտ Էճեփ և Արիէլ Ծարօն, Անգարայի մէջ, պաղեստինեան հարցին պատճառաւ վիճաբաներ են:

Ո՞ր տեսնուած է, երկու վարչապետներու թելեվիզիոնի կամ միգրոֆոնի առջև վիճաբանիլը:

Այս երկու վատահամբաւներուն կատարածը՝ իսկական «թատրոն» մըն է, արաբներու «աչքին փոշի փչելու» համար: Այս տեսակի բեմադրութիւններուն և սուտերուն վրայ ագռաւներն անգամ կը խնդան:

* * *

Բայց Ծարօնի ուրախութիւնը շատ չտեսեց:

Անոր Անգարայէն վերադառնալէն քանի մը ժամ յետոյ, պաղեստինցի երիտասարդ մը, ինքնասպանական եղանակով եղեռնափորձ մը կատարեց, որուն հետեւանքով ամբողջ Իսրայէլի ժողովուրդը սուգի մատնուեցաւ:

Այս ցաւալի վրիժառութիւնը ապացոյց մըն է, թէ անհրաւուած և յուսահատած հոգիները ի՞նչ ողբերգութիւններ կրնան կատարել, որքան ալ թշնամի՞ն շատ արդիական և սարսափազդու զէնքեր ունենայ ու զրահապատ աշտարակներու մէջ գտնուի:

Ծարօնին «հաշիւները» սխալ դուրս ելան:

Ան կարծեց, թէ թուրքերուն 24 Ապրիլ 1915-ին հայերուն «գլուխ»ները կտրելուն նման, Պաղեստինցիներուն ալ «գլուխները» կտրելով, պաղեստինեան հարցը պիտի կրնայ լուծել:

Թուրքերը Հայ Ազգին «գլուխները» կտրելէ յետոյ, Ազգը շատ դիրութեամբ ցեղասպանութեան ենթարկեցին: Ծարօնն ալ, ղեկավարներուն գլուխները կտրելէ յետոյ, պիտի կարենա՞յ պաղեստինցի ժողովուրդը ցեղասպանութեան ենթարկել: Թէ ոչ, անհրաւուած պաղեստինցի ժողովուրդին երիտասարդ սերունդը, մինչև «Արդարութեան ժամ»-ին հնչելը, իսրայէլացիներուն գլխուն, Դամոկլեան սուրերու նման, կախուած պիտի մնան:

Որովհետև պաղեստինցի երիտասարդները այլևս սորվեցան, թէ՛ «ՀԱՅՐԵՆԻԹԻ ՀԱՄԱՐ ԶՈՂՈՒԻԼԸ՝ ԱՆՄԱՀՈՒԹԻՒՆ Է»:

**ՀՐՈՎԻ ԹՐԻԲՈՒՆԸ ԲՆԱԳՐԻՆ ԷԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԵԲՐՈՒՆ (ԻԲՐ ԹԷ) ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԴԷՊՔ - Գ.**

ՀԱՅՐԸ ՍԵԲԱՍՏԱՑԻ ԵՂՈՂ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ՄԸ ՊԱՏՄԱԾՆԵՐԸ

Ես Պոլիս ճնած եմ. մայրս ալ ծնունդով Պոլսեցի է. Մինչդեռ հայրս՝ 1904ին Սեբաստիա ծներ է: Ես Լիսէն 1948-ին աւարտեցի. այն տարիները, գլխերսուս վրայ «Milli Sef» [Ազգային ղեկավար] İsmet İnönü-ն կար:

1948-ին քառասուն տարուան մեծատէր ղեկավար İsmet İnönü-ն մէկէն ժողովրդավարի վերածուեցաւ:

Կը հարցնէք, թէ ինչպէ՞ս եղաւ: Անգլիացի Չէօրչիլին շնորհիւ:

Իսմէթ Ինէօնիւ-ն, 1939-էն մինչև 1943 թուականը, գերմանացիներուն հետ շատ սիրաբանեցաւ: Եւ եթէ Միջախնկրատը գերմանացիներուն ձեռքը իյնար, գերմանացիներուն հետ միասին, չայստանի վրայէն, դէպի Ռուսիա պիտի յարձակէր:

Բայց «փափաքը փորը մնաց» Ազգային ղեկավարին:

Միջախնկրատը չի նկատու. ընդհակառակը՝ գերմանացիները պարտուիլ սկսան:

Եւ Ազգային ղեկավարը, ստիպողաբար, Անգլիացիներուն դարձաւ:

Եւ Չէօրչիլին հրահանգները, բառ առ բառ, գործադրել սկսաւ:

Որովհետև Չէօրչիլին ամբողջ «տերտ»ը թուրքերուն ուսերուն ձեռքը իյնալուն արգելք ըլլալ էր: Ինէօնիւն՝ Չէօրչիլին առաջին հրամանին վրայ՝ գերմանացիներուն դէմ պատերազմ հռչակեց:

Բայց այս ի՞նչ տեսակ պատերազմ է:

Գերմանացիները, երկար ժամանակէ ի վեր, Պալքաններէն քաշուած էին, և ուր որ է՝ Գերմանիա պիտի վերադառնային:

Բայց Չէօրչիլին համար կարեւորը Թուրքիոյ՝ Դաշակիցներուն կողքին երեւալն էր:

Յետոյ Չէօրչիլ՝ Իսմէթ Ինէօնիւ-ին «ժողովրդավար պիտի ըլլաս» հրամանը տուաւ: Եւ Ազգային ղեկավար Ինէօնիւ ժողովրդավար Ինէօնիւ-ի վերածուեցաւ:

Այս ի՞նչ տեսակ գործ է:

Պետութիւն կը կառավարէք, թէ՞ թատրոն կը խաղաքք:

Դուն այդ բանին մի նայիր: Թատրոն, մատրոն... Չէօրչիլը, Թուրքիան դաշակից և ժողովրդավար պետութիւն մըն է ըսելով, ամբողջ աշխարհին կլլեցուց. դուն անոր նայէ:

Եւ ուսերը, այս գործին մէջ, «ափերնին լցնցին»:

Բայց եկէք, նայեցէք, որ ժողովրդավարութեան խաղը Պոլսոյ ոչ-իսլամներուն օգտակար եղաւ: Մինչև 1948 ոչ-իսլամները, որ աղքատաւաք անգամ չէին կրնար ըլլալ, ժողովրդավար Ինէօնիւն Լիսէն աւարտող ոչ-իսլամներուն ալ պահեստի սպայ ըլլալու իրաւունքը տուաւ:

Եւ ես 1949-ին պահեստի սպայ եղայ, և 1949-ի աշնան, հօրս ճնած քաղաքը եղող Սեբաստիոյ մէջ, իբր պահեստի սպայ ըլլալով պաշտօնի սկսայ:

Սեբաստիոյ մէջ, առաջին գործ ըլլալով, հօրս շատ գոված Սեբաստիոյ հայկական մեծ եկեղեցին այցելեցի:

Եկեղեցին մթերանոցի վերածած էին: Բայց այդ վիճակին մէջ Նոյնիսկ, եկեղեցին Նորէն շատ շքեղ էր: Երեւակայեցէք՝ Պոլսոյ ամենամեծ եկեղեցին եղող Կալթասարայի Սուրբ Երրորդութեան եկեղեցին ալ աւելի մեծ եկեղեցին՝ մթերանոց ըրած էին:

Նեղութեան եկեղեցւոյ դիմացը գտնուող սրճարանը գացի նստայ, սուրճ մը խմեցի:

Քիչ յետոյ, ի՞նչ տեսնեմ— զօրախումբի մը զինուորները, ենթասպայի մը ղեկավարութեամբ, բաի ու բրիչներով եկան և դէպի եկեղեցին ուղղուեցան: Յետոյ տեսայ, թէ եկեղեցիին մէջ գտնուող ապրանքները դուրս հանել սկսան, և նկատեցի, թէ եկեղեցին փլցնելու կը պատրաստուին:

Այլևս հոն չէի կրնար մնալ:

Յետոյ, շաբաթ մը վերջ հետաքրքրուեցայ, և եկեղեցին ի՞նչ ըրին ըսելով նայելու գացի:

Ձիւտուորները դեռ հոն էին և բաի ու բրիչներով կ'աշխատէին, բայց եկեղեցին կանգուն վիճակով իր տեղը կեցած էր:

Եւ զօրախումբ մը զինուոր, եկեղեցիին մէկ քարն անգամ տեղէն չէին կրցած հանել:

Սպայի հագուստովս էի, և զինուորներուն ղեկավարը եղող ենթասպային քով գացի և իրեն հարցուցի.

«Ինչո՞ւ կը փլցնէք այս եկեղեցին»:

Ենթասպան ինձի սա պատասխանը տուաւ.

«Եկեղեցիին փլչելու վտանգը կայ»:

Այս պատասխանէն յետոյ, այլևս չկրցայ հանդուրժել և ենթասպային ըսի.

«Անամօթ մարդիկներ՝ մէկ շաբաթէ ի վեր ձեզ կը դիտեմ. զօրախումբ մը զինուոր, բաիներով եւ բրիչներով մէկ շաբաթէ ի վեր այս եկեղեցիին մէկ քարը անգամ չկրցաք տեղէն հանել: Եւ հիմա ելեր էք ու եկեղեցիին փլչելու վտանգը կայ կ'ըսէք: Աստուծմէ վախցէք, ստախօսներ»:

Այս խօսքերը ըսելէ յետոյ, հեռացայ եկեղեցիին քովէն:

Եւ զինուորութիւնս աւարտելէն ետքն ալ, մէյ մըն ալ եկեղեցիին քովը չգացի:

Եւ տարիներ վերջ, իմ յաճախորդներէս մէկէն տեղեկացայ, թէ Սեբաստիոյ այդ շքեղ հայկական եկեղեցին, 1950-ի Ապրիլի ամսուն, ուժանակով փոխուեցաւ:

ԾԱՏ ՈՒԾ Է. ԲԱՅՑ ՎԵՐՋԱՊԷՍ...

**ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ «SPIEGEL» ԾԱԲԱԹԱԹԵՐԹԻ
ՆԱԽԿԻՆ ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
WOLFGANG GUST**

**ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ, ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ, ՆՈՐ ՎԱԻԵՐԱԹՈՒՂԹԵ-
ՐՈՒ ՎՐԱՅ ՀԻՄՆՈՒԵԼՈՎ, ԳԻՐՔ ՄԸ ՊԻՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԷ.**

**ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ՎՐԷԺ ՈՌԻՔԷՆԵԱՆ)**

**ԳԵՐՄԱՆԱԾԻ ՏԻԿԻՆ Ռ. ՍԵՒԱԿ, ՄԵՐ ԽԵԼԱԾԻ ԳՐԱԳԷՏ,
ՊԱՏՄԱԳԷՏ ԵՒ ԴԻԿԱՆԱԳԷՏՆԵՐԷՆ ԾԱՏ ԱԻԵԼԻ ԼԱԻ ՀԱՍԿՑԱԾ
ԷՐ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԹԷ ՀԱՅ ԱԶԳԻՆ ԲՆԱԶՆՁՄԱՆ ԲՈՒՆ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐԸ ԳԵՐՄԱՆԱԾԻՆԵՐՆ ԵՆ:**

ԱՊՐԻԼ 1985 - Յ.Զ.

1915-ին Հայ Ազգից դեմ ցեղասպանու-
թիւն կատարած երրորդութեան մաս
կազմող թուրքերուն, Գերմանացիներուն
և Սիոնիստներուն մինչև այսօր անպա-
տիժ մնացած ըլլալուն պատասխանա-
տուները, միայն և միայն արեւմտեան
պետութիւններուն ծախուած որոշ հայ
ղեկավարներն են:

1915-էն սկսեալ, ամբողջ «Աշխարհն»
գիտէր, թէ Հայկական Ծեղասպանութեան
բուն պատասխանատուները գերմանա-
ցիներն են:

Այստեղ կրկին պիտի նշենք, 1915-ի Հայ
Ազգից ջարդարաներէն Թալաթը պատժող
Սողոմոն Թեփրեանի պաշտպան փաս-
տաբան DR. NIEMEYER-ին, 3-6-1921-ին
Պերլինի դատարանին առջև ըսածները.

«...Թուրքերը այս մասին սապէս կ'ը-
սեն՝ «Անկարելի էր, որ այս բաները կատար-
ւէին, առանց գերմանացիներուն համաձայ-
նութեան: Որովհետև գերմանացիները շատ զօրաւոր են: Ուրեմն ամէն կողմ, մեզ՝
գերմանացիներս պատասխանատու կը նկատեն հայկական ջարդերուն համար:

Եւ շատ մեծ թիւով հրատարակութիւններ կան Ամերիկայի, Ֆրանսայի և Արե-
ւելքի մէջ, որոնք կ'ակնարկեն ըսելով՝ «Գերմանացիներն էին իրական Թալաթները
Թուրքիոյ մէջ»:

Բայց ամբողջ աշխարհին գիտցած այս իրականութիւնը, թէ՛ «Հայկական Ծե-
ղասպանութեան բուն պատասխանատուները, Գերմանացիներն են» շատ հայեր
երբեք չկրցան հասկնալ:

Որովհետև ուղեկորոյս դաշնակ որոշ ղեկավարներ քողարկեցին իրականու-
թիւնները:

Նոյնիսկ իրենց «մեծաւոր»ներէն եկած հրահանգով, դադրեցուցին հայ վրիժառու
կազմակերպութեան՝ թուրք ջարդարար ղեկավարները պատժելու գործողութիւնը:

Այդ թուականէն ետք այլևս, նոյն այդ ղեկավարները երբեք չխօսեցան ո՛չ գեր-
մանական պատասխանատուութեան, ո՛չ ալ սիոնիստներուն պատասխանատուու-
թեան մասին:

Աւելին՝ միջոց մը ետք, այս ազգուրաց ղեկավարները դադրեցուցին թուրքերուն
դեմ թշնամութիւնը:

Եւ ամենէն անհաւատալից՝ անոնք իրենց պայքարը կեդրոնացուցին հայերուն
դեմ՝ Խորհրդային Հայաստանի և Սփիւռքի հայրենասէր հայերուն դեմ:

Բայց այստեղ, անհասկնալի բան մը կայ. Ազգի մը ղեկավարները, որքան ալ
«գնուած» ըլլան, մարդկային տրամաբանութիւնը տեղ մը իրականութիւնը կը
տեսնէ... խելացի ժողովուրդ մը կուրօրէն չէր հետեւեր, մինչև վերջ, հայ ազգի
շահերուն դեմ գործողներուն:

Եւ ի՞նչ ցաւ, որ ինքզինք շատ խելացի կարծող հայ ժողովուրդին կարևոր մէկ
մասը, հետեւեցաւ այս կեղծ մարգարէներուն:

Արեւմտեան պետութիւնները շատ լաւ գիտէին հայուն նկարագիրը:
Անոնք՝ Հայ Ազգին մէկ մեծ հատուածին միամտութիւնը և թեթեամտութիւնը
շատոնց նկատած էին:

Եւ նման տիպի հայուն այս ցաւալի տկարութիւնը շահագործող արեւմտեան
պետութիւնները, իրենց կամակատար հայ ղեկավարներով և քանի մը հայկական
օրաթերթերով և պարբերաթերթով՝ կրցան Հայ Ազգին ճակատագիրը փոխել:

Հ.Յ.Դ.ի պատմութեան կարգ մը հանգրուաններուն աղբիւրը և բովան-
դակութիւնը, Արեւմտ. պետութիւններուն կողմէ Թալաթական շահերու օգտին Հայ
Ազգին դէմ սարքուած դաւերն են:

* * *

1985-ին մեր հրատարակած՝ «Ռուբէն Սեւակ եւ Փրցուելիք Ուղեղներ» գիրքին
մէջ, Արեւմտեան պետութիւններուն այս դաւադրութիւններուն մասին բաւական
երկար արտայայտուած էինք...:

Մեր համոզումով, այս գիրքին շատ կարեւոր մասերէն մէկը՝ Հայկական Ցե-
ղասպանութեան մէջ գերմանական պատասխանատուութեան մասին գրուած
էջերն են: Ասոնց մէջ Ռուբէն Սեւակի գերմանացի կինը՝ իր ազգակիցները

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİĞİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ

OLAY - 4

VARTAN ISMINDE, İSTANBULLU BİR ERMENİ GENCİNİN AGLAYARAK ANLATTIKLARI

BEN, 1947, SENESİNDE İSEİNİN SON SINIFINDAYDIM, BABAM ANIDEN VEFAT EDİNCE AİLEME YARDIM ETMEK İÇİN MEGBUREM OKULDAN AYRILDIM, VE BABAMIN İSİNDE, BÜYÜK KARDESİMLE ÇALIŞMIYA BAŞLADIM.

ALTI AY SONRA BENİ ASKERE ÇAĞIRDILAR, VE BENİ DOĞU VİLAYETLERİNDEN MUSA SEVKETTİLER.

MUS HAKKINDA DEDELERİMDEN İSİTMİSTİM, MUS, 1915-E KADAR ÇOK MAMUR BİR ERMENİ SEHIRI İMİS.

MUSTA, ASKERİ GARNİZONDA VAZİFEME BAŞLADIM. KOMUTANIMIZ, MUSTAFA YALIN İSİMİNDE BİR YÜZBASİYDİ. KOMUTAN ÇOK SERT KARAKTERLİ BİR SUBAYDI. YÜZÜ HİC GÜLMEZDİ. ASKERLERİN UFAK BİR HATASINI ELİNDEKİ KAMÇI İLE AVUÇLARININ İÇİNE VURARAK CEZALANDIRIRDI.

ASKERLERİN İÇİNDE EN TAHSİLLİSİ BEN OLDUĞUM İÇİN, YÜZBASİ BÜTÜN ZOR İŞLERİ BANA YAPTIRIRDI. BEN BECERİRİM DİYE.

MUSUN UMUMİ OLARAK İKLİMİ ÇOK SERT DEĞİLDİ, BASKA DOĞU VİLAYETLERİNE KİYASEN.

İZİNLI OLDUĞUM ZAMANLAR MUSUN CARSICINA GİDER, ORDA KAHVEHANEDE OTURUR, MUSLULARLA KONUSURDUM. ERMENİ OLDUĞUMU ÖĞRENİCE, ÖNCE BENDEN UZAK DURDULAR. ZAMANLA ARAMIZDAKİ BUZLAR ERİDİ, SAMİMİ LESTİK.

BANA ANLATTIKLARINA GÖRE, MUS OVASINI ÇEVRELEYEN DAGLARIN BİRİNİN ETEKLERİNDE YÜKSEK BİR TEPENİN ÜZERİNDE MESHUR "MUS SULTANI SURP GARABET MANASTIRI" VARMIS.

ERMENİLERİN ZAMANINDA ÇOK KUTSAL BİR YER İMİS. ÇOK UZAKLARDAN HACILIGA GELİRLERMİS BU MANASTIRA ESKİ MUSLULARIN ANLATTIKLARINA GÖRE, BU MANASTIRDAKİ ERMENİ PAPAZLARI ÇOK GELİŞMİŞ BİR TARIM VE HAYVACILIK KOMBİNASI KURMUŞLAR.

MANASTIR ETRAFINDA BESLENEN KOYUNLARIN VE İNEKLERİN SÜTLERİ, DAG YAMAÇLARINDAN BORULARLA OVAYA AKITIRLAR, ORADAN DA SUTLER GÜĞÜMLERİLE MUSA GETİRİLİR VE ORDA DAGITILIRMIS.

ESKİ MUSLULARA SORDUM:

"SİMDİ NE OLDU BU MANASTIR?"

"ERMENİLER GİTTİKTEN SONRA (DAHA DOĞRUSU ERMENİLER KESİLDİKTEN SONRA DEMEK İSTİYOR) MANASTIR SAHİPSİZ BAKIMSIZ KALDI. DAG BAŞINDA ÖYLE DURUYOR" DEDİLER.

BİR GÜN YÜZBASİ BENİ ÇAĞIRDI VE "BÜGÜN MÖHİM BİR VAZİFEMİZ VAR" DEDI. "NE VAZİFESİ?" DİYE SORDUM. "GÖRÜRSÜN" DEDI.

SONRA YÜZBASİ, ÜÇ KAMYONA ASKERLERİ DOLDURDU, BENİ DE KENDİ JEEPİNE ALDI.

VE BİR SAAT KADAR DAG YOLLARINDA GİTTİKTEN SONRA, YÜKSEK DUVARLARLA ÇEVİRİ BİR KALENİN ÖNÜNDE DURDUK.

O ZAMAN ANLADIM Kİ "SURP GARABET" MANASTIRINA GELMİSİZ.

YÜZBASİ: "İSMET PASADAN EMİR GELDİ, KİLİSELERİ DİNAMİTLE YIKIĞIZ" DEDI.

BEN APTALLAŞMİSTİM, AĞLANAKLI OLDUM.

FAKAT MECBURDUM EMRİNİ DİNLEMEMEYE.

VE İÇİM KAN AĞLIYARAK O GÜZELİM KİLİSELERİ DİNAMİTLE HAVAYA UÇURDUK.

YÜZBASİYA BAKTIM, O GÜLMEZ ADAM KEYİFLENMİŞ GÜLÜYORDU BUGÜN.

ERMENİ KİLİSELERİNİ, ERMENİ VARTANIN ELLERİ İLE HAVAYA UÇURTMUŞTU.

BUGÜN ARADAN ON SENE GEÇTİ.

ÇOĞU ZAMAN, DİNAMİTLE YIKTIĞIMIZ KİLİSELERİN SEÇİ MANZARASI GÖZÜMÜN ÖNÜNE GELİR VE GÖZ YASLARIM KENDİLİĞİNDEN AKMIYA BAŞLAR. VE LÂNİT OKURUM YÜZBASİ MUSTAFA YALINA, VE BİLHASSA İNÖNÜYE, İNÖNÜYE. Թ. Չ.

պատասխանատու կը նկատեր հայերուն ենթարկուած ողբերգութեան համար:

Եւ մանաւանդ՝ 1919-ին հրատարակուած JOHANNES LEPSIUS-ի «DEUTSCHLAND UND ARMENIEN-1914-1918» գիրքին մէջ, առաջին անգամ ըլլալով, կատարուած են նգափոխութիւններուն մասին յայտնութիւններ ըրած էինք:

LEPSIUS-ի գիրքին մէջ, Ռուբէն Սեւակի վերաբերեալ վաւերաթուղթի մը, միայն մէկ մասը հրատարակուած էր:

Այս վաւերաթուղթին մէջ, գերմանացի Տիկ. Ռուբէն Սեւակին մայրը, գերման իշխանութիւնները կ'ամբաստանէր ըսելով, թէ անոնք չէին ուզած Ռուբէն Սեւակը ազատել. եւ այս ամբաստանութեան մասը J. LEPSIUS իր գիրքին մէջ չէր հրատարակած:

Եւ ամենէն զարմանալին՝ մինչև մեր գիրքին հրատարակութեան թուականը, ոչ մէկ

հայ կամ օտար պատմագետ JOHANNES LEPSIUS-ի գիրքին մէջ կատարուած այս նենգափոխութեան անդրադարձած էր:

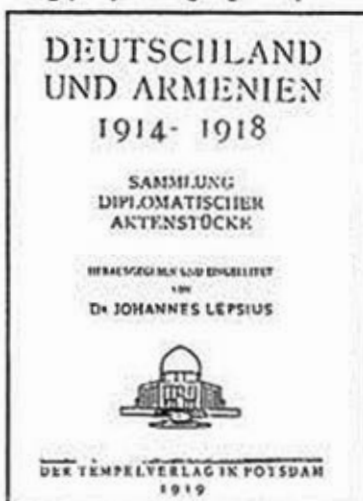
Եւ վերջապէս՝ մեզի համար ամենէն ցաւալին և անհասկնալին՝ JOHANNES LEPSIUS-ի այս գիրքին ֆրանսերէն և հայերէն թարգմանութիւններուն մէջ, Ռուբէն Սեւակի վերաբերող այս շատ կարեւոր փաստաթուղթը չէր մէջբերուած:

Ինչո՞ւ, ի՞նչ պատճառաւ:

Պարզ այն պատճառով, որ այս թարգմանութիւնները կատարողներն ալ, դաւադրական նոյն ցանցին կը պատկանէին:

* * *

Եւ վերջապէս, 1996-ին հրատարակուեցաւ, հայկական ցեղասպանութեան մէջ գերմանական

պատասխանատուութիւնը ճշգրիտ վերլուծող

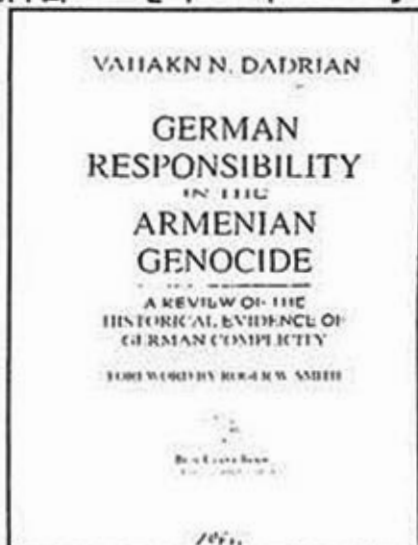
Վահագն Տատրեանի գիրքը, անգլերէն լեզուով՝ «GERMAN RESPONSIBILITY IN THE ARMENIAN GENOCIDE»:

Վահագն Տատրեանի ուսումնասիրութիւնները՝ հայկական ցեղասպանութիւնը աշխարհին ծանօթացնելու աշխատանքներուն մէջ, մեծ դեր կատարած են:

Եւ յառաջիկայ ամիսներուն Վահագն Տատրեան, նոր պրպտումներ և քննութիւններ պիտի կատարէ վերջին շրջաններուն հանրութեան բացուած գերմանական արխիւներուն մէջ:

Վահագն Տատրեանի այս նոր պրպտումները՝ մենք վստահ ենք, որ հայկական ցեղասպանութեան մէջ գերմանական պատասխանատուութեան մասին նոր

վաւերաթուղթեր լոյս աշխարհ պիտի բերեն...:

Այս մարզի մէջ, մեզի համար ամենէն կարեւոր վերջին լուրը հետեւեալն է.
 Գերմանական մամուլին մէջ Ծանօթ անձնաւորութիւն եղող, «SPIEGEL» շաբա-
 թաթերթին նախկին գլխաւոր ներհուն խմբագրապետը՝ WOLFGANG GUST հայ-
 կական ցեղասպանութեան մէջ գերմանական պատասխանատուութեան մասին
 գիրք մը պիտի հրատարակէ:

WOLFGANG GUST, «SPIEGEL» թերթին խմբագրապետը եղած շրջանին, 4 շա-
 բաթ տեղողութեամբ, հայկական ցեղասպանութեան մասին յօդուածաշարք մը
 հրատարակած էր: (Շարք՝ էջ 3) →

**ՔՈՎԻ ԹՐԻԲՆԵՆ ԲՆԱԳՐԻՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
 ԿԸ ԿՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԵՐՈՒՆ (ԻԲՐ ԹԷ) ԶԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ**

ԴԷՊՔ - 7.

ՎԱՐԴԱՆ ԱՆՈՒՆՈՎ ՊՈԼՍԵՑԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ՄԸ ԼԱԼՈՎ ՊԱՏՄԱԾՆԵՐԸ

1947-ին Լիսէին վերջին դասարանն էի: Հօրս յանկարծամահ ըլլալէն ետք, ստիպուած եղայ, ընտանիքիս
 օգնելու համար, դպրոցը ձգելու: Եւ հօրս գործին մէջ, մեծ եղբօրս հետ, աշխատիլ սկսայ:

Վեց ամիս յետոյ ինծի զինուորութեան կանչեցին: Եւ ինծի արեւելեան Նահանգներէն՝ Մուշ ուղարկեցին:
 Մուշի մասին մեծ հայրէս լսած էի, թէ Մուշ միւլչն 1915, զարգացած հայկական քաղաք մը եղած էր:

Մուշի քաղաքագործին մէջ պաշտօնի սկսայ:

Մեր հրամանատարը Մուսթաֆա Եալըն անունով հարիւրապետ մըն էր: Այս հրամանատարը շատ խիստ
 բնաւորութեան տէր սպայ մըն էր: Երեսը բնաւ չէր խնդար: Զինուորներուն պատիկ մէկ յանցանքը ձեռքը
 գտնուող մտրակով, փերետուն մէջ զարնելով կը պատժէր: Զինուորներուն մէջ ամենէն ուսեալը ես ըլլալուս,
 բոլոր դժուար գործերը ինծի ընել կու տար:

Մուշի ընդհանուր կլիման շատ խիստ չէր՝ բաղդատաբար ուրիշ արեւելեան Նահանգներուն:

Ազատ եղած ժամերուս, Մուշի շուկան կ'երթայի, և հոն, սրճարան մը Նստելով, մշեցիներուն հետ կը
 խօսակցէի:

Երբ որ հայ ըլլալս գիտցան՝ սկիզբը ինծմէ հեռու կեցան: Ժամանակ մը ետք, մեր միջև գտնուող սառնրը
 հալեցան, և մտերմացանք իրարու հետ:

Ինծի պատմեցին, թէ Մուշի դաշտը շրջապատող լեռներէն մէկուն լանջերուն վրայ, բարձր բլուրի մը
 ստորոտը, հռչակաւոր Մշոյ սուլթան Մուրթ կարապետ վաւրը կայ եղեր: Հայոց եղած ատենը այս վաւրը,
 շատ սուրբ մէկ վայր մըն է եղեր: Շատ հիւանդներ այս վաւրը ուխտագնացութեան կու գան եղեր:

Հին մշեցի թուրքերուն պատմածին համաձայն, այս վաւրին մէջ կրօնականները շատ բարգաւաճ
 երկրագործական և անասնաբուժական կեդրոն մը ստեղծեցին: Վաւրին շուրջ արածող ոչխարներուն և կո-
 վերուն կաթերը լեռներու լանջերէն խողովակներու միջոցաւ դաշտ կը հոսեցնեն եղեր, և հոնկէ կաթը, մաս-
 նաւոր կաթսաներով, Մուշ կը փոխադրեն և հոն կը բաժնեն եղեր: Հին մշեցիներուն հարցուցի.

«Հիմա, ի՞նչ եղած է այս վաւրը»:

«Հայերուն մեկնելէն յետոյ [աւելի ծիշղը՝ հայերուն ջարդուելէն յետոյ ըսել կ'ուզէին] վաւրը անտէր և
 անխնամ մնաց: Եւ հիմա, լերան գլուխը, անակ կեցած է» ըսին:

Որ մը հարիւրապետը ինծի կանչեց և «Այսօր կարեւոր պաշտօն մը ունիք կատարելիք» ըսաւ:

«Ի՞նչ տեսակ պարտականութիւն» ըսի: «Կը տեսնես» պատասխանեց:

Յետոյ հարիւրապետը, երեք «քամիոն» զինուորներով, և զիս ալ իր «ծիֆ»ին մէջը առած, մէկ ժամ
 ամբողջ լեռնային ծամբաներէն երթալէ ետք, բարձր պատերով շրջապատուած բերդի մը առջև հասցուց.
 ուր կեցանք: Բիչ յետոյ հասկցայ, թէ Մուրթ կարապետ վաւրին առջև եկած ենք:

Հարիւրապետը՝ «Իսմէթ Փաշայէ հրաման եկաւ. եկեղեցիները ուժանակով պիտի փլցնենք» ըսաւ:

Ես ապուշցած, շլմորած էի: Բայց ստիպուած էի հրամանը լսելու և կատարելու:

Եւ սիրտս արիւն լալով՝ այդ գեղեցիկ եկեղեցիները ուժանակով օղը հանեցիք:

Հարիւրապետին նայեցայ: Այդ չժպտացող մարդը, գոհունակութեան կը խնդար այդ օր:

Հայկական եկեղեցիները՝ հայ վարդապետներու ձեռքերովը օղը հանել տուած էր:

Այսօր, այդ օրէն ի վեր, տասը տարիներ անցան: Շատ ատեն, ուժանակով փլցուած եկեղեցիներուն
 ողբալի վիճակը աչքերուս առջև կու գայ, և աչքերէս արցունքներ իջնաբերաբար կը հոսին: Եւ ես անէծք
 կը կարդամ հարիւրապետ MUSTAFA YALIN-ին, և մանաւաղ՝ INÖNÜ-ին, INÖNÜ-ին: **Յ.Զ.**

GENOCIDE OF THE GREEKS OF PONTUS AND ALL THE GREEKS OF ASIA MINOR

The 15th day of August is the Feast of the Assumption of Mary. In New York it is an ordinary day like any other. "Alternate sides of parking are suspended today, but meters rules are in effect", the radio and TV announced, an indication that it was some kind of religious holiday.

In Greece, however, it is a GREAT HOLIDAY, actually as great as EASTERN. All official and private business is closed and everybody is celebrating. Greeks do not usually celebrate their birthdays, they celebrate their namedays. On August 15, everybody named Marie, Mario, Panagiota, Panagiotis, Panos or Iota are celebrating. Whole Greece is celebrating!

They honor PANAGHIA, the Holiest of the Holy, the THEOTOKOS, the MOTHER OF GOD or THE ONE WHO GAVE BIRTH TO GOD, callad PHILANTHROPOS, the one who loved humans so much that he became a human. In Pagan Greece, Prometheus also loved the humans and gave them the fire : the jealous Gods punished him therefore. The Pilanthropos was paid in kind by his fellow humans who had him crucified!

The Greek novelist KAZANTZAKIS maintains that if Christ would come to the world again, he would have been re-crucified again. And he has been re-crucified in Anatolia in the years 1919 to 1923 when the Greeks were uprooted and killed or forced to flee. Read the novel of Kazantzakis of the same name, or wactch the film!

A major point of concentration is the island of TINOS. Archbishop Christodoulos, the Primate of Greece, attended and celebrated the Mass among thousands of faithfull who spent the night outside and inside the church waiting for a miracle to happen and be relieved from their pains and maladies. Many people, men and women, proceed by kneeling hundreds of meters until entering the church. The Icon of the Virgin Mary is carried through the streets in a religious procession and everybody walks underneath to be touched by the Grace of Panaghia.

On August 15, 1940 a submarine of Fascist Italy torpeded the Greek destroyer "ELLY", anchored in the harbor of Tinos, and sank it, thus provoking Greece to enter the was against Italy.

On August 14, 15 and 16 1974, after the conference in Geneva between the new civilian government of Greece, Turkey and England failed to find a solution, the Turkish forces accomplished their pre-programmed invasion of Cyprus. Premier Constantine Karamanlis and his government were in no position to intervens militarily and had to accept the fait-accompli.

The next center of veneration is PANAGHIA SOUMELA. The Monastery of Soumela is in Trabzon, Eastern Turkey on the Black Sea. According to ancient tradition it has been built around 386 AD by two monks from Athens, Greece, who brought with them the Icon of Panaghia Athinotissa (the Panaghia of Athens) believed to have been painted by St. Luke, Greek Church hymns praise the Icon of the Blessed Virgin, which has been painted by St. Luke. Few years ago I visited with a freind the city of Ouranopolis (The City of Heaven) at the foot of Mt. Athos. In a Byzantine castle they had an exhibition of various ancient icons. The inhabitante of Cappadocia (Urgup and Kayseri of modern Turkey) expelled from their homeland of hundreds or thousands of years were now resettled in Ouranopolis. Two girls were the guardians of the exhibition and were chatting among themselves.

I pointed to them that one icon had an inscription with Greek letters but in the Turkish language. They replied that it was not Turkish, that it was "Karamanli-language". I told them, to their surprise, that the Karamanlis were talking Turkish and they could read the word "ALLAH" which is a Turkish word.

Further to their conversation, they mentioned that there was an icon without any signature, because it was painted by the Saint himself! They were waiting for my reaction, but I told them that I had to run to catch the boat.... which was very true!

**GENOCIDE OF THE GREEKS OF
PONTUS AND ALL THE GREEKS OF
ASIA MINOR**

The monastery was built high on a slops of the Mountain of Mela, and was known as the PANAGHIA TOU MELA, which became in the Greek Pontic dialect Panaghia Soumela. (Our Lady of the Black Mountain).

Justinian (527-565) honoured the monastery and after the Grand Comneni established their Trabезuntine Empire in the 19th Century, the monastery was rebuilt while the original icon was housed in the rock chapel near the sacred spring providing water for the monks. Alexius the III of Trabizond gave endowments of the surrounding lands and another icon was added called the "Rose-Complexioned Panaghia".

After the surrender of Trebizond to Faiih Sultan Mehmed II in 1461, the sultan put the monastery under his own protection guaranteeing its right and privileges. Not only were these guarantees respected by the successive sultans, many made rich gifts to the foundation. Sultan Selim I. the Grim, (1512-1520) son of Ayshe Hatun, born princess Maria of the Comneni and wife of Beyazit II, gave the monastery a magnificent pair of silver candlesticks. "I

The monks occupied the monastery till modern times until the "Çete" (tshete), the irregular Turkish Army came in 1922 and locted it. AFTER THE FORCED POPULATION EXCHANGE,

→ Եւ 1993-ին ալ, գերմաներէն լեզուով՝ «DER VÖLKERMORD AN DEN ARMENIERN»,

[Հայերուն դէմ կատարուած ցեղասպանութիւնը] վերտառութեամբ գիրք մը հրատարակեց:

WOLFGANG GUST այս գիրքին մէջ, 1895-թ.ներէն սկսեալ մինչև 1915 և մինչև 1923, Հայ Ազգին ենթարկուած ցեղասպանութիւնը՝ շատ վաւերական և հարազատ ձեւով ներկայացուցած էր:

Նոյն գիրքին մէջ W. GUST, շատ բացայայտօրէն կը մատնանշէ 1915-ին Թուրքիա գտնուած գերմանացի զօրավարներուն մեղսակցութիւնը՝ թուրքերուն Հայ Ազգին դէմ կատարած ցեղասպանութեան մէջ:

Եւ, այս օրերուն, W. GUST կը պատրաստուի նոր գիրք մը հրատարակելու:

Այս գիրքը՝ գերմանական արխիւներէն առնուած վաւերաթուղթերու վրայ հիմնուելով, հայկական ցեղասպանութեան մէջ գերմանական պատասխանատուութիւնը բացայայտող գիրք մը պիտի ըլլայ:

Եւ W. GUST իր այս նոր գիրքին յառաջաբանով նիւթ պիտի ընէ՝ J. LEPSIUS-ի գիրքին մէջ անկատար հրատարակուած գերմանական վաւերագիրներուն հարցը:

WOLFGANG GUST իր պրպտումներուն ընթացքին ստուգած է, թէ 1918-ին գերմանական պետութեան ղեկավարները, հայկական ցեղասպանութեան մէջ գերմանական պատասխանատուութիւնը քողարկելու նպատակով, գերմանական արխիւներուն մէջ գտնուող վաւերաթուղթերուն «խիստ վտանգաւոր և վնասակար» նկատուած մասերը ջնջելէ յետոյ, նենգափոխուած նոր պատճենները տուած են JOHANNES LEPSIUS-ին, որ զանոնք իր գիրքին մէջ հրատարակէ:

Բայց մենք կը հաւատանք, որ վաւերաթուղթերուն վրայ կատարուած այս գեղծումները՝ J. LEPSIUS-ին գիտակցութեամբ և համամտութեամբ կատարուած են:

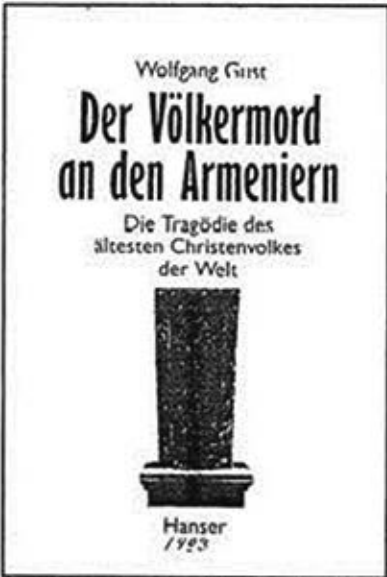
Եւ W. GUST, իր նոր գիրքին յառաջաբանին մէջ մասնաւորաբար պիտի նշէ նաև Ռուբէն Սեւակի մասին J. LEPSIUS-ի գիրքին մէջ խեղաթիրուած վաւերագիրը, ուր գերմանացի տիկին Ռ. Սեւակին մայրը կ'ամբաստանէր գերմանական իշխանութիւնները, որ թուրքերուն հետ մեղսակցելով, չէին ուզած ազատել Ռուբէն Սեւակը...:

Վերջապէս, գերմանացի մարդասէր մտաւորականի մը՝ WOLFGANG GUST-ի վաւերական փաստաթուղթը պիտի լուսաբանէ իրականութիւնը:

Շատ, շա՛տ ուշ է:

Բայց, ի վերջոյ, իրականութիւնը մէջտեղ պիտի ելլէ:

Արդեօք ե՞րբ, սիոնիստ մտաւորական մը, հայկական ցեղասպանութեան մէջ իրենց կատարած եղերական դերը պիտի խոստովանի:

Handwritten signature or text at the bottom of the page.

GENOCIDE OF THE GREEKS OF PONTUS AND ALL THE GREEKS OF ASIA MINOR

the monks and all the Greeks were expelled.

In 1961, Sumela came under the control of the Turkish Government's Forest Service and can be visited. However, irreparable damage has been done to the wall paintings by vandals and most of it is in a delapidated condition.

A new Soumela Monastery was built in Vermio (BERMIO) in Northern Greece and it houses the original icon. The ancient treasures were scattered widely, one icon went to Oxford, another to New York. The icon of the Rose-Complexed Panaghia went to Dublin.

Thousands of pilgrims, mostly of Pontic origin, flock each year to participate in the Procession. Greek Television was showing in New York for more than half an hour the procession in Vermio with the carriers of the icon in black traditional outfits of the Pontians.

One of the gentlemen on the picture from the Greek daily "FROINI" (the morning newspaper) gave an interview saying that there are three things most important in the life of the Pontians!

1) The Fanaghia Soumela: 2) The Kementçe [kementche] a lyra- or lute-like instrument played by the Pontians in Greece and their equivalent LAZ in Turkey: 3) The stories about their homeland, Trebizond, as told by their grandmothers and grandfathers and "how their throat was going up and down when they told these stories".

They have a village named "NEA TRAPEZOUNTA", "NEW TREBIZOND" like so many places in Greece commemorating their old homeland in Asia Minor, like Nea Mudania, Nea Philadelphia, Nea Chili and many others.

Once traveling by car from Istanbul to Greece with a friend in the autumn of 1955, we spent the night in our car in an open place too tired to drive further in search of an hotel. When we waked up in the morning, we found ourselves surrounded by children: we had parked in the middle of the market place of the village Nea Chili (New Shile). While drinking newly brewed mountain tea in the coffee-house, the older villagers, the original inhabitants of Shile (Shile), a suburb of Istanbul on the Black Sea coast, were asking us questions about Shile.

For them, the most important question which all of them repeated over and over, was whether their cemetery was still standing. There was no cemetery in Shile. I inquired where it was and they were stunned. Finally, I understood: Next to the Genovese castle is another hill, empty, with no buildings on it, only one wall surrounding a large area... The graves had disappeared, only the walls were standing....

Shile was a military zone for the longest period of time and could not be visited by non-Muslim Turks, especially Greeks, because the old owners and inhabitants of the village were the expelled Greeks. Many years later I saw a lot of tombstones on a hill next to the beach. I photographed all of them. When I revisited Shile, I inquired about the tombstones and I was told they were in the newly opened museum. I could not visit it, it was closed.

Greeks of Pontian [LAZ] background, in the traditional dressing of Pontus, with the Icon of panaghia Soumela during the festivities of the Assumption of Mary.

GENOCIDE OF THE GREEKS OF PONTUS AND ALL THE GREEKS OF ASIA MINOR

In Nea Trapezounta, they have a bust of Alexander Ypsilanti, where the procession also landed. Ypsilanti was a Phanariot, a Greek from Phanar at the Golden Horn in Istanbul where the present Ecumenical Patriarchate is. He was in the service of the Russian Tsar and he instigated an unsuccessful rebellion against the Sultan in the early 19th century. He was captured, brought to Constantinople and executed. So was the Patriarch. The door in front of the Patriarchate where he was hanged remains closed up to the present day.

Ypsilanti's "yiali", the red-colored villa in Tarabya (Therapia) on the Bosphorus had been confiscated by the Sultan and then given to the French Government who used it as a summer residence for their ambassadors and consuls. Few years ago the French gave it as a gift to the Turkish government.

On page (2) of the newspaper ETHNIKOS KYRIX (The National Herald) dated August 15, 2001, was the news that the PAN-PONTIAN FEDERATION OF THE U.S.A. and CANADA was very upset and irritated about the news that the Greek State had decided to abolish the use of the word GENOCIDE from the official language when mentioning these events. The "Ethnikos Kyrix" is a very patriotic Greek newspaper established in 1915 in New York. It further reports:

The Federation will have its congress in Norwalk, Connecticut from August 31 to September 02 and they have sent few months ago a letter of protest to the Greek Prime Minister, Kostas Simitis. They expressed their anger, anguish and amazement because that decision is overturning the "word and spirit of Law No. 2465, accepted by the Greek Parliament and published in the Greek Official Gazette of October 13, 1998, declaring the 14th day of September to be the remembrance day of the GENOCIDE of the GREEKS OF PONTUS AND ALL THE GREEKS OF ASIA MINOR BY THE FORCES OF THE OTTOMAN GOVERNMENT".

The reason for this decision is unknown, but the Federation thinks that this was done in order not to displease "the tyrannical, authoritarian, totalitarian, military-dominated regime which reigns today over the Turkish people".

And the newspaper is asking, what answer do they have to give in respect to the "truth, justice and history" ???

The 14th of September is the Feast of the Holy Cross. The priest makes an "aghiasmos" (holy water) and sprinkles the faithful with it by using a bunch of sweet basil, Vassilikos, in Greek. (Feslegen in Turkish).

According to the legend, Helena, the mother of Constantine the Great, made a pilgrimage to the Holy Land, to Jerusalem and went to the hill of Golgatha to find the real cross. Since this was a place of executions, there were many crosses buried under the dirt and by looking around she saw only on one place this aromatic flower, smelling so nice and fresh! They excavated the place, found a cross, and in order to be sure it was the real one, a sick person was put on top of it. He was cured immediately. The plant was called "Vassilikos", meaning in Greek "THE ROYAL ONE".

The city of Constantinople is dedicated to the Virgin Mary. At the Hagia Sophia (the Church of the Divine Wisdom) built by Justinian in 537 and still standing but converted first into a mosque after the conquest in 1453 and into a muslim in 1934, there is a mosaic showing the Emperor Constantine on the right side offering a miniature city, Constantinople, and on the left side Justinian I offering a model of Hagia Sophia to the Virgin Mary, the Mother of God, "Mitir Theou".

In the majestic hymn of the Byzantine Church Liturgy called "HYPER MACHON", "OVER THE BATTLES" they sing: "Anagrafo sou tin polin sou, theotoke", "I dedicate to you your city, bearer of God."

According to Greek Pagan belief, the goddess AIRENA, a virgin, was preceding the Greek Army into war. The icon of the Virgin NICOPOFIA, the BRINGER OF VICTORY, preceded the Byzantine armies into battle. This miraculous icon was stolen among many artifacts by the Latin invaders of Constantinople during the fourth Crusade in 1204. It might be in the Treasury of St. Mark in Venice.

Constantinople never recovered from the ordeal inflicted on it by the fellow Christians.

THE TRAVELLER

¹¹¹ *Blue Guide, Turkey, by Bernard McDonagh, A&C Black, London, WW Norton, New York, 1995.*

Հ Ա Յ Ի Ր Ի 28 Օգոստոս 2001

ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ
ԲԱՐՔԱՐՈՍՈՒԹԵԱՆ ԵՆԹԱՐԿՈՒԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐ՝

« Մ Ի Ա Յ Է ' Ք »

ՅԵՏՈՅ ԾԱՏ ՈՒԾ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ

ՈՐՈՎՂԷՑՑԻ ՍԻՈՆԻՍՏ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՆՈՐ ՕՍՄԱՆԵԱՆ
ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԱՏԵՂԾԵԼՈՒ ՃԱՄՔՈՒ ՄԷՋ ԵՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒՔԷՆԵԱՆ]

1995-ի «Նայիրի»-ի առաջին թիւերէն սկսեալ, ահազանգ հնչեցուցինք և Ամերիկացիներուն Իրաքի և Եուկոսլաւիոյ մէջ կատարած դաւադրութիւններուն ներքին ծայքերը բացատրելու ջանացինք:

Եւ ըսինք, թէ Իրաքի և մանաւանդ Եուկոսլաւիոյ դէմ շղթայազերծուած ամբաստանութիւնները սիոնիստական լրատուական համաշխարհային ցանցին կողմէ պատրաստուած գրպարտութիւններ են՝ հանրային կարծիքը խաբելու համար:

Ամերիկացիներուն, նախ Իրաքի և յետոյ Եուկոսլաւիոյ մէջ կատարած սադայելական խաղերը, Աշխարհը տեսական իրենց տիրապետութեան տակ պահելու ռազմավարութեան հանգրուաններն էին:

Ամերիկացիները, աղուէսային կարգադրութիւններով՝ Իրաքի ղեկավար Սատտամ Հիւսէյնը ծուղակը ձգեցին: Եւ այս ձեւով Զուէյթի պատերազմը իրենք ստեղծեցին:

Այս պատերազմին արդիւնքը այն եղաւ, որ Միջին Արեւելքի բոլոր արաբական երկիրները և անոնց քարիւղի հարստութիւնները, բոլորովին Ամերիկացիներուն իշխանութեան ենթարկուեցան:

Յետոյ սկսաւ Եուկոսլաւիոյ բաժանման ողբերգութիւնը:

ՐՈՎԻ ԹՐՔԵՐԷՆ ԲՆԱԳՐԻՆ ՀԱՅՑԻՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ (ԻՔՐ ԹԷ) ՉԳԻՏՅԱԾ ԻՐԱՎԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆԸ

Տարի 1945: Դաշնակիցներուն Գերմանիոյ դէմ տանելիք յաղթանակին վերջին ամիսներն էին: Եւ Փետրուար 1945-ին՝ Ստալին Ռուզվելթ և Չրչիլ, Եալթայի մէջ հաւաքուեցան, և յետ պատերազմի երկուստեք Նոր քարտէսը գծեցին:

Եւ Ռուզվելթ, հակառակ Չրչիլի մոտաւուն, Ստալինին պահանջած շատ մը առաջարկները ընդունեց:

Չմոռնալք, որ Սովետական Միութիւնը, երկրորդ համաշխարհային պատերազմին, 20 միլիոն զոհ տուած էր:

Եալթայի վեհաժողովին առնուած որոշումներուն մէջ, մեզի համար ամենէն կարեւորները՝

1. — Թուրքերը Նեղուցներուն մէջ Սովետներուն խարխիսներ պիտի տային:

2. — Կարսը և Արտահանը Սովետներուն պիտի վերադարձուէին:

Եկէք ու տեսէք, որ Ռուզվելթը Սպրիլ 1945-ին, անակնկալօրէն մահացաւ:

Եւ տեղը եկող Նախագահը՝ Թրուման, Սգոստոս 1945-ին, POTSDAM-ի բանակցութեան ընթացքին, Ռուզվելթ-ին Եալթայի մէջ ընդունած շատ մը որոշումները դրժեց:

Թրումանին մերժած որոշումներուն մէջ՝ Թուրքերուն Նեղուցներու մէջ Սովետներուն խարխիս տալու հարցը կար. եւ Կարսը և Արտահանը Սովետներուն վերադարձնելու որոշումն ալ կար:

Հակառակ այս մերժումին, Սովետները, 1946-ին Թուրքերուն «NOTA» մը տուին և Նեղուցներուն մէջ խարխիս և Կարս և Արտահանին վերադարձուիլը պահանջեցին:

Ահա այն առնուած Թրուման, «Ամերիկային սահմանները կարսէն կ'սկսի» ըսելով, Թուրքիոյ օգնութեան հասաւ:

Եւ ուսերը ստիպողաբար, անլի յառաջ չկրցան երթալ:

Այդ տարիներուն Ամերիկային ձեռքը աթոմական ուժ կար, և ուսերը դեռ աթոմական ուժը չէին կրցած պատրաստել:

Եւ ազգային ղեկավար իսմէթ Ինէօնի հանգիստ շունչ մը առաւ:

Բայց Ինէօնի մտահոգուած էր, և շատ կը մտածէր՝ «Եթէ Ամերիկան միտքը փոխէ», «Եթէ Թրումանին տեղ Ռուզվելթին նման Սովետներուն համակիր մէկը գայ», «Եթէ Միացեալ Ազգերէն ներկայացուցիչներ գան և արեւելեան Անաթոլիոյ մէջ գտնուող հայկական եկեղեցիները տեսնեն, և ըսնն թէ՝ «Այս երկրին իսկական տէրերը՝ հայերն են», «Այս մեզի համար շատ վտանգաւոր է» — ըսաւ:

ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ
ԲԱՐԲԱՐՈՍՈՒԹԵԱՆ ԵՆԹԱՐԿՈՒԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐ՝

« Մ Ի Ա Ց Է ' Ք »

ՅԵՏՈՅ ԾԱՏ ՈՒԾ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ

ՈՐՈՎՂԷՏՅԵՒ ՍԻՈՆԻՍՏ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՆՈՐ ՕՍՄԱՆԵԱՆ
ԿԱՅՄՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՍՏԵՂԾԵԼՈՒ ՃԱՄՐՈՒ ՄԷՋ ԵՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Ազգային ղեկավարը՝ «Ի՞նչ կրնանք ընել» ըսելով մտածեց:

Եւ քիչ յետոյ՝ «Եւրեքա» ըսաւ. գտած էր լուծման ճամբան:

Հայկական եկեղեցիները մէջտեղէն վերցնել պէտք էր, որ հայերէն հետք չմնայ: Եւ այդպէս ալ ըրաւ: Քանի մը ամիս յետոյ, առաջնակարգ պատմական եկեղեցիները, Իսմէթ Ինչոսիւի հրահանգով, ուժանակով օդը հանուեցան:

«Նայիրի» թերթին մէջ 4 թիւերէ ի վեր շարունակուող զանազան վկաներուն պատմած, Հայկական եկեղեցիներուն ուժանակով օդը հանուելու պատահարները, Իսմէթ Ինչոսիւին մտահոգութիւններուն արդիւնքներն են:

★ ★ ★

Բայց 1948-թ.ներուն դէպք մը պատահեցաւ: Եւ այս դէպքը Իսմէթ Ինչոսիւին «սեւ սեւ» մտածելուն պատճառ եղաւ:

1933-թ.ներուն Գերմանիոյ մէջ, չիթլէրի իշխանութեան գալէն յետոյ, շատ մը հրեայ ծագումով գերմանախօս փրօֆէսորներ թուրքիա եկան: Նոյն շրջաններուն չիթլէրի դէմ եղող քանի մը գերման փրօֆէսորներ ալ եկան:

Այս գերմանացի փրօֆէսորներէն մէկը Գեղարուեստի Ակադեմիային և Գրականութեան Ֆակուլթետին մէջ «Արուեստի Պատմութեան» դասեր տուող ERNST DIETZ-ն էր:

Եւ ERNST DIETZ 1948-թ.ներուն Պոլսոյ մէջ, «Սելջուկեան արուեստը» անունը կրող գիրք մը հրատարակեց:

Բայց, այս գիրքին հրատարակուելէն միջոց մը յետոյ, ERNST DIETZ-ին գիրքերը ոստիկաններուն կողմէ հաւաքուեցան: Եւ Փրօֆ. ERNST DIETZ-ին Գեղարուեստի Ակադեմիային և Գրականութեան Ֆակուլթետի մէջ ունեցած պաշտօններուն վերջ տրուեցաւ:

Ի՞նչ ըրած էր. պատճառը ի՞նչ էր Փրօֆէսորին պաշտօնակ ըլլալուն: Փրօֆ. ERNST DIETZ-ը իր գրած գիրքին մէջ շատ մեծ «յանցանք» մը գործած էր. «Սելջուկեան Արուեստը» անունը կրող այս գիրքին մէջ՝ «Սելջուկեան արուեստը հայկական արուեստին շարունակութիւնն է ըսելու համարձակութիւնը ունեցած էր»:

Եւ այս պատճառով, վերէն եկող [Իսմէթ Ինչոսիւն] հրամանով իր գիրքերը հաւաքուած էին և իր պաշտօնին ալ վերջ տրուած էր:

Այստեղ կը հրատարակենք թուրքերուն կողմէ «Սելջուկեան Արուեստի ստեղծագործութիւն որպէս ներկայացուած «MAUSOLÉE»-ի մը նկարը:

Այս սելջուկեան MAUSOLÉE-ն հայկական ճարտարապետական արուեստի անհերքելի նմոյշն է:

Իսմէթ Ինչոսիւն, հայերուն հետքերը մէջտեղէն վերցնելու նպատակով, հայկական եկեղեցիները ուժանակով փլցնել տուած էր:

Աւելի յետոյ, «Սելջուկեան Արուեստը» «Հայկական Արուեստին շարունակութիւնն է» ըսող գերմանացի փրօֆ.ին գիրքերը ոստիկաններուն հաւաքել տուած և փրօֆէսորն ալ գործէն վճնտել տուած էր:

Բայց, սելջուկեան շրջանին կառուցուած և հայկական ճարտարապետական արուեստին ներկայացուցիչ եղող այս «MAUSOLÉE»-ները ուժանակով օդը հանելը՝ Իսմէթ Ինչոսիւն քնաւ մտածած էր արդեօք:

ԹՈՒՐԹԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ
ԲԱՐԲԱՐՈՍՈՒԹԵԱՆ ԵՆԹԱՐԿՈՒԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐ՝

« Մ Ի Ա Ց Է ' Բ »

ՅԵՏՈՅ ԾԱՏ ՈՒԾ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ

ՈՐՈՎՀԵՏՆԻ ՍԻՈՆԻՍՏ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՆՈՐ ՕՍՄԱՆԵԱՆ
ԿԱՅՄՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՍՏԵՂԾԵԼՈՒ ՃԱՄՐՈՒ ՄԷՋ ԵՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

Երբ երոպական երկիրները կը միա-
նային, որ աւելի զօրանան, և կը ստեղ-
ծէին «Երոպական Միութիւն»ը, Եուկոս-
լաւիոյ մէջ բոլորովին հակառակը ըրին:
Այն Եուկոսլաւիան՝ որ գրեթէ 80 տարի-
ներէ ի վեր խաղաղութեան մէջ կ'ապ-
րէր, Ամերիկայի, Գերմանիոյ և Վատի-
կանի - այս երրորդութեան կողմէ. կրօ-
նական հակասութիւններու հրահրման
ճամբով, կտոր-կտոր եղաւ:

Ամերիկացիները, Իրաքի մէջ իրենց կի-
ւարկած խաղերով՝ Միջին Արեւելքի արա-

բական երկիրները և անոնց քարիւղի հարստութիւնները բոլորովին ձեռք ան-
ցուցած էին:

Բայց Ամերիկացիներուն Եուկոսլաւիոյ մէջ կիրարկած ռազմավարութեան
նպատակը, շատ զարհուրելի բան մըն է:

Ամերիկացիները, հրեայ Զիսինճըրին թելադրութեամբ և անոր պատրաստած
ծրագրով, Երոպայի մէջ ի վերջոյ՝

1.- Պիտի քանդէն քրիստոնէութիւնը:

2.- Պիտի քանդէն ճերմակ ցեղը:

3.- Պիտի քանդէն Յունա-Երոպական քաղաքակրթութիւնը:

Եւ Ամերիկեան այս խաղերուն դժբախտաբար մեղսակից եղան՝ ռիսակալ Գեր-
մանիոյ վարչապետը՝ Հելմութ Ջոհլը և Վատիկանի բոլոնացի գահակալը, Սի.Այ.
Էյ.ի գործակից եղող Հոմի Պապը՝ Յովհ. Պօղոս Բ.:

Այս երկու տխրահռչակ անձնաւորութիւններն էին՝ կաթողիկէ Խրուսթիան և
Սլովէնիան 1991-ին Եուկոսլաւիայէն անջատուելու մղողները:

Անկէ յետոյ սկսաւ, Ամերիկացիներուն կողմէ զինուած Պոսնիոյ իսլամ սեր-
պերուն՝ քրիստոնէայ սերպերուն վրայ յարձակումները, և անոնք յաջողեցան
իսլամ Պոսնիաք պետութիւն մը հիմնել:

Միջոց մը ետք, նոյն «սենարիօ»ն կրկնուեցաւ Ջոսովոյի մէջ - իսլամացած
ալպանացիները ջարդեցին Ջոսովոյի քրիստոնէայ սերպերը, և ասոնք ստիպուած
եղան իրենց հազարաւոր տարուան հայրենիքէն հեռանալու: (Շարք՝ էջ 8)

TÜRKLERİN (SÖZ DE) BILMEDİĞİ GERÇEKLERİ AÇIKLIYORUZ

OLAYLARIN YARGISI

SENE 1945. MUTTEFLİKLERİN ALMANYAYA KARŞI ZAFFERİN YAKIN OLOUGU AYLARDI. VE SUBAT 1945-
TE STALINE, ROOSEVELT VE CHURCHILL YALTADA TOPLANDILAR. VE HARP SONU AVRUPASININ HARITASINI
CIZDILER.

VE ROOSEVELT, CHURCHILL'İN HOMUR DANMASINA RAGMEN STALININ BİR ÇOK TEKLİFLERİNİ KABUL
ETTİ.

UNUTMUYALIM KI, İKİNCİ DÜNYA HARBİNDE SOVYETLER 20 MİLYON İNSAN KAYBETMİSLERDİ.

YALTADA ALINAN KARARLARDAN, BİZİM İÇİN EN ÖNEMLİ OLANLARI:

1.- TÜRKLER, BOGAZLARDA SOVYETLERE ÜSLER VERİCEKTİ.

2.- KARS VE ARDAHAN SOVYETLERE İADE EDİLEKTİ.

GEL GÖRKİ ROOSEVELT, NİSAN 1945-TE ANİDEN VEFAT ETTİ.

VE YERİNE GEÇEN YENİ AMERİKAN CUMHURBAŞKANI TRUMAN AGUSTOS 1945-TE POTSDAM KONFER-
ANSINDA ROOSEVELTİN YALTADA KABUL ETTİĞİ BİR ÇOK KARARLARI RED ETTİ.

TRUMANIN RED ETTİCİ KARARLAR ARASINDA, TÜRKİYENİN SOVYETLERE BOGAZLARDA ÜS VERMESİ VE
KARS VE ARDAHANI İADE ETMESİ DE VARDI.

BUNA RAGMEN 1946 SENESİNDE SOVYETLER TÜRKİYEYE NOTA VERDİLER VE BOGAZLARDA ÜS VE KARS
ARDAHANIN İADESİNİ TALEP ETTİLER.

ԹՈՒՐԹԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ
ԲԱՐԲԱՐՈՍՈՒԹԵԱՆ ԵՆԹԱՐԿՈՒԱԾ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐ՝

« Մ Ի Ա Ց Է ' Բ »

ՅԵՏՈՅ ԾԱՏ ՈՒԾ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ

ՈՐՈՎՀԵՏԵՒ ՍԻՈՆԻՍՏ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՆՈՐ ՕՍՄԱՆԵԱՆ
ԿԱՅՍՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՍՏԵՂԾԵԼՈՒ ՃԱՄԲՈՒ ՄԷՋ ԵՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Օ ZAMAN TRUMAN "AMERIKANIN HUDUTLARI KARS-TAN BASLAR" DIYEREK TÜRKİYENİN YARDIMINA KOSTU.

VE RUSLAR MECBUREN DAHA İLERİ GIDEMEDİLER. ÇÜNKÜ O SENELERDE AMERIKANIN ELİNDE ATOM BOMBASI VARDI. VE RUSLAR DAHA ATOM BOMBASI YAPAMAMISLARDI.

VE MILLI SEF İSMET İNÖNÜ RAHAT BİR NEFES ALDI.

FAKAT İNÖNÜ İSKİLLENMİŞTİ. "YA AMERİKA FIKIR DEGİSTİRİRSE". "YA TRUMANIN YERİNE GELEN, ROOSEVELT GİBİ SOVYETLERİN TARAFINI TUTARSA", "YA BİRLEŞMİŞ MİLLETLERDEN BİR HEYET GELİR DE DOĞU ANATOLYADA BULNMAN ERMENİ KİLİSELERİNİ GÖRÜP "BU TOPRAKLARIN HAKIKİ SAHIPLERİ ERMENİLERDİR" DİYE RAPOR VERİRSE" BU BİZİM İÇİN İYİ OLMAZ DEDI.

MILLI SEF "NE YAPABİLİRİZ" DİYE DÜŞÜNDÜ. BİRAZ SONRA "EVREKA" DEDI.

BULMUSTU HAL YOLUNU. ERMENİ KİLİSELERİNİ ORTADAN KALDIRMAK LAZIMDIKI. ERMENİLERDEN İZ KALMASIN. VE ÖYLEDE YAPTI.

BİR KAÇ AY SONRA BELLİ BASLI TARİHİ ERMENİ KİLİSELERİ. İSMET İNÖNÜNÜN EMRİYLE DİNAMİTLE HAVAYA UÇURULDU.

"NAİRİ" GAZETESİNDE DÖRT SAYIDIR DEVAM EDEN MUHTELİF SAHİTLERİN ANLATTIKLARI. TARİHİ ERMENİ KİLİSELERİN DİNAMİTLE HAVAYA UÇURULMASI OLAYLARI İSMET İNÖNÜN ENDİSELERİNİN NETİCESİDİR.

* * *

FAKAT 1948 SENELERİNDE, BASKA BİR OLAY PATLAK VERDİ . VE BU OLAY İSMET İNÖNÜYÜ KARA. KARA DÜŞÜNDÜRDÜ.

1933 SENELERİNDE, ALMANYADA HITLER İKTİDARA GELDİKTEN SONRA, YAHUDİ ASILLI VE ALMANCA KONUSAN BİR ÇOK PROFESÖRLER TÜRKİYEYE GELDİLER.

BU ARADA. HITLERE KARŞI OLAN BİR KAÇ ALMAN PROFESÖRÜ DE TÜRKİYEYE GELDİ.

BU ALMAN ASILLI PROFESÖRLERDEN BİRİ, GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİNDE VE EDEBİYAT FAKÜLTESİNDE "SANAT TARİHİ" DERSİ VEREN "ERNST DIETZ" İDİ. ERNST DIETZ 1948 SENELERİNDE İSTANBULDA "SELÇUK SANATI" İSMİNİ TASIYAN BİR KİTAP NESRETTİ.

FAKAT KİTAP NESREDİLDİKTE BİR MÜDDET SONRA PROFESÖR ERNST DIETZ İKİ BU KİTABI POLİSLER TARAFINDAN TOPLANTTIRILDI.

VE PROFESÖR ERNST DIETZ'İN GÜZEL SANATLAR AKADEMİSİNDEKİ VE EDEBİYAT FAKÜLTESİNDEKİ VAZİFESİNE SON VERİLDİ.

NE OLMUSTU ? SEBEBİ NE İDİ BU KOVULMANIN ?

PROFESÖR ERNST DIETZ. YAZDIĞI BU KİTAPDA "BÜYÜK BİR HATA" YAPMIŞTI. ÇÜNKÜ ERNST DIETZ. "SELÇUK SANATI" İSMİNİ TASIYAN BU KİTAPDA "SELÇUK SANATI ERMENİ SANATININ DEVAMIDIR" DEMEK CESARETİNİ GÖSTERMİŞTİ.

VE BU SEBEPTEN, YUKARDAN GELEN (İSMET İNÖNÜNÜN) GELEN EMİRİLE KİTABI TOPLATTIRILMIŞ VE İSİNE DE SON VERİLMİŞTİ.

BURDA, SELÇUK ESERİ DİYE TANITILAN "AHLAT" DAKİ BİR KÜMBETİN RESMİNİ YAYINLIYORUZ.

BU SELÇUK KÜMBETİ (MAUSOLEE) ERMENİ MİMARİ SANATININ İNKÂR EDİLMEZ NUMUNESİDİR.

İSMET İNÖNÜ. ERMENİLERİN İZLERİNİ ORTADAN KALDIRMAK İÇİN. ERMENİ KİLİSELERİNİ DİNAMİTLE YIKTI.

DAHA SONRA "SELÇUK SANATI. ERMENİ SANATININ DEVAMIDIR" DİYEN ALMAN PROFESÖRÜNÜ İSİNDEN ATTIRDI VE YAZDIĞI KİTABI POLİSLERE TOPLATTIRDI.

FAKAT, SELÇUKLAR ZAMANINDA İNSA EDİLMİŞ OLAN VE ERMENİ MİMARİ SANATININ TEMSİLCİSİ BU KÜMBETLERİ, İSMET İNÖNÜ HİÇ DİNAMİTLEMİYİ DÜŞÜNDÜMÜ ACABA?

«ՄԻԱԾԷ՛Ք» ՅԵՏՈՅ ՇԱՏ ՈՒՇ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ... (Շար. էջ 2-էն)

Այս ձեւով ամբողջ Քոստվոն իսլամացած, ծագումով սերպ ալպանացիներուն ձեռքը անցաւ:

Եւ այս օրերուն Ամերիկացիները նոյն «սենարիօ»-ն կը կրկնեն Մակեդոնիոյ մէջ: Եւ հեռու չէ այն օրը, երբ Մակեդոնիան ալ, Քոստվոյի նման, իսլամ ալպանացիներուն ձեռքը պիտի անցնի:

Այս օրերուն իբր թէ «Ու.Չէ.Քա.» կոչուող ալպանացի նախայարձակները, իրենց զենքերը պիտի յանձնեն Եւրոպայէն եկող զինուորներուն:

Խնդա՞լ թէ լալ պէտք է, Մակեդոնիոյ մէջ կատարուած այս գաւեշտին վրայ: Բայց Մակեդոնիոյ ժողովուրդը և ղեկավարները շատ գիտակից են, և շատ լալ հասկցած են Ամերիկացիներուն կիրարկած դաւերը:

Վերջերս Մակեդոնիոյ վարչապետը, յայտարարութիւն մը տալով, իրականութիւնները զարկաւ Արեւմտեան պետութիւններուն երեսին՝ «Արեւմտեան պետութիւնները և ՆԱԹՕ-ն «Ու. Չէ. Քա.»-ին թիկունք կը կանգնին: Անոնց նպատակը՝ Քոստվոյի մէջ ըրածնուն նման, Մակեդոնիան ալ «Ու.Չէ.Քա.» կոչուող ալպանացիներուն յանձնել է:

Ալպանացիները, մինչև վերջին տարիները, եւրոպայի ամենէն աղքատ ժողովուրդն էին: Այս աղքատ ալպանացիները ո՞րքէ դրամ գտան և գնեցին այս ամենէն արդիական զենքերը: Կոյր և համր ըլլալ պէտք է, չհասկնալու համար, որ այս զենքերը տուողները՝ Ամերիկացիներն են: Ինչպէս, որ ասկէ առաջ, նոյն Ամերիկացիները զինած էին Պոսնիայի իսլամ սերպերը:

Նոյն Ամերիկացիներն էին, Քոստվոյի մէջ, իսլամ ալպանացիները զինողները: Հաճեցէջ նայիլ Եուկոսլաւիոյ քարտէսը:

Նախ՝ Եուկոսլաւիոյ արեւմտեան ծայրամասը գտնուող Պոսնիայէն սկսաւ իսլամ սերպերուն ապստամբութիւնը:

Յետոյ, կարգը եկաւ, աւելի արեւելքը գտնուող Քոստվոյի ալպանացիներուն ապստամբութեան: Եւ անկէ յետոյ, Քոստվոյի արեւելեան կողմը գտնուող Մակեդոնիոյ մէջ սկսաւ, իսլամ ալպանացիներուն ապստամբութիւնը:

Եւ յետո՞յ:

Եւ յետոյ՝ հրեայ Զիսինճըրիին Ամերիկեան ծրագրին համեմատ, Մակեդոնիոյ արեւելքը գտնուող Պուկարիոյ իսլամներուն պիտի գայ կարգը: Եւ ամենէն վերջ պիտի հասնի՝ Յունաստանի «Արեւմտեան Թրակիոյ» մէջ գտնուող իսլամներուն: Եւ այս ձեւով «իսլամական օղակը» պիտի միանայ «Թուրքիա» կոչուող ջարդարար պետութեան:

Այս է Ամերիկեան ծրագիրը՝ վերստեղծելու համար նոր Օսմանեան կայսրութիւն մը, որ մոլեռանդ և վայրագ թուրքերու կողմէ ղեկավարուող կայսրութիւն մը պիտի ըլլայ:

Ամերիկեան ամենէն արդիական զենքերով զինուած այս նոր թուրք-օսմանեան կայսրութիւնը, հետեւեալ ծառայութիւնները պիտի մատուցէ Սիոնիստ-Ամերիկեան կայսրութեան՝

- 1.- Թուրքերը իսկական պատնէշ մը պիտի գոյացնեն ռուսերուն դէմ:
- Աւելին՝ թուրքերը Միջին Ասիոյ մէջ գտնուող իրենց ցեղակից թուրանական ժողովուրդները, տեւական պիտի գրգռեն ռուսերուն դէմ:
- Ամերիկացիներուն կողմէ զինուած չէչէններու կատարածին նման, ռուսերուն դէմ նոր աղէտներ պիտի պատրաստեն:

2.- 16-րդ դարուն օսմանցիները, Յունաստանը և Պալքանները գրաւել էտք, Երոպայի սիրտը եղող մինչև Վիեննայի դռներուն առջև յառաջացած էին:

Այսօր կրկին, թուրքերը Պոսնիոյ, Զոսովոյի և Մակեդոնիայի մէջ գտնուող իսլամ թուրք իշխանութեան ճամբով, Երոպայի մինչև կեդրոնը յառաջացան:

Եւ թուրքերը այսօր, 16-րդ դարուն իրենց չունեցած ուրիշ մէկ առաւելութիւն մը ունին:

1950-թ.ներէն սկսեալ, սիոնիստներուն կարգադրութեամբ, Երոպական երկիրները և մանաւանդ Գերմանիան, թուրք գործաւորներով լեցուեցան:

Այսօր, Գերմանիոյ մէջ նուազագոյնը 5 միլիոննոց թրքական զանգուած մը կայ, որոնք սիոնիստներուն հովանաւորութիւնը կը վայելեն և գերմանացիներուն գլխուն իսկական փորձանք մըն են: Եւ դեռ պիտի դառնան:

Ամերիկացիները, ապագայի մէջ իրենց համար մեծ մրցակից մը և իսկական վտանգ մը եղող «Երոպական Միութեան» ստեղծման դէմ, պալքաններու մէջ այս իսլամ թրքական կայսրութիւնը մէջտեղ բերին, որ իրենց ուզած ատեն կարենան խափանել Երոպական Միութիւնը:

Արդէն այսօր, Ամերիկեան կարգադրութեամբ, Երոպան, ամէն մարզի մէջ, բոլորովին Ամերիկայէն կախեալ ցամաքամաս մը եղած է. եւ մօտ ապագային Երոպան, Ամերիկայի նման խառնածիւններէ, խառնակրօններէ [մեծամասնութեամբ հրեայ և իսլամներէ բաղկացած], անգիտակից կենդանային կեանք մը ապրող զանգուածի մը պիտի վերածուին:

3.- Չմոռնանք, որ օսմանցի թուրքերը, 16-րդ դարէն մինչև գրեթէ 20-րդ դարուն սկիզբները, բոլոր Արաբական երկիրները իրենց իշխանութեան տակ առնելու յաջողութիւնը ունեցած էին:

Բնական է, որ թուրքերը, այս յաջողութիւնը կը պարտէին իրենց վայրագութեան և բարբարոսութեան. եւ Արաբ ժողովուրդները թուրքերուն կատարած խժոժութիւնները երբեք չեն մոռնար:

Առաջին Համաշխարհային պատերազին, պարտեալ թուրքերը վռնտուեցան Արաբական երկիրներէն:

Բայց թուրքերը Անաթոլիոյ մէջ, Հայ Ազգը ցեղասպանութեան ենթարկած ըլլալուն «շնորհիւ», այսօր կրկին Արաբներուն կռնակը, Դամոկլեան սուրի մը պէս, կեցած են:

Հրեաները 1948-ին, Պաղեստինի Արաբ ժողովուրդին մէկ մասը ջարդեցին, մէկ մասն ալ աքսորեցին, և այդ հողերուն վրայ այսօրուան Իսրայէլը ստեղծեցին:

Թուրքերուն արաբներուն կռնակին ունեցած այս սպառնալից կեցուածքը ամենէն մեծ ապահովութիւնն է Իսրայէլի համար:

**

Սիոնիստ Ամերիկացիներուն նոր Օսմանեան կայսրութիւնի մը ստեղծումով գոյանալիք վտանգներուն դէմ, թուրքերուն կողմէ դարերէ ի վեր ցեղասպանութիւններու, ջարդերու և բարբարոսութիւններու ենթարկուած ժողովուրդները, մէկ բան ունին ընելիք՝ «Թուրքերուն դէմ միանալ»

Նայեցէք թրքական քարտէսին: Այս ցեղասպան պետութիւնը, ամէն կողմէ շրջապատուած է՝ «Թշնամի երկիրներով» որոնք, բոլորն ալ, տառապած են թրքական բարբարոսութիւններէն:

Սկսինք արեւելքէն՝ Ռուսաստան, Հայաստան, Պարսկաստան: Հարաւի մէջ՝ Իրաք, Սուրիա Կիպրոս: Եւ Օսմանեան շրջանին թրքական վայրագութիւններուն ենթարկուած բոլոր Արաբական երկիրները՝ Լիբանան, Յորդանան, Եմեն, Սաուտի-Արաբիա և դեռ շատ մը արաբական երկիրներ:

[Նկատի առէք «LAWRENCE OF ARABIA» ֆիլմը, որուն մէջ Արաբ ժողովուրդներուն

կողմէ ջարդարար թուրքերուն դէմ մղուած պայքարը շատ յատկանշական էլ:

Եւ Արեւմուտքի մէջ՝ Պուլկարիա, Յունաստան, եւ Օսմանեան շրջանին ամենածանր բարբարոսութիւններու ենթարկուած երկիրներ՝ Սերպիա, Ռումանիա, Հունգարիա և Աւստրիա:

Չենք կարծեր, որ Աշխարհի մէջ, ուրիշ երկիր մը այսքան թշնամի ունենայ:

Բայց շատ ցաւալի է, որ թուրքի բարբարոսութիւններուն ենթարկուած այս երկիրները, չեն յաջողած, մինչև

այսօր, թուրքերուն դէմ միանալ և հասարակաց ճակատ մը կազմել:

Բայց, ուշադրութիւն՝ թուրքը, այս արիւնարբու հրէշը, սիոնիստ Ամերիկացիներուն «շնորհիւ», կրկին կը պատրաստուի նոր բարբարոսութիւններ կատարելու:

Թուրքերուն կողմէ ցեղասպանութեան, ջարդի և բարբարոսութեան ենթարկուած ժողովուրդներ՝ «Միացէ՛ք» թուրքին դէմ:

Յետոյ շատ ուշ պիտի ըլլայ:

Բայց, թրջական այս նոր վտանգը, ամենէն շատ մեզի՝ հայերուս կը սպառնայ:

Մենք, հայերս, պատմութեան մէջ, հին և նոր, ոչ մէկ շրջանին, ոչ մէկ ազգին ենթարկուած ձեւով, թուրքերուն կողմէ ցեղասպանութեան զոհ դարձանք:

Որովհետև, 200 տարիներու տեսողութեամբ, կուրաբար հաւատացինք Արեւմտեան պետութիւններուն:

Եւ չհասկցանք, որ Արեւմտեան պետութիւնները թուրքին բնական դաշնակիցներն էին:

Եւ Արեւմտեան պետութիւններուն բարձրագոյն շահերը իրենց կը ստիպէին, որ ռուսերուն դէմ և թուրքերուն ի նպաստ քաղաքականութիւն մը կիրարկեն:

Եւ մեր ղեկին գլուխը եղող առաջնորդները, այս պարզ իրականութիւնը չտեսան, կամ չուզեցին տեսնել:

Եւ նոյն ձեւով, Արեւմտեան պետութիւնները, մինչև այսօր, կը լուրգեն և կը խաբեն հայ ղեկավարները:

Բայց, ա՛լ կը բաւէ:

Հայաստանի այսօրուան դժոխային պայմաններուն մէջ, փրկուելու համար թըրջական նոր վտանգներէն, հայ առաջնորդներուն կողմէ որոշում մը կայ առնուելիք՝

«Օր առաջ, նոյնիսկ ժամ առաջ՝ անդամակցիլ Պելառուս-Ռուսաստան միութեան»:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
 ԾԱԳՈՒՄՈՎ ԱՆԳԼԻԱԾԻ, ԳՐՈՂ ԵՒ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐ CHRISTOPHER-
 HITCHENS, ԻՐ ՆՈՐԵՐՍ ԼՈՅՍ ԸՆԾԱՅԱԾ ԳԻՐՔԻՆ ՄԷՋ...

ՄԵՐՕՐԵԱՅ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Ա.Մ.Ն.-Ի
 ՆԱԽԿԻՆ Ա.Գ. ՆԱԽԱՐԱՐ, ՀՐԵԱՅ...

ՀԵՆՐԻ ԶԻՍԻՆՃԸՐ-Ի ԱՆԻՐԱԻ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԵԻԱՆՔՆԵՐԸ ՉԵ՞Ն

... ԻՐ ԿԻՐԱՐԿԱԾ ՍԻՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԶՈՂԱՐԿՈՒԱԾ
 ԿԵՐՁՆԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆ Է՛ ՈՉՆՉԱԾՆԵԼ ՍՊԻՏԱԿ ԾԵՂԸ ԵՒ ԶԱՆԴԵԼ
 ՅՈՒՆԱ_ԶՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՈՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Մեր ընթերցողներուն կը ներկայաց-
 նենք անցեալ Ապրիլ 2001-ին, Ֆրանսայի
 մէջ, անգլերէնէ թարգմանաբար տպա-
 գրուած և Զրիսթոֆըր Հիչընս-ի նոր
 հեղինակութիւնը եղող «Պրն. Զիսինճը-
 րի Ոճիրները» խորագրով գիրքին առա-
 ջին էջին նկարը:

Հեղինակը, այս գիրքին մէջ, պետա-
 կան արխիւներէն առնուած վաւերագրե-
 րով կ'ապացուցանէ, Զիսինճըրի երկար
 տարիներէ ի վեր վարած «ոճրային»
 քաղաքականութիւններն ու կատարած
 չարագործութիւնները:

Դիտել տանք որ Հիչընս, իր գիրքին
 մէջ, միայն 1968-էն մինչև 1977 տարի-
 ներու Զիսինճըրի կատարած «բարեգոր-
 ծութիւն»ները հրապարակած է:

Գիրքին մէջի տուեալներուն վրայ
 հիմնուելով նշենք, 1969-էն սկսեալ Հեն-
 րիի իբր ամերիկայի N.S.C.-ի (NATIONAL SE-
 CURITY COUNCIL) նախագահ և նոյն ատեն,
 1972-էն սկսեալ, Ամերիկայի Ա.Գ. նա-
 խարար գործած սադրանքները որոնք,
 հեղինակին կողմէ, «պատերազմական
 ոճիրներ» կը կոչուին: Անոնք են...

1.- Հնդկաչինի [Լաոս-Գամպոն-
 Վիէթնամ] վրայ կատարուած օդանաւա-
 յին ռմբակոծումներով միլիոնաւոր ան-
 մեղներու սպանութիւնը:

2.- Ինտոնէզիոյ մէջ գործուած ջար-
 դերուն հետեւանքով, չինական ծագու-
 մով միլիոնաւոր համայնավարներու
 սպանութիւնը:

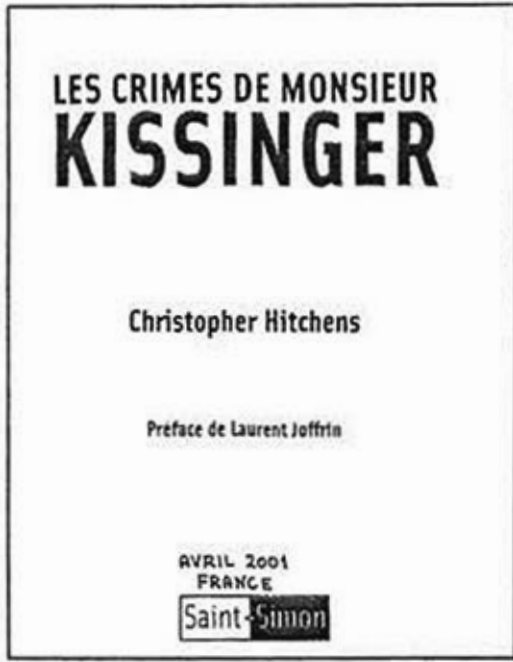
3.- Չիլիի մէջ, Սալվատոր Ալլենտէի
 վար առնուիլը և սպանուիլը:

4.- Կիպրոսի մէջ, Գերաշ. Մակարիոսը սպաննելու համար կատարուած
 մահափորձը, Կիպրոսի ներխուժման ենթարկուիլը թուրքերուն կողմէ և նաև՝
 կղզիին երկուքի բաժանումը:

5.- Պենկլատէշի մէջ կատարուած ջարդերը:

6.- Թիմորի արեւելեան մասին մէջ, քրիստոնեաներուն դէմ կատարուած ցե-
 ղասպանութիւնը:

Ասոնցմէ զատ, գիրքին մէջ նշուած են ուրիշ շատ մը «ոճրագործութիւն-
 ներ», որոնց համար հեղինակը պատասխանատու ճշդած է Զիսինճըրը:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
 ԾԱԳՈՒՍՈՎ ԱՆԳԼԻԱԾԻ, ԳՐՈՂ ԵՒ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐ CHRISTOPHER-
 HITCHENS. ԻՐ ՆՈՐԵՐՍ ԼՈՅՍ ԸՆԾԱՅԱԾ ԳԻՐՔԻՆ ՄԷՋ...
 ՄԵՐՕՐԵԱՅ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Ա.Մ.Ն-Ի
 ՆԱԽԿԻՆ Ա.Գ. ՆԱԽԱՐԱՐ, ՀՐԵԱՅ...
 ՀԵՆՐԻ ԶԻՍԻՆՃԸՐ-Ի ԱՆԻՐԱԿ
 ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ ՉԵ՞Ն
 ... ԻՐ ԿԻՐԱՐԿԱԾ ՍԻՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ԶԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԶՈՂԱՐԿՈՒԱԾ
 ԿԵՐՋՆԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆ Է՛ ՈՉՆՉԱԾՆԵԼ ՍՊԻՏԱԿ ԾԵՂԸ ԵՒ ԶԱՆԴԵԼ
 ՅՈՒՆԱ_ԸՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԶԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 (ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ)

Մինչև 1977 [դեմոկրատ Ճիմի Զարթըրի նախագահ ընտրուիլը] Զիսինճըր, իբր Ազգային Ապահովութեան Խորհուրդի պետ և Ա.Մ.Ն-ի Ա.Գ. նախարար, իր չարագործ քաղաքականութիւնը շարունակեց: 1977-էն մինչև այսօր ալ անոր, իբր Ամերիկայի «ամենէն հմուտ» դիւանագետը, իր երկրի պետական քաղաքականութեան վրայ ունեցած ազդեցութիւնը շատ ակնեւ և է:

Ամերիկացիները, Սովետներուն դէմ իրենց մղած «Պաղ պատերազմ»-ին մէջ, 1979-էն սկսեալ, «նոր գէնը» մը գործածել սկսան, որուն «հեղինակը», վարագոյրին ետեւէն գործողը, դարձեալ «Տիր[սիրելի] Հեցրի»-ն էր:

Այս նոր գէնը, Ս. Միութեան դրացի իսլամ երկիրներուն մէջ, մոլեռանդ իսլամական շարժումները հրահրելու քաղաքականութիւնն էր, որուն հետեւանքով Ս. Միութեան մէջ գտնուող իսլամ ժողովուրդները, ապստամբութեան պիտի մղուէին:

Ամերիկացիները, առաջին փորձը կատարեցին, Պարսկաստանի մէջ:

Անոնք, երկար տարիներէ ի վեր իրենց դաշնակիցը եղող Իրանի Շահը, 1979-ին վար առին, և անոր տեղ ստեղծուեցաւ Պարսկաստանի արմատական իսլամ հանրապետութիւնը, որուն ղեկավարները սակայն, յետագային, տարբեր ուղղութիւն բռնեցին:

Նոյն տարիներուն՝ 1979-ին սկսաւ, Աֆղանիստանի մէջ, մոլեռանդ իսլամական շարժումը:

Եւ Սովետները, Աֆղանիստանի այդ օրերու և իրենց համակիր կառավարութիւնը պաշտպանելու համար, ստիպուած եղան Աֆղանիստան զինուորական ուժ ղրկելու և մոլեռանդ «Մուճահիտին»-ներուն դէմ պատերազմելու:

1979-էն մինչև 1989 Ս. Միութիւնը, 10 տարիներ տեւող այս պատերազմին ընթացքին, 15,000 մեռեալ և 50,000-է աւելի վիրաւոր տալէ յետոյ, 1989-ին ստիպուած եղաւ Աֆղանիստանէն քաշուելու:

Եւ միջոց մը ետք ալ, Ս. Միութիւնը կազմալուծուեցաւ:

Եւ ի վերջոյ՝ 1992-ին այդ երկրին մէջ, դաւանական մոլեռանդութեամբ յատ-

ԴՈՒՔ ԹՈՒՐՔԵՐ, ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ Կ՛ՈՒՐԱՆԱՔ

Իրաւունք ունիք. ձեզի համար հայերը կտրելը՝ շատ բնական բան մըն էր:

Որովհետեւ դարեր շարունակ դուք, հայերը ոչխարներու նման կտրելու, անոնց ունեցած բոլոր հարստութիւնները, անոնց աղջիկները, կիները գողնալու վարժուած էիք:

Հայկական ցեղասպանութիւնը [իբր թէ] չգիտցող թուրքեր, ձեր մեծ հայրերուն գաղտնաբար հարցուցէք:

Անոնք ձեզի, հայերը ինչպէ՞ս ջարդած ըլլալնիս հպարտութեամբ կը պատմեն:

Եաշար Քեմալին «Ինձէ Մեմեդ» վէպը կարդացէք:

Այս վէպին մէջ, երկու ատանացի հարուստ «աղաներ» իրարու հետ կը շաղակրատեն:

Մէկը կ'ըսէ.

«Դուն, հայ կարապետին հարստութեան վրան նստար»:

Միւսը կը պատասխանէ.

«Դուն, ի՞նչ կ'ըսես. քուկին հայ Գիրգորէն առանձնրուդ քովը, իմ առանձնրս ոչինչ կը մ'նան»:

Այսօրուան Անաթոլիացի թուրք հարուստներուն «տակը» քիչ մը խառնեցէք:

Բոլորին «տետրակին» մէջէն հայկական ցեղասպանութեան շրջանին ձեռք անցուած հարստութիւնները մէջտեղ կ'եւլեն:

Այս դէպքերը, հազարով, տասը հազարով բազմապատկեցէք:

Այն ատեն հայկական ցեղասպանութեան իրականութիւնները մէջտեղ կ'եւլեն:

Բայց, դուք թուրքեր, դուք իրականութեան հետ կապ չունիք որ:

Որովհետեւ ձեր ամէն բանը կեղծ է, ամէնը սուտ է:

«Յարտի» = ՈՒՔ 157 = 25-

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
 ԾԱԳՈՒՄՈՎ ԱՆԳԼԻԱԾԻ, ԳՐՈՂ ԵՒ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐ CHRISTOPHER-
 HITCHENS, ԻՐ ՆՈՐԵՐՍ ԼՈՅՍ ԸՆԾԱՅԱԾ ԳԻՐՔԻՆ ՄԷՋ...

ՄԵՐՕՐԵԱՅ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Ա.Մ.Ն-Ի
 ՆԱԽԿԻՆ Ա.Գ. ՆԱԽԱՐԱՐ, ՀՐԵԱՅ...

ՀԵՆՐԻ ԶԻՍԻՆՃԸՐ-Ի ԱՆԻՐԱԻ
 ԶԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԵԻԱՆՔՆԵՐԸ ՉԵ՞Ն

... ԻՐ ԿԻՐԱՐԿԱԾ ՍԻՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ԶԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԶՈՂԱՐԿՈՒԱԾ
 ԿԵՐՁՆԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆ Է՝ ՈՉՆՉԱՅՆԵԼ ՍՊԻՏԱԿ ԾԵՂԸ ԵՒ ԶԱՆԴԵԼ
 ՅՈՒՆԱ_ԶՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԶԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ]

Կանչուող այդ ուժերը, իշխանութիւնը
 ձեռք անցուցին:

Եւ անկէ յետոյ ալ «Թալիպան» կոչուող
 ա՛լ անլի ծայրայեղ արմատականները,
 իրենց զէնքը դարձուցին «Մուճահի-
 տին»ներուն դէմ, և 1996-ին, Զապուլը
 գրաւելով, իշխանութեան գլուխ եկան:

**

Աֆղանիստան 1921-ին, Սովետներուն
 հետ ստորագրած բարեկամութեան դաշ-
 նագրէն մինչև 1979-ը, գրեթէ 60 տարի.
 խաղաղութեան մէջ ապրեցաւ:

Բայց 1979-ին սիոնիստ Ամերիկացիներուն
 գրգռութիւններով, Աֆղանիստանի
 մէջ սկսաւ ծայրայեղ կրօնական շար-
 ժումը:

Ամերիկացիներն էին, այս մոլեռանդներուն ամէնէն արդիական զէնքերը
 տուողները, որ անոնք Սովետներուն դէմ պայքարին: Այս մէկը կը խոստովանին
 իրենք՝ Արեւմտեան բոլոր աղբիւրները:

Միջին Արեւելքի միապետական երկիրներէն մոլեռանդ կամաւորներ, զինուորական
 կայաններու մէջ մարզուելէ ետք, Աֆղանիստան ղրկուեցան որ Սովետ-
 ներուն դէմ պատերազմին:

Ասոնց տրուեցան «Սթինկըր» անունը կրող հակա-օդային զէնքեր, որոնց
 արձակած «ֆիզէ»ները ռուսերուն օդանաւերը, մէկը միւսին տետէէն. վառ
 կ'առնէին:

Այս մոլեռանդներուն պայքարով և համիսլամութիւնը պատրուակ ու դրօշ
 դարձուցած, անոնց տրամադրուած ամենաարդիական զէնքերուն շնորհիւ. սիո-
 նիստ Ամերիկացիները յաջողեցան ստիպել Սովետներուն, որ Աֆղանիստանէն
 քաշուին:

Ամերիկացիներուն մարզած, զինած և յետոյ Աֆղանիստան ղրկած կամա-
 ւորներուն մաս կազմած էր Սաուտցի միլիառատէր ընտանիքի մը զաւակը եղող
 Ուսամա Պէն Լատէնը, որ Նիւ Եորքի և Ուաշինկթընի մէջ կատարուած քառ-
 սային ողբերգութիւններուն առաջին պատասխանատուն կը նկատուի այսօր:

Եւ ամերիկացիները իրենց մարզած , իրենց զինած և իրենց ստեղծած այս
 մոլեռանդ անձնաւորութիւնը, այսօր իրենց թիւ մէկ թշնամին հռչակած են:

Դասական յունական ողբերգութիւններուն մէջ անգամ չէ երեւակայուած, չէ
 գրուած այս անհաւատալի, այս սարսափելի եղելութեան նմանը:

Կրօնամոլներուն կատարած այս բարբարոսութիւնը, ամերիկացիներուն
 տրուած Աստուածային պատիժ նկատողներ թերեւս գտնուին:

Բայց մենք կը հաւատանք, որ այս արարքը Զիսինճըրի Սիոնիստական քա-
 ղաքականութեան կողմէ նախատեսուած էր:

Ան շատ լաւ գիտէր, թէ այս մարզուած, զինուած և ուղեղները դրախտ եր-
 թալու երագներով «լուացուած» մոլեռանդները, Սովետները Աֆղանիստանէն
 վտարելէ յետոյ, իրենց գտնուած տեղը պիտի չմնային:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԾԱԳՈՒՍՈՎ ԱՆՂԼԻԱԾԻ, ԳՐՈՂ ԵՒ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐ CHRISTOPHER-
HITCHENS. ԻՐ ՆՈՐԵՐՍ ԼՈՅՍ ԸՆԾԱՅԱԾ ԳԻՐՔԻՆ ՄԷՋ...

ՄԵՐՕՐԵԱՅ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Ա.Մ.Ն-Ի
ՆԱԽԿԻՆ Ա.Գ. ՆԱԽԱՐԱՐ, ՀՐԵԱՅ...

ՀԵՆՐԻ ԶԻՍԻՆՃԸՐ-Ի ԱՆԻՐԱԻ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԵԻԱՆՔՆԵՐԸ ՉԵ՞Ն

... ԻՐ ԿԻՐԱՐԿԱԾ ՍԻՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ԶԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԶՈՂԱՐԿՈՒԱԾ
ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆ Է՛ ՈՉՆՉԱԾՆԵԼ ՍՊԻՏԱԿ ԾԵՂԸ ԵՒ ԶԱՆԴԵԼ
ՅՈՒՆԱ_ԸՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԶԱՂԱՔԱԿՐՈՒԹԻՒՆԸ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՈՌԻՔԵՆԵԱՆ)

Պիտի շարունակելին նոր «անհաւատ» թշնամիներ գտնել և պատժել:
Ինչպէս որ կրկին ամերիկացիներուն (աւելի ճիշդ Զիսինճըրի) ցուցմունքնե-
րով և բազիստանցիներուն ու մանաւանդ սուտանցիներուն տուած զէնքերով և
դրամներով գրգռեցին չեչեմները որ, Աֆղանիստանի մէջ ըրածնուն նման,
պատժեն անհաւատ «կեաւոր» Ռուսերը:

Եւ դժբախտաբար մինչեւ այսօր, չեչեմները ամերիկեան զէնքերով ու դրա-
մով կը յարձակին Ռուսերուն վրայ: Եւ իբր թէ «մարդասէր» և «արդար» արեւ-
մըտեան պետութիւնները անտարբերութեամբ (խորքին մէջ մեծ գոհունակու-
թեամբ) կը դիտեն Ռուսերուն Չեչեմիոյ մէջ կրած խժոժութիւնները:

Իսլամը գրգռելու, մարգելու և զինելու ռազմավարութիւնը ամենէն աւելի կը
կիրարկուի, 1999-թ.ներէն ի վեր, ամերիկացիներուն կողմէ, Եուկոսլաւիոյ մէջ:

Ծանօթ կողմերուն տուած դրամով գրպաննին լեցուած և զէնքերով զինուած,
Պոսնիոյ մոլեռանդները և Զոսովոյի և Մակեդոնիայի մէջ գտնուող իրենց Ալ-
պանացի դաւանակիցները, շատ լաւ կը կատարեն ամերիկացիներուն կողմէ
իրենց տրուած պաշտօնը և կը պատժեն, կը հալածեն և կը սպաննեն «անհա-
ւատ» Սերպերը:

Եւ այս անարդարութիւնները կը գործուին իբր թէ «արդարութիւն» և «խա-
ղաղութիւն» հաստատելու համար, Միացեալ Ազգերու կողմէ հոն դրկուած
ֆրանսացի-հրեայ Պեռնարտ Զուշների և սիոնիստներուն ծախուած ֆրանսացի
Ֆրանսուա Լէօթարին հովանաւորութեան ներքեւ:

Բայց, ժողովրդական առածը կ'ըսէ թէ՛ «Ինչ որ ցանես, այն կը հնձես»:

Սոլեռանդ կամաւորները որոնք, Աֆղանիստանի մէջ, «Ալլահ»ին անունով
պայքարած էին «անհաւատ» Սովետներուն դէմ, Աֆղանիստանի պատերազմը
աւարտելէ յետոյ, իրենց երկիրը վերադառնալէ ետք նկատեցին, որ իրենց Սուրբ
հողեր» նկատած երկրին մէջ, «անհաւատ ամերիկացիներ»ուն կողմէ, զինու-
որական խարխախներ հիմնուած էին:

Այս վիճակը, իրենց համար, անընդունելի էր, սրբապղծութիւն:

Նոյն մոլեռանդները նաեւ նկատեցին հաւանաբար, որ իրենց եղբայրները
եղող Իրաքի ժողովուրդը, ամերիկացիներուն կողմէ պաշարումի ենթարկուած
ըլլալուն պատճառաւ, սովի և թշուառութեան մատնուած է:

Նոյնպէս անոնք տեսան, որ իրենց եղբայրները եղող պաղեստինցի ժող-
ովուրդը, որ տարիներէ ի վեր սիոնիստներուն կողմէ հալածանքի և (Ծարք՝ էջ 3)

SIZ TÜRKLER, ERMENI SOYKIRIMINI İNKÂR EDİYORSUNUZ

HAKLISINIZ. SİZİN İÇİN, ERMENİLERİ KESMENİZ, OLAGAK BİR SEYDİ. ÇÜNKÜ ASIRLAR BOYUNCA, ERME-
NİLERİ, KOYUNLAR GİBİ KESMEYE, MALLARINI, MÜLKLERİNİ, KIZLARINI, KARILARINI CALMAYA ALEÇMEC-
TENEZ.

ERMENİ SOYKIRIMINI (SÖZDE) BILMEYEN TÜRKLER BÜYÜK BABALARINIZA SORUN GIZLIDEN. ONLAR
SİZE ERMENİLERİ NASIL KESTİKLERİNİ İFTİHARLA ANLATIRLAR.

YASAR KEMAL'İN "İNCE MEMET" ROMANINI OKUYUN. BU ROMANDA İKİ ADANALI ZENGİN AGA, BİR-
BİRLERİYLE LAF YARISINA TUTULURLAR. BİRİSİ: "YOK, SEN ERMENİ GARABETİN MALLARINA KONDUN"
DER. ÖTEKİSİ CEVAP VERİR: "HADI CANIM SEN DE. SENİN ERMENİ KIRKORDAN ALDIKLARININ YANINDA
BENİM ALDIKLARIMIN HESAMESİ OKUNMAZ". BU GÜNÜN ANATOLYALI TÜRK ZENGİNLERİN "AİTLERİNİ"
BİRAZ KARİSTİRİNİZ.

HEPSİNİN SİCİLİNDE ERMENİ SOYKIRIMINDA ELE GEÇİRDİKLERİ ZENGİNLİKLER ORTAYA ÇIKAR.

BU HADİSELERİ, BİNLERCE, ONBİNLERCE ÇOGALTINIZ. O ZAMAN ERMENİ SOYKIRIMININ HAKİKATLERİ
ORTAYA ÇIKAR.

FAKAT, SİZ TÜRKLER, SİZİN HAKİKATLE ALÂKANIZ YOK KI.

ÇÜNKÜ, SİZİN HER SEYİNİZ SAHTE. HER SEYİNİZ YALAN.

Յ. Չ.

ATTACK ON AMERICA AND COLATERAL DAMAGE

Last week, on Tuesday, September 11, 2001, I was driving on Hutchinson Parkway South shortly before 9,00 o'clock in the morning. At 9,00 o'clock I put my car radio on and heard on the news that a small airplane had smashed into the tower of World Trade Center No. 1.

The sky was blue, the sun was shining, not a single cloud was in the sky: therefore, it couldn't be a visibility accident. I thought and suspected foul play. And then I heard that there was a second explosion at World Trade Center no. 2. I was convinced it was sabotage.

Then, President Bush came on the radio announcing that the World Trade Centers had sustained a terrorist attack. After that I heard that another airplane crashed into the Pentagon Building in Washington, D.C. and another airplanes crashed into the woods in Pennsylvania.

When passing the Whitestone Bridge, I could see World Trade Center No. 1 with a cloud smoke extending from Manhattan to Brooklyn and Queens. By the time I came to my office after 15 or 20 minutes, I watched on TV the collapsing of both buildings.

Because I had visited both buildings so many times and because I knew their structure, I could not believe that these skyscrapers could be destroyed and that they could collapse.

Yesterday night, Husni Mubarak, President of Egypt was on TV talking with Larry King of CNN: he, too could not believe it.

When Timothy McWay had bombed the Federal-Building in Oklahoma few years ago out of frustration against the Federal Government, he was asked what he thought about killing so many infants who were at the kindergarten : MacWay was a soldier and he used military language in his reply. He said: "this is colateral damage..."

Among the colateral damage of the attack on America, there is one the organisers might not have thought about it: opposite the World Trade Centers at the end of the Parking Lot was a small Greek Orthodox Chapel dedicated to St. Nicholas. It stood like a small jewel next to the tall skyscrapers. When the World Trade Centers were being built by the City of New York, they asked to buy the church so that they could tear it down and erect another tall building. The Greek Orthodox Archdiocese refused the millions of dollars offered.

Now, when World Trade Center No. 2 collapsed, it fell on top of this chapel and leveled it. The debris has not been removed yet. Its priest said on TV that he had informed the Mayor of New York, Mr. Rudolph Giuliani, to be in contact when the debris is removed so that the priest can save -maybe- the icons or anything also valuable for the church.

The first Greek immigrants coming to New York gathered money among themselves and bought in 1916 the land on the tip of Manhattan Island for 16,000 a lot of money at that time! Since most of them were seamen, they dedicated the church to their patron saint St. Nicholas. As a child of a seafaring family, I heard so many stories about the "miracles" performed by the icon of St. Nicholas : when a ship is caught in a big storm on the ocean and the seamen are forced to give up their fight against the elements and look their deaths straight in the eyes, their only hope is to throw the icon of St. Nicholas into the sea in the belief that St. Nicholas would calm the waves and turbulence of the ocean.....

The priest of the church declared that the chapel will be rebuilt: so did the Mayor say of the World Trade Center.

ATTACK ON AMERICA AND COLATERAL DAMAGE

Recently I was reading the "Manuel D'Art Byzantin" by Charles Diehl, edited in Paris in 1910. Among its 837 pages, I read on Page 442 in the comparison of the Armenian and Byzantine Church how the Armenian architecture had influenced the Byzantine, but the following sentence was remarkable: "...la grande cathédrale de Koutais, batie vers 1003, malheureusement ruinée par les Turcs en 1691...." (The grand cathedral of Kutais, unfortunately destroyed by the Turks in the year 1691: it was built in 1003).

I do not know exactly what happened in 1691 and what the excuse was for the Turks to destroy the church, but more recently I do know how they leveled two churches in Istanbul, both going back to Byzantine times.

The first one was on the island Chalki (Heybali Ada) in Turkish, the third of the Princess Islaands in the Sea Of Marmara. The Greek Orthodox Theological School of the Œcumenical Patriarchate of Constantinople is on the front hill of Chalki : the School has been closed by the Turks. When looking from the island Antigone (Burgaz in Turkish) toward Chalki, to the right of the Theological School is a huge building. It used to be a Greek Orphanage. The Turks claimed it was "emvali metruke", "abandoned real estate". They went to court, and after several years of maneuvering, finally the court found the Turkish State to be "right". Orphanage was to be transformed into a Naval Academy. But there was a beautiful chapel in the middle of the court. Our teachers (Austrians) told us that the chapel was of Byzantine origin. It had a beautiful ikonostasion carved of olive tree.

After the ownership of the bulding passed into the hands of the Turks, the church was destroyed. However, they allowed the Patriarchate to salvage the ikonostasion with ikons in it. As a child of 12-13 years I had seen and had prayed in that church, as a grownup I had seen the ikonostasion in the Museum of the Patriarchate!

In Tharapia (Tarabya in Turkish) on the Bosphorus on the promontory where the Tokattlyan Hotel used to stay before it was destroyed by fire and then rebuilt in stone under the name of KONAK HOTEL, stood a small chapel, really small, painted in white with a red roof and, of course, with a cross on top of it. The chapel was maybe 7 or 8 meters long and maybe 3 or 4 meters wide and 4 or 5 meters high.

At the time when Adnan Manderes, the Premier of Turkey, started widening the roads of Istanbul, it was decided that this chapel should be torn down because it was in the way of the new road which would be built from the coast over the church and leading behind the Hotel.

This was an utopia and was not feasible. Thw road remained the same but the chapel was

ՄԵՐ ՕՐԵԱՅ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Ա.Մ.Ն.-Ի ՆԱԽԿԻՆ... (Ծար. էջ 2-էն)

խժղժութիւններու ենթարկուած է, կը շարունակէ տանջուիլ:

Եւ «անհաւատ» սիոնիստ-ամերիկացիներուն այս անարդարութիւնը կանխելու համար որեւէ ազդու միջամտութիւն չկատարելը, ըստ այս մոլեռանդներուն, մեղք գործել կը նշանակէր:

Մեր անձնական համոզումն է, որ ամերիկացիներուն կատարած անթիւ և անհամար անարդարութիւնները մղած են Ուսամա Պէն Լատէնի և իրեն հաւատացող Սաուտցի և ուրիշ մոլեռանդ «աշակերտ»ներուն, որ բոլորիս ծանօթ սա աններելի անարդարութիւնը և սարսափազդու վայրագութիւնը գործեն:

Արաբներուն և հրեաներուն համար կարգախօս դարձած է՝

«Ատամի դէմ Ատամ, Աչքի դէմ Աչք»:

Բայց մենք, իբր քրիստոնեայ կը յուսանք և կը մաղթենք, որ պատժուի միայն այս բարբարոսութիւններու կատարումին պատճառ եղող բոլոր յանցաւորները, և խնայուին անմեղներն ու խեղճ ժողովուրդները:

Նոյնպէս կը մաղթենք, որ պատժուի բոլոր մարդասպանները և մանաւանդ՝ հայ ժողովուրդին ցեղասպանները եղող թուրքերը:

Եւ մենք կը հաւատանք, որ մինչեւ որ հայ ազգին դէմ կատարուած անարդարութիւնը չդարմանուի՝ աշխարհի մէջ արդարութիւն հաստատելը անկարելի է:

ATTACK ON AMERICA AND COLATERAL DAMAGE

leveled. Some shacks stand now where the church used to be.

I am not going into the reasons of the attacks on America. However, I would like to stress one point: I was in shock for almost a whole week. I assume that more than 10 or 20 thousand people perished: it was not smart of the Palestinians to rejoice and dance in front of the TV cameras when they heard the news....

It is also true that one's terrorist is the other's freedom fighter, is its hero! Most Pakistanis and Afghanis shown and interviewed in their homeland regard Osama Bin Laden as their hero. But again it was not smart for Afghani laborers, refugees living in Greece, when interviewed by the ALPHA TV in Greece yesterday said: "America got what it deserved. America is the ultra-terrorist. They killed millions of people in Irak, Syria, Bosnia, Kosovo, etc.: so what is the fuse if they lost ten thousand people!....."

In Greece they do have the freedom and luxury to express this kind of opinions, but they should be more prudent! Similar ideas were expressed on the same TV station yesterday by various Greek men belonging to the Communist Party: one even mentioned and asked whether this could not be a well orchestrated provocation by the CIA as an excuse for achieving THEIR military goals!..."

➤ The TV station did not identify with these ideas! It shared our grief and sorrow for the loss of innocent life.

People who do not live in America do not know America and do not know the Americans. They can not comprehend the American system, the American way of life. Americans can be naive, but that does not mean they are stupid. Outsiders can not understand the resolve, the power, the resilience, the determination of the American people. Outsiders should not make the mistake of attacking America. Some did and they were paid in kind. I hope the perpetrator can be found and punitive action is taken only against them and their collaborators inside and outside of the United States.

The United Nations should declare war on terrorism by unanimous decision. All countries, all nations should participate. No children should be indoctrinated from their infancy with hatred against one religion or against any ethnicity. If these ideas can be eradicated worldwide., then maybe(!) terrorism can be eliminated. It is a matter of education, a matter of mindset, a matter of Weltanschauung.

Today, September 18, the Jews celebrats Rosh Hashannah, the Year 5762. They have to work on their fundamentalists and radicals. Islam lives its Middle Ages: they are in the year 1422. They might have the medieval thinking of some Christians in the Middle Ages. But the fifteenth Century is the time when the reformation movement started in Europe. Let's hope that Islam has courageous men who can work for the betterment of the Moslem world community.

Another point is the clash between the have's and have-not's. Hunger, starvation, sickness, malnutrition, immigration, law-lessness are some of the evils dominating our so called "civilised world" ! Young people are infuriated about this injustice of distribution of wealth. These problems have to be addressed and a solution has to be found. The "jungle-law" of exterme capitalism is not so attractive to a less fortunate society trying to survive and unable to get rid of the corrupt despots exploiting them.

THE TRAVELLER

ATTACK ON AMERICA AND COLATERAL DAMAGE

Կ Ի Ի Մ Ի Ե Ց Ի Ի Հ Ի Ն Գ Ռ Ո Ւ Բ Լ Ի Ն ԹՈՐՈՍ ԹՈՐԱՆԵԱՆ

Ազատին եթէ պիտի տայինք տարիք մը, պիտի առ առաւելն ըսէինք, որ տասը տարեկան է: Տասը տարեկանի աշխոյժը ունէր ան. ու թէեւ կ'ապրէր Կիւմրի քաղաքի քիթին տակ գտնուող գիւղի մը մէջ, բայց «ո՞ր տեղից ես» Հարցնողին Հպարտութեամբ կը պատասխանէր.— Կիւմրեցի՛ եմ:

Եւ ինչո՞ւ չՀպարտանար: Կիւմրին Պոլոզ Մուկուչ տուած էր ազգին, տուած էր Իսահակեան ու Շիրազ:

Այդ տարի դասարանին առաջինը Հանդիսացած էր Ազատ ու իր տատիկը այնքա՛ն ուրախացուցած, որ ան շապիկին տակ Հանգրիճած վեց բուբլին նուիրած էր իր թոռան:

Տասը տարեկան Ազատը վեց բուբլիները, իր տափատին փոքր գրպանին մէջ պահած ու ձեռքը գրպանին որպէսզի չկորսուէին ռուբլիները կը փութար դէպի Հիւսիսային Հայաստանի մայրաքաղաքը, Հո՛ւն, քաղաքի շուկայէն ինչե՛ր գնելու Համար:

Եթէ ես ըսեմ, թէ գիւղէն Կիւմրի երկարող ճամբու ժապաւէնը քալելով կարելի էր կտրել 15 բոպէներու ընթացքին, Հաւատացէ՛ք: Ազատը այդ ճամբան ինչպէ՞ս կրցաւ կրճատել որ ութ բոպէ անցած քաղաքին մէջ գտաւ ինքզինք: Քալա՞ծ էր, թէ վազած: Անշուշտ Հասկնալի է:

Հիմա քաղաքի ցուցափեղկերուն առջեւ իր բիբերը աւելի լայնցած էին ու ամէն ինչ կը տեսնէին՝ փայլուն-դպրոցական պայուսակներ, գրեմական պէսպիսուն պիտոյքներ, քիչ անդին գնդակներ, ապա շաքարի այլազան տեսակներ, խմորեղէն, պաղպաղակ... կարծէք այդ բոլորը և աշխարհն ամբողջ կը ժպտէին իրեն ու ինք, ծարաւած տղայ, կը խմէր այդ ժպիտները...

Ազատ յանկարծ, ինքզինք գտաւ, չսալարկուած փողոցի մը վրայ. այստեղ եւս կային խանութներ: Ու երբ ինք, այդ խանութներէն մէկուն առջեւ կեցած, ապակեփեղկին ետեւէն կը դիտէր ներքին Հարստութիւնները խանութին, ականջներուն Հասաւ կսկըծացնող լաց մը, լաց մը աղիտողոմ: Այդ ձայնը կարծէք սղոցեց վեց ռուբլիով Հարստացած ուրախութիւնը Ազատին, ու դէմքը այդ լացողին դարձնելով տեսաւ, թէ ծանր Հեկեկոց արձակողը ծերացած տատիկ մըն էր:

Լացողը արդեօք ի՞ր տատիկն էր —մտածեց Ազատ ու պահ մը իր մտածումները գացին գիւղ, իր տատիկին մօտ, որ իրեն նուիրած էր անվերջանալի գումար մը:

Սթափեցաւ Ազատ և տեսաւ, թէ իր տատիկին տարիքը ունեցող անծանօթ այդ կինը կը շարունակէ լալ ու ողբալ...

Մօտենալով անոր, ինչպէս պիտի մօտենար իր տատիկին, մեղմ ու վախուորած ձայնով մը Ազատ Հարց տուաւ.— Տատիկ ջան, ի՞նչ է պատահել, մի բան ես կորցրել. ինչով կարող եմ օգնել քեզ...

Մինչ Հարց կուտար Ազատ, պառաւ իր լացին ընդմէջէն աւելի եւս բարձրացնելով իր ձայնը կ'ըսէր.— Հողեմ գլուխս, ամբողջ ունեցածս Հինգ ռուբլի էր, այդ էլ կորցրեցի, կորա՛ւ, չեմ գտնում, Հացի փողս կորաւ, կորաւ... ու լալով, այդ պառաւը կը փորփրէր ոտքին տակի Հողը, աւելցնելով.— Էստեղ էի, փողը ձեռքումս էր, Հինգ ռուբլի էր, Հիմի չկայ, ինչ պատասխան պիտի տամ տնեցիներին...

Ազատ ինք եւս ծռեցաւ դէպի Հողը և սանթիմեթր առ սանթիմեթր քննեց շրջապատը: Ու երբ ինչպէս պառաւը՝ չկրցաւ գտնել կորսուածը, կամացուկ մը գրպանէն Հանեց Հինգ ռուբլիանոցը ու Հողը քիչ մը քրքրելէ հտք, Հինգնոցը պառաւին երկարելով յարեց.— Տատիկ ջան, չլինի՞ էս է քո կորցրածը...

—Վա՛յ, ջանիդ մեռնեմ, տղայ ջան, առի պաչեմ քեզ,—ըսաւ պառաւը և իր մնացորդաց ուծերովը կուրծքին սեղմեց Ազատը...

(Ծարք էջ 11)

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ՍԿՍԱՊԻ...ՌՈՒՍ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՀԱՍԿՑԱՆ, ԹԷ ՈՎ Է ԻՐԵՆՑ ԲԱՐԵԿԱՄԸ ԵՒ ՈՎ ԻՐԵՆՑ ԲՈՒՆ ԹՇՆԱՄԻՆ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՀԱՍԿՑԱՆ, ԹԷ ԻՆՉ ՄԵԾ ԵՒ ՄԱՀԱՑՈՒ ՍԽԱԼ ՄԸ ԳՈՐԾԱԾ ԵՆ, ՍՈՎԵՏՆԵՐՈՒՆ ԴԷՍ ՊԱՅՔԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԵՐԲ ՄԱՐԶԱԾ, ՉԻՆԱԾ ԵՒ ՀՐԱՀՐԱԾ ԵՆ ՄՈԼԵՌԱՆԴԵՐԸ

KISSINGER-ԻՆ ՔՈՂԱՐԿՈՒԱԾ ՍԻՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ԱՆԱՐԴԱՐ ԶԱՂԱԶԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐՆ ԵՆ՝ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2001-ԻՆ ՆԻԻ ԵՈՐՋԻ ԵՒ ՌԱԾԻՆԿԹԸՆԻ ՄԷՋ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ԶԱՈՍԱՅԻՆ ՈՂՔԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ [ՎՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

1995-ին, «Նայիրի» առաջին թիւերէն սկսեալ, մեր գրութիւններուն առաջնակարգ տեսակետները հետեւեալներն էին.

1.- Սիոնիստները ապագայ աշխարհի 50 տարուան «պատմութիւնը» հիմակուրնէն արդէն ծրագրած են:

2.- Այս ծրագրին մաս կը կազմէ՝ Ա.- Ճերմակ ցեղին բնաջնջումը, Բ.- Յունաքրիստոնէական քաղաքակրթութեան կործանումը:

3.- Սիոնիստ կազմակերպութիւններու առաջին խորհրդակցանք՝ Ա.Մ.Ն.ի նախկին արտաքին գործերու նախարարը եղած Հ. Զիսինճըրն է:

4.- Կիպրոսէն սկսեալ, աշխարհի մէջ վերջին երեսուն տարիներուն կատարուած բոլոր ողբերգութիւններուն «ետեւ» գտնուողը՝ Զիսինճըրն է:

Եւ 25 Սեպտեմբեր 2001-ին, «Նայիրի»-ի մէջ, Նոր լոյս տեսած գիրքի մը առաջին էջին նկարը հրատարակեցինք:

Այս գիրքը Christopher Hitchens-ին հեղինակած "Les Crimes De Monsieur Kissinger" անունը կրող գիրքն էր, որուն մէջ հեղինակը, Պետական արխիւներէն առնուած վաւերագիրներու վրայ հիմնուելով, կ'ապացուցանէր Զիսինճըրին երկար տարիներէ ի վեր վարած «ոճրային» քաղաքականութիւնները և կատարած չարագործութիւնները:

Բ. Համաշխարհային պատերազմէն ետք, 1946-թ.ներուն էր: Թրքական լուծէն ազատելու համար արտասահման հաստատուիլ ուզող հայերուն մէկ մասն ալ Պոլսոյ ամերիկեան հիւպատոսարանը դիմած էին:

Բայց, ոչ մէկ հայ յոյս ունէր, որ մօտ ատենէն Ամերիկա պիտի կարենար երթալ: Որովհետեւ ամերիկացիները, այն տարիներուն, գաղթել ուզողներուն համար, ամէն մէկ երկրի յատուկ "quota" մը ճշդած էին:

Եւ Ամերիկային այն ատենուան քաղաքականութեամբ, նախընտրութիւնը երոպական երկիրներէն (մանաւանդ Անկլիօ-Սաքսօն) Մ. Նահանգներ գաղթել ուզողներուն տրուած էր:

Արեւելեան երկիրներուն համար ճշդուած «քոթա»ն ոչինչ բան մըն էր: Օրինակ՝ Թուրքիոյ համար ճշդուած թիւը տարեկան 50 հոգիի շուրջ էր: Այս պատճառաւ է, որ Ամերիկա հաստատուելու համար դիմում ընող հայերը, շատ մեծ յոյս չունէին:

Որովհետեւ իրենց կարգը... 10 տարիէն առաջ չէր գար, այս հաշուով: 1945-թ.ներուն Ա.Մ.Ն.ի ներգաղթի քաղաքականութիւնը շատ յստակ էր: Անոնք չէին ուզէր, որ այն ատեն մեծամասնութիւն եղող իրենց «Անկլիօ-Սաքսօն» ցեղային կառոյցը խանգարուի:

Արդէն իրենց գլխուն վրայ կար «իրենց յանցանքը եղող» Սեւամորթներու հարցը: Բայց, քանի մը տարիներ յետոյ (Սիոնիստներուն կարգադրութեամբ), Ամերիկեան ներգաղթի պայմանները փոխուեցան:

Սիոնիստները 1948-ին, Միացեալ Ազգերու ճամբով, ընդունել տուին «Միջազգային Մարդկային Իրաւունքներ»ու օրէնքը:

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ՍԿՍԱՊԻ...ՌՈՒՍ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՀԱՍԿՑԱՆ, ԹԷ ՈՎ Է ԻՐԵՆՑ ԲԱՐԵԿԱՍԸ ԵՒ ՈՎ ԻՐԵՆՑ ԲՈՒՆ ԹՇՆԱՄԻՆ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՀԱՍԿՑԱՆ, ԹԷ ԻՆՉ ՄԵԾ ԵՒ ՄԱՀԱՑՈՒ ՍՄԱԼ ՄԸ ԳՈՐԾԱԾ ԵՆ, ՍՈՎԵՏՆԵՐՈՒՆ ԴԷՍ ՊԱՅՔԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԵՐԲ ՄԱՐԶԱԾ, ՉԻՆԱԾ ԵՒ ՀՐԱՀՐԱԾ ԵՆ ՄՈԼԵՌԱՆԴԵՐԸ

KISSINGER-ԻՆ ԶՈՂԱՐԿՈՒԱԾ ՍԻՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ԱՆԱՐԴԱՐ ԶԱՂԱԶԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐՆ ԵՆ՝ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2001-ԻՆ ՆԻՒ ԵՈՐՋԻ ԵՒ ՌԻԱԾԻՆԿՔԸՆԻ ՄԵՋ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ԶԱՍՍԱՅԻՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ՍԵ այդ թուականս յետոյ, սարգալայր սարգալայր *ԿՐԻՏԻԿԱԿԱՆ* յի սխալմանը ցողապաշտական, "Raciste" նկատուելով մէկ կողմ նետուեցաւ: Եւ այս ձեւով՝ Ա.Մ.Ն.Ի դոները բացուեցան ամէն տեսակի, ամէն ցեղի պատկանող մարդոց առջեւ:

Բնական է՝ այս «Մարդկային իրաւունքներ»ու օրէնքը, Եւրոպայի մէջ ալ գործադրուիլ սկսաւ: Եւ Եւրոպա խուժեցին ամէն տեսակի մարդիկ, մանաւանդ՝ թուրքեր: Մենք կը հաւատանք, որ Արեւմտեան Զաղաքակրթութեան անկումը, 1948-ից Նիւ Եորքի՝ Միացեալ Ազգերու Ժողովին մէջ, մարդկային իրաւունքներու օրէնքի ընդունումէն յետոյ սկսաւ:

Առաջին տարիներուն, այս նոր ներգաղթողներէն, մանաւանդ գործատէրերը շատ գոհ էին: Որովհետեւ այս նորեկ գործաւորները շատ լաւ և մանաւանդ շատ ածան կ'աշխատէին:

Այս եկուորներուն մէջ, գաղտնաբար երկիր մտնողները մեծ թիւ կը կազմէին, և գործատէրերը, անոնցմէ շատ աւելի գոհ էին, որովհետեւ անոնք գրեթէ ծրի աշխատավարձով մը կ'աշխատէին:

Բայց միջոց մը ետք, «խնդիրներ» սկսան գործատէրերուն և մանաւանդ պետութեան համար:

Այս գաղթականները, իրենց ծննդավայր երկիրներէն, իրենց ընտանիքները բերելու սկսան (այս ալ մարդկային իրաւունքներու օրէնքին յեցելով): Ամէն մէկը 7-8

ԿԸ ՃՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԲԵՐՈՒՆ [ԻԲՐ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ «ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ԱԶԳ ՀԱՅՈՑ»

Ցարգարծան և ոչ յարգարծան թուրքեր՝ Դուք «հաւատարիմ Ազգ Հայոց» նախադասութիւնը բնաւ իմացած էք:

Այս նախադասութիւնը ձեր արիւնարբու բռնակալը, կարմիր Սուլթան Ապտիլ շամիտը ըսած էր՝ 1876-ին Հայ Ազգին Օսմանեան պետութեան հանդէպ ցուցաբերած հաւատարմութիւնը զնահատելու համար:

Որովհետեւ օսմանեան պետութեան լուծին տակ ապրող յոյները, սերպերը, պուլկարները մէկը միւսին ետևէն ապստամբած և այս ձեւով իրենց անկախութեան տիրացած էին:

Բայց միայն հայերն էին, որ մինչև վերջ օսմանեան պետութեան հաւատարիմ մնացին: 1876-ին ռուսերը մինչև Պոլսոյ դռները, մինչև Այասօֆաթաթոս [այսօրուան անուով Եշիլքէօյ] եկած էին, և Պոլիսը՝ ռուսերուն ափերուն մէջը էր:

Արեւելքի մէջ ալ ռուսական բանակները՝ Արեւմտեան Հայաստանին մեծ մասը ազատագրած և մինչև Էրզրում յառաջացած էին:

Եւ հայերն ալ՝ յոյներուն, սերպերուն և պուլկարներուն նման օսմանեան լուծէն պիտի ազատէին:

Բայց այն ատենուան Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքը՝ Ներսէս Վարժապետեան Հայ Ազգին ճակատագրին հետ խաղաց, և օսմանեան պետութեան հանդէպ իր հաւատարմութիւնը ցոյց տալու համար կոնդակ մը հրատարակեց, որ բոլոր հայկական եկեղեցիներուն մէջ կարդացուի:

Ահա այս կոնդակը՝ «Օսմանեան պետութիւնը պաշտպանել՝ Հայաստանը պաշտպանել ըսել է, Նոյնիսկ հայուն կրօնը, դպրոցը, ինչքը, տունը, ընտանիքը, պատիւն ու կեանքը պաշտպանել ըսել է»:

Եւ հայերը՝ օսմանցիներուն հետ միասին, ռուսերուն դէմ պայքարելու հրաւիրեց:

Այս մեծ առիթը չփախցնող Անգլիոյ այն ատենուան վարչապետը՝ հիւնայ Պենտամէն Տ'իզրայէլի՝ ռուսերուն վերջնագիր մը տալով ռուսերը ետ քաշուելու ստիպեց: ... Եւ օսմանեան պետութեան հանդէպ կատարած այս մեծ ծառայութեան փոխարէն, Սուլթան Ապտիլ շամիտ Անգլիոյ վարչապետ հրեայ Պենտամէն Տ'իզրայէլին կիպրոս կղզին նուէր տուաւ:

Եւ հայերը այս ձեւով օսմանեան պետութեան հանդէպ իրենց հաւատարմութիւնը ապացուցանեցին և մինչև վերջ օսմանեան պետութեան մէջ «հաւատարիմ Ազգ Հայոց» ըլլալով մնացին:

Եւ դուք, թուրքեր, հայերուն զանուկներու վայել այս հաւատարմութիւնը, շատ զնահատեցիք... և... Եւ Առաջին Աշխարհամարտի խառնաշփոթ կացութենէն օգտուեցաք և բոլոր հայերը զանուկներու նման մորթեցիք:

Եւ Հայ Ազգը ցեղասպանութեան եկեղծակեցիք: 8. 2.

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ՍԿՍԱՊԻ...ՌՈՒՍ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՀԱՍԿՑԱՆ, ԹԷ ՈՎ Է ԻՐԵՆՑ ԲԱՐԵԿԱՄԸ ԵՒ ՈՎ ԻՐԵՆՑ ԲՈՒՆ ԹՇՆԱՄԻՆ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՀԱՍԿՑԱՆ, ԹԷ ԻՆՉ ՄԵԾ ԵՒ ՄԱՀԱՑՈՒ ՍԻԱԼ ՄԸ ԳՈՐԾԱԾ ԵՆ, ՍՈՎԵՏՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ ՊԱՅՔԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԵՐԲ ՄԱՐԶԱԾ, ՉԻՆԱԾ ԵՒ ՀՐԱՀՐԱԾ ԵՆ ՄՈԼԵՌԱՆԴԵՐԸ

KISSINGER-ԻՆ ՔՈՂԱՐԿՈՒԱԾ ՍԻՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ԱՆԱՐԴԱՐ ԶԱՂԱԶԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐՆ ԵՆ՝ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2001-ԻՆ ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ ԵՒ ՌԱԾԻՆԿԹԸՆԻ ՄԷՋ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ԶԱՈՍԱՅԻՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ [ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

զաւակ ունէր. որոնց ծախսերը [ստիպողաբար] պետութիւնը կը հոգար: Այս գաղթականներէն ամէն մէկ հատուած իր դաւանանքը ունէր: Մանաւանդ ծայրայեղ Իսլամները. կրօնական տեսակետով. մեծ խնդիրներ հանել սկսան. և տեղացի քրիստոնեայ ժողովուրդին հետ բախումներ կ'ունենային շատ անգամ: Գաղթականներուն մէկ մասը կը նախընտրէր չաշխատիլ, որովհետեւ շատ անելի «արդիւնաբեր գործ» մը գտած էին՝ գողութիւն և աւազակութիւն: Բայց եթէ ոստիկանները, այս գող-աւազակներուն վրայ, քիչ մ'անելի ճնշում բանեցնէին, արգելք ըլլալու համար անօրէնութիւններուն, սիոնիստներուն հակակշռին ենթակայ եղող Մարդկային Իրաւանց զարմանազան կազմակերպութիւնները անմիջապէս կը միջամտէին, կը բողոքէին և շատ անգամ ալ՝ դատի կու տային ոստիկանները:

կանգները:

Ծատ բացայայտ է, որ այս ընկերային (social) վերիվայրումները [մարդկային իրաւունքներու օրէնքին յենելով] կը կատարուին վերջնական նպատակ ունենալով՝ *խաթարել Ճերմակ ցեղը և Զրիստոնէութիւնը:*

Այսօր, Գերմանիոյ մէջ, հինգ միլիոնէ անելի թուրք կայ: Ֆրանսայի մէջ՝ 6 միլիոնի մօտ Հիւսիսային արիւկեցիներ, արիւկեցի սեւամորթներ, թուրքեր և նմանները կան:

Անգլիոյ վիճակը շատ անելի վատ է՝ արիւկեցի սեւամորթներով և փաքիստանցիներով: Երոպական բոլոր երկիրներուն մէջ վիճակը նոյնն է:

Նոյնիսկ, Զուիցերիոյ մէջ, հոն ապրող սեւամորթներուն թիւը՝ համեմատաբար շատ անելի բարձր է: Եւ այս բոլորը՝ վերջին տասնամեակներուն տեղի ունեցան:

Կրնա՞ք երեւակայել որ Ֆրանսայի մէջ, երկրորդ Աշխարհամարտէն վերջ, հոն գտնուող և մատի վրայ համրուող մզկիթներուն թիւը, այսօր հազարներու կը հասնի:

Այս ալ կրկին՝ «մարդկային իրաւունքներու օրէնք»ին ստիպողութեան հետեւանքն է:

Բայց, այս օրէնքը, միայն արեւմտեան երկիրներուն մէջ կը գործադրուի: Մտածեցէ՛ք՝ ոչ քրիստոնեայ երկիրները: Այս երկիրներու մեծամասնութեան մէջ, նոր եկեղեցի մը չէք կրնար հիմնել:

Կան երկիրներ, ուր Աւետարան մը ունենալը և կամ քրիստոնէութեան մասին խօսիլը ծանր պատիժներու ենթակայ է:

Ամերիկացիներուն վիճակը, անոնց ընկերային կառոյցը շատ անելի դիրաբել է: Իրենց ունեցած սեւամորթներուն հարցէն անջատաբար, ամերիկացիները ունին՝ շատ մեծ, միլիոններու հասնող «իսլամական համայնքին» հարցը, որ ամէն վայրկեան ժայթքելու հակամէտ հրաբուխ մըն է:

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ՍԿՍԱՊԻ...ՌՈՒՍ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ԱՄԵՐԻԿԱԾԻՆԵՐԸ ՀԱՍԿՑԱՊՆ, ԹԷ ՈՎ Է ԻՐԵՆՑ ԲԱՐԵԿԱՍԸ ԵՒ ՈՎ ԻՐԵՆՑ ԲՈՒՆ ԹՇՆԱՄԻՆ

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ԱՄԵՐԻԿԱԾԻՆԵՐԸ ՀԱՍԿՑԱՊՆ, ԹԷ ԻՆՉ ՄԵԾ ԵՒ ՄԱՀԱՑՈՒ ՍՒԱԼ ՄԸ ԳՈՐԾԱԾ ԵՆ, ՍՈՎԵՏՆԵՐՈՒՆ ԴԷՍ ՊԱՅՔԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԵՐԲ ՄԱՐՋԱԾ, ՋԻՆԱԾ ԵՒ ՀՐԱՀՐԱԾ ԵՆ ՄՈԼԵՌԱՆԴԵՐԸ

KISSINGER-ԻՆ ԶՈՂԱՐԿՈՒԱԾ ՄԻՈՆԻՏՏԱԿԱՆ ԱՆԱՐԴԱՐ ԶԱՂԱԶԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԵԻԱՆՔՆԵՐՆ ԵՆ՝ 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2001-ԻՆ ՆԻԻ ԵՈՐՋԻ ԵՒ ՌԻԱԾԻՆԿՔԸՆԻ ՄԷՋ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ԶԱՍՍԱՅԻՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ [ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԼԵՆԵԱՆ]

Ամերիկացիները, ինչպե՛ս մոռցան Ամերիկայի իսլամներուն պետը եղող ԻԱԿԱ-ԿԻԱՆ-ին 1995-ին կազմակերպած «NATION OF ISLAM»-ին միլիոններու հասնող ցոյցը, որ քալեց Ուաշինգթոնի վրայ:

Ամերիկացիները աճներելի և Գոյց ատեն ինքնասպառնութեան համարժեք սխալ մը գործեցին մարզելով, զիջելով և հրահրելով մոլեռանդ իսլամները Սովետներուն դէմ:

Բայց, երբ Սովետները 1989-ին ստիպուեցան քաշուիլ Աֆղանիստանէն, այս մոլեռանդ «մուճահիտին»-ները այս անգամ ալ դարձան Ամերիկացիներուն դէմ և պայքարիլ սկսան:

1990-թ.ներէն սկսեալ, Ուսամա Դէն Լատէճի անաբեկիչները, Ափրիկէի մէջ, ամերիկեան հաստատութիւններուն դէմ շատ ծանր յարձակումներ գործեցին. և այս յարձակումներուն ընթացքին, հարիւրաւոր ամերիկացի զինուորներ սպաննուեցան:

Նոյնիսկ քանի մը տարի առաջ, կրկին Դէն Լատէճի անաբեկիչները, այս անգամ Ամերիկայի սրտին վրայ, NEW YORK-ի Գոյց WORLD TRADE CENTER-ին գետնայարկը մեծ քանակութեամբ ուժանակ պայթեցուցին և մեծ վնասներու և մեծ թիւով անմեղներու մահուան պատճառ եղան:

Բայց, մեզի համար, անհաւատալի է Ամերիկացիներուն հետեւեալ կեցուածքը... «Մուճահիտին»-ներուն կողմէ, գրեթէ տասը տարիներ է վեր, իրենց դէմ այսքան անաբեկումներու կատարուելէն ետք ալ Ամերիկացիները, Եուկոսլաւիոյ մէջ, այս մոլեռանդ իսլամներուն ինչպե՛ս թիկունք կանգնեցան, զիջեցին անոնց որ Սերպերուն դէմ պատերազմին:

Եւ ամենէն վերջ ալ՝ 1999-ին, իբր թէ Զոսովոյի մէջ Ու. Չէ. Զա. ըսուած մոլեռանդ մուճահիտ աւազակները կը ջարդուից ըսելով, Եուկոսլաւիոյ վրայ ամիսներ տեւողութեամբ, ուճակոծումներ կատարեցին և հարիւրաւոր անմեղներու մահուան պատճառ եղան, և Եուկոսլաւիան մեծ մասամբ քանդեցին:

Ամերիկացիներուն այս խելագար և անտրամաբանական կեցուածքը, մեք կը կարծենք, որ միայն հետեւեալ ձեւով մեկնաբանել կարելի է...
Սիոնիստներուն ծրագիրներուն մաս կը կազմէր Եուկոսլաւիան քանդելը և մոլեռանդ իսլամները մինչև Եւրոպայի կեդրոնը յառաջացնելը:

(Ծարք'էջ 8)

**TURKLERIN (SÖZDE) BILMEDIKLERİ GERCEKLERİ AÇIKLIYORUZ
"MİLLETİ SADIKAYI ERMENİYE"**

SAYGI DEĞER VE DEĞMEZ TÜRKLER: SİZ "MİLLETİ SADIKAYI ERMENİYE" CÜMLESİNİ HİC İSİTTİNİZ Mİ? BU CÜMLEYİ SİZİN HUNHAR PADİSAHİNİZ, KANLI SULTAN ABDÜL HAMİD SÖYLEMİSTİ, 1876-DA ERMENİ MİLLETİNİN OSMANLI DEVLETİNE KARŞI ÖOSTERDİĞİ SADAKATI TAKDİR ETMEK İÇİN.

ÇUNKU OSMANLI DEVLETİNİN İSOĞLI ALTINDA YASİYAN YUNANLILAR, SİRPLAR VE BULGARLAR BİRER, BİRER İSYAN ETMİŞLER VE İSTİKLALLERİNE KAVUSMUSLARDI.

YALNİZ ERMENİLER SONUNA KADAR OSMANLI DEVLETİNE SADİK KALDILAR.

1876-DA RUSLAR İSTANBUL'UN KAPILARINA AYASTAFANOS'A KADAR (BUĞÜNKİ NAMI DİĞER YESİLKÖY) GELMİŞLERDİ, VE İSTANBUL, RUSLARIN AVUÇLARININ İÇİNDEYDİ.

DOĞUDA RUS ORDULARI, BATI ERMENİSTANIN BÜYÜK BİR KİSMİNİ KURTARMISLAR ERZURUM'A KADAR İLERLEMİŞLERDİ.

VE ERMENİLER DE, YUNANLILAR, SİRPLAR, BULGARLAR GİBİ OSMANLI BOYUNDURUGUNDAN KURTULUÇAKLARDI.

FAKAT ÖZAMANKI İSTANBUL ERMENİ PATRİĞİ NERSE VARJABEDYAN ERMENİ MİLLETİNİN KADERİYLE OYNADI, VE OSMANLI DEVLETİNE KARŞI SADAKATINI ÖOSTERMEK İÇİN BÜTÜN ERMENİ KİLİSELERİNDE OKUNMAK ÇZERE SU' TEBÜĞİ YAYINLARDI.

"OSMANLI DEVLETİNİ MÜDAFAA ETMEK, ERMENİSTANİ MÜDAFAA ETMEK DEMEK TİR, BİLHASSA ERMENİLERİN DİNLERİNİ, MEKTEBLERİNİ, MALİNİ, MÜLKÜNÜ, AİLESİNİ, NAMUSUNU, CANINI MÜDAFAA ETMEK DEMEK TİR".

VE ERMENİLERİ, OSMANLILARLA BERABER RUSLARA KARŞI DİRENMEYE DAVET ETTİ.

BU BÜYÜK FIRSATI KAÇIRMIYAN İNGİLTERENİN Ö ZAMANKI BASBAKANI YAH'ÜDİ BENJAMİN DISRAELİ RUSLARA ULTIMATUM VERDİ, VE RUSLARI GERİ ÇEKİLMEMEYE MECBÜR ETTİ.

VE OSMANLI DEVLETİNE YAPTIĞI BU BÜYÜK YARDİMA KARSILIK, SULTAN ABDÜL HAMİD İNGİLTERE BASVEKİLİ YAH'ÜDİ BENJAMİN DISRAELİYE KİBRİS ADASINI HEDİYE OLARAK VERDİ.

VE İSTE, ERMENİLER BU SEKİLDE OSMANLI DEVLETİNE KARŞI SADAKATLARINI İSPAT ETTİLER VE SONUNA KADAR DA OSMANLI DEVLETİNİN İÇİNDE "MİLLETİ SADIKAYI ERMENİYE" OLARAK KALDILAR.

VE SİZ TÜRKLER DE ERMENİLERİN KUZULARA YAKISIR BU SADAKATINI ÇÖK TAKDİR ETTİNİZ, VE...

VE BİRİNCİ DÜNYA HARBİNİN KARGASALIGINDAN İSTİFADE EDEREK BÜTÜN ERMENİLERİ KUZULARI KESER GİBİ KESTİNİZ.

VE ERMENİ MİLLETİNİ SOYKIRIMINA UGRATTINIZ.

8. 2.

ԱՐՈՒԵՍՏ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ
JABAL 2001 ԿԱՄ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՔԱՂԱՔԸ
ՎԱԶԳԷՆ ԹԻՒԹԻՒՆՃԵԱՆ

Հինաուրց Ջուկ Միխայելի մոռացուած շուկան ներկայիս նոր կեանք ու կենսունակութիւն պարունակող բջիջ մըն է, շնորհիւ փառկանկատ մեկենասութեամբը FRANSABANK անանուն ընկերութեան, որ արդէն չորրորդ տարին է, որ անշուք ու մոռցուած այդ «պագարը» վերածած է գեղարուեստական եռուն մեղուանցի մը...:

Դիպուկ ու բազմիմաստ են Լիբանանի մշակութային նախարարին՝ Ն. Վ. Ghassan Salamé-ի սրտաբուխ խօսքերը որ իր բաժակը բարձրացնելով յարեց- Francophone-ի իննբորդ գագաթաժողովի նախօրեակին, ինծի վիճակուած այս ցուցահանդէսին հովանաւորութիւնը կը նկատեմ մեծ պատիւ մը և յարմարագոյն առիթ մը որպէսզի մօտէն տեսնեմ իմ երկրիս խանդավառ ու գեղապաշտ երիտասարդութիւնը, տեսնեմ իմ անմիջական շրջապատիս ու գործակիցներուս ապագայի նկատմամբ տածած հաւատքն ու վստահութիւնը...: Ի տես այս շօշափելի իրականութիւններուն յուզումով ու հիացումով աուցուն զգացումներս կը յայտնեմ Fransabank-ի վերին մարմիններուն: Տնօրինող խմբակի պատասխանատուներուն, Ջուկի քաղաքապետին, Պրն. Nouhad Naufal-ի, Քեսրվանի գործող մարմիններուն՝ որոնց կորովի ջանքերուն շնորհիւ մեր պատմական երկիրը, մեր երիտասարդութիւնը վստահօրէն կը քաղէ դէպի քաղաքակրթութեան փայլուն սահմանները...»:

ZEINA BEDRAN

Արդարեւ օրուան խորհուրդը ակնբեւօրէն տպաւորիչ է, խօսուն է և ունի մանկավարժական-դաստիարակչական լուրջ ու բարձր մակարդակ: Ամէն ինչ անընթաց է բծախնդիր հասկացողութեամբ մը..., միայն լաւը, լաւագոյնը տալու արեւելումով...:

TALINE KECHICHIAN "Byblos" Aquarelle sur papier 37x28. 1999

Պարզապէս հաճոյք է շրջագայիլ այս բուրումնաւտ ծաղկատանին մէջ, որ այս քաջաոճիկ առիթով քացառապէս մասնակցողները բոլորն ալ իզական սեռին կը պատկանին: Իսկ այս պարագան մեզի կը յիշեցնէ փիլիսոփային

ալ իզական սեռին կը պատկանին: Իսկ այս պարագան մեզի կը յիշեցնէ փիլիսոփային

այն խօսքը որ կ'ըսէ. «Օրօրոցը շարժող ձեռքերն են, որ կ'առաջնորդեն աշխարհը...»: Գոյներու առատութեան մէջ յաջողակօրէն տեսանելի են խակ երանգներու շարքը, ազագուն ու վտիտ վրձիններու կիսատ մնացած նախադասութիւնները, գունային հակասութիւններ, ինքնավստահ հարուածներու առնօրէր դողողացող վրձիններ, պայծառ ու քափանցիկ երանգներու խմորումներ որոնք կորսուած են ներկի դէգերու տակ դալկացած պաստառին մէկ անկիւնը լոյսի, քափանցիկութեան սփռանքի և անսպասելի հատուած մը, գունային պերճագեղ Contrast որ կը պարտադրէ դիտորդը որ կանգնի ու խոկայ և վերջապէս արուեստագէտի իրաւ խմոր ու բնատուր ձիրքերով օժտուածներ՝ որոնց գծա-հեռանկարչական արտայայտութիւնները լիցֆաւորուած են գեղեցկութեան արեւին ջերմութեամբ...: Ասոնցմէ մին է Georgine Haddad Anaïssi, գերզգայուն վրձինի մը տէր և Paganini-ի հնչել լարերէն մեծապէս ազդուած Zeina Badran (Strings) որ փրփրուն երանգապնակ մ'ունի որ հնչել է, որ խօսուն է և վերջապէս երկրորդ Հայուհի՝ Իտալիայէն փառփով վերադարձած Քալին Քէշիշեանը իր լայնատարած հորիզոններուն հեռանկարին մէջ ջրաներկներու գահավիժող արձագանգներով պարզապէս հարարտանք կը պատճառէ մեզի...:

HÉLÈNE KISSONERGIS "La Marchande" Encre de chine et lavis sur papier 42x30, 2000

GEORGINE HADDAD ANAÏSSI "Café de Paris" -acrylique

Յուցահանդէսին անակնկալն է մանրանկարչուհի մը՝ Hélène Kissonergis, որուն չինական մեյլանով կատարած տեղծագործութիւնները անհաւատալիօրէն հմայիչ են, ցոյց կու տան «վարպետի» շողախ, հասկացողութիւն ու մեր կողմէ բելադրանք, որ երբեք թոյլ չտայ ինքզինքին, որ «սրտնեղի» այս հագուազիւտ շնորհէն որ գեղեցկութեան ոգին պարգեւեր է իրեն...: Լիբանանը իրմով կրնայ խոշոր առիթ մը կորսնցնել...:

Անցած են ժամեր ու ես տակաւին չեմ հանդիպած այն անձանօրին որ զիս հրաւիրած է այս խննդիին, որուն ֆովն է խրախճանքին բանալին և ինք չկայ, իր անունը չկայ ոչ մէկ տեղ, չկայ յայտագրին մէջ, սակայն պարբերաբար կը լսեմ անուն մը որ հրաւիրատուսիս վարի անկիւնը, շատ փոքր տատերով գրուած, կը ջանայ ստուերի մէջ մնալ նաեւ հոն՝ LAURE d'HAUTEVILLE:

21-9-2001, Գեղարք

Գեղարք 21-9-2001

Եւ... վայրկեանը մէկ... երկզարկ հնչանին,
Կը զնգայ տխուր... հանդարտ, համաշափ,
Սուրբ Սարգիս վանքի, խաչուած գանգը՝ հին,
Պեղելով հոգւոյս՝ քարայրներն անհափ...

Ղօզանջէ՛ք գանգեր, ղօզանջէ՛ք անվերջ,
Սուրբ Սարգիս վանքի՝ խաչուած գանգակներ...
Այսօր Կիրակի, օրը քանակից,
Օգոստոս ամսու, երկու հազար մէկ...

Վաղ առաւօտեան, շիջեցաւ առ տիարն,
Թեմիս առաջնորդ՝ Գնէլ Սրբազանն...
Ղօզանջէ՛ք գանգեր... ըսէ՛ք ողորմեայ,
Իր հոգւոյն համար... Տէր մեզ ողորմեա՛յ...

Տուր խաղաղութիւն՝ խոռվ սրտերուն,
Խոր իմաստութիւն՝ ազգիս հայկազուն,
Եւ տուր ինձ ըսել, խօսել իմ լուսէ,
Իմ եղբոր հոգւոյն բող աշխարհն լսէ...

Վաղ այգարացիդ շակեցիր մեծ խաչ,
Քու ժողովուրդիդ խաչը սրբազան,
Եւ անով մեծցար, խաչերու մէջ խաչ...
Խաչերդ շատցան, խաչ կեանքիդ վաղուան...

Որքան շատացան, այնքան ամբացար,
Որքան ճնշեցին, նոյնքան սէզացար,
Եւ դու ցցուեցար սէզ սարերու պէս,
Սիփանը՝ վկայ, դու Սիփան դարձար...

Դուն, մեր մեծ դատի՝ Մասիս առնական,
Թշնամու դիմաց, ամբողջ արցախեան
Ու նայիրեան խունկ ծխացող անվերջ,
Սուրբ էջմիածնի խորանէն յաւերժ...

Անտէր, անկենդան, խորանն հայկական
Ըրիր կիզակէտն հայ խլեակներուն,
Եւ խնկելով միշտ Քրիստոսի անուն,
Խնկեցիր անզուլ, համայն հայութեան...

Դուն, Քրիստոս խաչուած, խաչովն հայութեան՝
Անկեալ, մեռածին տուիր յարութիւն,
Դուն, ուրախութիւն, բերկրաճի ազրիւր
Ու ժպիտ լուսէ, քափանցիկ ու մախուր...

Դուն, Կոմիտասեան՝ քաղցր պատարագ,
Մերոպեան գրի, մշտառոտ, շինջ ակ,
Դարբնոց դպրութեան, կանառ՝ պատմութեան,
Միազգիտութեան՝ անգիր բառարան...

Դուն խունկ, ծխացող՝ անզուլ անխնայ,
Մասիսի դիմաց՝ Մասիսը վկայ...
Գաղափարի վէմ, հաւատքի հսկայ,
Դուն լոյսի ազրիւր՝ Սուրբ էջմիածնայ...

Դուն անխնջ վկան, մեր նոր պատմութեան,

Մոխիրներու մէջ՝ անբեղուած մական,
Ու խնկացող խունկ՝ ամպրոպ ու կայծակ,
Ոստիներու դէմ՝ անտէր ու անարգ...

Ազօրքներու մէջ, դուն ազօրք դարձար,
Ու ղօզանջեցիր՝ անդուլ անդադար,
Փրկութիւն տուիր եկող սերունդին,
Դուն հա՛յ մկրտիչ, մկրտիչ հային...

Քու էջմիածնի միտոնովն օծած,
Հայուդ նահատակ քոյլ տուր համբուրեմ,
Եւ այդ միտոնով՝ յաւերժ արբեցած,
Ըսեմ ողորմեայ՝ էու հոգւոյն հանգած...

Խաչերու մէջ խաչ՝ դուն խաչուած գացիր,
Մեր անմահ դատի՝ որպէս ջահակիր...
Իմ «խենք» սրբազան՝ էու երբդ քարի...
Բարով դուն երբաս, դէպ՝ երկինք լոյսի...

Ափսո՛ս չտեսար, հայ եկեղեցին՝
Միացած, հզօր, Միածնի կողմին,
Որպէսզի յառնէր ու ցնծար անգին,
Բիւր խաչերու մէջ խաչուած էու հոգին...

Քու անհափ սիրած, Դամասկեան ջերմ հողն՝
Ըլլայ էնզ պաշտպան ու բերքի անխառն,
Որ էու պայտարի հոգիդ զովանայ
Ու ննջէ խաղաղ... քանզի տես հիմա,

Յատակ կ'երեւայ՝ Հայոց միութեան,
Օրը սրբազան... քանի՛ էնզ պէս կան,
Պատնէշի վրայ՝ կանգնած անասան,
«Խենքացած» հայեր՝ կարօտ այդ օրուան...

Բայց դեռ՝ կը լսեմ... հեւացող կեանքիդ,
Տրոփիւնը հպարտ՝ հարուածող կուրծիդ...
Բայց դուն՝ ալ չկաս... պարապ է չորս դին...
Կարօտցած են էնզ՝ գանգակներն Թեմին,

Ու կարօտակէզ կը կանչեն Աստուծոն,
Որ տայ յարութիւն էու խաչուած հոգւոյն...
Բայց դուն, անտարբեր... խաղաղութեան մէջ...
Խօսի՛ր Սրբազան, ինչո՞ւ ես լո՛ւտ՝ մո՛ւնջ...

Եւ... այսպէս գաղտուկ, զով գեփիւտի պէս
Եկար ու անցար... քայց դուն յաւերժ ես,
Յաւերժ կը մնաս... սուրբ դատի պաշտպան՝
Դու իմ «խենք» եղբայր, իմ «խենք» Սրբազան

Դուն՝ այսօր ծնար, յարութիւն առիր...
Ճախրի անբասիր՝ դէպ՝ երկինք անծիր...
Ղօզանջէ՛ք գանգեր, ղօզանջէ՛ք անտէր
Սուրբ Սարգիս վանքի, հերոս գանգակներ,
Ըսէ՛ք... Փա՛ռէք էնզ Տէր, Հայուն ողորմեա՛յ,
Իր հոգւոյն համար, Տէր մեզ ողորմեա՛յ:
[Դամասկոս]

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ՍԿՍԱՒ...ՌՈՒՍ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ... (Ծար. էջ 2-էն)

Եւ սիոնիստները իրենց այս ծրագիրը գործադրեցին՝ կնամոլ «սեքսի-մանցընքէն Զլինթըն»ի միջոցաւ, որ իր կատարած «SEXY SCANDALE»ներուն պատճառաւ. բոլորովին սիոնիստներուն ծուղակը ինկած էր:

Նաև չմոռնանք, որ այն օրերուն, Զլինթընի շուրջ գտնուող իշխանաւորները. բոլորն ալ հրեաներ էին՝ 1.- Ա. Գ. Գախարար՝ Մատլէն Օլպրայթ [հրեայ], 2.- Պաշտպանութեան Գախարար՝ Զոհէն [հրեայ], 3.- ՆԱԹՕ-ի հրամանատար Զօր. Զլարք [հրեայ]:

Եւ 11 Սեպտեմբեր 2001-ին, Նիւ Եորքի և Ուաշինկթընի մէջ, բոլոր ժամանակներուն համար աննախընթաց ու սարսափելի ողբերգութիւններ կատարուեցան:

Մենք համոզուած ենք, որ այս ողբերգութիւններուն ամէնէն մեծ պատասխանատուներէն մէկն է Զլինթընը, որ իր ութ տարուան իշխանութեան շրջանին, հակառակ մոլեռանդներուն կողմէ Ամերիկայի դէմ կատարուած ահաբեկչութիւններուն, շարունակեց, Չեչնիոյ և Եուկոսլաւիոյ մէջ, թիկունք կանգնիլ արմատական ահաբեկիչներուն:

Եւ Ամերիկացիները, շատ ծանր ձեւով ենթարկուեցան, Զլինթընի գործած սխալներուն հետեւանքով պատահած ողբերգութիւններուն:

Եւ այսօր Ամերիկայի Ըոր Գախագահը՝ G.W. BUSH այս քառասուն մեծ աղէտին հետեւանքով, տեսած ըլլալ կը թուի իրականութիւնները, և պատերազմ հռչակեց այս մոլեռանդ ահաբեկիչներուն դէմ:

Եւ Նախ. Պուշ հասկցա՞ւ արդեօք, թէ Ռուսերը որքա՞ն տառապած են ըլլա՞յ Աֆղանիստանի և ըլլա՞յ Չեչնիոյ մէջ, այս կրօնամոլներէն:

Եւ այսօր երկու երիտասարդ Գախագահներու՝ Փութինի և Պուշի միջև կը թուի, թէ համագործակցութեան ոգի մը ստեղծուած է՝ գործելու յանուն արդարութեան և խաղաղութեան ու ընդդէմ ահաբեկչութեան:

Մաղթենք, որ իսկական և արդիւնաւետ գործակցութիւն մը եղած ըլլայ:

Իրիկ 1570

ԲԱՅ ՆԱՄԱԿ «ՆԱՅԻՐԻ»Ի ՄՆԱՅՈՒՆ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻՆ [ՎՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Յարգելի Պրն. Յ. Զիլինկիրեան

Ամիսներէ ի վեր կը մտածէի ձեզի հետ կապ հաստատել, որ հիացումս և շնորհակալութիւնս յայտնեմ «ՆԱՅԻՐԻ»-ի ամէն թիւով հրատարակուող ձեր արժէքաւոր, խնամքով գրուած յօդ-ւածներուն համար որոնք դաստիարակիչ են և առաջնորդող, մա-նաւանդ մեր ժողովուրդին համար, որ կ'ապրի Սիոնիստական-Ամերիկեան ու Օսմանեան մտածելակերպին պարտադրած քաղա-քական մթնոլորտին մէջ:

Այսօր, առիքը ներկայացած կը գտնեմ: Ձեռք կ'առնեմ գրիչս ու կը դիմեմ ձեզի որ փոխանցեմ անձնական մտորումներս, ամենայն անվերապահութեամբ և խնդրելով, որ անկեղծութեանս մասին դոյզն կասկած չունենաք:

«ՆԱՅԻՐԻ»-ի 6 Մայիս 2001-ի համարի մէջ գրած էք. «1995-էն ի վեր, «ՆԱՅԻՐԻ»-ի մէջ մեր գրութիւններուն հետեւողները գիտեն...»: Այո, դուք գրած էիք «22 Ապրիլ 1995-ին, «ՆԱՅԻ-ՐԻ»-ի առաջին թիւին մէջ...» և կը գրէք այսօր նոյն բաժով, հե-տեւողականութեամբ, ճշմարտութիւնը փոխանցող եռանդով մը որուն կարելի չէ չհիանալ ու չպատկառիլ: Որովհետեւ դուք մի-այն իրականութեան մունետիկը չէք, այլեւ ձեր կոչումին ամե-նահաւատարիմ ու խիզախ նուիրեալը:

Ձեր հայեացքները և դատումները ամբողջութեամբ կը բաժ-նեմ:

Վերադարձայ տարիներ ետ՝ վեց եօթ... և աւելի: Համաշխար-հային չափանիշով վերիվայրումներ էին... Փոքր տարիքէս եղած եմ գաղափարի մարդ, տեսիլք ու հաւատք ունեցող: Ցաւով ակա-նատես եղայ ընկերվարական համակարգի փլուզման, Խ. Միու-թեան տարբադարումին: Իրմով աշխարհայեացք մը, փիլիսո-փայութիւն ու ընկերային դրութիւն մը կը կէր, մեղքովը միջազ-գային յետադիմութեան, ներքին գործակալներու, մասամբ ալ սխալներուն, բայց ոչ մէկ պարագային մեղքովը Գաղափարախօ-տութեան մը որ, իմ անձնական համոզումով, եղած է ու կը մնայ ամենանիշդն ու արդարը:

Այս փոփոխութիւնները սարսեցին աշխարհը: Մեծ էր ընկեր-վարութեան բշտամիներուն հրճումնալից: Իրենք եւս այդքան դի-րին և արագ չէին պատկերացներ այս վերիվայրումը որ աշխարհը կը դարձնէր միաբեւեռ, զինք կ'առնէր սիոնա-ամերիկեան կը-րունկին տակ, նաեւ անսահման յուսարեկութիւն ու վիշտ պատ-ճառելով աշխարհի ժողովուրդներուն, որոնց համար ընկերվա-րական համակարգը պատուարն էր Արդարութեան, զիրենք պաշտ-պանող Զարիքի ուժերուն և ազգային ու ընկերային շահագոր-ծումին դէմ:

Ուրեմն մեք եւս, Լիբանանի մէջ, հայկական իրականութեան ներս, յառաջդիմական ու ճախակողմեան հակում ունեցող ըն-կերվարական գաղափարախօտութեան հաւատացող մարդիկ, մի-ջոց մը ունեցանք հիասրափութիւններ: Բայց շուտով որոշեցինք հակազդել նահանջի ու յոռետեսութեան ալիքին, որ կը ստեղծը-ւէր Ամերիկեան և ընդհանրապէս Արեւմտեան ծանօթ Սպասար-կութեան շրջանակներուն ու ասոնց մունետիկներուն կողմէ որ խուճապ, «բանիք» ստեղծեն: Յետընթացը նուազագոյնի պէտք էր հասցնել:

ԲԱՅ ՆԱՄԱԿ «ՆԱՅԻՐԻ»-Ի ՄՆԱՅՈՒՆ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻՆ [ՎՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Մարդկութեան պատմութեան մէջ, ժողովրդային յեղափոխական ուժերուն փորձառութիւնը այդպիսի անկում-նահանջի ծագօք է: Պատահած է անցեալին ևս: Այդ պատմական տեղատուութիւնները տեղի ունեցած են ճնշուած մարդոց կողմէ բնութեան և մարդկային ընկերութեան զարգացման հիմնական օրէնքներուն իրենց անծանօթ ըլլալուն պատճառով: Անկումայնութիւն կը տիրէ ընկերային լուրջ տուեալներուն անտեղեակ ըլլալու և զանոնք գիտականօրէն չմեկնաբանելու հետեւանով: Այսպէս կ'ըսեմ որովհետեւ համոզուած եմ, որ ներքին պատճառները կը մնան հիմնական որոշիչ կողմ, իսկ արտաքինները՝ երկրորդական:

Պէտք էր հակազդել անկումայնութեան, հոգե-բարոյական նահանջին, և դիրքերը չլքել: Այս մէկը կրնային ընել հայ յառաջադէմ, ազգային և ընկերային հարցեր գիտականօրէն վերլուծելու կարող, ընկերութեան հանդէպ պատասխանատուութիւն ունեցող մարդիկ, որ բանաձեւէին տեսակէտ և բանային նոր յառաջընթացի ուղի ժողովուրդին առջեւ, զինք լաւատեսութեամբ սոզորել:

«ՆԱՅԻՐԻ»-ի ծնունդը այս անհրաժեշտութեան մէկ արդիւնքը կը նկատեմ: Ան կոչուած էր պատասխանատու դերակատարութեան հայ իրականութենէն ներս՝ Սփիւռք և Հայրենիք միասին վեր առած:

Ինքնա եղած եմ, 1995-էն սկսեալ մանաւանդ, Դիմադրութեան կողմնակիցներէն, մերժելով ամէն նահանջ, վերատեսչականութիւն և ուրացում: Իմ տեղը ընկրկում չհանդուրժող գաղափարակիցներուս փաղանգն էր: «Նայիրի»ն ընտրեցի:

Այդ օրերուն հայկ. մամուլին մեծ մասը ոգեւորուած էր Խորհրդային իշխանութեան կազմալուծումով, նաեւ Հայաստանի մէջ: «Անկախութիւն»ը զինովցուցած էր շատերուն, հաշիշի պէս: Բայց թէ ինչ էր իմաստը և նպատակը անկախութեան՝ շատ քիչեր զայն գիտէին: Եւ այնինչ, որ կը փառաբանուէր, չէր այն իրաւանկախութիւնը որուն կը կարօտէր Հայաստանը այդ օրերուն: Ո՛չ ալ հիմա:

Այսօր, տասը տարի ետք, նոր հիասթափութիւն կը տիրէ: Կարծես, թէ անկախութիւնը իրմէ սպասուածին հակառակ արդիւնքը տուաւ: Եւ սակայն, մեղաւորը Անկախութիւնը չէր, այլ անոր սխալ ըմբռնումը և կիրարկումը մանաւանդ: Երկիրը թշուառացուցած, հայութենէ պարպած, մշակոյթ ու գիտութիւն ամլացուցած, յոռետեսութիւն ներշնչող անկախութիւն մը կը նմանի ամէն

ԲԱՅ ՆԱՄԱԿ «ՆԱՅԻՐԻ»-Ի ՄՆԱՅՈՒՆ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻՆ [ՎՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

ինչի, բացի ճշմարիտ ինֆնիշխանութենէ:

Այսուհանդերձ, խարուսիկ երազէ տարուածները քիչ թիւ չեն կազմեր ներկայիս ալ: Բայց լաւ է, որ մարդիկ երբայով ուշքի կու գան, կը գիտակցին և կը վերադառնան ճիշդ գծին: Կը գիտնան ընտրութիւն կատարել հայկ. մամուլի օրկաններուն միջեւ, գնահատել զանոնք, հետեւիլ անո՛ր, որ ճիշդ ուղղութեամբ կ'առաջնորդէ հասարակութիւնը:

Ես և իմ գաղափարակիցներս, ինծի պէս մտածող, կատարած ենք մեր ընտրութիւնը:

Հանելի է ինծի համար հաստատել, որ «ՆԱՅԻՐԻ»ն մեր ուղեցոյցն է, իմ և ինծի պէս մտածողներուն համար: Մենք ստեպ կը մէկտեղուինք, իմ մանկութեան ընկերներէս (որ յետագային գաղափարակից ալ դարձաւ) մէկուն բնակարանը: Կը կարդանք թերթին յօդուածները մէկ առ մէկ և կը կողմնորոշուինք:

Նոյնքան հանելի է ինծի համար վկայելը, որ Յովհաննէս Զիլինկիրեանի յօդուածները լաւագոյններէն կը դատուին: Բարեկամիս տիկինը որ բանիմաց հայուհի է, կ'ըսէ. «Նս շատ կը հանիմ Զիլինկիրեանի գրութիւնները»: Պէտք է խոստովանիմ նաեւ, որ դեռ յարած չէի «ՆԱՅԻՐԻ»ին, մեր միջեւ կապ չկար, երբ առաջին անգամ Յ. Զիլինկիրեանի անուան ու գրութիւններուն մասին լսեցի ընկերոջս ընտանեկան յարկի տակ: Իր տիկինը կը կարդար թերթը և մեզ հաղորդակից կը դարձնէր բովանդակութեան: Ինք եղաւ զիս «ՆԱՅԻՐԻ»ին եւ... Զիլինկիրեանին մօտեցընողը, որուն համար շատ ուրախ եմ:

Յարգելի Պրն. Յ. Զիլինկիրեան.

Մենք, այս օրերուն, պէտք ունինք համարձակ, ճշմարտախօս ու անկեղծ գրիչներու: Յառաջադէմ, պարկեշտ և յանդուգն լեզուները անբաղձալի են հիմա ծանօթ կողմին համար...: Ձեզի պէսները մատի վրայ կը հաշուուին այսօր: Շատեր, որոնք անդրդուելի հայրենասէր ու գաղափարական մարդ կը ճանչցուէին դեռ վերջերս, այսօր գոյն ու տեսակէտ փոխած են: Դարձեր են պնակալէզ, ծառայող սա կամ նա Սպասարկութեան: Բարեացակամութիւն կը խնդրեն իրենց երէկի հակառակորդէն: Կը մրոտեն ինչ որ փառաբանած էին երէկ: Կ'անգոսնեն Խորհրդային իշխանութիւնը որուն առջեւ երդում-պատահ կ'ըլլային մօտ անցեալին, կը ծնէին ատեն մը, կը պարգեւատրուէին ալ: Ինքզինքնին բարեկամ ցոյց կու տային անոր: Այժմ ալ, «լաւ մարդ երեւնալու համար» բերաննին կը բանան որ նախ քան մը նետեն «բռնատիրական անցեալ»ին վրայ, խաչ մը հանելու պէս...:

Ձեր յօդուածները, Պրն. Զիլինկիրեան, ինքնապաշտպանութեան լաւագոյն զէնքեր են յառաջադէմ հայութեան համար:

Ժողովուրդներու մօտ հերոսները կը մկրտուէին պայքարի դաշտին վրայ: Նուիրեալ քաջամարտիկներուն վերջին հոգը եղած է իրենց կեանքի փրկութիւնը: Մենք ունեցած ենք և ունինք այդպիսի հարիւրաւոր հերոսներ: Հայ ժողովուրդի արդի պատմութեան մէջ կ'անմահանան ցեղասպանութեան զոհեր՝ Փարամազ և իր ընկերները, Ռուբէն Սեւակ և ուրիշ մտաւորականներ,

ԲԱՅ ՆԱՄԱԿ «ՆԱՅԻՐԻ»Ի ՄՆԱՅՈՒՆ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻՆ [ՎՐԷԺ ԹՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Սո. Շահումբան ու շատ յեղափոխականներ, իսկ աւելի ուշ՝ Սարգիս Տիրունի, Միհրան Աղազարեան, Մանուշեան -որոնք նախընտրեցին նահատակուիլ պատնէշի վրայ, քան թէ մասնիկ մը նահանջել իրենց վեհ համոզումներէն, Ազգի ու Հայրենիքի շահերու պաշտպանութեան սրբազան դատէն:

Յարգելի Յ. Զիլինկիրեան՝ ձեր Յ Յուլիս 2001 թ. յօդուածը, լոյս տեսած «ՆԱՅԻՐԻ»ի մէջ, Եուկոսլաւիոյ մէջ կատարուող ողբերգութեան շուրջ, որքան դաստիարակիչ, նոյնքան խորաբան փանց տեսութիւն էր, որ պատասխանատուութեան տակ կ'ատնէ Նոր Գաղութատիրութիւնը որ, Օսմանեան կայսրութեան ու Սիոնիզմի հետեւորդ կ'ընթանայ:

Դուք իրաւացի էք. Սլաւ-Սերպ ժողովուրդները և Հայութիւնը եղբայրացած են նոյն ճակատագրին մէջ: Կը մնան իրարու բախտակից նաև այսօր, ենթակայ Արեւմտեան պետութիւններու դաւադրութիւններուն:

Եւրոպական պետութիւնները, որպէս լծակից Ամերիկեան ֆառափականութեան, ինքզինքնուն տուած են «Խնամակալ»ի դեր, որ կը ձգտի մարդկութիւնը դարձնել գերին իրենց դրամին, զէնքին ու իշխանութեան: Իրենց գաղափարախօսութեան հիմքը կը մնայ Սիոնիզմը: Իսկ լաւագոյն դաստիարակը ժողովուրդներուն համար, իրենց վերջին հինգ դարերու ազատագրական պայքարներու փորձառութիւնն է, Օսմանեան-Սիոնական և Արեւմտեան Կայսերապաշտութեան ու Գաղութատիրութեան դէմ մղուած մարտնչումներուն ընթացքին շահուած:

Մեծայարգ Պրն. Յ. Զիլինկիրեան, ձեր գրութիւնները ինչպէս լուսարձակ, կը լուսաւորեն մեր ժողովուրդի դէպի ապագայ տանող մութ ուղին:

Յատկապէս Սփիւռքի յառաջադէմ հայերուն իմացական փարոսներէն մէկն կը հանդիսանաւ, ամբողջ արտասահմանի տարածքին և նաեւ, ինչո՞ւ չէ՝ Հայաստանի ալ, ուր լսած եմ, որ կը կարդան ձեզ:

Ժողովուրդ մը որ ունի ձեզի պէս ազատ մտքի ու հատու գրիչի տէր և ուղեցոյց առաջնորդներ, համոզուած ենք, որ իր ազգային և ընկերային արդար վրէժխնդրութեամբ, անպայման կը յաղթանակէ:

Թո՛ղ մշտադալար և ազդու մնայ ձեր գրիչը: Ընդունեցէ՛ք լաւագոյն բարեմաղթութիւններս որոնք, վատահ եմ, իրենց մէջ կը խտացնեն նաեւ, ինծի պէս մտածողներուն զգացումները: Թո՛ղ կանգուն մնայ «Նայիրի»ն, մեր միջնաբերդը և պատգամախօսը:

Ձեր գրութիւններուն չյագեցող ծարաւով՝
ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ՈՓԻՆ ԱՐԱՐԱՏ ԿՈՅՍԻՆ
ԲԻԻՋԱՆԴ ԽԱԽԱՄԵԱՆ

Գարնան երեկոյ, գեփիւրը մեղմի՛կ,
 Ուրուակա՞ն թէ տեսիլք...
 Կարծես՝ մի ոգի՞, կո՞յս սպիտակ հագած,
 Շրջում էր մտայոյ՛գ, շուարած:

Դէպի վեր և դէպի վար սրտայոյգ
 Նայում էր նա ազաջանեով,
 Ի՞նչ կար վերը և վարը ո՞վ,
 Վերը երկինք և վարը ճամբան ուղեցոյց:

Ես հեռուից, ծառի մը տակ պահուրտած,
 Զգացումէս մի քիչ յուզուած
 Փնտռում էի՝ նրա փնտռած
 Մէկ վեր՝ մէկ վարը՝, բա՛յց... անիմաստ:

Եղաւ մայրամուտ. տիրեց մթնշաղը...,
 Նշմարում էի նրա մորմոքը,
 Ես ալ զգացի՝ ի՛մ սրտի ցաւը.
 Դժուա՛ր էր գիտնալ կոյսին պահանջը:

Մութն էր արդէն լոյսին իշխում...
 Նաշխուն աստղեր պլպլալէն
 Լոյս երգերով շրջապատուած
 Խօսում էին ինձ հետ արդէն...
 Մնացի այդտեղ, չերթալ՝ բաժանուած,
 Ըսի..., չըլլա՞յ, կոյսը խելագարուա՛ծ:

Հանդարտ սիրտս՝ ինձ դէ՛մ բողոքեց՝,
 Գնա՛ մօտեցի՛ր, հասկըցիր գոչե՛ց...,
 Ան քու անցեալն է, և չէ ուրուական,
 Սրտակից էոյրն է, ամբողջ հայութեան:

Բառական էր՝ նա մօտեցել տեսնով
 ձիւնասպիտակ,

Ես ճայնով մը հարազատ ըսի յստակ,
 - Քոյր իմ բարև, ինչ բան ես կորցրած...:
 Ան՝ հիասքափ, վեհանձն ու վսեմ, գոչե՛ց.

«Փնտռում եմ՝ հարազատներն իմ կորսուած,
 Թիւրք խուժաններ խոշտանգեցի՛ն
 Ճամբաներուն վրայ այս ու այնտեղ նետեցի՛ն:
 Հարցնում եմ Տէր անմեղաց,
 Նահատակներն իմ ուր են քաղուած»:

Ան փոքորկուեց... կայծակնահար
 Վրէ՛ժ անէ՛ծք վեր ու վար,
 Պիտի կանգնեմ, կամֆի կամուրջը նպատակ,
 Դէպի Արագածը կակաչներով պսակ պսակ.
 Ամէն մի կակաչ պիտ՝ ծնանի մի նոր Հայկ:

Պիտի անցնիմ այդ լուսաւոր կամուրջէն՝
 Եկուր ինձ հետ եղբայր իմ հարազատ,
 Սպասեցիր... և հասկցար իմ ցաւէն՝,
 Ես ոգին եմ Հայութեան տանս մէջը՝
 Բռնարարուած ու քանտարկուած...
 Իշխանուի եմ ես, և անունս է ԱՐԱՐԱՏ:
 Պէյրուք 2001

ԾԻԾԵՆՆԱԿԱՐԵՐԴԻ... (Շար. էջ 1-էն)

Սրբութիւնը զլացաւ մեզի շնորհել և
 բառականացաւ «Մեծ Եղեռն» բառը
 գործածելով, որ գուցէ միւսին հո-
 մանիշ նկատուի՛, սակայն վստահ, որ
 առաջինին չափ իմաստալից ու տա-
 րողունակ չէ, ո՛չ ալ բնորոշիչ:

Արդեօ՞ք այս վերապահութիւնը
 հետեւանք է «Պապին Հայաստան այ-
 ցէն առաջ Անգարայի կողմէ Վատի-
 կան դրկուած նամակին զգուշացը-
 նող, որ Ս. Պապը խուսափի արտա-
 սանել «ցեղասպանութիւն» բառը,
 որ կրնայ լարել շրջանի երկիրներուն
 միջեւ յարաբերութիւնները»-ինչպէս
 գրած է բրիտանական «Միլիլիէր» բերբը:

«Յարաբերութիւնները չարել»ու
 պատրուակով արդեօ՞ք պէտք էր
 ճշմարտախօսութիւնը գոհաբերել:

Ակնդէ՛տ կը սպասուէր, տարինե-
 րէ ի վեր, Ծիծեռնակաբերդի Անմար
 Կրակին առջեւ [մանաւանդ այստեղ,
 ա՛յոյ] արտասանուելիք «մոզական
 բառ»ին որ, ցաւ ի սիրտ հաստա-
 տենք՝ չսուեցա՛ւ:

**7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2001-ԻՆ,
ԹՈՒԼՈՆԻ «ԱՊՐԻՍ» ԱԿՈՒՄԲԻՆ ԱՅՅԸ...
ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿ ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՏՈՒՆ**

7 Հոկտեմբեր 2001, Կիրակի օր, հանոյ՛ք ունեցանք Ռուբէն Սեւակի անուան Յիշատակի Տան մէջ ընդունելու այցելութիւնը Թուլոնի «Ապրիս» ակումբին անդամներուն, ի ներկայութեան Շամիրամ Սեւակի:

Այս այցելութիւնը, իր տեսակին մէջ, առաջինն էր:

«Ապրիս»ի անդամներու խմբանկար, լուսանկարուած Ռ. Սեւակի «Յիշատակի Տուն»ի մէջ, ընկերակցութեամբ Շամիրամ Սեւակի (նստածներու շարքին աջէն դէպի ձախ՝ երկրորդը) և Յովհաննէս Զիլինկիրեանի (կանգնածներուն աջէն ձախ շարքին առաջինը) հետ: Նստածներու շարքին ձախէն աջ առաջինը՝ «Ապրիս»ի նախագահուհի Տիկ. Մարիս Կրիկորեան:

Թէեւ, 1986-էն ի վեր շատ մը ծանօթ անձնաւորութիւններ այցելած էին Ռ. Սեւակի Յիշատակի Տունը, ինչպէս՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Գարեգին Բ., Երուսաղէմի Պատրիարք՝ Թորգոմ Արքեպս. Մանուկեան, նաեւ մեծ բիւով կրօնական և աշխարհական ծանօթ հայ անձնաւորութիւններ:

Բայց առաջին անգամն էր, որ ֆրանսահայ կազմակերպու-

թիւն մը՝ Թուլոնի «Ապրիս» ակումբի անդամները, երկար և յոգնեցուցիչ ճամբորդութեան մը յանձնառու դառնալով, ձեւով մը «Ուխտագնացութիւն» կը կազմակերպէին՝ այցելելով Ռուբէն Սեւակի Յիշատակի Տունը:

Սրտանց կը շնորհաւորենք այս այցելութիւնը կազմակերպող Թուլոնի «Ապրիս» ակումբին անդամները և իրենց ժրաշան ատենապետուհի՝ Տիկ. Մարիս Կրիկորեանը:

Անոնք լաւ հասկցած էին, որ հայութիւնը կրնայ «ապրիլ» միայն իր արմատներուն կառչելով, ինչպէս որ արդէն կը վկայէ Թուլոնի հայկական ակումբին անունը՝ «ԱՊՐԻՍ»:

Այս առիւ կ'ուզենք մեր շնորհակալութիւնը յայտնել Լիոն քաղաքի «Ֆրանս-Արմէնի» ամսաթերթին և բերթի աշխատակից էլիզ Ունանեանին, որ իրենց գրութիւններով ֆրանսահայ համայնքին աւելի մօտէն ծանօթացուցին Ռուբէն Սեւակի Յիշատակի Տունը:

Յ. Զ.

RENCONTRE AVEC LE MÉDECIN-POÈTE MARTYR ASSASSINÉ ROUPEN SÉVAG

Un article paru dans la Presse arménienne nous a mis "l'eau à la bouche". Entre l'envie de visiter la Fondation Roupen Sévag, rencontrer sa famille, et la réalisation de ce souhait... il a suffi d'un appel téléphonique à son neveu, Hovannès Tchilinguirian... et tout s'est arrangé pour la Saint-Serge [soit le 7 Octobre 2001].

Le mot "fondation" nous avait induit en erreur: j'imaginai, peut-être pas le Madénadaran, mais presque... Heureusement pour nos hôtes que nous sommes venus à douze ! Les quelques 250 oeuvres de Maîtres arméniens sont pieusement exposées et protégées: Aïvazovski, Alhazian, Carzou, Edgar Chahine, Zareh Moutafian...

Sans oublier les documents précieux et personnels de Roupen Sévag: ses photos, ses diplomes, ses manuscrits.

Depuis, nombreux sont ceux qui regrettent de n'avoir pu se joindre à notre groupe.

La fille du poète, Chamiram, nous a éblouis par le pétitement de son regard. Son élocution pleine de chaleur à l'évocation de son cher papa, dont le manque est encore brûlant: une lettre palpitante d'émotion, adressée à son père qui a disparu alors qu'elle avait 9 mois, a serré bien des gorges. Elle n'a réussi à l'écrire que 70 ans après la mort de celui-ci.

L'hérédité n'est pas un vain mot: Chamiram a les "réflexes" poétiques de son père, la force de sa mère, d'origine allemande, qui a renié son pays, ami des assassins de son mari. Aucun mot d'allemand n'a été prononcé depuis dans ce foyer orphelin. Par contre, les enfants, Lévon et Chamiram ont été élevés dans le souvenir de leur père, ont reçu la culture de leurs ancêtres arméniens.

La journée a trop vite passé en compagnie de Chamiram Sévag, Hovannès et Irma Tchilinguirian: nos amis.

Maryse Grigorian (*Présidente*)

ԻՄ ԱՆԿԻՆԵՆԵՍ՝ ԱԼԵՒՈՅԹ ԿԱՄՔՆ ԱՍՏՄՈՅ.

ԱԴԱՄԱԼՈՅՍԷՆ ԱՂՋԱՄՈՒՂՋ ԾԵՐՈՒԹԻՒՆ-ԽՈՐ ԱԼԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

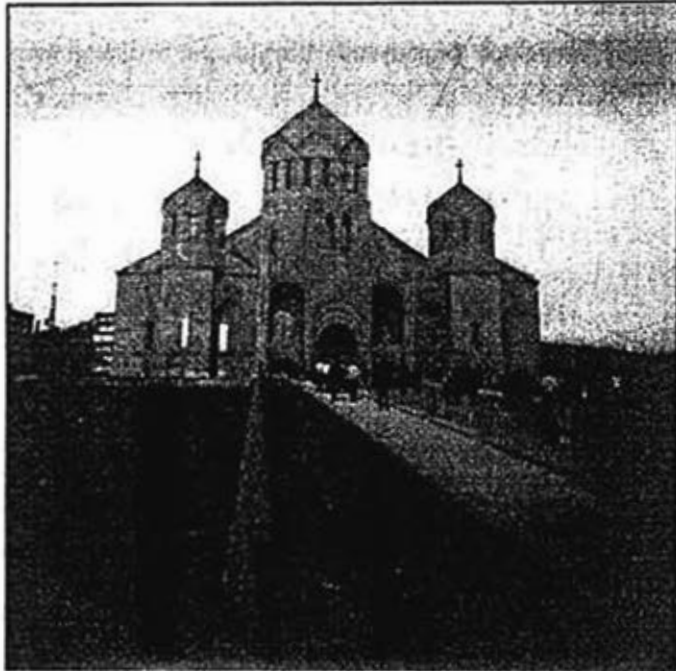
Հարազատներս ձգելով, ծով յուզումնալի բախճոտ,
Ողբերգական տառապանքով ապրեցայ անհպելի,
Այրող ընտանեկան հուրը, աւաղելի հիֆացեալ.
Վաղեմի շոյանքներով՝ սէ՛ր մատղաշուքեամբ:
Անցան բազմատեսակ տարիներ, կսկծագին խոցալից,
Բոլորն ալ անդարձ մեկնեցան, եղեմային դրախտին:
Կանթեղիս բոցը, օրէ օր, աւելի աղօտ կը նուաղի,
Կը կորսնցնեմ զօրութիւնը ոտքերուս, ուժ քալելու,
Ո՛վ իմ երկինք, ես յուսակտուր գաւազանովս վիատում,
Աչքուս լոյսը, եղո՛ւկ հետզհետէ կը դադրին տեսնել:
Ուժաբափ, անկայուն, մոռացկոտութիւնս նեղիչ,
Էութիւնս ողբագին է, տրտմագին մաղձոտութեամբ:
Ո՛վ իմ արֆայութիւն, անյեղուկ, անեղծ ու անվթար,

LA CATHÉDRALE St. GRÉGOIRE L'ILLUMINATEUR SOLENNELLEMENT INAUGURÉE À ERÉVAN LE 23 SEPTEMBRE 2001

La Capitale de l'Arménie aura enfin sa cathédrale dominant de sa haute et imposante stature le centre ville de Erévan.

L'événement est d'importance pour les Arméniens du pays et de toute la Diaspora. Huit millions d'Arméniens auront suivi avec fierté et une joie difficilement continue les péripéties de l'inauguration de ce lieu sacré devenu désormais un véritable lieu de pèlerinage pour les générations à venir.

La construction d'un tel édifice, grandiose par son apparence et imposant par son style hérité d'un glorieux passé, a su conserver sans faille les normes de l'architecture arménienne qui porte les empreintes des grands constructeurs comme Momig et Manuel pour ne citer que ces deux grands, de l'époque du Moyen-Âge.

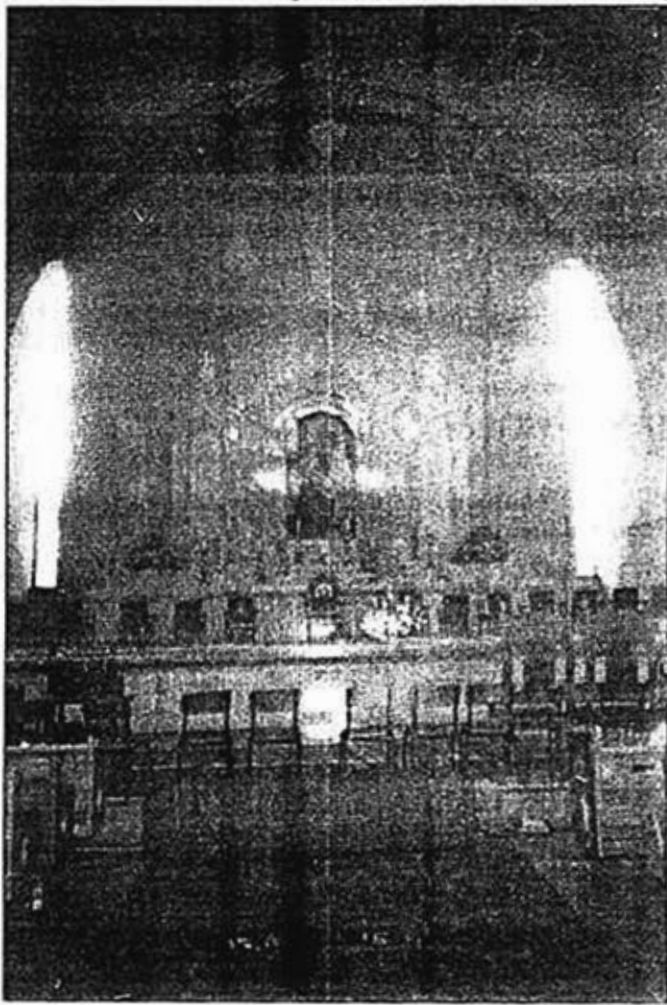
Vue panoramique de la Cathédrale après son inauguration.

Nous savons tous qu'au cours de l'histoire, chaque peuple a créé des valeurs qui ont eu

une importance décisive dans sa carrière. ses valeurs ont orienté ses aspirations spirituelles, culturelles, ses idéaux. L'Arménien possède aussi ses valeurs décisives créées depuis la proclamation du christianisme comme religion d'Etat.

La construction de la cathédrale St. Grégoire l'Illuminateur constitue sans conteste une des valeurs du peuple arménien. Et c'est bien pour cela que tout le peuple a participé à la mise en chantier d'un tel projet, oeuvre de l'architecte Sétrak Gurkdjian. L'initiative d'un tel engagement solennel revient à S. Sainteté Vazken Ier. puis, la relève s'est trouvée assurée par S.S. Karékine Ier et actuellement par S.S. Karékine II.

Depuis notre séjour à Erévan, il ne se passait de jour dans les rues et certaines artères de la capitale fraîchement macadamisées à l'occasion dit on de la visite du Président Poutine ou les salons hupés de la ville, sans que l'attention de l'opinion publique ne s'oriente vers les tra-

Vue de l'autel la veille de l'inauguration de la Cathédrale

vaux en cours du vaste chantier. Malgré ces strictes directives lancées par le constructeur des lieux, Edward Balassanian, venu de New-York, pour diriger les travaux en voie de finition, les fidèles étaient curieux de savoir si vraiment le 23 septembre serait la date définitive pour tranquiliser les esprits.

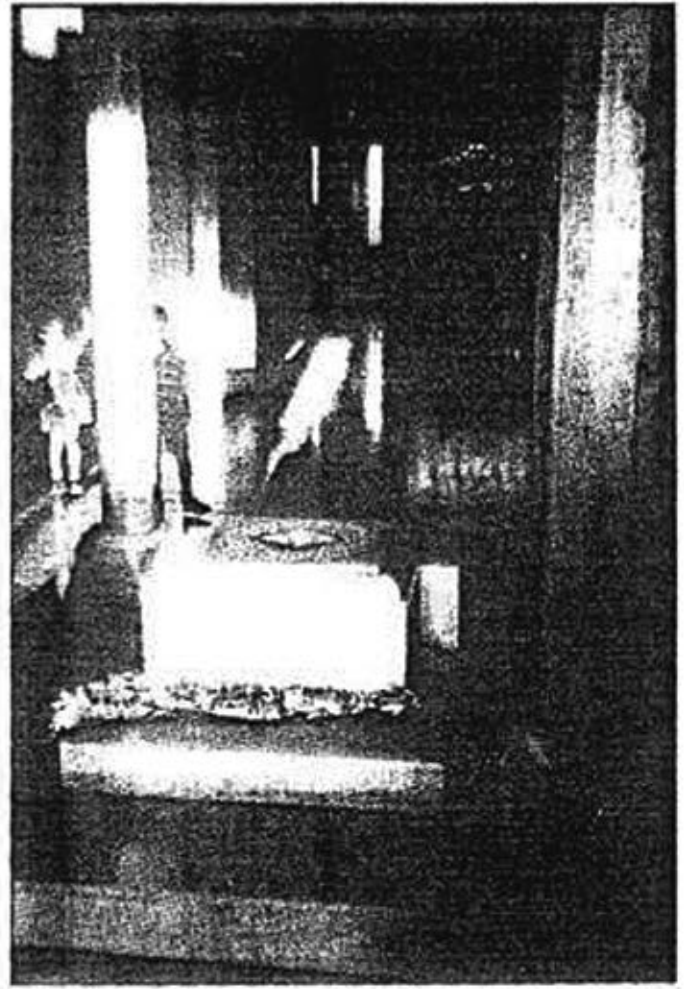
Les trois derniers jours après la fête de l'indépendance de l'Arménie célébrée le 21 Septembre, une course contre la montre devenait visible sur le terrain où, aux ouvriers au nombre de plusieurs centaines se joignaient des écoliers volontairement venus à la rescousse, avant-la réouverture des écoles. Il était difficile de voir comment tout pourrait rentrer dans l'ordre, à la vue d'un tel tohu bohu.

Mais la volonté de la population de voir sa Cathédrale livrée à la prière a eu raison, puisque comme prévu, le 23 Septembre, un Dimanche printanier, la circulation automobile devenait de plus en plus problématique dès les premières heures de la journée. L'esplanade entourant la Cathédrale était noire de monde.

A Suivre

A. A.

L'urne dans laquelle se trouve déposée la main de Grégoire St. Illuminateur.

Ես կառուցած եմ, պեծուփ, փոթորկաբեր, ամպամած,
 Կը տեսնեմ հարազատներս՝ եղբայր, ընկերներս, ժպտական,
 Շարֆ-շարֆի կանգնած, հորիզոնէն անդին վերակենդան,
 Կը յիշեմ անցեալի, անքիծ, ներմակ յուշերս սիրարկած,
 Զերմ համբոյրներ՝ շուրթ-շուրթի, խոստումներ տաճարաշէն:
 Հիմա որ, կը դիտեմ ինձզինքս ժանգոտած հայելիիս մէջ,
 Եւ խորհելով մահուանս մասին՝ արհաւիրով կ'արտասուեմ:
 Ասուսի պէս կ'անցնին, կեանքիս վերջին տարիները մթագոյն,
 Սակայն ունիմ մխիթարութիւն մը, անմահ ու անքառամ,
 Մի՛ գուցէ անունս յիշուի հայ մամուլին լոյս էջերուն մէջ,
 Ապագային... բէ հանի...

Փարիզ-Անթոնի

ԺԻՐԱՅԻ ԱՐԱՄ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

[Դերասանը]

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՄԱՍԻՆ ՆՈՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

Մեր թրջերէն գրութիւններուն մէջ ջանացինք բացատրել, թէ ինչպէ՞ս բարբարոս թուրքերը, դարերու ընթացքին և մինչեւ վերջերս, հայկական պատմական յուշարձանները և եկեղեցիները, հայերէն հետք չմնայ ըսելով, ուժանակով քանդած են: Բայց այս բարբարոսութիւններուն են թարկուողները միայն հայերը չեն:

Նոյնպէս՝ հնադարեան (Antique) յունական և բիւզանդական յուշարձանները և եկեղեցիները զոհ գացած են թրջական բարբարոսութիւններուն: Այս թրջական քանդումին զոհ գացող վայրերէն մէկն է «Մարմարա» ծովուն վրայ Սիլիվրի բերդաքաղաքը, որ կը գտնուի Պոլսէն 65 քմ. դէպի արեւմուտք՝ երոպական Թրակիոյ հողամասին վրայ:

Նոյն ատեն Ռուբէն Սեւակի ծննդավայրը եղող Սիլիվրի բերդաքաղաքը, բուն անունով Սիլվերրիա, հին Բիւզանդական պատմական քաղաք մը եղած է:

Սիլիվրիի Բիւզանդական եկեղեցիները այնքան համբաւ ունին եղեր, որ մեր հօրեղբայրը՝ Զերովբէ Չիլիկլիրեանին մեզի պատմածին համաձայն, մինչեւ 1914 թուականը անգլիայէն բիւզանդագետներ մասնաւորապէս Սիլիվրի եկած են, որ Սիլիվրիի Բիւզանդական եկեղեցիներուն խճանկարները ուսումնասիրեն:

Այսօր, պատմական Սիլիվրի բերդաքաղաքէն ոչ մէկ բան մնացած է: Ոչ բերդ, ոչ յունական յուշարձան, ոչ բիւզանդական եկեղեցի և ոչ ալ բիւզանդական խճանկար:

Թուրքերը ամէն բան քանդած են: Եւ Սիլիվրին այսօր, անճոռնի, «պեթոն» կառոյցներով լեցուած, թրջական քաղաքի մը վերածուած է, և միացած է Պոլսոյ:

Սիլիվրի բերդաքաղաքը, որ մեր նախնիներուն բնակավայրը եղած է, մինչեւ 1921-թ.ները, մեծ մասամբ բնակուած է յոյներէ և հայերէ: Իսկ թուրքերը, Սիլիվրիի մէջ բերդաքաղաքէն դուրս՝ «Վարի թաղամասը» (Asagi mahalle) ըսուած շրջանը կը բնակին եղեր, գոյացնելով քանի մը տասնեակ թուրք ընտանիքներէ բաղկացած անցնշան փոքրամասնութիւն մը:

Սիլիվրին այն աստիճան յունական քաղաք մը եղած է, որ հոն բնակող հայերը եղած են լաւ յունախօս, ինչպէս որ մեր հայրը և մայրը սահուն յունարէն կը խօսէին:

Եւ այդ շրջանին Սիլիվրիի մէջ, նախակրթարան մը եղող «Աքանազեան» վարժարանէն զատ ու աւելի բարձր հայկական վարժարան մը չըլլալուն, Ռուբէն Սեւակ կը դրկուի Պարտիզակի Ամերիկեան Գոլէճը և յետոյ՝ Պոլսոյ Պերպերեան Վարժարանը, և 1905-ին ալ կը

Ռ. Սեւակի իւղաներկ նկարը գծուած իր մտերիմ ընկերոջ՝ գեղանկարիչ Լեւոն Ազնաւուրեանի կողմէ, 1911-ին, Լոզանի մէջ: Եղերաբախտ գրողը կը տեսնուի բժիշկի համազգեստով:
Այս նկարը այժմ կը գտնուի Երեւանի Գրականութեան և Արուեստի թանգարանին մէջ. «Նկուղային մեկուսացումէ» էտք, վերանորոգւած վիճակով:

և 1905-ին ալ կը

ՌՈՒՐԵՆ ՍԵՒԱԿԻ ՄԱՍԻՆ ՆՈՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
[ԿՐԷԺ ՌՈՒՐԵՆԵԱՆ]

մեկնի Ջուլիցերիոյ Լոզան քաղաքը, ուսանելու տեղւոյն բժշկական համալսարանը:

Մինչդեռ Ռուբէն Սեւակին քրոջ աղջիկը՝ Ատրիճէ Յակոբովիչ, Սիլիվրիի հայկական վարժարանը աւարտելէ յետոյ, դեռ աղջնակ մ'ըլլալուն, Պոլսոյ մէկ հայկական վարժարանը չղրկուիր, և Սիլիվրիի յունական միջնակարգ վարժարանը կ'արձանագրուի:

Եւ Ատրիճէ յունական վարժարանին մէջ, շատ լաւ յունարէն գրել և կարդալ սորված ըլլալու ուրախութեամբ, իր մօրեղբօր՝ Ռուբէն Սեւակին 1910-ին, Լոզան, յունարէն լեզուով նամակ մը կ'ուղարկէ...

Եւ Ատրիճէն միջոց մը յետոյ, Ռուբէն Սեւակէն պատասխան նամակ մը կը ստանայ:

Այստեղ կը հրատարակենք Ռուբէն Սեւակի քրոջ աղջկան՝ Ատրիճէին գրած նամակը, որ մինչեւ այսօր անտիպ մնացած է [Այս նամակին պատճենը, 1980-թ. ներուն, Կիպրոսի մէջ, մեզի յանձնուեցաւ Ատրիճէին քրոջ՝ Սիրվարդ Գլըճեանի կողմէ, որուն բարի յիշատակին առջեւ յարգանքով կը խոնարհինք]:

Ահա այդ մտերմիկ ու փափկանկատ, բայց խրատական նամակ... բանաստեղծութիւնը:

ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԵՐՈՒՆ [ԻԲՐ ԹԷ] ՉԳԻՏՅԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ «ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ԱԶԳ ՀԱՅՈՅ» - ԹԻԻ 2

«ՀԱՒԱՏԱՐՄ ՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՊԵՐԱԽՏՈՒԹԻՒՆ»

19-րդ դարուն սկիզբները, օսմանեան կայսրութիւն կոչուած, թալանի սիստեմի վրայ հիմնուած պետութեան օրերը համրուած էին:

Երոպացիները, այս պետութեան «չիւանդ մարդ» անունը տուած էին:

Բայց Արեւմտեան պետութիւնները այս «չիւանդ մարդ»ը առողջացնել ուզեցին՝ ոուսերուն առաջացման արգելք ըլլան ըսելով:

1839-ին, Սուլթան Ապտիլ Մեժիտի ատենը, Արեւմտեան պետութիւններուն ծրագիրը գործարող եպարքոս Մուսթաֆա Ռեշիտ փաշան՝ «Կիլիանէ»ի կոնդակով "TANZIMAT" ըսուած բարեկարգումներու շրջանը բացաւ:

Այս կոնդակով «ոչ իսլամները՝ իսլամներուն հետ հաւասար իրաւունքներ պիտի ունենային»:

Այս «անուշ խօսքերուն» ամենէն շատ հայերը հաւատացին: Անոնք, դարեր տեւողութեամբ թուրքերէն տեսած «գեշութիւն»ները մոռցան և օսմանցիներէն աւելի՝ օսմանցի եղան:

Եւ օսմանեան պետութեան վերականգնումին համար մեծ խանդավառութեամբ աշխատիլ սկսան:

Բացէք պատմական վաւերագիրները և կարդացէք:

Բոլոր մարզերուն մէջ, իբր առաջնորդող ուժ ըլլալով, հայերը պիտի տեսնէք:

Առաջին վառօդի գործարանը հիմնողը՝ Տատեան, փողերանոցը արդիականացնողը՝ Պէզճեան, Պոլսոյ պալատները կառուցանողները՝ Պալեան ընտանիք, Գեղարուեստից վարժարանը և "ARCHEOLOGIE" թանգարանը հիմնողը՝ Երուանդ Ոսկան, Թատրոնը հիմնողը՝ Յակոբ Վարդովեան (GÜLLÜ YAKUP), Թղթատարութիւնը հիմնողը՝ Երուանդ Մարտիկեան, "HALKALI"ի երկրագործական վարժարանը հիմնողը՝ Հայ, Տպարանները հիմնողները՝ Հայեր, Մամուլը հիմնողները՝ Հայեր, ամէն տեսակի ճարտարարուեստը հիմնողները՝ Հայեր, ամէն տեսակի աշխատանքի մարզերը հիմնողները՝ Հայեր: Հայերը, նոր և ուժեղ օսմանեան պետութիւն մը ստեղծելու համար, միամտաբար և հաւատարմաբար աշխատեցան:

Եւ դուք թուրքեր՝ այս հաւատարիմ ազգին, իբր երախտագիտութիւն ի՞նչ ըրիք:

Միայն և միայն՝ ապերախտութիւն:

Եւ ամենամեծ ապերախտութիւնը՝ 24 Ապրիլ 1915-ին կատարեցիք:

24 Ապրիլ 1915 թուականը դուք մի մոռնաք: Դուք, այդ թուականին՝ Հայ Ազգը ցեղասպանութեան ենթարկել սկսաք:

Յ. Զ.

ՅԶ-10-ՅՄԱՐ - ԱԼԷ 1-Ե

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՄԱՍԻՆ ՆՈՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

ՍԵՒԱԿԻ ՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

Տեղից է Եկատելը, որ Ս. Կապուտիկ-
եանի «Խօսք Իմ Որդւոյս»-էն 50 տարի
առաջ Ռ. Սեւակի կողմէ գրուած այս
նամակ, հայապաշտ նահատակ բանաս-
տեղծին ներաշխարհը արտացոլող, մենք
կը հաւատանք, որ նախաեղեւնեան հայ
լուսամիտ մտաւորականութեան ազգային հո-

10:

գերանութիւնը վկայող և պատմական արժէք ունեցող գրութիւն մըն է:		
Իմ սիրելի փոքր Ատրիկն,	Եթէ միջոցդ ներէ	Մոյլ մի ըլլար, ծոյրը անօրէն է.
Ինձմէ բարձր ես Յունաբէնէ.	Մեծ դպրոցներ գնա՛ Ատրիկն.	Դուն շատ գիտուն եղիր մեզմէ.
Բայց հօրդ, մօրդ էնուշ լեզուն	Բայց մայրենի անուշ լեզուդ	Բայց մայրենի և Սուրբ լեզուդ
Մի մոռնար որ հայերէն է:	Մի մոռնար որ հայերէն է:	Մի մոռնար որ հայերէն է:

Լոզան 1910 ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ

**

Ատրիկն Յակոբովիչը, քանի մը տարի յետոյ, յունական Վարժարանը աւարտելէ
ետք, Ռուբէն Սեւակին յանձնարարութեամբ, Պոլսոյ հանրածանօթ ֆրանսական՝
"Notre Dame De Sion" վարժարանը կ'ուղարկուի:

Մենք, մեր երիտասարդ տարիքէ սկսեալ, շատ տպաւորուած ենք Ատրիկն Յակո-
բովիչին անձնաւորութենէն:

Բացառիկ տաղանդ մըն էր. բարձր մտաւորական ծիրքերով օժտուած:

Իր մասին շատ անգամ արտա-
յայտուած ենք մեր գրութիւննե-
րուն մէջ: Մանաւանդ՝ Ատրիկնէին
Ապրիլ 1915-ի օրերուն. Ռուբէն
Սեւակի մասին պատմածները
շատ զգայացունց են:

1985-ին հրատարակուած «Ռու-
բէն Սեւակ և Փրցուելիք Ուղեղ-
ներ» մեր գիրքին մէջ, այս մասին
գրած էինք: Այստեղ կ'ուզենք
կրկին նշել այս շատ տխուր եղե-
լութիւնը. «Պոլսոյ Հարպիյէ թա-
ղին մէջ, Հարպիյէ զօրանցիին
գունդերը, շաբթու վերջը, մեծ
հանդիսութեամբ, կը տողանցէին
մայր պողոտային վրայ: Ռուբէն
Սեւակ ալ իբր բժիշկ-հարիւրա-
պետ, ճերմակ ձի մը նստած, իր
գինուորներով կը մասնակցեր
այս տողանցքին:

Շաբթու վերջ մը, նոյն պողոտա-
յին դիմացի կողմը բնակող Մկըր-
տիչ Յակոբովիչ ընտանիքը՝ կը
հրաւիրէ, իրենց ազգական Սեւա-
կի քրոջ աղջիկը՝ Ատրիկնէն, որ
դիտէ իր մօրեղբայր-հարիւրա-
պետ Ռ. Սեւակը տողանցքի ատեն:

Ատրիկնէն Սիլիվրիէն Պոլիս
ուսանելու եկած է «Նօթր Ծամ Տը
Սիոն» վարժարանը, իբր գիշերօ-

Ռուբէն Սեւակի իղաներկ պատատիկ (հա-
րազատ) ընդօրինակութիւնը: Հարազատը կը
գտնուի Երեւանի Գրականութեան և Արուեստի
թանգարանը: Ան գծուած է 1911-ին Լոզանի մէջ
(ուր Ռուբէն բժշկութիւն ուսանած էր), Ռ. Սեւակի
նկարիչ ընկերոջ՝ Լեւոն Ազնաւուրեանի կողմէ:
Վերարտադրութիւնը կատարուած է 1967-ին, Ռ.
Սեւակի քրոջ աղջկան՝ գեղանկարիչ Զրիսթին
Սալերիի կողմէ: Այս օրինակը ներկայիս կը
գտնուի Ռ. Սեւակի Յիշատակի Տան մէջ, Նիս
(GAGNES SUR MER):

թիկ աշակերտ:

ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՄԱՍԻՆ ՆՈՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ԿՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

Ատրիճե և տանտերերը պատշգամբ նստած. անհամբեր կը սպասեց Ռ. Սեւակին անցնելուն: Տողանցքը կը սկսի, զինուորները կ'անցնին, «Ահա» կ'ըսեց. տանտերերը. «Հիմա կու գան՝ Սեւակը և իր զինուորները». «Բայց այդ ի՞նչ է. զինուորներուն առջեւէն գացող ծիուն վրայ Սեւակը չկայ»: Չիճ՝ առանց Սեւակի կ'անցնի. քովը քալող զինուորի մը կողմէ առաջնորդուած»:

Եւ քանի մը օր յետոյ կ'իմանան. թէ Ռ. Սեւակ աքսորուած է Չանղըրը:

Առաջին անգամ՝ 1985-ին մեր գիրքին մէջ հրատարակուած Ռուբեն Սեւակի վերաբերեալ այս ողիսական եղելութիւնը արտագրուեցաւ հայրենի ծանօթ գրող Պերճ Ջէյթունցեանի 1989-ին Երեւանի մէջ հրատարակուած «Վերջին Արեւագալը» անունը կրող ստուար գիրքին 213-րդ էջին մէջ:

Նոյն գիրքին մէջ կարդացինք ուրիշ տողեր ալ. կրկին արտագրուած 1985-ի մեր գիրքէն: Բայց, ըստ «Հայկական սովորութեան», մեծապատիւ Պերճ Ջէյթունցեանը, այս տողերուն ուրկէ արտագրուած ըլլալուն մասին, ոչ մէկ բան գրած էր:

Անջատաբար այս մեր նկատողութիւններէն՝ մենք երախտապարտ ենք Պերճ Ջէյթունցեանին. որ 1985-ին Երեւանի մէջ հրատարակուած իր «Մեծ Լուսին» թատերգութեան մէջ, առաջին անգամ ըլլալով, Ռուբեն Սեւակին և Դանիէլ Վարուժանին եղեռնի ողբերգութիւնը ներկայացուցած է:

Այն տարիներուն, շատ մեծ յանդգնութիւն էր, այս մասին գրելը: Բայց Պերճ Ջէյթունցեանը, ի՞նչ պէտք ուներ, իր այս թատերգութեան մէջ. (Ծարժ՝ էջ 11)

TURKLERIN (SÖZDE) BILMEDIKLERI GERCEKLERI AÇIKLIYORUZ “MILLETİ SADIKAYI ERMENIYE” N° 2 SADAKAT VE NANKÖRLÜK

19. YÜZ YILIN BASLARINDA, OSMANLI IMPARATORLUGU DENILEN, YAGMACILIK SISTEMI ÜZERINE KURULU DEVLETIN GÜNLERİ SAYILIYDI. AVRUPALILAR BU DEVLETE “HASTA ADAM” ISMINI VERMİŞLERİDİ.

FAKAT BATTI DEVLETLERİ BU “HASTA ADAMI” DIRİLTMEK İSTEDİLER. RUSLARIN İLERLEMESİNE MANİ OLSUNLAR DİYE.

1839-DA SULTAN ABDÜL MECİT ZAMANINDA, BATTI DEVLETLERİNİN PROGRAMINI TATBİK EDEN SADRAZAM MUSTAFA RESİT PASA “GÜLHANE HATTI HÜMAYUN” İLE TANZİMAT DEVRİNİ BAŞLATTI. BU KARARA GÖRE, BUNDAN BÖYLE GAYRİ MÜSLİMLER, MÜSLİMLER İLE ESİT OLACAKLARDI.

BU “TATLI SÖZLERE” EN ÇOK ERMENİLER İNANDI. ONLAR, ASIRLAR BOYUNCA TÜRKLERDEN ÇEKTİKLERİNİ UNUTTULAR VE OSMANLIDAN FAZLA OSMANLI OLDULAR.

VE OSMANLI DEVLETİNİN KALKINMASI İÇİN CANLA BAŞLA ÇALIŞMAYA BAŞLADILAR.

AÇIN TARİHİ BELGELERİ, VE OKUYUN HER SAHADA YARATICI KUVVET OLARAK ERMENİLERİ GÖRECEKSİNİZ.

İLK BARUT FABRİKASINI KURAN DADYAN, DARPHANEYİ MODERNİLEŞTİREN BEZCİYAN, İSTANBULUN SARAYLARINI İNSA EDEN BAYAN AİLESİ, GÜZEİ, SANATLAR AKADEMİSİNİ VE ARKEOLOJİ MÜZESİNİ KURAN YERVANT OSKAN, TİYATROYU KURAN HAGOP VARTOYVYAN (GÜLLÜ YAKUP), “POSTA”YI KURAN YERVANT MARDIKYAN, HALKALI ZİRAAT OKULUNU KURAN ERMENİ, TİCARET OKULUNU KURAN, ERMENİ MATBAACILIGI KURANLAR ERMENİLER, GAZETECİLİĞİ KURANLAR ERMENİLER, HER TÜRLÜ SANAYİİ KURANLAR ERMENİLER, HER TÜRLÜ İSYERLERİNİ KURANLAR, ERMENİLER.

ERMENİLER, YENİ VE KUVVETLİ BİR OSMANLI DEVLETİ YARATMAK İÇİN, SAHYANE VE SADIKANE ÇALIŞTILAR.

VE SİZ TÜRKLER, BU SADIK MİLLETE MİNNET BORCU OLARAK NE YAPTINIZ, YALNIZ VE YALNIZ NANKÖRLÜK, VE EN BÜYÜK NANKÖRLÜĞÜ, 24 NİSAN 1915-DE YAPTINIZ.

24 NİSAN 1915-TARİHİNİ UNUTMAYIN, SİZ, O TARİHTE, ERMENİ MİLLETİNİ SOYKIRIMINA UGRATMIYA BAŞLADINIZ.

B. O.

Handwritten signature or note at the bottom of the page.

Յ ՌՈՒԲԷՆ ՍԵՒԱԿԻ ՄԱՍԻՆ ՆՈՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ... (Ծար. էջ 2-էն)

այս աստիճան իրականութեան հետ կապ չունեցող բաներ գրելու:

«Մեծ Լուսին» թատրերգութեան մէջի Ռուբէն Սեւակի տիպարը, որեւէ կապ չունէր Չանղըրըի մէջ անոր ցուցաբերած հերոսական կեցուածքներուն հետ:

Մանաւանդ՝ ի՞նչ պէտք ունէր, Պերճ Զէյթունցեանը, այս թատրերգութեան մէջ ստեղծելու՝ «Երեւում» անունով տիպար մը, որ իրականութեան հետ կապ չունեցող խեղկատակութիւն մըն է:

Հայկական եղեռնի պատմութիւնը, մանաւանդ Ռուբէն Սեւակի Չանղըրըի մէջ ցուցաբերած հերոսական կեանքին իրական պատմութիւնը, իր բոլոր մանրամասնութիւններով, իսկական ողբերգադիւցագներգութիւն մըն է:

Եւ այս մասին գրուած, իրականութեան չհամապատասխանող ամէն մէկ տող՝ սրբապղծութեան համազօր է:

Ռուբէն Սեւակի 1915-ին նահատակութենէն յետոյ, իր կիցը՝ Ժաննի, սարսափի մատնուած երկու զաւակներուն՝ Լեւոնին և Շամիրամին հետ, հապճեպով Պոլսէն Ջուիցերիա մեկնած էր:

Եւ Ռուբէն Սեւակի Պոլսոյ Սուրբ Յակոբ թաղամասին մէջ գտնուող բնակարանը բաւական ատեն անտէր մնաց:

Երկար միջոցէ ետք է, որ Ռուբէնի երէց եղբայրը՝ Զերովբէ Չիլիկցիբեան, կարողացաւ փրկել Ռուբէն Սեւակին անձնական իրերուն մէկ մասը:

Ատրիճէ Յակոբովիչն ալ, Նահատակին արխիւին մէկ մասին փրկութեան մէջ մեծ դեր ունեցած է:

Ան, Ռուբէն Սեւակին բանաստեղծութիւններուն բնագիրները (արտագրելէ ետք) Փարիզ՝ Ժաննի Սեւակին ուղարկած է:

Ժաննին ալ, իր կարգին, այս բնագիրները Փարիզ՝ «Նահատակ Գրողներու Բարեկամներ» հրատարակչութեան յանձնած է, որուն շնորհիւ, 1946-ին հրատարակուեցաւ Եղերաբախտ մտաւորականի գրութիւններուն մէկ մասը պարփակող գիրքը:

Մինչ այդ, Ատրիճէ Յակոբովիչին արտագրած ձեռագիրները, մեքն ալ 1946-ին, մեր կարգին, արտագրեցինք և Ռուբէն Սեւակին այս ձեռագիրներուն պատճենները 1983-ին յանձնեցինք Ալեքսանտր Թոփչեանին, որ ինքն ալ, այս ձեռագիրներով, ամբողջացուց Երեւանի մէջ Ռուբէն Սեւակի գրութիւնները, և 1985-ին յաջողեցաւ հրատարակել՝ «Ռուբէն Սեւակ -Երկեր» անուն հատորով նահատակ բանաստեղծին ամբողջական գործերը:

Ատրիճէ Յակոբովիչ իր մօտ պահած էր, իբր մասունք-յիշատակ՝ Ռուբէն Սեւակին իւղաներկ մէկ դիմանկարը:

Ռուբէն Սեւակին այս դիմանկարը գծուած էր 1911-ին, իր ընկերոջ՝ շնորհալի Գևարիչ Լեւոն Ազնաւուրեանի կողմէ, որ եգիպտահայ ընտանիքի մը զաւակն էր. Լոզան եկած, Գեղարուեստի վարժարանը ուսանելու: Եւ Լոզանի մէջ է, որ ծանօթացած էր Ռուբէն Սեւակին: Եւ երկուքը շատ մտերիմ բարեկամներ եղած են:

Ռ. Սեւակի բժիշկի տիտղոս ստանալէն ետք, Լ. Ազնաւուրեան նկարած էր իր մտերիմը բժշկական շապիկ հագած երեւոյթով և նուիրած զայն իր սիրելի ընկերոջ, իբր «յաւերժական նուէր»:

Եւ Ռուբէն Սեւակ այս դիմանկարը 1914-ին, ընտանեօջ Պոլիս վերադարձին, հետը բերած էր: Ատրիճէ Յակոբովիչ, Ռուբէնի նահատակութենէն յետոյ, մեծ գուրգուրանքով պահպանեց իր մօրեղբօր դիմանկարը... Եւ մահանալէ առաջ կտակեց, որ Ռուբէն Սեւակի այս դիմանկարը Հայաստանի Թանգարանը իբր նուէր ուղարկուի:

Մինչ այդ Ատրիճէին քոյրը, որ Պոլսոյ մէջ շատ ծանօթ նկարչուհի մըն է՝ Զրիստին Սալերի անունով, կը մտածէ, թէ առ ի զուշութիւն լաւ կ'ըլլայ. եթէ ընդօրինակէ այս պաստառը: Եւ իրապէս ալ, 1967-ին, շատ հարազատ ձեւով, կ'ընդօրինակէ: Եւ Ռուբէն Սեւակին բուն պաստառը 1970-ին, Հայաստանի հետ կապեր ունեցող բարեկամի մը կը յանձնուի, որ զայն Հայաստան դրկէ:

1977-ին Զրիստին Սալերին Հայաստան կ'այցելէ և Երեւանի մէջ, Սփիւռքի հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէի Նախագահ Վարդգէս Համազասպեանին կը ներկայանայ և կ'ըսէ. «Զանի մը տարի առաջ Ռուբէն Սեւակին իւղաներկ մէկ դիմանկարը, իբր նուէր, Հայաստանի Թանգարանին ուղարկեցինք: Կուզէի գիտնալ, թէ ի՞նչ եղած է այս դիմանկարը»:

Համազասպեան աջ ու ձախ կը հարցնէ: Եւ իրեն կ'ըսեն, թէ այդպիսի նկարի գոյութենէն տեղեակ չեն: Բայց, Զրիստին Սալերին շատ կը պնդէ, և բաւական փնտրոտուքէ վերջ, Գրականութեան և Արուեստի Թանգարանին մէկ նկուղին մէջ կը գտնեն ծրար մը, որուն վրայ գրուած է. «Ռուբէն Սեւակի իւղաներկ դիմանկարը»: Համազասպեանի և Զրիստին Սալերիի ներկայութեան ծրարը կը բանան, և ի՞նչ տեսնեն՝ իւղաներկ նկարը, տարիներէ ի վեր ոլորուած-մնացած ըլլալուն պատճառաւ, ճաթը տած է և իւղաներկերը կտոր, կտոր տարածուած են ծրարին մէջ:

Զրիստին Սալերին շատ կը նեղուի, և կը բացատրէ, թէ Ռուբէն Սեւակին այս դիմանկարը պատմական թանկագին նկար մըն է, և հոգեկան բացառիկ արժէք ունի մանաւա՛նդ Ռուբէն Սեւակի հարազատներուն համար:

Վարդգէս Համազասպեան շատ սրտնեղած՝ թանգարանի պատասխանատուներուն անհոգութեան պատճառաւ ստեղծուած այս կացութենէն, Զրիստին Սալերիին կ'ըսէ.

«Յառաջիկայ տարի, եթէ Հայաստան կրկին այցելէք, ձեզի կը խոստանամ, որ այս սպաստառը քոյր-րովին վերանորոգուած պիտի տեսնէք»:

Տարի մը ետք, Զրիստին Սալերին չկրցաւ այցելել Հայաստան:

Բայց 1978-ին, մենք այցելեցինք Հայաստան և տեսանք, Եղիշէ Չարենցի անուան Գրականութեան և Արուեստի Թանգարանին մէջ, վերանորոգուած Ռուբէն Սեւակի իւղաներկ պաստառը:

Բայց, նկարին վրայ, կ'երեւէին՝ ճաթտուքներուն գիծերը:

Եւ մանաւա՛նդ այս պաստառը, շատ բան կորսնցուցած էր. Ռուբէն Սեւակի դիմանկարը ըլլալու հանգամանքէն:

Այդ օր, մեր ընկերը մեզ նկարեց թանգարանի սրահին մէջ, Ռ. Սեւակի վերանորոգուած դիմանկարին առջեւ: Եւ նաեւ առանձին նկարեց՝ «Ռուբէն Սեւակի դիմանկարը»:

Այս դիմանկարին լուսանկարը մեծցուցինք և կախեցինք Ռուբէն Սեւակի Յիշատակի Տան մէջ:

1990-ներուն էր. մեր հօրաքրոջ աղջիկը՝ Զրիստին Սալերին Նիս եկաւ մեզի այցելութեան: Եւ Ռուբէնի Յիշատակի Տան իբր նուէր բերաւ Ռուբէն Սեւակի իւղաներկ դիմանկարը, որ 1967-ին ինք ընդօրինակած էր բուն դիմանկարէն:

Եւ այսօր, Լեւոն Ազնաւուրեանի 1911-ին Լոզանի մէջ նկարած Ռուբէն Սեւակի իւղաներկ դիմանկարին օրինակը կը գտնուի Նիսի Ռուբէն Սեւակի Յիշատակի Տան մէջ: Իսկ բուն դիմանկարը՝ Երեւանի Գրականութեան և Արուեստի Թանգարանը:

Բայց այսօր, այս պաստառներէն ո՞րը աւելի իրական է. բո՞ւն պաստառը, թէ՞ ընդօրինակուած պաստառը:

Մենք կը հաւատանք, որ Զրիստին Սալերիին ընդօրինակած պաստառը՝ շատ աւելի հարազատ է, քան Երեւանի Թանգարանին մէջ գտնուող վերանորոգուած դիմանկարը:

**

25 Օգոստոս 2001-թ.ին, Շամիրամ Սեւակի հետ միասին, հաճոյքն ունեցանք Ռուբէն Սեւակի Յիշատակի Տան մէջ ընդունելու Երեւանի Գրականութեան և Արուեստի Թանգարանի Տնօրէն՝ Լենրիկ Բախչիցեանը:

Թիւ 153

15

ԱՄԷՆ ՈՔ ԻՐ ԱՀԱՔԵ... (Ծար. էջ 1-էն)

եղած են, կը մնան: Պաքուի ու Անգարայի օգնութեամբ անոնք անցած են Չեչնիա, Աբխազիա, Քոսովօ, Ռուսաստան և Պոսնիա որ ոմբահարեն հիմնարկներ ու գործեն մարդասպանութիւն:

Դեռ չյիշեցնենք, որ այն ահաբեկիչները որոնց դէմ սանձազերծուած է այսօր Ա.Մ.Ն.-ը, մինչեւ երէկ իր դրամով ու զէնքով մէջտեղ եկած ու գործած են, որ «վնարողին» ծառայեն:

Զօրավարը վստահ ըլլալու է, որ Ազերիին տրուած օգնութիւնը պիտի քաջալերէ անոր, որ պայքարի ո՛չ թէ «Պէն...»ի յելուզակներուն դէմ, այլ... Հայաստանի ու Արցախի... «ահաբեկիչներուն», գործակցութեամբը Պաքուին Օսմանցի «լեզուի ու կրօնի եղբայրներուն»: Որպէսզի հայ-ռուսական ազդեցութեան վերջ տան Կովկասի երկու մասերուն մէջ, մեղսակցութեամբը Վրաստանին:

Թիւ 907-յօդուածը ջնջել տալու նպատակն ալ այդ չէ՞ արդէն:

Ծատ գիտակից և հմուտ մտաւորական մըն էր, որ Յիշատակի տետրակին մէջ շատ դրուատալից տողեր գրեց՝ Ռուբէն Սեւակի և Նահատակի Յիշատակի Տան մասին:

Ծամիրամ Սեւակ քանի մը օր յետոյ Երեւան պիտի մեկնէր. ներկայ գտնուելու համար. 1 Սեպտեմբերին, Ռ. Սեւակի անուան դպրոցի վերամուտի հանդիսութիւններուն:

Եւ Ծամիրամ Սեւակ, Հենրիկ Բախչիցեանին հետ պայմանաւորուեցաւ. 12 Սեպտեմբեր 2001 թ.ին Երեւանի Գրականութեան և Արուեստի Թանգարանը այցելելու ծրագրով:

Եւ 87 տարեկան բայց միշտ երիտասարդ ոգիով Ծամիրամ Սեւակ, 30 Օգոստոսին մեկնեցաւ Երեւան: Եւ 14 Սեպտեմբերին վերադարձաւ հոգեկան շատ մեծ գոհունակութեամբ:

Ծամիրամը մեզի պատմեց իր Երեւան այցելութեան տպաւորութիւնները: 31-Օգոստոսին Ռ. Սեւակի անուան դպրոցին վերամուտի հանդիսութիւններուն ներկայ եղած էր: Խոր գոհունակութեամբ արտայայտուեցաւ դպրոցին, տնօրէնութեան և ուսուցիչներուն մասին: Եւ մանաւանդ՝ խօսեցաւ աշակերտներուն բարուք վիճակին մասին:

1 Սեպտեմբերին Երեւանի կրթական վերամուտի հանդիսութիւնները կատարուել են Մատենադարանին առջեւ. առ ի երախտագիտութիւն Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցին:

Եւ այս տարուան հանդիսութիւններուն, Երեւանի կրթական ընդհանուր հաստատութիւնները ներկայացուցեր է Ռուբէն Սեւակի անուան դպրոցը, իր երգչախումբով և իր աշակերտներով:

Ծամիրամ ըսաւ. թէ այս ներկայացուցչութիւնը մեծ պատիւ մըն էր Ռուբէն Սեւակի դպրոցին համար: Ծամիրամ 12 Սեպտեմբերին այցելել է Գրականութեան և Արուեստի Թանգարանը:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Պրն. Շահէ Խպոյեանի և Օրդ. Թալին Թիւրքիւնեանի պսակադրութեան առթիւ, Տէր և Տիկ. Մելոն Սէֆէրեան կը շնորհաւորեն ամուսնացեալ զոյգը, կը խնդակցին իրենց ծնողաց, ի մասնաւորի դամակահայ նուիրեալ ազգային Տիար Արրահամ Խպոյեանին ինչպէս նաև Տիկնոջ, և փոխան ծաղկեփունջի 15,000լ.ո. կը նուիրեն «Նայիրի»ին:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Պրն. Նազարէք Զարմինեանի և Օրդ. Արփիկ Տօնոյեանի նշանադրէֆի [Հալէպ, 26-8-2001] առթիւ, Քուէյթի Հ.Մ.Մ.ի Վարչութիւնը և Ս.Դ.Հ.Կ.ի Վարիչ Մարմինը ջերմօրէն կը շնորհաւորեն զիրենք, և կը խնդակցին իրենց ծնողաց և մերձաւորներուն:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Պրն. Նագօ Զարդարեանի և Օրդ. Վերա Առաքելեանի պսակադրութեան [Հալէպ, 25-8-2001] առթիւ, Քուէյթի Հ.Մ.Մ.ի Վարչութիւնը և Ս.Դ.Հ.Կ.ի Վարիչ Մարմինը ջերմօրէն կը շնորհաւորեն զիրենք, և կը խնդակցին իրենց ծնողաց և մերձաւորներուն:

Թանգարանի տնօրէն Հենրիկ Բախչինեանը շատ սիրալիր ընդունելութիւն մը ցոյց տուած է Ծամիրամին: Անձամբ կը պատգմէ թանգարանը և նոր սարքուած երկու սրահները, որոնց մէջ ցուցադրուած են եղեր հայ մշակոյթի «մեծերուն»- Ջօհրայի, Վարուժանի և Սիամանթոյի և *անոնց պէս մեծ նկատուածներուն* նկարները: Ծամիրամ Սեւակ կը նշմարէ, թէ Ռուբէն Սեւակի նկարը դրուած է շատ աննշան տեղ մը, ան ալ՝ ուրիշներուն կողքին. նեղ շրջանակի մը մէջ. Carte-Postale-ի մեծութեամբ նկար մը:

Ծամիրամ Սեւակ կը հարցնէ Լ. Բախչինեանին, թէ ինչո՞ւ Ռուբէն Սեւակէն բաց մը չեն ցուցադրած:

Բախչինեան կը պատասխանէ. «Շատ բան չունինք Ռուբէն Սեւակէն ցուցադրելիք»: Այս պատասխանին վրայ, Ծամիրամ Հենրիկ Բախչինեանին սա հարցումը կ'ուղղէ. «Բայց դուք ունիք Ռուբէն Սեւակի իւղաներկ մէկ դիմանկարը: Այդ մէկը ինչո՞ւ չէք ցուցադրած:

Այն ատեն Հենրիկ Բախչինեան սա պատասխանը կու տայ. «Պատերուն վրայ ցուցադրելու տեղ չունինք»:

Ծամիրամ Սեւակ զինք ոգեպնդած դպրոցական հանդիսութիւններէն յետոյ, Գրականութեան Թանգարանին մէջի այս երեսոյթէն մեծապէս ցաւ զգացեր է: Որովհետեւ ան ապշութեամբ նկատած էր, որ Ռուբէն Սեւակին իւղաներկ դիմանկարը՝ թանգարանին, մթերանոցներուն մէկուն մէջ, «անկարելոր» լուսանկարներուն հետ միասին, իրարու վրայ դիզուած էին:

Իրապէս ալ, մեզի համար անհասկնալի է, Գրականութեան և Արուեստի Թանգարանի յարգելի տնօրէնին վերաբերումը:

Ռուբէն Սեւակի Յիշատակի Տան մէջ այնքա՞ն հիացական տողեր արձանագրող մէկը ինչպէ՞ս Գրականութեան Թանգարանին մէջ, Սեւակին հանդէպ նոյն գնահատականը չէ ցուցաբերած:

Բայց, մեզի համար անելի անբացատրելի է այն պարագան, որ Լ. Բախչինեանի պէս հմուտ և գիտակից անձնաւորութիւն մը, Հայաստանի Թանգարանին նուիրուած Ռուբէն Սեւակի իւղաներկ դիմանկարին ազգային ու պատմա-բարոյական արժէքը չէ գնահատած:

1915-ի Եղեռնի Նահատակ բանաստեղծներէն ոչ մէկը, իր ապրած շրջանին, վաւերական նկարիչի մը կողմէ գծուած իւղաներկ դիմանկար ունի:

Այս տեսակէտով՝ Ռ. Սեւակին իր նկարիչ ընկերոջ՝ Լեւոն Ազնաւուրեանի կողմէ 1911-ին Լոզանի մէջ գծուած իւղաներկ դիմանկարը բացառիկ պաստառ մըն է՝ Հայկական Եղեռնի պատմութեան համար:

Երեւանի Պատմութեան և Արուեստի Թանգարանի պատասխանատուներ՝ դուք Ռուբէն Սեւակին դիմանկարին ներկայացուցած արժէքը ձեզի ուղարկուած առաջին օրէն մինչեւ այսօր գնահատել չգիտցաք:

Այդ պատճառաւ ձեռնէ պիտի խնդրենք, որ Ռուբէն Սեւակի հարազատներուն կողմէ Հայաստանի Թանգարանին նուիրուած ու սրբապատկերի համազօր իւղաներկ դիմանկարը՝ Նահատակի հարազատներուն վերադարձնէք:

Անոնք և նաեւ բիրաւոր հայեր, շատ լաւ գնահատել գիտեն, հերոսատիպ գրողի դիմանկարին արժէքը: Թէ գեղագիտական և թէ պատմա-բարոյական իմաստով:

ԹԻ Ե 159

ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԲԵՐ ԱՇԽԱՐՀՆԵՐ

ԿԵՑՑԷ՛ ԵՈՒԿՈՍԼԱԻՈՅ ՆԱԽԱԳԱՀ՝
ՄԻԼՈՍԵԻԻՉԸ, ՈՐ ՊԱՅՔԱՐԵՑԱԻ
ԱՐԵԻՄՏԵԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ ՓԼՑՆԵԼ ՈՒՋՈՂ
«ՏԵՌՈՐԻՍՏ» ՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
(ՎՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ)

29-10-2001-ին, Լա Հէյ-ի «Միջազգային անարդարութեան մանկլաւիկներու» դատարանին առջեւ, Միլոսեւիչը սապէս արտայայտուեցաւ՝

«ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԱԾ ԵՄ, ՈՐՈՎՀԵՏԵԻ ՊԱՇՏՊԱՆԱԾ ԵՄ ԱԶԳՍ, ՕՐԻՆԱԻՈՐ ԿԵՐՊՈՎ, ԵԻ ԱՄԷՆ ԱԶԳԻ ՀԱՄԱՐ ԸՆԴՈՒՆՈՒԱԾ ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ԻՐԱԻՈՒՆՔԻՆ ՀԱՄԱԶԱՅՆ, ՈՃՐԱՅԻՆ ՅԱՐՉԱԿՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ:

ԵՍ, ՊԱՏԻ ՈՒՆԵՑԱԾ ԵՄ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼՈՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՄ՝ ԱՀԱԲԵԿԶՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ:

ՄԻՆՉԴԵՌ ԲԼԻՆԹՐԵՆ-Ի ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՍԵՐՏՕՐԷՆ (ETROITEMENT)

ԿԸ ԳՈՐԾԱԿՑԷՐ ԱՀԱԲԵԿԻՉՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ»:

ՄԵՆՔ ԿԱՄՈՂՈՒԱԾ ԵՆՔ, ՈՐ ԵՈՒԿՈՍԼԱԻՈՅ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ԻՐՐ ԲՈՒՆ ԿԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆԵՐ, ԿԱՉՈՒԵՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆՉՈՒԵԼՈՒ ԵՆ՝

- 1.- Հռովմի այժմու Գահակալը
- 2.- Գերմանիոյ նախկին վարչապետ Հելմուտ Զոհլը
- 3.- Ամերիկայի նախկին նախագահ Պիլ Զլինթընը:

Արեւմտեան աշխարհին իբր թէ «ազատ մամուլ» կոչուած թերթերուն ազատութեան չափանիշը և արդարութեան սկզբունքը հասկնալու համար բաւարար է, որ 29-10-2001-ին, Լա Հէյ-ի «անարդարութեան» դատարանին առջեւ դատող Եուկոսլաւիոյ նախագահ Միլոսեւիչի մասին նոյն թերթերուն մէջ գրուածները կարդալը՝

1.- «Ֆրանս-Սուար»-ին մէջ, դատավարութեան լուրը քանի մը տողով տրուած էր: Բայց Միլոսեւիչին՝ Զլինթընի մասին ըսածը չկար:

2.- «Լիպերասիոն»-ին մէջ՝ նոյնպէս, քանի մը տող: Բայց Զլինթընի մասին՝ ոչինչ:

3.- «Նիս Մաթեն»-ին մէջ, Միլոսեւիչին նկարը դրուած էր, բայց ոչ՝ նախագահին խօսքերը: Բնական է, Զլինթընի մասին անոր ըսածն ալ չկար:

4.- «Լա Լիպրը Պելժիք»- քանի մը տողով միայն՝ Միլոսեւիչին ըսածներէն. բայց ո՛չ՝ Զլինթընի մասին ըսածը:

5.- «Ինթերնասիոնալ Հերըլտ Թրիպուն»-ի մէջ՝ Միլոսեւիչին նկարը: Զանի մը տողով ակնարկութիւն Միլոսեւիչին ըսածներուն, և բաւական ընդարձակ՝ Միլոսեւիչի դէմ անարդար ամբաստանութիւններ: Բնական է՝ ոչ մէկ խօսք Զլինթընին վերաբերող:

6.- «Լը Մոնտ»-ին մէջ, բաղդատաբար միւս թերթերուն, դատավարութիւնը անլի իրատես ձեւով տրուած էր: 100 տողոց այս գրութեան մէջ, գոնէ 7-ը տող յատկացուած էր Եուկոսլաւիոյ նախկին նախագահին ըսածներուն, թէ՛ իր հայրենիքը պաշտպանած է «ահաբեկիչներուն դէմ»:

Եւ միայն «Լը Մոնտ»-ին մէջ կարդացիցք Միլոսեւիչին դատավարութեան ընթացքին ըսած հետեւեալ խօսքերը՝

«Սերպերը, որոնք Խրուաթներուն Եուկոսլաւական Միութենէն բաժնուելուն հետեւանքով, անոնց զոհերը եղան՝ այսօր կը ներկայացուին իբր յանցաւորներ»:

Բայց նոյն «Լը Մոնտ»-ին մէջ ալ, Միլոսեւիչին Զլինթընի մասին ըսածը չէր գրուած:

Նոյնպէս՝ «Լը Մոնտ»-էն տեղեկացանք նաեւ, թէ շատ «արդար» մէկը եղող դատաւորը, Միլոսեւիչին խօսակցութիւնը «միջրոֆոնը» գոցելով կ'ընդհատէ եղեր:

7.- «Ֆիկարո»- Ֆրանսական թերթերէն միայն «Ֆիկարո»-ին մէջ կարդացիցք Միլոսեւիչին Զլինթընի դէմ ուղղած հետեւեալ ամբաստանութիւնը.

«ԵՍ, ՊԱՏԻԸ ՈՒՆԵԾԱԾ ԵՄ, ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՍ ՊԱԾՏՊԱՆԵԼՈՒ ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ: ՄԻՆՉԴԵՌ, ԶԼԻՆԹԸՆԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ, ՍՐՏԱՆԾ [ETROITEMENT] ԿԸ ԳՈՐԾԱԿԾԷՐ ԱՀԱԲԵԿԻՉՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ»:

8.- SUD DEUTSCHE ZEITUNG- Միլոսեւիչի դատավարութեան մանրամասնութիւնները ամենէն ընդարձակ ձեւով ներկայացնող Միւնխի գերմանական թերթերէն մէկը եղած է:

Բայց, շատ հետաքրքրական է այն, որ այս թերթը, Զլինթընի դեմ կատարուած ամբաստանութիւնը թեպէտ նոյնութեամբ տուած է, բայց Միլոսեւիչի խրուաթներուն, Եուկոսլաւական Միութենէն բաժնուելուն պատճառուած ողբերգութեան մասին ըսածները չէ գրած: Անշուշտ՝ շատ «հասկնալի» պատճառներով: Որովհետեւ խրուաթներուն բաժնուելուն առաջնակարգ պատասխանատուներէն մէկը՝ Գերմանացիները եղած են:

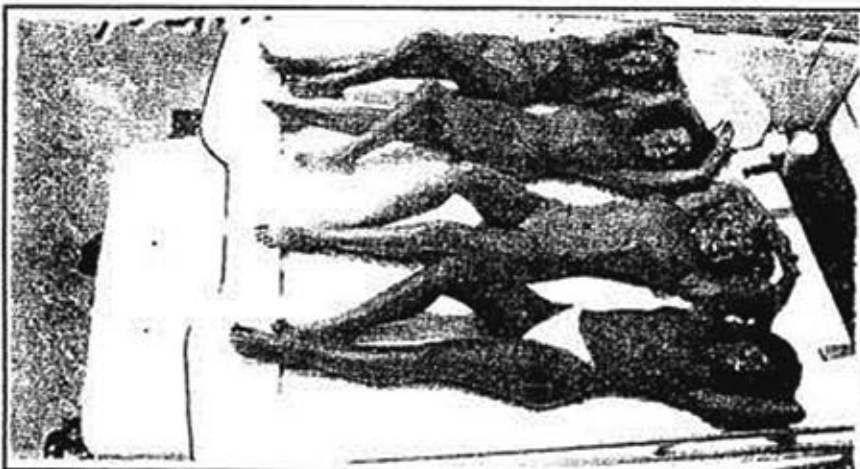
9.- Բայց, մեզի համար, ամենէն ցաւալին, Փարիզի երկու հայկական օրաթերթերուն՝ Լ.Յ.Դ.ի «Կամք»ին և դաշնակցականամիտ «Յառաջ»ին այս անարդար դատավարութեան հանդէպ ցուցաբերած անտարբերութիւնն է:

Այս երկուքին մէջ ալ, դատավարութեան լուրը տրուած է՝ վերջին էջին մէջ, երկրորդական լուրերուն կարգին, քանի մը տողով միայն:

Եւ շատ զարմանալի է, որ ասոնք ալ, արեւմտեան թերթերէն շատերուն նման, Միլոսեւիչի Զլինթընի դեմ կատարած «Ահաբեկիչներուն հետ գործակցելու» ամբաստանութիւնը հրատարակելու համարձակութիւնը չեն ունեցած:

Բայց մեզի համար ամենէն կարելորդ, Անարդարութեան ենթարկուած Ազգի մը ներկայացուցիչները եղող այս հայկական թերթերը չեն հասկցած, որ մանաւանդ 11 Սեպտեմբեր 2001-ին, New York-ի մէջ կատարուած գազանային ահաբեկչական արարքներէն յետոյ, Լա Հէյի դատաւորները՝ անմեղ Զրիստոսը մահուան դատապարտող անգուր հրեայ կրօնաւորներուն դերին մէջ մտած են:

Այստեղ կը հրատարակենք իրարու բոլորովին հակապատկերը եղող, երկու «Աշխարհներ»ու ներկայացուցիչներուն նկարները.

1.- Առաջին նկարին մէջ կը տեսնենք չորս գեղունիներու տիպարները, որոնք այսօրուան Արեւմտեան Աշխարհին մէջ, Սիոնիստներու ծրագիրներուն գործադրութեամբ մէջտեղ եկած, կեանքը՝ միայն կենդանական բնագոյններով ապրելու մտայնութեան խորհրդանշանն են:

2.- Երկրորդ նկարին մէջ կը տեսնենք մարդկային երեւոյթներ, գլխէն մինչեւ ոտքերուն ծայրը բոլորովին ծածկուած՝ հաւանաբար կիներ, որոնք կը ներկայացնեն «մութ աշխարհ» մը, 1500 տարիներ առաջ անապատներու մէջ ապրած վաչկատուն ցեղախումբերու կեանքը:

Ահա, այս մութ աշխարհին ներկայացուցիչները եղող ահաբե-

ՌԻՏ - ՄԻՍ - ԿՐԵՒՄԱ - Լ

կիչները, ուղեղնից լուացուած խաւարամիտ գաղափարներով և դրախտ երթալու մարմաջով, կը յարձակին «Արեւմտեան քաղաքակրթութեան» վրայ, որ հոգեպէս տկարացած և հիւծած է՝ Սիոնիստներուն երկար տարիներէ ի վեր գործադրուող ծրագիրներուն հետեւանցով:

Այսօր, շատ մը քաղաքական մասնագէտներ կ'ընդունին, որ 11 Սեպտեմբեր 2001-ին, Նիւ Եորքի մէջ կատարուած անհաւատալի ահաբեկչութեան օրէն սկսեալ, աշխարհ բոլորովին նոր և տարբեր դարաշրջան մը թեւակոխած է: Արեւմտեան աշխարհը, դրամատիրական հեռանկարներով՝ իր կիրարկած ծայրայեղ ազատութեան՝ «Լիպերալ-տեմոքրատի» կոչուող ծանօթ քաղաքականութեան զոհը եղաւ:

Mondialisation կոչուող աշխարհահայեացքը, դրամատիրական կառոյցը ամբողջ աշխարհի տարածքին պարտադրելու քաղաքականութիւնն էր, կը մնայ, և իրենց համար, միայն դրամական շահը կարելոր է:

Եւ աշխարհի քանի մը տասնեակ միջազգային մեծ ընկերութիւնները (բնական է Սիոնիստներուն հակակշռին տակ) միայն դրամատիրական ահու հեռանկարներով կ'որոշէին «Աշխարհի Ճակատագիրը»: Եւ կառավարութիւնները այս միջազգային ընկերութիւններուն ցուցմունքներով աշխատող, գործակատարներ էին միայն:

Եւ այսօր, մահու և կենաց դրութիւն ստեղծուած է արեւմտեան աշխարհին համար:

Եւ եթէ արեւմտեան աշխարհը իր միջազգայնական, աւելի ճիշդը՝ «Մարդկային Իրաւունքներ»

ըսուած իր քանդիչ քաղաքականութիւնը չփոխէ և արեւմտեան աշխարհին մէջ տեղաւորուած թուրք, փաքիստանցի և ուրիշ երկիրներու պատկանող ծայրայեղ հատուածները անմիջապէս շրջանէն չհեռացնէ, և մնացեալ՝ ծագումով օտար ու իրենց արտագաղթած երկիրներէն եկող մուլեռանդներուն հակաարեւմտեան քարոզչութիւններուն արգելք չըլլայ, և մանաւանդ՝ այս մուլեռանդ երկիրներուն մէջ գործող ծայրայեղ հոսանքներուն առջեւ, միջազգային օրէնքներով, արգելք չդնէ ինչպէս արդէն, շատ մը արեւմտեան երկիրներուն մէջ, ծայրայեղ ազգայնական հոսանքները հակաֆաշիստական օրէնքներով արգիլուած են) և ասոր նման կենսական միջոցներով Արեւմտեան աշխարհը եթէ պայքար չմղէ կրօնական ծայրայեղութեան դէմ, քանի մը տասնեակ տարիներ վերջ, Ճենկիզ Խանի, Թիմուրլենկի և Օսմանցիներու նման վայրենի խուժաններ պիտի քանդեն Արեւմտեան աշխարհը (Ծարք՝ էջ 11)

ԿԸ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ [ԻԲՐ ԹԷ] ՉԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
 «ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ԱԶԳ ՀԱՅՈՑ»- ԹԻԻ 3
 «ՀԱՒԱՏԱՐՄՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ԱՊԵՐԱԽՏՈՒԹԻՒՆ»

Սելանիկի մէջ, դաւանափոխներու և ֆարմասոններու կողմէ հիմնուած «երիտասարդ թուրքեր» ու կազմակերպութիւնը, 1908-ին Պոլսոյ վրայ քալելով, Պոլիսը գրաւեց: Եւ Ապտիւլ Համիտ ստիպուած եղաւ կրկին «Սահմանադրութիւն» հռչակելու:

Եւ «երիտասարդ թուրքեր»ը իշխանութիւնը ձեռք անցուցին և «Ազատութիւն» հռչակեցին:

Պոլսոյ ժողովուրդը, ուրախութեան մէջ էր. հո՞ճա, բահանայ և ուրախներ՝ եղբայր եղած, իրարու հետ կը ողջագուրուէին: «երիտասարդ թուրքեր»ու կազմակերպութեան գլուխը՝ Նիեազի, Թալաթ, Էնվեր և Ճեմալը կային:

Հայ երեւելիներէն, գրող և փաստաբան Գրիգոր Զօհրապը ֆարմասոններու օթեակէն Թալաթին «եղբայր»ը և Նաև ամենէն լաւ բարեկամն էր:

Բայց «Ազատութեան» ուրախութիւնը շատ չ'տեւեց:

«Յետադիմականները» և «մոլեռանդները» ապստամբեցան, և Պոլիսը գրաւեցին և «երիտասարդ թուրքեր»ը փնտռել սկսան՝ վրէժխնդրութեամբ, անոնք մեռցնելու համար:

Այդ սարսափելի օրերուն Թալաթ և իր ընկերները «փախչելիք ծակ» կը փնտռէին:

Գրիգոր Զօհրապ և իր ընկերները՝ Թալաթը և անոր խմբակը՝ իրենց տունը պահելով՝ յետադիմականներուն ձեռքէն և ստոյգ մահէ մը ազատեցին:

Միջոց մը յետոյ, Սելանիկէն եկող ուժերը՝ յետադիմականներուն ապստամբութիւնը կասեցուցին և Ապտիւլ Համիտը գահընկեց ընելով, աքսորի դրկեցին, և «Ազատութիւնը» վերստին եկաւ:

Հայ Գրիգոր Զօհրապը և ընկերները օսմանեան պետութիւնը զօրացնելու համար շատ աշխատեցան:

Օսմանեան Նաւատորմը կրկին վերակազմեցին: Հայ Զօհրապին և ընկերներուն մեծ ջանքերուն շնորհիւ, օսմանեան պետութիւնը «հիւանդ մարդ» ըլլալէ դադարեցաւ:

Բայց «երիտասարդ թուրքեր»ը 1914-ին, օսմանեան պետութիւնը գերմանացիներուն դաշակիցը ըլլալով, պատերազմի մտցուցին:

Եւ պատերազմի խառնաշփոթութենէն օգտուելով, Հայ Ազգը ցեղասպանութեան ենթարկեցին:

Ֆարմասոններուն մեծաւորը եղող «մեծ վարպետ» Թալաթ փաշան, զիրենք մահէն ազատող ֆարմասոն «եղբորը» Զօհրապին հանդէպ «շատ մեծ հոգածութիւն» ցուցաբերեց:

Զօհրապը Ատանա աքսորեց. եւ հոն, Չերքէզ Ահմէտ՝ Զօհրապին գլխուն բարով մը հարուածներ տալով սպաննեց:

Յ. Զ.

TURKLERIN (SÖZDE) BILMEDİKLERİ GERCEKLERİ AÇIKLIYORUZ
 "MİLLETİ SADIKAYI ERMENİYE" N° 3
 SADAKAT KARSİ NANKÖRLÜK

SELANİKTE, DÖNMELER VE FARMASONLAR TARAFINDAN KURULAN "JÖN TÜRKLER" TESKILATININ KUVVETLERİ 1908 DE İSTANBUL ÜZERİNE YÜRÜDÜLER, İSTANBULU İSGAL ETTİLER VE ABDÜL HAMİD, YENİDEN MESRUTİYET İLAN ETMİYE MECBUR OLDU. VE JÖN TÜRKLER, İKTİDARI ELE GECİREREK "HÜRRİYET" İLAN ETTİLER. İSTANBUL HALKI SEVİNCİ İCİNDEYDİ. HOCA-PAPAZ-HAHAM KARDES OLMUSLAR, BİRBİRLERİ İZE KUCAKLASIYORLARDI,

JÖN TÜRKLER TESKILATININ BASINDA, NİYAZI, TALAT, ENVER VE CEMAL VARDI. ERMENİ İLERİ GELENLERİNDEN YAZAR VE AVUKAT KRİKOR ZOHRAB, MASONLAR LOCASINDAN TALATIN "KARDESİ" VE EN İYİ ARKADASI İDİ. FAKAT HÜRRİYET SEVİNCİ ÇOK SÜRMEYDİ. GERİCİLER VE SOFTALAR İSYAN ETTİLER VE İSTANBULU ELE GECİREREK "JON TÜRKLER"İ ARAMAYA BASLADILAR. İNTİKAM ALMAK İCİN.

O FECİ GÜNLERDE, TALAT VE ARKADASLARI ÖLÜMDEN KURTULMAK İCİN, KAÇACAK DELİK ARIYORLARDI. KRİKOR ZOHRAB VE ARKADASLARI, TALAT VE SÜREKASINI EVLERİNDE SAKLIYARAK, SERİATCILARIN ELİNDEN VE HAKIKİ BİR ÖLÜMDEN KURTARDILAR.

BİR MÜDDET SONRA SELANİKTE GELEN KUVVETLER İRTİCA İSYANINI BASTIRDILAR VE ABDÜL HAMİDİ TAHTTAN İNDİREREK SÜRGÜNE GÖNDERDİLER. VE HÜRRİYET YENİDEN GERİ GELDİ.

ERMENİ ZOHRAB VE ARKADASLARI OSMANLI DEVLETİNİ KUVVETLENDİRMEK İCİN ÇOK ÇALIŞTILAR.

OSMANLI DONANMASINI YENİDEN KURDULAR.

ZOHRAB VE ARKADASLARININ BÜYÜK GAYRETLERİ SAYESİNDE, OSMANLI DEVLETİ HASTA ADAM OLMaktan KURTULDU.

FAKAT JÖN TÜRKLER, 1914-TE OSMANLI DEVLETİNİ ALMANLARIN MÜTTEFIGİ OLARAK HARBE SOKTULAR. VE HARBİN KARGASALIGINDAN İSTİFADE EDEREK ERMENİ MİLLETİNİ 1915-TE SOYKIRIMINA UGRATTILAR.

FARMASONLARIN REİSİ OLAN ÜSTADİ-AZAM TALAT PASA, KENDİLERİNİ ÖLÜMDEN KURTARAN FARMASON KARDESİ ZOHRABA "ÇOK YAKIN ALĀKA" GÖSTERDİ.

ZOHRABI ADANAYA SÜRGÜN GÖNDERDİ. VE ORADA ÇERKES AHMET, ZOHRABIN BASINI TASLA VURA VURA ÖLDÜRDÜ.

Յ. Զ.

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՍՓԻՒՌ ՄԻԱՍԻՆ ՊԷՏՔ Է ԳՈՐԾԵՆ» ՇԵՇՏԵՑ ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

[ՆԻԿՈՍԻԱ] - Կիպրոսի Թեմի 1700-ամեակի եզրափակման հանդիսաբանաց նախագահելու համար Նիկոսիա ժամանած Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետը Կիրակի 21 Հոկտեմբերին նախագահեց գաղութի պաշտօնական ընդունելութեան: Հոծ թիւով ներկաներուն և պաշտօնական հրաւիրեալներու ուղղելով իր խօսքը, շեշտեց միասնականութեան կարեւորութիւն ամէն մակարդակներու վրայ՝ թեմական, ազգային և յատկապէս Սփիւռք-Հայաստան: Յատկապէս 1700-ամեակէն ետք բացուող ժամանակաշրջանին համար կարեւոր նկատեց Վեհափառը իրարու հետ խօսիլ մեր ընդհանրական շահին համար. «Ոեւէ մէկը իրաւունք չունի կացութիւնը օգտագործելու, երեւոյթները շահագործելու: Ոեւէ մէկը իրաւունք չունի մթնոլորտ պղտորելու: Մեր ազգային կեանքին մէջ կարմիր գիծ մը կայ, ու ոչ ոք իրաւունք ունի անկէ անդին անցնելու» ըսաւ Վեհափառ Հայրապետը: Ապա խօսելով մեր ժողովուրդի միասնականութեան մասին ըսաւ, որ «Միասնականութիւնը սրբութիւն է, գոր ամէն մակարդակի վրայ պէտք է պահեմք առողջ ու վեր մեր անհատական շահերէն»: Շեշտելով Սփիւռք-Հայաստան գործակցութիւնը, Ան ըսաւ. «Սփիւռքը կայ, մասնակցելու համար հայրենաշինութեան, ո՛չ թէ միայն տալու, այլ՝ մասնակցելու»:

Նշեմք, որ Օրհնաբեր այս այցելութեան առիթով, ընդառաջելով Թեմի Կաթողիկոսական Փոխանորդին ու Ազգ. Իշխանութեան խնդրանքին, Վեհափառ Հայրապետը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի շքանշանով պատուեց հայ կրթութեան ու մշակոյթի վաստակաւոր մշակներ՝ Նարեկ Ազգ. Վարժարանի նախկին տնօրէն Վարդան Թաշեհանը, նոյն վարժարանի վաստակաւոր ուսուցչուհի Անահիտ Էսկիճեանը, Մելգոնեան Կրթական Հաստատութեան տնօրէնուհի՝ Անի Լաչինեանը և հայ գիրի սպասաւոր Յարութիւն Ամմահունին:

«ԱՄԷՆ ԳՆՈՎ ՊԷՏՔ Է ՊԱՀԵԼ ՄԵԼ ԳՈՆԵԱՆԸ»

[ՆԻԿՈՍԻԱ] - Կիպրոսի Թեմին շնորհած իր հովուապետական այցելութեան շրջագծէն ներս, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Հայրապետը երեքշաբթի, 23 Հոկտեմբեր 2001-ի կէսօրին եղաւ Մելգոնեան Կրթական Հաստատութեան մէջ, ուր տնօրէնութեան, ուսուցչական կազմին և ուսանողութեան շերտ ընդունելութեան արժանացաւ: Ի պատիւ Վեհափառ Հայրապետին աշակերտները ներկայացուցին երգ-պար-ասմունք, բարձրորակ կատարումով: Ներկայ էին նաեւ փոքրամասնութիւններու պետական յանձնակատար Մեծ. Մանոլիս Խրիստոֆիտիս, խնամակալներ և հոգաբարձուներ: Հաստատութեան տնօրէնուհի Օրդ. Անի Լաչինեան ողջունեց Վեհափառ Հայրապետին հովուապետական այցելութիւնը և հրաւիրեց որ իր պատգամը փոխանցէ աշակերտութեան: Իր հայրական խօսքին մէջ Վեհափառ Հայրապետը շեշտեց հայ վարժարանէն ներս ըլլալու պատիւն ու արժէքը բարձր պահելու գիտակից մօտեցումը. «Դուք այստեղ եկած էք ոչ թէ սորվելու համար, այլ ըլլալու: Ուրիշ դպրոցի մէջ ալ կրնաք սորվիլ, բայց այստեղ է որ հայ կը դառնաք: Մեր կեանքը պէտք ունի ձեզի: Քննադատողներ շատ կան, բամբաստողներ շատ կան, սակայն մենք գործողներու պէտք ունինք» ըսաւ Վեհափառը: Գնահատելով հաստատութենէն ներս եկեղեցւոյ ներկայութիւնը, ձեռնարկներու և այլ նախնայական Մելգոնեան Հաստատութեան վաստակը, Վեհափառը շեշտեց ըսելով. «Ամէն գնով պէտք է պահպանել ու գուրգուրալ այս կրթական օճախին, որ անցնող 75 տարիներուն Մարդ պատրաստեց մեր ազգին ու եկեղեցւոյ նուիրելով զանոնք»:

Կէսօրին, Վեհափառ Հայրապետը իր շնորհակալութիւնները արտայայտեց Մելգոնեանի աշակերտներուն հետ:

ԵՐԿՈՒ ՏԱՐՔԵՐ ԱԾԽԱՐՀՆԵՐ ... (Ծար. էջ 2-էն)

և անոր աներակներուն վրայ պիտի ծածանի՝ մոլեռանդ յետադիմութեան դրօշակը: Բայց այսօր, դրական երեւոյթ մը կայ: Ամերիկեան պետութիւնը այսօր (անկի ճիշդը ըսելու համար՝ միայն ցաւը իր մորթին վրայ զգալէ՝ 11 Սեպտեմբեր 2001-էն ետք) տեսած ըլլալու է իրականութիւնը, թէ՛ կրօնական մոլեռանդութիւնը ինչ մեծ վտանգ մըն է ամբողջ աշխարհին համար:

Եւ Ամերիկայի առաջնորդութեամբ, արեւմտեան բոլոր պետութիւնները (մանաւանդ՝ Ռուսիան և Չինաստանն ալ միասնաբար) պատերազմ կը մղեն հաբեկիչներուն դէմ, ծայրայեղ Թալիպաններուն դէմ, որոնք աֆղաններ ըլլալէ անկի՝ փառաստանցի, սեուտցի, ալժերիացի և չէչէններ են:

Բայց ինչո՞ւ ամերիկացիները, մինչեւ 11 Սեպտեմբեր 2001-թ.ը, կրօնամոլներուն թիկունք կանգնեցան, անոնց մարզեցին և զինեցին: Ինչպէս՝ Պեն Լատենը որ Սի. Այ. Էյ. ի գործակալ մըն էր, որ պայքարած էր մուճահիտներուն հետ Սովետներուն դէմ: Ինչո՞ւ 1990-ին Ս. Միութեան կազմալուծումէն ետք, Ամերիկան շարունակեց մոլեռանդներուն թիկունք կանգնիլ:

Ինչո՞ւ Ամերիկան 1990-թ.ներէն սկսեալ և մինչեւ այսօր Պալքաններու և մանաւանդ Պոսնիոյ, Զոսովօ-ի և Մակեդոնիայի մէջ, ծայրայեղ կրօնականներուն թիկունք կանգնեցաւ թուրքներուն օգնութեամբ:

Ինչո՞ւ Ամերիկան, մինչեւ վերջերս Փաքիստանի, Թուրքիոյ և ուրիշ ճամբով Չէչէններուն օգնեց և ըլլա՛յ Պալքաններու և ըլլա՛յ Չէչէնիոյ մէջ, մոլեռանդ իսլամ հաբեկիչները իշխանութեան գլուխ բերելու աշխատեցաւ:

Կը կարծեցք, որ այս բոլոր, ձեռով մը հակա-քրիստոնէական սադրանքները՝ Սիոնիստական ծրագիրներու հետեւանքն էին:

ԱՄՆ.ի Գախագահները շրջապատուած էին հրեայ Գախարար և խորհրդականներով, և մանաւանդ՝ Ամերիկեան Ծերակոյտին և Գոնկրէսին մէջ մեծ թիւով հրեաներ կային, ինչպէս՝ Զիսինճըր, Մատլէն Օլպրայթ, անթիւ-անհամար հրեայ գործակալներ, որոնք Մ. Նահանգներու Գախագահներուն և Ամերիկեան պատասխանատուներուն հաւատացուցին, թէ՛ կրօնամոլներուն Պալքաններու և Ռուսիոյ մէջ տեղաորուիլը ամերիկացիներուն շահերուն կը Գպաստէ:

Սիոնիստներուն ծրագիրը՝ ի վերջոյ իսլամ աշխարհը ոտքի հանել և քրիստոնէական քաղաքակրթութիւնը կործանել էր:

Եւ այս ծրագիրը Սիոնիստները, իրենց հիմնադիրը եղող Թեոտոր Լերզլ-էն սկըսեալ, գործադրել սկսան:

Այս ծրագրին մաս կազմած է՝ 1908-ին, հրեայ-ֆարմասոն Երիտթուրքներուն, Օսմանեան կայսրութեան մէջ իշխանութեան գալը, որով անոնք գործեցին 1915-ի հայկական ցեղասպանութիւնը:

1919-ին Թուրքիոյ մէջ իշխանութեան գլուխ եկաւ հրեական ծագումով ֆարմասոն Մուսթաֆա Զեմալը, որ Անաթոլիոյ մէջ շարունակեց գործադրել Սիոնիստներուն ծրագիրները: Հակառակ, որ ան ծայրայեղ իսլամ մը չէր՝ մաքրագործեց Անաթոլիոյ բնիկ յոյները և 1915-էն ողջ մնացած հայերը:

Յետոյ, Միջին Արեւելքի մէջ սկսաւ հակաքրիստոնէայ շարժումը: Սկսաւ Եգիպտոսի բնիկները եղող Գոքթերու մաքրագործումը, որ այսօր կը շարունակուի: Այժմ, Երուսաղէմի մէջ, գրեթէ քրիստոնէայ չէ մնացած: Միջին Արեւելքի երկիրներուն մէջի այս դաւանութեան ժողովուրդներուն մեծ մասը ստիպողաբար արտագաղթեց:

1945-թ.ներուն անգլիացիները, Հնդկաստանէն հեռանալէ առաջ, հնդիկներուն կոնակը երկու իսլամ պետութիւն ստեղծեցին՝ Փաքիստան և Պենկլատէշ անունով:

Ասիկա Անգլիական «բաժնէ որ իշխես» քաղաքականութիւնն էր, որ իրականութեան մէջ Սիոնիստական ծրագրին մաս կը կազմէր:

Եւ այս Փաքիստանն է պատասխանատուն, մինչեւ այսօր շարունակուող Աֆղանիստանի ողբերգութեան՝ որ կատարուեցաւ 1980-թ.ներէն սկսեալ, «Փեթրոտոլար»ով և ամերիկացիներուն թիկունքով ու մանաւանդ զենքերով:

* * *

1896-ին Սիոնիստներուն հրապարակ իջնելէն ետք սկսած ծայրայեղ կրօնական շարժումին սիոնական արտադրութիւն մը ըլլալուն առաջնակարգ ապացոյցներէն մէկն այն է, որ կրօնամոլ ռահվիրայի դեր խաղացող Պեն Լատենը ոչ մէկ ատեն չէ օգնած պաղեստինցիներուն:

Պաղեստինցի ժողովուրդը իր միջոցներով և մանաւանդ՝ քարերով կը պայքարին Սիոնիստներուն դէմ, պաշտպանելու համար իրենց հայրենիքը:

Ծայրայեղ կրօնական շարժումին ետեւը՝ սիոնիստներուն գտնուելուն ուրիշ ապացոյցներէն մէկն ալ այն է, որ Եւրոպայի հրեաներն էին Պալքաններու մէջ նոյն

մոլեռանդներուն թիկունք կանգնողները:

Եւրոպացի հրեաներն են՝ Գերմանիոյ մէջ թուրքերուն, Ֆրանսայի մէջ Մերձ-Արեւելքցիներուն և Անգլիոյ մէջ ալ փաքիստանցիներուն մեծագոյն պաշտպանները:

Վերջին օրերուն գլխաւոր ապացոյցն ալ այն է, որ սիոնիստներուն խամաճիկները եղող Թրոցքիստներ, «Կանանչ» ըսուածները և բոլոր այն կազմակերպութիւնները որոնք սիոնիստներուն հակակշռին ենթակայ են, բոլորը միասին «Մարդկային իրաւունքներ»ու նշանաբանի տակ, Ամերիկացիներուն Աֆղանիստանի մէջ կատարած ռմբակոծումներուն դէմ խաղաղութիւն պահանջող ցոյցեր կը կատարեն:

Այս ցոյցերը, որոնք վերջերս Ամերիկայի մէջ ալ կատարուիլ սկսան՝ սադայելական սիոնիստական ռազմավարութիւն մըն են:

Երբ հրեաները, Պաղեստինի մէջ, հազարաւոր պաղեստինցիներ կը սպաննեն. «խաղաղասէր» խրտուիլակներէն ոչ մէկը ցոյց կ'ընեն:

Ո՛ւր էին ասոնք երբ Ամերիկացիները, 78 օր շարունակ, իրենց ռմբակոծումներով, 1999-ին Եուկոսլաւիան կը քանդէին: Այն օրերուն, այս սիոնիզմի խամաճիկները, մատերնին անգամ չշարժեցին:

Յուսանք, որ Նախ. Պուշ բաւական տեղեակ է, այս ցոյցերուն ներքին ծալքերուն:

Եւ կը յուսանք ու կը մաղթենք, որ Ամերիկացիները, Եւրոպական և մանաւանդ Ռուսական ու Չինական գործակցութեամբ, աշխարհի համար աներեւակայելիօրէն շատ մեծ վտանգ մը եղող այս ծայրայեղ շարժումին կը յաջողին արգելք ըլլալ:

ՎՐԻՊԱԿ

Քերթիս 28 ձուկ. թիւն մէջ տեղի ունեցած են տպագրական վրիպումներ...

Էջ 5 վերէն 12-րդ տող. Ռաֆֆի պիտի ըլլայ Ռաֆայէլ, երկու անգամ: Նոյն էջին վարէն 6-րդ տող. Ռաբերոդ դարը պիտի ըլլայ եօթներորդ դար [Ը դարը պիտի ըլլայ է դար]: Նոյն էջին վարի տողին վրայ -Կոստանդին Գ. չէ, որ կառուցած է Կոստանդնուպոլիսը, այլ՝ Մեծ Կոստանդինոս Ա. կայսրը: Էջ 9-ը 8-րդ տող. Նոյնյետայն-ը որպէս մակբայ, պիտի ըլլայ Նոյնիետայն:

ՏԻԵԶԵՐԱԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԻԵԶԵՐԱՀԱՄԱՀՍԱՐԱՆ

ՈՐՏԵՂԻՑ ԵՆ (SIRIA, DAMASC, HALEP, GAMISHLY) ԱՆՈՒՆՔ ՄԿՐՏԻՉ ԱՍՀԱՆԵԱՆ

1.- ՀԱՅ-ԱՐԻԱԿԱՆ (ASTARIA-ԱՍՏԱՐԻԱ) - ՏԻԵԶԵՐԱԻՄԱՍՏԱՆՇԱՆԱԳԻՐ քաղից է ծնուած (ASORY-ԱՍՈՐԻ)-քաղը (ASTARY, ASORY, SIRY, SIRIA)-անուը: (ԱՍՈՐԻՍՏԱՆ-ASORYSTAN) քաղի նախարմատը (ASTARYASTAN-ԱՍՏԱՐԻԱՍՏԱՆ) ՏԻԵԶԵՐԱԻՄԱՍՏԱՆԸՇԱՆԱԳԻՐ քաղից է, որպէս Ա-արեւը, Ս-սահմանում է, Տ-տիեզերքը: Ա-արեւի շարժումը և Ա-արեւը, Ի-սկզբանէ Ա-արեւն է, որպէս ուշ շրջանի ԱՍՏՈՒԱԾ-քառախմաստ (ԱՍՏՈՒԱԾ ԱՐԻԱԿԱՆ)-իմաստով: (AST-ARY. STARY. STORY. HISTORY) քաժանումներով:

2.- ՀԱՅ-ԱՐԻԱԿԱՆ (ՏՈՂՄ ԱՍՏԻՑ-DOHM ASTIC) ՏԻԵԶԵՐԱԻՄԱՍՏԱՆՇԱՆԱԳԻՐ քաղից է (DOMESTIC, DOMASHTNY, DOMASTK, DAMASC)-քաղերը, որպէս ԱՍՏՄՈՒ ՏՈՂՄԸ, ժողովուրդը, ԱՐԻԱԿԱՆ ՏՈՂՄԸ, քանի որ ԱՍՏ-ը ԱՐԵԻՆ էր: Եւրոպեում (DOMESTIC)-ընտանի, քաղը և (DAMASTK, DAMASC)-ը նոյն քաղերն են: (DOMASHTNY)-նուսարաղը նոյնն է- (ԱՇՏ-ASHT)-ծելով, ՋՕՐԱՅԵԱԼ ՇԻԿԱՅԵԱԼ ԱՐԵԻ- իմաստով: Ուստի (DIMASHTK, DAMASTKOS DAMARCHY)-քաղերի հիմքը ԱՐԻԱԿԱՆ քաղերի տրոհումներից են ծնուած:

3.- ՀԱՅ-ԱՐԻԱԿԱՆ (Բ-Խ ԱՐԵԳ- BAKHAREC, BAK HAREGABAN)- քաղից (BAKHAREGABAN, KAREGABAN)- քառում (R)-ն ինչպէս շատ այլ տեղերում վերածուում է (L)-ի և այստեղ (ԽԱՌԵԲ-KHAREB)-ը ստանում է (ԽԱԼԵԲ- KHALEB- անուը: Սա միակը չէ. այս քաղերից են ծնուած շատ ու շատ այլ քառածելք: (BAKH- ԲԱԽ)- քաղը բոլոր տեղերում [ԲԱՐԻՔԱՏՈՒ ԱՐԵԻԸ ԽՈՐԻՄԱՍ] միտն է: Օրինակ (BAKHARAEN- BAKHREIN, BAKHAR)- այս քաղերը կան նաեւ ուսերէնում, գերմաներէնում, որպէս նոյնաիմաստին քառածելք: (DER EL ZOR)-ը (DAR-AR-ZAR) [ՏԱՐ-ԱՐԶԱՐ, ՏԵՐ ԱՐԶԱՐ] քաղերից է, (EL)-ը հայոց (AR)- հիմքից է (R-L)- հնչափոխմամբ, ինչպէս (AL)-ն (ARI)- քաղից է առաջացել:

4.- ՀԱՅ-ԱՐԻԱԿԱՆ (BAGAMIASTARY-ԲԱԳԱՄԻԱՇՏԱՐԻ) ՏԻԵԶԵՐԱԻՄԱՍՏԱՆՇԱՆԱԳԻՐ քաղերից է առաջացել այսօրուայ, (GAMISHLY- ԳԱՄԻՇԼԻ, QAMISHLO) անուը: Այստեղ (BAGAMI)- քաղի առաջին (BA)- մասի անհետացումից ստանում է (GAM+ ASHT+ ARY)- որտեղ (ARY)- քաղի (R-L) հնչափոխումով ստանում է (GAMISHLY- ԳԱՄԻՇԼԻ) անուը, ինչպէս նաեւ (GAMISH), (ՂԱՄՈՒՇ)- եղէգ անուը: Այսպիսով (BAG-ԲԱԳ) (ԲԱԽ, ԲԱՂ, ԲԱԼ)- քառք և նրանց շարանը ՀԱՅ-ԱՐԻԱԿԱՆ լեզուատրոհումներից են ծնուած և օտարացալով մոռացուել են մեզ համար:

5.- (MERCIN, ՄԵՐՏԻՆ) (QESAP- ՔԵՍԱԳ)- քաղերի նախարմատը այս է (MERCIN)-ը (ARAMARIADAN- ԱՐԱՄԱՐՏԻԱՆ)- հիմքից է: (QESAP- ՔԵՍԱԳ)-քաղի հիմքը(ԲԱՔՈՍ- BAQOS)- ԱՍՏՈՒԱԾ- քառն է ՀԱՅ-ԱՐԻԱԿԱՆ (BAQOSABAN, QESABAN, QESAB)- այսօրուան անուը, (Բ ՔԱՈՍԱՐԱՆ- BAQOSABAN)- ԱՍՏՈՒԱԾԱԽՕՍ- ԱՍՏՈՒԱԾԱՐԱՆ- պայմանական քառախմաստն է ստացել իր նախկին ՏԻԵԶԵՐԱԻՄԱՍՏԱՆՇԱՆԱԳԻՐ քաղից յետոյ: (ՔՈՒՐՏ- QURD)-քաղի նախարմատը (BAQOU- ARIDAN, QOURDIAN, QOURD)- այսպէս է տրոհուել:

6.- (DAMASCOS)- քառածելի հիմքը եղել է (DOHMASTI- BAQOS- ՏՈՂՄԱՍՏԻ ԲԱՔՈՍ) քաղը, որ տրոհուել է այսպէս (DOHMASTIBAQOS, DOMASTABACOS, DAMASCOS) քառածելի: Վերոյիշուած ՏԻԵԶԵՐԱԻՄԱՍՏԱՆՇԱՆԱԳԻՐԱԸՆԹԵՐՑ ժամանակներում կար միայն ՀԱՅ-ԱՐԻԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒՆ, որի քաժանումից ծնուեցին իր ԼԵԶՈՒՆ ԳԱՏԿԱՆՈՂ ԱԶԳԵՐԸ, ՈՐԳԷՍ ԱԹԼ ԱԶԳԵՐ: ՍԱ ԱՆՎԻՃԵԼԻ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ Է ԳԻՏԱԿԱՆՕՐԷՆ ՓԱՍՏՈՒԱԾ:

ԿԱՏԿՐԻԿ ASTARIA AS-ARI- AS-ORI- S-URIA S I R I A	ՏԱՄԿԱՍԻՑ DOHMASTIC DA-MAS- DAMASC DI MASHC.
ԲԿԻԿՐԵԳԿԵԷ BAKHAREGABAN . . KHARE . . BAN . . KHALE . . BA . . . KHALE . . BO .	
ԲԿԳԿԱՄԿՇՏԿՐԻ BAGAMASHTARI GAMISHTARI CAMISH-LI	

ԱՇԽԱՐՀԻ ՎՐԱՅ, 1789-Ի ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ-ՄԱՍՈՆԱԿԱՆ-ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՄԲ ՍԿՍՈՂ...
 «ԱԶԱՏԱԿԱՆ» - LIBERAL- ՍՈՒՏ, ԽՈՐՔԻՆ ՄԷՋ ՍԻՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ԼՈՋՈՒՆԳՆԵՐՈՒՆ- ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ, ՀԱԽԱՍԱՐՈՒԹԻՒՆ- ԵՂԱՅՐՈՒԹԻՒՆ- ԻՆ ՈՂԲԵՐԳԱԿԱՆ ՀԵՏԵԻԱՆՔՆԵՐՆ ԵՆ...

- 1.- ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ,
- 2.- ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ,
- 3.- 1917-Ի ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ ՀՐԱՀՐԵԼՈՎ ՉԱՐԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵՆԷՆ ՎՐԷԺ ԱՌՆԵԼՈՒ ԵՒ ԾԱՐԺՈՒՄԸ ՍԻՈՆԻՋՄԻՆ ԾԱՌԱՅԵԾՆԵԼՈՒ ՀՐԷԱԿԱՆ ՓՈՐՁԵՐԸ,
- 4.- ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՄԱԾԽ. ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ,
- 5.- 11 ՍԵՊՏ. 2001-Ի ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ ԶԱՍՍԱՅԻՆ ԱՀԱՐԵԿՉՈՒԹԻՒՆԸ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ
 [ՎՐԷԺ ՌՈՒԲԷՆԵԱՆ]

Բոլոր այն խղճամիտ անձերը, որոնք տեսնելու համար՝ «Աչք» և իմանալու համար՝ «Ականջ» ունին, գիտեն, թե աշխարհի մեջ պատահած գրեթե բոլոր ողբերգությունները, մեծ մասամբ, Սիոնիստներուն՝ «Տիեզերական տիրապետութեան» ծրագրին գործադրութեան հետեւանքներն են:

Բայց Արեւմտեան աշխարհին մեջ, 1945-էն յետոյ, ոչ մէկ թերթ, ոչ մէկ գրող, այս իրականությունները ըսելու համարձակութիւն ունեցաւ:

Եւ այս Արեւմտեան աշխարհը այսօր, իբր թէ ազատ խօսքի, ազատ մամուլի դրախտն է:

Սո՛ւտ է, բոլորովին սո՛ւտ է:

«ՆԱՅԻՐԻ»-ի վերջին [160] թիւին մեջ ջանացին ապացուցանել, թէ ո՛ր աստիճան անախարհ և անիրաւ գտնուած են Նախ. Միլոսեւիչին հանդէպ դատաւորները, և մանաւանդ՝ մամուլը:

Չեն թոյլատրած, որ Միլոսեւիչը խօսի: Եւ չեն գրած Միլոսեւիչին ըսածները, որ այնքան կարեւոր էր՝ թէ՛ Պատմութեան և թէ՛ Արդարութեան համար:

Արեւմտեան աշխարհին մեջ, «խօսքի ազատութիւն»ը միայն իրենց «Պաշտօնական» տեսակէտը տարածելու համար է:

Եթէ իրենց ուզածէն դուրս բան մը ըսէք՝ ձեր ձայնը զանազան ձեւերով կը կտրուի և ձեր ձայնը ժողովուրդին չի հասնիր:

Եւ կը մնայ՝ «ՉԱՅՆ ԲԱՐԲԱՌՈՅ ԹԱՆԱՊԱՏԻ»:

**

ՍԱՐԴԻ ՈՍՏԱՅՆԸ

1945 թուականը, մարդկային պատմութեան համար, շատ ճակատագրական տարեթիւ մըն է:

1945-ին, Հիթլերը և Ֆաշիզմը խորտակուեցան. Դաշնակիցներուն միասնական աշխատանքով, բայց մասնաւորապէս՝ Սթալինի առաջնորդութեամբ Սովետներուն տարած գերմարդկային պայքարին և զոհաբերութեան շնորհիւ:

Բայց, այս հոյակապ Յաղթանակէն օգտուելով, Սիոնիստները աշխարհի տիրապետութիւնը վերջնականապէս ձեռք անցնելու իրենց ծրագիրները գործադրել սկսան:

1945-էն սկսեալ, ամէն օր քիչ մ'աւելի, աշխարհի գրեթե բոլոր պետութիւններուն մէջ, իրենց "pion"ները տեղաւորեցին:

Աշխարհի ամենահեռաւոր գրեթե բոլոր անկիւններէն մինչեւ ամենամեծ պետութիւններուն կառավարչութեանց, ու նաեւ, ամենէն ազդեցիկ հաստատութիւններուն ղեկավար կազմերուն մէջ, Սիոնիստները, իրենց վստահելի մարդիկներով, սարդի ոստայններ հիւսեցին:

Արդէն հրեաները իրենց անունը և կրօնը, տեղւոյն պայմաններուն համեմատ, կը փոխեն:

Այս պատճառաւ, «Ո՛վ հրեայ է, ո՛վ հրեայ չէ»-ն կարելի չէ գիտնալ:

Եւ այս սարդոստայնը, ամէն օր, քիչ մ'աւելի տարածուեցաւ: Եւ Սիոնիստները, այս սարդի ոստայնին շնորհիւ, աշխարհի մէջ կատարուած գրեթե բոլոր քաղաքական և ընկերային դէպքերուն թէ՛ հրահրիչները և թէ՛, նոյն ատեն, անոնց ուղղութիւն տուողները եղան:

“PROTOCOLS” DES SAGES DE SION

Մինչեւ 1945 թուականը, Արեւմտեան աշխարհից մէջ, համեմատաբար գաղափարական աւելի ազատութիւն կար: Մինչեւ այդ թուականը, որոշ թերթերու և հրատարակուած գիրքերու մէջ, ազատօրէն կրնայիք արտայայտուիլ և Սիոնիստներուն մասին ձեր մտածումները և իրականութիւնները գրել:

Բնական է՝ այս տեսակ հրատարակութիւններուն դէմ սիոնիստ հրեաները, իրենց ձեռքը եղող մեծ թիւով թերթերուն ճամբով, բուռն պատասխաններ կու տային, և արդարասէր մտաւորականները, հրեաներուն ամենահատու զէնքը եղող «Հակասե-

ԿԸ ԶՐԱՊԱՐԱԿԵՆՔ ԹՈՒՐԲԵՐՈՒՆ [ԻԲՐ ԹԷ] ԶԳԻՏՑԱԾ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ «ՅԱՒԱՏԱՐԻՄ ԱԶԳ ՅԱՅՈՑ» - ԹԻՒ 4 «ՅԱՒԱՏԱՐՄՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ԱՊԵՐԱԽՏՈՒԹԻՒՆ»

5 Յոկտեմբեր 1915 թուականին Պոլսոյ Գերմանական դեսպանատունէն FREIHERR K. VON NEURATH, դեսպանին փոխանորդը ըլլալով, Պերլին՝ Գերմանիոյ վարչապետին տեղեկագիր մը կ'ուղարկէ: «Ով է՞ր VON NEURATH-ը: Հիթլերի ամենամօտիկ աշխատակցի ընկերներէն մէկը: 1939-ին Չեխոսլովակիոյ հրամանատարն էր: 1946-ին Նիւրնպերկի դատավարութեան, Պատերազմի յանցարար ըլլալով, 15 տարուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ»:

Եւ VON NEURATH-ը այս տեղեկագիրին մէջ, Գերմանիոյ վարչապետին հետեւեալ տեղեկութիւնները կու տայ:

«Պոլսոյ մէջ բռնիկ Ռուբէն Սեւակին գերմանացի կինը՝ Չանդըրը աքտորուած իր ամուսինը ազատելու համար շատ աշխատեցաւ:

Բայց Պոլսոյ ոստիկանապետ Պէտրի Պէյը մերժեց Ռուբէն Սեւակը աքտորէ ազատել:

Եւ սա պատճառաբանութիւնը տուաւ՝ «Բժ. Ռուբէն Սեւակ կը նկատուի այն մտաւորականներէն, որուն զանգուածներու վրայ ունեցած ազդեցութենէն կը վախցուի»:

Ո՞վ է բռնիկ Ռուբէն Սեւակը:

Հայոց առաջնակարգ բանաստեղծ և գրողներէն է: 1911-ին, Լոզանի բժշկական համալսարանէն բռնիկ ըլլալով, շրջանաւարտ եղաւ:

Եւ 1911-էն մինչեւ 1914 թուականը, Լոզանի հիւանդանոցներուն մէջ, իբր բռնիկ աշխատեցաւ: Անոր Լոզան գտնուած տարիներուն, Պոլսէն շատ մը թուրք առաջնակարգ անձնաւորութիւններ, փաշաներ, նախարարներ Լոզան կուգան դարմանուելու:

Եւ Ռուբէն Սեւակ անոց Լոզանի մէջ, իբր բռնիկ, շատ օգնած էր:

Եւ այս փաշաները և նախարարները՝ շատ երախտապարտ էին Ռուբէն Սեւակին:

Եւ «Եթէ Պոլիս գալու ըլլաք, մեր ապարանքին մէջ, մեր հիւրը պիտի ըլլաք ըսելով» իրարու հետ կը մրցէին:

Բժ. Ռուբէն Սեւակ, Յունիս 1914-ին, ընտանեօք Պոլիս կը վերադառնայ և հոն, իբր բռնիկ, կ'աշխատի: Ռուբէն Սեւակին Պոլսոյ ամենամօտիկ թուրք բարեկամներէն մէկը՝ Պոլսոյ երեսփոխան Սալահ Ճիմճոզ-ն էր: [Սալահ Ճիմճոզ-ին ընտանիքէն՝ ծանօթ արուեստագէտ Ֆերտի Թայֆուրին և Թուրքիոյ հանրապետութեան նախագահներէն Ֆահրի Գորութիւրք-ին անունները տանք]:

24 Ապրիլ 1915-ին, Թալաթ Փաշա և Խմբակը, հայ ազգին ցեղասպանութիւնը նախ հայ մտաւորականները և առաջնակարգ անձնաւորութիւնները Անթուրիա աքտորելով սկսաւ:

Եւ Ռուբէն Սեւակն ալ Չանդըրը աքտորուեցաւ:

Անոր գերմանացի կինը՝ Ռուբէն Սեւակը աքտորէն ազատելու համար, շատ աշխատեցաւ:

Ան դիմեց՝ գերմանական դեսպանին, VON DER GOLTZ փաշային, և նաեւ Ռուբէն Սեւակին երախտապարտ եղող փաշաներուն և նախարարներուն, և մանաւանդ՝ դիմեց Ռուբէն Սեւակին շատ մտերիմ թուրք ընկերոջը՝ Պոլսոյ երեսփոխան Սալահ Ճիմճոզ-ին:

Բայց, ոչ մէկը կարողացաւ ազատել Ռուբէն Սեւակը:

Եւ 26 Օգոստոս 1915-ին, Իթթիհատ և Թերաքքի կուսակցութեան Չանդըրը-ի ներկայացուցիչ ձեմալ Օղուզի առաջնորդութեամբ աւազակները, Չանդըրը-էն Այաշ գացող ծամբուն վրայ, Գալեմիզի մօտ, թիւնէյ գիւղի շրջակայքը, վայրագօրէն սպաննեցին բռնիկ Ռուբէն Սեւակը: 8. 2.

Handwritten signature and notes at the bottom of the page.

Դականութիւն»ով կ'ամբաստանուէին:

Բայց հրեաները, պաշտօնապէս արգելք չէին կրնար ըլլալ, անոնց խօսելուն և գրելուն. մինչեւ 1945:

Այս վայրկեանիս, մեր ձեռքին մէջ ունինք. "PROTOCOLS" DES SAGES DE SION" անունը կրող գիրքը: Սիոնիզմի հիմնադիր Թէոտոր Լերձելին 1897-ին Ջուիցերիոյ Պալ Զաղաքին մէջ կազմակերպած գաղտնի գոնկրէս-ին առնուած որոշումներուն ("PROTOCOLS") վաւերաթուղթերը կը պարունակէ այս գիրքը:

Այս 24 «Փրոթոքոլ»ները Սիոնիստական ծրագիրներն են, թէ ինչպէս պիտի խորտակեն Յունա-քրիստոնէական քաղաքակրթութիւնը և ճերմակ ցեղը: Գիրքին մէջ, այս մասին, ամենայետին մանրամասնութիւններով բացատրութիւն տրուած է:

Եթէ այս գիրքը կարդաք, շատ դիւրութեամբ կը

հասկնաք, թէ ինչո՞ւ Սիոնիստները տեսական «Ազատութիւն»ը կը գովաբանեն [«Ազատութիւն, Հաւասարութիւն, Եղբայրութիւն»ը իրենց յղացումն է]. որ յեղաշըջումներով քանդեն Յունա-քրիստոնէական քաղաքակրթութիւնը, ինչպէս որ արդէն ըրին, 1789-ին, փորձեցին օգտուիլ 1917-ին և ուրիշ շատ մը յեղափոխութիւններէ:

Հրեաները, այս գիրքէն, «Խաչէն սոսկացող սատանային պէս» կը սոսկան:

Այս գիրքը, 1945-էն յետոյ, սիոնիստ հրեաները հրապարակէն վերցուցին և բոլոր օրինակները հաւաքեցին:

Արդէն միջոց մը յետոյ, հրեաներուն ճնշումով, շատ մը արեւմտեան երկիրներուն մէջ, "PROTOCOLS" DES SAGES DE SION" գիրքը արգիլուեցաւ:

Մեր ձեռքը գտնուող գիրքը, 1912-ին Ռուսերէն բնագիրէն ֆրանսերէնի թարգմանուած է, և 1921-ին հրատարակուած է Փարիզի մէջ:

Եւ ամենէն զարմանալին՝ այս գիրքը 13-րդ հրատարակութիւնն է: Այս ալ կ'ապացուցանէ, թէ գիրքը Փարիզի մէջ ի՞նչ աստիճան հետաքրքրութիւն ստեղծած է:

Այստեղ կ'ուզենք, գիրքին յառաջաբանը գրած "ROGER LAMBELIN" ին կատարած քանի մը համադրութիւնները նշել, ապացուցանելու համար, թէ՛ 1.- 1921-ին, արեւմըտեան երկիրներուն մէջ, ո՞ր աստիճան գաղափարի ազատութիւն կար: 2.- Ամենէն կարեւորը՝ այս գիրքը կը հաստատէ, «ՆԱՅԻՐԻ» ի առաջին թիւերէն սկսեալ, Սիոնիստներուն մասին մեր գրածները:

"24 "PROTOCOLS"ները կը ներկայացնեն՝ Իսրայէլ-ի վարդապետութիւնը, որ գոյութիւն ունի հնագոյն ժամանակներէն ի վեր, որուն նպատակն է Աշխարհի իշխանութիւնը ձեռք անցընել: Հրեաները ուժէն զատ՝ օրէնք չեն ճանչնար: Ազատականութիւնը, "LIBERALISME", GOYM-երուն [Եւրոպացիներուն] մէջ մեռցուց կրօնքը և իշխանութիւնը:

Ոսկին, Իսրայէլի ձեռքերուն մէջն է, և ոսկի-ով ձեռք առնուեցաւ՝ Մամուլը և «Կարծիքները» (OPINION) որոնցմով, ժողովրդավար երկիրներուն մէջ, կառավարութիւնները կը ղեկավարեն հասարակութիւնը...

Մասնական օթեակները կը ղեկավարուին հրեաներու կողմէ, որոնք կը կողմնորոշեն ցոյցերը և քարոզչութիւնը...

Հրէական միահեծանութիւնը պիտի փոխարինէ Զրիստոնեայ պետութիւններուն ազատականութիւնը (LIBERALISME)...

Բոլոր կրօնքները պիտի ջնջուին, և պիտի մնայ միայն Մովսիսականութիւնը»:

*

**

PROTOCOLS DES SAGES DE SION- գիրքեն առնուած վերի այս քանի մը տողերը արդէն կ'ապացուցանեն. թէ այս գիրքը ի'նչ աստիճան անհաւատալի և մոլեռանդ գաղափարներու աղբիւր մըն է: Եւ հրեաները կուրաբար կը գործադրեն այս «Փրոթոքոլ»ներուն անմարդկային ծրագիրները:

Եւ մենք հաւատալ չենք ուզեր. որ այս դարուս. ա'յս աստիճան խաւարակուր մտայնութեամբ հրեաներ կրնան գոյութիւն ունենալ:

Սիոնիստներուն այս բարբառացանքներուն աղբիւրը՝ 3000 տարիներ առաջուան Մովսիսական առասպելն է. որուն համեմատ՝ հրեաները *Աստուծոյ Շնորհեալ Ժողովուրդն են* և Աստուած՝ հրեաներուն «*Աշխարհի Իշխանութիւնը*» շնորհած է:

Բոլոր հին ժողովուրդները [Ասորիները և ուրիշ...] ունին նման առասպելներ. բայց բոլորն ալ պատմութեան էջերուն մէջ մնացած են:

Եւ միայն հրեաներն են. որ այս առասպելները շահագործած և իրենց «*Հաւատամք*»ին հիմնական գաղափարը ըրած են: Եւ այս գաղափարէն առաջնորդուելով կ'աշխատին, որ «*Աստուծոյ Կամքը*» իրագործեն և «*Աշխարհի Իշխանութիւնը*» ձեռք անցընեն:

Բնական է՝ այս կրօնական առասպելին ետեւ թաքնուած է. հրեաներուն ունեցած տիրապետելու ցեղային մարմաջը:

Եւ հրեաներուն «տիրապետելու» ծրագիրներուն գործադրութեան հետեւանքով է. որ անոնք. գիտակցաբար. պատճառ կ'ըլլան ամենասարսափելի (Շարք՝ էջ 3)

TURKLERIN (SÖZDE) BILMEDIKLERI GERCEKLERI AÇIKLIYORUZ

"MILLETİ SADIKAYI ERMENİYE" N° 4

SADAKATA KARSİ NANKÖRLÜK

5 EKİM 1915 TARİHİNDE İSTANBULDAKİ ALMAN ELÇİLİĞİNDE FREIHERR K. VON NEURATH, ELÇİYE VEKALETEN BERLİNE ALMAN BAŞBAKANINA BİR RAPOR GÖNDERİR. (KİMDİ VON NEURATH? HITLERİN EN YAKIN ÇALIŞMA ARKADASI. 1939-DA ÇEKOSLAVAKYA GAULEİTERİ. 1946-DA NÜRENBERG MAHKEMESİNDE HARP SUÇLUSU OLARAK 15 SENE HAPSE MAHKUM OLDU)

VE VON NEURATH BU RAPORUNDA ALMAN BASVEKİLİNE SU MALUMATI VERİYORDU... "İSTANBULDA DOKTOR RUPEN SEVAG-İN ALMAN ZEVCESİ, ÇANKIRIYA SÜRGÜN GÖNDERİLEN ESİNİ KURTARMAK İÇİN ÇOK ÇALIŞTI. FAKAT İSTANBUL POLİS MÜDÜRÜ BEDRİ BEY DR. RUPEN SEVAG-I SÜRGÜNDEN KURTARMAYI RED ETTİ. VE SU SEBEBİ İLERİ SÜRDÜ."

"DR. RUPEN SEVAG, O ENTELLEKTÜELLERDEN DİR, Kİ ONUN TOPLULUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDEN KORKULUR" KİM DİR DR. RUPEN SEVAG ?

ERMENİLERİN İLERİ GELEN SAİR VE YAZARLARINDANDIR. 1911-DE LOZAN TIP FAKÜLTESİNDEN DOKTOR OLARAK MEZUN OLDU.

VE 1911-DEN 1914-DE KADAR LOZAN HASTAHANELERİNDE DOKTOR OLARAK ÇALIŞTI.

ONUN LOZANDA BULUNDUĞU SENELERDE İSTANBULDAN BİR ÇOK TÜRK İLERİ GELENLERİ, PASALAR, NAZİRLAR. LOZANDA TEDAVİYE GELMİŞLERDİ. VE DR. RUPEN SEVAG, ONLARA DOKTOR OLARAK ÇOK YARDIM ETMİŞTİ.

VE BU PASALAR VE NAZİRLAR ÇOK MINNETTAR IDİLER, RUPEN SEVAGA KARSİ.

HEPSİDE RUPEN SEVAGA "İSTANBULA GELİÇEK OLURSANIZ BİZİM KÖSKTE MİSAFİRİMİZ OLUÇAKSINIZ" DİYEREK BİRBİRLERİ İLE YARISIRLARDI.

DR. RUPEN SEVAG HAZİRAN 1914-DE ALMAN ESI VE ÇOCUKLARI İLE BERABER İSTANBULA DÖNDÜ. VE ORADA DOKTORLUĞA BAŞLADI.

DR. RUPEN SEVAGIN İSTANBULDA EN YAKIN TÜRK ARKADASLARINDAN BİRİ: İSTANBUL MEBUSU SALAH CİMCOZ İDİ. (SALAH CİMCOZUN AİLESİNDEN : MESHUR SANATKAR FERDİ TAYFURUN VE TÜRKİYE CUMHURBAŞKANLARINDAN FAHİRİ KORUTÜRKÜN İSİMLERİNİ VERELİM).

24 NİSAN 1915-DE TALAT PASA VE AVANESİ ERMENİ MİLLETİNİN SOYKIRIMINI : İLK ÖNCE ERMENİ ENTELLEKTİFİLERİNİ VE İLERİ GELEN SAHSİYETLERİNİ ANATOLYAYA SÜRGÜN GÖNDEREREK BAŞLATTI.

VE DR. RUPEN SEVAG, ÇANKIRIYA SÜRGÜN GÖNDERİLDİ.

VE ONUN ALMAN ESI RUPEN SEVAGI SÜRGÜNDEN KURTARMAK İÇİN ÇOK ÇALIŞTI.

ALMAN ELÇİSİNE, VON DER GOLTZ PASAYA VE RUPEN SEVAGA MİNNET BORCU OLAN PASALARA VE NAZİRLARA VE BİLHASSA DOKTORUN YAKIN ARKADASI İSTANBUL MEBUSU SALAH CİMCOZA MÜRACAAT ETTİ.

FAKAT HIÇ BİRİ DR. RUPEN SEVAGI KURTARAMADI.

VE 26 AĞUSTOS 1915-TE İTTİHAT VE TERAKKİ PARTİSİNİN ÇANKIRI TEMSİLCİSİ CEMAL OĞUZUN ÖNDERLİĞİNE ESKİYALAR, ÇANKIRIDAN AYASA GİDEN YOL ÜZERİNDE KALECİĞİN TÜNEY KÖYÜ YAKINLARINDA, DOKTOR RUPEN SEVAGI HUNHARCA KATL ETTİLER.

B. Q.

«ԱՐՄԻՆԻԸՆ ՈՒՈՋ ԻՆՏԱՍԹՐԻ»Ն ԽՕՍՔԷՆ ԳՈՐԾԻ Կ'ԱՆՑՆԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի Արդիւնաբերութեան և Առեւտուրի փոխ-նախարար Տիգրան Դաւթեան յայտարարեց, թէ «Արմինիւն Ուոչ Ինտասթրի» Ընկերութիւնը որ զուիցերիական Հանրաժանօթ «Ֆրանք Միլլըր» թանկարժէք ժամացոյցներու արտադրութեան Հիմնարկին մէկ ճիւղն է, բաժնետէր ունենալով ծանօթ զուիցերական Վարդան Սրմաքէշեանը, Համաձայն իր յանձնառութեան, աստիճանաբար գործի կը վերածէ իր ծրագիրները:

Այս ընկերութիւնը կը նախատեսէ, տասէն մինչև յիսուն տոլար արժողութեամբ, տարեկան մէկ քանի Հարիւր Հազար ժամացոյց արտադրել:

Հայաստան կը դառնայ ժամացոյցի արտադրութեան միջազգային կեդրոն: Քանի որ արտադրուած քանակին մէկ կարեւոր տոկոսը պիտի սպառի ԱՊՀ-ի [նախկին Խ. Միութեան անդամ] երկիրներու մէջ:

«Վարդան Սրմաքէշեան եւ Ընկերք» Հիմնարկը արդէն, ամիսներ առաջ, գերարդիական սարքեր սկսած էր տեղադրել Երեւանի իր կեդրոնին մէջ, որ պիտի ունենայ ութ մասնաճիւղեր: Գործարանը այժմ, կազմ ու պատրաստ է:

Հայաստանի մէջ թեթև արդիւնաբերութիւնը զարգացնելու միտող այս ձեռնարկութիւնը, բարի օրինակ կը Հանդիսանայ յետագայ ներդրումներու Համար:

«Նայիրի» իր նախորդ թիւերէն մէկուն մէջ անդրադարձած էր այս ընկերութեան ազգօգուտ գործունէութեան: Աւելցնենք, որ ժամացոյցի կողքին, արտադրական ուրիշ ճիւղեր ալ կը զարգացնէ Հաստատութիւնը թէ՛ Հայաստանի և թէ՛ Արցախի մէջ: Ասով կը զարգանայ Հայրենիքին ճարտարարուեստը և աշխատանք կը Հայթայթուի ժողովուրդին, նպաստելով արտագաղթի վնասակար շարժումի կասեցումին:

ԱՇԽԱՐՀԻ ՎՐԱՅ, 1789-Ի ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ-ՄԱՍՈՆԱԿԱՆ... (Շար. էջ 2-էն)

ողբերգութիւններու:

Եւ հրեաները դեռ շատ աւելի մեծ ողբերգութիւններու պատճառ պիտի ըլլան, իրենց խելագար «Հաւատամք»ից գործադրութեան պատճառաւ:

Այս Սիոնիստ «Հաւատամք»ից ծրագիրներուն պատճառաւ է, որ հրեաները՝ Եւրոպան լեցուցին թուրքերով, Ափրիկեան ցեղերով և ամէն տեսակի այլադաւան ժողովուրդներով:

Սիոնիստներն էին որ, գիտակցաբար, իսլամ ժողովուրդներուն մէջ, մոլեռանդութիւնը հրահրեցին:

Իրականութեան մէջ՝ ի՞նչ տարբերութիւն կայ Պեն Լատենցի մոլեռանդ կրօնական գաղափարներուն և Սիոնիստներուն տեսակէտներուն միջեւ:

Պեն Լատենցի հաւատքով՝ «Ալլահ»ից կրօնքին չպատկանողները անհաւատներ են: Եւ իրենց օրէնքով, աշխարհի բոլոր անհաւատները «Ալլահ»ի կրօնքին բերելը՝ ստիպողութիւն մըն է: Անոնք, որ «Ալլահ»ից չեն հաւատր՝ ապրելու իրաւունք չունին:

Շատ յատկանշական է Պեն Լատենցի մոլեռանդ հաւատքին և Սիոնիստական մոլեռանդ ծրագիրներուն միջեւ գտնուող նմանութիւնը:

* * *

Սիոնիստները չէի՞ն գիտեր, որ Պեն Լատենցի նման ծայրայեղ մոլեռանդները գրգռելով, աշխարհը իսկական կործանումի վտանգի պիտի եցթարկուէր: Ընդհակառակը՝ Սիոնիստներուն ուզածն ալ այս էր... Արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը կործանել, և աւերակներուն վրայ, նոր Մովսիսական աշխարհ մը ստեղծել:

Հրեայ ամենածանօթ քաղաքական անձնաւորութիւնը՝ Հենրի Զիսինցերին այս մասին ըսածները շատ յատկանշական են՝

«Աթոմական պատերազմի մը ընթացքին, Ամերիկայի մէջ, 250 միլիոն ժողովուրդին մէջէն 200 միլիոնը թերեւ մահանայ: Բայց 50 միլիոնը կը վերապրի: Եւ անոնք, նոր աշխարհ մը կը ստեղծեն»:

Կը տեսնէք, թէ այս արիւնարբու քաղաքագէտը՝ Զիսինցերը, 200 միլիոն ամերի-

կացիներուն աթոմական պատերազմի մէջ մահանալը ինչպէ՞ս բնական կը նկատէ: Իրականութեան մէջ՝ Զիսիճներն և Պեն Լատենը իրարմէ ի՞նչ տարբերութիւն ունին: Զիսիճները, իբր պետական անձնաւորութիւն՝ 100,000-ով անմեղներ սպաննեց: Պեն Լատենն ալ, իբր ահաբեկիչ, բիրաւոր անմեղներ սպաննեց:

Զիսիճներ՝ պաշտօնապէս սպաննեց: Պեն Լատեն՝ անպաշտօն սպաննեց: Բայց, երկուքն ալ, գիտակցաբար սպաննեցին:

Յաւելուած՝ երկուքն ալ, ուրիշ նմանութիւն մը ունին: Երկուքն ալ, սեմական ցեղին կը պատկանին:

Եւ ասկէ 10 տարիներ առաջ, Յորդանանի թագաւորը՝ Հիւսէյն սապէս ըսած էր... Ասկէ յետոյ Աբրահամին զաւակները իրարու հետ պիտի չպատերազմին»: Երկուքն ալ սեմական ցեղին կը պատկանին:

Բայց այսօր, հրեայ բռնակալներուն պատճառաւ, Պաղեստինի մէջ, երկու «եղբայր» ժողովուրդներ իրար կը սպաննեն:

Սրտանց կը մաղթենք, որ հրեաները, այս սպանդին վերջ մը տան, և Պաղեստինցի ժողովուրդին համար 1947-ին, Միացեալ Ազգերու ժողովին մէջ ընդունուած պետութիւն դառնալու իրաւունքը, 50 տարիներ վերջ ընդունին՝ Յանուն Արդարութեան, այդ մանաւանդ՝ Հրեայ ժողովուրդին օգտին համար:

Նոյնպէս կը մաղթենք, որ հրեաները իրենց անմարդկային, յետամնաց Սիոնիստական քաղաքականութեան վերջ մը տան: Որովհետեւ իրենց այս անպատասխանատու ռազմավարութիւնը, աշխարհը կրնայ բոլորովին կործանել:

Եւ կրնայ ըլլալ, որ աներակներուն տակ իրենք ալ մնան և բոլորովին կորսուին:

Եւ կը մաղթենք մասնաւորապէս, որ Արեւմտեան աշխարհը, իր ինքնասպանութեան համազօր քաղաքականութեան, այսինքն՝ ամէն ցեղի և դաւանանքի պատկանող «փախստականները» [որոնք յատուկ, նենգ ծրագրի մը համաձայն, կու գան «լեցնելու» Եւրո-արեւմտեան երկիրները] ընդունելու LIBERAL քաղաքականութեան վերջ մը տայ: Ապա թէ ոչ՝ արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը, իր ձեռքերովը, իր գերեզմանը փորած պիտի ըլլայ...:

Ժողովրդական առածը կ'ըսէ, թէ «Ամէն չարիք՝ բարիք մը կը բերէ»:

11 Սեպտեմբեր 2001-ի ողբերգութիւնը, Մ. Նահանգները ինքնագիտակցութեան բերա՞ւ: Եւ Նախագահ Պուշ իրականութիւնները տեսա՞ւ [Յուսանք, որ նախագահ Զենետիին ճակատագրին չենթարկուիր]:

Եւ մեզ ամենէն շատ գոհացնող եղելութիւնը, ամերիկեան և ռուսական մօտեցումը և գործակցութիւնն է: Մաղթենք, որ տեւական ըլլայ:

Յուսանք, որ 11 Սեպտեմբերը նոր էջ մը բանայ, մեծ պետութիւններուն յարաբերութիւններուն մէջ:

Եւ անգլիական մաքիաւելական և կործանիչ քաղաքականութեան տեղը գայ բռնելու անելի արդար, համերաշխ, բայց խիզախ քաղաքականութիւն մը՝

ԱՆԱՐԴԱՐՆԵՐԸ ԵՒ ՅԱՆՑԱԻՈՐՆԵՐԸ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՊԱՏԺՈՒԵԼՈՒ ԵՆ: ԵՒ ՄԱՆԱԻԱՆԴ ԾԵՂԱՍՊԱՆ ԹՈՒՐԶԵՐԸ:

Այնքան ատեն, որ այս ցեղասպան թուրքին վայրենի մտայնութիւնը չի պատժուիր՝ անոնք միշտ պիտի շարունակեն նոր ցեղասպանութիւններ գործել, և օրինակ պիտի ըլլան իրենց նման վայրենի հաւաքականութիւններուն:

Մենք կը հաւատանք, որ հայկական ցեղասպանութեան դատապարտումը միայն հայութեան հարցը չէ: Այլ՝ ամբողջ աշխարհի մէջ Արդարութիւն հաստատելու հարց է:

«ԶՕՐԱՒՈՐ» ԷՆ ՀԱՇԻՒ ԶԻ ՊԱՀԱՆՋՈՒԻՐ... (Ծար. էջ 1-էն)

Նախագահներուն անունները, որոնցմէ մէկուն տէրն ալ ներկայինին... հայրն է:

Աշխարհի «օրէնքն» է: Զօրաւորէն ո՛վ հաշի կրնայ պահանջել: Անոր սխալը ճիշդ է միշտ, սուտը՝ իրաւ, չարագործութիւնը՝ արդար, օրինակելի առաքինութիւն:

Handwritten signature or scribble at the bottom of the page.

TORTURE

Every Sunday from 9.00 A.M. till 11.30 A.M. the major TV channels in New York have political TALK SHOWS. American and foreign political figures would appear and answer questions regarding the most current political issues.

While ABC's "THIS WEEK", or CBS's "MEET THE NATION", or NBC's "MEET THE PRESS" programs have one or two anchor-persons interviewing politicians or influential persons, there is from 10.00 A.M. till 10.30 A.M. a program called THE McLAUGHLIN GROUP on NBC TV.

Mr. John McLaughlin discusses several political issues with four prominent journalists.

On Sunday, November 11, 2001, the new measures proposed by Mr. John Ashcroft, the Attorney General (Minister of Justice) of the United States, to be implemented as a result of the September Eleven attack, were discussed.

The proposal included "moderate torture" to be applied to "terrorists" or "suspects of terrorism". Mr. John McLaughlin asked the participants what they thought about it. He told them that the CIA is teaching foreign nations what kind of torture they should apply in order to extract vital information, but torture in the USA is illegal!

All participants were against legalizing torture which left the option open whether a captured terrorist should be sent to a foreign nation where torture could be applied and the needed information obtained.

A senior journalist responded that the FBI should not even know what torture is, but if a government institution with clandestine operations was teaching torture, eventually their operatives should be allowed to apply "moderate torture" for a very short while.

To another journalist who rejected outright the notion of torture, McLaughlin posed the following question:

"You are the father of a young son. The terrorists have kidnapped your child and threaten to kill it. If you get hold of a terrorist, would you torture him in order to obtain information which would save the life of your child?"

The answer was in the affirmative.

Toward the end of the program, McLaughlin asked, if captured terrorists should be sent to a foreign country for "interrogation", who should do the torture, one journalist replied:

"The Philipinos", but one young journalist whom I saw for the first time on this Show, named Rich Lowry, said: "THE TURKS"!!!

It is interesting to note that more people are becoming familiar with the human rights records of the Turks.

A deceased friend who was a captain pilot with the Turkish Airlines told me that one day during a flight from Diyarbakir, the "supposed capital of Kurdistan" to Istanbul, he sat with a friend who was in company with a Turkish army officer of a high rank who discussed how difficult his job was. He was in charge of the "interrogation" of the Kurds... he cited one small example: In order to obtain information on the Kurdish "terrorists and separatists", he was "interrogating" a 16-years-old Kurdish boy by pulling his nails with a plier! "Imagine" he said, "the nails did not come out, but the whole finger came out from the knuckle, but the boy still would not talk..."

ՄԱՀԱԶԴ

Ցաւով իմացանք, Տիկ. Աղաւնի Երեւանեանի մահը, որ պատահած է վերջերս Մոնրէալի մէջ (Գանատա):

Ողբացեալին յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցած է 19 Նոյեմբեր 2001-ին, ի ներկայութեան հոծ սգակիրներու, որոնք փութացեր էին արարողութեան, յարգելու համար տիպար հայուհի և մայր մը, որ եղաւ առաջինի կողակիցը Երեւանեան գերդաստանի անդամ, իր հայրենասիրական ու միութենանուէր (Հ.Մ.Մ.) ծառայութիւններով յիշարժան, վաղամեռ Լեւոն Երեւանեանի:

«ՆԱՅԻՐԻ» կը ցաւակցի հանգուցեալի ընտանիքի անդամներուն, զաւակներուն մասնաւորաբար, ու Երեւանեան ծանօթ գերդաստանին՝ ընդհանրապէս:

ՄԱՂԹԱՔ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ԱՊԱՔԻՆՈՒՄԻ

Պուրն Համուտի ազգայիններէն, կորովի հայրենասէր, հանրային ու գաղափարանուէր գործիչ Պրն. Յակոբ Պ. Յակոբեան, սրտի վիրաբուժական յաջող գործողութեան մը ենթարկուելէ ետք (Յունական հիւանդանոց) , իր ապաքինումի շրջանը կը բոլորէ իր բնակարանին մէջ:

Կատարեալ ապաքինում և քաջառողջութիւն կը ցանկանք «ՆԱՅԻՐԻ»ի ջերմ քարեկամին:

ՅԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Գէորգ Ղազար Մենտիլեանի մահուան առթիւ (պատահած է 18 Նոյեմբեր 2001-ին), «ՆԱՅԻՐԻ» իր խորազգած վշտակցութիւնը կը յայտնէ հանգուցեալի հարազատներուն և մերձաւորներուն, Տէր և Տիկ. Խաչիկ ու Արաքսի Փիլիկեանին (Լոտոն) ու Օրդ. Ասողիկ Մենտիլեանին՝ մասնաւորապէս:

ՅԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ցաւով լսեցինք Վանան Սարգիս Թաթուլեանի մահը, որ պատահած է 6 Դեկտ. 2001-ին, Երեւանի մէջ:

Վանան մէկ հատիկ ողջ մնացած մանուկն էր Սարգիս Թաթուլեանի («Ոսկեմըկրատ») ընտանիքին, Հանրնի անկումէն և հրկիզումէն (1920) ետք: «Արծուեքոյն»ի գրաւումէն երեք օր յետոյ, քրիստոնեայ սպայ մը կիսամեռ երեխան դիակներու մէջէն դուրս քաշելով կը հարցնէ անունը և հաստատելով անոր ինքնութիւնը, զինք կը յանձնէ որբախնամ ընկերութեան մը:

Իր ընտանիքը կորսնցուցած հայր Սարգիս Թաթուլեան երբ կ'իմանայ իր վերապրող միակ զակին մասին, զինք կը գտնէ Ճիպէյի հայոց որբանոցի մէջ (Լիբանան):

«ՆԱՅԻՐԻ» կը ցաւակցի հանգուցեալին տիկնոջ, հարազատներուն, քոջը՝ Մելիքէին (Մարսէյ), եղբօրը՝ Բարկէնին ու Թաթուլեան-Գույումեան ընտանիքներուն:

* *

Վանան Սարգիս Թաթուլեանի մահուան առթիւ, Տէր և Տիկ. Արտաշէս Գույումեան և ընտանիք, կը ցաւակցին հանգուցեալի ընտանիքին և մերձաւորներուն ու փոխան ծաղկեպսակի 25,000 լ.ո. կը նուիրեն «ՆԱՅԻՐԻ»ին:

ՊՐՆ. ՆՈՒՊԱՐ ՊԱՂՍԱՐԵԱՆ

ԸՆԴ

ՕՐԴ. ՆԱԹԱԼԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Ամուսնացեալք - 16 Դեկտ. 2001

Պէյրուք

★ ★ ★

«ՆԱՅԻՐԻ» կը շնորհաւորէ նորապը-
սակները, կը խնդակցի իրենց ծնողաց,
մերձաւորներուն, Տէր և Տիկ. Կարօ և
Արուսեակ Պաղսարեանին՝ մասնաւորա-
պէս:

ՏՕՔԹ. ՄԱՐՏԻԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ

ԸՆԴ

ՕՐԴ. ՌԻՆԱ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Ամուսնացեալք - 2 Դեկտ. 2001

Հայաստան

★ ★ ★

«ՆԱՅԻՐԻ» կը շնորհաւորէ նորապը-
սակները, կը խնդակցի իրենց ծնողնե-
րուն, հարազատներուն և մերձաւորնե-
րուն:

ՊՐՆ. ՍԵՐԺ ՏԷՐ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ԸՆԴ

ՕՐԴ. ՌԻԹԱ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

Նշանուած - 3 Նոյեմբ. 2001

Պէյրուք

★ ★ ★

«ՆԱՅԻՐԻ» կը շնորհաւորէ նշանուած
զոյգը, կը խնդակցի իրենց ծնողներուն և
բոլոր հարազատներուն:

ՇՆՈՐՀԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ

Պրն. Նուպար Պաղսարեանի և Օրդ.
Նաթալի Պետրոսեանի ամուսնութեան
ատփի, Տէր և Տիկ. Տօֆ. Յակոբ և Սիւզի
Թօսունեան կը շնորհաւորեն նորապսակ
զոյգը, կը խնդակցին իրենց ծնողաց, մեր-
ձաւորներուն, Տէր և Տիկ. Կարօ և Արուս-
եակ Պաղսարեանին՝ մասնաւորապէս:

ՇՆՈՐՀԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ

Տօֆ. Մարտիկ Ժամկոչեանի և Օրդ.
Ռինա Մուրատեանի ամուսնութեան առ-
քիւ, Տէր և Տիկ. Տօֆ. Յակոբ և Սիւզի
Թօսունեան կը շնորհաւորեն նորապսակ-
ները, ինչպէս նաև իրենց ծնողները և հա-
րազատները:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տիկ. Արշալոյս Անմահունիի մահուան
ֆառատնքին առփիւ, Տէր և Տիկ. Կարա-
պետ Պաղսարեան կը վերացաւակցին ող-
բացեալի ընտանեկան պարագաներուն և
մասնաւորաբար Տէր և Տիկ. Յակոբ և Անի
Պոտրումեաններուն, ու այս ցաւալի պա-
տեհութեամբ, 15,000 լ.ո. կը նուիրեն
«Նայիրի»ին:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԱՐԱ ԹՕՓՃԵԱՆ - Ի
Ֆրանսերէն բանաստեղծութիւններու
հատորը

“POÈMES DE MA VIE” (384 էջ)

Կը վաճառուի՝ Հ.Բ.Ը.Մ - Ի

Եր. Տեմիրեան Կեդրոն

Հեռ. 04-522842/3

Գրատուն «Համազգային» և

Գրատուն Antoine [Համրա]

ՆՈՒՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Տէր և Տիկ. Տօք. Վիգէն և Թինա Թիւփւնեաններ [Փասատինա-Լ. Ա.] դուստրով մը [Թալիա] բախտաւորուելուն առթիւ, շնորհակալութիւն կը յայտնեն խնդակցողներուն և այս ուրախ պատեհութեան 50 Ամ. տոլար կը նուիրեն «ՆԱՅԻՐԻ»ի ֆոնտին:

ԽՆԴԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

Հանդիմով իմացանք, որ Տէր և Տիկ. Էտուար [կրտսեր] և Պեք-Ան Մարութեան [Ռոտ Այլընտ-Ա.Մ.Ն.] բախտաւորուած են մանչ գաւակով մը [Ալիքս]:

«ՆԱՅԻՐԻ» կը խնդակցի նորածինի ծնողաց ու հարազատներուն, Տէր և Տիկ. Զելլա և Էտուար Մարութեաններուն՝ առանձնապէս:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Տէր և Տիկ. Էտուար [կրտսեր] Մարութեանի և Տէր և Տիկ. Տօք. Վիգէն և Թինա Թիւփւնեանի նորածիններով բախտաւորուելուն առթիւ, Տէր և Տիկ. Զարեհ և Եւփիմէ Զերչեան կը շնորհաւորեն զիրենք, կը խնդակցին իրենց ծնողաց ու փոխան ծաղկեփունջի 100 Ամ. տոլ. կը նուիրեն «ՆԱՅԻՐԻ»ի ֆոնտին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Թօփուշեան, Աղպաշեան և Պոտրումեան ընտանիքներ շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ցաւակից եղան իրենց, ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԹՕՓՈՒՇԵԱՆԻ մահուան կապակցութեամբ:

Այս առթիւ, Տիկ. Ալիս Թօփուշեան «ՆԱՅԻՐԻ»ին կը նուիրէ 20,000 Լ. ո.:

ԿԱՐԵՒՈՐ ՃՇԴՈՒՄ

«ՆԱՅԻՐԻ»ի 20 Նոյմբ. 2001 թիւին մէջ, Յովհ. Զիլինկիրեանի «Աշխարհի վրայ 1789-ի...» յօդուածին Բ. սիւնակի վերէն վար 11-րդ պարբերութիւնը պէտք է կարդալ. «Ոսկին Իսրայէլի ձեռքերուն մէջն է, և ոսկիով ձեռք առնուեցաւ՝ մամուլը և կարծիքները (opinion), որ ժողովրդավար երկիրներուն մէջ կը դեկավարեն կառավարութիւնները...»:

Այս ճշդումը ուզեցինք կատարել միաժամանակ յիշեցնելու և ընդգծելու համար, որ մամուլը և ապսպրանքի վրայ ձեւաւորուած հանրային կարծիքը [հեռատեսիլին դերակատարութիւնն ալ ասոնց վրայ բարդած] ինչպիսի՛ հզօր զէնք են կազմած մանաւանդ Սիոնիզմի ձեռքին մէջ, որ անոնցմով մարդկութիւնը իրենց ուզած ուղղութեամբ առաջնորդեն: Նաեւ ճշեցնեն կառավարութիւնները, որ ասոնք գործեն իրենց բելադրութեան ու շահերուն համաձայն: Այսպէս եղած է անցեալին, կը մնայ այսօր: Եւ ահա, րէ ուր կը գտնուի Սիոնիստներուն աշխարհի քաղաքական մեքենան իրենց ձեռքին կեդրոնացնելու մարմաշին «գաղտնիք»ը...:

«Ն.»

ԱՊԱՔԻՆՈՒՄԻ ՄԱՂԹԱՆՔ

Թերթիս բարեկամներէն Պրն. Ալպէն Թիւփւնեան ենթարկուեր է աչքի վիրաբուժական գործողութեան: Ներկայիս կը բոլորէ վերակազդուրման շրջանը:

Կատարեալ և շուտափոյր ապաքինում կը մաղթենք: